

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธสู่ปัญหาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศ : กรณีศึกษา
พ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศ

BUDDHIST COUNSELING TO EMERGING PANNA : CASE STUDY OF PARENTS WITH
LGBT CHILDREN

สิทธิพร ความานนท์

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2562

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธสู่ปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศ :
กรณีศึกษาพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศ

ปฏิญานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

BUDDHIST COUNSELING TO EMERGING PANNA : CASE STUDY OF
PARENTS WITH LGBT CHILDREN

A Dissertation Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for DOCTOR OF PHILOSOPHY (Applied Psychology)
INSTITUTE OF RESEARCH IN BEHAVIORAL SCIENCE Srinakharinwirot University

2019

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญาานิพนธ์

เรื่อง

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธสู่ปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศ : กรณีศึกษา
พ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศ

ของ

สิทธิพร ครามานนท์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญาานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศรา พึ่งโพธิ์สภ) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์)

..... ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล) (รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา)

ชื่อเรื่อง	การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธสู่ปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศ : กรณีศึกษาพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศ
ผู้วิจัย	สิทธิพร ครามานนท์
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2562
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นริสรา พึ่งโพธิ์สมภ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจการให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นและศึกษาระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นของพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาชนิดรวมกลุ่ม (Collective Case Study) จำนวน 6 ครอบครัว (ครอบครัวละ 1 ราย) จากการคัดเลือกผู้มีความสัมพันธ์ตรงตามทฤษฎี ผลการวิจัยสรุปได้ว่า (1) การให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น แบ่งเป็น ความหมายปัญญาผุดขึ้นแล้ว ได้แก่ การยอมรับลูกแบบไม่มีเงื่อนไข เป็นต้น และความหมายปัญญากำลังผุด ประกอบด้วย ความหมายเชิงกระบวนการ ผลที่สืบเนื่องจากปัญญากำลังผุด ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ความรู้สึกด้านความคิดความเชื่อ ด้านวิถีปฏิบัติกับลูก (2) กระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น แบ่งเป็นวงจรการเกี่ยวพันระหว่างปัญญากับความทุกข์ โดยพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมประกอบด้วย 6 ส่วนสำคัญและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธประกอบด้วย 8 ส่วนสำคัญซึ่งทั้งหมดเริ่มต้นจากได้รับพื้นที่ว่างทางการพูดจากคู่สนทนา และเหตุปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ในฝั่งปัญญา ได้แก่ มีสติ สมาธิ เป็นต้น ในฝั่งความทุกข์ ได้แก่ ถูกรบกวนจากความกลัว ถูกครอบงำจากความเป็นเจ้าของ เป็นต้น ดังนั้นครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศ นักจิตวิทยา และองค์กรระดับนโยบายสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ได้

คำสำคัญ : ปัญญาของพ่อแม่, ความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น, การวิจัยเชิงคุณภาพ, กรณีศึกษา

Title	BUDDHIST COUNSELING TO EMERGING PANNA : CASE STUDY OF PARENTS WITH LGBT CHILDREN
Author	SITTIPORN KRAMANON
Degree	DOCTOR OF PHILOSOPHY
Academic Year	2019
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Narisara Peungposop

The objectives of this research were as follows: (1) to understand the meaning of Panna in the context of LGBT children; and (2) to study the process of Panna which emerges in the context of LGBT children among parents who originally had Panna and of the parents who participated in Buddhist counseling. This study used a qualitative approach and was a collective case study with six samples recruited by a theoretical sampling. The data analysis was based on the content analysis. The results can be concluded as follows: 1) The meaning of Panna in the context of LGBT children can be classified as (1.1) the emerged meaning of Panna which were unconditional acceptance of the child, parenting and observing the child growing freely to stop determining the life of from the child the experiences of the parents and returning peace to the family; (1.2) the emerging meaning of Panna, which consists of process meanings, include the growth of understanding to acceptance, the transition from darkness to brightness of new understanding crystallized from and old one of new understanding based on past mistakes. The results involved changes in emotion, feeling, thought, belief and the way children are deal with; and (2) The process of Panna which emerged in the context of LGBT children can be classified as a supporting cycle between Panna and Dukkha and supporting factors for preserving Panna and Dukkha. The supporting cycle between Panna and Dukkha consisted of eight aspects key starting with being disturbed by the expectation stream from the Dukkha side. Then it continued until the plan was accomplished, which is on the Panna side. The supporting factors for preserving Panna included Vipassana, Sati, Samadhi, while the ones for preserving Dukkha were a lack of faith in Panna, disturbance by fear and being governed by ownership.

Keyword : Buddhist Counseling Panna Parent of LGBT Children

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญาานิพนธ์ถือเป็นผลงานชิ้นสุดท้ายก่อนสำเร็จเป็นดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป จิน่ง คืออาจารย์ที่ปรึกษาคนแรกของปริญญาานิพนธ์นี้ที่นำทบทวนข้อบกพร่องให้ข้าพเจ้ามาจนถึงวันนี้ก่อนจะส่งไม่ต่อให้ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศรา พึ่งโพธิ์สม กับอาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล บุคคลทั้งสองผู้ได้ชื่อว่าเป็นทั้งครูและพี่สาวพี่ชายในเวลาเดียวกัน ระหว่างเส้นทางเกิดอุปสรรคมากมายแต่ทั้งหมดก็ได้รับความเมตตาจากกลุ่มคณะกรรมการสอบปริญญาานิพนธ์ตั้งแต่เค้าโครงจนถึงสอบปากเปล่า ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์ อาจารย์ ดร.อมราพร สุรการ อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่ จนอุปสรรคทั้งหลายพ่ายแพ้ให้กับความพยายามของข้าพเจ้าและทีมอาจารย์ที่ปรึกษา

แม้กลุ่มคณาจารย์จะเป็นทัพแรกที่ข้าพเจ้าเอ่ยชื่อถึง แต่นักรบสำคัญที่ช่วยเหลือข้าพเจ้าก็สมควรได้รับการประกาศชื่อไว้ในปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ด้วย กลุ่มครูผู้เป็นต้นแสงแห่งปัญญา ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.โสรัช โพธิ์แก้ว รองศาสตราจารย์ ดร.อรัญญา ต้อยคำภีร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรจุมิ บัดโธสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐาศุภร์ จันประเสริฐ อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส อาจารย์ ดร.เพชรพรรณ แดนศิลป์ กลุ่มกัลยาณมิตรผู้ช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ Assistant Professor Dr.Kanu Priya Mohan และลูกชาย Panov อาจารย์ ดร.วันญญา แก้วแก้วปาน อาจารย์ ดร.จิตติกาญจน์ บุญรักษา อินทาบัจ อาจารย์ ดร.สุภาวี บุญมานันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนะ พรหมเพชร อาจารย์ปัทมนันท์ ปุณศรีพิพัฒน์ ดร.ปรีณภา ชูรัตน์ ดร.ภัทรพร เตชะทวีฤทธิ นางสาวนริศรา ศิริพันธ์ศักดิ์ นางสาวสนธิกาญจน์ จินตบัญญัติ นางสาวจิตตินันท์ แสงนรสีห์ นางสาววาสนา วงษ์เพชร

บุคคลผู้เสียสละพื้นที่ส่วนตัวเพื่อให้ข้าพเจ้าเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นถือเป็นอีกกลุ่มบุคคลที่ควรค่าแก่การคารวะ แม้พวกท่านจะเป็นผู้แนะนำหรือผู้ให้ข้อมูลการวิจัยซึ่งไม่ได้รับการชานชื่อไว้ในส่วนใดเลยนั้น หากท่านได้มาอ่านเจอ ขอให้ท่านรับรู้ถึงความซาบซึ้งในหัวใจอันเสียสละของพวกท่านจากใจจริงของข้าพเจ้า

กลุ่มสุดท้ายเรียกชื่อกันไม่หมดเป็นแน่เพราะเหล่านี้คือฝ่ายสนับสนุนชั้นเยี่ยมที่อำนวยความสะดวกจนปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี ตระกูลครามานนท์ ได้แก่ คุณพ่อทะนง คุณแม่สมปอง นายบุญศักดิ์ผู้เป็นน้องชาย คณาจารย์หลักสูตรจิตวิทยาประยุกต์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่สมัยหลักสูตรนี้ยังประจำการที่บัณฑิตวิทยาลัยจนย้ายมาอยู่ที่สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ บุคลากรทุกท่านในสังกัดสำนักงานผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อน ๆ ผู้ร่วมหัวจมท้ายรุ่น 1 จิตวิทยาประยุกต์ แม้ความพากเพียรครั้งนี้จะใช้เวลายาวนานแต่ทั้งหมดล้วนสะท้อนความสัมพันธ์เชื่อมโยงของทุกสรรพสิ่งหรือที่ปจยตา กุศลใดที่เกิดขึ้นทั้งหมดข้าพเจ้าขอยกให้บุคคลดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

สิทธิพร ครามานนท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพประกอบ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
คำถามวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ตอนที่ 1 กระบวนการทัศน์ในการวิจัย.....	11
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ	13
2.1 นิยามและขอบเขตความหลากหลายทางเพศ	13
2.2 การศึกษาสำหรับครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น.....	15
2.3 การปรับตัวสำหรับครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น.....	16
2.4 เทคนิคและแนวทางการปรึกษาเชิงจิตวิทยากับครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลาย ทางเพศในวัยรุ่น	18

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับปัญญา	19
3.1 ความหมายของปัญญา	19
3.2 การพัฒนาปัญญา	20
3.3 กระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนาปัญญา	20
ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ (Buddhist Counseling)	23
4.1 ความหมายของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ	23
4.2 ความเป็นมาของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ	23
4.3 หลักพุทธธรรมที่เป็นฐานของจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธ	23
4.4 กระบวนการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ	28
4.5 บทบาทของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธ	32
4.6 กระบวนการที่เกิดขึ้นในผู้รับการปรึกษา	32
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับสนับสนุนของครอบครัวต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น	33
5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธต่อภาวะปัญญา	36
5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยากับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ	39
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	43
แบบแผนการวิจัย	43
บทบาทของนักวิจัย	44
พื้นที่ประสบการณ์	44
ผู้ให้ข้อมูล	47
กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล	52
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58

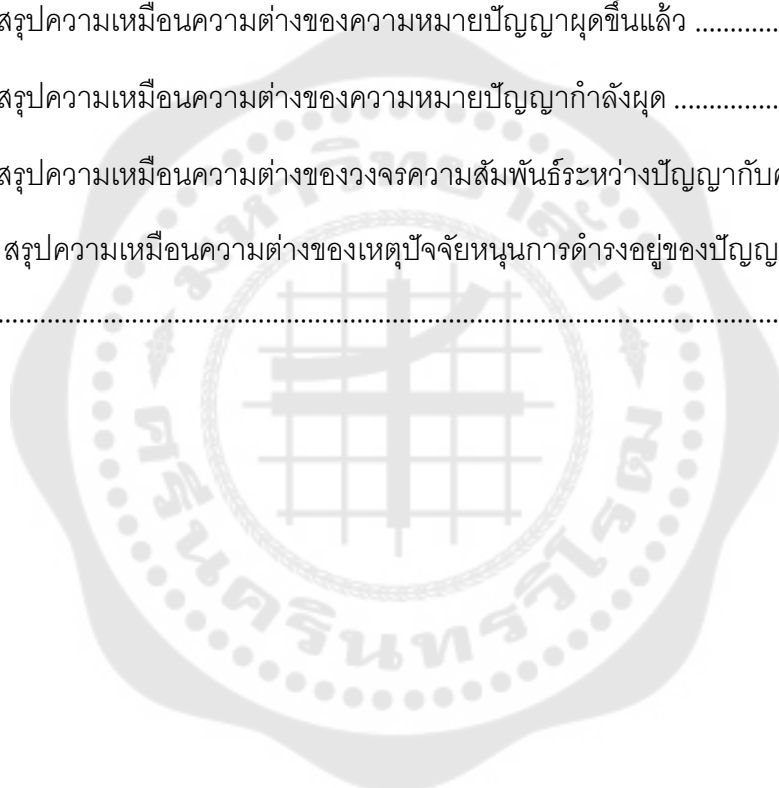
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล (Trustworthiness).....	59
จรรยาบรรณของนักวิจัยและการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล	59
บทที่ 4 ผลการวิจัย	61
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล	62
ตอนที่ 2 การให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น	146
ส่วนที่ 1 ความหมายปัญญาผุดขึ้นแล้ว	146
ส่วนที่ 2 ความหมายปัญญากำลังผุด.....	150
ส่วนที่ 3 บทสังเคราะห์ความเหมือนความต่างของปัญญาในบริบทความหลากหลายทาง เพศระหว่างของครอบครัวที่มีพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการ ปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ.....	156
ตอนที่ 3 กระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น.....	158
ส่วนที่ 1 วงจรความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับความทุกข์.....	159
ส่วนที่ 2 เหตุปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและความทุกข์	171
ส่วนที่ 3 บทสังเคราะห์ความเหมือนความต่าง	177
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	180
สรุปผลการวิจัย.....	181
1. การให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น	181
2. กระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น	183
อภิปรายผล	185
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	202
บรรณานุกรม	206
ภาคผนวก.....	212

ภาคผนวก ก แบบคัดกรองพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศ.....	213
ภาคผนวก ข ข้อคำถามกึ่งโครงสร้าง.....	215
ภาคผนวก ค โปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดของโสรัจจ์ โพธิแก้วใช้สำหรับพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ.....	219
ประวัติผู้เขียน.....	237

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 สรุปเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลและคุณสมบัติผู้วิจัยรุ่น.....	50
ตาราง 2 สรุปภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	51
ตาราง 3 สรุปจำนวนผู้ให้ข้อมูล.....	52
ตาราง 4 สรุปความเหมือนความต่างของความหมายปัญญาผู้ขึ้นแล้ว	157
ตาราง 5 สรุปความเหมือนความต่างของความหมายปัญญากำลังพูด	158
ตาราง 6 สรุปความเหมือนความต่างของวงจรรวมสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับความทุกข์.....	178
ตาราง 7 สรุปความเหมือนความต่างของเหตุปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและความทุกข์	179

สารบัญภาพประกอบ

หน้า

ภาพประกอบ 1 หลักพุทธธรรมที่เป็นฐาน โครงความคิดของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ (โส ริษฐ์ โพธิ์แก้ว, 2552).....	24
ภาพประกอบ 2 รูปแบบพลวัตและผสมผสานของกระบวนการจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธ (โสริษฐ์ โพธิ์แก้ว, 2552)	29
ภาพประกอบ 3 กระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นของ พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิม	164
ภาพประกอบ 4 กระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นของ พ่อแม่ที่เข้าร่วมการศึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ	171
ภาพประกอบ 5 การให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น	182
ภาพประกอบ 6 กระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น..	184

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประวัติศาสตร์โลกมีการบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศที่ไม่จำกัดเฉพาะความรักต่างเพศเท่านั้นมาแล้วอย่างช้านานดังจะเห็นได้จากตัวอย่างในยุคอียิปต์โบราณซึ่งมีการค้นพบสุสานของเนียนค์คานัมและคานัมโฮเทป ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพระราชวังของกษัตริย์นิคูเซียร์แห่งราชวงศ์ที่ 5 ซึ่งการค้นพบดังกล่าวเป็นหลักฐานความสัมพันธ์ระหว่างชายกับชายที่อาจถือได้ว่าเก่าแก่ที่สุด ในยุคกรีกโบราณมีการค้นพบการฝังร่วมกันระหว่างชายชั้นสูงชื่ออากาธอนกับพอลแซเนียสและฟีโลลาอัสกับดิอ็อกเลสซึ่งมีความคล้ายคลึงกับข้อค้นพบในยุคโรมันโบราณที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของชายชั้นสูงไว้เช่นกัน ขณะที่ในจีนมีการกล่าวถึงการแต่งงานระหว่างชายกับชายและหญิงกับหญิงไว้อย่างหลากหลายในบทประพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งงานของชายกับชายในฟูเจี้ยน การแต่งงานระหว่างหญิงกับหญิงในกวางโจวเช่นเดียวกับในญี่ปุ่นที่ได้มีการกล่าวถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวไว้ในวรรณกรรมของอิฮารุ ไชกาคุ ชื่อ The great mirror of mail love ซึ่งพรรณนาความรักของชายผู้เป็นชามูไรด้วยกัน นอกจากนี้ยังปรากฏหลักฐานความสัมพันธ์ในลักษณะดังที่ได้กล่าวมาแล้วอีกหลายประเทศทั่วโลก (กัลยา ลักษณะเกียรติ.2551; ศักดิ์สิทธิ์ ภัคดีสยาม.2543; สมภาพ เรื่องตระกูล.2546) ไม่เว้นแม้แต่ประเทศไทยที่มีหลักฐานภาพจิตรกรรมอายุกว่า 200 ปีแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างหญิงกับหญิงในวัดคงคาราม จังหวัดราชบุรี การกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างแม่ศรีสาครกับนางสาหงส์จากนิราศพระประธมของสุนทรภู่ ความสัมพันธ์ระหว่างหม่อมขำกับหม่อมสุดจากกลอนเพลงยาวเรื่องหม่อมเป็ดสวรรค์ของหม่อมสุวรรณในยุครัชกาลที่ 3 รวมถึงความสัมพันธ์ที่ได้ทั้งชายและหญิงของกรมหลวงรักษัรณเรศจากพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (กัลยา ลักษณะเกียรติ.2551; ชลดา เรื่องรักษัลิขิต. 2544; อเนก นาวิกมูล.2542)

การบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศที่ไม่จำกัดเฉพาะความรักต่างเพศดังที่ได้อภิปรายมาข้างต้นนั้นจึงถือได้ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตมนุษย์มาแล้วอย่างยาวนานเป็นปกติวิสัยและปรากฏในทุกภูมิภาคเพียงแต่อาจมีข้อสังเกตด้านภาษาที่เลือกใช้แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ยกตัวอย่าง “เบอร์ดาเซ” เป็นคำแทนชายหนุ่มที่แต่งกายและปฏิบัติตนเช่นเดียวกับหญิงตั้งแต่วัยเด็กจนถึงชีวิตในชนเผ่าอินเดียนแดง “เล่นเพื่อน” เป็นคำแทนความสัมพันธ์ระหว่างหญิงกับหญิงในภาษาไทยโบราณ “เพศที่ 3” เป็นคำแทนบุคคลที่มีการแสดงออกด้านอัตลักษณ์ทางเพศ

ต่างไปจากเพศต้นกำเนิด มีฐานคิดมาจากเพศชายและหญิงคือเพศที่ 1 และ 2 หรือ “ความเบี่ยงเบนทางเพศ” เป็นคำแทนการแสดงพฤติกรรมทางเพศแตกต่างไปจากบรรทัดฐานของสังคม (กัลยา ลักษณะเกียรติ. 2551; ทิพย์สิริ กาญจนวาสี.2557; หนึ่งหทัย ขอผลกลาง. 2552) ซึ่งในปัจจุบันสังคมมีการเปิดกว้างและยอมรับความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวได้มากขึ้น การใช้คำว่าเพศที่ 3 หรือความเบี่ยงเบนทางเพศจึงไม่ได้รับความนิยมเนื่องจากคำดังกล่าวแสดงถึงความไม่เท่าเทียม ขณะที่การแสดงออกที่แตกต่างไปจากคนอื่นก็มีได้หมายความว่าเบี่ยงเบนเช่นกัน ดังนั้นในปัจจุบันกลุ่มบุคคลที่มีข้อความเชื่อว่ามนุษย์สามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึก พฤติกรรม และอัตลักษณ์ทางเพศได้อย่างอิสระและหลากหลาย ไม่จำเป็นต้องยึดติดในเพศตามธรรมชาติหรือเพศสรีระเลือกใช้คำแทนภาวะดังกล่าวว่าความหลากหลายทางเพศ ใช้อักษรย่อ LGBT ซึ่งเป็นการนำพยัญชนะตัวแรกของบุคคลในแต่ละกลุ่มมารวมกัน ได้แก่ กลุ่มหญิงรักหญิง (Lesbian: L) ชายรักชาย (Gay: G) รักสองเพศ (Bisexual: B) และชายหรือหญิงข้ามเพศ (Transgender: T) (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ. 2556; Simon. 1998)

แม้ว่าปัจจุบันสังคมระดับมหภาคจะมีการเปิดกว้างและยอมรับความสัมพันธ์ที่แสดงออกถึงความหลากหลายทางเพศได้มากขึ้น แต่หากพิจารณาถึงการเปิดกว้างและยอมรับในสังคมระดับจุลภาคหรือครอบครัวนั้นกลับไม่ได้ให้พื้นที่การแสดงออกได้อย่างอิสระนัก ดังผลการศึกษาเชิงสำรวจของจิราภรณ์ อรุณากูร (2557) ซึ่งระบุว่าจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 2,700 คน มีผู้ตอบว่าตนเองอยู่ในกลุ่มหลากหลายทางเพศถึงร้อยละ 11 และในจำนวนนี้มีเพียงร้อยละ 50 หรือเพียงครึ่งเดียวเท่านั้นที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองยอมรับและเข้าใจในสิ่งที่ลูกเป็น นอกจากนี้ผลการศึกษาดังกล่าวยังชี้ให้เห็นอีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัวจะมีผลต่อวิถีชีวิตของพวกเขา เช่น มีผลการเรียนที่ตกต่ำ มีปัญหาสุขภาพจิต มีความเสี่ยงภาวะซึมเศร้าที่จะนำไปสู่การฆ่าตัวตายได้ ซึ่งผลกระทบเหล่านี้สอดคล้องกับข้อมูลการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยเองจากตัวอย่างวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยรายที่เรียกตนเองว่าเป็นกระเทยเล่าว่าตนเป็นลูกชายคนเดียว เป็นความหวังของวงศ์ตระกูลที่จะต้องสืบเชื้อสาย ต่อมาเมื่อคุณพ่อคุณแม่ทราบก็เสียใจและพยายามบอกให้ตนกลับมาเป็นผู้ชายเหมือนเดิม ความคาดหวังของพ่อแม่ที่ตนเองก็เข้าใจแต่จะทำอย่างไรได้ในเมื่อตนก็มิได้จำใจเลือกที่จะเกิดเป็นแบบนี้ ยิ่งตนพยายามเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ทุกคนมีความสุข ผลคือตนทำไม่ได้และทุกคนก็ยังเป็นทุกข์และบรรยากาศภายในบ้านล้นเต็มไปด้วยความอึดอัด รวมถึงตนก็รู้สึกผิดที่เป็นแบบนี้ ดังคำกล่าวดังนี้

“หนูเป็นลูกชายคนเดียว เป็นความหวังของวงศ์ตระกูล..ที่นี้ไ้ความเป็นตุ้ดมันแต่บไม่มิด หรอกพี พอป่ากับม้าแกรู้แกก็เสียใจ แบบโกรธมากด้วยมั้ง แกพยายามกล่อมให้หนูกลับมาเป็น ผู้ชาย..หนูก็เข้าใจป่ากับม้าแต่จะให้ไปรดน้ำมนต์ศาลเจ้าไหนดีละคะหนูถึงจะได้พอใจป่าม้าในเมื่อ หนูก็ไม่ได้อยากที่จะเกิดเป็นแบบนี้ แล้วมันไม่ใช่หนูไม่พยายามเปลี่ยนนะคะพี มันฝืนสุดๆ สุดท้าย แต่บไว้แต่บมันก็หลุด เข้าบ้านมาก็มีแต่อึดอัด..ก็รู้สึกผิดคะที่ทำให้มันเป็นแบบนี้” (วีรยุทธ สัมภาษณ์เมื่อ 4 ธันวาคม 2559)

จากผลการศึกษาเชิงสำรวจและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ข้างต้นมีผลให้ผู้วิจัยตระหนักว่า ช่องว่างขององค์ความรู้ที่เราจะทำอย่างไรให้ครอบครัวได้ขยายพื้นที่ให้กับความหลากหลายทาง เพศได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งเมื่อผู้วิจัยศึกษาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา (2550-2559) พบว่าผลการศึกษาเน้นศึกษาและทำความเข้าใจกระบวนการทางสังคม (นที ธีระโรจนพงษ์. 2551) วิถีชีวิตและการปฏิบัติตน (กฤษ เตชะประเสริฐ. 2556; บุญสิตา อิมอญ. 2550; สุทธิพันธ์ เปลี่ยน ขำ. 2555) สื่อและการบริโภคสื่อ (สิตลา ประดิพัทธ์กุลชัย. 2551) การนำเสนอวาทกรรมผ่านสื่อ ภาพยนตร์/ละครเวที (ไชยศิริ บุญยกุลศรีรุ่ง. 2553; ปาณิสรา มงคลวาที. 2552; รชยา บุญภิบาล. 2552) อัตลักษณ์ทางเพศ (สมศักดิ์ ปัญจศิลป์. 2553) สุขภาพและการดูแลตนเองจากพฤติกรรม เสี่ยง (นิริวัฒน์ เตมะวัชรานนท์. 2557; ฅัญฐวัฒน์ ตั้งปฐมวงศ์. 2556; ประทักษ์พงษ์ วงศ์กิติ. 2557; อาริยา ชัยยศ. 2552) อาจมีบ้างที่ศึกษาในพื้นที่พิเศษ เช่น กลุ่มชายรักชายในเรือนจำ (สม พิศ ปิ่นตบแต่ง. 2554) แต่กลับไม่พบว่ามีการศึกษาในมิติทางครอบครัวอย่างเด่นชัดนัก มีเพียง ประเด็นการเปิดเผยและไม่เปิดเผยความโน้มเอียงในเพศวิถีของตนกับครอบครัว (เตโช ชัยวุฒิ. 2554; นพสิทธิ์ สิริจัญญชัย. 2555) กับการออกหนังสือจดหมายถึงแม่จากใจลูกหลากหลายทาง เพศโดยมูลนิธิอัญจวีร์ในปี2558ซึ่งเน้นทำความเข้าใจมุมมองของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ เอง

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยที่อยู่ในฐานะนักจิตวิทยาการปรึกษาด้วยนั้นมองว่าการขยายพื้นที่ ให้กับความหลากหลายทางเพศสามารถกระทำได้โดยมุ่งไปที่ตัวของวัยรุ่นที่มีความหลากหลาย ทางเพศเองเช่นเดียวกับการศึกษาของรัตนกร รัตนชีวร (2556) ซึ่งมุ่งขจัดความรู้สึกลดค่าจาก การรักเพศเดียวกันผ่านการปรึกษาเชิงจิตวิทยากับมุ่งไปที่ตัวของพ่อแม่หรือผู้ปกครองเพื่อสร้าง ความเข้าใจความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับลูกของตนซึ่งหากพิจารณาผลการวิจัยของปิยรัตน์ มาร์แต็ง (2546) ที่กล่าวว่าครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจในตนเอง อัต ลักษณ์ทางเพศ รวมไปถึงการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศกับ การศึกษาว่าครอบครัวมีอิทธิพลทางจิตใจต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศโดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งยัง

เป็นช่วงวัยที่ต้องการพื้นฐานการเรียนรู้และพึ่งพาอาศัยพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวแล้วนั้น (วุฒิ พงศ์ คงทอง; กิ่งแก้ว เกษโกวิท; และยุพา ถาวรพิทักษ์. 2551) ก็อาจสรุปได้ว่าคำถามเราจะทำอย่างไรให้ครอบครัวได้ขยายพื้นที่ให้กับความหลากหลายทางเพศได้มากยิ่งขึ้น คำตอบในฐานะ นักจิตวิทยาการปรึกษาจึงควรเริ่มต้นที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นลำดับแรก

หลังจากผู้วิจัยได้สกัดคำว่าครอบครัวให้ลงมาเหลือ “พ่อแม่” แล้วทำให้คำถามถูกปรับมาเป็นเราจะทำอย่างไรให้พ่อแม่ได้ขยายพื้นที่ให้กับความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งการขยายพื้นที่นี้แท้จริงก็คือการขยาย “ความเข้าใจ” ที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของชีวิตนั่นเองหรืออาจกล่าวได้ว่าตรงกับโลกีย์ปัญญาของพุทธศาสนา เนื่องจากปัญญาในขั้นนี้หมายถึงความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในความเป็นจริงของชีวิตตนเองและสรรพสิ่งรอบตัวอันมีฐานมาจาก การรับรู้ความทุกข์ที่เกิดขึ้นในชีวิต เห็นปรากฏการณ์ที่ตนเองหลุดออกจากความเป็นจริงจนนำไปสู่การละรากเหง้าแห่งความทุกข์เหล่านั้นได้อย่างหมดจด บุคคลที่มีปัญญาจึงมีความรู้สึกสงบ ปลอดภัย เป็นอิสระ มีความรู้ในสิ่งที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธอย่างชัดเจน และมีท่าทีอย่างเหมาะสมสอดคล้องกลมกลืนกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในชีวิต (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). 2547; เพรศพรณ แตนศิลป์. 2550; สุภาพร ประดับสมุทร. 2552) อย่างไรก็ตามปัญญาในความหมายดังกล่าวได้หมายรวมถึงทุกบริบทที่เกิดขึ้นดังจะเห็นได้จากการรับรู้ความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับตนเองในชีวิตประจำวัน ขณะที่การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศเท่านั้น ผู้วิจัยจึงขอเลือกใช้คำว่า “ปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น” เป็นตัวแทนของการขยายพื้นที่พร้อมให้ความหมายว่าความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในการจัดการชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ

ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในการจัดการชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นแท้จริงแล้วอาจมิใช่สิ่งใหม่ในสังคมของพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศ ดังผลการศึกษาเชิงสำรวจของจิราภรณ์ อรุณาภูร (2557) ที่ผู้วิจัยกล่าวถึงไปแล้วข้างต้นว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 2,700 คน มีผู้ตอบว่าตนเองอยู่ในกลุ่มหลากหลายทางเพศร้อยละ 11 และร้อยละ 50 จากจำนวนดังกล่าวพ่อแม่หรือผู้ปกครองยอมรับและเข้าใจในสิ่งที่ลูกเป็น จุดเริ่มต้นความน่าสนใจของปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นจึงอยู่ที่การให้ความหมายและกระบวนการทางปัญญาของพ่อแม่ที่มีปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นทุนเดิมต่างหากที่จะเป็นต้นแบบคำตอบของคำถามเราจะทำอย่างไรให้พ่อแม่ได้ขยายพื้นที่ให้กับความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นได้มากยิ่งขึ้น

กระบวนการทางปัญญาจะผุดขึ้นได้ย่อมมีเหตุนำอยู่เสมอ หากอ้างอิงจากหลักพุทธธรรม นั้นมีกระบวนการเช่นเดียวกันในทุกบริบท เริ่มต้นจากองค์ประกอบภายนอกเรียกว่าปรโตโมสะ หรือเสียงภายนอกที่จะคอยเชื้ออำนาจให้บุคคลมีโอกาสกลับมาอยู่กับตนเองและชี้ชวนให้ พิจารณาความเป็นจริง และโยนิโสมนสิการหรือเสียงภายในที่จะพิจารณาใคร่ครวญจนประจักษ์ กับสิ่งที่เผชิญอยู่โดยองค์ประกอบทั้งสองจะปรากฏควบคู่กันภายใต้ศีล สมาธิ ปัญญาที่บริบูรณ์ ของทั้งสองฝ่าย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต. 2547) ซึ่งปรโตโมสะและโยนิโสมนสิการ นั้นได้ถือเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธของโสริช โปธิ์แก้ว (2553) เนื่องจากกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยานี้เน้นพัฒนาตั้งแต่ตัวของนักจิตวิทยาเองที่จะต้อง ประจักษ์กับโยนิโสมนสิการจนเกิดปัญญาก่อนจึงจะไปเชื้ออำนาจให้ผู้อื่นเกิดปัญญาได้ (สุภาพร ประดับสมุทร. 2552) การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธของโสริช โปธิ์แก้วจึงเป็นกระบวนการแห่ง ความร่วมมือระหว่างนักจิตวิทยากับผู้รับบริการที่สอดผสานซึ่งกันและกันเพื่อนำไปสู่หนทางในการ ดับทุกข์หรือแก้ไขปัญหาที่ปรากฏขึ้นขณะนั้น ทั้งนี้หากสำรวจผลการศึกษาคความสอดคล้อง ระหว่างการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธกับการเกิดปัญญาจะพบผลการศึกษาของเพริศพรณ แदनศิลป์ (2550) ที่ได้ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบโยนิโสมนสิการที่มีต่อภาวะ ปัญญาในความสัมพันธ์เชื่อมโยงและความเปลี่ยนแปลงใช้วิธีการวิจัยผสมผสานวิธีพหุระดับ (The multi-phase mixed method research) สุภาพร ประดับสมุทร (2552) ที่อธิบายการเกิดปัญญา ในกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาชนิด รวมกลุ่ม(Collective case study) และครรชิต แส่นอุบล (2553) ที่ศึกษาผลของกลุ่มพัฒนาตน และการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธที่มีต่อภาวะอุเบกขาและปัญญาใช้วิธีการวิจัยผสมผสานวิธี สอดแทรก (The embedded mixed methods research) ซึ่งทั้งหมดเป็นผลการศึกษาในระดับ คุชฎิบัณฑิต ผู้วิจัยพิจารณาแล้วลงความเห็นว่าการบวการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับบริบท ของปัญหาดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น

จากช่องว่างขององค์ความรู้ว่าเราจะทำอย่างไรให้ครอบครัวได้ขยายพื้นที่ให้กับความ หลากหลายทางเพศได้มากยิ่งขึ้นนั้นนำมาสู่ข้อสรุปว่าเราควรเริ่มต้นจากการถอดบทเรียนจากพ่อ แม่ที่มีปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรวัยรุ่นเป็นทุนเดิมร่วมกับบทเรียนจากพ่อแม่ ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ผู้วิจัยจึงกำหนดคำถามวิจัยไว้ 2 ประเด็น คือ การให้ ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรวัยรุ่นเป็นอย่างไรและกระบวนการ ทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรวัยรุ่นเป็นอย่างไรครอบคลุมพ่อแม่ทั้ง สองกลุ่ม โดยที่มาของการตั้งคำถามวิจัยเช่นนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยเริ่มต้นพิจารณารวมชาติของ

ความรู้ความจริงในสิ่งที่ศึกษาแล้วเห็นว่าความรู้ความจริงดังกล่าวเกิดจากสิ่งแวดล้อมเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ จากนั้นมนุษย์จึงสร้างสรรค์ความรู้ความจริงนั้นขึ้นมาภายใต้สิ่งแวดล้อม การสร้างสรรค์ความรู้ความจริงนี้สอดคล้องกับกระบวนทัศน์แบบสร้างสรรค์นิยม (constructivism) (Creswell. 2013) ซึ่งมีมุมมองว่ามนุษย์แสวงหาความเข้าใจในโลกของตนและทำงานโดยสร้างสรรค์ความหมายจิตวิสัยจากประสบการณ์ของเขาขึ้นอันเป็นความหมายที่ให้แก่วัตถุสิ่งของหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ความหมายเหล่านี้มีมากมายหลากหลายจนนำไปสู่การค้นหาคำศัพท์ที่ซับซ้อนแทนการค้นหาในมุมแคบและจำกัดให้เหลือเพียงไม่กี่ประเภท (Creswell. 2013)

กล่าวโดยสรุปการวิจัยครั้งนี้จึงถือเป็นการผลิตองค์ความรู้ทางจิตวิทยาประยุกต์เพื่อเติมเต็มช่องว่างที่ว่าเราจะทำอย่างไรให้ครอบครัวได้ขยายพื้นที่ให้กับความหลากหลายทางเพศได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งการเติมเต็มคำว่า “ทำอย่างไร” ได้ดีที่สุดย่อมเป็น “ผู้ที่มีประสบการณ์” ผ่านการเข้าไปปฏิสัมพันธ์ของผู้วิจัยที่มีฐานะเป็นนักจิตวิทยาการปรึกษาร่วมกับพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศก่อนนำมาถอดบทเรียนเพื่อค้นหาการให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นและอธิบายกระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาชนิดรวมกลุ่ม (Collective case study) ความเข้าใจชีวิตจากประสบการณ์เหล่านี้จะเป็นต้นแบบในการเข้าถึงและพัฒนาความเข้าใจระหว่างพ่อแม่กับลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศอันจะนำไปสู่ความสงบสุขร่มเย็นของครอบครัวอย่างยั่งยืนต่อไป

คำถามวิจัย

จากปัญหาว่าเราจะทำอย่างไรให้ครอบครัวได้ขยายพื้นที่ให้กับความหลากหลายทางเพศได้มากยิ่งขึ้นนั้นนำมาสู่ข้อสรุปว่าเราควรเริ่มต้นจากการถอดบทเรียนจากพ่อแม่ที่มีปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นทุนเดิมร่วมกับบทเรียนจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ผู้วิจัยจึงกำหนดคำถามวิจัยไว้ 2 ประเด็น ได้แก่

1. การให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นอย่างไร
2. กระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

จากคำถามวิจัยที่เน้นองค์ความรู้ประสบการณ์ของพ่อแม่ที่มีปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรัยรุ่นเป็นทุนเดิมร่วมกับพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธรู้ ผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ 2 ประเด็น ได้แก่

1. เพื่อทำความเข้าใจการให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรัยรุ่น
2. เพื่อศึกษากระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรัยรุ่น

ความสำคัญของการวิจัย

ความสำคัญเชิงทฤษฎี

การวิจัยครั้งนี้เป็นการถอดบทเรียนพ่อแม่ที่ลูกรัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศเพื่อค้นหาการให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรัยรุ่นและอธิบายกระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรัยรุ่นผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Case study) ซึ่งในที่นี้คือพ่อแม่ที่มีปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรัยรุ่นเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธรู้ องค์ความรู้ที่ถูกลดฝากไว้ในบริภูมยานิพนธ์นี้จะเป็นประโยชน์กับบุคคลต่อไปนี้

1. นิสิตนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษาที่สนใจการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธรู้จะได้นำโมเดลไปทำความเข้าใจกระบวนการทำงานของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธรู้กับปัญญาของผู้รับบริการ
2. นิสิตนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษาที่สนใจการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวอื่นจะได้นำโมเดลไปทำความเข้าใจกระบวนการทำงานผ่านแนวคิดที่ตนสนใจ
3. นิสิตนักศึกษาหรือนักวิจัยที่อยู่ในศาสตร์อื่นแต่ทำงานกับพ่อแม่ที่ลูกรัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศจะได้นำโมเดลนี้ไปเทียบกับองค์ความรู้ที่ตนมีและเลือกหยิบส่วนที่เข้ากันได้เพื่อสร้างเป็นโมเดลใหม่ในศาสตร์ของตนช่วยขยายองค์ความรู้ให้แผ่ขยายไปไม่สิ้นสุด

ความสำคัญเชิงการปฏิบัติ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการตอบปัญหาสังคมว่าเราจะทำอย่างไรให้ครอบครัวได้ขยายพื้นที่ให้กับความหลากหลายทางเพศได้มากยิ่งขึ้นผ่านการนำการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธรู้และประสบการณ์ของผู้วิจัยในฐานะนักจิตวิทยาการปรึกษามาเป็นเหตุปัจจัย องค์ความรู้จากบริภูมยานิพนธ์นี้จะเป็นประโยชน์กับบุคคลต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักและสมาชิกในครอบครัวทั้ง 3 ครอบครัว ถึงแม้ว่าปัญหาสังคมนี้จะถูกแก้ไขได้เพียง 3 ครอบครัวเล็กๆ แต่จุดเริ่มต้นเพียงเล็กน้อยในวันนี้จะขยายไปสู่การแก้ไขปัญหาทางกว้างในวันหน้า

2. นักจิตวิทยาการปรึกษาได้นำองค์ความรู้ทั้งความหมายและกระบวนการไปผสมผสานกับประสบการณ์เชิงวิชาชีพของตนจนสมดุลงกับผู้รับบริการที่มีคุณสมบัติเดียวกับผู้ให้ข้อมูลหลักในครั้งนี้

3. บุคลากรในสายวิชาชีพอื่นที่ทำงานกับพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศจะได้ประโยชน์จากการทำความเข้าใจกระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศและนำองค์ความรู้ในศาสตร์ของตนมาประยุกต์ให้เหมาะสมเพื่อนำไปสู่ปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศได้อีกเช่นกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

กรณีศึกษาสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศแบ่งเป็นพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติเชิงทฤษฎีร่วมกับการพิจารณาคุณสมบัติของลูกวัยรุ่นไว้ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกของพ่อแม่ในฐานะผู้ให้ข้อมูลหลักมีดังนี้

- 1) มีปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น
- 2) มีความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราว อารมณ์ความรู้สึก ความคิด พฤติกรรมได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน เป็นรูปธรรมชัดเจน (Information Rich Case)
- 3) มีความสนใจและเห็นคุณค่าของการวิจัยที่จะเกิดขึ้น

คุณสมบัติของลูกวัยรุ่น

- 1) อยู่ในกลุ่มหลากหลายทางเพศในปัจจุบัน ได้แก่ ชายรักชาย หญิงรักหญิง รักได้ทั้งชายและหญิง ชายหรือหญิงข้ามเพศ
- 2) มีอายุระหว่าง 13-25 ปี
- 3) เปิดเผยตัวตนกับครอบครัวหรือครอบครัวรับรู้ในความหลากหลายทางเพศ
- 4) สนใจและเล็งเห็นประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นค้นหาการให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นและอธิบายกระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศใน

ลูกวัยรุ่น แบ่งเป็นพ่อแม่ที่มีปัญหาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ การให้ความหมายปัญหาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นนี้เป็นโลกียปัญญาเท่านั้นเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน (ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์) และการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธนี้อ้างอิงแนวคิดของโสรัจ โทธิแก้ว (2553)

ขอบเขตด้านวิวิธวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาชนิตรวมกลุ่ม (Collective case study) เนื่องจากการเข้าไปทำความเข้าใจปัญหาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นมีลักษณะเฉพาะเจาะจง ลึกซึ้งซับซ้อน

นิยามศัพท์

1. ปัญหาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น หมายถึง ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในการจัดการชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ แบ่งเป็น
 - 1.1 ปัญญาผุดขึ้นแล้ว หมายถึง ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในการจัดการชีวิตของพ่อแม่สอดคล้องกับสิ่งที่ลูกเป็น
 - 1.2 ปัญญากำลังผุด หมายถึง การเคลื่อนไหวของใจสู่ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในการจัดการชีวิตของพ่อแม่ให้สอดคล้องกับสิ่งที่ลูกเป็น
2. กระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น หมายถึง ลำดับของเหตุปัจจัยนำสู่ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในการจัดการชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศภายใต้ความพร้อมมูลของเหตุปัจจัย ซึ่งลำดับของเหตุปัจจัยนี้ทำให้ความคาดหวังอันมีฐานจากความไม่รู้ (อวิชชา) ตับลง เกิดการยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข เกิดการเปลี่ยนแปลงอารมณ์ความรู้สึก ความคิดความเชื่อ และวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวันที่มีกับลูกวัยรุ่น
3. ลูกวัยรุ่น หมายถึง บุคคลในช่วงอายุ 13-25 ปี และมีรสนิยมทางเพศอย่างอิสระอยู่ในปัจจุบัน เช่น ชายรักชาย หญิงรักหญิง รักได้ทั้งชายและหญิง ชายหรือหญิงข้ามเพศ
4. พ่อแม่ หมายถึง พ่อเลี้ยงเดี่ยว แม่เลี้ยงเดี่ยว พ่อและแม่ หรือผู้ปกครองของลูกวัยรุ่น
5. การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างนักจิตวิทยาการปรึกษากับผู้มาปรึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในการจัดการชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับความเป็นจริง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอารมณ์ความรู้สึก ความคิดความเชื่อ และวิถีปฏิบัติ โดยบทบาทของนักจิตวิทยาการปรึกษาจะคอยเอื้ออำนวยให้เกิดสัมพันธภาพ

การยอมรับ ความปลอดภัย ไว้วางใจด้วยถ้อยคำและท่าทีที่เป็นคลื่นเดียวกันกับผู้มาปรึกษา ด้วยความตั้งใจที่มุ่งมั่นแน่วแน่ และด้วยการพิจารณาความเป็นจริงแห่งชีวิตและความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งเป็นกำลังสำคัญ กรอบแนวคิดในการทำงานครั้งนี้อ้างอิงรูปแบบการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธของโสรัจ โภธิแก้ว (2553) เป็นหลักในการบำบัดและใช้แบบฝึกหัดทางจิตวิทยาอื่นๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้มาปรึกษาประกอบรวม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การกล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยไว้ในบทที่ 2 เป็นการแสดงจุดยืนเชิงปรัชญาซึ่งเป็นที่มาของวิธีดำเนินการวิจัยทั้งหมด เริ่มต้นตั้งแต่การทำความเข้าใจกระบวนการทัศน์ของผู้วิจัยเป็นลำดับแรกซึ่งหัวข้อกระบวนการทัศน์นี้เองจะเป็นตัวตั้งต้นในการอธิบายสู่หัวข้อการเลือกออกแบบการวิจัยผ่านระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา และเป็นการแสดงการเตรียมตัวผู้วิจัยก่อนเข้าสู่พื้นที่ประสบการณ์ผ่านการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศแนวคิดเกี่ยวกับปัญญา แนวคิดเกี่ยวกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 กระบวนทัศน์ในการวิจัย

ผู้วิจัยเริ่มต้นการศึกษาจากการพิจารณากระบวนทัศน์ (paradigm) เป็นลำดับแรก เนื่องจากกระบวนทัศน์จะเป็นปรัชญาที่เสมือนเข็มทิศหลักในการแสวงหาคำตอบจากคำถามที่เกิดขึ้น ซึ่งการเข้าใจกระบวนทัศน์นั้นจะต้องเริ่มต้นจากการพิจารณาธรรมชาติของความรู้ความจริงหรือภววิทยา (ontology) ก่อน จากนั้นธรรมชาติของความรู้ความจริงจะเป็นตัวเชื่อมโยงต่อไปว่าเราจะปฏิสัมพันธ์กับความรู้ความจริงนั้นหรือญาณวิทยา (epistemology) กับวิธีการเข้าถึงความรู้ความจริงนั้นหรือวิธีวิทยา (methodology) อย่างไร ซึ่งกระบวนทัศน์จะต้องมีความสอดคล้องเป็นเนื้อเดียวกันตลอดสาย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาคำถามการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่ปัญหาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นของพ่อแม่ก็จะเห็นได้ว่าธรรมชาติของความรู้ความจริงในสิ่งที่เราจะศึกษาเป็นสิ่งที่ไม่ได้มีอยู่ แต่ความรู้ความจริงที่มีอยู่นั้นเกิดจากสิ่งแวดล้อมเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ จากนั้นมนุษย์จึงสร้างสรรค์ความรู้ความจริงนั้นขึ้นมาภายใต้สิ่งแวดล้อม การสร้างสรรค์ความรู้ความจริงนี้จึงสอดคล้องกับกระบวนทัศน์แบบสร้างสรรค์นิยม (constructivism) (Creswell, 2013)

กระบวนทัศน์แบบสร้างสรรค์นิยม (constructivism) หรืออาจพบเจอในชื่อสร้างสรรค์สังคม (socially constructed) มีมุมมองความเชื่อของกระบวนทัศน์ว่ามนุษย์แสวงหาความเข้าใจในโลกของตนและทำงานโดยสร้างสรรค์ความหมายจิตวิสัยจากประสบการณ์ของเขาขึ้นอันเป็นความหมายที่ให้แก่วัตถุสิ่งของหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ความหมายเหล่านี้มีมากมายหลากหลายจนนำไปสู่การค้นหาค้นหาที่ซับซ้อนแทนการค้นหาค้นหาในมุมแคบและจำกัดให้เหลือเพียงไม่กี่ประเภท การแสวงหาที่ค้นหาค้นหาจึงเปิดกว้างเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้สร้างความหมายได้อย่างอิสระ

ขณะที่โดยทั่วไปแล้วการให้ความหมายของมนุษย์มิได้เกิดขึ้นโดยง่ายแต่ได้มีการหล่อหลอมผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้นจึงเป็นการสร้างสรรค์สังคมโดยผ่านประวัติศาสตร์และปทัสถานของวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ในชีวิตมนุษย์นักวิจัยที่เลือกใช้กระบวนการนี้จึงต้องมีกระบวนการในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและเน้นบริบทแบบเฉพาะ นักวิจัยจะยอมรับว่าภูมิหลังของตนเป็นสิ่งปรุงแต่งและตีความจากการปฏิสัมพันธ์ของตนเช่นกัน (Creswell, 2013)

จากการพิจารณาธรรมชาติของความรู้ความจริงเกี่ยวกับปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นของพ่อแม่หรือภววิทยา (ontology) ตามกระบวนการทัศน์แบบสร้างสรรค์นิยม (constructivism) แล้วต้องการเข้าไปทำความเข้าใจความรู้ความจริงที่มนุษย์สร้างขึ้นจำเป็นต้องยอมรับความเป็นจริงเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับความรู้ความจริงนั้นหรือญาณวิทยา (epistemology) ว่านักวิจัยไม่สามารถแยกตนออกจากเจ้าของความรู้ความจริงได้อย่างอิสระ นักวิจัยจำเป็นต้องเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งกับความรู้ความจริงนั้นถึงจะสามารถทำความเข้าใจองค์ความรู้นั้นได้ ด้วยเหตุนี้วิธีการเข้าถึงความรู้ความจริงหรือวิธีวิทยา (methodology) ที่จะสอดคล้องกับสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดคือการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เนื่องจากเป็นวิธีวิทยาที่เปิดโอกาสให้นักวิจัยได้ทำความเข้าใจปรากฏการณ์อย่างลุ่มลึก เฉพาะเจาะจง และเปิดกว้างผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมอันนำไปสู่การวิเคราะห์และตีความต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกวิธีวิทยากการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ดังเหตุผลความจำเป็นที่ได้อธิบายไปข้างต้นซึ่งพิจารณาจากกระบวนการทัศน์ของความรู้ความจริงเป็นสำคัญ ขณะเดียวกันการวิจัยเชิงคุณภาพเองก็ยังแบ่งเป็นรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสมกับการตอบคำถามวิจัยในแต่ละครั้ง ซึ่งเมื่อผู้วิจัยพิจารณาคำถามการวิจัยครั้งนี้ที่มุ่งเน้นไปที่ปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นของพ่อแม่ก็จะเห็นได้ว่าธรรมชาติของคำถามวิจัยเช่นนี้เป็นการทำความเข้าใจทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังของบุคคล องค์ประกอบหรือโครงสร้างความสัมพันธ์ซึ่งไม่สามารถแยกศึกษาจากตัวบุคคลได้ การศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับการตีความซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การทำความเข้าใจประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้นการพิจารณาปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นของพ่อแม่จึงสอดคล้องกับการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case Study)

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

2.1 นิยามและขอบเขตความหลากหลายทางเพศ

ความหลากหลายทางเพศ (sexual diversity) นั้นเป็นแนวคิดที่ใช้ในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เปิดพื้นที่ต่อการแสดงตัวตนหรืออัตลักษณ์ทางเพศของมนุษย์ที่ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมที่มีเพียงชายและหญิงเท่านั้น แต่มีความหลากหลายมากกว่านั้นอีกมากมายเช่น ชายรักชาย (gay) บุคคลรักสองเพศ (bisexual) หญิงรักหญิง (lesbian) บุคคลข้ามเพศ (transgender) และบุคคลอินเตอร์เซ็กซ์ (intersex) เป็นต้น ซึ่งเรียกรวมๆกันว่ากลุ่มบุคคล LGBT ซึ่งความหลากหลายทางเพศนี้เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจทั่วโลกอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติซึ่งเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการวางแนวทางคุ้มครองเพศวิถีทางเลือกท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงความหลากหลายทางเพศภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชน (อารยา สุขสม, 2559) อันเป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นความเท่าเทียมกันในฐานะมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเพศใด เนื่องจากกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมักถูกแยกเป็น “เพศวิถีของคนส่วนน้อย (sexual minorities)” หรือบางครั้งถูกเรียกว่า “เพศที่สาม” การที่ถูกตีตราว่าเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะไม่ตรงกับเพศชายหรือหญิงนั้นจึงถูกจัดเป็นคนชายขอบ (marginalized) ไปโดยทันที ถูกมองว่าเป็นบุคคลที่ไร้ค่าและถูกทำร้ายให้ได้รับความเจ็บปวดอยู่เสมอมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นอิทธิพลมาจากความคิดแบบวิวัฒนาการและโครงสร้างนิยม (กฤษฎาชนม์ สุขยะฤกษ์, 2552) แต่ในปัจจุบันนี้แนวคิดเรื่องเพศในสังคมไทยแม้ว่าเป็นเรื่องที่ค่อนข้างซับซ้อนเพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่มีการใช้คำศัพท์ว่า “เพศ” เพียงคำเดียวแต่ครอบคลุมความหมายทุกมิติมานาน ทว่าความหลากหลายทางเพศที่มีอยู่ในสังคมไทยก็ได้รับการยอมรับและเปิดพื้นที่ให้แสดงออกมากกว่าอีกหลายสังคมในโลกที่กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศยังคงถูกกีดกันอยู่ อย่างไรก็ตามจากผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนไทยจำนวน 1,252 คนทั่วประเทศ ในพ.ศ. 2556 เกี่ยวกับการยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย โดยนิด้าโพลกลับพบว่าส่วนใหญ่แล้วยอมรับได้เมื่อเป็นเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงานได้มากกว่ายอมรับสมาชิกในครอบครัวของตนเอง (ศูนย์สำรวจความคิดเห็นนิด้าโพล, 2557) สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับเมื่อเป็นเรื่องไกลตัวมากกว่าเรื่องใกล้ตัวตนเอง

ฉะนั้นการทำความเข้าใจความหลากหลายทางเพศจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากเพราะช่วยให้เข้าใจถึงค่านิยม ความเชื่อ ทักษะคิด และวิถีปฏิบัติของกลุ่มความหลากหลายทางเพศเพื่อเอื้อให้เกิดการยอมรับได้อย่างแท้จริงโดยปราศจากเงื่อนไขกำหนดดังเช่นที่ปรากฏ ดังนั้น

ผู้วิจัยจึงได้เริ่มจากการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจแนวคิดเรื่องเพศที่ประกอบไปด้วย 3 มิติที่มีความแตกต่างกัน (ชิวา ทองกระจาย, มปป.) ได้แก่

(1) เพศสรีระ (sex) หรือเพศโดยกำเนิดโดยอวัยวะเพศ หมายถึง ลักษณะทางเพศที่เห็นได้โดยลักษณะภายนอก และเพศที่ระบุโดยพันธุกรรมหรือโครโมโซม เพศสรีระมักเป็นตัวกำหนดการรับรองเพศที่รับรองทางกฎหมาย เช่นสูติบัตร บัตรประชาชน เป็นต้น

(2) เพศสภาวะหรือเพศสภาพ (Gender) หมายถึง บทบาทความเป็นเพศที่ถูกกำหนดโดยขนบธรรมเนียมประเพณี และสังคมที่ส่งผลต่อการนิยามตนเองหรืออัตลักษณ์ทางเพศ (gender identity) และการแสดงบทบาททางเพศให้เป็นไปตามบรรทัดฐานทางเพศของสังคม (gender norm) เช่นการแสดงบทบาทความเป็นหญิงที่ต้องอ่อนหวาน เรียบร้อย เพศชายต้องเข้มแข็ง เป็นผู้นำ โดยการแสดงออกตามบทบาททางเพศนี้อาจส่งผลให้บุคคลไม่สามารถแสดงความเป็นตัวเองได้อย่างเต็มที่ และเมื่อใดที่บุคคลแสดงออกขัดต่อบรรทัดฐานทางเพศนั้นจะถูกตีตราว่าเป็นบุคคลชายขอบทันที บุคคลที่มีเพศสภาพแตกต่างจากเพศกำเนิดจะเรียกว่า “คนข้ามเพศ (transgender)” คือบุคคลที่มีสำนึกรู้ว่าตนเองมีเพศสภาพที่แตกต่างจากเพศสรีระ แบ่งเป็นผู้หญิงข้ามเพศ คือบุคคลที่เกิดมาเมื่ออวัยวะเพศชายแต่นิยามตนเองและแสดงออกเป็นผู้หญิง (male to female) และผู้ชายข้ามเพศ บุคคลที่เกิดมาเมื่ออวัยวะเพศหญิงแต่นิยามตนเองและแสดงออกเป็นผู้ชาย (female to male) ในบุคคลข้ามเพศยังมีความหลากหลายของอัตลักษณ์และการแสดงออกอีกหลายระดับ ขึ้นกับความพึงพอใจ และความพร้อมต่างๆของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจแสดงออกจากการแต่งกายเพื่อแสดงออกการข้ามเพศแต่ไม่ใช้ฮอร์โมนเพื่อเปลี่ยนแปลงร่างกายหรือไม่ผ่าตัดแปลงเพศก็ได้ ในขณะที่บางคนผ่าตัดแปลงเพศอย่างถาวรเพื่อไปเป็นเพศที่ตนเองต้องการอย่างสมบูรณ์

(3) เพศวิถี (sexuality) หมายถึง วิถีชีวิตทางเพศที่ถูกหลอมสร้างจากค่านิยม บรรทัดฐาน และระบบ วิถีคิด วิถีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความปรารถนาและการแสดงออกทางเพศ ความคิดเกี่ยวกับคู่รัก คู่ชีวิตในอุดมคติ และกามกิจ เป็นวิถีทางเพศในทางกามารมณ์ หรือรสนิยมทางเพศ เป็นความรู้สึกดึงดูดใจ มีความปรารถนาทางเพศ เป็นความสัมพันธ์ทางเพศกับบุคคล (Sexual relation) แบ่งออกได้ดังนี้

(3.1) การรักเพศตรงข้าม (heterosexual) หมายถึงบุคคลที่รักใคร่ชอบพอ พึงใจ มีความรู้สึกดึงดูดทางเพศต่อบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือการแสดงทางเพศที่ตรงข้ามกับตนเอง เช่นความรักระหว่างชายหญิง

(3.2) การรักเพศเดียวกัน (Homosexuality) หมายถึงการที่บุคคลรักใคร่ชอบพอ พึงพอใจ หรือมีความรู้สึกดึงดูดทางเพศต่อบุคคลที่มีอัตลักษณ์หรือการแสดงออกทางเพศแบบเดียวกับตนเอง

(3.3) การรักสองเพศ (Bisexuality) การที่บุคคลรักใคร่ชอบพอ พึงพอใจ หรือมีความรู้สึกดึงดูดทางเพศต่อบุคคลที่มีอัตลักษณ์หรือการแสดงออกทางเพศที่ตรงข้ามกับตนเอง และบุคคลที่มีอัตลักษณ์หรือการแสดงออกทางเพศแบบเดียวกับตนเอง (ทั้งนี้ไม่ได้หมายถึงการรักหรือมีความสัมพันธ์กับคน 2 คนในเวลาเดียวกัน

(3.4) บุคคลที่ระบุว่าตนเองไม่ได้รัก ไม่ได้ชอบเพศใดๆ หรือไม่ได้ชอบบุคคลแบบหนึ่งแบบใดเลย (Asexual) และบุคคล ระบุว่าตนเองรักและพึงพอใจบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเพศ ทั้งเพศสรีระ เพศสภาพ และเพศวิถี (Pansexual)

(3.5) เควียร์ (Queer) ซึ่งหมายถึง กลุ่มที่ไม่ต้องการจำกัดตัวตนหรือวิถีชีวิตของตนเองอยู่ในกรอบความคิดหรือในบรรทัดฐานของสังคมอย่างใด อย่างหนึ่ง และต้องการหรือถอนกรอบความคิดที่แบ่งแยกเพศเป็นกลุ่มต่างๆ โดยเน้นว่าเพศเป็นสภาวะที่เลื่อนไหลไปมาเปลี่ยนแปลงได้ และไร้กรอบ ไร้ขีดจำกัด

โดยสรุปแล้ว ความหลากหลายทางเพศ หมายถึง ความหลากหลายและความแตกต่างของบุคคลบนพื้นฐานของ วิถีทางเพศทุกแบบ ไม่ว่าจะเป็น ชาย รักชาย หญิงรักหญิง เกย์ ทอม ดี กะเทย สาวประเภทสอง คนข้ามเพศ ตืด ฯลฯ รวมถึงผู้ที่รักต่างเพศด้วย

2.2 การปรึกษาสำหรับครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาสำหรับครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่นได้มาซึ่งองค์ความรู้ที่สำคัญต่อการเตรียมพร้อมและปฏิบัติการปรึกษาของนักจิตวิทยาการปรึกษาที่ปฏิบัติงานกับครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่นนั้นคือ นักจิตวิทยาการปรึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจต่อธรรมชาติและการตอบสนองของพ่อแม่และมีแนวทางในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นดังนี้

2.2.1 ปฏิบัติการตอบสนองและขั้นตอนการปรับตัวของครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น โดยเฉพาะพ่อแม่มีปฏิริยาตอบสนองต่อการมีลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ ดังนี้

ในภาวะการณ์ปรับตัวของครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น โดยเฉพาะพ่อแม่มีปฏิริยาตอบสนองต่อการมีลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ โดย ครอบครัวส่วนใหญ่มีปฏิริยาตอบสนองมีลักษณะอารมณ์ความรู้สึกในทางลบ

ปฏิกริยาของครอบครัวโดยเฉพาะพ่อและแม่ต่อการรับรู้เพศของลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะลูกวัยรุ่นที่เป็นชายรักชาย (gay) หรือหญิงรักหญิง (lesbian) เริ่มต้นพ่อและแม่มีอาการช็อก (shock) และรับความจริงไม่ได้ อาจมีการพยายามหาเหตุผลเข้าข้างตนเองและการตีความต่างๆ เป็นช่วงเวลาที่พ่อแม่สับสนในตัวลูก และอาจมีการหลีกเลี่ยงที่จะพูดคุยด้วย (Kircher & Ahlijah, 2011; Phillips & Ancis, 2008) ซึ่งปฏิกริยาเป็นผลมาจากความกลัวของพ่อและแม่ (Molna, 2018) ดังนี้

1) กลัวการถูกตีตราจากสังคม พ่อและแม่กลัวว่าพวกเขาอาจจะได้รับปฏิกริยาทางลบจากสังคมหรือการตีตรา ซึ่งพวกเขา รู้สึกเหมือนล้มเหลวในการเป็นพ่อแม่ที่มีลูกผิดปกติ เกิดรู้สึกอายกับการที่มีลูกเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

2) กลัวเป็นพ่อและแม่ที่ไม่ดี พ่อและแม่บางคนมีการตำหนิตนเองหรือไม่ก็เป็นคู่สมรส เป็นกลไกทางจิตที่เกิดขึ้นที่กล่าวโทษคนในครอบครัวหรือนอกครอบครัว ที่เป็นสาเหตุของการเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศของลูกวัยรุ่น อาจเชื่อมโยงจากเหตุการณ์ต่างๆ ในอดีต เช่น ความผิดปกติจากการตั้งครรภ์ การหย่าร้างที่ทำให้เด็กมีปัญหา อิทธิพลของความหลากหลายทางเพศในสังคม การเลี้ยงดูที่เข้มงวดเกินไปของพ่อหรือแม่ เป็นต้น

3) กลัวการสูญเสียวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมของครอบครัว พ่อและแม่กลัวการสูญเสียวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมที่ครอบครัวยึดถือ ที่ไม่สามารถแบ่งปันหรือถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นใหม่ได้ เช่น การแต่งงาน การถือศีล เป็นต้น

4) กลัวและเป็นห่วงลูกในปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นเดียวกับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศคนอื่นในสังคมเช่น ลูกติดเชื้อ HIV สังคมไม่ยอมรับถูกตีตรา ถูกกีดกันในการทำงาน เป็นเหยื่อเป้าหมายในการทำร้ายร่างกายของคนที่ไม่ยอมรับ เป็นต้น

5) ความกลัวที่จะเสียลูกชายหรือลูกสาว พ่อและแม่ไม่กล้าแสดงออกเพราะกลัวสูญเสียสัมพันธ์ภาพ พ่อและแม่บางคนตีตัวออกห่าง

2.3 การปรับตัวสำหรับครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น

ภายหลังจากปฏิกริยาตอบสนองทางลบของครอบครัวโดยเฉพาะพ่อและแม่ ต่อมา พ่อและแม่มาสู่ความรู้สึกผิด และพ่อและแม่รู้สึกถึงความรับผิดชอบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเพศของลูกวัยรุ่น และมักเชื่อว่าพวกเขาเป็นพ่อและแม่ที่ทำผิดพลาด พวกเขาจึงพยายามแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ การพยายามแก้ไขในช่วงนี้ พวกเขาต้องเรียนรู้หาข้อมูลเพื่อเข้าใจ ปรับตัว สามารถเปิดเผยชีวิตครอบครัวมากขึ้น ซึ่งในการพยายามจัดการแก้ไขอาจมีการตอบสนองทั้งการ

ใส่ใจดูแลหรือแสดงความก้าวร้าวใส่ลูก (Molina, 2018) ซึ่งลักษณะการยอมรับของครอบครัว โดยเฉพาะพ่อและแม่ที่สำคัญ มีดังนี้

2.3.1 กระบวนการปรับตัวและยอมรับของพ่อและแม่ที่มีลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ ในช่วงแรกและระยะกลางของพ่อแม่ที่มีลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ พบว่ามีการตอบสนองของพ่อและแม่มีอารมณ์ส่วนใหญ่มองว่าเกินกว่า จากนั้นมีการปรับตัวทางความคิดและพฤติกรรม และมักพบประเด็นทางศาสนาและจิตวิญญาณเป็นประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องในช่วงสุดท้ายของการปรับตัว ซึ่งเมื่อพ่อและแม่สามารถปรับตัวได้ กลายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างและพัฒนาอัตลักษณ์ของลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ (Philips & J.r., 2008) และการเปิดเผยตัวตนของลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะพบว่า ลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ มีความรู้สึกปลอดภัย สบายใจ โดยเฉพาะกับแม่มากกว่าพ่อ (Kircher & Ahlijah, 2011)

2.3.2 การสร้างยอมรับและความเข้าใจของพ่อและแม่ที่มีลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ ต้องมีความชัดเจนไม่สับสน เพราะช่วยส่งเสริมความมีคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) และสังคมให้กับเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ ให้อ่านวยให้เด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศมีการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศต่อสาธารณชนได้อย่างมั่นใจ สามารถป้องกันปัญหาสุขภาพทั่วไป และปัญหาสุขภาพจิต เช่น ภาวะซึมเศร้า และพฤติกรรมเสี่ยง การติดยา และการฆ่าตัวตาย ของลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ (Roe. 2017; Ryan et al. 2010)

2.3.3 สำหรับการตระหนักรู้และการสนับสนุนของครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่นเพื่อเกิดความรู้สึกในการยอมรับการมีลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศนั้น กระบวนการกลุ่มของผู้มีประสบการณ์ใกล้เคียง (ครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น เพื่อนของพ่อแม่ที่มีความหลากหลายทางเพศ เป็นต้น) มาแบ่งปัน โดยเฉพาะกับพ่อและแม่ที่มีความรู้ที่จำกัดที่เกี่ยวกับการปรับตัวทางเพศ และสนับสนุนให้พ่อและแม่มีการติดต่อกับคนอื่นๆ ไม่คิดเพียงลำพังซึ่งช่วยพ่อและแม่จัดการความรู้สึกของพวกเขาได้ดีมากขึ้น (Kircher & Ahlijah, 2011)

2.3.4 มุมมองศาสนาและวัฒนธรรมมีผลทั้งด้านลบและบวกต่อการยอมรับของครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น ครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่นบางกลุ่มพบว่า ความศรัทธาในศาสนาและคำสอนสามารถถ่วงถ่วงให้พ่อแม่เปิดใจยอมรับในตัวตนหรืออัตลักษณ์ทางเพศของลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศโดยเฉพาะความ

รักความเมตตา ความศรัทธาภายในครอบครัว (Kircher & Ahlijah, 2011) ด้านความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมของพ่อแม่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเข้าใจและยอมรับลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ (Roe, 2017) พ่อและแม่ที่มีความเชื่อและยึดถือในศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมซึ่งไม่สอดคล้องกับรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศด้วย พ่อและแม่ไม่ต้องการสูญเสียและเปลี่ยนแปลงและพยายามให้ลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศยึดถือและปฏิบัติเช่นกัน ส่งผลให้ไม่ยอมรับความจริงที่ลูกวัยรุ่นเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

2.4 เทคนิคและแนวทางการปรึกษาเชิงจิตวิทยากับครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น

การสร้างการตระหนักรู้ การยอมรับเข้าใจ และการสนับสนุนของพ่อแม่ต่อลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ ส่งผลให้มีการเปิดเผยตนเอง มีสุขภาพที่ดีและสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว ซึ่งเทคนิคและแนวทางในการให้การรักษาครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น มีดังนี้

2.4.1 การปรึกษาเชิงจิตวิทยากับครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น ควรทำให้พ่อแม่มองเห็นถึงอิทธิพลทางความเชื่อในศาสนาและวัฒนธรรมของตนที่มีต่อลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่น การบำบัดแบบการเล่าเรื่อง (Narrative Therapy) พบว่าสามารถสร้างการยอมรับของพ่อแม่ที่มีลูกวัยรุ่นเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศได้ โดยเฉพาะในกลุ่มของพ่อแม่ที่ยึดถือและปฏิบัติในหลายๆวัฒนธรรม เพราะการบำบัดแบบเล่าเรื่องเป็นเครื่องมือที่เอื้ออำนวยพ่อแม่ให้สัมผัสถึงวัฒนธรรมความเชื่อที่มีผลต่อความรู้ และบทบาทหรืออิทธิพลสังคมที่ปฏิบัติต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ (Saltzburg, 2007)

2.4.2 มุ่งเน้นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีของครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น เพราะสัมพันธภาพระหว่างลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศกับพ่อแม่ มีผลต่อการเปิดเผยเรื่องการที่ตนเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น โดยเฉพาะครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ดังนั้นนักจิตวิทยาการปรึกษาหรือนักบำบัดครอบครัวต้องมีเครื่องมือที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และการปรับตัวได้ดีของพ่อแม่และแม่ (Saltzburg, 2007) เช่น เทคนิคการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในการสร้างการสื่อสารที่ดีเพื่อสร้างและรักษา สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครอบครัวโดยเฉพาะพ่อแม่ต่อลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ ที่ไม่พร้อมในการยอมรับและเปิดเผย ซึ่งนักจิตวิทยาการปรึกษาพึงใส่ใจต่อความต้องการทางอารมณ์ที่แตกต่างของการเปิดเผยตัวตนของลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศกับพ่อแม่ (Lasala, 2000) ซึ่งจุดแข็งและประโยชน์ของการที่ลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ พ่อแม่ที่สนับสนุนวัยรุ่นที่มี

ความหลากหลายทางเพศ มีส่วนช่วยในการพัฒนาความมีเอกลักษณ์ของลูกและสัมพันธภาพที่ยาวนานในครอบครัว (Kircher & Ahlijah, 2011)

2.4.3 การให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่น การปรับตัวทางเพศของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ รูปแบบการใช้ชีวิตที่มีความหลากหลายทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ ความต้องการและผลกระทบจากปฏิกิริยาตอบสนองของพ่อแม่ต่อความเสี่ยงทางสุขภาพแก่เด็กและเยาวชน (Ryan et al., 2010) เป็นต้น เพื่อให้พ่อและแม่มีข้อมูลที่ถูกต้องในการเข้าใจธรรมชาติของลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศและสามารถปรับตัวการ รักษาความสัมพันธ์ของครอบครัว สามารถจัดการกับทัศนคติของตนเองและสังคม นำมาสู่การแก้ไขและป้องกันปัญหาวิกฤตได้ประสบความสำเร็จ (Lasala, 2000)

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับปัญญา

3.1 ความหมายของปัญญา

พระไตรปิฎกกล่าวถึงปัญญาว่ามีความหมายที่กว้างและลึกซึ่งครอบคลุมทุกด้านของปัญญา ว่าเป็น ความรู้ ความรู้ทั่ว ความรู้ชัด ความไม่หลง ความเห็นชอบ ความเลื่อมใส (ขุ.ม. (ไทย), 2541) ความรู้ที่นั่นหมายถึงการรอบรู้ทุกสิ่งที่ได้ประสบและสามารถแยกแยะสิ่งนั้นได้ในขณะที่ความรู้ชัดนั้นมีความลึกซึ้งกว่าคือเป็นความรู้ด้วยอาการต่างๆมากกว่าการกำหนดรู้และความรู้แจ้ง (พินณา หมวยกยอต, 2558) ทั้งนี้ผู้วิจัยทบทวนปัญญาในพระไตรปิฎกที่สอดคล้องกับบริบทของจิตวิทยาการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ซึ่งเป็นปัญญาที่กล่าวถึงปัญญาที่เกิดขึ้นภายหลังจากความทุกข์ในใจนั้นหมดสิ้นลงขณะนั้น ซึ่งเป็นปัญญาที่มองเห็นความจริงของชีวิตตามหลักพุทธธรรม

โดยปัญญาคือความรอบรู้ในปฏิสนธิรูปบาท เห็นถึงความเกิดความดับ เห็นชอบตามความจริงว่าทุกสรรพสิ่งไม่เที่ยง แปรเปลี่ยนไป ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจเหตุแห่งทุกข์ สภาวะที่พ้นจากทุกข์ เข้าใจความเป็นไปของชีวิตตามธรรมชาติ เมื่อเกิดปัญญาทำให้ละจากความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน ความเป็นเจ้าของทุกสิ่ง สู้อสภาวะที่สุขสงบพ้นจากทุกข์ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน) (2550) กล่าวถึงความหมายของปัญญาว่า ปัญญาแปลว่า ความรู้ทั่วถึงเหตุและผลตามความจริง เรียกว่า “สัมมปัญญา” ตรงข้ามกับความไม่รู้ผิด หลงผิด ที่ไม่ใช่การรู้จริง เรียกว่า “มิจฉาปัญญา” ซึ่งปัญญานั้นเป็นส่วนสุดท้ายจากการฝึกปฏิบัติอบรมจิตใจให้เกิดความรู้แจ้งในสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงได้ ปราศจากกิเลสตัณหา เป็นความรู้แจ้งที่เกิดจากปัญญา ดังทัศนะของพุทธทาสภิกขุ (2534)

ฉะนั้นบุคคลที่มีปัญหาจึงหมายถึงบุคคลที่รู้แจ้งในอริยสัจ 4 คือ ทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ สภาพะความดับทุกข์ และหนทางการดับทุกข์ เป็นบุคคลที่เข้าใจธรรมชาติชีวิตว่ามีการเปลี่ยนแปลง ไม่มีสิ่งใดคงที่ถาวรอยู่ตลอดเวลา เป็นบุคคลที่ไม่ยึดมั่นกับสิ่งใดๆ (สุภาพร ประดับสมุทร, 2552)

3.2 การพัฒนาปัญญา

การเกิดปัญญาตามความหมายแนวพุทธ หมายถึงการเห็นความจริงของชีวิตที่เริ่มต้นจากการหลุดออกจากความต้องการ ความปรารถนาที่ไม่เป็นความจริง สามารถกลับมาดำเนินชีวิตอยู่กับความจริงอย่างแนบสนิทสอดคล้อง การพัฒนาปัญญาหรือเหตุให้เกิดปัญญานั้น มีด้วยกันหลายวิธีปฏิบัติตามระดับความตื้นลึกของปัญญาที่พัฒนาขึ้น โดยหลักแล้วการพัฒนาปัญญานั้นองค์ประกอบที่สำคัญคือการได้กัลป์ญาณมิตรหรือปรโตโฆชะเป็นเสียงภายนอกของบุคคล (outer voice) ซึ่งการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธกัณยานมิตรก็หมายถึงนักจิตวิทยาการปรึกษา (counselors) หรือผู้นำกลุ่ม (leaders) รวมถึงการรับรู้จากกัณยานมิตรที่เป็นสมาชิกภายในกลุ่มที่ชวนกันพิจารณา ใคร่ครวญ และโยนิโสมนสิการเป็นเสียงภายในของบุคคล (inner voice)

3.3 กระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนาปัญญา

กระบวนการพัฒนาปัญญาประการแรกสุดคือการมีศรัทธา มีความเชื่อ ความซาบซึ้งอย่างมีเหตุผล มีความเชื่อมั่นซึ่งเป็นบ่อเกิดของฉันทะ ความใฝ่รู้ พากเพียร อบรมตนเองทั้งกาย วาจา และใจโดยศรัทธานั้นต้องกำกับด้วยวิธีแห่งปัญญา นั่นคือ “โยนิโสมนสิการ” คือวิธีคิดอย่างแยบคาย ประกอบด้วย 10 วิธี ดังต่อไปนี้ ((พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2546b)

(1) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือ การคิดพิจารณาปัญหาด้วยการค้นหาเหตุปัจจัยที่สัมพันธ์สืบทอดส่งผลกันเนื่องมา ทำให้ความเข้าใจพรั่งพร้อม และการดับสูญของสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัย

(2) วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ คือ คิดวิเคราะห์โดยพิจารณาแยกแยะหรือกระจายเนื้อหาให้รู้จักสถานะที่แท้จริง ทำให้เข้าใจภาวะารณ์ประกอบและอิงอาศัยกัน ที่ทำให้เกิดเป็นตัวตนซึ่งไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริงของสิ่งทั้งหลาย

(3) วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ คือ คิดแบบรู้เท่าทันความไม่ยั่งยืนของสิ่งทั้งหลาย ความเปลี่ยนแปลงไม่อยู่ในสภาพเดิม และไม่อาจมีอยู่โดยตัวของมันเอง ซึ่งเป็นไปตามกฎกรรมตาของธรรมชาติ ทำให้อยอมรับความจริงและแก้ไขไปตามเหตุปัจจัย

(4) วิธีคิดแบบอริยสัจ หรือคิดแบบแก้ปัญหาคือ คิดทำความเข้าใจกับปัญหา หรือความทุกข์ที่ประสบอยู่ แล้วสืบค้นหาสาเหตุ วางแนวปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาลงอย่าง มั่นคง

(5) วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หรือคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย คือ พิจารณาให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหลักความจริงกับความมุ่งหมายประโยชน์ที่ต้องการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติต่อสิ่งนั้นๆ อย่างมีทิศทาง

(6) วิธีคิดแบบเห็นคุณโทษและทางออก คือพิจารณาให้ครบถ้วนทุกด้านเพื่อพิจารณาหาทางแก้ไข โดยนำสิ่งเป็นส่วนดีและไม่ดีนั้นมาเป็นประโยชน์ด้วย

(7) วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียมคือคิดพิจารณาตัดสินคุณค่าโดยเฉพาะ การบริโภคใช้สอยปัจจัย 4 และเครื่องอำนวยความสะดวก โดยมีความเข้าใจและเลือกบริโภคสิ่งที่มีคุณประโยชน์อย่างแท้จริงต่อชีวิตและผู้อื่น ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุ

(8) วิธีคิดรอบรู้คุณธรรม หรือวิธีคิดแบบเร้ากุศล คือคิดพิจารณาสิ่งที่ตนเกี่ยวข้องกับด้วย ในแง่ที่ทำให้เกิดการกระทำที่มีคุณค่า และในแง่ที่ช่วยแก้ปัญหาคะแนนที่สั่งสมไว้ เกิดในแง่ร้ายให้เปลี่ยนเป็นนิสัยที่ดีงาม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตนเอง แม้ในสภาพแวดล้อมที่มีปัญหา

(9) วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน คือคิดพิจารณาให้ครอบคลุมถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเชื่อมโยงต่อกันมาจนถึงสิ่งที่ตนกำลังรับรู้ และต้องกระทำในปัจจุบัน ซึ่งช่วยให้เกิดการวางแผนปฏิบัติต่อไปอย่างถูกต้องดีงาม โดยไม่พรั่นเพ้อยึดติดกับอดีตหรืออนาคตอย่างเลื่อนลอย

(10) วิธีคิดแบบวิภาษวาท คือคิดและแสดงออกเป็นคำพูด ที่ผ่านการวิเคราะห์ แจกแจงความเป็นจริงครบทุกด้าน โดยไม่ยึดถือเอาความสำคัญเพียงส่วนเดียวมาตีคลุมไปทั้งหมด ทำให้ไตร่ตรองและเลือกแนวทางแก้ไขปัญหามาได้ตรงตามความเหมาะสม

ซึ่งนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธได้อาศัยการคิดแบบอริยสัจ 4 เป็นกรอบแผนที่ใช้ในการพิจารณาเกิดปัญญาในกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ เป็นโครงสร้างที่ง่ายต่อความเข้าใจและสอดคล้องกับกระบวนการตามหลักโยนิโสมนสิการ และเป็นโครงสร้างที่ครอบคลุมหลักธรรมและวิธีการอื่นๆโดยรวมอยู่แล้ว โดยหน้าที่ของโยนิโสมนสิการ สามารถสรุปได้เป็น 2 ประเภท (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2546a) คือ

ประเภทที่หนึ่ง โยนิโสมนสิการแบบปลุกปัญญา มุ่งให้เกิดความรู้แจ้งตามสภาวะ เน้นการกำจัดอวิชชา อยู่ในฝ่ายวิปัสสนา เป็นการส่องสว่างทำลายความมืด หรือล้างสิ่งสกปรกออกให้ผลไม่จำกัดกาล หรือเด็ดขาด นำไปสู่โลกุตระสัมมาทิฐิ

ประเภทที่สอง โยนิโสมนสิการแบบสร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้ากุศลธรรม อื่นๆเน้นที่การสกัดข่มตัณหา อยู่ในฝ่ายสมณะ เป็นการเสริมสร้างพลังหรือปริมาณฝ่ายดีมากดทับ ฝ่ายชั่วไว้ให้ผลขึ้นชั่วคราว ชั่วคราว เป็นตัวหนุน เตரியม และสร้างนิสัยไปสู่โลกีย์สัมมาทิฐิ

สรุปแล้วการพัฒนาปัญญาซึ่งมีความสำคัญสูงสุด เพราะปัญญาเป็นตัวนำทางและควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด เพราะปัญญาเป็นเครื่องชี้ทางให้ประพฤติสิ่งใด อีกทั้งปัญญาเป็นตัวปลดปล่อยจิตใจให้ทางออกแห่งจิตใจไปสู่สภาวะความสงบจากความเข้าใจธรรมชาติของชีวิต การพัฒนาปัญญาสามารถสรุปได้หลายด้านหลายระดับ ได้แก่

1. ปัญญาที่ช่วยให้ดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ เป็นความรู้ความเข้าใจได้อย่างถูกต้องชัดเจน เรียนรู้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง ตรงตามสภาวะของสิ่งนั้นตามที่เป็นจริง สามารถวินิจฉัยชัดแจ้งและเที่ยงตรง แยกแยะวิเคราะห์สืบสาวสาเหตุปัจจัยที่ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆได้

2. ปัญญาที่ช่วยให้ดำเนินเข้าสู่วิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงาม ความรู้เข้าใจในระบบความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ที่อิงอาศัยสืบเนื่องต่อกันตามเหตุปัจจัย มองเห็นภาวะและกระบวนการชีวิตและโลก ที่เป็นไปตามกระแสแห่งเหตุปัจจัยที่ประกอบกัน

3. ปัญญาที่ช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตที่ดีงาม ความรู้เข้าใจถึงเท่าทันความจริงของสังขารคือโลกและชีวิตที่เปลี่ยนแปลงเป็นไปตามกฎธรรมดาของธรรมชาติ จนสามารถวางใจถูกต้องต่อสิ่งทั้งหลาย ทำให้จิตใจหลุดพ้นเป็นอิสระได้โดยสมบูรณ์ และมีชีวิตด้วยปัญญาอย่างแท้จริง

โสรัช โพธิ์แก้ว (2550) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ทุกคนมีปัญญาของตนเอง เมื่อชีวิตประสบกับความยากลำบากจึงเสียสมดุลในการใช้สติปัญญาจึงทำได้ไม่เต็มที่ ฉะนั้นในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธนี้ นักจิตวิทยาการปรึกษาจึงเปรียบเสมือนปัญญาภายในของผู้รับการปรึกษา ที่ทำหน้าที่ช่วยสะท้อนสิ่งที่อยู่ภายในซึ่งเป็นจิตที่กุศลและมีปัญญา ช่วยเอื้อให้ผู้รับการปรึกษากลับมามองเห็นถึงศักยภาพของตนเองได้

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ (Buddhist Counseling)

4.1 ความหมายของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

การปรึกษาเชิงจิตวิทยา หมายถึง การช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาทางจิตใจ มีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาทางใจพร้อมทั้งพัฒนาความองงามในจิตใจไปพร้อมๆกัน โดยมีสัมพันธภาพการปรึกษาเชิงจิตวิทยาระหว่างนักจิตวิทยาการปรึกษาและผู้รับบริการปรึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญ ซึ่งนักจิตวิทยาการปรึกษาเป็นผู้ที่เรียนรู้และฝึกฝนตนเองทั้งทางวิชาชีพและการดำรงชีวิต

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ หมายถึง การปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่นักจิตวิทยาการปรึกษาอาศัยหลักพุทธธรรมเป็นฐานในการทำงานเพื่อขจัดความทุกข์ที่เป็นปัญหาทางใจของผู้รับบริการปรึกษา (counseling) เพื่อเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อชีวิต สามารถดำเนินชีวิตของตนอย่างสอดคล้องกลมกลืนกับความจริงของชีวิตและโลกได้ และส่งเสริมความเจริญองงามทางใจของผู้รับบริการปรึกษาด้วย (personal growth)

4.2 ความเป็นมาของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

โลรีซ์ โพร้แก้ว (2547)รองศาสตราจารย์ ดร.อาจารย์ผู้สอนจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เป็นผู้ริเริ่มศึกษาพัฒนาแนวทางต้นแบบของจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธ โดยสังเคราะห์ความรู้ความเข้าใจแนวทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาตะวันตกที่ได้ศึกษาและลงมือปฏิบัติงานสะสมประสบการณ์ด้านจิตวิทยาการปรึกษามาตั้งแต่มี พ.ศ. 2521 ร่วมกับปรัชญาจิตวิทยาตะวันออกและพุทธธรรม จนตกผลึกเป็นการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ อันมีหลักพุทธธรรมแห่งพระพุทธศาสนาเป็นฐานความรู้ ความเข้าใจที่สำคัญในการทำงาน (ธีรวรรณ ธีระพงษ์, 2549) ฉะนั้นนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธนั้นอาศัยหลักพุทธธรรมเป็นฐานในการทำงานทั้งหมด ซึ่งหลักพุทธธรรมนี้เป็นหลักที่มีความกว้างขวางและลึกซึ้งทำให้นักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธสามารถทำงานกับผู้รับบริการปรึกษาที่เป็นเพื่อนมนุษย์ได้หลายมิติ หลากหลายปัญหา และรูปแบบตามแต่ระดับความสามารถของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธเองที่นำหลักธรรมนั้นมาใช้ในการดำรงชีวิตของตน ซึ่งต้องเข้าถึงด้วยการพิจารณาสังเกตตนเองอยู่เสมอ (สุภาพร ประดับสมุทร, 2552)

4.3 หลักพุทธธรรมที่เป็นฐานของจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธ

ดังที่กล่าวมาแล้วหลักพุทธธรรมนั้นเป็นรากฐานการทำงานของกรปรึกษาเชิงจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธ หรือเป็น “แผนที่” ที่จะนำพาผู้รับบริการปรึกษาออกจากความทุกข์ไปสู่ความไม่ทุกข์ อันมีนักจิตวิทยาการปรึกษาเป็นกัลยาณมิตรที่ร่วมเดินทางไปด้วยกัน หลัก

พุทธธรรมที่เป็นหลักพื้นฐานสำคัญในการทำงานของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธ ตามโครงความคิดนี้ได้แก่ หลักอริยสัจ 4 หลักปัจจุสมุปบาท หลักอิทัปปัจจยตา และหลักไตรลักษณ์ โดยแต่ละหลักธรรมมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.3.1 อริยสัจ 4

อริยสัจ 4 เป็นแนวคิดพื้นฐานในการนำพาผู้คนไปสู่ความเข้าใจโลกและชีวิต (โสริช โพร้แก้ว, 2544) เพราะอริยสัจ 4 ซ้อนซ้อนด้วยหลักพุทธธรรมอื่นๆที่ครอบคลุมหลักคำสอนทั้งหมดในพระพุทธศาสนา ที่อธิบายถึงปรากฏการณ์การประสบทุกข์ การทำความเข้าใจความทุกข์ที่เกิดขึ้น การค้นหาสาเหตุของความทุกข์ และการพิจารณากำหนดแนวทางการพ้นออกจากทุกข์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2552) ซึ่งมนุษย์ที่ปฏิบัติตามแนวทางนี้ก็จะสามารถพ้นทุกข์ได้ อริยสัจ 4 ประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค อธิบายได้เป็นเหตุและผล ได้ 2 คู่ คือ

คู่ที่ 1 สมุทัย หรือ เหตุแห่งทุกข์ ซึ่งเป็นเหตุ

ทุกข์ หรือ ความไม่สบายกายและใจ ความทนได้ยาก อันเป็นผล

คู่ที่ 2 มรรค หรือ แนวทางการปฏิบัติเพื่อการดับทุกข์ เป็นเหตุ

นิโรธ หรือ ความดับทุกข์ อันเป็นผล

อริยสัจประการแรก คือ ทุกข์ คือสภาพที่ทนได้ยาก ทนอยู่ไม่ได้ เป็นภาวะที่บีบคั้น กดดัน เป็นรากเหง้าของปัญหาทั้งปวง ปรากฏในผู้ใดก็เด่นชัดในผู้นั้น คือสภาวะของสิ่งทั้งหลายที่เป็นตามกฎธรรมชาติ ไม่เที่ยง มีความบกพร่อง ไม่สมบูรณ์ในตัวมันเอง ไม่อาจให้ความพึงพอใจได้ ที่เป็นปัญหานั้นเมื่อบุคคลเข้าไปยึดถือ ติดมันไว้ด้วยอุปาทาน จึงเป็นทุกข์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546b) โดยอาการของทุกข์มีหลายลักษณะ เช่นความเสียใจ ผิดหวัง คับข้องใจ เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2552) เปรียบทุกข์นี้ดังโรคของมนุษย์ จำเป็นต้องแก้ไขกำจัดไปเสีย โดยเริ่มจากการที่ต้องรู้จักโรคนั้นเสียก่อน นั่นก็คือการรู้จักทุกข์ รู้สภาวะที่เป็นทุกข์ ตามสภาพที่แท้จริงของมันแล้วยอมรับมัน รู้เท่าทันโรค เพื่อที่จะแก้ไขรักษาโรค ถือเป็นหน้าที่ต่อทุกข์ ซึ่งหน้าที่ของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธก็เพียงนำพาให้ผู้รับบริการปรึกษามองเห็นทุกข์ของตนเองที่ประสบอยู่อย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่การหาเหตุแห่งทุกข์ในลำดับต่อไป

อริยสัจประการที่สอง คือ สมุทัย คือเหตุเกิดแห่งทุกข์หรือสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ เกิดความอยากได้ อยากมี อยากเป็น ซึ่งเหตุแห่งทุกข์นี้เป็นเหตุภายในของบุคคลเมื่อมีความไม่รู้หรือเข้าใจไม่ถูกต้อง ดำเนินชีวิตไปด้วยความอยากที่ขับเคลื่อน เกิดความยึดมั่น ยึดติดเอาเป็น

ของตน เมื่อไปเป็นตามความอยาก ความปรารถนาของตนเอง เรียกว่า “ตัณหา” ส่งผลกับการเข้าใจชีวิตที่ไม่ถูกต้องหรืออวิชา เป็นความบีบคั้น ยึดมั่นกับทุกข์นั้นเรียกว่า “อุปาทาน” ซ่อนซ่อนกันอยู่ ซึ่งนำไปสู่ภาวะของทุกข์ (โสริช โพธิ์แก้ว, 2536) หน้าที่ของบุคคลต่อสมุทัยคือรู้สิ่งที่เป็นเหตุแห่งทุกข์ ต้องกำจัดให้หมดสิ้น ด้วยการสังเกต การสืบค้น วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เพื่อการจัดการที่เหตุ ให้เหตุของปัญหานั้นหมดสิ้น (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2546b)

โดยสมุทัยนี้เป็นหัวใจสำคัญของการทำงานในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ เนื่องจาก “เหตุแห่งปัญหา” นี้ คือรากของความทุกข์ที่มีในใจของบุคคล เป็นสิ่งที่นักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธมุ่งจัดการ โดยการค้นหารากในใจนี้เสียก่อน แล้วเอื้อให้ผู้รับบริการปรึกษาเห็นถึงรากแห่งทุกข์นี้เพื่อเข้าใจ และละเหตุแห่งทุกข์นี้ในที่สุด (สุภาพร ประดับสมุทร, 2552)

อริยสังข์ข้อที่สาม คือ นิโรธ เป็นความดับความอยากอย่างสิ้นเชิง ดับไม่เหลือทุกข์ เป็นภาวะที่เกิดความรู้สึกสงบในใจ โลงเบาจากความหนักอึ้งที่กดทับ เนื่องจากทุกข์ได้ถูกกำจัดออกไปจนหมดสิ้น เป็นการดับไม่เหลืออวิชา ดับการยึดมั่นถือมั่นที่ฝืนธรรมชาติอย่างแท้จริง มาสู่ภาวะของปัญญาที่เข้าใจกฎธรรมชาติ รู้ความจริงของโลก สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับความจริงธรรมชาติ โดยไม่ฝืน หน้าที่ของบุคคลที่พึงมีต่อนิโรธคือ กระทำให้แจ่มแจ้งชัดเจน เห็นว่าการแก้ไขปัญหานั้นทำได้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2546b)

อริยสังข์ข้อที่สี่ คือ มรรค เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์หรือหนทางแห่งการดับทุกข์ นำไปสู่ความสงบในจิตใจที่เรียกว่า “สัมมาทิฐิ” ประกอบด้วยความรู้อันถูกต้องเป็นหลักประพฤติปฏิบัติอันเป็นทางสายกลางซึ่งกำหนดทิศทางและการกระทำที่ช่วยดำเนินไปสู่การดับทุกข์ สามารถทำได้จริงในชีวิตประจำวันที่ต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง 8 ประการ เรียกว่า “มรรคมีองค์ 8” ประกอบด้วย

(1) สัมมาทิฐิ (Right understanding) คือ ความเห็นชอบ หมายถึง เป็นความเข้าใจที่ถูกต้องต่อกฎธรรมชาติ ดำเนินชีวิตได้สอดคล้องกับกฎธรรมชาติ ไม่ขัดแย้ง ไม่ฝืน สัมมาทิฐิเป็นความเข้าใจต่อหลักพุทธธรรมทั้งหมด เห็นถูกต้องตามความจริงด้วยปัญญา เป็นฐานสำคัญต่อข้ออื่น ๆ

(2) สัมมาสังกัปปะ (Right thought) คือดำริชอบ หมายถึง การใช้สมองคิดพิจารณาในทางกุศล ดีงาม

(3) สัมมาวาจา (Right speech) คือพูดชอบ หมายถึงการแสดงออกทางวาจาที่เป็นกุศล พูดแต่ความจริง พูดจาไพเราะ สร้างสรรค์ เว้นการพูดโกหก หยาบคาย ส่อเสียด เพ้อเจ้อ หรือพูดให้เกิดการแตกแยก

(4) สัมมากรรมันตะ (Right action) คือกระทำชอบ หมายถึงการประพฤติดีงามทั้งทางกาย วาจา ใจ

(5) สัมมาอาชีพะ (Right livelihood) คือการเลี้ยงชีพชอบ หมายถึงการประกอบอาชีพที่สุจริต

(6) สัมมาวยามะ (Right effort) คือเพียรชอบ หมายถึง มีความหมั่นเพียรในทางที่เจริญ ประกอบความเพียรในกุศล

(7) สัมมาสติ (Right mindful) คือความระลึกชอบ หมายถึงการไม่พลั้งเผลอ ไม่ประมาท อยู่กับปัจจุบันขณะ รับรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างแจ่มชัดและตระหนักว่าควรปฏิบัติอย่างไรให้เหมาะสม

(8) สัมมาสมาธิ (Right concentration) คือความตั้งใจมั่นชอบ หมายถึง การมีจิตตั้งมั่น จดจ่อแน่วแน่ ไม่วอกแวกฟุ้งซ่านไปกับกิเลส

4.3.2 อิทัปปัจจตา

อิทัปปัจจตา เป็นหลักธรรมที่แสดงให้เห็นถึงภาวะความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงอิงอาศัยกันของสรรพสิ่ง เป็นไปตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2551ก) ดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุ (2546) กล่าวว่า “เมื่อมีสิ่งนี้ๆ เป็นปัจจัย สิ่งนี้ๆ ย่อมเกิดขึ้น” แสดงถึงการเกิดขึ้น ดำเนินอยู่ และดับไปของสรรพสิ่ง ซึ่งล้วนเกิดตามเหตุปัจจัยไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยอิสระด้วยตัวมันเอง เป็นภาวะที่ตัวประกอบต่างๆ รวมกันล้วนก่อให้เกิดสิ่งนั้นๆ (โสรัจจ์ โพธิ์แก้ว, 2550) เมื่อเข้าใจก็ไม่ยึดอยู่ติดสิ่งใดไว้ให้เป็นตามที่ตนปรารถนา แต่ดำรงตนให้เป็นส่วนหนึ่งของเหตุปัจจัยในส่วนของตนเองเท่านั้น เป็นความเข้าใจที่ถูกต้องลักษณะสามัญของธรรมชาติ ที่เอื้อให้บุคคลหรืออยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่พยายามไปจัดการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง

นักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธจึงต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อสรรพสิ่ง คือเรียกได้ว่ามีสัมมาทิวินิธิทัปปัจจตา (โสรัจจ์ โพธิ์แก้ว, มปป) เห็นถึงกระบวนการสัมพันธ์ภาพที่ปรากฏอยู่ แล้วอาศัยความเข้าใจในอิทัปปัจจตานี้เป็นฐานในการทำงานเอื้อให้ผู้มารับบริการ เข้าใจภาวะความเชื่อมโยงของธรรมชาติ เป็นหนทางของการดับทุกข์ในใจ โดยที่นักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธเองนั้นก็ปัจจัยหนึ่งในปรากฏการณ์การช่วยเหลือบำบัดผู้รับบริการศึกษาดูด้วยเช่นกัน

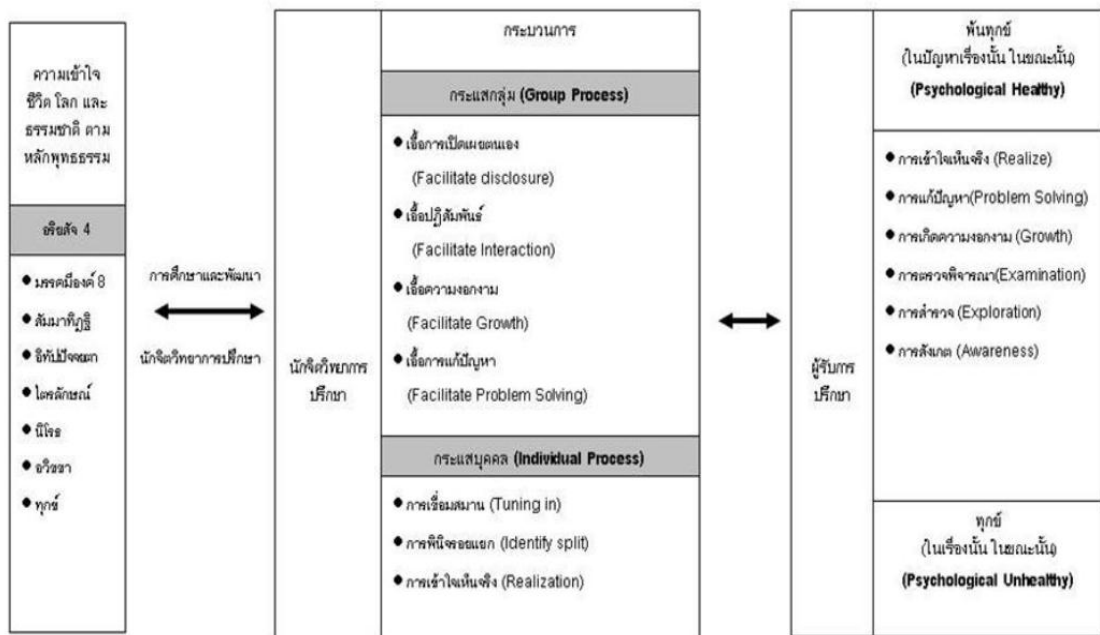
4.3.3 ไตรลักษณ์

ไตรลักษณ์ หมายถึง ความเข้าใจในสามัญลักษณะของธรรมชาติ โดยสามัญลักษณะนี้มีทั้งหมด 3 ประการ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2551ข) นั่นคือลักษณะทั่วไปของสรรพสิ่งคือ (1) อนิจจตา คือความการเปลี่ยนแปลง ไม่คงที่มีการเกิด มีการเสื่อมสลาย

ไป (2) ทุกขตา คือภาวะที่ถูกบีบคั้น ชัดแย้งในตัวเองเพราะการเปลี่ยนแปลงนั้นทำให้คงที่อยู่ในสภาวะนั้นไม่ได้ เป็นภาวะที่ไม่สมบูรณ์มีความบกพร่องอยู่ในตัว ก่อให้เกิดทุกข์แก่ผู้ที่ยึดมั่นถือมั่น และ (3) อนัตตา คือความไม่มีตัวตนแท้จริง สิ่งทั้งหลายล้วนไม่มีอะไรควรค่าแก่การยึดถือ เพราะทุกสิ่งเกิดขึ้นด้วยเหตุปัจจัยมาประกอบกันในช่วงขณะหนึ่งเท่านั้น ฉะนั้นแล้วไตรลักษณ์จึงทำให้เกิดความเข้าใจว่าทุกสรรพสิ่งล้วนไม่มีตัวตนอยู่จริง ไม่คงตัวอยู่ได้ถาวร และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทุกสิ่งที่ปรากฏขึ้นนั้นเป็นเพียงกระแสของเหตุปัจจัยที่เกิดขึ้นแล้วดับสลายทุกขณะ ซึ่งความเข้าใจหลักไตรลักษณ์นี้เป็นอีกฐานคิดที่สำคัญต่อกิจติวิद्याการปริกษาแนวพุทธ ที่ช่วยเอื้อให้ผู้รับบริการปริกษาเห็นถึงการยึดมั่นถือมั่นของตนเองที่มีอยู่ต่อสิ่งที่ไม่คงที่ ไม่มีตัวตน ละเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เมื่อผู้รับบริการปริกษาเห็นถึงภาวะกระแสการเปลี่ยนแปลงนั้นแล้ว จึงเลิกยึดติดกับสิ่งที่ทำให้เกิดทุกข์ เป็นความเข้าใจภาวะที่แท้จริงของธรรมชาติ จึงคลายออกจากความทุกข์ในใจได้

4.4 กระบวนการการปริกษาเชิงจิตวิद्याแนวพุทธ

กระบวนการการปริกษาเชิงจิตวิद्याแนวพุทธ หมายถึง การปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการปริกษาเชิงจิตวิद्याแนวพุทธทั้งแบบรายบุคคลและในกลุ่มพัฒนาตนและการปริกษาเชิงจิตวิद्याแนวพุทธ โดยอาศัยหลักพุทธธรรมเป็นฐานคิดในการทำงานและปรากฏในรูปแบบของกระบวนการการปริกษาเชิงจิตวิद्याแนวพุทธด้วยการประยุกต์หลักพุทธธรรมผสมผสานเข้ากับกระบวนการรักษาเยียวยาของตะวันตก เพื่อเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (โสริช โพธิ์แก้ว, ม.ป.ป.) โดยทำงาน 2 กระแสหลักที่มุ่งเน้นที่กลุ่ม (Group Process Focus) และมุ่งเน้นที่ตัวบุคคล (Individual Process Focus) ขึ้นอยู่กับรูปแบบของการปริกษาเชิงจิตวิद्या หากเป็นการปริกษาแบบรายบุคคลก็มีเพียงแค่กระแสของบุคคล แต่หากเป็นการปริกษาเชิงจิตวิद्याแบบกลุ่มก็มีทั้งกระแสของบุคคลควบคู่ไปกับกระแสของกลุ่ม (โสริช โพธิ์แก้ว, 2549ก) ดังภาพที่ 2

ภาพประกอบ 2 รูปแบบพลวัตและผสมผสานของกระบวนการจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธ (โสรัจกั, โปะถึแก้ว, 2552)

ซึ่งมีรายละเอียดกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ (Buddhist Counseling Process: BCP) อันอาศัยหลักพุทธธรรมเป็นฐานในการเข้าใจปัญหาของผู้รับบริการปรึกษา ซึ่งวางรากฐานโดยโสรัจกั, โปะถึแก้ว (2550) มีดังนี้

4.4.1 กระแสบุคคล (Individual/ Personal Process)

กระแสบุคคลเป็นบทบาทของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธในการทำงานแบ่งออกเป็น 3 ประการได้แก่ (1) การเชื่อมสมาน (Tuning in) (2) การพิเน็จรอยแยก (Identify Split) และ (3) การประจักษ์แจ้ง (Realization) เรียกโดยย่อว่า “กระบวนการ TIR” อันมีรายละเอียดดังนี้

(1) การเชื่อมสมาน (Tuning in) เป็นสภาวะใจของนักจิตวิทยาการปรึกษาที่เป็นสัมมาทิฐิคือนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธละทิ้งความเป็นตนเองอย่างสิ้นเชิงเพื่อรับรู้ปรากฏการณ์ในจิตใจของผู้รับบริการปรึกษาที่อยู่ตรงหน้าด้วยใจที่สงบนิ่ง วางลงจากความคิดของตนเอง สังเกตด้วยความเข้าใจ เรียกอีกอย่างได้ว่าสมานัตตา คือการสมานตนเข้ากับผู้รับบริการปรึกษาได้อย่างแนบสนิท เข้าไปรับรู้เรื่องราวและภาวะทุกข์ได้อย่างลึกซึ้งชัดเจน (โสรัจกั, โปะถึแก้ว, มปป) โดยการเชื่อมสมานอย่างแนบสนิทนี้อาศัยความเข้าใจที่ถูกต้องอันเป็นสัมมาทิฐิเป็นฐานในการทำความเข้าใจผู้รับบริการปรึกษาอย่างเป็นเนื้อเดียวกัน มีท่าทีและถ้อยคำจากการ

เข้าใจ การกระทำเช่นนี้เกิดจากการหมั่นฝึกฝนตนเองในระดับหนึ่งของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวันในการเข้าใจภาวะทุกข์ของตนเองและอยู่ร่วมกับธรรมชาติและผู้อื่นรอบตัวได้อย่างเชื่อมสมานที่สุด เป็นภาวะของไตรสิกขาอย่างสมบูรณ์ ดังที่ โสริช โพธิ์แก้ว (มปป) กล่าวถึงการฝึกฝนตนเองของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธกับการเชื่อมสมานกับผู้รับบริการปรึกษาไว้ว่า “นักจิตวิทยาการปรึกษา ละทิ้งตนเอง คือการปฏิบัติธรรมขั้นสูง ด้วยการมีสมาธิเต็มที่ทำให้การรับรู้ที่ชัดเจนหรือปัญญา ว่าใจของผู้รับการปรึกษาเป็นอย่างไร เป็นการฟังอย่างลึกที่สุด ใจนักจิตวิทยาการปรึกษาจะเป็นหนึ่งเดียวกับผู้รับการปรึกษา เมื่อนั้นภาวะไตรสิกขา ก็เกิดขึ้นอย่างพร้อมเพียง ไปสู่มรรค สู่นิโรธ เป็นภาวะจิตใจที่สงบ อ่อนโยน เคลื่อนไปพร้อมกับผู้รับการปรึกษา ผู้รับการปรึกษาจะรู้สึก ว่า เข้าใจเขามาก เพราะรับรู้ได้หมด เมื่อรับรู้หมด ก็สามารถสื่อให้เขารับรู้ได้ว่า เขาเป็นอย่างไร” ข้อความดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเชื่อมสมานกับผู้รับการปรึกษาว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการทำงานของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธว่าในการรับรู้และเข้าใจสภาวะความทุกข์ที่ผู้รับการปรึกษาเผชิญอยู่เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการช่วยเหลือเยียวยาได้ต่อไป เปรียบได้กับการเดินทางร่วมกับผู้มารับการปรึกษาเป็นสัมพันธภาพที่ดีที่สุดที่เต็มไปด้วยความเป็นมิตรที่สื่อให้ผู้รับการปรึกษารับรู้ได้ถึงความรู้สึกไว้วางใจได้

(2) การพินิจรอยแยก (Identity Split) คือการที่นักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธค้นหารอยแยกในจิตใจ เป็นรอยแยกที่ไม่ลงรอยกันระหว่างสิ่งที่ผู้รับการปรึกษาปรารถนาแล้วยึดมั่นไว้เป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องกับความจริงของธรรมชาติและชีวิตตามหลักพุทธธรรมอันเป็นรากเหง้าของความทุกข์ที่อยู่ในใจ โดยการรับรู้ที่ชัดเจนที่สุดเชื่อมสมานกับผู้รับการปรึกษาดิตตามเรื่องของผู้รับการปรึกษาบอกเล่าอย่างละเอียดลึกซึ้งที่สุด เพราะรอยแยกนี้อาจไม่ได้พบได้โดยทันทีทันใดเสมอไป ดังคำกล่าวของโสริช โพธิ์แก้ว (มปป) ว่า “เราต้องค้นหาเพราะมันไม่ปรากฏให้เราเห็นอย่างทันที มันถูกปกคลุมด้วยกลไกการป้องกันตัวเต็มไปหมด ดังนั้นในแง่ของการรับรู้ของนักจิตวิทยาการปรึกษาจะต้องละเอียดและคมกริบ” กล่าวคือเมื่อบุคคลมีความทุกข์มักมีความกังวลเรื่องอดีต อนาคตอยู่เต็มไปหมด นักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธฟังค่อยๆ ดิตตามเรื่องราวของผู้รับการปรึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้งและแนบสนิทที่สุด เมื่อเห็นรอยแยกในใจอย่างแจ่มชัดแล้ว นักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธเป็นผู้ชี้ให้ผู้รับการปรึกษาเห็นรอยแยกนี้ของตนเองแล้วพิจารณาตามความเป็นจริงของธรรมชาติ ด้วยท่าทีของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธที่อ่อนโยน เข้าอกเข้าใจ ประกอบไปด้วยสัมมาทิฐิ เป็นปัจจัยที่ช่วยเอื้อให้ผู้รับการปรึกษาค่อยๆ ตระหนักถึง

เหตุแห่งทุกข์นั้น เข้าใจธรรมชาติของโลกและชีวิต ปลดออกจากความยึดมั่นถือมั่นด้วยความปรารถนาต่อสิ่งนั้นด้วยปัญญาในที่สุด

(3) การประจักษ์แจ้ง (Realization) เป็นภาวะที่นักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธสะท้อนความเข้าใจในหลักพุทธธรรม เพื่อให้ผู้รับการปรึกษาได้สังเกตและพิจารณาความเข้าใจด้วยปัญญา เห็นรอยแยกจากความจริงในใจตน แล้วสลายภาวะนั้น กลับสู่ความจริงด้วยปัญญาที่มั่นคง สามารถกลับมาดำรงชีวิตตนได้กลมกลืนไม่หวั่นไหว

4.4.2 กระแสกลุ่ม (Group Process)

กระแสกลุ่มเป็นบทบาทของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธในฐานะของผู้นำกลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธที่ทำให้กลุ่มดำเนินไปอย่างกลมกลืนสอดคล้องกัน มีบรรยากาศที่เหมาะสม มี 4 ประการ ได้แก่ (1) การเอื้อให้เปิดเผยตนเอง (facilitate disclosure) (2) การเอื้อให้เกิดความงอกงาม (facilitate interaction) (3) การเอื้อให้เกิดความงอกงาม (facilitate growth) และ (4) การเอื้อให้เกิดการแก้ปัญหา (facilitate problem solving) เรียกโดยย่อว่า “กระบวนการ 4F” (โลรีซ์ โพรธิแก้ว, มปป) มีรายละเอียดแต่ละกระบวนการดังนี้

(1) การเอื้อเปิดเผยตนเอง (facilitate disclosure) คือการที่ผู้นำกลุ่มเอื้อให้สมาชิกกลุ่มได้เปิดเผยเล่าเรื่องราวของตนเอง ความรู้สึกที่เกิดขึ้น ให้กลุ่มได้รับรู้ เป็นประเด็นเพื่อให้เรียนรู้ ศึกษาตนเองและระหว่างเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ภายใต้บรรยากาศเป็นมิตร และไว้วางใจกัน

(2) การเอื้อให้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (facilitate interaction) คือการที่ผู้นำกลุ่มเอื้ออำนวยให้สมาชิกกลุ่มได้แบ่งปันประสบการณ์ ความรู้สึกต่อกัน ใส่ใจกันและกัน เพื่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันของสมาชิกในกลุ่ม มีความรู้สึกเป็นเจ้าของกลุ่มร่วมกัน

(3) การเอื้อเกิดความงอกงาม (facilitate growth) คือการที่ผู้นำกลุ่มเอื้ออำนวยให้สมาชิกได้ขยายทัศนะ ความรู้สึกนึกคิด ผ่านเรื่องราวที่ได้รับฟังเรื่องที่เพื่อนสมาชิกเล่า เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องมากขึ้น รับรู้สิ่งที่ตึงงามในเพื่อนสมาชิก มีคุณค่าในทางจิตใจ เป็นกำลังใจต่อไป ให้สมาชิกภายในกลุ่มที่ดีร่วมรับฟังเรื่องราวได้เติบโตงอกงามตามวิถีของแต่ละคน

(4) การเอื้อให้เกิดการแก้ปัญหา (facilitate problem solving) คือการที่ผู้นำกลุ่มเอื้ออำนวยให้สมาชิกร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในจิตใจ จากเรื่องราวความทุกข์ใจ ไม่สบายใจที่เพื่อนสมาชิกแบ่งปัน โดยมีหลักของอริยสัจ 4 เป็นแผนที่ในการแก้ไขปัญหา นั้น เพื่อให้สมาชิกเกิดปัญญาเป็นความเข้าใจที่ถูกต้องต่อโลกและชีวิต

ในมติของกลุ่มนี้ ผู้นำกลุ่มอาศัยหลักพุทธธรรม อริยสัจ 4 เป็นฐานในการทำงาน เพื่อถ่ายทอดให้สมาชิกกลุ่มเข้าใจโลกและชีวิตเป็นปัญญา ที่ได้เรียนรู้และพิจารณาร่วมกัน เพื่อสมาชิกได้เข้าใจสาระชีวิตของตนในการดำรงอยู่อย่างสอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ โดยกระบวนการทั้ง 4 นี้เกิดขึ้นอย่างสืบเนื่องสอดคล้องกันไป โดยการเชื่อมสมานของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนกระบวนการกลุ่มให้ราบรื่น ซึ่งธีรวรรณ ธีระพงษ์ (2549) เสนอให้เขียนออกมาเป็นสัญลักษณ์ว่า T(4F) โดย T แทน การเชื่อมสมาน เช่นเดียวกันในกระบวนการ TIR นั่นเอง

4.5 บทบาทของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธ

บทบาทของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธ หรือ Buddhist Counselor) คือเอื้อให้ผู้รับการปรึกษาใช้ชีวิตของตนเองได้อย่างกลมกลืนกับสรรพสิ่ง โสริช โพรธักแก้ว (2552) เปรียบเทียบว่าเหมือนกับการพาคณออกจากที่มีดไปสู่ว่าง ออกจากที่แคบไปสู่อันกว้าง ออกจากที่อึดอัดกดทับไปสู่ว่างโล่งสบาย หรือออกจากความฝันมาสู่ความเป็นจริง ซึ่งหมายถึงการพาคณจากที่ทุกข์ไปสู่ดับทุกข์ ด้วยการเปลี่ยนท่าทีต่อความทุกข์ในใจ ไม่คาดหวังต่อสิ่งนั้นๆแล้วกลับมาดำเนินชีวิตได้ตามจริงที่เป็นได้อย่างเข้าใจอย่างแท้จริง ซึ่งนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธที่จะสามารถช่วยนำพาคณออกจากทุกข์ในใจนั้นได้ ต้องมีการฝึกฝนและเข้าใจกระบวนการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธและบทบาทของตนอย่างดี โดยการฝึกฝนที่ตนเอง อาศัยชีวิตของตนเองนั้นเป็นสนามการเรียนรู้ เพราะก่อนที่จะพาผู้อื่นให้เห็นทุกข์ เข้าใจทุกข์ และออกจากทุกข์ได้นั้นตนเองในฐานะมนุษย์คนหนึ่งก็พึงเห็นทุกข์ เข้าใจทุกข์ในตนเองเสียก่อน ด้วยการสังเกตสภาวะใจของตนเองด้วยใจที่สงบและเป็นสมาธิอยู่เสมอในชีวิตประจำวันเป็นการพัฒนาด้านจิตใจ (Spiritual development) เป็นการขัดเกลาจิตใจตนเองอย่างถ่องแท้ เป็นวิถีที่เป็นเนื้อเป็นตัวของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธ (โสริช โพรธักแก้ว, มปป) และร่วมเรียนรู้ในลักษณะของเพื่อนเดินทางไปกับผู้รับบริการที่กำลังประสบปัญหาความยากลำบากในชีวิตและเอื้อให้ผู้รับการปรึกษาพัฒนาตนและสามารถหลุดพ้นปัญหานั้น ได้ (โสริช โพรธักแก้ว, 2550)

4.6 กระบวนการที่เกิดขึ้นในผู้รับการปรึกษา

การเอื้ออำนวยของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้รับการปรึกษา โดยการนำผู้รับการปรึกษาจากภาวะความทุกข์ในขณะนั้น (Psychological unhealthy) ไปสู่ภาวะการพ้นทุกข์ (ในเรื่องนั้นขณะนั้น) (Psychological healthy) โดยการเปลี่ยนแปลงภายในของผู้รับการปรึกษาประกอบด้วย

4.6.1 การสังเกต (Awareness) คือตระหนักรู้ในตนเองว่าตนเองกำลังรู้สึกอย่างไร และเผชิญสิ่งใดอยู่ โดยปกติแล้วผู้รับการปรึกษามักไม่ได้ตระหนักรู้ในตนเอง เมื่ออยู่ใน

กระบวนการที่นักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธได้เอื้อให้ผู้รับการปรึกษาได้ค่อยๆสังเกตตนเอง ด้วยการสนทนาหรือคำถาม หรือเรื่องราวของเพื่อนสมาชิกที่เอื้อให้ได้กลับมาทบทวนตนเองมากยิ่งขึ้น

4.6.2 การสำรวจ (Exploration) คือการได้เริ่มทำความเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น จากการทำจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธเอื้อให้ได้มีการเปิดเผยตนเอง ซึ่งโดยปกติแล้วไม่ค่อยได้นึกถึงหรือพิจารณาใคร่ครวญเรื่องราวของตนเอง แต่เมื่อได้มีการพูดถึง และได้ใคร่ครวญถึงประเด็นในใจอีกครั้งหนึ่งในบรรยากาศที่ปลอดภัยภายในกระบวนการ

4.6.3 การตรวจพิจารณา (Examination) คือการได้ตรวจสอบประเด็นใจใจกับความ เป็นจริงของธรรมชาติชีวิตว่ามีความไม่ลงรอยกันอยู่หรือไม่ จากการทำจิตวิทยาการ ปรึกษาแนวพุทธได้เอื้ออำนวยให้เกิดการเปิดเผยตนเอง รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนสมาชิก ในกลุ่ม ซึ่งเป็นการช่วยขยายให้ผู้รับบริการได้เห็นกว้างขึ้น จากที่เคยมีทัศนคติที่แคบก็ได้ขยายให้ เห็นกว้างมากขึ้นชัดเจนมากขึ้น ตระหนักว่าตนนั้นมีทัศนคติที่ก่อให้เกิดความทุกข์นั้นอย่างไรด้วย

4.6.4 การเกิดความงอกงาม (Growth) คือการมีความเข้าใจในโลกและชีวิต อย่างแท้จริงมากยิ่งขึ้น จากการทำจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธได้หยิบยกประเด็นในชีวิตของ ผู้รับการปรึกษาในแง่มุมที่ดีงาม ทำให้ผู้รับการปรึกษาเห็นถึงคุณค่าที่มีอยู่ เป็นกำลังใจต่อ ผู้รับบริการในการดำเนินชีวิตได้มากขึ้น ไม่ยึดติดอยู่เฉพาะความทุกข์ดังที่เป็นมา

4.6.5 การแก้ปัญหา (Problem solving) คือการที่สามารถเข้าใจปัญหาของตนที่ เป็นประเด็นค้างค้ำในใจ สามารถมองเห็นทางออกของปัญหาที่เผชิญอยู่ในขณะนั้น จากการทำ จิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธที่เอื้อให้เกิดการแก้ปัญหา ด้วยการที่เชื่อมสมาน กับผู้รับการปรึกษา แล้วค่อยๆพาให้ผู้รับการปรึกษาเห็นรอยแยก ระหว่างความปรารถนากับความ จริง แล้วเอื้อให้ผู้รับการปรึกษาได้เข้าใจเห็นจริง (Realization) ในประเด็นปัญหานั้น ทำให้คลาย ออกจากทุกข์ในเรื่องนั้นขณะนั้นของตนได้ในที่สุด

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับสนับสนุนของครอบครัวต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น

จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เป็นการศึกษาเรื่องของการยอมรับและ สนับสนุนจากครอบครัวอันถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดในการเปิดเผยและสามารถ ยอมรับตนเองของผู้มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่นนั้นผู้วิจัยพบงานวิจัยจำนวน 3 เรื่องที่

ศึกษาประเด็นดังกล่าวได้อย่างตรงประเด็นและน่าสนใจเป็นประโยชน์กับการศึกษาในครั้งนี้ดังต่อไปนี้

Yoel and Michael (2001) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “Family Support and Acceptance, Gay Male Identity Formation, and Psychological Adjustment: A Path Model.” ซึ่งทำการเก็บข้อมูลกับชายรักชายในประเทศอิสราเอลจำนวน 121 คนจากการประชาสัมพันธ์กับกลุ่มสมาคมต่างๆภายในประเทศ อาทิ การพบปะประชุมปันของกลุ่มชายรักชาย กลุ่มที่ให้การสนับสนุนชายรักชาย และเครือข่ายของกลุ่มเพื่อนชายรักชาย จากนั้นทำการประเมินด้วยชุดแบบประเมิน ประกอบด้วย (1) The Stage Allocation Measure (SAM) ของ Cass ปีค.ศ. 1984 ซึ่งเป็นแบบประเมินเรื่องอัตลักษณ์ของชายรักชาย (2) แบบประเมินเรื่องการสนับสนุนทางครอบครัว ด้วยแบบวัด Perceived Social Support from Family ของ Procidano และ Heller ปีค.ศ. 1983 (3) แบบประเมินเรื่องการยอมรับจากครอบครัวและความรู้เรื่องบทบาททางเพศของชายรักชายของครอบครัว จากแบบวัด Family acceptance and Family knowledge of gay orientation ของ Ross ปีค.ศ. 1985 (4) แบบประเมินด้านสุขภาพจิต จากแบบวัด The Mental Health Inventory ของ Veit และ Ware ปีค.ศ. 1983 และ (5) แบบประเมินเรื่องการเห็นคุณค่าในตัวเองจากแบบวัด Self-Esteem ของ Rosenberg ปีค.ศ. 1965 ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการจากครอบครัวมีบทบาทต่อการเปลี่ยนผ่านในอัตลักษณ์ของชายรักชายและการปรับตัวทางด้านจิตใจของชายรักชายด้วย แสดงถึงว่าการได้รับการสนับสนุนที่ดีจากครอบครัวจะช่วยให้ชายรักชายสามารถยอมรับบทบาททางเพศของตนเองได้ และการสนับสนุนจากครอบครัวนั้นก็มีส่วนต่อการปรับตัวทางจิตใจที่มีสุขภาวะทางจิตที่ดีขึ้นของชายรักชายด้วยเช่นกัน นอกจากนี้การสนับสนุนและการมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับชายรักชายก็มีส่วนสำคัญเอื้อให้ครอบครัวสามารถยอมรับชายรักชายได้อย่างแท้จริง

Guy and Riki (2011) ทำการศึกษาเรื่อง “Effects of Family and Friend Support on LGBT Youths’ Mental Health and Sexual Orientation Milestones.” มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบผลของการสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อสุขภาวะทางจิตและบทบาททางเพศของวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นหญิงรักหญิง ชายรักชาย และรักสองเพศ จำนวน 461 คน ด้วยการประเมินจากแบบวัดการระบุตนเอง (Self-identified) ผลการศึกษาพบว่า การยอมรับและสนับสนุนจากครอบครัวมีผลทางบวกอย่างมากต่อการยอมรับตนเองของวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ ในขณะที่การยอมรับและการสนับสนุนจากเพื่อนมีผลทางบวกอย่างมากต่อการเปิดเผยตนเองของวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ อีกทั้งการสนับสนุนทั้งจากครอบครัว

และเพื่อนนั้นก็มีผลทางบวกอย่างมากต่อสุขภาวะทางจิตที่ดีของวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ ด้วย แสดงว่าสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดต่อการรับรู้ตนเองทางบวกทั้งการยอมรับตนเอง การเปิดเผยตนเอง การพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศ และการมีสุขภาวะทางจิตที่ดีของวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นก็คือการสนับสนุนโดยตรงจากครอบครัวและเพื่อน

Caitlin, David, Rafael, and Jorge (2010) ศึกษาเรื่อง "Family Acceptance in Adolescence and the Health of LGBT Young Adults" ซึ่งเป็นการศึกษาถึงปัจจัยการยอมรับของครอบครัวต่อวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ ด้วยการวัดประเมินด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประเมินย้อนหลังถึงพฤติกรรมกรยอมรับของครอบครัวที่มีต่อบทบาททางเพศ การแสดงออกทางเพศและสภาวะทางจิต รวมถึงการถูกข่มเหงรังแก และความเสี่ยงทางเพศต่างๆ ของผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีความหลากหลายทางเพศ จำนวน 245 คน อายุระหว่าง 21-25 ปี ผลการศึกษาบ่งชี้ว่าการยอมรับจากครอบครัวนั้นสามารถทำนายการเห็นคุณค่าในตัวเองและสถานะทางสุขภาพจิตที่ดีได้ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยป้องกันภาวะซึมเศร้า การถูกข่มเหงรังแก และความคิดฆ่าตัวตายของผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีความหลากหลายทางเพศได้อีกด้วย แสดงให้เห็นว่าการยอมรับจากครอบครัวของผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสุขภาวะทางจิตและสุขภาพกายของผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างยิ่ง

จากงานวิจัยข้างต้นต่างกล่าวไปในทิศทางเดียวกันทั้งสิ้นว่า การได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากครอบครัวอย่างเข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศที่ถูกต้องนั้น เป็นปัจจัยเบื้องต้นที่สำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อการเปิดเผยตนเอง การยอมรับตนเอง การมองเห็นคุณค่าในตัวเองของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศโดยเฉพาะในวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้นซึ่งผ่านช่วงวัยรุ่นมาได้ไม่นาน รวมทั้งการสนับสนุนและการยอมรับจากครอบครัวของตนเองนี้ยังเป็นปัจจัยที่ช่วยป้องกันลดความเสี่ยงการเกิดปัญหาทางสุขภาพจิต อันได้แก่ ความเครียด ซึมเศร้า ไปจนถึงการทำร้ายร่างกาย แล้วฆ่าตัวตายในที่สุดของคนกลุ่มนี้ได้ ในทางกลับกันหากผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศปราศจากการยอมรับและการสนับสนุนที่ดีจากครอบครัวแล้วก็จะมีความยากลำบากในการเปิดเผยแล้วยอมรับต่ออัตลักษณ์ทางเพศของตนด้วยส่งผลต่อเนื่องไปจนถึงการมีปัญหาทางสุขภาวะทางจิตตามมาได้ ไม่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขอย่างที่พึงจะเป็นในฐานะลูกคนหนึ่งของครอบครัว หากแต่ต้องปิดบังซ่อนเร้น เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาและการปฏิเสธต่อต้านจากครอบครัวอันเป็นสังคมที่มีความสำคัญและใกล้ชิดที่สุดของวัยรุ่น

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธต่อภาวะปัญญา

จากการทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยจำนวน 4 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธต่อภาวะปัญญาจำนวน พบว่างานวิจัยจำนวน 3 เรื่องเป็นการศึกษาถึงผลของกลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ โดยมีลักษณะของกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่มีรูปแบบแตกต่างกันเล็กน้อย อาทิเช่น กลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธเน้นศีลและปัญญา กลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธและการฝึกอานาปานสติ และกลุ่มโยนิโสมนสิการ จะเห็นได้ว่าทั้ง 3 กลุ่มนี้ต่างก็นำหลักปฏิบัติของศาสนาพุทธมาเป็นแนวทางในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มทั้งสิ้น เพื่อศึกษาว่าเมื่อสมาชิกกลุ่มที่ผ่านประสบการณ์จากกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยานี้แล้วจะเกิดภาวะปัญญามากขึ้นอย่างไรบ้าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ธีรวรรณ ธีระพงษ์ (2549) ทำการศึกษาผลของกลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธเน้นศีลและปัญญาต่อสัมพันธภาพการปรึกษาเชิงจิตวิทยา และผลเนื่องต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมและมีการทดสอบคะแนนสัมพันธภาพจากแบบประเมินสัมพันธภาพการปรึกษาเชิงจิตวิทยา (The Barrett-Lennard Relationship Inventory) ของ Barrett-Lennard ปีค.ศ. 1962 และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ (The Working Alliance Inventory) ของ Horvath & Greenberg ปีค.ศ. 1989 ประเมินผู้รับบริการก่อนและหลังการรับบริการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจิตวิทยาการปรึกษา ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 16 คน และนักเรียนนักศึกษาที่ได้รับบริการกลุ่มพัฒนาตนจำนวน 254 คน โดยที่นักศึกษาจิตวิทยาการปรึกษาอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการวิจัยนั้นแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 8 คน เท่ากัน กลุ่มทดลองเป็นเพียงกลุ่มเดียวที่ได้เข้าร่วมกลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธเน้นศีลและปัญญา 30 ชั่วโมงต่อเนื่องกันเป็นเวลา 3 วัน ในขณะที่กลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่เข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแบบวัดซ้ำ สถิติที่แบบกลุ่มเป็นอิสระต่อกัน และสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวพหุนาม ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการเข้ากลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธเน้นศีลและปัญญาเพิ่มค่าคะแนนสัมพันธภาพการปรึกษาเชิงจิตวิทยาของนักจิตวิทยาการปรึกษา กลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธเน้นศีลและปัญญา ทำให้ค่าคะแนนสัมพันธภาพการปรึกษาเชิงจิตวิทยาของนักจิตวิทยาการปรึกษากลุ่มทดลองนั้นสูงกว่ากลุ่มควบคุม และ ค่าคะแนนความพึงพอใจของผู้รับบริการกลุ่มทดลองก็สูงกว่ากลุ่มควบคุมด้วยเช่นกัน

เพริศพรธณ แदनศิลปี (2550) ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มโยนิโสมนสิการที่มีต่อปัญหาในภาวะความสัมพันธ์เชื่อมโยงและภาวะความเปลี่ยนแปลง ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพพร้อมกับโดยเป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบมีกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองที่มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง กับกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 72 คน ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 9 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มโยนิโสมนสิการ จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มทรอตเซอร์ จำนวน 3 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม จำนวน 3 กลุ่ม จากนั้นเมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากตัวแทนแต่ละกลุ่มจำนวน 13 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่าหลังการทดลอง กลุ่มโยนิโสมนสิการมีคะแนนปัญหาสูงกว่าก่อนเข้ารับการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม แต่ไม่พบความแตกต่างคะแนนปัญหากับกลุ่มทรอตเซอร์ ส่วนผลเชิงคุณภาพพบว่า หลังจากเข้ากลุ่มโยนิโสมนสิการ สมาชิกเกิดประสบการณ์ 18 ประสบการณ์ เช่นการเห็นคุณค่าของสรรพสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเอง และความสำนึกขอบคุณ กตัญญูต่อครอบครัว เป็นต้น

ครรชิต แสนอุบล (2553) ศึกษาผลของกลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ และการฝึกอานาปานสติที่มีต่อภาวะอุเบกขาและปัญญา ด้วยรูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลองที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มตัวอย่างคือนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 41 คน ด้วยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากนั้นสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 14 คน เพื่อเป็นกลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธช่วงที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 13 คน ที่เป็นกลุ่มฝึกอานาปานสติ ช่วงที่ 1 จากนั้นเข้ากลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธช่วงที่ 2 และกลุ่มควบคุม จำนวน 14 คนที่ไม่ได้เข้าร่วมการทดลองใดๆ โดยมีระยะเวลาของกลุ่มทดลองทั้งกลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธและกลุ่มฝึกอานาปานสติ กระบวนการละ 20 ชั่วโมง หลังจากทดลองแล้วจึงทำการสัมภาษณ์เชิงลึกสมาชิกตัวแทนของกลุ่มทดลอง จำนวน 7 คน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีการประเมินก่อนและหลังการทดลองทั้งสามกลุ่มด้วยแบบวัดภาวะอุเบกขาซึ่งเป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบวัดที่ให้ผู้ตอบรายงานตัวเอง มีลักษณะเป็นมาตรประเมินเป็นแบบค่า (Likert scale) 5 ระดับ จำนวน 64 ข้อ แบบวัดปัญญาฉบับสั้นที่ผู้วิจัยพัฒนาจากแบบวัดปัญญาของ เพริศพรธณ แदनศิลปี (2550) เป็นแบบวัดที่ให้ผู้ตอบรายงานตนเอง มีลักษณะประเมินค่า (Likert scale) 5 ระดับจำนวน 45 ข้อ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ MANOVA และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองที่เข้ากลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธมีคะแนนภาวะอุเบกขาสูงกว่า

ก่อนการทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติ .01 ส่วนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกอานาปานสติก่อนการเข้ากลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธมีคะแนนอุเบกขาสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีคะแนนปัญญาไม่แตกต่างจากช่วงก่อนการทดลองและคะแนนอุเบกขาและปัญญาสูงจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และมีงานวิจัยเพียง 1 เรื่องที่ศึกษาโดยตรงถึงกระบวนการเกิดปัญญาในผู้มาปรึกษาแบบรายบุคคลกับนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธ ดังนี้

สุภาพร ประดับสมุทร (2552) ศึกษาเรื่องการเกิดปัญญาในกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเกิดปัญญาในกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพแบบการศึกษาเฉพาะกรณีร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมร่วมกับ 10 กรณีศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยบทสนทนาในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ การสัมภาษณ์เชิงลึก บันทึกประสบการณ์ และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผลการวิจัยที่พบจากการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) การเกิดขึ้นของปัญญาในกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธมีลักษณะเป็นขั้นต่อเนื่องไปเป็นลำดับ อาศัยการทำงานร่วมกันของนักจิตวิทยาการปรึกษาและผู้รับบริการ (2) ลักษณะการแสดงออกของปัญญาที่เกิดขึ้นจากการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ซึ่งมี 3 ลักษณะ ดังนี้ ปัญญาในการรู้เท่าทันความทุกข์และเหตุของทุกข์ ปัญญาในการละสาเหตุของทุกข์และการอยู่กับความจริงได้อย่างกลมกลืน และการมีภาวะใจที่เป็นอิสระจากความบีบคั้น และส่วนที่ (3) ปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดปัญญาในกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ประกอบด้วยปัจจัยภายในคือการพิจารณาด้วยใจอันสงบนิ่งของผู้รับการปรึกษา และปัจจัยภายนอกคือ นักจิตวิทยาการปรึกษา เพื่อนสมาชิกกลุ่ม และสภาพแวดล้อมรอบตัว

โดยงานวิจัยนี้มีทิศทางของการศึกษาไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงความหมายและกระบวนการเกิดปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นของพ่อและแม่ซึ่งเป็นผู้มาปรึกษาแบบรายบุคคลกับนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธในประเด็นเกี่ยวกับลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศเช่นเดียวกัน เพื่อทำความเข้าใจการให้ความหมายปัญญาและศึกษาถึงกระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นกับพ่อแม่ เพื่อว่าเมื่อเกิดความเข้าใจชีวิตจากประสบการณ์เหล่านี้จะเป็นต้นแบบในการเข้าถึงและพัฒนาความเข้าใจระหว่างพ่อแม่กับลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศอันจะนำไปสู่ความสงบสุข ร่มเย็นของครอบครัวอย่างยั่งยืนต่อไป

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรักษาเชิงจิตวิทยากับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

จากการทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาการปรึกษาและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย จำนวน 5 เรื่อง พบว่ามีงานวิจัยจำนวน 2 เรื่องที่ทำการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงปริมาณเชิงทดลองกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งมีการแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำนวน 2 กลุ่ม และใช้แบบวัดวัดคะแนนที่ต้องการวัดก่อนและหลังการทดลอง เพื่อเปรียบเทียบคะแนนสิ่งที่ต้องการวัดระหว่างกลุ่มทดลองซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการรักษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม และกลุ่มควบคุม อีกทั้งเปรียบเทียบคะแนนระหว่างก่อนและหลังเข้ารับการรักษาเชิงจิตวิทยา เพื่อแสดงถึงประสิทธิภาพของการรักษาเชิงจิตวิทยาว่ามีผลต่อคะแนนสิ่งที่ต้องการวัด ดังรายละเอียด

รัตนกร รัตนชีวร (2556) ทำการศึกษาเรื่อง “ผลของกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพื่อยืนยันความเป็นตัวตนของชายรักชายต่อความรู้สึกด้อยค่าจากการรักเพศเดียวกันของชายรักชาย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพื่อยืนยันความเป็นตัวตนของชายรักชายต่อความรู้สึกด้อยค่าจากการรักเพศเดียวกัน ซึ่งผู้เข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้คือชายรักชายที่สมัครใจเข้าร่วมที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวน 32 คน (อายุเฉลี่ย 26.84 ปี) ด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบกึ่งทดลอง ด้วยการสุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 8 คนเท่ากัน มีระยะเวลาการดำเนินกลุ่ม 12 ชั่วโมง โดยมีการวัดความรู้สึกด้อยค่าจากการรักเพศเดียวกันของชายรักชายก่อนและหลังการทดลองด้วยแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น การวิจัยพบว่าความรู้สึกด้อยค่าจากการรักเพศเดียวกันของชายรักชายกลุ่มที่เป็นสมาชิกกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาซึ่งเป็นกลุ่มทดลองนั้นคะแนนหลังการทดลองต่ำกว่าคะแนนก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และความรู้สึกด้อยค่าจากการรักเพศเดียวกันของกลุ่มทดลองต่ำกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้ากลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) เช่นเดียวกัน

พีระญาณ อัครวงศ์ภรณ์ (2559) เป็นการวิจัยเชิงทดลองเรื่อง “ผลการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเผชิญความจริงต่อการปรับตัวทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเผชิญความจริง ต่อการปรับตัวทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง ในจังหวัดบุรีรัมย์ ในปี การศึกษา 2558 ที่สมัครใจเข้าร่วมการทดลองจำนวน 16 คน โดยสุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คนเท่ากัน กลุ่มควบคุมคือกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเผชิญความจริงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้เวลาในการปรึกษาสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมเวลาในการทดลองทั้งหมด 12 ครั้ง ทำการเก็บข้อมูลด้วย แบบสอบถามการปรับตัวทางเพศซึ่งมี 3 ระยะ คือ ระยะ

ก่อนการทดลอง ระยะเวลาหลังการทดลองและระยะติดตามผล ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎี เติบโตความจริงมีการปรับตัวทางเพศในระยะเวลาหลังการทดลองและในระยะติดตามผลสูงกว่ากลุ่ม ควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวัดของกลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและในระยะติดตามผลสูงกว่าในระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอีก 3 เรื่อง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ แบ่งเป็น กลุ่มชายรักชาย จำนวน 2 เรื่อง และ กลุ่มหญิงรักเพศเดียวกันแบบทอมดี้จำนวน 1 เรื่อง ซึ่งมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาทำความเข้าใจประสบการณ์การยอมรับตนเองทั้งต่อตนเองและต่อครอบครัว และประสบการณ์ทางจิตใจของผู้มีความหลากหลายทางเพศได้รับ เพื่อนำความรู้ได้จากการศึกษาเป็นแนวทางในการบริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยากับผู้มีความหลากหลายทางเพศได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม อีกทั้งเพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการบริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาให้สอดคล้องกับผู้มาปรึกษาที่มีความหลากหลายทางเพศได้ต่อไป โดยมีรายละเอียดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พิมพ์สิริอร ศิริทิณพงษ์ (2554) ทำการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง ประสบการณ์ด้านจิตใจของหญิงรักเพศเดียวกันที่มีความสัมพันธ์แบบคู่อรัก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคลกับหญิงรักเพศเดียวกันประเภททอมและดี้ จำนวน 14 ราย ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบ ประเด็นหลัก 5 ประเด็นดังนี้ *ประเด็นที่ 1* การรับรู้ตัวตนของทอมดี้ *ประเด็นที่ 2* การรับรู้อคติทางสังคมต่อหญิงรักเพศเดียวกันของทอมดี้อันประกอบด้วยอคติจากคนในครอบครัวและบุคคลภายนอก *ประเด็นที่ 3* ความทุกข์บีบคั้นใจของหญิงรักเพศเดียวกันอันมีสาเหตุจากอคติทางสังคมที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งภายในใจขึ้น *ประเด็นที่ 4* แหล่งสนับสนุนให้หญิงรักเพศเดียวกันก้าวข้ามผ่านความทุกข์ และ *ประเด็นที่ 5* ความสุขของหญิงรักเพศเดียวกันเกิดจากสายสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นของคู่อรัก โดยข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้เพื่อได้เป็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านจิตใจของหญิงรักเพศเดียวกันที่มีสัมพันธ์ภาพแบบคู่อรักและนำความรู้ที่ได้เป็นพื้นฐานในการอาศัยเป็นแนวทางการบริการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแก่ผู้มาปรึกษาที่เป็นหญิงรักเพศเดียวกันได้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อไป

เตโช ชัยวุฒิ (2554) ทำการศึกษาเรื่องประสบการณ์การเปิดเผยความโน้มเอียงทางเพศของชายรักชายต่อครอบครัว วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทำความเข้าใจประสบการณ์การเปิดเผยความโน้มเอียงทางเพศของชายรักชายต่อครอบครัว โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูล 10 ราย ผลการศึกษานี้พบ 4

ประเด็นหลัก ดังนี้ *ประเด็นที่ 1* สิ่งโน้มนำไปสู่การตัดสินใจยอมรับเปิดเผย ได้แก่การยอมรับชัดเจนในเพศวิถีของตน ความต้องการให้ครอบครัวรับรู้ความจริง และสถานการณ์ของครอบครัวที่ทำให้ตัดสินใจ *ประเด็นที่ 2* ปฏิกริยาตอบสนองต่อการเป็นชายรักชายของครอบครัว ได้แก่ สาเหตุและลักษณะการแสดงการยอมรับการเป็นชายรักชาย *ประเด็นที่ 3* สภาวะจิตใจในการเปิดเผยความโน้มเอียงทางเพศ ได้แก่ความรู้สึกรู้สึกต่อการเปิดเผย และความรู้สึกรู้สึกต่อปฏิกริยาของครอบครัว และ *ประเด็นที่ 4* การจัดการกับการไม่ยอมรับของครอบครัว โดยข้อค้นพบที่ได้ช่วยให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในปรากฏการณ์ทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดและพฤติกรรมที่เกิดจากประสบการณ์จากการเปิดเผยตนเองต่อครอบครัวถึงความโน้มเอียงทางเพศของชายรักชาย และนำมาเป็นแนวทางในการทำงานบริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมสุขภาวะทางใจที่จำเป็นต่อกลุ่มชายรักชายได้อย่างเหมาะสม

ภาคภูมิ เตชะอนันต์วงศ์ (2555) ทำการศึกษาเรื่อง การยอมรับตนเองด้านความโน้มเอียงทางเพศของชายรักชาย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบทีมผู้วิจัยเห็นชอบร่วมกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การยอมรับตนเองด้านความโน้มเอียงทางเพศของชายรักชาย เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักจิตวิทยาการปรึกษาในการให้ความช่วยเหลือทางด้านจิตและการพัฒนารูปแบบการปรึกษาเชิงจิตวิทยาสำหรับชายรักชาย โดยผู้ให้ข้อมูลหลักคือชายรักชายจำนวน 10 คน จากการคัดเลือกอย่างเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์คัดเลือก จากนั้นทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบ 6 ประเด็นหลัก ดังนี้ *ประเด็นที่ 1* การเริ่มสัมผัสสรณนิยมทางเพศแบบเกย์ของตนแบ่งเป็นประเด็นย่อยได้แก่ การสัมผัสกลิ่นอายความเป็นเกย์ การมีความรู้สึกชอบเพศตรงข้าม การปฏิเสธความรู้สึกชอบเพศเดียวกัน *ประเด็นที่ 2* การก้าวไปสู่ความชัดเจนในการเป็นเกย์ของตน ประเด็นย่อยได้แก่ การเผชิญอคติทางลบของสังคม การมีประสบการณ์ทางเพศและความสัมพันธ์แบบคูรักรักกับผู้ชาย และการยอมรับความรู้สึกชอบเพศเดียวกัน *ประเด็นที่ 3* การยอมรับอัตลักษณ์ทางเพศของตน ประเด็นย่อยได้แก่ การยอมรับตัวตนที่เป็นเกย์ เจตคติต่อสังคมกับการยอมรับตนเอง และการเข้าไปสู่สังคมเกย์ *ประเด็นที่ 4* การเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศแบบเกย์ ประเด็นย่อยได้แก่ การเปิดเผยตนเองต่อครอบครัว และการเปิดเผยตนเองต่อคนรอบข้าง *ประเด็นที่ 5* การใช้ชีวิตของเกย์ ประเด็นย่อยได้แก่ การรับรู้ความยากลำบากในการใช้ชีวิตของเกย์ การใช้ชีวิตที่สอดคล้องกลมกลืนกับตนเองและผู้อื่น และ *ประเด็นที่ 6* การเกิดการบูรณาภาพของบุคลิกภาพ ประเด็นย่อยได้แก่ การบูรณาการอัตลักษณ์ทางเพศแบบเกย์เข้ากับอัตลักษณ์ตนเอง และการเกิดตนที่มีความสอดคล้องกลมกลืนและมีบูรณาภาพในตน ซึ่งผู้วิจัยให้ข้อสรุปว่าข้อค้นพบที่ได้นี้สะท้อนถึงการเชื่อถือในตนเองและเปิดใจยอมรับกับความโน้มเอียงทางเพศว่าเป็นส่วนหนึ่งของ

ชีวิตตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานในการยอมรับอัตลักษณ์เกย์ของตนเองและสามารถหลอมรวมอัตลักษณ์ทางเพศได้

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 5 เรื่องนี้ ผู้วิจัยไม่พบงานวิจัยเรื่องใดที่เป็นการวิจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ทางจิตใจของครอบครัวโดยเฉพาะพ่อและแม่โดยตรง โดยพ่อและแม่นั้นถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับลูกวัยรุ่นที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศมากที่สุด หากแต่ทุกงานวิจัยข้างต้นต่างเป็นการศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยากับผู้มีความหลากหลายทางเพศในกลุ่มต่างๆเท่านั้น ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นส่วนมากมีการรายงานว่าการเปิดเผยเพศสภาพและเพศวิถีของตนเองต่อพ่อแม่และบุคคลในครอบครัว แล้วได้รับการยอมรับอย่างเข้าใจจากพ่อแม่และครอบครัวว่าตนเองว่าตนเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นยากที่สุด อีกทั้งผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศหลายรายต้องพบกับการปฏิเสธ กีดกันจากพ่อแม่และครอบครัวของตนเองอีกด้วย อันส่งผลให้เกิดความเจ็บปวดชอกช้ำทางจิตใจมากกว่าการถูกปฏิเสธจากผู้อื่นในสังคม ส่งผลให้ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศต้องพยายามปิดบังตัวตน และเอกลักษณ์ทางเพศต่อพ่อแม่และครอบครัวให้มากที่สุด เกิดเป็นการพยายามตีตัวออกห่าง ปิดบัง กระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว เป็นระยะห่างที่ไม่มีใครอยากให้เกิด มีความอึดอัดระหว่างกัน โดยเฉพาะลูกที่มีความหลากหลายทางเพศเองเมื่อไม่สามารถมีอิสระในการเป็นตัวของตัวเองได้อย่างเต็มที่ ทำยที่สุดแล้วลูกโดยเฉพาะวัยรุ่นจึงมีมุมมองคำว่า “ครอบครัว” ต่างจากเดิม เพราะครอบครัวไม่สามารถเป็นพื้นที่ที่อบอุ่นปลอดภัยสำหรับตนเองได้อีกต่อไป และจำต้องหันไปพึ่งสิ่งอื่นๆข้างนอกรอบตัวในสังคมซึ่งอาจเป็นสิ่งที่ลุ่มเสี่ยงและอันตรายต่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ของวัยรุ่นต่อไปในอนาคตในที่สุด

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าเราจะทำอย่างไรให้ครอบครัวได้ขยายพื้นที่ให้กับความหลากหลายทางเพศได้มากยิ่งขึ้น ด้วยการถอดบทเรียนจากพ่อแม่ที่มีปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นทุนเดิมซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์แล้ว ร่วมกับบทเรียนจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ เพื่อค้นหาการให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นและอธิบายกระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น ด้วยระเบียบวิธีวิจัยโดยละเอียด ดังจะปรากฏในบทต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

จากคำถามวิจัยที่เน้นองค์ความรู้ประสบการณ์ของพ่อแม่ที่มีปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรุ่นเป็นทุนเดิมร่วมกับพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ 2 ประเด็น ได้แก่ เพื่อทำความเข้าใจการให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรุ่น และเพื่อศึกษากระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรุ่น ดังนั้นในเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยจึงจะเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยจะได้นำเสนอกระบวนการได้มาซึ่งองค์ความรู้ทั้งหมดเพื่อตอบวัตถุประสงค์ดังกล่าว ประกอบด้วยเนื้อหาที่เริ่มต้นจากแบบแผนการวิจัย บทบาทนักวิจัย พื้นที่ประสบการณ์ ผู้ให้ข้อมูล กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล ปิดท้ายด้วยจรรยาบรรณของนักวิจัยและการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นลำดับท้ายสุด แต่ละหัวข้อมีรายละเอียดดังนี้

แบบแผนการวิจัย

การออกแบบการวิจัยคือการกำหนดแบบแผนพื้นฐานในการเข้าไปทำความเข้าใจความรู้ความจริง (Punch, 2013) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกวิธีวิทยาการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ดังเหตุผลความจำเป็นซึ่งพิจารณาจากกระบวนการทัศน์ตามที่ได้อธิบายไปแล้วในบทที่ผ่านมา ขณะเดียวกันการวิจัยเชิงคุณภาพเองก็ยังแบ่งเป็นรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสมกับการตอบคำถามวิจัยในแต่ละครั้ง ซึ่งเมื่อผู้วิจัยพิจารณาคำถามการวิจัยครั้งนี้ที่มุ่งเน้นไปที่ปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรุ่นของพ่อแม่ก็จะได้เห็นว่าธรรมชาติของคำถามวิจัยเช่นนี้เป็นการทำความเข้าใจทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังของบุคคล องค์ประกอบหรือโครงสร้างความสัมพันธ์ซึ่งไม่สามารถแยกศึกษาจากตัวบุคคลได้ การศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับการตีความซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การทำความเข้าใจประสบการณ์ที่เกิดขึ้น

ดังนั้น การพิจารณาปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรุ่นของพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธจึงสอดคล้องกับการศึกษาเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Case study) เนื่องจากการทำความเข้าใจปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรุ่นครั้งนี้ต้องการนำเสนอวิถีชีวิตที่สะท้อนการ

เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไรนอกเหนือจากการให้ความหมายต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งวิธีชีวิตดังกล่าวนี้สัมพันธ์ทั้งกับตัวของพ่อแม่เองและลูกวัยรุ่นด้วย

บทบาทของนักวิจัย

ผู้วิจัยมี 2 บทบาทในการวิจัยครั้งนี้ คือ บทบาทนักจิตวิทยาการปรึกษาและบทบาทนักวิจัยคุณภาพ ซึ่งหากพิจารณาจากกระบวนการทัศน์การวิจัยแล้วพบว่าผู้วิจัยสามารถปฏิบัติตนได้ทั้ง 2 บทบาทในการศึกษาเดียวกันเนื่องจากตามความเป็นจริงบุคคลไม่สามารถแยกตนเองให้ออกจากความรู้ความเข้าใจได้อย่างอิสระ การมีอยู่ของวิธีชีวิตย่อมเดินทางมาบนเส้นทางของความสัมพันธ์ของทุกสรรพสิ่ง ความสำคัญจึงอยู่ที่การตระหนักถึงบทบาทใด ณ ช่วงเวลาใดของผู้วิจัย ขณะที่ผู้วิจัยอยู่ในฐานะของนักจิตวิทยาการปรึกษา หน้าที่ของผู้วิจัยคือร่วมเดินทางสู่จุดมุ่งหมายแห่งความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามจริงกับบุคคลสำคัญของครอบครัวหรือปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรู้ผ่านแผนผังของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ขณะที่ผู้วิจัยอยู่ในฐานะของนักวิจัยคุณภาพ หน้าที่ของผู้วิจัยคือร่วมทำความเข้าใจประสบการณ์ วิธีชีวิต เหตุการณ์ที่เข้ามาสัมพันธ์และทำให้บุคคลสร้างความหมายให้โลกและโลกสร้างความหมายให้บุคคลขึ้นมา การตั้งคำถาม การเอื้อให้การตอบคำถามเป็นไปตามธรรมชาติ การสังเกตบริบทแวดล้อม การตีความทำความเข้าใจจึงถือเป็นสิ่งสำคัญในหน้าที่ที่จะขับเคลื่อนกระบวนการสู่พื้นที่ประสบการณ์นั่นเอง

พื้นที่ประสบการณ์

พื้นที่ประสบการณ์ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ตัวผู้วิจัยและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้วิจัยในฐานะพื้นที่ประสบการณ์

ผู้วิจัยถือเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเฉพาะในการศึกษาครั้งนี้ที่ผู้วิจัยจะต้องอยู่ในบทบาทของนักวิจัยและนักจิตวิทยาการปรึกษาซึ่งทั้งสองบทบาทต้องมีความเชี่ยวชาญและชำนาญที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ ผู้วิจัยจึงขอเสนอประสบการณ์ ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยในบทบาทนักวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาเอกซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่มีความลุ่มลึกและซับซ้อนในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลไปจนถึงการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเนื้อหาทางทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ

ตั้งแต่การอ่านตำราทางวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ อีกด้วย

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการลงทะเลเบียนเรียนวิชาการวิจัยเชิงคุณภาพระดับปริญญาโทเมื่อครั้งเรียนจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี 2549 ถึง 2552 โดยเคยลงทะเลเบียนเรียนวิชาการวิจัยเชิงคุณภาพทางการพยาบาลจากคณะพยาบาลศาสตร์และการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมศาสตร์จากคณะรัฐศาสตร์ ซึ่งผู้สอนในขณะนั้นได้ให้ผู้วิจัยได้ฝึกปฏิบัติการวิจัยเชิงคุณภาพด้วย จนนำไปสู่การสำเร็จ การศึกษาด้วยการทำวิทยานิพนธ์ในประเด็นเกี่ยวกับการฟื้นผ้าอุปสรรคของชาวนาไทยโดยใช้ รูปแบบการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาในปีการศึกษา 2552

1.2 ผู้วิจัยในบทบาทนักจิตวิทยาการปรึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาเอกซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่มีความลุ่มลึกและซับซ้อนเนื่องจากมีระยะที่ผู้วิจัยเข้าไปทำความเข้าใจการ ให้ความหมายของผู้ให้ข้อมูลผ่านการปฏิสัมพันธ์กับกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ดังนั้นผู้วิจัย จึงจำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญและชำนาญที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพในฐานะนักจิตวิทยา การปรึกษา ผู้วิจัยเริ่มต้นศึกษาเนื้อหาทางทฤษฎีเกี่ยวกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวคิดต่างๆ ที่ จะเกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญญาและการให้ความหมายความหลากหลายทางเพศตั้งแต่การอ่านตำราทาง วิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษและผู้วิจัยฝึกปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพผ่านการลงทะเลเบียน เรียนรายวิชาของหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์ นอกจากนี้ผู้วิจัยมี ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในฐานะนักจิตวิทยาการปรึกษาผ่านกระบวนการทศวรรษของ โสริษฐ์ โพธิแก้ว ซึ่งถือเป็นโครงสร้างหลักในการวิจัยครั้งนี้มาตั้งแต่เรียนจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี 2549 ถึง 2552 แล้วและเมื่อสำเร็จการศึกษาก็ได้ ปฏิบัติงานในฐานะนักวิชาชีพอิสระ เป็นวิทยากรบรรยายและผู้นำกลุ่มทางการปรึกษาเชิงจิตวิทยา พัฒนาคณะและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธให้กับองค์กรทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาและ หน่วยงานเอกชน การลงพื้นที่เป็นอาสาสมัครทางจิตวิทยาการปรึกษาในโอกาสประเทศไทยเผชิญ ภัยพิบัติต่างๆ รวมถึงการเป็น supervisor ให้กับนิสิตจิตวิทยาการปรึกษาของสถาบันต่างๆ ตั้งแต่ ปี 2553 จนถึงปัจจุบัน นับจำนวนชั่วโมงเฉพาะส่วนการปฏิบัติงานการปรึกษาเชิงจิตวิทยาได้ ประมาณ 4,500 ชั่วโมง

ถึงแม้ว่าผู้วิจัยจะมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทั้งในฐานะนักวิจัยและ นักจิตวิทยาการปรึกษามาตั้งที่ได้แกลงไว้ข้างต้นแล้ว แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือการปรับตัวเมื่อต้องเข้า

ไปปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อให้เกิดการยอมรับและไว้วางใจที่จะเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของผู้ที่นั้นรวมไปถึงการเปิดพื้นที่ให้ผู้วิจัยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความหมายในชีวิตของผู้ให้ข้อมูลอันจะนำไปสู่ข้อค้นพบที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ตีความต่อไป

2. การศึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

การศึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัยที่อยู่ในฐานะนักจิตวิทยาการปรึกษากับผู้ให้ข้อมูลหลักที่อยู่ในฐานะผู้มาปรึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในการจัดการชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับความเป็นจริง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอารมณ์ความรู้สึก ความคิดความเชื่อ และวิถีปฏิบัติ โดยบทบาทของนักจิตวิทยาการปรึกษาจะคอยเอื้ออำนวยให้เกิดสัมพันธภาพ การยอมรับ ความปลอดภัย ไว้วางใจด้วยถ้อยคำ และท่าทีที่เป็นคลื่นเดียวกันกับผู้มาปรึกษา ด้วยความตั้งใจที่มุ่งมั่นแน่วแน่ และด้วยการพิจารณาความเป็นจริงของชีวิตและความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งเป็นกำลังสำคัญ กรอบแนวคิดในการทำงานครั้งนี้อ้างอิงรูปแบบการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธของโสรัช โพธิ์แก้ว (2553) เป็นหลักในการบำบัดและใช้แบบฝึกหัดทางจิตวิทยาอื่นๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้มาปรึกษาประกอบรวมแบ่งเป็น 5 ชั้น รวมทั้งสิ้น 13 ครั้งหรือประมาณ 20 ชั่วโมง ซึ่งรายละเอียดทั้ง 5 ชั้น มีดังนี้

ชั้นที่ 1 อุ่นเครื่องเรียกศรัทธา เป็นขั้นการสร้างสัมพันธภาพ มีกิจกรรมรวม 2 ครั้งๆ ละ 1 ชั่วโมง ได้แก่ กิจกรรมรู้จักมักคุ้นและกิจกรรมแผนผังครอบครัว

ชั้นที่ 2 พิจารณาส่งที่คาดหวัง เป็นขั้นสำรวจปัญหา มีกิจกรรมรวม 1 ครั้งๆ ละ 1 ชั่วโมง คือ กิจกรรมพรจากฟ้า

ชั้นที่ 3 พลังแห่งแสงแรก เป็นขั้นพิจารณาสาเหตุของปัญหา มีกิจกรรมรวม 5 ครั้งๆ ละ 2 ชั่วโมง ได้แก่ กิจกรรมสัญลักษณ์แทนฉัน กิจกรรมครอบครัวของฉัน กิจกรรมแห่งความภาคภูมิใจในชีวิต กิจกรรมความบีบคั้นที่ฉันเป็น และกิจกรรมสู่ความกว้างของดวงใจ

ชั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจผ่านมุมมองใหม่ เป็นขั้นดำเนินการแก้ไข มีกิจกรรมรวม 4 ครั้งๆ ละ 1.5 ชั่วโมง คือ กิจกรรมปฏิบัติตามแผน

ชั้นที่ 5 ไขว้ตีแห่งการเปลี่ยนแปลง เป็นขั้นสรุปการเรียนรู้และยุติบริการ มีกิจกรรมรวม 1 ครั้งๆ ละ 1 ชั่วโมง คือ กิจกรรมสรุปการเรียนรู้

อย่างไรก็ตามกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธของโสรัช โพธิ์แก้ว (2553) นั้นกล่าวถึงโครงสร้างการบำบัดที่สอดคล้องกันเป็นเนื้อเดียวกันระหว่าง tuning-in identify split และ realization รวมเรียกว่า tir โดยมีได้แบ่งแยกทั้ง 3 ขั้นตอนไว้เด็ดขาดจากกันยามปฏิบัติงานจริง ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องต่อการออกแบบและทำความเข้าใจกระบวนการปรึกษาอย่างมี

ทิศทาง ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นต้องหยิบยกโครงสร้างพื้นฐานของการปรึกษาเชิงจิตวิทยามาเป็นกรอบในการออกแบบการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้โครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวไม่ขัดกับกระบวนการทัศน์ของกระบวนการที่เลือกใช้

การสิ้นสุดกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธตามโครงสร้างของโสรัช โพธิ์แก้วน (2553) นั้นมีความยืดหยุ่นค่อนข้างมาก ไม่จำกัดช่วงเวลาหรือจำนวนครั้งแต่ให้ขึ้นกับปัญหาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นสำคัญ ซึ่งตัวอย่าง critical incidents ที่จะสะท้อนปัญหาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเพื่อเป็นแนวทางในการยุติกระบวนการประกอบด้วยการสังเกตการปรากฏของสมรรถนะภายใต้วิถีชีวิตเดิมที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงภายในด้วยความเข้าใจโลกและชีวิตตามความเป็นจริง น้อมรับธรรมชาติอย่างไม่หลีกเลี่ยงนี้ ชัดขวาง เปลี่ยนแปลงทิศทางให้เป็นไปอย่างใจตน ตัวอย่างคำพูดที่สะท้อนความเข้าใจใหม่ เช่น ที่ผ่านมามีความรักลูกหลงมาตลอด ความรักทำให้เรากลัวอนาคตของลูกว่าจะเป็นอย่างไร ความกลัวเลยทำให้เราพยายามเข้าไปจัดการ เข้าไปเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เขากลับมาสูปกติของชายหญิง แล้วเราในฐานะพ่อแม่ก็ร้อนใจทุกซี้ใจ แท้จริงแล้วมันเป็นความผิดหวังที่เห็นลูกไม่ได้ตั้งใจ ไม่อนุญาตให้ลูกได้มีพื้นที่แห่งความอิสระที่จะคิด จะรัก จะทำอะไรก็ได้อย่างใจเขาเราเป็นพ่อแม่ที่แคบเอง แต่จากนี้เราจะกว้างขึ้น ลูกจะมีพื้นที่วิ่งเล่นได้กว้างขวางเขาจะเป็นอิสระจากความปรารถนาของพ่อแม่อย่างเรา ลูกจะรักใคร่ในสเนียมอะไรลูกมีสิทธิ์คิดสิทธิ์เลือก ที่ผ่านมามีเราเลี้ยงดูกับควบคุม แต่จากนี้เราจะเลี้ยงดูและเฝ้าดู เฝ้าดูการเจริญเติบโตของเขาให้แข็งแรงในแบบของเขา เป็นต้นขณะเดียวกันการสังเกตสีหน้าท่าทางของพ่อแม่ก็จะปรากฏความอ่อนโยน ถ้อยคำและน้ำเสียงที่ใช้ก็จะแสดงถึงความเป็นมิตร พฤติกรรมและวิถีปฏิบัติเมื่ออยู่ในครอบครัวก็จะค่อยๆ เปลี่ยนแปลงหรือบางรายอาจเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันทันทีที่เป็นได้ แตกต่างจากช่วงก่อนเข้าร่วมกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ พ่อแม่ที่มีปัญหาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติเชิงทฤษฎีรวมกับการพิจารณาคุณสมบัติของลูกวัยรุ่นไว้ดังนี้

1. เกณฑ์การคัดเลือกของพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิม

1) มีปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น ซึ่งในเบื้องต้นหมายถึง พ่อแม่ที่สามารถเข้าใจวิถีทางเพศของลูกวัยรุ่นได้ และได้คะแนนจากแบบคัดกรองพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศเพื่อเข้าสู่การสัมภาษณ์ตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไป

2) มีความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราว อารมณ์ความรู้สึก ความคิด พฤติกรรมได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน เป็นรูปธรรมชัดเจน (Information Rich Case)

3) มีความสนใจและเห็นคุณค่าของการวิจัยที่จะเกิดขึ้น

ส่วนคุณสมบัติของลูกวัยรุ่นที่ผู้วิจัยใช้พิจารณาร่วมด้วย ได้แก่

1) อยู่ในกลุ่มหลากหลายทางเพศในปัจจุบัน ได้แก่ ชายรักชาย หญิงรักหญิง รักได้ทั้งชายและหญิง ชายหรือหญิงข้ามเพศ

2) มีอายุระหว่าง 13-25 ปี

3) เปิดเผยตัวตนกับครอบครัวหรือครอบครัวรับรู้ในความหลากหลายทางเพศ

4) สนใจและเห็นประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้

จากเกณฑ์ข้างต้นทำให้ผู้วิจัยได้ผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์จำนวน 3 ราย ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 ชื่อ ทูเรียน คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวอายุ 50 ปี การศึกษาปริญญาตรี ปัจจุบันประกอบอาชีพพนักงานบริษัท มีลูกเป็นทอมอายุ 21 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 ชื่อ มังคุด พี่ชายแต่มีสถานะเป็นผู้ปกครองเนื่องจากต้องดูแลน้องสาวร่วมสายโลหิตมาตั้งแต่เธออายุประมาณ 2 ขวบเพราะพ่อแม่เสียชีวิตในช่วงเวลานั้นทั้งหมด ปัจจุบันอายุ 41 ปี การศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพเจ้าของบริษัท มีน้องสาวในความปกครองเป็นทอมอายุ 22 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 ชื่อ พุทธาคุณแม่อายุ 33 ปี การศึกษามัธยมศึกษาปัจจุบันประกอบอาชีพลูกจ้างบริษัท มีลูกเป็นกระเทย อายุ 13 ปี กำลังศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

2. เกณฑ์การคัดเลือกของพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

1) มีปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น ซึ่งในเบื้องต้นได้คะแนนจากแบบคัดกรองพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศ น้อยกว่า 6 คะแนน

2) มีความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราว อารมณ์ความรู้สึก ความคิด พฤติกรรมได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน เป็นรูปธรรมชัดเจน (Information Rich Case)

3) มีความสนใจเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธและเห็นคุณค่าของการวิจัยที่จะเกิดขึ้น

ส่วนคุณสมบัติของลูกวัยรุ่นที่ผู้วิจัยใช้พิจารณาร่วมด้วย ได้แก่

- 1) อยู่ในกลุ่มหลากหลายทางเพศในปัจจุบัน ได้แก่ ชายรักชาย หญิงรักหญิง รักได้ทั้งชายและหญิง ชายหรือหญิงข้ามเพศ
- 2) มีอายุระหว่าง 13-25ปี
- 3) เปิดเผยตัวตนกับครอบครัวหรือครอบครัวรับรู้ในความหลากหลายทางเพศ
- 4) สมัยครใจและเล็งเห็นประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้

อย่างไรก็ตามเมื่อพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธเข้าร่วมจนครบกระบวนการแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวัดซ้ำเพื่อคัดเลือกเข้าสู่การสัมภาษณ์ ดังนั้นพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธจึงจำเป็นต้องได้คะแนนจากแบบคัดกรองพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศเพื่อเข้าสู่การสัมภาษณ์ตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไปเช่นเดียวกับพ่อแม่ที่มีปัญหาเป็นทุนเดิม จากเกณฑ์ข้างต้นทำให้ผู้วิจัยได้ผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์จำนวน 3 ราย ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 ชื่อ สุนารี คุณแม่อายุ 55 ปี การศึกษา ปวช. และกำลังศึกษาปริญญาตรี ปัจจุบันเป็นผู้ใหญ่บ้านสังกัดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีลูกเป็นทอม อายุ 24 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปัจจุบันทำงานที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 ชื่อ อาภาพร คุณแม่อายุ 54 ปี การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันเป็นหมอทำขวัญนาค มีลูกเป็นดี อายุ 24 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปัจจุบันทำงานเป็นพนักงานราชการสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 ชื่อ ไชยาคุณพ่ออายุ 49 ปี การศึกษาปวส. ปัจจุบันประกอบอาชีพช่างปูกระเบื้อง มีลูกเป็นเลสเบี้ยน อายุ 23 ปี กำลังศึกษาปริญญาโทเต็มเวลาจึงยังไม่ได้ทำงานประจำ ใด โดยเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลและคุณสมบัติลูกวัยรุ่น และภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลหลัก สรุปดังตาราง 1 และ 2

ตาราง 1 สรุปเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลและคุณสมบัติผู้วิจัยรุ่น

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล	พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็น ทุนเดิมที่เข้าสู่การ สัมภาษณ์	พ่อแม่ที่เข้าร่วมการบริการ เชิงจิตวิทยาแนวพุทธ	พ่อแม่ที่เข้าสู่การสัมภาษณ์ หลังเข้าร่วมการบริการเชิง จิตวิทยาแนวพุทธ
1. คะแนนจากแบบคัดกรองพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลาย ทางเพศ	8 คะแนนขึ้นไป	น้อยกว่า 6 คะแนน	8 คะแนนขึ้นไป
2. มีความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราว อารมณ์ความรู้สึก ความคิด พฤติกรรมได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน เป็นรูปธรรมชัดเจน (Information Rich Case)	✓	✓	✓
3. มีความสนใจเข้าร่วมและเห็นคุณค่าของภารกิจที่จะเกิดขึ้น	✓	✓	✓
4. ผู้วิจัยรุ่นมีคุณสมบัติ ดังนี้			
1) อยู่ในกลุ่มหลากหลายทางเพศในปัจจุบัน			
2) มีอายุระหว่าง 13-25 ปี			
3) เปิดเผยตัวตนกับครอบครัวหรือครอบครัวรับรู้ในความ หลากหลายทางเพศ	✓	✓	✓
4) สม่ครใจและเห็นประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้			

ตาราง 2 สรุปภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลหลัก

บทบาท	หัวข้อ	พ่อแม่ที่มีปัญหาเป็นทุนเดิม	พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ
	นามสมมติ	มิ่งคุณ	สุณารี
	บุรุษ	ชาย	หญิง
	อาชีพ	ช่าง	หญิง
	สถานภาพสมรส	โสด	สมรส
	อายุ (ปี)	50 ปี	55 ปี
	การศึกษาสูงสุด	ปริญญาตรี	ปวช./ กำลังศึกษา ปริญญาตรี ปีที่ 6
	อาชีพปัจจุบัน	พนักงานบริษัท	ผู้ใหญ่นาน
	ความเกี่ยวข้องกับลูกวัยรุ่น	แม่	แม่
	ลักษณะความหลากหลายทางเพศ	ทอม	ดี
	อายุ (ปี)	21 ปี	24 ปี
	การศึกษาสูงสุด	กำลังศึกษา ปริญญาตรี	กำลังศึกษา ปริญญาโท
	อาชีพปัจจุบัน	นักศึกษา	รับราชการ

กล่าวโดยสรุป การวิจัยครั้งนี้มีพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศเข้ามา ร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลผ่านการตอบแบบวัดปัญญารวมทั้งสิ้น 43 ราย แบ่งเป็นพ่อแม่ที่ได้คะแนนมากกว่า 8 คะแนนจำนวน 15 รายและพ่อแม่ที่ได้คะแนนน้อยกว่า 6 คะแนน 28 ราย จากนั้นคัดเลือกพ่อแม่ที่ได้คะแนนมากกว่า 8 คะแนนและเข้าตามเกณฑ์คัดเลือกพ่อแม่ที่มีปัญหาเป็นทุนเดิมได้ 3 ราย และคัดเลือกพ่อแม่ที่ได้คะแนนน้อยกว่า 6 คะแนนและเข้าเกณฑ์การคัดเลือกพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้ 9 ราย ระหว่างผู้วิจัยดำเนินการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธมีผู้ให้ข้อมูลถอนตัว 5 ราย มีผู้ให้ข้อมูลได้คะแนนต่ำกว่า 8 คะแนน 1 ราย ดังนั้นเหลือผู้ให้ข้อมูลที่ผ่านการเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธรวม 3 ราย ดังสรุปในตาราง 3

ตาราง 3 สรุปจำนวนผู้ให้ข้อมูล

ทำแบบคัดกรองทั้งหมด (43 ราย)	
คะแนนแบบคัดกรอง 8 คะแนนขึ้นไป (15 ราย)	คะแนนแบบคัดกรองน้อยกว่า 6 คะแนน (28 ราย)
เข้าเกณฑ์พ่อแม่ที่มีปัญหาเป็นทุนเดิม (3 ราย)	เข้าเกณฑ์พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ (9 ราย)
-	ถอนตัวระหว่างเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ (5 ราย)
-	เข้าเกณฑ์หลังเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ (3 ราย)

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นหัวข้อสำคัญที่ผู้วิจัยจะได้นำเสนอขั้นตอนการทำงานทั้งหมดของการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ก่อนเข้าสู่พื้นที่ประสบการณ์ ระหว่างอยู่ในพื้นที่ประสบการณ์ และถอนตัวจากพื้นที่ประสบการณ์ มีรายละเอียดดังนี้

ช่วงที่ 1 ก่อนเข้าสู่พื้นที่ประสบการณ์

- เตรียมความพร้อม “นักวิจัย”

ผู้วิจัยศึกษาเนื้อหาทางทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพตั้งแต่การอ่านตำราทางวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เมื่อพบประเด็นปัญหาก็นำข้อสงสัยไปปรึกษา

อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญการวิจัยเชิงคุณภาพ เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพนิสิต เพื่อพัฒนาปริญญาานิพนธ์ในประเด็นเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งจัดโดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างวันที่ 27 มีนาคมถึง 8 พฤษภาคม 2559 โดยในการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนั้นผู้วิจัยมีโอกาสดูแลเรียนรู้เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพหลายรูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการศึกษาเฉพาะกรณี ปรากฏการณ์วิทยา ซาติพันธุวรรณา การสร้างทฤษฎีสถานาราก รวมไปถึงการวิจัยเชิงปฏิบัติการด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีโอกาสได้เข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพจากสถาบันอื่นภายนอกมหาวิทยาลัยเพิ่มเติมอีกด้วย

- เตรียมความพร้อม “นักจิตวิทยาการปรึกษา”

ผู้วิจัยเริ่มต้นศึกษาเนื้อหาทางทฤษฎีเกี่ยวกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวคิดต่างๆ ที่จะเกี่ยวข้องกับปัญญาและการให้ความหมายความหลากหลายทางเพศตั้งแต่การอ่านตำราทางวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการระดับปริญญาเอก ได้แก่ วิชากลยุทธ์การให้คำปรึกษาขั้นสูง การประเมินในการให้คำปรึกษาขั้นสูง การให้คำปรึกษาและจิตบำบัดครอบครัว ทฤษฎีการให้คำปรึกษาเปรียบเทียบ และการฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษา ซึ่งในรายวิชาทั้งหมดเน้นการสังเคราะห์ความรู้เพื่อการปฏิบัติงานในฐานะนักวิชาชีพโดยเฉพาะวิชาการฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาที่ผู้วิจัยมีโอกาสดูแลฝึกงานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนิสิตนักศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาต่างๆ รวมจำนวนชั่วโมงฝึกทั้งสิ้น 400 ชั่วโมง โดยในการฝึกครั้งนั้นผู้วิจัยได้ออกแบบแนวทางการพัฒนาที่ใช้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธของโสรัช โปธิแก้ว (2553) เป็นแนวทางหลักในการทำงานพร้อมรับการนิเทศจากอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาตามแนว Satir จากวิทยากรชาวต่างประเทศที่จัดโดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ช่วงเดือนกรกฎาคม 2559 และเข้าร่วมฟังบรรยายและฝึกปฏิบัติแบบเต็มจำนวนแต่ไม่นับหน่วยกิตในวิชา Logotherapy จากคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 อีกด้วย

ช่วงที่ 2 ระหว่างอยู่ในพื้นที่ประสบการณ์

ระหว่างอยู่ในพื้นที่ประสบการณ์เป็นช่วงเวลาสำคัญที่ผู้วิจัยทุ่มเทกำลังแรงกายสติปัญญา และจิตวิญญาณทั้งหมดที่มีในฐานะนักจิตวิทยาการปรึกษาคอบคูนักวิจัยเชิงคุณภาพเป็นช่วงเวลาที่ยุวิจัยใช้ยาวนานถึง 16 เดือนหรือตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2561 ถึงพฤษภาคม 2562 เพื่อการรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นเสมือนจิ๊กซอว์ชิ้นเล็กๆ ประกอบกันจนเป็นภาพขนาดใหญ่ การเลือกผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายและประทับประคองกันจนถึงฝั่งเป็นความท้าทายและบิบบหัวใจของผู้วิจัยมา

โดยตลอด การทำงานวิจัยโดยเฉพาะในบริบทของสังคมครอบครัวไทยแล้วเป็นดังบททดสอบหัวใจและความสามารถเป็นอย่างยิ่ง

- เตรียมเสียบียงความรู้ก่อนผู้ศึก

“ปัญญาของ Counsellor (นักจิตวิทยาการปรึกษา) คือปัญญาของ Client (ผู้มาปรึกษา)” เป็นคำสอนของโลรีซ์ โทธิแก้ว บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นครูทั้งแก่วิชาการและวิชาชีวิตของผู้วิจัย ประโยคนี้ย้ำเตือนให้ผู้วิจัยได้กลับมาสังเกตความทุกข์ผ่านเรื่องราวแต่ละวันของตนเองเมื่อตัดสินใจหนักแน่นแล้วที่จะศึกษาปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น ผลการฝึกสังเกตหรืออีกนัยหนึ่งคือฝึกตามรู้จิตนั้นเพิ่มความชำนาญของการสังเกต แต่มิได้หมายความว่าเมื่อเหตุการณ์หนึ่งมากระทบผู้วิจัยแล้วจิตจะมั่นคงไม่หวั่นไหว เพียงแต่การฝึกฝนจนชำนาญจะทำให้ได้กลับมาจัดการชีวิตให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ตรงหน้าอย่างรวดเร็วที่สุด ตัวอย่างที่อาจจะทำให้เห็นภาพได้ชัดเจนของผู้วิจัยเกิดขึ้นในช่วงผู้ให้ข้อมูลขอถอนตัวเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่ละคนๆ จนหมด สิ่งที่เกิดขึ้นในใจเต็มไปด้วยความเดือดดาลปะปนกับความกลัวผลการวิจัยไม่เสร็จ อาการที่เกิดขึ้นคือความร้อนรุ่มที่เป็นอาการภายใน และอาการกระสับกระส่ายที่ปรากฏเป็นอาการภายนอก ต่อเมื่อผู้วิจัยได้ใช้ใจทบทวนเป็นแบบฝึกหัดกับตัวเองก็พลันให้เห็นคำตอบว่าอาการทั้งหมดที่เผยให้เห็นนั้นมีรากเหง้ามาจาก “คาดหวัง” การอยู่หรือไม่อยู่ร่วมโครงการวิจัยล้วนมีเหตุปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ เมื่อผู้วิจัยวางใจได้เช่นนี้แล้วจึงเข้าสู่ภาวะปกติที่ถึงเวลาเริ่มต้นใหม่และให้สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นแบบฝึกหัดของชีวิต

- ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีกรณีพ่อแม่ที่มีปัญหาเป็นทุนเดิม

การวิจัยครั้งนี้เกิดขึ้นเพื่อเติมเต็มองค์ความรู้ปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น ผู้วิจัยจึงใช้ความรู้ที่มีในปัจจุบันมาเทียบเคียงซึ่งคือปัญญาในบริบทพุทธธรรมภระนั้นการเทียบเคียงก็ยงขาดอรรถรสของความลุ่มลึก ผู้วิจัยจึงใช้การทบทวนเอกสารเชิงวิชาการเกี่ยวกับปัญญาร่วมกับการคัดเลือกพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศและมีความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในการจัดการชีวิตให้สอดคล้องกับลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศที่สะท้อนปัญญาในบริบทพุทธธรรม การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเนื่องจากเพื่อนรุ่นน้องที่เป็นครูแนะแนวและกัลยาณมิตรจากทุกสารทิศตบเท้าร่วมกันคัดเลือกลูกวัยรุ่นและผู้ให้ข้อมูลตามเกณฑ์ของผู้วิจัยให้เป็นอย่างดี ช่วยเหลือประสานงาน ติดต่อนัดหมายช่วงเวลาที่จะสะดวกตรงกัน แถมด้วยบริการรถรับส่งผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งพำนักของผู้ให้ข้อมูลช่วยเหลือเตรียมเครื่องบนที่กเสียง ไตร่ถามในเนื้อหาส่วนที่เตรียมไว้แต่ยังขาดตกไปบ้าง

- พลิกแผ่นดินตามหาพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

การเสาะแสวงหาพ่อแม่ที่จะมาเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธรู้ เป็นช่วงเวลาที่บีบคั้นมากเนื่องจากผู้ให้ข้อมูลที่เข้าเกณฑ์ส่วนใหญ่ไม่ประสงค์ให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูล รายแรกที่สนใจและเต็มใจก็พบปัญหาด้านการเดินทางเข้าถึงและความปลอดภัยในการเข้าพื้นที่ เนื่องจากสถานที่พักอาศัยของผู้ให้ข้อมูลอยู่ในจังหวัดแห่งหนึ่งในชายแดนภาคใต้ของไทย ในรายชื่อ ครูแนะแนวส่งมาโดยแนะนำเพียงว่าผู้วิจัยเป็นนักจิตวิทยาการปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านนี้ กลับพบในเวลาต่อมาว่าเป็นผู้ป่วยทางจิตของโรงพยาบาลแห่งหนึ่งซึ่งขณะนั้นก็อยู่ระหว่างการ รักษาและแพทย์เจ้าของไข้ไม่ยินดีให้เข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยเผชิญสถานการณ์เช่นตัวอย่างเหล่านี้ อยู่กว่า 6 เดือน จึงเริ่มมีผู้ให้ข้อมูลสนใจเนื่องจากครูแนะแนวของลูกแนะนำและตนเองต้องการ แนวทางรักษาถูกให้หายขาด ผู้วิจัยเริ่มชวนพูดคุย ทำแบบคัดกรอง และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลัง เป็นเวลาประมาณ 1 เดือนจึงเริ่มนัดหมายเข้ากระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธรู้ ขณะที่ ช่วงเวลาเดียวกันได้มีผู้ให้ข้อมูลเริ่มทยอยติดต่อผู้วิจัยมาเป็นระยะ ภายใน 3 เดือน ผู้วิจัยได้ผู้ให้ ข้อมูลมารวมทั้งสิ้น 5 ราย ผู้วิจัยสร้างสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลและกำหนดวันเวลา สถานที่ ถ้าทุก อย่างเป็นไปตามกำหนดการที่วางไว้ การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธรู้จะสิ้นสุดได้ไม่เกินเดือน ธันวาคม 2561

- ขอดอนตัวจากการวิจัย

หลังจากผู้วิจัยได้ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 รายแล้วจึงเริ่มนัดหมายวัน เวลา สถานที่ที่สะดวก โดย 3 รายมาจากครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมประสานผ่านลูกศิษย์ ส่วนอีก 2 รายมาจากการแนะนำของอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งซึ่งคนละสถาบันกัน ผู้วิจัยมีข้อสังเกตที่ น่าสนใจอย่างหนึ่งคือผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดตั้งต้นด้วยคำถามว่า อาการที่ลูกตนเป็นอยู่นี้สามารถรักษา ให้หายได้หรือไม่ มีวิธีการบำบัดทางจิตวิทยาให้หายได้หรือไม่ หรือมีกระทั่งปรึกษาว่าผู้วิจัย สามารถใช้วิชาปรับพฤติกรรมเพื่อทำให้ลูกสามารถกลับคืนมาเป็นชายจริงหญิงแท้ได้หรือไม่ นอกจากนี้ยังพบว่าระหว่างกระบวนการผู้ให้ข้อมูลมักจะถามถึงคำถามดังกล่าวอยู่เป็นระยะคล้าย ว่าเป็นสิ่งที่ฝังใจของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยไม่แน่ใจว่าในช่วงเวลานั้นผู้ให้ข้อมูลถูกรบกวนจาก สิ่งแวดล้อมใดเป็นพิเศษหรือไม่ แม้ในช่วงเวลานั้นจะล้งเลแต่สุดท้ายก็ตัดสินใจที่จะเปิดประเด็นนี้ ใน session ที่ 2-3 ของผู้ให้ข้อมูลทุกราย แต่การตัดสินใจนี้ล่าช้าเกินไปเนื่องจากผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด ทยอยเลื่อนนัดไปแบบมีกำหนดที่ชัดเจนบ้างและไม่มีกำหนดบ้าง ทำยที่สุดทุกคนขอดอนตัว เนื่องจากติดภารกิจในลักษณะต่างๆ คงเหลือเพียงรายเดียวซึ่งมาพบกัน 2-3 เดือนต่อครั้ง เมื่อ

สิ้นสุดกระบวนการผู้วิจัยจำเป็นต้องตัดออกไปเนื่องจากได้คะแนนจากแบบคัดกรองไม่ถึง 8 คะแนนซึ่งไม่เข้าเกณฑ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

- แก้ปัญหาด้วยการขยายอายุสูงสุดของลูกวัยรุ่น

จากปัญหาผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลจนถึงระยะสุดท้ายได้สำหรับพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ผู้วิจัยได้รับความเมตตาจากคณะกรรมการสอบปริญญา นิพนธ์ให้ปรับเพิ่มอายุสูงสุดของลูกวัยรุ่น เนื่องจากการกำหนดอายุวัยรุ่นไว้เพียง 23 ปีไม่สอดคล้องกับค่านิยมวัยรุ่น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดช่วงอายุใหม่เป็น 13-25 ปี การกำหนดช่วงอายุใหม่ครั้งนี้สร้างการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญเนื่องจากการแก้ไขนี้ทำให้ลูกวัยรุ่นที่มีอายุมากกว่า 23 ปีเข้าเกณฑ์คัดเลือกเพิ่มไปด้วย ในช่วงนี้มีผู้แนะนำผู้ให้ข้อมูลรายใหม่ให้ผู้วิจัยถึง 12 รายในเวลาเพียงไม่ถึง 1 เดือนจากการแนะนำของอาจารย์และบุคลากรของสถาบันการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

- รายแรกชื่นใจให้ความร่วมมือดี

ผู้วิจัยเลือกติดต่อผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 จากการประสานงานของผู้แนะนำซึ่งเป็นข้าราชการครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดแห่งหนึ่งของภาคกลาง ผู้แนะนำได้แนะนำผู้ให้ข้อมูลหลักโดยตรงไม่ผ่านลูกวัยรุ่นเช่นเดียวกับผู้ให้ข้อมูลหลายรายที่ผ่านมา ผู้แนะนำอาสาเป็นโฮฟอ์รับส่งการเดินทางให้ ผู้วิจัยประสานงานและนัดหมายวันเวลาที่สะดวกตรงกัน

เมื่อวันนัดหมายมาถึงผู้แนะนำขับรถมารับผู้วิจัยที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิในช่วงเวลาประมาณ 6.30 น. การเดินทางในวันนั้นค่อนข้างคล่องตัวเนื่องจากเป็นเวลาเช้าและรถของเราเดินทางออกเมืองสวนกับรถคันอื่น ผู้วิจัยใช้เวลาประมาณ 1.5 ชั่วโมงก็ถึงที่หมายซึ่งเป็นบ้านพักชั้นเดียวยกพื้นสูงใกล้กันเป็นคลอง ด้านล่างเทปูนบางส่วน มีชุดรับแขกหินขัดตั้งอยู่ชุดหนึ่งบริเวณกลางบ้าน ลักษณะภายในบ้านเงียบสงบ สายลมพัดโชยอ่อนๆ จากริมคลองลอดผ่านใต้ถุนบ้านที่ผู้วิจัยกำลังนั่งอยู่ รู้สึกเย็นสบายโดยไม่ต้องเปิดพัดลมช่วยระบายอากาศ เมื่อผู้ให้ข้อมูลทราบว่าผู้วิจัยเดินทางมาถึงก็เดินมาต้อนรับพร้อมชวนนั่งคุยเรื่องราวทั่วไปก่อนและทำให้ทราบว่าผู้ให้ข้อมูลเป็นเพื่อนกับญาติผู้ใหญ่ท่านหนึ่งที่ผู้วิจัยเคารพนับถือ การพูดคุยเป็นไปอย่างออกรสเนื่องจากระยะความสัมพันธ์ดูหดสั้นลงจากการมีตัวเชื่อมคือญาติผู้ใหญ่ท่านนั้นแม้ไม่ได้อยู่ในสถานการณ์ด้วยก็ตาม

หลังจากผู้วิจัยเปิดเผยความตั้งใจของตนเองแล้วก็ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี ผู้วิจัยใช้เวลาถึงประมาณเที่ยงจึงขออนุญาตลากลับ ผู้ให้ข้อมูลใจดีทำกับข้าวมาต้อนรับช่วงกลางวัน แม้ผู้วิจัยจะมีภารกิจช่วงบ่ายที่กรุงเทพฯ แต่ก็เห็นว่านี่จะเป็นโอกาสให้ผู้วิจัยได้รู้จักผู้ให้

ข้อมูลมากขึ้นจึงตอบตกลงไปด้วยความเต็มใจ ระหว่างรับประทานอาหารซึ่งเป็นเมนูพื้นบ้าน เช่น น้ำพริกกะปริดชาติเผ็ดเค็มจัดจ้านแก้มกับผักสดริ้วและไข่เปิดต้มยางมะตูมนั้นผู้ให้ข้อมูลก็เริ่มบ่นให้ฟังถึงความรู้สึกคับข้องใจของตนที่มีกับลูก ผู้วิจัยรู้สึกอยากเบรคเพื่อขออนุญาตหยิบเครื่องบันทึกเสียงเป็นที่สุดแต่ก็ทำไม่ได้เพราะไม่เข้ากับสถานการณ์ ผู้วิจัยพยายามตั้งใจฟังและจดจำรายละเอียดให้ได้มากที่สุดแม้จะรู้สึกเผ็ดร้อนน้ำพริกกะปิ จากนั้นผู้วิจัยได้มีโอกาสติดต่อและมาเยี่ยมเยียนอีกหลายครั้งกว่าจะได้เริ่มนัดหมายเข้ากระบวนการ

- เลือก 1 ได้ถึง 3

หลังจากผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสนิทกันพอสมควร ลูกสาวซึ่งมีสถานะเป็นทอมก็ได้รับรู้การเข้ามาเก็บข้อมูลของผู้วิจัย เธอมีได้แสดงอาการสงสัยหรือขัดขึ้น ตรงกันข้ามเธอกลับยินดีที่แม่ของเธอจะมีเพื่อนคุย เธอช่วยพรให้ผู้วิจัยทำงานนี้ให้สำเร็จก่อนนี้ขึ้นได้ว่าแฟนของเธอซึ่งเรียกตนว่าเป็นดีนั้นก็มีปัญหาทางบ้านไม่ยอมรับเช่นกัน เธอติดต่อไม่นานผู้ให้ข้อมูลซึ่งรู้จักกับบ้านพักของผู้ให้ข้อมูลรายชื่อที่ 2 ก็ยินดีขับรถมอเตอร์ไซด์พาผู้วิจัยไปยังบ้านพักโดยมิได้เอ่ยถึงภารกิจของผู้วิจัยหลังจากนี้ ผู้วิจัยเห็นเป็นโอกาสเหมาะที่จะได้ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มจึงตัดสินใจเดินไปขึ้นรถออกไปทันที

ขณะผู้ให้ข้อมูลขี่รถไปตามถนนลาดยางเส้นเล็กๆ ที่กว้างพอสำหรับรถเก๋งสวนกันได้แบบเบียดๆ ผู้ให้ข้อมูลรายชื่อที่ 2 ก็ขี่มอเตอร์ไซด์ผ่านมาพอดี ทั้งคู่ทักกันพอหอมปากหอมคอก่อนแนะนำให้ผู้วิจัยรู้จัก การตกลงในวันนั้นเป็นไปได้ด้วยดีก่อนจบลงที่ริมถนนเส้นนั้นนั่นเอง เพราะไม่ทันได้เข้าถึงบ้านผู้ให้ข้อมูลรายชื่อที่ 2

หลังจากผู้วิจัยได้ผู้ให้ข้อมูลรายชื่อที่ 2 มาแบบไม่ทันตั้งตัว ลูกสาวของผู้ให้ข้อมูลรายนี้ก็นำเสนอพร้อมติดต่อแฟนเก่าของเธอซึ่งเรียกตนเองว่าเลสเบี้ยน เธอกล่าวว่าเพื่อนมีความคับข้องใจกับที่บ้านก่อนติดต่อประสานงานให้ทันที ผู้วิจัยได้คุยโทรศัพท์กับเพื่อนของลูกสาวคนนี้นั้นได้นัดหมายกันเพื่อประสานกับผู้ให้ข้อมูลและในเวลาต่อมาก็ได้เข้ามาเป็นผู้ให้ข้อมูลรายชื่อที่ 3 ของการวิจัยระยะนี้ด้วย

ช่วงที่ 3 ถอนตัวจากพื้นที่ประสบการณ์

ระหว่างอยู่ในพื้นที่ประสบการณ์เป็นช่วงเวลาของผู้วิจัยสุขและทุกข์ปะปนกันไป ความช่วยเหลือทั้งหลายที่เกิดขึ้นเป็นภาพแห่งความทรงจำที่ผู้วิจัยจะระลึกไว้อยู่เสมอ ความโอบอ้อมอารีของครอบครัวพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธทั้ง 3 รายล่าสุดเป็นดังสายสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเดียวกัน วันเวลาเพียง 2-3 เดือนที่ดูผิวเผินแล้วสั้นนักจึงไม่เป็นอุปสรรคต่อความรู้สึกทางใจที่ผูกพันกันเหมือนรู้จักกันมาอย่างยาวนาน เมื่อกระบวนการใน

session สุดท้ายเสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยมีความมั่นใจมากกว่าทุกรายได้เปลี่ยนแปลงภายในตนเองแล้ว และเมื่อประเมินด้วยแบบคัดกรองก็เป็นจริงตามคาด ผู้วิจัยไม่เหลือเวลามากนักในการเขียนรายงานฉบับนี้จึงจำเป็นต้องดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อในพื้นที่ กระบวนการทั้งการวิเคราะห์ และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือเกิดขึ้นพร้อมกันไปในคราวเดียวกัน

เมื่อขั้นตอนต่าง ๆ เดินทางมาถึงช่วงปลาย ผู้วิจัยที่ไปมาหาสู่กับ 3 ครอบครัว จำเป็นต้องถอนตัวจากพื้นที่ให้สมาชิกได้ใช้เวลาร่วมกันให้มากที่สุด ความประทับใจในโมเดลที่มีให้กัน ความปรารถนาดีที่ส่งผ่านมาถึงผู้วิจัย คำอำนวยการพรให้ผู้วิจัยเดินทางให้สำเร็จปริญญาเอก เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยรับรู้และซาบซึ้งใจสูงสุด การเดินทางกลับอย่างเป็นทางการของผู้วิจัยในช่วงสิ้นเดือน พฤษภาคม พะรุฆะรังไปด้วยของฝากของกิน ของพื้นบ้านที่ทุกคนรวมตัวกันนำมาฝากให้ปานว่า สินค้า OTOP ทั้งหมดได้ยอส่วนมาอยู่ในมือผู้วิจัยแล้ว ผู้วิจัยกำทุกสิ่งไว้ในมือแน่นพร้อมน้ำตาที่เอ่อคลอที่เบ้าตา สิ่งหนึ่งที่ผุดขึ้นในใจคือไม่ใช่แค่ฉันแล้วแหละที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตพวกเขา แต่วันนี้เขาก็เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตฉันและวันนี้พวกเขาเหล่านั้นกำลังจะส่งฉันให้จบปริญญาเอก แม้ของฝากทั้งหมดในมือจะประเมินราคาแล้วไม่ได้มากมายอะไรแต่น้ำใจที่อยู่ในนั้นช่างมากมายเหลือเกิน คำขอบคุณสุดท้ายจำใจต้องเอ่ยออกไปเพื่อให้รถได้แล่นออกจากพื้นที่แต่ความสัมพันธ์ที่ดีจะยังคงอยู่กันตลอดไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบคัดกรองพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศเพื่อเข้าสู่การสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดปัญญาของเพริศพรพรรณ แคนศิลป์ (2550) ใช้สำหรับคัดกรองพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่มีปัญญาหลังการเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ (ตัวอย่างแบบคัดกรองดูในภาคผนวก ก)
2. ข้อคำถามกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากการทบทวนปัญญาในบริบทพุทธธรรม ร่วมกับการพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท ใช้สำหรับตอบวัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้ (ดูในภาคผนวก ข)
3. โปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดของโสรัชนี โพธิ์แก้ว (2553) ใช้สำหรับพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ (ดูในภาคผนวก ค)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา(Case Study) ซึ่งผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกันตั้งแต่แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล เทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และวิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การฟังพาทฤษฎีในการอธิบาย (Yin. 2003) เทคนิคที่ใช้ประกอบด้วย การเทียบเคียงรูปแบบ (pattern matching) การวิเคราะห์ตามลำดับเวลา (time-series analysis) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มจากนำเสียงที่บันทึกจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาถอดความเป็นตัวอักษร ตรวจสอบการถอดความว่าสอดคล้องตรงกันกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยอ่านบทถอดความนั้นซ้ำหลายๆ รอบ โดยรอบแรกผู้วิจัยอ่านเพื่อทำความเข้าใจภาพรวม รอบที่ 2 อ่านแบบละเอียดขึ้นเพื่อจับประเด็นและใจความสำคัญ จากนั้นค้นหาใจความที่แสดงความหมาย (meaning unit) นำแต่ละประเด็นมาร้อยเรียงเป็น theme ใหญ่ต่อไป

การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล (Trustworthiness)

ผู้วิจัยตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยใช้แนวทางต่อไปนี้

1. การฟังพากับเกณฑ์อื่น (DEPENDABILITY) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้มุมมองจากนักวิจัยที่มีพื้นความรู้ทางจิตวิทยาการปรึกษาจำนวน 2 ท่านร่วมสังเกตการวิเคราะห์ตีความของผู้วิจัย
2. การยืนยันผล (CONFIRMABILITY) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบกับการวิจัยที่ผ่านมา การตรวจสอบกับผู้เชี่ยวชาญ และการตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูล โดยเริ่มต้นจากผู้วิจัยจะนำบทถอดความการสัมภาษณ์เชิงลึกกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลทุกรายอ่านทวนซ้ำเพื่อตรวจสอบการให้ข้อมูล หากมีประเด็นใดที่ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องการขยายความเพิ่มเติมผู้วิจัยจะอนุญาตให้อธิบายโดยขออนุญาตบันทึกเสียง
3. การถ่ายโอนผลการวิจัย (TRANSFFRABILITY) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติตรงตามทฤษฎี

จรรยาบรรณของนักวิจัยและการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากับมนุษย์ซึ่งถือเป็นการศึกษาที่มีความละเอียดอ่อนและต้องคำนึงถึงผลกระทบทางกายและจิตใจเป็นสำคัญ แม้การวิจัยครั้งนี้จะมีได้มีการให้สารเคมีใดเข้าสู่ร่างกายผู้ให้ข้อมูล แต่ประเด็นที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาถือเป็นเรื่องที่อาจนำความทุกข์มาสู่บุคคลนั้นได้

ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องระมัดระวังการเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้สอดคล้องและตรงกับสิ่งที่จะศึกษามากที่สุด ก่อนเริ่มต้นการวิจัยผู้ให้ข้อมูลจะได้รับเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย (Participant Information Sheet) เพื่อนำกลับไปทำความเข้าใจและซักถามสิ่งที่สงสัย เมื่อทำความเข้าใจแล้วจึงลงชื่อไว้ในหนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัย (Informed Consent Form) ประเด็นที่จะนำมาเป็นชุดคำถามเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึกผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริงเพื่อระมัดระวังให้เกิดผลกระทบทางจิตใจน้อยที่สุด หากพบว่าประเด็นใดที่ผู้ให้ข้อมูลไม่เต็มใจให้ข้อมูลต่อสามารถปฏิเสธการตอบคำถามนั้นได้ทันที ผู้วิจัยจะหยุดการซักถามและเปลี่ยนไปทำหน้าที่ในฐานะนักจิตวิทยาการปรึกษาแทนจนกว่าสภาวะจิตใจของผู้ให้ข้อมูลหลักจะกลับมาสบายปกติ และ/หรืออาจยกเลิกการให้สัมภาษณ์ในครั้งนั้นได้หากได้รับการร้องขอจากผู้ให้ข้อมูล

สำหรับเนื้อหาที่ปรากฏในรายงานการวิจัยรวมถึงข้อมูลต่างๆ ตั้งแต่การสัมภาษณ์ การถอดความเป็นตัวอักษร การบันทึกเสียงนั้นผู้วิจัยให้ความสำคัญสูงสุด ฉะนั้นผู้วิจัยจะระมัดระวังตั้งแต่การบันทึกเสียงและเก็บต้นฉบับเสียงไว้ในพื้นที่ปกปิด เมื่อใช้งานเสร็จสิ้นแล้วจะลบต้นฉบับเสียงนั้นภายใน 6 เดือน การถอดความเป็นตัวอักษรใช้ชื่อสมมุติทุกครั้ง หากผู้ให้ข้อมูลหลักเอ่ยถึงชื่อบุคคลที่ 3 ผู้วิจัยจะเปลี่ยนเป็นชื่อสมมุติเช่นกันและจะยึดถือแนวทางไม่ให้ผู้อ่านงานวิจัยในอนาคตสืบสาวเรื่องราวมาจนถึงตัวผู้ให้ข้อมูลหลักและครอบครัวได้

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากช่องว่างขององค์ความรู้ว่าเราจะทำอย่างไรให้ครอบครัวได้ขยายพื้นที่ให้กับความหลากหลายทางเพศได้มากยิ่งขึ้นนั้นนำมาสู่ข้อสรุปว่าเราควรเริ่มต้นจากการถอดบทเรียนจากพ่อแม่ที่มีปัญหาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นทุนเดิมร่วมกับบทเรียนจากพ่อแม่ที่มีปัญหาหลังเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ผู้วิจัยจึงกำหนดคำถามวิจัยไว้ 2 ประเด็น คือ การให้ความหมายปัญหาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นอย่างไรและกระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นอย่างไร ครอบคลุมพ่อแม่ทั้งสองกลุ่ม โดยที่มาของการตั้งคำถามวิจัยเช่นนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยเริ่มต้นพิจารณาธรรมชาติของความรู้ความจริงในสิ่งที่จะศึกษาแล้วเห็นว่าความรู้ความจริงดังกล่าวเกิดจากสิ่งแวดล้อมเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ จากนั้นมนุษย์จึงสร้างสรรค์ความรู้ความจริงนั้นขึ้นมาภายใต้สิ่งแวดล้อม การสร้างสรรค์ความรู้ความจริงนี้สอดคล้องกับกระบวนการทัศน์แบบสร้างสรรค์นิยม (constructivism) (Creswell, 2013) ซึ่งมีมุมมองว่ามนุษย์แสวงหาความเข้าใจในโลกของตนและทำงานโดยสร้างสรรค์ความหมายจิตวิสัยจากประสบการณ์ของเขาขึ้นอันเป็นความหมายที่ให้แก่วัตถุสิ่งของหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ความหมายเหล่านี้มีมากมายหลากหลายจนนำไปสู่การค้นหาทัศนะที่ซับซ้อนแทนการค้นหาในมุมแคบและจำกัดให้เหลือเพียงไม่กี่ประเภท (Creswell, 2013)

การวิจัยครั้งนี้จึงถือเป็นการเติมเต็มช่องว่างที่ว่าเราจะทำอย่างไรให้ครอบครัวได้ขยายพื้นที่ให้กับความหลากหลายทางเพศได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งการเติมเต็มคำว่า “ทำอย่างไร” ได้ดีที่สุดย่อมเป็น “ผู้ที่มีประสบการณ์” ผ่านการเข้าไปปฏิสัมพันธ์ของผู้วิจัยที่มีฐานะเป็นนักจิตวิทยาการปรึกษาร่วมกับพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศก่อนนำมาถอดบทเรียนเพื่อค้นหาการให้ความหมายปัญหาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นและอธิบายกระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาชนิดรวมกลุ่ม (Collective case study) เนื้อหาในบทนี้จึงจะได้กล่าวถึง 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลเป็นการนำเสนอเรื่องราวชีวิตของชายหญิงคู่หนึ่งที่ได้เดินทางรอนแรมบนถนนชีวิตจนมาได้พบเจอคนที่เขาและเธอตัดสินใจเลือกใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน จากต่างคนต่างที่มาจนมาบรรจบที่คำว่าคู่สามีภรรยาและเข้าสู่ช่วงการเปลี่ยนผ่านบทบาทมาสู่พ่อแม่อันเนื่องมาจากทั้งคู่มี “ลูก” เป็นโช่ทองคลั่งใจร่วมกัน ขณะที่บางคนอาจไม่ทันได้ตั้งรับกับสถานการณ์ชีวิตที่โหมพัดกระหน่ำอย่างบ้าคลั่งจนเปลี่ยนบทบาทจาก “พี่ชาย” กลายเป็น “พ่อ” เพียงชั่วข้ามคืน แม้ทั้ง 6 ครอบครัวนี้จะมีพื้นเพที่มาจากต่างกันแต่สิ่งหนึ่งที่ทุกคนมีเหมือนกันและชักนำให้ทั้งหมดมาบอกเล่าเรื่องราวชีวิตของตนผ่านตัวอักษรทั้งหมดนี้ล้วนมาจากการได้อยู่ในฐานะ “พ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศ” เหมือนกัน ชีวิตที่ต่างคนต่างที่มาจากแต่ล้วนได้มาสัมผัสและสัมผัสความเป็นชีวิตพ่อแม่ทั้ง 6 ครอบครัวนั้นจะเป็นอย่างไร ผู้วิจัยจะได้นำเสนอไว้ในตอนที่ 1 นี้ทั้งหมด แบ่งเป็น 2 กลุ่ม พ่อแม่กลุ่มหนึ่งมีปัญญาจากการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมก่อนหน้าได้มาพบเจอผู้วิจัยและพ่อแม่อีกกลุ่มหนึ่งมีปัญญาจากการเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

กลุ่มที่ 1 พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิม

พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมคือ พ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศและมีคะแนนจากแบบวัดปัญญาตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไป ผู้วิจัยได้ผู้ให้ข้อมูลผ่านตามเงื่อนไขรวมจำนวน 3 ครอบครัว การนำเสนอผู้วิจัยเลือกใช้นามสมมติแทนชื่อจริงโดยอิงกับชื่อผลไม้เนื่องจากในช่วงที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นตรงกับเทศกาลผลไม้นานาชาติพร้อมใจกันลงสู่ตลาดสด ทูเรียน มังคุด พุทราจึงได้เป็นตัวแทนของบุคคลที่มีตัวตนจริงเหล่านี้ทั้งหมด ทั้งสามครอบครัวนี้ไม่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงกัน เรื่องราวของแต่ละกรณีศึกษาจึงแยกจากกันอย่างชัดเจน แบ่งออกเป็น 3 ส่วนในการนำเสนอแต่ละกรณีศึกษา ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ภูมิหลังชีวิตของพ่อแม่ ส่วนที่ 2 มุมมองของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ส่วนที่ 3 ยามเมื่อปัญญาผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศ

กรณีศึกษาที่ 1: ทูเรียน

ส่วนที่ 1 ภูมิหลังชีวิตของพ่อแม่

ทูเรียนเป็นชื่อสมมติของคุณแม่เลี้ยงเดี่ยวอายุ 50 ปี การศึกษาปริญญาตรี ปัจจุบันประกอบอาชีพพนักงานบริษัท มีลูกเป็นทอมอายุ 23 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี หลังจากผู้วิจัยพูดคุยและนัดหมายกันผ่านโทรศัพท์แล้วนั้น ทูเรียนก็แสดงออกถึงความรู้สึกยินดีและเต็มใจเป็นอย่างมากที่จะได้เป็นผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อคนอื่นๆ เธอพร่ำบอกตั้งแต่สนทนากันผ่านโทรศัพท์แล้วว่าเธอคงไม่มีโอกาสได้เรียนถึงระดับปริญญาเอกเพราะลำพังแค่

ปริญญาตรีกับหญิงชาวบ้านวัย 50 กระตือรือร้นเธอก็ถือได้ว่ามาไกลเกินกว่าเพื่อนในวัยประถมของเธอมากเหลือเกินแล้ว ดังนั้นหากมีโอกาสเธอจะไม่ลังเลเลยที่จะยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือ

ในวันแรกที่ผู้วิจัยและทุเรียนได้เจอกันนั้นผู้วิจัยได้รับการอำนวยความสะดวกจากผู้แนะนำซึ่งเป็นอาจารย์ของลูกสาวทุเรียน ผู้แนะนำนัดหมายกับผู้วิจัยที่บริเวณหน้าสถานศึกษาซึ่งเป็นสถานที่ทำงานของผู้แนะนำตั้งอยู่ในจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคกลางจากนั้นจึงเดินทางพร้อมกันไปยังจุดหมายโดยรถยนต์ส่วนตัวของผู้แนะนำซึ่งเป็นบ้านพักของทุเรียน เมื่อเดินทางมาถึงผู้วิจัยทราบจากผู้แนะนำว่าลักษณะบ้านพักเป็นบ้านเดี่ยว ปลูกในพื้นที่ประมาณ 30 ตารางวา สร้างด้วยปูนชั้นเดียวตามแปลนหลักของโครงการหมู่บ้านเอื้ออาทรของการเคหะแห่งชาติ ลักษณะของตัวบ้านทรงแทงเมฆไปบ้างเนื่องจากปลูกมาแล้วประมาณ 20 กว่าปี ลักษณะของหมู่บ้านนี้ไม่มีระบบสาธารณูปโภคส่วนกลางใดนอกจากไฟฟ้าที่ติดไว้บริเวณถนนคอนกรีตเข้าหมู่บ้าน ลักษณะการอยู่อาศัยในหมู่บ้านนี้อยู่กันแบบถ้อยถ้อยที่ถ้อยอาศัยและไม่จุกจิกกับระเบียบมากนักโดยสังเกตจากการต่อเติมบ้านพักที่ยื่นล้ำไปในบ้านข้างเคียง ขณะที่บ้านข้างเคียงก็นำราวตากผ้ามาวางเกยไปยังบ้านอีกหลัง การจอดรถไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยนัก หลายบ้านใช้การจอดตามอำเภอใจใครมาก่อนได้ก่อนแต่ก็ได้รับการยืนยันจากทุเรียนว่าทั้งหมดนี้ไม่มีใครคิดจะเอาเรื่องหรือลุกขึ้นมาจัดการจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเอื้ออาทรแห่งนี้ไปแล้ว หลังจากทุเรียนออกมาต้อนรับและจัดแจงหาที่จอดรถให้ผู้แนะนำกับผู้วิจัยเรียบร้อยแล้ว เราทั้งหมดจึงได้เดินเข้าไปยังตัวบ้านเพื่อพูดคุยกันในประเด็นที่เตรียมไว้

1.1 เส้นทางการชีวิตก่อนพบเนื้อคู่

- ใช้ชีวิตวัยเด็กแบบ slow life บนไร่กาแฟ

ทุเรียนเล่าให้ฟังถึงเรื่องราวชีวิตของตนว่าเดิมทีตนนั้นมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดเชียงราย พ่อและแม่เป็นคนตำบลเดียวกันแต่คนละหมู่บ้าน ทั้งคู่พบรักกันเพราะต่างก็มาทำงานในไร่กาแฟเช่นกัน ทุเรียนจึงได้เติบโตมาภายในไร่กาแฟที่พ่อและแม่ของเธอเป็นคนงานในนั้น ชีวิตในช่วงเวลานั้นดูช่างเรียบง่ายและไม่ซับซ้อนอะไร ตื่นเช้าขึ้นมาเธอก็ต้องช่วยเหลืองานบ้านเท่าที่ตัวเองจะพอทำได้โดยแบ่งงานกันระหว่างทุเรียนกับน้องสาว

“ชีวิตช่วงวัยเด็กนะหรือ โอ๊ย..สุดแสนจะสบาย คือคำว่าสบายนี้ไม่ได้หมายถึงเงินทองมีใช้เหลือเฟือหรือมีข้าวของดี ๆ แพง ๆ กินกันนะ แต่มันเหมือนถ้าเป็นคนปัจจุบันเขาจะเรียก slow life นะ (หัวเราะ) พ่อกับแม่เขาไม่ใช่คนเรียนหนังสือหรอก พี่ก็เลยพลอยไปด้วยหนังสือตอนนั้นเอาแค่ประถมพอแล้ว ถ้าจะไปสูงกว่านี้ต้องเข้าเมืองแล้วพี่ก็ไม่เห็นว่ามันจำเป็นอะไรจะเข้าไปทำไม อยู่ในไร่กาแฟนี่มีข้าวให้กิน มีงานให้ทำสบายอยู่แล้ว”

“พี่ก็มีน้องสาวอีกคนในงานอะไรในบ้านก็จะแบ่งกันทำนะกับน้องอายุมันห่างกันแค่ปีกว่าสองปีได้มั้ง มันเลยดูเหมือนกับเพื่อนกันมากกว่า ก็ดีมันไม่เหงา”

- ออกโรงเรียน เข้ารับจ้างหาเงิน

หลังจากทุเรียนเรียนจบประถมศึกษาปีที่ 6 เธอก็ตัดสินใจไม่เรียนต่อ ด้วยเหตุผลว่าทางบ้านไม่สนับสนุนและเธอก็ขี้เกียจเดินทางเข้าไปเรียนในเมือง เธอจึงจำเป็นต้องออกมาหางานทำทั้งที่เธอมีอายุเพียง 12 ปี พ่อและแม่ของเธอฝากเธอให้ทำงานกับไร่กาแฟที่พวกเขาทำอยู่ เจ้าของไร่กาแฟมีเมตตาจึงรับทุเรียนไว้เป็นคนงาน ทุเรียนรู้สึกว่าการทำงานของเธอต่างกับเรียนหนังสือเพราะการทำงานต้องมีความรับผิดชอบหลายอย่าง หากขี้เกียจหรือขี้ขลาดก็อาจไม่ได้รับค่าจ้างได้ แต่เธอก็ยืนยันว่าในช่วงนั้นเธอตัดสินใจถูกต้องแล้ว

“ถามว่าถ้าย้อนไปช่วงนั้นพี่คิดผิดไหมที่ไม่เรียนต่อ ตัดสินใจผิดไหมที่ออกจากโรงเรียนแล้วมาหางานทำ คือมันก็ทำที่พี่อยู่นั้นแหละ อยู่ในไร่กาแฟก็ทำงานมันที่นั่น พี่ก็ว่า อืม..พี่คิดไม่ผิดนะตอนนั้น ตอนนั้นไม่รู้มันยังงี้ มันว่าเหมือนพี่เรียนหนังสืออะไรก็ไม่รู้เรื่องเลยนะ เรียนเลข เรียนภาษาไทย เรียนอะไรๆ มันก็ไม่สนุกเลย อ้อ..จะมีกีฬาละมั่ง วิชาเกษตร อีกริชาหนึ่งทีพอจะดูไปได้ นี่ก็ไม่ได้โทษพ่อแม่พี่นะ แต่ส่วนหนึ่งพวกเขาก็ไม่ได้สนับสนุนด้วยแหละ ก็เลยเหมือนว่าเขาทางพี่เลยคราวนี้ ออกมาก็พ่อแม่ฝากงานเข้าไร่เลย ตอนนั้นไม่คิดหรอกนะว่าแบบนี้มันไม่ได้นะ กฎหมายเขาไม่ได้ให้ทำ แต่พี่ตั้งใจด้วยซ้ำที่เออ เหมือนโตแล้ว มีเงินใช้หาเองได้แล้ว”

- ทำได้ 4 ปีเจ้าของเปลี่ยนมือต้องเปลี่ยนงานไปด้วย

ทุเรียนใช้ชีวิตในฐานะคนงานไร่กาแฟอยู่ประมาณ 4 ปีเธอก็ต้องพบจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญในชีวิตเนื่องจากเจ้าของไร่กาแฟที่เป็นคนรับเธอเข้าทำงานประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตกะทันหัน ไร่กาแฟถูกขายเปลี่ยนมือเปลี่ยนเจ้าของในช่วงเวลาต่อมา ขณะนั้นเธออายุประมาณ 15-16 ปี แม้เธอจะทำงานที่นี้มาสักกระยะและมีประสบการณ์บ้างแล้วแต่ด้วยอายุที่ยังน้อยและเจ้าของใหม่ไม่แน่ใจว่าการรับคนงานที่อายุต่ำกว่า 18 ปีมาทำงานประจำโดยเฉพาะการใช้แรงงานนั้นจะผิดกฎหมายหรือไม่ ทำให้เธอต้องหลุดจากคนงานในไร่กาแฟ เธอเล่าว่าช่วงนั้นรู้สึกเคืองมากเพราะไม่รู้จะไปทำมาหากินอะไร ความรู้ก็ไม่มีมาก งานการอะไรก็ทำไม่ได้ หากมีก็อยู่ในตัวเมืองที่ต้องเดินทางและเธอก็คิดว่าไม่คุ้มกับค่าใช้จายแต่ละวัน เธอจึงต้องจำใจออกมาใช้ชีวิตอยู่บ้านเฉยๆ ในไร่กาแฟ เป็นช่วงเวลาที่น่าจะสุขสบายที่สุดเพราะไม่ต้องทำงานออกแรงแต่ก็เป็นช่วงที่ทรมานที่สุดเช่นกันเพราะไม่มีงานทำและดูว่าจะเป็นช่วงชีวิตที่ดูไร้ค่าปล่อยให้เวลาผ่านไปแต่ละวัน

“มันเป็นช่วงเวลาที่ยาวนานใจมากนะตอนนั้น มันเหมือนสบายที่ไม่ต้องรีบตื่นมาแต่เช้าเพื่อทำงานทำภารกิจที่เรารับผิดชอบให้เสร็จๆ คนนะถ้าเคยทำงานโดยเฉพาะพวกงานใช้แรงนี่นะพี่รู้เลยว่ามันต้องทำและทำทุกวัน ตื่นเข้ามาขอที่หอบต้องได้ออกแรงทำนั่นทำนี่ ถ้ามาอยู่เฉยๆ นี่เหมือนง่อยจะกินเลย มันไม่มีค่าอะไรเลย แล้วพี่มันเคยหาเงินกินใช้เองไง พอดต้องกลับมาขอเงินคนอื่นใช้จริงๆ มันก็ไม่ใช้คนอื่นหรือก็พ่อแม่มันแหละ มันก็เลยกระดากใจรีบล่า นี่ถ้าเจ้าของเดิมเขาไม่ตายนะบางทีก็ไม่แน่ พี่อาจจะทำงานตรงนั้นยาวๆ เลยทำจนแก่เลยก็อาจเป็นไปได้เหมือนกัน เพราะสำหรับพี่แล้วชีวิตก็ไม่ได้อยากได้อะไรที่มันฟุ้งเฟ้อนะ มีเท่าที่มีก็พอใจแล้ว”

- มุ่งหน้าพร้อมเพื่อนทำงานในกรุงเทพ

หลังจากตกงานอยู่ประมาณ 3-4 เดือน เพื่อนสมัยประถมของเธอก็มาชักชวนให้เข้าไปทำงานในกรุงเทพ เธอเล่าว่าช่วงนั้นรู้สึกกังวลและลังเลมากเนื่องจากตั้งแต่เกิดมาเธอไม่เคยห่างจากบ้านเกิด ห่างจากพ่อแม่ไปอยู่ไกลๆ เลยสักครั้ง แต่คนที่ทำให้เธอตัดสินใจได้อย่างเด็ดขาดก็คือพ่อแม่ของเธอเพราะพวกเขาให้กำลังใจและสนับสนุนให้ทุเรียนได้ลองไปเผชิญโลกภายนอกดู ประกอบกับใช้ชีวิตอยู่ที่นี้ก็ไม่มีอะไรดีขึ้นมา ต่อเมื่อวันเดินทางจริงมาถึงทุเรียนก็อดกลั้นน้ำตาไว้ไม่อยู่เมื่อต้องเดินทางไกลครั้งแรกในชีวิต เธอเล่าว่าเธอเข้าไปสวมกอดพ่อแม่และร้องไห้โฮที่ท่ารถจนทุกคนตกใจ แต่นั่นก็เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เธอตั้งสัจจะกับตนเองว่าจะตั้งใจทำงานเก็บเงินและฝันไว้ว่าสักวันต้องกลับมาเลี้ยงดูคนข้างหลังให้ได้

“วันนั้นมันไม่มีทางเลือกอะไรนะ พอเพื่อนพี่เขามาชวนว่าไปไหม เราไปกรุงเทพกันไหมเรามีเพื่อนของพี่ชายทำงานอยู่เป็นเด็กเสิร์ฟ รายได้ก็ดีนะ พอได้ยินว่ารายได้ดีก็หูผึ่งเลย แต่พอได้สติก็มาคิดว่า เออ..ชีวิตนี้ไม่เคยไปกินหมูบ้านเลยนะตอนนั้น แล้วนี่เราจะลงไปอยู่ถึงกรุงเทพเลยหรอ แค่ว่าต้องนั่งรถเป็นสิบๆ ชั่วโมงกว่าจะถึงนี่ก็วาดภาพไม่ถูกละว่ามันไกลแค่ไหน ตอนยังไม่ไกลกำหนดเดินทางก็ยังไม่เท่าไร ใจมันเริ่มมาสั้นจริงๆ ก็วันไปเนี่ยละ วันนั้นจำได้ว่าพ่อแม่แกก็ไปส่งพี่นะ แต่พี่มันไม่ไหวละตอนนั้น คิดไปหมด คิดมั่วไปหมดจำได้ว่าร้องไห้เลย ไม่อายใครมันละตรงนั้น ใครมันจะมองก็ช่างมัน เรื่องของพี่ สุดท้ายก็ได้พ่อแม่เนี่ยแหละคอยปลอบใจกันจริงๆ แกก็ปลอบมาตลอดนะ เป็นคนสนับสนุนให้พี่เดินทางไกลด้วยซ้ำ แกคงเห็นมั้งว่าอยู่ไปชีวิตมันก็ไม่ดีขึ้นมา ปลอ่ยมันไปสู้กับโลกดีกว่า..แล้วพี่ก็เอาตรงนี้แหละมาเป็นสัญญากับตัวเองว่าไปแล้วต้องให้มันได้ดี ต้องกลับมาดูแลพ่อแม่ให้ดี ไม่ให้เสียเท่าที่ไปแล้ว”

1.2 ตัดสินใจเลือกชีวิต

- รักครั้งแรกจัดใหญ่แต่...ไปไม่รอด

พอเข้ามาทำงานที่กรุงเทพในฐานะเด็กเสิร์ฟแล้วทุเรียนก็ตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถ รายได้แต่ละเดือนเมื่อรวมกับค่าทิปแล้วมีเหลือส่งให้ที่บ้านได้ใช้จ่ายอย่างสบาย เธอรู้สึกดีใจที่การตัดสินใจเดินทางครั้งนั้นเป็นการเดินทางที่ถูกต้องเพราะมันมีส่วนให้ชีวิตเธอได้กลับมาหาเงินได้ด้วยลำแข้งตนเองอีกครั้ง เธอเล่าว่าร้านอาหารที่เธอไปทำนั้นจะมีแขกประจำร้านอยู่คนหนึ่งที่มีภรรยาและลูกสาวอายุประมาณ 12 ปี โดยประมาณ เขาแสดงความสนใจในตัวทุเรียนและพยายามขานมจีบกับเธออยู่หลายเดือนจนเธอใจอ่อนตกลงคบกันเป็นคนรักกับเขา การคบกันระหว่างทุเรียนกับชายหนุ่มคนนี้มีได้มีการแต่งงานกันตามประเพณีเนื่องจากชายหนุ่มอ้างความไม่สะดวกบางประการ แม้ทุเรียนจะตั้งใจสงสัยแต่ก็ไม่อยากให้เรื่องราวเพียงเล็กน้อยกลายเป็นเรื่องราวใหญ่โตบานปลาย ประกอบกับพ่อแม่ของทุเรียนเองก็อยู่ต่างจังหวัดที่ไม่สะดวกเดินทางเป็นทุนอยู่แล้ว ทุเรียนจึงเลิกคิดเรื่องนี้และปฏิบัติตนเป็นภรรยาที่ดี ชายหนุ่มที่บัดนี้กลายเป็นสามีแล้วขอรับรองให้ทุเรียนเลิกอาชีพเด็กเสิร์ฟโดยให้เห็นแก่ฐานะของสังคมของเขา ทุเรียนไม่ขัดข้องพร้อมทำตามแต่ต้องหาอาชีพใหม่ให้เธอ มิฉะนั้นเธออาจรู้สึกเหงาและกลับมา รู้สึกว่าตนไร้ค่าเหมือนที่เคยเกิดขึ้นครั้งที่ต้องออกจากงานในไร่กาแฟ ทุเรียนได้รับการสนับสนุนให้เรียนเสริมสวศยควบคู่กับเรียนการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ในสมัยนั้น แต่จุดพลิกผันของเธอก็เกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อเธอเรียนจบหลักสูตรเสริมสวศยซึ่งเป็นหลักสูตรระยะสั้น เธอก็ต้องพบกับความจริงว่าแท้จริงแล้วเธอเป็นแค่เมียเก็บอีกคนของสามี เมื่อความจริงเปิดเผย เธอกล่าวว่าเธอเสียใจที่ดูคนผิดไปก่อนตัดสินใจเดินออกมาจากชีวิตคู่ด้วยตนเองโดยไม่รอให้สามีต้องเป็นคนเลือกเส้นทางชีวิตให้

“บอกเลยว่าตัดสินใจถูกแล้วนะที่เดินทางมาถึงกรุงเทพมาเป็นเด็กเสิร์ฟที่นั่นเพราะเดือนๆ หนึ่งพี่มีเงินเข้าเยอะ ไหนจะเงินค่าทิปอีก เรียกว่ามากพอสำหรับผู้หญิงคนหนึ่งที่ไม่ได้ใช้จ่ายอะไรมากมายเลยตอนนั้น พี่ก็ส่งเงินที่เก็บเนี่ยไปให้พ่อให้แม่ ตอนนั้นดีใจมากที่พี่ได้ทำให้ชีวิตมันสดชื่นขึ้นมาอีกครั้งเลยนะ ได้ดูแลคนที่บ้าน ได้ส่งเงินไปให้เขาใช้อีก”

“ไม่ใช่แค่เงินนะที่ได้ตอนนั้น พี่ได้ผิวมาด้วยสิ (หัวเราะ) จะว่าพี่โง่ก็ได้ นะคือแขกผู้ชายคนนี้นะเขาจะมาประจำเลยทุกศุกร์เย็นเนี่ย บางทีก็มาคนเดียว บางทีก็เห็นบลูกน้องมาด้วย เขาจะชอบมองพี่นะ มองแบบจะกินฉันเลยใหม่ละถ้าจะมองขนาดนี้ พี่ก็คิดแล้วละว่ามองแบบนี้คิดแน่ แต่ไอ้พี่ก็ไม่สนใจ ไม่ใช่เล่นตัวนะแต่ยังอยากทำงานนานๆ ไม่อยากเสียนานเสียนาคต แต่นั่นแหละว่าไปเขาคงเกิดมาเพื่อเป็นแฟนพี่ตอนนั้นมั้ง สุดท้ายพี่ก็ใจอ่อนยอมเป็นแฟนกับเขา เราคบกันไม่ได้มีอะไรมากนักนะ ไม่มีพิธีแต่งงานอะไรทั้งนั้น เขาว่าเขาไม่สะดวก พี่เองก็

ไม่ระแวงสงสัยอะไรหรอก เขาว่าไงก็ตามนั่นพ่อแม่เราก็ใช้ว่าจะเดินทางง่ายเมื่อไรจริงไหมละ แต่รักพี่เนี่ยมันก็ไม่ได้ไปไกลเลยนะ แบบว่าแอบเขากินใจ สุดท้ายพอความจริงมันเปิด พี่มันก็แค่เมื่อยเก็บอีกคนของเขา พี่ก็ตัดสินใจเลย เป็นไงเป็นกันเดินออกมาจากชีวิตเขาดีกว่า ยังไงก็พอมีวิชาละ ได้เรียนเสริมสวดยมาแล้วนี่ วุฒิ กศน. ก็พอมือ พี่คิดว่ายังไงก็ไม่อดตาย เลยบายจากกัน..จบกัน”

“ถามว่าเสียใจไหม อืม..เสียใจนะ เสียใจที่พี่อุตส่าห์ดูแลตั้งหลายเดือน ยังดูแลดี คุณคนผิดไป”

- เริ่มต้นชีวิตใหม่ อาชีพใหม่ “ช่างเสริมสวดย”

หลังจากที่เรียนตัดสินใจเด็ดขาดแยกทางกับสามีคนแรกแล้ว เธอก็มีได้หวนกลับไปทำงานนวดเด็กเสริมสวดยอีกเพราะเธอคิดว่าเงินทองแม้จะได้มาง่ายแต่ก็เป็นวงการที่ได้พบคนใจร้ายได้ง่ายเช่นกัน เธอจึงเลือกอาชีพใหม่เป็นช่างเสริมสวดยจากความรู้ที่เธอได้ไปเล่าเรียนมาเมื่อครั้งสามีเก่าส่งเสียเธอ ทุเรียนได้งานเป็นช่างเสริมสวดยในร้านเล็กๆ แห่งหนึ่งย่านฝั่งธนที่นี้เจ้าของร้านใจดีมีเมตตากับเธอมากเพียงเธอเล่าสิ่งที่เธอพบเจอมาก็ทำให้เจ้าของร้านยอมรับเธอเป็นส่วนหนึ่งได้โดยไม่ลังเล แม้เธอจะได้เงินน้อยกว่าเดิมไปมากแต่ก็ได้ทำให้เธอกังวลกลับกันมันทำให้เธอรู้สึกสุขใจที่เธอหาเงินมาด้วยเรี่ยวแรงและมันสมองของเธอ เธอฝันว่าวันหนึ่งเธออยากมีโอกาสได้ทำงานที่ไม่ใช่แรงมากเน้นใช้สมองเยอะๆ เธออยากมีโอกาสได้นั่งทำงานแบบมีเงินเดือนประจำ แต่เธอก็คิดว่าถ้าตัวเองจะไปถึงจุดนั้นได้เธอต้องเรียนหนังสือ เธอต้องมีความรู้ให้มากกว่านี้ เธอจึงเริ่มกลับไปเรียน กศน. ให้จบมัธยมปลายเพื่อเป็นใบเบิกทางไปสู่การเรียนในระดับปริญญา แม้สิ่งที่ฝันจะดูแสนไกลแต่ฝันที่แสนไกลครั้งนี้จะเป็นตัวผลักดันให้เธอมีเป้าหมายในชีวิตและไม่ล่องลอยกับการทำงานเสริมสวดยไปวันๆ

“วงการเด็กเสริมสวดยนั้นได้เงินมาง่ายๆ นะเพราะเศรษฐกิจมันดีไป แต่พี่นะมันโดนมากับตัวเองแล้ว พี่ว่ามันเป็นที่ที่คนมักง่ายโดยเฉพาะผู้ชายมารวมกัน เรียกว่าเซ็ดก็ไม่มีผีดนักหรอก พี่เลยไม่เอาแล้วแหละ ร้านไหนก็ไม่กลับไปแล้ว บวกกับพี่ได้เรียนเสริมสวดยมาด้วยไงก็เลยเอาความรู้ตรงนี้แหละมาหาเงิน”

“เจ้าของร้านที่พี่ไปสมัครเขาใจดีมากเลยนะพี่ว่า พี่ก็เล่าให้ฟังว่าไปเจออะไรในชีวิตมาบ้าง เจอผู้ชายยังงี้ ทำไมพี่ถึงมาทำเสริมสวดย ตอนนั้นประสบการณ์พี่ก็ไม่ได้มีอะไรเลยนะ มีแต่ที่เรียนมาแหละ แต่เจ้เจ้าของร้านแกฟังแล้วแกก็เข้าใจบอกให้พี่ขนข้าวของมาอยู่กับแกได้เลย พี่ก็ได้รับโอกาสจากแกตรงนั้น”

“เงินน้อยกว่าเดิมเยอะ แต่พี่มีความสุขกับงานนะ ภูมิใจที่ได้ทำงานที่เราคิดมันออกมาเอง ใช้สมองด้วย ใช้แรงด้วย ตอนนั้นทำผมให้พวกพนักงานก็คิดนะว่าอยากไปทำงานนั่งโต๊ะแบบนั้นบ้างก็แอบถามเขาแหละว่าทำยังไงให้พวกบริษัทเขารับ ก็ตอบคล้ายๆ กันทุก

คนนะว่าต้องเรียนหนังสือเอาจบสักม.ปลายก็ดี จบปริญญาได้นี้ยิ่งดีใหญ่เลย พี่ก็เลยฝันแหละว่า เออวะมันต้องไปให้ถึงตรงนั้นให้ได้เลย เลยสุดท้ายเรียนไปด้วยทำเสริมสวยไปด้วย เรียน กศน. นี้แหละ”

- เจอคูชีวิตคนที่ 2

ระหว่างที่เรียนเป็นช่างเสริมสวยและเรียน กศน. ไปด้วยนั้น เธอก็ได้เจอกับผู้ชายอีกคนในชีวิต ผู้ชายคนนี้นี่หน้าตาธรรมดาในความคิดของเธอ อาชีพก็ถูกจ้างประจำในหน่วยงานราชการแห่งหนึ่ง เธอไม่เฉลียวใจเลยด้วยซ้ำว่าสุดท้ายชายคนนี้จะกลายมาเป็นสามีและพ่อของลูกเธอ เธอเล่าว่าด้วยความสนิทสนมกันและพบเจอกันช่วงไปเรียน กศน. ทั้งคู่พูดคุยกันถูกคอกและอยู่ในสถานะเพื่อนกันมากกว่า 3 ปีจึงตัดสินใจตกลงคบหาเป็นแฟนกัน หลังจากตกลงใจแล้วเธอก็ชวนแฟนไปเรียนรามคำแหงด้วย แต่สุดท้ายแฟนเธอก็เรียนไม่จบ ขณะที่เธอกัดฟันต่อสู้จนได้ใบปริญญามาครอบครองสำเร็จ เมื่อเรียนจบมาแล้วแฟนของเธอก็มาขอร้องเธอแต่งงานตามประเพณี เธอดีใจมากที่ชีวิตได้เดินมาถึงจุดนี้ แม้เธอจะไม่ได้ผู้ชายที่ร่ำรวยเงินทองแต่เธอก็ตอบตัวเองได้ว่าเขาเป็นสามีธรรมดาคนหนึ่งที่ทำให้ชีวิตแต่ละวันของเธอมีความสุข และจะเต็มเต็มกว่านี้หากได้มีลูกสักคน

“แฟนพี่นะหรอ ก็แบบไปเจอกันตอนเรียน กศน. ไง ไม่เคยนึกเลยว่า จะมาเป็นแฟนกับไอ้คนนี้ มันธรรมดามากในสายตาพี่ตอนนั้น แต่อย่างว่าแหละนะมันอาจเป็นวาสนารึเปล่าที่ต้องมาเจอกัน พอคุยๆ กันไปมันก็สนิทกัน แบบถูกคอกเลยแหละ มัวถูกคอกกันอยู่นานเลยนะ สัก 2-3 หรือ 3-4 ปีได้แหละก็เออวะมาคุยกันว่าเป็นแฟนดีกว่าไหม พี่ก็ทำคตินิดนึง แล้วก็บอกโอเค (หัวเราะ)”

“พี่มันชอบเรียนใช้ใหม่ละ อย่างที่เล่าว่ามีฝันไป พอตรงนั้นมันก็เลยไปสมัครเรียนรามต่อเลย เว้นวรรคจาก กศน. พักนึงแล้วพี่ก็ไปชวนแฟนเรียนด้วย พี่ว่าเขาคงไม่ได้อยากเรียนหรอตอนนั้นนะ แต่คงขี้พี่ไม่ได้ สุดท้ายเลยไปสมัครกันสองคน เรียนรัฐศาสตร์ มันเนี่ยแหละ มีคนบอกง่าย เอาเข้าจริง นี้อ..ใครพูดวะ อยากรีบ (หัวเราะ) ก็อดทนนะเอามันจนจบ ไหวไม่ไหวก็ต้องไหวละกันตอนนั้น ส่วนแฟนพี่นะหรอ ถอดใจไปนานแล้ว บอกแต่ไม่เอาๆ พี่ก็ว่าเขานะตอนแรกแต่พอมันผ่านไปๆ ก็เออ เรื่องของเขาดีกว่ามั้งไม่ฝืนใจกันดีกว่า”

“เขามาขอพี่แต่งงานจบแล้วละ ทำทุกอย่างตามประเพณี พี่ก็ดีใจนะที่ตัวเองมาถึงจุดนั้น ประสบการณ์จากแฟนคนเก่ามันก็ช่วยให้พี่รอบคอบขึ้น มาเลือกคนนี้ก็ธรรมดามากแต่ความเป็นเขามันทำให้พี่สุขใจ อาจเป็นเพราะเราก็ต่างโตขึ้นมั้ง”

“มันจะเต็มขึ้นนะถ้ามีลูกสักคน พี่คิดแบบนี้ แต่ก็ไม่ได้เร่งรัดอะไรหรอก ของแบบนี้มันบังคับกันยาก ก็ได้แต่ปล่อยให้มันเป็นธรรมชาติไปดีกว่า”

- เปลี่ยนงานมาทำธุรการในบริษัท

หลังจากที่เรียนมีปริญญาตรีที่เอกภาคภูมิใจแล้ว เธอก็ได้ใช้ใบปริญญาเนี่ยเบิกทางให้เธอได้ไปทำงานบริษัทอย่างที่เราคาดฝันไว้ เธอยื่นใบสมัครไปอยู่หลายที่จนมาได้งานทำกับบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์แห่งหนึ่ง เธอตั้งใจมากที่จะได้ทำงานเป็นพนักงาน office กับเขาเสียที ผันตักฟ้าร้องเธอไม่ต้องกังวลว่าลูกค้าจะมาทำผมหรือไม่ เธอจะมีรายได้ที่แน่นอนเหมือนคนอื่นแล้ว เมื่อเธอเอ่ยปากบอกเจ้เจ้าของร้านก็ได้รับกำลังใจและคำชื่นชมอย่างจริงใจ เจ้ของร้านยินดีให้เธอออกจากร้านเพื่อไปหาที่พักใกล้ที่ทำงานใหม่พร้อมให้เงินขวัญถุงให้เธอไปตั้งตัวอีกจำนวนหนึ่ง เธเรียนรู้สึกซาบซึ้งใจกับน้ำใจอันงดงามของเจ้เจ้าของร้านคนนี้ เธอออกจากร้านเสริมสวยด้วยดีและเดินทางไปหาที่พักในจังหวัดแห่งหนึ่งใกล้กรุงเทพฯ เนื่องจากใกล้สำนักงานใหญ่ของบริษัทเธอ

“ก็ส่งใบสมัครไปทั่วเหมือนกันนะตอนนั้น ไม่มีในใจหรอกว่าอยากทำที่ไหนเป็นพิเศษหรอก ใครรับพี่ พี่ก็เอาหมดแหละ ที่ดีกรามันจะมีดีที่เขาบิดประกาศใช้ใหม่ละก็ใช้ให้เป็นประโยชน์ ส่งไปแล้วก็รอ รอว่าเมื่อไรเขาจะเรียกไปสัมภาษณ์ ก็มีสัก 2-3 ที่ได้มั้งถ้าจำไม่ผิด แต่ก็เรียกไปทำงานจริงแค่ที่เดียว จริงๆ แค่ที่เดียวที่พี่ดีใจแล้วแหละ ขอให้เรียกไปทำเถอะ ก็ได้บริษัท... น้องน่าจะรู้จักใช้ใหม่ ทำพวกบ้าน พวกคอนโดขายอะไรแบบนี้ ก็เลยตัดสินใจออกจากร้านเลย”

“บอกสิ พี่บอกเจ้แกอยู่แล้ว พอแสร้งแสร้งดีใจใหญ่เลย ก็แหมเราอยู่กับเขามา เขาก็คงรักพี่เหมือนคนในครอบครัวเขาแหละ ให้ออกไม่ออกเปล่านะมีแถมเงินให้พี่ด้วย แกบอกให้พี่เอาไปตั้งตัว แกเคยให้พี่ครั้งหนึ่งแล้วตอนพี่แต่งงาน พอมาได้งานทำแล้วและต้องออกจากร้านแกไปอีก แกก็ให้มาอีกก้อนหนึ่งไม่มากแต่ก็ไม่น้อย”

“ที่ต้องเปลี่ยนที่อยู่ก็เพราะที่พักพี่กับ office มันไกลพอสมควรเลย เดินทางไปกลับคิดแล้วไม่คุ้ม เลยออกไปหาที่พักใกล้ๆ เอา ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นแต่ชีวิตดีขึ้น แฟนพี่เขาก็เห็นด้วยก็เลยย้ายกันไปทั้งคู่”

1.3 จาก “สามีภรรยา” สู่ “พ่อแม่”

- ดีใจได้ลูกมาเต็มเต็ม

เธเรียนแต่งงานมาสักกระยะหนึ่งก็พบว่าเธอตั้งท้องลูกคนแรก เธอเล่าว่าตอนนั้นเธออายุประมาณ 28 ปี ท้องแรกของเธอเกิดขึ้นตามธรรมชาติ หลังจากเธอเล่าให้สามีฟังแล้วสามีเธอก็ร่วมดีใจไปกับเธอด้วยที่ครอบครัวจะได้เต็มเต็มเสียที เธอตั้งใจว่าจะเลี้ยงลูกคนนี้ด้วยตัวเองโดยไม่จ้างพี่เลี้ยง ช่วงตั้งครรภ์เธอรู้สึกทุลักทุเลกับชีวิตเป็นอย่างมากเพราะไหนจะต้องเดินทางไปทำงานด้วยรถสองแถว ไหนจะแพ้ท้องอีก แต่เธอก็บอกตัวเองว่าต้องผ่านจุดนี้ไปให้ได้

ช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่ทำให้เธอเข้าใจความลำบากของแม่ได้ชัดเจนที่สุด ช่วงที่อายุครรภ์ได้สำหรับการคลอด เธอเลือกบอกกับสามีว่าขอไปลุ้นเอาที่เดียวตอนคลอดเลย แม้คำตบของทุเรียนจะชัดเจนสามีอยู่บ้างแต่สามีก็ยอมตามคำขอของเธอ เธอเล่าว่าอาหารการกินก็มีกินตามอัตรภาพ ไม่ได้บำรุงหรือกินวิตามินเสริมอะไรมากมายด้วยเพราะเงินทองไม่ได้มีมากนัก แต่ก็ดูแลลูกน้อยในครรภ์เต็มที่เท่าที่แม่คนหนึ่งจะทำได้

“สัก 28 ได้มั้งตอนนั้น ถามว่าพร้อมไหมก็แหม..พร้อมอยู่แล้วละ ใจก็อยากมีลูกด้วย แต่ไม่มีเงินไปทำกิฟทำอะไรหรอกนะ ก็ไม่ได้รวยไงเลยปล่อยไปตามธรรมชาติ ไม่ได้คุมอะไรด้วย อยู่มาพักใหญ่แหละเขาถึงมาเกิด”

“แฟนพี่เขาก็ดีใจมากเลยนะ แบบว่าเราอยู่กันมาพักใหญ่แล้ว มันไม่มีลูกมันก็นะ เขาก็ถูกแซวบ่อยๆ ว่าไม่มีน้ำยามั่ง (หัวเราะ)แต่พี่เองไม่คิดอะไร ปล่อยไปตามธรรมชาติ พอมีลูกแฟนพี่ก็ว่ามันทำให้ครอบครัวสมบูรณ์ขึ้น มันมีองค์ประกอบครอบครัวครบเสียที”

“พี่บอกตัวเองตอนท้องเลยว่าชั้นจะเลี้ยงลูกเอง ยังไงก็ไม่จ้าง เพราะที่ผ่านมาก็อยู่กับแม่มาตลอด ทำไมแม่ถึงเลี้ยงพี่กับน้องมาได้ละทั้งๆ ที่แม่ก็ต้องทำงานในไร่กาแฟ พี่เลยได้กำลังใจว่าพอมายืนจุดนี้แล้วเราก็ต้องแกร่งให้ได้แบบแม่ด้วย”

“ทุลักทุเลมากเลยละตอนนั้นไหนจะต้องขึ้นสองแถว แบบอุ้มท้องขึ้นสองแถวนะ คนเบียดๆ กันแบบนี้ ไหนจะแพ้ท้องอีก มะรุมมะตุ้มกันไปหมด แล้วที่เด็ดของพี่คือตอนอายุครรภ์มันได้ไซ้ไหม แฟนพี่เขาก็อยากรู้ว่าลูกเราเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง เขาก็มาขอให้พี่ไปเขาดูว่ายังไง พี่บอกคำคำเดียวเลยว่าขอไปลุ้นดูว่าชายหรือหญิงตอนคลอด พี่ว่าเขาชัดเจนนะแต่ตามใจพี่ พี่กับแฟนเลยได้ไปลุ้นกันตอนคลอดทีเดียว”

“อาหารเสริมวิตามินอะไรไม่ได้กินหรอก เงินทองมีแต่ไม่มากเลยไม่ได้สนใจ เขาเป็นว่าทำหน้าที่แม่ให้ดีที่สุดดีกว่า”

- สามีรับขวัญว่าที่คุณแม่ด้วยบ้านหลังใหม่

ขณะที่ทุเรียนตั้งท้องได้ประมาณ 7 เดือน สามีของเธอก็แอบไปซื้อบ้านหลังเล็กๆ จากการเคาะแห่งชาติไว้ พอสามีนำเรื่องนี้มาบอกเธอ เธอก็ดีใจมากที่ตัวเองจะมีบ้านกับเขาเสียที แม้เธอจะเอ่ยปากกับสามีบ้างแต่ก็ไม่ได้คิดว่าสามีจะคิดเรื่องนี้เป็นจริงเป็นจัง เธอเล่าว่าสามีอยากให้บ้านเป็นของขวัญกับเธอและลูกของเขา ขอให้บ้านหลังนี้เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนบทบาทจากสามีภรรยามาเป็นพ่อแม่ เธอรู้สึกซาบซึ้งในสิ่งที่สามีปฏิบัติกับเธอและลูก บ้านหลังใหม่นี้แม้จะเดินทางไกลกว่าห้องพักของเธอบ้าง แต่เธอก็ยินดีและเต็มใจเดินทางเพราะคิดถึงอนาคตของลูกเป็นที่ตั้ง ลูกจำเป็นต้องมีบ้านเป็นศูนย์ของครอบครัวให้ยึดโยงกันไว้

“เคยเปรียบกับแฟนเหมือนกันว่าอยากมีบ้านสักหลัง บ้านเล็กๆ ชั้นเดียวก็ได้ พูดกึ่งบันรีเปล่าแต่ไม่นึกว่าเขาจะเก็บเอาไปคิดจริงจังจังไป พอวันหนึ่งเขาชวนนั่งรถมาดูบ้าน พี่ก็ไม่นึกอะไรหรอกก็คงขำๆ มั้ง แล้วเขาพาเข้ามาในบ้าน ยื่นกุญแจให้บอกให้ไว้เป็นของขวัญที่มีลูกให้เขา พี่ก็น้ำตาเร็นเลยตอนนั้น มันบอกไม่ถูก ไม่คิดว่าเขาจะใส่ใจพี่กับลูกขนาดนั้น”

“เขาบอกว่าขอให้บ้านหลังนี้เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงครั้งหนึ่งในชีวิต วันนี้พี่กับเขาไม่ได้เป็นแค่สามีภรรยาแล้วแต่เรากำลังจะเป็นพ่อแม่กันขอให้พี่ดูแลบ้านนี้ให้ดีที่สุด”

“ไกลกว่านะถ้าเทียบกับหอพัก แต่พี่ว่ามันจำเป็นเดินทางไกลหน่อย โหนรถนานขึ้นอีกนิดมันก็จำเป็น ลูกจะได้มีที่อยู่เป็นหลักเป็นแหล่ง พี่ไม่อยากจะให้ลูกโตมากับห้องพักเล็กๆ แคบๆ เหมือนที่พี่กับแฟนใช้ชีวิตกันมา”

ส่วนที่ 2 มุมมองของพ่อแม่ที่มีต่อลูก

2.1 แรกรับรู้เมื่ออีกหนึ่งชีวิตถือกำเนิด

- ดีใจได้ลูกสาวมาเซยชม

คืนหนึ่งขณะที่ทุเรียนอายุครรภ์เต็ม 9 เดือน เธอสะดุ้งตื่นขึ้นมา กลางดึกพร้อมความรู้สึกเจ็บท้องและคล้ายว่าของเหลวในกายเธอบางอย่างกำลังเคลื่อนที่ เธอสะกิดสามีให้ตื่นขึ้นมาด้วยความกระวนกระวายใจ บางสิ่งในกายเธอเตือนให้รู้ว่านี่อาจเป็นสัญญาณการถือกำเนิดของอีกชีวิตที่เธอเฝ้าฟุ่มพุกมาตลอด 9 เดือน สามีรับรู้อาการของเธอแล้วรีบปรี๊ดพาเธอมายังโรงพยาบาลประจำจังหวัดทันที ระยะเวลาที่ไม่ไกลจากโรงพยาบาลมากนักทำให้เธอเดินทางมาถึงมือหมอทันที่ เธอถูกพยาบาลห้องฉุกเฉินประเมินว่าน้ำเดินและมีโอกาสคลอดได้ ส่งผลให้สามีถูกกั้นไว้ด้านนอกขณะที่เธอถูกพาเข้าไปในห้องที่เครื่องไม้เครื่องมือพร้อมสรรพ เธอมีสติรู้ตัวอยู่ตลอดเวลาที่ตนกำลังถูกนำพาไปที่ใดบ้าง ใครเข้ามาสนทนากับเธอบ้าง แม้เธอจะรู้สึกเจ็บครรภ์แต่เธอก็อดทน ต่อเมื่อทุกอย่างพร้อมแล้วเธอก็คลอดลูกออกมาได้อย่างปลอดภัยภายใต้การดูแลใกล้ชิดของทีมนมอมและพยาบาล เธอกล่าวว่าเด็กคนนี้ได้ทำให้เธอต้องเจ็บปวดนาน เมื่อทุกอย่างพร้อมเขาก็ออกมาได้อย่างไม่ยากเย็นนัก หลังจากเธอเฝ้าดูมาตลอด 9 เดือนว่าเด็กน้อยคนนี้จะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงเมื่อเธอเองได้ทราบจากพยาบาลว่าคำตอบนั้นเป็นผู้หญิง เธอก็รู้สึกปลื้มปริ่มเป็นที่สุด วันนี้ลูกสาวของแม่ได้ออกมาเจอกันแล้ว น้ำตาความเป็นแม่รินไหลออกมาอย่างไม่รู้ตัว

“นี่ก็ตลอดนะว่ามันจะคลอดออกมายังไงกันหว่า มันจะเจ็บไหมหว่า แต่พอมันมาถึงจุดนั้นจริงๆ ความคิดทั้งหมดนั้นมันหายไปหมดเลย พี่มีสติตลอดเลยนะตอนนั้น”

แฟนที่เขาที่ดีมากพอปลุกให้ตื่นก็ตื่นแล้วรีบพาพี่มาโรงพยาบาลเลย โชคดีด้วยแหละที่บ้านกับโรงพยาบาลมันอยู่ห่างกันไม่มาก แล้วดิ๊กขนาดนั้นรถอาจจะไ่มันก็ไม่พลุกลานแล้ว มาถึงก็เข้าห้องฉุกเฉิน แล้วเครื่องมือเครื่องไม้จะอะไรไม่รู้เต็มไปหมด ไม่นานพี่ก็คลอดเองตามธรรมชาติ ไม่ต้องผ่าคลอด” “ความรู้สึกตอนนั้นมันพูดไม่ถูกนะ ลูกคนแรกด้วยมั้ง พอพยาบาลเขาบอกว่าพี่ได้ลูกสาวนะ พี่ก็ดีใจสุดๆ เลย อย่างที่เคยบอกแหละว่าพี่ขอรอลุ้นเอาไว้วันคลอดเลย มันเลยตื่นตื่นที่ได้รู้”

“น้ำตาของคนเป็นแม่มันไหลออกมาแบบไม่ทันตั้งตัวเลยนะ ปลื้มใจที่เราเฝ้ารอคอยมันตลอดและเราทั้งคู่ได้มาเจอกันแล้วจริงๆ ไม่มีของขวัญอะไรอีกแล้วที่จะยิ่งใหญ่กับพี่เท่าการได้เจอใครสักคนที่เฝ้ารอกันมานาน”

2.2 การเลี้ยงลูกในแบบของฉัน

- ลาคคลอด 3 เดือนดูแลด้วยตัวเองเต็มที่

ทุเรียนพักรักษาตัวเองในโรงพยาบาลเพียงไม่ถึงสัปดาห์ก็ได้กลับมาใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านของเธอ ช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่เราเชื่อว่าเธอได้ดูแลลูกของเธอได้อย่างเต็มที่ที่สุดเนื่องจากได้ใช้สิทธิ์ลาคลอดนาน 3 เดือน ตอนแรกเธอก็คิดว่าตั้ง 3 เดือนเธออาจจะเบื่อก่อนรีเปลา่ อีกใจก็คิดห่วงงานที่บริษัทที่หลายชิ้นก็ยังสะวางไม่แล้วเสร็จก่อนเธอลาคลอด แต่ความกังวลใจทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้ก็ต้องพลันมลายหายไปเมื่อเธอกลับมาใช้ชีวิตกับลูกน้อยวัยทารกของเธอ เธอไม่มีโอกาสได้นึกคิดกังวลอะไรที่นอกเหนือไปจากการเฝ้าดูและให้นมลูก เธอเล่าติดตลกว่าลูกทำให้ความกังวลของเธอหายไปอย่างสิ้นเชิงเพราะความยุ่งวุ่นวายในชีวิตทั้งหมดเบียดเบียนเวลาฟุ้งซ่านได้เป็นอย่างดี เธอใช้ชีวิตอยู่เพียงลำพังเพราะสามีต้องไปทำงานไม่ได้รับสิทธิ์ลาคลอด เช่นเดียวกับเธอแต่การใช้ชีวิตเพียงลำพังก็ไม่ได้ทำให้เธอรู้สึกเหงาหรือต้องการใครมาอยู่เป็นเพื่อน เธอเริ่มชินกับความเงียบช่วงเวลากลางวันหรือในยามที่ลูกน้อยของเธอหลับสนิท เธอเฝ้าดูใบหน้าลูกน้อยแล้วนึกจินตนาการเล่นๆ ว่าเมื่อเด็กน้อยคนนี้ได้โตขึ้นแล้ว เด็กน้อยจะเป็นอย่างไร เขาจะเป็นเด็กสาวน่ารักหรือทำตัวทโมนเปรี้ยวซ่าดูแลตัวเองได้แบบแม่ เธอนึกไปก็พลางอมยิ้มไป ยามที่ลูกน้อยกั๊ดคูดที่หัวนมเธอ เธอก็อดหมั่นเขี้ยวลูกไม่ได้ เวลาที่เคยคิดว่ายาวนานถึง 3 เดือนจึงผ่านไปอย่างรวดเร็วพร้อมกับการดูแลของเธอที่มีให้ลูกอย่างเต็มที่

“นอนโรงพยาบาลไม่นานนะตอนนั้น เป็นเพราะพี่คลอดธรรมชาติด้วยมั้งพอออกมาแล้วก็มาพักที่บ้าน 3 เดือนเพราะบริษัทเขาให้สิทธิ์ตรงนี้ ตอนแรกก็นึกว่านานจังแล้วงานการนี้มันจะทำกันยังไง คือใจนึกห่วงงานอีกนะ อีกใจก็ว่านานนะพี่จะเบื่อรีเปลา่ แต่พอมายู่กับลูกจริงๆ ความคิดอะไรที่พี่ฟุ้งซ่านไว้ก่อนคลอดนั้นหายไปเกลี้ยงเลย ไม่ใช่เพราะพี่คิดได้หรือฉลาดอะไรหรอกนะ แต่เพราะลูกเล็กๆ เนี่ยมันขโมยเวลาไปหมดเลย พี่ไม่มีเวลาได้ว่างมานั่งฟุ้งซ่านเหมือนแต่ก่อน..ดีอีกแบบ (หัวเราะ)”

“พี่โชคดีที่มีนมเลี้ยงเขานะ พี่ว่านมแม่เนี่ยแหละดีที่สุด นมขง นมกระป๋องอะไรจากประเทศนอกก็สู้นมแม่ไม่ได้ แล้วพอเลี้ยงด้วยนมแม่มันก็มีโอกาสได้มองหน้าเขาเต็มๆ ใจก็นึกไปนะว่าโตขึ้นจะเป็นยังไงนะ หนูจะโตมาเป็นเด็กเรียบริยว่านอนสอนง่ายไหมนะ หรือจะแก่นแก้วทโมนแบบแม่ ใจก็คิดก็นึกไปเรื่อย กลางวันจากเงียบๆ แล้วรู้สึกแปลกๆ กับตัวเอง พอมาอยู่กับลูกก็ไม่รู้สึกอะไรละ ดีด้วยซ้ำ”

“แฟนพี่เขาลางานไม่ได้ พี่ก็เลยต้องเลี้ยงเองช่วงกลางวัน พอเขากลับมาช่วงเย็นๆ ค่ำๆ ก็ได้ช่วยผ่อนแรงได้หน่อย”

“แปบเดียววะสิ จากที่คิดว่านานจัง 3 เดือนพอฟ่านมาจริงๆ มันแปบเดียว เร็วเหมือนฟ้าแลบ แต่ก็ดีพี่ได้ดูเขาเต็มที”

- จ้างแม่เลี้ยงจากเชียงรายมาเลี้ยงลูก

หลังจากใช้สิทธิลาคลอดได้ 3 เดือน ทูเรียนก็ต้องกลับมาทำงานที่บริษัทตามปกติ งานที่คั่งค้างไว้แม้จะมีรุ่นน้องมาช่วยเหลือแบ่งเบาไปบ้าง แต่หลายแฟ้มที่สำคัญและจำเป็นต้องอาศัยทูเรียนเท่านั้นก็ยังคงนอนรอเธอให้เข้าไปจัดการอย่างสงบ เธอเล่าว่าเธอไม่มีโอกาสที่จะทำงานให้เสร็จได้เลยภายในวันเดียว เธอจึงจำใจต้องหอบงานมาทำต่อที่บ้านอย่างปฏิเสธไม่ได้ ไหนจะงานที่บริษัทที่หอบกลับมา ไหนจะงานลูกน้อยที่รอเธอดู ประกอบกับสามีก็ช่วยเหลือได้เฉพาะกลางคืน สุดท้ายเธอจึงจำเป็นต้องหาพี่เลี้ยงให้ลูก เธอลังเลอยู่นานกว่าจะลงใจให้แม่ของเธอเองเป็นคนดูแล แม่ของทูเรียนจึงจำเป็นต้องทิ้งงานที่ไรกาแพชชีวคราวเพื่อลงมาดูแลหลาน แม่ของทูเรียนซึ่งวันนี้อยู่ในฐานะยายก็เต็มใจทำหน้าที่นี้เพราะเคยเลี้ยงทูเรียนมาก่อน

“ปกติที่บริษัทก็มีรุ่นน้องคอยทำหน้าที่ประกบกันอยู่นะ แต่พอติดอนนั้นเขาเพิ่งมาใหม่เง งานอะไรก็ทำได้ไม่แข็งมาก หลักๆ มันเลยต้องเป็นพี่ หลายแฟ้มที่เขาทำไม่ได้มันเลยจำเป็นต้องรอพี่กลับไปสะสาง แล้วพี่เองก็เป็นคนมีภาระลูกเล็กอีก ใจที่พี่เคยตั้งใจว่าจะเลี้ยงลูกเองเหมือนตอน 3 เดือนแรกมันเลยเป็นแคฝันไปละ พี่ทำไม่ได้ละ ใจนะพูดตรงๆ ไม่อยากให้ใครมาช่วยเลี้ยงหรอก แต่มันทำไม่ได้ แฟนพี่เขาเลยบอกถ้างั้นให้แม่มาเลี้ยงใหม่ พี่ก็ว่าเออ...ดีเหมือนกัน คนอื่นไม่ไว้ใจ ถ้าเป็นแม่เนี่ยพี่โอเค ก็เลยตามแม่ให้ลงมาจากราย มาช่วยพี่ดูลูก แม่ก็ผ่อนหนักพี่ได้เยะเลยตอนนั้น”

“งานมันไม่เสร็จจะสิวันเดียว กลายเป็นพี่หอบงานกลับมาทำที่บ้านด้วย ลูกก็ต้องดู งานก็ต้องทำอีก”

- ลูกเข้าเตรียมอนุบาล แม่เริ่มหาเงินพิเศษมากขึ้น

แม่ของทูเรียนหรือยายของน้องทำหน้าที่พี่เลี้ยงได้เป็นอย่างดี บางครั้งแม่ก็พาหลานกลับไปพักผ่อนที่เชียงราย บางครั้งก็พากลับมาที่บ้านของทูเรียน ต่อเมื่อลูก

ของเธอได้เวลาเข้าเตรียมอนุบาล บทบาทของยายก็ลดน้อยลงเพราะทุเรียนส่งลูกไปให้โรงเรียนดูแล ช่วงนี้เธอเริ่มต้องเจียดเงินใช้จ่ายในชีวิตประจำวันมาส่งเสียเป็นค่าใช้จ่ายกับโรงเรียน เธอไม่ได้พึ่งพาเงินจากสามีมากนักเนื่องจากภาระหลักของสามีคือการผ่อนบ้าน เธอเริ่มหาอาชีพเสริมเพื่อนำรายได้เข้ามาจุนเจือครอบครัว เธอทดลองขายของอยู่หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นขนมไทย อาหารคาว เครื่องดื่มลักษณะต่างๆ จนมาลงตัวที่การขายสลัดกับเพื่อนที่ทำงานด้วยกัน รายได้จากส่วนนี้เป็นที่น่าพอใจและช่วยเหลือค่าใช้จ่ายภายในบ้านได้พอสมควร แม้เธอจะไม่เคยเอ่ยปากว่าเหนื่อยมากที่ต้องทำงานสองหน้า แต่ความเหน็ดเหนื่อยก็มีอาจลุ่มลึกความตั้งใจของเธอ เพียงต้องการให้ลูกได้มีชีวิตที่ดีที่สุด

“ก็ไปๆ มาๆ นะอยู่เชียงใหม่บ้าง อยู่ที่นี่บ้าง ยายแก่ถ้าคิดถึงบ้าน แกก็จะเอาหลานกลับไปทีนั้น แล้วตรงนั้นมันไกล บางทีแกเอาไปแล้วเลยอยู่หลายเดือน แต่ก็ดีที่ทำให้พี่คลายกังวลไปได้เยอะ”

“ยายก็ดูแลจนน้องเข้าเนิสเซอร์รี่นั่นแหละเขาถึงได้วางมือ ที่นี้พี่น้องเข้าโรงเรียนใช้ใหม่ค่าใช้จ่ายอะไรพวกนี้มันก็ตามมาละ พี่ก็ต้องหาเงินมากขึ้น ถ้าพึ่งเงินจากแฟนที่พี่ก็ไม่ได้ไปยุ่งวุ่นวายอะไรกับเขานะเพราะตรงนั้นเขาต้องรับผิดชอบค่าผ่อนบ้าน ซึ่งลูกจ้างประจำแบบเขามันก็ไม่ได้มีเงินเดือนอะไรมากมาย พี่ก็เลยตัดไปเลย ให้เขาดูแลค่าผ่อนบ้านไปคนเดียวกับค่ากับข้าวอีกนิดหน่อยในบ้าน ส่วนพี่มาหาเงินจ่ายค่าเทอมเนิสเซอร์รี่เอง”

“แรกๆ มันก็เจียดนะเงินเดือนที่อาศัยเจียดเอา แต่พอตั้งมือมันก็เจียดไม่ได้ละ ต้องมีเงินส่วนอื่นมาหมุนเพิ่มละ พี่ก็เลยมานั่งคิดว่าจะทำไงดีให้เงินมาเพิ่ม เห็นว่าตลาดมันไม่ไกลจากบ้านมากก็เลยเริ่มจากไปหาขายของในตลาดก่อน ก็ทำพวกขนมไทยๆ ง่ายๆ เนี่ยแหละ ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ลูกชุบแบบง่ายๆ ไปขาย ใหม่ๆ นะมันก็ขายดี พอสักพักคนอื่นก็มาขายแข่งก็ต้องเปลี่ยนอีก เปลี่ยนเป็นของคาวละ พวกข้าวหมกไก่อะไรแบบนี้ มันก็ดีนะแต่พักเดียว”

“พี่มาจบที่สลัดเนี่ยละ คือยังไม่หยุดใจ เงินต้องใช้จ่าย หยุดไม่ได้ (หัวเราะ) แล้วเพื่อนก็บอกให้มาทำขายที่บริษัทมันเลย ไม่ต้องไปขายที่ตลาดหรอก แบบเอามาให้กินฟรีแล้วคนติดใจ เลยมาลงใจขายสลัดกับพวกพี่ๆ น้องใน office เนี่ย ขายดีด้วย หมดทุกวัน”

“ทำงานสองหน้าไม่เหนื่อยก็แปลกแล้วละ แต่ความเป็นแม่มันค้ำคออยู่ คิดว่าเพื่อให้ลูกได้สิ่งที่ดี แม้อำบากวันนี้ก็ไม่เป็นไร ตั้งใจทำไป อย่าย่น”

- ลูกโตมากับความคิดว่าผู้หญิงไม่จำเป็นต้องรีบร้อย

ลูกสาวของทุเรียนเติบโตขึ้นภายใต้การทำงานอย่างหนักของแม่ในช่วงวัยประถมที่ลูกเธอเริ่มจะรู้ประสาแล้ว เธอจึงให้ลูกช่วยงานเธอเล็กๆ น้อยๆ เช่น หยิบจาน

หยิบซ็อน กระทั่งเป็นคนส่งสลัดที่เธอจัดเตรียมเรียบร้อยไปขายให้กับพนักงานในบริษัทช่วงลูกสาวเธอปิดภาคเรียน ทุกคนในบริษัทจึงได้เห็นความน่ารักของแม่ลูกคู่นี้เป็นผลให้สลัดเธอขายดีขึ้นไปอีก ทูเรียนมีความคิดว่าลูกผู้หญิงไม่ควรเลี้ยงให้พับเพียบเรียบร้อยแต่ควรรู้ใช้ชีวิตในโลกให้ได้แบบผู้ชาย นอกจากนี้เธอมักสอนให้ลูกเห็นค่าของเงินแม้จะเป็นเพียงเล็กน้อย สอนให้ลูกอดทนกับความเหน็ดเหนื่อย สอนให้อดทนกับสิ่งที่ทำให้โกรธหรือไม่พอใจ บทเรียนเหล่านี้เธอจะสอนผ่านประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันของการพาลูกสาวออกไปนอกบ้านหรือไปบริษัทในช่วงปิดภาคเรียน

“พอเขาเริ่มโตสักประมาณประถมได้นะ พี่ก็เริ่มพาเขาไปช่วยงานต่างๆ แบบที่เขาพอทำได้นะ คือพี่ต้องการให้เขาเจอโลกภายนอกนะ พี่คิดนะว่าผู้หญิงมันจะต้องไม่โตมาแล้วพับเพียบเรียบร้อย ตอนนั้นพี่เองก็คิดว่าโลกยุคต่อไปผู้หญิงมันต้องทำอะไรได้เหมือนกับผู้ชาย พี่เลยฝึกเขาสอนเขารทุกอย่าง”

“อย่างในบ้านเนี่ย พวกงานบ้านพี่ก็หัดเขาตั้งแต่วัยเล็กๆ เลย”

“ไม่ใช่ว่าพี่จะเอาลูกไปขายนะที่เห็นว่าเอาไปช่วยขายสลัดนะ จริงๆ คือพี่อยากให้เขาเรียนรู้ชีวิต ที่นี้มันกลายเป็นภาพที่พวกพี่ๆ น้องๆ เขาเอ็นดูใจ เลยช่วยกันซื้อสลัดพวกเรานี้ทุกวันเลยคราวนี้”

- อนุญาตให้ลูกสาวไปเรียนศิลปะป้องกันตัว

ช่วงประถม 6 ลูกสาวของทูเรียนเข้ามาขอให้เธอซื้อคอร์สมวยไทยและศิลปะป้องกันตัวอื่นๆ ให้เรียนยามปิดภาคเรียน ตอนนั้นเธอรู้สึกแปลกใจที่ลูกสาวเข้ามาขอสิ่งนี้กับเธอเพราะปกติลูกจะไม่ขออะไรเลย เธอถามลูกว่าสนใจจริงหรือ พอได้ยินคำตอบที่หนักแน่นจริงจังกับแววตาที่มุ่งมั่น เธอก็ใจอ่อนอนุญาตให้ลูกสาวได้เรียนแบบไม่เต็มใจนัก เธอสัมผัสได้ว่าลูกสาวสนุกกับการต่อสู้เหล่านี้ ในใจก็รู้สึกวางใจที่อนาคตลูกอาจได้ใช้มันไว้ป้องกันตัว อีกใจก็หวังว่าลูกสาวเธอจะโตไปเป็นลูกชายใหม่ แม้จะรู้สึกสับสนลงเลกับสิ่งที่ตัดสินใจให้ลูกไปแล้ว แต่สิ่งหนึ่งที่ช่วยให้ทูเรียนวางใจได้คือสามีที่คอยเตือนสติให้เธออย่าไปตีกรอบชีวิตให้ลูกนัก แล้วก็อย่าไปคิดแทนลูกหรือกลัวไปก่อนว่าลูกสาวที่ชอบศิลปะการป้องกันตัวมันจะโตมาเป็นลูกชาย

“ตอนนั้นมันเป็นช่วงปิดเทอมป.6 นะถ้าจำไม่ผิด เขามาขอว่าถ้าหนูสอบเข้าม.1 ได้แม่จะให้อะไร พี่ก็งงว่าปกติแล้วเขาไม่เคยขอละนะ พี่ก็เลยถามลูกกลับไปว่าแล้วหนูอยากได้อะไร ถ้าแม่พอซื้อได้แม่ก็จะซื้อให้ เขาบอกพี่ว่าเขาอยากเรียนมวยไทย ยูโด คาราเต้ อะไรพวกนี้ อยากเรียนทั้งหมดแต่ขอเรียนให้จบไปที่ละคอร์สพี่ก็งงเลยตอนนั้น อะไรของลูกมันจะเนี่ย แต่พี่ก็ไม่ได้ตอบรับหรือปฏิเสธไปนะ ได้แต่บอกลูกว่าถ้าหนูทำได้แล้วเรามาคุยกัน”

“ไม่เข้าใจนะตอนนั้น แต่ก็เอ้อออไปกับลูก ไม่อยากไปซักไซ้อะไร
มาก”

“ชวนไปว่ายน้ำ ลองชวนดูเมื่อลูกจะได้ใส่ชุดว่ายน้ำแบบวันพีช ทูพีช
อะไรกับเขา แต่ผิดคาดลูกสาวไม่ไป บอกติตเรียนพิเศษตลอด จนพีต้องยอมใจ ไม่ไปก็ไม่ไป”

“เสื้อใน ชุดชั้นในผู้หญิงนี่เขาไม่ใส่ละ ไม่รู้ไปใส่อะไรของเขา แต่พีก็
สังเกตว่าเขาไปใช้แถบๆ อะไรเนี่ยละ เพิ่งมารู้อีกนานเลยหลังจากนั้นว่าไอ้เนี่ยพวกทอมเขาใช้กัน
เอาไว้รัดนมไม่ให้โต”

“ไม่สงสัยก็บ้าแล้วละ พีสงสัยตลอดแต่ก็ไม่กล้าถามลูกตามตรงนะ
กลัวเขาจะอาย”

- พาเพื่อนหญิงคนสนิทเข้าบ้าน

ช่วงมัธยมเป็นช่วงสำคัญที่วัยรุ่นมักสนใจและให้ความสำคัญกับ
เพื่อน การไปเที่ยวบ้านเพื่อนหรือให้เพื่อนมาเที่ยวบ้านตัวเองจึงเป็นสิ่งที่สามารถพบได้เป็นประจำ
ของเด็กวัยนี้เช่นเดียวกับลูกสาวของทุเรียนที่มักจะพาเพื่อนมาเที่ยวบ้านอยู่บ่อยๆ ทุเรียนเองแม้จะ
ไม่ปิดกั้นการคบเพื่อนแต่เธอก็แอบสังเกตเพื่อนทุกคนของลูกที่มาเยี่ยมบ้าน เธอให้ข้อสังเกตว่า
เพื่อนส่วนใหญ่มีทุกเพศไม่ว่าจะเป็นเพื่อนผู้ชายที่ดูเซ็กซี่ๆ เพื่อนผู้หญิงที่ออกเรียบบร๊อย หรือเพื่อน
ผู้หญิงที่แสดงออกว่าเป็นทอมอย่างชัดเจน แต่เพื่อนที่ลูกพาเข้าไปอยู่ในห้องนอนมักเป็นเพื่อน
ผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นทอม เธอเคยแอบย่องไปแอบฟังด้วยซ้ำว่าเพื่อนที่ไปถึงห้องนอนนั้นเข้าไปทำอะไร
กัน แต่ส่วนใหญ่เธอก็มักได้ยินเพียงเสียงดูหนังหรืออ่านหนังสือด้วยกัน เธอจึงไม่ตั้งใจจะสืบสาว
เรื่องต่อ จนเมื่อลูกสาวเธอเข้าชั้นมัธยมปลาย เธอเห็นเพื่อนสาวคนหนึ่งที่มาเที่ยวบ้านเป็น
ประจำ เด็กสาวคนนี้ทำทางเรียบบร๊อยน่ารักแต่แววตาเวลาที่มองลูกสาวของทุเรียนนั้นมันช่างเป็น
แววตาที่ตัวเธอก็บอกไม่ถูกว่ามันคืออะไร แปลความง่าย ๆ ได้เพียงแค่ว่ามันช่างคล้ายคลึงกับ
แววตาของหญิงที่กำลังมองคนรักของเธอ เมื่อทุเรียนได้ลองสังเกตแววตาของลูกสาวตัวเองบ้าง
เธอก็นึกแวบไปเองว่ามันช่างคล้ายคลึงกันในบางมุมแม้ทุเรียนเองจะสงสัยแต่เธอไม่กล้าแม้แต่จะ
เอ่ยปากถามว่าเพื่อนของลูกแท้จริงแล้วมีสถานะอะไรกันแน่ เธอจึงได้แต่อาศัยถามเชิงติดตลกกับ
เพื่อนคนอื่นๆ ในกลุ่มว่าเมื่อไรลูกจะพาแฟนมาให้แม่รู้จักบ้าง คำถามของเธออาจดูไม่จริงจังเกินไป
หรือเปล่าจึงทำให้ทุกครั้งที่เธอแกล้งถามเช่นนี้มักไม่มีเพื่อนคนไหนเข้ามาตอบคำถามของเธอ

“ลูกสาวที่เขาคือคนเพื่อนเยอะ แล้วก็ชอบชวนชอบพากันมาบ้าน พี
เองก็ไม่ได้ว่าอะไรในส่วนนี้เพราะมาอยู่บ้านเรา ยังไงซะมันก็อยู่ในสายตาที่เป็นพ่อแม่ดีกว่า
ออกไปตะลอนเที่ยวข้างนอกแล้วพีไม่รู้ไม่เห็น”

“พี่ก็อยากรู้ว่าลูกสาวเราโตแล้วเขามีแฟนไหม เพราะพี่เองก็ไม่ได้ปิดกั้นอะไร พี่ก็เลยใช้สิ่งเกิดเอา ที่เห็นชัดๆ คือเพื่อนส่วนใหญ่เข้าไม่ถึงห้องนอนส่วนตัวของเขา จะมีเพียงเพื่อนผู้หญิงบางคนเท่านั้นที่ลูกสาวยอมให้เข้าไปอยู่ในห้องนั้นได้”

“ไอ้ความอยากรู้ที่ไม่เข้าใครออกใครนะ อีกรูปแบบที่เป็นแม่พี่ก็ควรมีสิทธิรู้ใช้ใหม่ล่ะ ถึงขนาดว่าเคยแอบไปฟังเลยนะว่ามันเข้าไปทำอะไรกัน แต่จนแล้วก็บอกไม่ได้ มันก็เหมือนเข้าไปดูหนัง ดูทีวีอ่านหนังสือปกติ”

“พี่มารู้สึกชัดๆ อีกครั้งตอนลูกอยู่ม.ปลายได้นะ ช่วงนั้นเขาจะสนิทกับเพื่อนผู้หญิงอยู่คนหนึ่ง สนิทกันมากแบบมาถึงเมื่อไรเป็นอันพากันเข้าห้องนอนตลอด พี่ก็เอะใจอีกแหละ ได้แต่ใช้สิ่งเกิดเอา พี่เห็นแน่ๆ คือแววตาอะ แบบพี่บอกไม่ถูกว่ามันเป็นยังไง แต่มันคล้ายแววตาของคนเป็นแฟนกัน ไอ้ลูกเราก็ไต่ถามมองเขาแบบเดียวกันเลยแต่ไม่บ่อย ไม่แน่ใจกลัวแม่จับได้รีเปลา”

ส่วนที่ 3 ยามเมื่อปัญญาผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศ

3.1 จมจ่อมความมืดในใจ

- ไม่ถามถึงความเป็นทอมแต่หงุดหงิดให้ลูกเห็น

หลังจากลูกสาวเริ่มพาเพื่อนเข้าบ้านและแสดงการแต่งตัว การเลือกใช้เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ไม้สอยส่วนตัวที่แสดงความเป็นทอมชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ แล้วทั้งแม่และลูกสาวต่างมิได้มีการพูดถึงสิ่งที่ตนมีกันอยู่ในใจซึ่งสิ่งที่อยู่ในใจของแม่นั้นเริ่มครุกรุ่นขึ้นเรื่อยๆ เธอเริ่มหงุดหงิดอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน เธอเริ่มใช้คำพูดกระทบกระทั่งแตกแค้น เริ่มใช้การพูดจาเสียดสีประชดประชันทำให้บรรยากาศในบ้านนั้นไม่น่าอยู่อาศัย โดยเฉพาะลูกสาวเริ่มไม่กลับบ้าน โดยอ้างว่าไปทำรายงานที่บ้านเพื่อนบ้าง ไปทำกิจกรรมของโรงเรียนบ้างและเมื่อเลิกดึกก็มักขออนุญาตค้างคืนอยู่ที่โรงเรียน เหล่านี้ทุเรียนตีความว่าเป็นการไม่สนใจเธอ ไม่รักดีชอบหนีเที่ยวเมื่อมาเจอหน้ากันก็ปะทะคารมใส่กันอย่างชนิดไม่มีใครยอมอ่อนข้อให้แต่ทุกอย่างจะจบลงแบบจำยอมเมื่อพ่อออกมาห้ามทัพ

“พี่ว่าลูกมันก็คงมีอะไรในใจเหมือนกันนะตอนนั้น แล้วพี่เองก็ต้องมีอยู่แล้วปละละ คือมันไม่มาถามกันหรือว่าตกลงเธอเป็นทอมรีเปลา ไม่รู้เหมือนกันนะว่าทำไมถึงไม่ถามมันอาจจะรู้อยู่แก็ใจมั้ง พอมันอย่างนี้ก็ยังหงุดหงิดดี มันก็ไม่อยากให้ทำแบบนี้”

“ไม่เคยคิดว่าตัวเองจะกลายเป็นตัวอิจฉาได้ขนาดนั้นเลยนะ มันไม่ถึงการไปตบลูกหรือตีลูกหรอก เลี้ยงเขามาก็รักนะอะ แต่มันเรียกอะไรละ ปะทะคารมกันแบบลับตีปากกันมั้ง พูดประชดประชันสำหรับพี่นี่เก่งมากเลยนะเพราะรู้ตัว (หัวเราะ)”

“ไม่นะ พี่ไม่เคยด่าลูก พี่ก็อาศัยพูดจากับเขาดีๆ เนี่ยละแต่ไอ้ดีย์ ของ พี่เนี่ยมันซ่อนใจ มันซ่อนด้วยคำพูดเหน็บๆ เจ็บๆ กระทบกระแทกเข้าไป พอได้พูดมันก็สะใจนะ แต่ มันไม่หายเจ็บข้างใน”

“มันก็บ้านเป็นไฟไง ลูกก็ไม่อยากกลับบ้าน เขาบอกไปทำรายงาน บ้านเพื่อนบ้าง ทำกิจกรรมโรงเรียนบ้าง แล้วถามว่าทำจริงไหม ก็จริงนะเพราะเขาทำตั้งแต่เราแม่ ลูกยังดีๆ กันอยู่แล้ว แต่พี่คิดไปละว่ามันไม่ใช่ใจพี่ ไม่เห็นหัวพี่ที่เป็นแม่มันเลย”

“พ่อก็จะคอยเป็นกรรมการห้ามตอนที่มันแรงๆ แล้ว ดูจะหนักกัน เกินไปแล้ว”

- ความรู้สึกที่อยู่ในใจ

ทุเรียนกล่าวถึงความรู้สึก 2 ประการที่อยู่ในใจเธอนั้นคือความโกรธ หงุดหงิดขัดเคืองซึ่งเป็นผลมาจากสิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้วไม่ได้ตั้งใจเธอ กับความรู้สึกอับอาย ทั้งอับ อายเพื่อนบ้าน ญาติโกโหติกาของเธอหากรับรู้ว่าคุณสาวที่เธอประคบประหงมเลี้ยงดูมาเป็นอย่างดี วันหนึ่งจะกลายร่างมาเป็นทอม ซึ่งความอายนี้แท้จริงก็คือความกลัวนั่นเอง คือกลัวคำครหาหรือติ ฉินจากคนนอกบ้าน กับอีกความกลัวหนึ่งที่เกิดขึ้นกับทุเรียน นั่นคือกลัวสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต กลัวอนาคตของคุณสาวจะเติบโตไปแล้วต้องประสบกับปัญหาในชีวิต เรื่องงาน เรื่องความรัก ซึ่งเป็นผลมาจากความไม่รู้ ไม่รู้ว่าอนาคตจะเป็นอย่างไรจึงหวังกังวลและไม่ปรารถนาให้สิ่งไม่ดีได้เกิด ขึ้นกับลูกของเธอ

“แต่ก่อนอารมณ์นี้มาเยอะมากกับลูกที่เป็นทอมคือทั้งโกรธ ทั้งอาย คนอื่น หงุดหงิดไม่พอใจ อะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องกับโทสะนะ มันมาหมดเลย”

“กลัวมาก กลัวว่าคุณโตไปแล้วชาวบ้านจะว่าเป็นตัวประหลาด กลัว เขาหางานทำไม่ได้ กลัวเขาจะไม่มีใครรักเขาจริงเพราะเขาเป็นแบบนี้ โอ้ย..มันกลัวไปหมดละ สารพัดจะคิด”

“เลี้ยงลูกนะ อะไรไม่ดีหรือคนเป็นพ่อเป็นแม่คิดแล้วว่ามันไม่ดี ไม่มี ใครเขาอยากให้มาเกิดกับลูกหรอก พี่เชื่อว่าพ่อแม่รักลูกทุกคน”

3.2 เคลื่อนจากมีดสู่แสงแรก

- มีแฟนเป็นคนจุดเทียนในใจ

ปัญญาของทุเรียน การยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็นนั้นมีต้นเทียนมาจาก สามีของเธอ เธอเล่าว่าปกติสามีเป็นคนจิตใจดี ใจเย็น ชอบเข้าวัดฟังธรรม เรียกว่าเป็นขั้นตรงข้าม กับเธอก็ดำเนินในความตรงข้ามกันนี่เองกลับเป็นส่วนเติมเต็มซึ่งกันและกัน สามีกลายเป็นเพื่อน คู่คิดและเพื่อนคู่ฟัง เธอเล่าให้ฟังว่าเวลาที่ลูกสาวไม่กลับบ้าน หรือเธอหงุดหงิดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

มาก ๆ สามี่จะเป็นผู้ฟังที่ดีสำหรับเธอ มีส่วนเสริมบ้าง มีเห็นด้วยบ้าง ขณะที่ส่วนเห็นต่างและจะมาคอยขัดเธอนั้นแทบไม่มี ทำให้เธอได้บ่น ได้ระบายสิ่งที่อยู่ในใจจนบางครั้งกลายเป็นไปลงที่สามี่ แต่เธอก็กล่าวว่าสามี่นั้นมิได้โต้เถียงหรือตอกกลับอะไรให้เธอต้องหงุดหงิดไปมากกว่าที่เป็น เธอจึงกล่าวชื่นชมสามี่ที่ทำให้เธอได้มองเห็นความจริง

“แฟนเป็นคนสำคัญสำหรับพี่มากเลยนะเพราะปกติพี่ไม่ได้เข้าวัดหรืออก ครั้นจะให้ไปศึกษาธรรมอะไรนี่ก็ไม่เอา ก็ได้แฟนนี่แหละที่เป็นหลักในใจ คอยบอกให้ข้าบอกให้ใจเย็น เป็นคนที่ฟังเยอะมาก เป็นคู่คิดที่ดีที่สุดในช่วงเวลานั้นเลย”

“เนียพูดแล้วว่าบาปก็กลัวสักนิด คือแบบพี่นะตอนนั้นมันไม่รู้สักจะไปลงกับใครใจ ลูกมันก็ไม่อยู่ให้ค่าแล้วใช้ใหม่ มันไปอยู่บ้านเพื่อนไปสำราญแล้ว แต่อีแม่เนียแหละที่มันห่วงว้ายอยู่กับบ้าน แล้วจะให้พี่วุ่นกับใคร ไปลงกับใครได้ละ มันก็ต้องมาจบที่สามี่ใช้ใหม่ละ”

“ว่าไปแล้วสามี่ที่เขาคอยได้ทำอะไรหรือแนะนำอะไรพี่ทำอะไรเลยนะเออ..แปลกดี พอมาคิดตรงนี้นั้นเห็นแฟนพี่เขาใจเย็นในอย่างที่บอก พอใจเย็นแล้วเขาจะฟัง แบบที่บ่นอะไรไปเหอะ แกก็ฟังทั้งนั้นแหละ แรกๆ มีบ้างไม่ได้ตอบเลย ฟังจริงๆ จนพี่ต้องบ่นแกว่าไม่ใช่บ่นให้หัวตอฟังนะ (หัวเราะ) แกถึงได้มาเอออๆ อออๆ กับพี่หน่อย แล้วมันกลายเป็นดีที่สามี่มีคนที่ฟัง เพราะยังงั้นตอนนั้นคนมันเดือดอะ ไม่อยากมาฟังคำแนะนำให้ทำอะไรหรือ”

“สุดท้ายอดสามี่นะคนๆ นี้พี่ว่าคงมีบ้างแหละที่เห็นต่าง แต่ใจเย็นเลยพูดสิ่งที่เห็นต่างถูกเวลา”

- ได้ยินความจริงเลยได้พิจารณาตาม

หลังจากที่เรียนได้ระบายจนพอใจแล้ว เธอก็กลับคืนสู่ภาวะปกติที่มีสติสัมปชัญญะเต็มที่ เธอเล่าว่าในช่วงเวลานี้เธอจะกลับมาอารมณ์ปกติ สิ่งที่ขุ่นมัวในใจคลี่คลายไปแล้ว ในช่วงเวลานี้สามี่จะเข้ามาพูดถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นไป การพูดนี้มีลักษณะการชี้ชวนให้เธอได้คิดในแง่มุมมองต่างๆ ซึ่งเธอเองก็ยอมรับว่าหลายครั้งก็คิดไม่ได้โดยเฉพาะในช่วงแรกๆ เธอยังบอกด้วยซ้ำว่าช่วงแรกๆ นั้นเธอกลับจูนขึ้นมาอีกด้วยซ้ำที่สามี่กลายเป็นเข้าข้างลูก สามี่เห็นอาการเช่นนั้นก็เจี๊ยบและไม่ได้ว่าหรือบ่นอะไรเธอ แต่สามี่ของเธอก็มักหาโอกาสชี้ชวนให้เธอได้ใช้สติไตร่ตรองสิ่งที่เธอเองเป็นอยู่อย่างสม่ำเสมอ การกระทำเช่นนี้ทำให้เธอได้ฝึกคิดอยู่บ่อยครั้ง และเมื่อถึงวันที่เธอยอมรับได้ สิ่งนั้นก็ปรากฏในใจของเธออย่างชัดเจน ทั้งนี้เรื่องที่เกิดขึ้นคือเรื่องที่เป็นความจริงของชีวิต เช่น คิดถึงสิ่งที่ทำให้ตนเป็นทุกข์

“พอพี่อารมณ์ดีแล้ว สงบลงแล้วนั้นแหละแฟนพี่แกก็จะมาอ้อแหละ เขามาทำเป็นคุยกับพี่ว่าเมื่อตะกี้เป็นไงหรือ ไอ่เราก็อะไรละเพราะอารมณ์ลงแล้ว แรกๆ เขาก็จะมาแนวถามเราว่าเออ เนี่ยนะเป็นแม่แล้วมีลูกเป็นทอมแล้วมันยังงั้นหรือ หรือประมาณแบบลูกมี

แฟนเป็นผู้หญิงเนี่ยมันชั่วมากเลยใหม่ลูกนะ พี่คิดว่าเขาเจตนาให้พี่ได้คิดแหละ แต่แหม..ใหม่? นะ มันก็มีคุณก็ขึ้นมาเลย”

“โวยสิจะเหลือหรือ อ้าวจะมาแนวนี้ใช้ใหม่ จะมาแนวให้ทำยลูกหรือ หน้าซำด่าไปเลยว่าพี่ลูกมันเป็นทอมก็เพราะเธอนะให้ทำยมัน ดูๆ รับไปเลยนะแบบนี้”

“ไม่เลยนะ พอเขารู้ว่าพี่คุณขึ้นมาเขา ก็จะเจียบบ บางทีก็ขอโทษ ประมาณว่าไม่ได้จะพูดให้เข้าใจแบบนี้ พี่ก็เลยเออพอลงได้”

“มันไม่ใช่แค่ครั้งครึ่งครั้งนะ การที่พี่จะคิดได้เนี่ยมันเป็นปีอะ แบบ เปรียบให้น้องเห็นภาพง่าย ๆ นะ แบบพี่เนี่ยคงด่าแฟนพี่ไปแล้วหลายถึงน้ำลายได้ มันไม่ใช่จะคิดเลยทันทีแต่มันฝึกๆ คิดไป ซ้ำๆ ใจเย็นๆ แล้ววันหนึ่งพอมันจะคิดได้นะ มันก็คิดได้ขึ้นมาแบบอ้าว มาได้ไงวะแบบนี้”

“พอฟังสิ่งที่แฟนพี่พูดมันก็เชื่อนะเพราะเขาพูดเรื่องจริงใจ มันเป็นแบบนี้จริงๆ เช่นเขาชี้ว่าไอ้เนี่ยเราจะทุกข้อยู่คนเดียวจะอะไรแบบนี้”

3.3 ปัญญาคือแสงสว่างนำทางชีวิต

- เกิดการยอมรับขึ้นภายในใจ

การยอมรับของทุเรียนนี้มิใช่การยอมรับที่เกิดขึ้นจากการคิดได้เท่านั้น แต่เป็นการมองเห็นสิ่งที่ตนเป็นอย่างชัดเจน เธอกล่าวว่าสิ่งที่เธอยอมรับได้นี้เป็นสิ่งที่เธอเองก็ได้ ยินมานานแล้วและหลายคนก็มักพูดให้เธอเข้าใจ แต่ตอนนั้นเธอไม่พร้อมที่จะหยิบไปคิดพิจารณา หนึ่งนี่ก็แสดงให้เห็นว่าหากปัจจัยที่นำสู่ปัญญาพร้อม ปัญญาที่ยอมรับขึ้นมาได้โดยไม่ต้องเร่ง เร้า ขณะที่ปัจจัยไม่พร้อม ต่อให้เร่งเร้าปัญญาก็มีอาจผุดขึ้นมาได้

“คือจริงๆ แล้วก็มีคนมาบอก มาพูดหลายรอบแล้วให้เข้าใจนะ ให้พี่ ยอมรับนะ ลูกเป็นแบบนี้เขาก็ไม่ได้เสียหายไร ก็เก็บไว้หมดเลยอะไรพวกนี้แต่มันก็เหมือนเก็บไว้ แล้วไม่ได้เอามาดู มาคิดตามอะ แต่พอวันหนึ่งมันเหมือนเก็บเรื่อยๆ ใจความเข้าใจตรงนี้มันก็คง เพิ่มขึ้นมั้ง แฟนพี่ก็ตัวดีเลย พี่ก็เลยไม่รู้นี่ยังไงนะ เอามันมาทบทวนกับตัวเอง เอามาคิดๆ นี้ๆ แล้วมันก็ยอมรับขึ้นมา เหมือนโผล่ขึ้นมา”

- คุณค่าของปัญญา

เมื่อปัญญาผุดขึ้นมาแล้วโดยเฉพาะครั้งนี้ผุดขึ้นในบริบทความ หลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น ทุเรียนซึ่งเป็นหนึ่งในบุคคลที่ได้ชื่อว่ามีลูกเป็นทอมนั้นให้คุณค่ากับ สิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเอง ทั้งในมุมของการยอมรับความเป็นจริง ยอมรับความเป็นทอมของลูกโดยไม่ ผลักไสหรือเปลี่ยนแปลงให้ลูกเป็นสิ่งที่ตนอยากเห็น เธอมองเห็นความจริงข้อหนึ่งว่าแม่เป็นเพียง

ผู้ให้กำเนิดมิใช่ผู้กำหนดชีวิต หน้าทีอันพึงกระทำสูงสุดคือเลี้ยงดูให้ลูกเติบโตมาเป็นธรรมชาติของลูกมิใช่ความคาดหวังของแม่

“คือยอมให้เขาได้เป็นในแบบของเขาแล้วละ เป็นทอมก็เป็นสิ ไม่ไปขีดเส้นหรือกำหนดอะไรให้กับตัวเขา ชีวิตมันก็เป็นของเขา เราเป็นแม่ก็ให้สิทธิ์เขาเกิดและก็ทำหน้าที่ให้เต็มที่ที่สุดในการเลี้ยงดู ที่เหลือเป็นการคิดของตัวเอง”

“อีกประการหนึ่งคือเธอได้เห็นภาพความเป็นครอบครัวกลับมาอีกครั้งภายหลังเธอเปิดใจยอมรับสิ่งที่ลูกเป็นอยู่ได้ ความเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นจากตัวเธอที่เปลี่ยนแปลงภายในส่งผลให้ท่าทีของเธอที่มีต่อลูกก็เปลี่ยนแปลง ความนุ่มนวลอ่อนโยนเหมือนครั้งที่ลูดยังเป็นเด็กได้กลับมาอีกครั้ง ภาพเก่าๆ ที่เป็นความสนิทสนมกลมเกลียวกันกลับมาปรากฏให้เห็นอีกครั้ง แม้ในช่วงแรกลูกสาวของเธอจะมีอาการต่อต้านและไม่เข้าใจว่าการกระทำเช่นนี้ของแม่จะหวังผลสิ่งใด แต่หลังจากที่เรียนได้ยืนหยัดที่จะให้สิทธิ์ความเป็นอิสระกับลูกแล้วลูกเองก็สัมผัสได้ถึงความตั้งใจนี้อย่างไม่ยากเย็นนัก

“ตอนที่มันไม่ยอมรับลูกนะ ไม่อยากเข้าบ้านเลย ไม่อยากพูดถึงลูกเลยด้วยซ้ำ อายวะ แต่พอมันเข้าใจ เปิดใจรับสิ่งที่ลูกเขาเป็นแบบนี้ มันเหมือนความสงบสุขในบ้านมันได้กลับมาอีกครั้ง”

“แต่ก่อนอารมณ์นี้มาเยอะมากกับลูกที่เป็นทอมคือทั้งโกรธ ทั้งอายคนอื่น หงุดหงิดไม่พอใจ อะไรก็ตามที่เกี่ยวกับโทษนะ มันมาหมดเลย แต่พอแม่ลูกเข้าใจกันยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็น อารมณ์อะไรพวกตะกี้เหมือนกันหายไปหมดเลยนะ กลายเป็นเย็นใจ สบายใจ ปลอดภัยใจนะ”

“ใจเย็นแล้วก็ค่อยๆ คุยกัน คำพูดอะไรนี้มันก็เปลี่ยนนะ ซ้ำลงรีเปล่ามีคนบอก แต่ลูกก็เปลี่ยนนะยกเว้นช่วงแรกๆ อาจมีงว่าแม่จะมาไม่ไหน (หัวเราะ) พอทำที่แม่เปลี่ยน ลูกก็เปลี่ยน”

กรณีศึกษาที่ 2: มังคุด

ส่วนที่ 1 ภูมิหลังชีวิตของพ่อแม่

มังคุดเป็นชื่อสมมติของพี่ชายแต่มีสถานะเป็นผู้ปกครองเนื่องจากต้องดูแลน้องสาวร่วมสายโลหิตมาตั้งแต่เธออายุประมาณ 2 ขวบเพราะพ่อแม่เสียชีวิตในช่วงเวลานั้นทั้งหมด ปัจจุบันอายุ 41 ปี การศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพเจ้าของบริษัท มีน้องสาวในความปกครองที่เป็นทอมอายุ 22 ปี สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี หลังจากผู้วิจัยพูดคุยและนัดหมายกันผ่านโทรศัพท์แล้วนั้น มังคุดก็แสดงออกถึงความรู้สึกยินดีและเต็มใจเป็นอย่างมากที่จะได้เป็นผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อคนอื่นๆ เขากล่าวว่าปกติแล้วตนเองชอบช่วยเหลือด้านการศึกษา เมื่อมี

เวลาและโอกาสอำนวยเขามักร่วมบริจาคเงินเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่มีฐานะยากจนแต่สนใจเรียนหนังสือเพราะเขาเองก็นึกไม่ออกว่าจะช่วยเหลือด้านการศึกษาผ่านช่องทางใดได้บ้าง เมื่อผู้วิจัยติดต่อเข้ามาจึงถือเป็นโอกาสใหม่ที่ดีของตน

ในวันแรกที่ผู้วิจัยและทุเรียนได้เจอกันนั้นผู้วิจัยได้รับการอำนวยความสะดวกจากผู้แนะนำซึ่งเป็นอาจารย์ของลูกสาวมังคุด ผู้แนะนำนัดหมายกับผู้วิจัยที่บริเวณหน้าสถานศึกษาซึ่งเป็นสถานที่ทำงานของผู้แนะนำตั้งอยู่ในจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคกลางจากนั้นจึงเดินทางพร้อมกันไปยังจุดหมายโดยรถยนต์ส่วนตัวของผู้แนะนำซึ่งการเดินทางครั้งนี้ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมงเศษๆ ก็ถึงที่นัดหมายไว้กับมังคุด สถานที่ที่มังคุดนัดไว้ครั้งนี้เป็นวัดของศาสนาพุทธแห่งหนึ่งที่มีอาณาบริเวณกว้างใหญ่ไพศาลมากระดับหลายร้อยไร่ ภายในปกคลุมไปด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด ผู้แนะนำขับรถผ่านปากทางเข้าวัดมาแล้วทดลองลดกระจกลงจนสุดแล้วปิดระบบทำความเย็นเพื่อให้ผู้วิจัยได้สัมผัสบรรยากาศภายในวัดที่สงบร่มรื่นพร้อมบรรยายให้ฟังถึงความโอ่อ่าอลังการของพันธุ์ไม้และสรรพสัตว์น้อยใหญ่ที่เราอาจขับรถแล้วพบเจอได้ระหว่างทาง ระยะทางจากปากทางเข้าวัดมาถึงอาคารที่นัดหมายห่างกันประมาณเกือบ 2 กิโลเมตรแต่ด้วยการนั่งรถจึงใช้เวลาเดินทางไม่ถึงสิบนาที ขณะที่รถของผู้แนะนำเข้าจอดหน้าอาคารปูนชั้นเดียวยกพื้นสูง ใช้สำหรับเป็นที่พักสำหรับอุบาสกหรือฆราวาสผู้ชายได้ใช้พักยามมาปฏิบัติธรรมนั้น มังคุดซึ่งทราบดีแล้วว่าผู้วิจัยจะมาพบก็ออกมาต้อนรับตั้งแต่พวกเรายังไม่ก้าวขาลงจากรถ มังคุดทักทายผู้แนะนำก่อนเป็นลำดับแรกเนื่องจากคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีก่อนที่ผู้แนะนำจะกล่าวแนะนำผู้วิจัยเล็กน้อยเนื่องจากต่างก็พูดคุยกันทางโทรศัพท์กันจนคุ้นเสียงกันพอสมควรแล้ว มังคุดเชื้อเชิญให้เราทั้งคู่เดินไปนั่งที่บริเวณม้าหินใต้ต้นไม้ที่ต่างก็ไม่แน่ใจว่าควรเรียกต้นอะไร ผู้วิจัยสัมผัสได้ถึงความรักและสงบเย็นเป็นอย่างมาก เสียงนกที่เกาะอยู่ตามกิ่งต่างๆ ส่งเสียงทักทายยามสายกันเจื้อยแจ้วแต่กลับไม่ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกหงวนหงุดหรือหงุดหงิดรำคาญ สายลมที่พัดผ่านอย่างแผ่วเบาจนแทบไม่รู้สึกรู้สึกรัดหนาวก็ได้ทำให้ผู้วิจัยอึดอัด ในช่วงเวลานี้แม้เพียงได้นั่งเฉยๆ และไม่เคลื่อนไหวส่วนใดของร่างกายเลย มีเพียงประสาทสัมผัสสัมผัสเสียงสิ่งแวดล้อมรอบข้างก็ทำให้ผู้วิจัยมีสมาธิขึ้นมาอย่างไม่น่าเชื่อ ผู้วิจัยและมังคุดเริ่มต้นพูดคุยกันตั้งแต่เรื่องราวทั่วไปที่ส่วนใหญ่เป็นวิถีชีวิตของผู้วิจัยเองจนมังคุดถึงกับกล่าวติดตลกกับตัวเองถึงบทบาทในการพูดคุยวันนี้ การเปิดเผยตนเองของผู้วิจัยทำให้มังคุดรู้สึกสนใจและพร้อมใจเปิดเผยเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้นกับตนเอง

1.1 เส้นทางชีวิตก่อนเข้าสู่บทบาทพ่อ

- ใช้ชีวิตวัยเด็กที่โรงงาน

มังคุดเล่าให้ฟังถึงเรื่องราวชีวิตตนเองตั้งแต่วัยเด็กว่าตนนั้นเติบโตมาภายในโรงงานซึ่งเจ้าของเป็นน้องชายแท้ๆ ของพ่อ โรงงานแห่งนี้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเครื่องจักรกลหนักในจังหวัดเล็กๆ แห่งหนึ่งที่เป็นทางผ่านไปจังหวัดอื่นๆ ทำให้โรงงานนี้มีขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดนั้นโดยปริยาย ในโรงงานแห่งนี้คุณพ่อและคุณแม่ของมังคุดเองก็ถือเป็นพนักงานคนหนึ่งด้วย แม้พวกเขาจะเป็นญาติแท้ๆ กับเจ้าของโรงงานแต่ก็ไม่ได้มีตำแหน่งบริหารในโรงงานแห่งนี้ วัยเด็กของมังคุดจึงเติบโตมากับผู้คนจำนวนมากที่เดินขวักรไปมาในแต่ละวัน เพราะโรงงานต้องเดินเครื่องตลอด 24 ชั่วโมงทำให้มีพนักงานผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนเข้าออกถึง 3 กะ ด้วยขนาดโรงงานที่ใหญ่โตและกว้างขวาง การวิ่งเล่นของมังคุดจึงไม่จำเป็นต้องออกไปนอกเหนืออาณาเขตของโรงงานเลย เขาเล่าว่าหากเมื่อแผนกนี้ก็สามารรถเปลี่ยนไปเล่นในแผนกอื่นได้โดยไม่มีผู้ใหญ่คนใดมาว่ากล่าวตักเตือน การได้ใช้ชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมเช่นนี้ทำให้มังคุดเห็นว่าตนเองสามารถเข้ากับคนอื่นได้ง่ายและไม่รู้สึกกลัวเมื่อต้องพบปะกับบุคคลแปลกหน้า

“เท่าที่จำความได้นะ ผมก็โตมากับโรงงานแล้ว ภาพในหัวนี้มันไม่มีอะไรเลยนอกจากโรงงานของน้ำ เห็นแต่ผมวิ่งเล่นในโรงงาน ไปมันมั่วไปหมดแหละ เรียกว่าเข้าชอกนั้นออกชอกนี้ ไม่สนว่าแผนกไหนเขาจะเป็นยังไงผมตะลุยมันไปหมด”

“โรงงานเป็นของน้ำ พ่อผมเป็นพี่แต่ก็ไม่ได้มีส่วนในความเป็นเจ้าของด้วยนะ เหมือนว่าเป็นพนักงานคนหนึ่งมากกว่า เพียงแต่พนักงานอื่นก็จะเกรงใจหน่อยเพราะเป็นพี่ชายของเฮียเจ้าของโรงงานแบบนี้”

“แล้วปกติเนี่ยโรงงานเขาตอนนั้นก็จะมี 3 กะนะครับเพราะต้องเดินเครื่องจักรกันทั้งวันทั้งคืน พวกพนักงานก็เลยจะเปลี่ยนกันตลอด ผมเองก็จะไปเล่นแล้วเจอพนักงานหน้าแปลกๆ มาตลอดเหมือนกัน ส่วนนี้ด้วยแหละเลยทำให้ผมเนี่ยคุ้นกับคนง่าย ไม่ค่อยรู้สึกอะไรเมื่อต้องเจอคนแปลกหน้าเพราะมันชินมาแล้วตั้งแต่เด็ก”

“โรงงานใหญ่อยู่นะ ประมาณว่าไม่ต้องออกไปไหนก็เล่นในนั้นได้เลย แล้วพ่อผมเป็นเด็กด้วยมั้งไปเล่นที่ไหนในโรงงาน พวกผู้ใหญ่เลยไม่มีใครเข้ามาว่าหรือไล่ให้ไปเล่นที่อื่น”

- พ่อออกจากโรงงานไปทำงานต่างประเทศ

ในวันที่มังคุดอายุประมาณ 9 ขวบ ขณะนั้นเขากำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เขาเริ่มรับรู้ข่าวการตัดสินใจออกไปทำงานต่างประเทศของพ่อ เขารับทราบว่าพ่อได้ปรึกษากับแม่และทั้งคู่เห็นพ้องต้องกันว่าจะให้พ่อได้ออกไปทำงานเก็บประสบการณ์และเงิน

หากได้จำนวนหนึ่งแล้วก็จะเดินทางกลับมาใช้ชีวิตในประเทศไทยดังเดิม มังคุดในวัยเด็กไม่ค่อยเข้าใจกับการตัดสินใจของพ่อนักแต่ก็รู้สึกง่ายๆ ตามประสาว่าไม่อยากให้พ่อไปจนพ่อและแม่ต้องช่วยกันปลอบประโลมและบอกว่าจะได้มีโอกาสซื้อของเล่นแบบใหม่ๆ จากเมืองนอกมาให้จึงทำให้มังคุดลดอาการพยศลงได้ ต่อเมื่อมังคุดโตพอรู้ความมากกว่านั้นจึงได้เข้าใจว่าช่วงนั้นพ่อเดินทางไปทำงานเป็นช่างแบบเดียวกับที่ทำในโรงงานของน้ำ แต่เหตุที่ต้องเดินทางไปประเทศตะวันออกกลางนั้นเพราะมีคนมาชวนพ่อและบอกว่าได้ค่าแรงมากกว่าไทยนับสิบเท่า

“ตอนนั้นไม่ค่อยรู้เรื่องอะไรในบ้านมากนัก ที่เห็นก็คือพ่อกับแม่ปรึกษากันว่าแม่ก็มาบอกเดี่ยวเราจะต้องอยู่ด้วยกันลำพังก่อนนะเพราะพ่อจะต้องไปทำงานเมืองนอก ผมเองก็ไม่เข้าใจว่าต้องไปทำไมอยู่ที่นี้ก็คืออยู่แล้ว ไม่ได้เดือดร้อน ไม่แน่ใจว่าแม่กับพ่อช่วยกันกล่อมอะไรไปบ้างแต่รู้ว่าไม่ได้ผลหรอกเพราะผมค่อนข้างดื้อตั้งแต่เด็กแล้วแหละ แต่ที่จำได้ว่าสงบได้เพราะเขากล่อมว่าจะไปซื้อของเล่นแบบแปลกๆ ที่นั่นมาให้ ตอนนั้นผมสนุกกับของเล่นเลยบอกให้พ่อไปได้แต่อย่าลืมสัญญาะ”

“ที่นี้ก็สักประมาณป.6 แล้วมัง ผมถึงเริ่มเข้าใจว่าพ่อไปทำไม ทำไมต้องไป เพราะเขาต้องการเก็บเงินสักก้อนหนึ่งแล้วมาเปิดโรงงานเป็นของตัวเองทำธุรกิจคล้ายๆ กับน้องชายแต่กลุ่มลูกค้าต่างกัน”

“คนเขามาชวนมัง ตอนนั้นมันค่อนข้างดิ่งนะไปทำงานเมืองนอก ใ้อที่ดังเพราะมันได้เงินเยอะนะเมื่อเทียบกับอยู่ไทยไปวันๆ พ่อแกเลยตัดสินใจไปตะวันออกกลางเพราะคนชวนบอกว่าได้เงินเยอะสุด”

- พ่อหอบเงินกลับมาตั้งโรงงานใหม่

หลังจากพ่อของมังคุดเดินทางไปทำงานที่ตะวันออกกลางแล้วพ่อก็มีโอกาสได้กลับมาเยี่ยมครอบครัวปีละครั้ง แต่สิ่งที่ทำให้มังคุดไม่รู้สึกเหงาเพราะทุกสามเดือนพ่อจะส่งของเล่นแบบใหม่มาให้ตามที่สัญญากับมังคุดไว้ก่อนเดินทาง จากนั้นประมาณ 6-7 ปี พ่อก็กลับมาพร้อมเงินจำนวนหนึ่งซึ่งมากพอสำหรับการลงทุน ขณะนั้นมังคุดจบชั้นม.3 แล้วและกำลังอยู่ในช่วงเลือกเรียนต่อสายสามัญหรือสายอาชีพ เมื่อพ่อปรึกษากับแม่และน้องชายของพ่อแล้วจึงเห็นตรงกันว่าควรต่อยอดธุรกิจของน้ำให้ครอบครัวขึ้นไปอีกจึงเลือกที่จะกลับไปใช้ที่ดินบ้านเกิดของแม่มังคุดเพื่อตั้งโรงงานใหม่ การตัดสินใจครั้งนี้ทำให้ครอบครัวของมังคุดต้องย้ายออกจากโรงงานของน้ำไปอยู่ในจังหวัดใกล้เคียงและมีสวนให้มังคุดต้องย้ายไปเรียนอาชีพะโนจังหวัดนั้นด้วย

“ไม่มีอินเทอร์เน็ตนะสมัยก่อนแล้วพ่อก็กลับบ้านปีละครั้งได้มั้ง แต่เขาก็ทำให้ผมไม่รู้สึกรู้ว่าขาพ่อเพราะพ่อรักษาสัญญา แกจะส่งของเล่นมาให้ตลอดถ้าจำไม่ผิดก็ทุกสามเดือนเลย ระยะเวลาที่แกไป 6-7 ปีเลยเหมือนไม่นาน”

“พอบม.3 พ่อก็กลับมาพร้อมเงินจำนวนหนึ่งไม่แน่ใจว่าเท่าไรนะแต่รู้ว่ามากพอเพราะเขาเอาไปทำโรงงานใหม่บนที่ของแม่”

“โรงงานใหม่นี้ไม่แย่งลูกค้ากับของน้ำนะเพราะเขาคุยกันแล้ว มันเป็นธุรกิจที่เสริมกันทำให้ขอบเขตของงานมันกว้างขึ้นรับลูกค้าได้มากขึ้น”

“พอตกลงอะไรกันได้หมดแล้วก็เลยต้องย้ายสำมะโนครัวกันครับ พวกเราก็ต้องออกจากโรงงานกันหมดทั้งผมทั้งแม่ ก็เลยทำให้ต้องย้ายไปเรียนในจังหวัดของแม่แทน”

1.2 จุดพลิกผันครั้งสำคัญในชีวิต

- พ่อเริ่มป่วยด้วยโรคร้าย

ธุรกิจใหม่ที่เริ่มต้นจากเงินเก็บของพ่อมั่งคุดเริ่มลงหลักปักฐานและดูท่าว่าจะไปได้ดี แต่ก็มีอุปสรรคมาขัดขวาง มั่งคุดเริ่มสังเกตเห็นว่าพ่อมีอาการแปลกๆ มีผื่นขึ้นตามผิวหนังแต่พ่อเองก็ไม่ได้กล่าวถึงสาเหตุหรือพาตัวเองไปรักษา จนเมื่อพ่มีอาการทรุดหนักแม่จึงเป็นคนพาพ่อไปหาหมอก่อนทราบในเวลาต่อมาว่าพ่อติดเชื้อ HIV มาตั้งแต่ช่วงไปทำงานในตะวันออกกลาง หลังจากพ่อป่วยอยู่ประมาณปีเศษก็จากไปอย่างสงบ

“มันเหมือนจะดี ๆ เลยนะตอนนั้น ทำอะไรก็รุ่งไปหมด แต่พ่พ่มาป่วยติดเชื้อ HIV นี้ทุกคนซัดกันหมดเลย แล้วแค่ประมาณปีเดียวได้มั้งพ่ก็จากพวกเราทุกคนไป”

- พ่อเสียแม่ทำหน้าที่คุมโรงงานต่อ

หลังจากพ่อซึ่งเป็นเสาหลักของครอบครัวจากโลกนี้ไปแล้ว จึงมีความจำเป็นที่แม่จะต้องขึ้นมารับบทบาทเป็นเสาหลักต่อ แม่ของมั่งคุดซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานมาตั้งแต่สมัยร่วมงานในโรงงานเดิมจนกระทั่งโรงงานใหม่ก็ได้ทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับพ่อมาตลอดธุรกิจจึงไม่ถือว่าหยุดชะงักเสียทีเดียวเพียงแต่การตัดสินใจอะไรที่ใหญ่ๆ อาจจำเป็นต้องพึ่งพาผู้มีประสบการณ์บ้าง ขณะที่มั่งคุดแม้จะรู้สึกเสียใจที่พ่จากไปไวกว่าที่คิดแต่เขาก็ยอมรับว่าความคิดถึงผูกพันกับพ่อาจไม่มากมาอะไรเนื่องจากช่วงมั่งคุดโตเป็นวัยรุ่นพ่อได้ห่างออกไปจากครอบครัว มีเพียงของเล่นเท่านั้นที่เป็นสื่อแทนความรักความคิดถึงซึ่งก็อาจไม่มีน้ำหนักทางใจได้เท่ากับการอยู่ด้วยกัน

“เอาจริงๆ แล้วพ่ไม่อยู่ที่ไม่ถึงกับทำให้ธุรกิจโรงงานชะงักไปนะครับ เพราะต้องยอมรับว่าแม่เขาเก่ง ก่อนเขาจะมาอยู่ที่นี่ มาทำโรงงานกันเป็นรูปเป็นร่าง เขาก็

ทำงานกับน้ำมานาน เห็นอะไรมาพอสมควร พอมาตั้งโรงงานกันใหม่แล้วไลน์ธุรกิจไม่ได้ต่างจากเดิมแบบคนละประเภท ไข้ความรู้ประสบการณ์เดิมตรงนั้นมันก็เอามาปรับใช้ได้ อีกอย่างแม่กับพ่อ เขาก็ร่วมกันทำงานแบบเคียงบ่าเคียงไหล่กันมาตลอดตั้งแต่ที่มาอยู่ที่นี่ พอวันที่พ่อไม่อยู่จริงๆ มันก็ไม่ยากที่จะทำมันต่อไป”

“ก็มีบ้างที่แม่เองก็ไม่ถนัดไปซะทุกอย่าง โดยเฉพาะพอมานั่งเป็นเจ้าของแบบเต็มตัวมันต้องดูต้องคุมต้องจัดการอะไรในทุกๆ อย่าง เขาก็แก้โดยมีที่ปรึกษาเก่งๆ มาดูแล อย่างพวกน้ำเองก็ยังมาช่วยกันดูแล มาช่วยกันคิด ช่วยกันตัดสินใจอะไรใหญ่ๆ”

“ความรู้สึกช่วงนั้นเสียใจนะแต่ไม่ใช่เสียใจสุดๆ เพราะพ่อเองกับผมก็ไม่ได้อยู่ด้วยกันในช่วงที่ผมกำลังโตเป็นวัยรุ่นใช้ใหม่ละ เวลาที่ไปเจอปัญหาชีวิตอะไรมาไม่ได้คุยกับพ่อเพราะเขาไม่ได้อยู่ให้คุย ความผูกพันอะไรพวกนี้มันเลยไม่ได้มากเท่ากับแม่ถ้าพูดกันตามตรงนะ”

- ดีใจได้น้องสาวคราวลูก

หลังจากเสร็จงานศพพ่อเพียงไม่นาน แม่ของมั่งคุดก็รู้ว่าตนเองตั้งท้องน้องของมั่งคุด ผลการตรวจเพศของเด็กออกมาเป็นเพศหญิง คนที่ดีใจจนออกนอกหน้าที่สุดหนีไม่พ้นมั่งคุดที่จะมีน้องสาวไว้เป็นเพื่อนแก้เหงา แม้มั่งคุดและน้องจะห่างกันถึง 18-19 ปี หรืออีกนัยหนึ่งก็อาจเรียกขาน้องสาวนี้เป็นลูกของมั่งคุดเองเลยก็ได้ แต่ช่องว่างระหว่างวัยก็มีได้เป็นอุปสรรคในความสัมพันธ์ของคนทั้งคู่

“ดีใจมากครับตอนนั้นที่รู้ว่าแม่ท้องเพราะผมก็จะได้มีน้องกับเขาเสียที ผมอยู่กับแม่มานานก็อยู่กับสองคนเคยนึกเล่นๆ ว่าอยากมีน้องแต่มันก็ไม่มี อีกอย่างถ้าน้องมาเกิดตอนนี้คนเขาก็อาจนึกหาได้เลยนะว่านี่มันน้องหรือลูกกันแน่เพราะอายุมันห่างกันมาก”

“ไม่ได้นึกว่าอยากได้น้องเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงนะถ้าเอาตามตรง คือน้องเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงก็ได้แหละขอให้มันเกิดมาละกัน พอรู้ว่าเป็นผู้หญิงก็เลยนึกไว้เหมือนกันจะได้มีน้องเอาไว้ให้หิ้วพวกผู้ชายที่มาตามจีบละ ตอนนั้นคิดแบบนี้”

- แม่เริ่มรู้ว่าป่วย

ขณะที่มั่งคุดดูดีใจที่จะได้มีน้องคราวลูก แม่ของมั่งคุดกลับดูเป็นกังวลอย่างเห็นได้ชัดนั้นเป็นเพราะเธอทราบดีว่าสามีของเธอนั้นเสียชีวิตด้วยโรคร้ายอะไรและโรคนี้ก็อาจติดต่อมาถึงเธอด้วย ความกังวลใจของเธอถูกคลี่คลายภายหลังทราบผลตรวจของหมอยืนยันชัดเจนว่าแม่ของมั่งคุดติดเชื้อ HIV จากพ่อและมีแนวโน้มสูงที่น้องก็จะติดเชื้อนี้ไปด้วย แม่ของมั่งคุดตัดสินใจเก็บน้องไว้แม้หมอยืนยันความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น เมื่อมั่งคุดรู้ความจริงก็รู้สึกตกใจและกลัวว่าแม่จะจากไปเช่นเดียวกับพ่อเพราะป่วยด้วยโรคเดียวกัน มั่งคุดเล่าว่าแม่ก็คงรู้

ว่ามึงคิดคิดอะไรอยู่จึงพยายามทำให้ตนเองดูดีขึ้นและมักบอกว่าไม่ได้เป็นอะไรมาก ถ้ากินยาเป็นประจำก็ไม่น่าถึงกับเสียชีวิตได้ การแสดงออกของแม่ทำให้มึงดูสบายใจได้เพียงบางส่วน

“ตอนนั้นไม่ได้สังเกตเท่าไรว่าแม่เป็นยังไงเพราะผมมัวแต่ดีใจจะมีน้อง เพิ่งมาเห็นหลังๆ แล้วละว่าเหมือนแม่เขาดูไม่ค่อยดีขึ้นเท่าไร ผมก็เลยเดาว่าอาจจะเป็นเพราะมีน้องหรือเปล่าหรือว่าทำงานหนักเลยทำให้ดูอ่อนเพลีย ก็คิดว่าน่าจะเป็นแบบนี้”

“เหมือนว่าแม่แกจะพูดอะไรสักอย่างตอนนั้นนะ แต่ผมตั้งใจเลยถามแม่ไปตรงๆว่าอะไร แล้วแม่ก็เลยเล่าว่าแกป่วยแบบเดียวกับพ่อแล้วก็ไม่รู้ว่าจะติดไปด้วยหรือเปล่านั้นต้องรอให้หมอตรวจ ตอนนั้นก็แค่ให้กำลังใจกันแล้วพอผลมันออกมาคือแม่ก็ป่วยจริง”

“แม่เลือกเก็บน้องไว้ครับแม่พวกหมอพยาบาลเขาจะเตือนว่ามันเสี่ยงนะแล้วเด็กที่เกิดมาก็อาจจะติดเชื้อไปด้วย แต่สุดท้ายแม่ก็ยืนยันเอาน้องไว้ แม่บอกว่าจะยังไงก็เลี้ยงได้ ต่อให้ป่วยจริงๆ ก็เลี้ยงได้”

“กลัวนะตอนนั้นเพราะเพิ่งเห็นพ่อเสียใช่ไหม แล้วแม่ก็ดันมาป่วยแบบเดียวกับพ่ออีก มันก็อดคิดมากไม่ได้หรือว่าแม่จะเสียแบบเดียวกับพ่อ ที่สำคัญคือตอนพ่อเป็นมันค่อนข้างเร็ว ก็เลยพาลไปคิดว่าแล้วแม่จะเร็วแบบนี้ คิดมากไปหมดครับตอนนั้น ที่นี้แม่ก็คงรู้แหละว่าผมเครียดเรื่องแม่ แม่เองก็เลยทำเหมือนว่าดีขึ้น แกไม่ได้เป็นอะไร กำลังใจแกดีอะไรประมาณนั้นครับ แกจะบอกกับผมเสมอว่าโรคนี้ต้องกินยาทันตลอด กินให้ตรงตามเวลาถ้าทำได้ก็อาจอยู่ได้อีกยาวๆ แบบนี้ ผมก็เบาใจได้อยู่แต่ผมก็คงไม่ทั้งหมด”

- แม่อยู่จนน้องอายุได้ 2 ขวบ

หลังจากแม่คลอดน้องออกมาแล้วทั้งแม่และน้องของมึงคุณก็จำเป็นต้องรับยาอย่างสม่ำเสมอ แม่แสดงให้มึงคุณเห็นว่าตนแข็งแรงและไม่กังวลกับสิ่งที่เกิดขึ้น ต่อเมื่อผ่านเข้าปีที่ 2 อาการของแม่ก็ทรุดลง โดยวันหนึ่งช่วงบ่ายแม่ของมึงคุณถูกนำตัวส่งเข้าโรงพยาบาลอย่างเร่งด่วน มึงคุณรีบตามไปที่โรงพยาบาลหลังฝึกงานเสร็จ ไม่มีใครคิดว่าการออกจากบ้านของแม่ครั้งนั้นจะเป็นการออกครั้งสุดท้ายแบบมีลมหายใจเพราะอีกไม่ถึง 3 เดือนแม่ก็สิ้นลมจากไปอย่างสงบ มึงคุณกล่าวถึงสิ่งสุดท้ายที่แม่สั่งเสียไว้คือให้ดูแลน้องสาวด้วย ขอให้รักน้องเหมือนลูก อยาที่น้องกับขอโทษที่ตัวเองไม่สามารถเลี้ยงให้น้องโตจนเห็นน้องเข้าโรงเรียนได้ ส่วนมึงคุณก็ได้แต่ปลอบแม่ให้แม่สบายใจและหลับให้สบายก่อนจะแอบไปร้องไห้ภายหลังเพียงลำพัง

“วันนั้นผมไปฝึกงานตอนบ่ายๆ ก็ได้รับโทรศัพท์ว่าแม่ป่วยนะ เข้าโรงพยาบาลด่วน พอจัดการเคลียร์อะไรเสร็จแล้วก็รีบมาที่โรงพยาบาลเลยไม่ได้เข้าบ้านละ ก็พูดตรงๆ คือภาพที่เห็นแม่ก็น่าจะรอดยาก แค่มีหวังนิดๆ เลิกฝึกงานมาก็เลยได้ไปเฝ้าทุกวัน”

“เฝ้าอยู่สักสามเดือนได้แม่ก็จากไป วันที่แม่เสียเป็นอะไรที่สะเทือนใจมาก แม่สั่งเสียให้ผมเลี้ยงน้องนะ อย่าทิ้งน้องนะ ให้รักเหมือนน้องเป็นลูกเลยนะ ก็รู้ว่าแม่เขารักน้องคนนี้นักไม่ฉันแม่คงเอาน้องออกไปตั้งแต่ตอนท้องแล้ว คือแม่แม่จะไม่สั่งในใจผมก็ไม่คิดทิ้งเขาอยู่แล้ว แล้วแม่ก็ขอโทษที่ทำให้น้องโตด้วยตัวเองไม่ได้ ผมก็ตอบแม่ว่าไม่เป็นไร แม่ทำเพื่อน้องมามากแล้ว แล้วผมก็ให้แม่หลับให้สบาย แล้วผมก็ออกไปร้องไห้คนเดียว”

- รับประทานอาหารในวัยเพียง 20 ปี

หลังจากแม่จากไปมั่งคุณก็รู้สึกหมดอาลัยตายอยากในชีวิตเพราะแม่กับเขาผูกพันกันมาก แม้เขาจะสิ้นหวังและไม่อยากทำอะไรต่อไปในชีวิตแต่ความเป็นจริงคือเขาต้องรับบทบาททายาทเพียงคนเดียวของโรงงานแห่งนี้ แม้ขณะนั้นมั่งคุณเองจะรู้สึกไม่พร้อมในทุกด้านแต่นักคนที่มั่งคุณเคยอยู่อาศัยด้วยเมื่อครั้งยังเยาว์วัยได้ให้แง่คิดสำคัญที่ทำให้เขาเดินหน้าต่อกับธุรกิจที่พ่อและแม่ทิ้งไว้ให้เป็นมรดก

“แม่ตายนี้มันใหญ่มากนะสำหรับลูกคนหนึ่งทีรักและผูกพันกับแม่มาก ตอนนั้นมันเหมือนสิ้นหวังในชีวิตไปเลย ชีวิตมันดูมืดมนหมดอาลัยตายอยาก ไม่อยากทำอะไรแล้ว โรงงานอะไรนี่ก็ไม่สนแล้ว ใครอยากทำอะไรก็ทำต่อไปได้เลย จะให้ขายทิ้งก็ยังได้เลยนะ ตอนนั้น”

“น้ำก็มาคุยด้วย แกเป็นเจ้าของโรงงานตั้งแต่สมัยที่ผมเคยอยู่สมัยเด็กๆ นะพอจำได้ไหม แกก็พูดให้ผมคิดว่าเราเสียใจได้นะเพราะพ่อแม่ไม่อยู่แล้ว แต่เสียใจแล้วถึงกับต้องทิ้งชีวิตคงไม่ถูก ถ้าพ่อแม่เขามองจากบนฟ้ามาแล้วเห็นเราทำตัวเหลวไหลไม่เป็นได้เป็นพยาย ลองคิดถึงใจเขาว่าจะเป็นอย่างไง ผมก็เออ คิดแล้วเห็นว่าจริง แล้วน้ำก็บอกให้ผมดูแลสมบัติที่พ่อแม่สร้างไว้ ทำมันให้ดีที่สุดจะได้เป็นเครื่องระลึกถึงพ่อแม่ว่าเขาอยู่ อย่างน้อยเขาก็ยังอยู่ในโรงงานแห่งนี้เพราะมันเป็นสิ่งที่พ่อแม่เขารักที่สุดก่อนเสีย”

“เอาคำของน้ำมาคิดแล้วก็เห็นจริงก็เลยลุกขึ้นมาปกป้องทรัพย์สินสมบัติของพ่อแม่ที่เขาทิ้งไว้ให้ ไม่พร้อมก็ไม่มีทางเลือกแล้ว แต่น้ำเขาก็บอกให้สบายใจว่ายังไงน้ำก็ยังอยู่ที่ผ่านมาแกก็ช่วยเหลือให้คำปรึกษาแม่กับพ่อมาตลอด แม้ตอนนี้น้ำจะเปลี่ยนมือมาเป็นผม ยังไงน้ำก็ยังไม่ทิ้งมันไป ผมก็เลยสบายใจและคิดว่าอย่างน้อยเราก็ไม่ได้เดินคนเดียว”

1.3 จากพี่ชายสู่พ่อเต็มตัว

- กิจการก็ต้องดูแล น้องก็ต้องเลี้ยงเหมือนลูก

มั่งคุณตัดสินใจรับสานต่อกิจการของพ่อและแม่ที่ทิ้งไว้เป็นมรดก ความภาคภูมิใจที่ทั้งคู่เคยพากเพียรสร้างร่วมกันมา การดูแลกิจการครั้งนี้เป็นสิ่งใหม่และท้าทายความสามารถของเขามาก ขณะทำงานก็ต้องดูแลสิ่งหนึ่งที่แม่ฝากไว้เช่นกันก็คือน้องสาว มั่งคุณต้อง

แบ่งเวลาดูแลน้องสาวควบคู่ไปด้วย หน้าที่ของเขาคือพาน้องไปหาหมอตตามกำหนด คอยจัดยาให้ น้องได้กินตามแพทย์สั่ง และอีกสารพัดสารเพที่เป็นเรื่องชีวิตของเด็กวัยสองขวบเศษ ในช่วงเวลาที่ มังคุดต้องทำงานหนักและดูแลน้องไปด้วยทำให้เขาประจักษ์กับสิ่งที่แม่เคยทำให้เมื่อครั้งยังเด็ก สิ่ง ที่เห็น้อยวันนี้แม่ก็เคยผ่านมันมาก่อนเช่นกัน เมื่อมองเห็นความจริงเช่นนี้ทำให้เขามีแรงฮึดสู้ขึ้นมา เมื่อยามท้อ เขาเล่าว่าการเป็นพี่เลี้ยงเด็กกับการเป็นพ่อแม่เป็นคนละเรื่องกันเลย การเลี้ยงเด็กคน หนึ่งให้โตขึ้นไปในแต่ละวัน เอาอาหารให้กิน 3 มื้อ ทำกับข้าว ทำงานบ้านอันนี้เรียกงานของพี่เลี้ยง แต่ถ้าเป็นพ่อแม่มันมีอะไรที่ลึกซึ้งกว่านั้น ทั้งความรักความผูกพัน ความห่วงกังวล ความระลึกรู้ถึง ถึง ความห่วงหน้าพะวงหลัง สิ่งเหล่านี้มันมาครบหมดเมื่อได้มาสวมบทบาทเป็นพ่อแม่แล้ว

“รับปากแม่ไว้ว่าจะเลี้ยงเขาให้เหมือนลูก จะรักเขาให้เท่ากับแม่ จริงๆ มันแปลกมากที่ผมไม่ได้ให้กำเนิดเขามาซะ แต่ถ้าไปนึกถึงตอนที่รู้ว่าเขากำลังจะมาเป็นน้องเรา ตอนนั้นมันดีใจสุดๆ พอน้องเกิดมาก็ช่วยแม่ดูแลตลอดไม่เคยห่างเหินห่างตาเรียกว่าทำหน้าที่แทน พ่อเลยก็ว่าได้”

“ไม่เคยนึกเลยนะว่าไอ้เด็กสองขวบเนี่ยมันจะอะไรหนักหนา แต่พอมา ยืนตรงนี่จริงๆ แล้วมันเยอะแยะมากมายกว่าที่คิดไม่เคยจะเข้าใจมาก แล้วน้องผมเขาก็ป่วยด้วยไ งานหนึ่งที่มันเพิ่มเข้ามาคือต้องคอยกำกับเด็กสองขวบให้กินยาตามหมอสั่งไว้ โรคนี้ต้องกินให้ เป็นเวลายาวนาน จะมั่วๆ นี่ไม่ได้ เลยทำให้นึกเห็นภาพเลยว่าแม่ก็คงรู้สึกแบบนี้มั้ง มันไม่ง่ายเลย นะเนี่ยแต่แม่เขาก็ยังทำได้ ผ่านมาได้ ผมก็ต้องผ่านไปได้”

“การเป็นพี่เลี้ยงกับการเป็นพ่อแม่เป็นคนละเรื่องกันเลย การเลี้ยงเด็ก คนหนึ่งให้โตขึ้นไปในแต่ละวัน เอาอาหารให้กิน 3 มื้อ ทำกับข้าว ทำงานบ้านนี้เรียกงานของพี่ เลี้ยง แต่ถ้าเป็นพ่อแม่มันมีอะไรที่ลึกซึ้งกว่านั้น ทั้งความรักความผูกพัน ความห่วงกังวล ความ ระลึกรู้ถึง ถึง ความห่วงหน้าพะวงหลัง สิ่งเหล่านี้มันมาครบหมดเมื่อได้มาสวมบทบาทเป็นพ่อแม่ แล้ว”

ส่วนที่ 2 มุมมองของพ่อแม่ที่มีต่อลูก

2.1 การเลี้ยงลูกในแบบของฉัน

- ยายออกจากซีพราหมณ์มาช่วยดูแล

หลังจากมังคุดสูญเสียพ่อและแม่ไปแล้วทั้งหมดทำให้สถานะของเขา กลายเป็นผู้ปกครองของน้องสาวไปโดยปริยาย ญาติผู้ใหญ่ที่เขาสนิทก็มีเพียงน้ากับยายที่เมื่อ ครั้งมังคุดยังเด็กเขาเคยไปวิ่งเล่นยามแม่ไปเยี่ยมยาย บ้านของยายนั้นอยู่คนละจังหวัดกับโรงงาน ของมังคุดซึ่งหากเดินทางด้วยรถยนต์แล้วก็จะใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง เดิมยายมีอาชีพเป็น ชาวสวนเนื่องจากบริเวณบ้านยายอุดมไปด้วยผักและผลไม้มานานาชนิด อาทิ ผักสวนครัวประเภท

ต่างๆ ผลไม้ตามฤดูกาล อาทิ ละมุด มะม่วง กัลย ส้มโอมะพร้าว เมื่อสามีของยายเสียชีวิตลง ประกอบกับยายเองก็อายุมากแล้ว ลูกหลานก็เป็นฝั่งเป็นฝาไปหมดแล้ว ยายจึงตัดสินใจขายทรัพย์สินที่มีกับจำหน่ายแจกที่ดินให้ลูกหลานแล้วหันหน้าเข้าสู่ความสงบจากพระธรรม ยายบวชอยู่ประมาณ 5-6 ปีจึงตัดสินใจสึกออกมาเพื่อช่วยเหลือหลานชายและหลานสาว

“ญาติผู้ใหญ่ที่เหลือตอนนั้นก็มึนน้ำกับยาย ซึ่งตอนนั้นยายไปบวชอยู่วัดแล้ว แกรมดห่วงจากลูกๆ หลานๆ ไปแล้วเพราะทุกคนมีการมีงานทำ พอดีกับตาเสียแก่ก็เลยยกมรดกที่มีให้ลูกหลานไป กับอีกบางส่วนก็ขายไป”

“เคยไปบ้านยายสมัยเด็กๆ อยู่นะ บ้านแกจะเป็นบ้านสวน แกเป็นชาวสวน บริเวณบ้านยายปลูกพวกผักและผลไม้อย่างละมุด มะม่วง กัลย ส้มโอมะพร้าว ประมาณนี้”

“รู้สึกว่ายายแกจะบวชอยู่นานเลยนะ ถ้าจำไม่ผิดแถวๆ 5-6 ปีได้มั้ง แล้วแกก็รู้ข่าวไปแบบพวกลูกๆ แกก็ไปส่งข่าว แต่ก่อนตอนไปเยี่ยมยายที่แม่พาไป แกก็เอ็นดูผมอยู่”

- จากอดีตเป็นอุปถัมภ์เมื่ออยู่กับยาย

ในช่วงแรกที่ยายมาอยู่ที่โรงงาน มังคุดเองก็ยอมรับว่ารู้สึกอึดอัดบ้าง เพราะยายกับเขานั้นไม่ค่อยสนิทกันเท่าไร ประกอบกับท่าทีของยายที่ดูภายนอกแล้วขรึม พูดน้อย แต่เมื่อพูดแล้วก็จะเหมือนคนเสียงดังจนดู แต่เมื่อใช้ชีวิตร่วมชายคาโรงงานเดียวกันและยายก็เป็นคนแบ่งเบาภาระการเลี้ยงดูน้องไปได้หลายส่วนมังคุดจึงเริ่มคุ้นเคยและสนิทใจที่จะพูดคุยในเรื่องทั่วไปมากขึ้น เมื่อยายกับมังคุดอยู่ด้วยกันยายก็มักจะพูดแง่คิดธรรมะให้มังคุดฟังอยู่เสมอๆ เขาก็รู้สึกมีแรงแต่ก็มีได้ขีดการพูดของยาย แต่เมื่อฟังไปบ่อยครั้งขึ้นก็เลยมีโอกาสได้ฝึกนึกฝึกคิดตามไปจนเป็นเหตุให้สงสัยประเด็นต่างๆ และความสงสัยนี้ก็เป็นสิ่งที่ทำให้ยายและหลานมังคุดได้พูดคุยสนทนากันมากขึ้น ระยะเวลาเพียง 3 เดือนจึงเป็นเวลาที่ทั้งคู่สนิทกันได้อย่างรวดเร็ว เขารู้สึกว่าช่วงนั้นเป็นความอบอุ่นที่เกิดขึ้นภายในใจอีกครั้งภายหลังสูญเสียพ่อแม่ไปในเวลาไม่ห่างกันมาก

“ช่วงแรกค่อนข้างอึดอัดเลยที่เดียวละเพราะยายกับผมเราต่างคนต่างอยู่แม้จะมีแม่พาไปเยี่ยมบ้าง แต่พอยายออกไปบวชแล้วไอ้ที่ไปขลุกบ้านยายมันก็หายไป ผมกับยายก็เลยไม่สนิทสนมอะไรกันมาก”

“ธรรมชาติแกน่าจะดูขรึมๆ แบบเป็นลูกของผู้ใหญ่สมัยโบราณเลยนะ ดูดู เสียงดังเวลาพูด แล้วพวกผู้ใหญ่บางทีก็ไม่ค่อยชอบหน้าแก”

“ตอนนั้นหนักจริงๆ กับการเลี้ยงทั้งน้อง ดูทั้งงานในโรงงาน เลี้ยงน้องนี้จัดว่าเป็นงานใหม่ แต่งานโรงงานอันนี้ค่อนข้างใหม่แต่พอเรียนรู้ได้ การที่ยายแก่เข้ามาช่วยดูตรงนี้นั้นก็ทำให้ผมวางใจได้ระดับหนึ่งเรื่องน้อง การดูแลชีวิตประจำวัน ผมก็ค่อยๆ เปิดใจมองแก่ใหม่ ส่วนหนึ่งที่ทำให้ผมกับยายคุยกันมากขึ้นก็มีเรื่องราวชีวิตที่ยายแก่ไปเจอมา บางทีก็ผสมธรรมะไปบ้างให้ผมฟังช่วงหัวค่ำ”

“3 เดือนนะ น่าจะประมาณนี้ได้ผมกับยายเราก็ไม่รู้สึกอึดอัดอะไรแล้ว เหมือนปรับตัวได้ ค่อนข้างมากขึ้นก็เลยเหมือนว่าอบอุ้มที่ได้มีญาติผู้ใหญ่มาอยู่ด้วย”

- น้องเข้าโรงเรียนยายกลับไปบวช

หลังจากยายมาอยู่กับมังคุดได้ประมาณปีเศษ เป็นเวลาเดียวกับน้องเริ่มโตและครบเกณฑ์เข้าโรงเรียนแล้ว ยายเห็นว่าภาวะของมังคุดเริ่มเบาบางลง สามารถจัดการชีวิตได้ลงตัวมากขึ้นทั้งเรื่องของน้องและเรื่องงาน ยายจึงตัดสินใจกลับไปอยู่ที่วัดตามเดิม แม้มังคุดจะไม่อยากให้อายจากไปแต่เหตุผลของยายก็ทำให้เขาต้องจำนนกับความจริงของชีวิต

“อยู่ได้ประมาณปีเศษๆ นะ เพราะตอนนั้นน้องก็เริ่มเข้าโรงเรียนละมันถึงเกณฑ์พอดี ถ้าอยู่ว่ายายจะไปจริงหรือ แกว่าหลานเข้าโรงเรียนแล้ว ผมก็ดูแลน้องได้ดีขึ้นแล้ว ทำอะไรก็เป็นหมดแล้ว ยายก็ว่าสมควรกลับไปจุดที่แกจากมาเสียที”

“เอาจริงๆ เลยนะตอนนั้นแกก็เหมือนเป็นญาติผู้ใหญ่ที่สนิทไปแล้วนะ ไม่อยากให้อายแล้วแหละจะว่าเห็นแก่ตัวก็ว่าได้ แต่คำหนึ่งที่แกบอกคือต้องฝึกความพลัดพรากไว้ให้ชิน วันหนึ่งยายก็ต้องไปเหมือนพอกับแม่ ใ้คำนี้มันเลยทำให้ผมยอมยายให้กลับไปอยู่วัดตามที่แกต้องการ”

- วัยประถมแก่แสบทรวง

มังคุดเล่าถึงน้องสาวที่ตนดูแลเหมือนลูกว่าช่วงวัยประถมนั้นจัดว่าเขาเป็นที่จดจำของครูทุกคนพอสมควรเนื่องจากวีรกรรมที่สร้างไว้แต่ละวันและถือเป็นเรื่องแรกของเขาเองด้วยที่ต้องไปพบครูที่โรงเรียน เขาเล่าเหตุการณ์วัยประถมที่จดจำไว้ซึ่งใจเกิดขึ้นช่วงประถม 2 เป็นที่มาให้น้องสาวได้เป็นหัวหน้าห้อง ตอนนั้นน้องถูกเพื่อนเด็กชายในห้องมาแกล้งเปิดกระโปรงของเธอหลังจากไปแกล้งเช่นนี้กับเพื่อนเด็กหญิงคนอื่นมาก่อน เพื่อนเด็กหญิงคนอื่นที่โดนเปิดกระโปรงก็จะวิ่งว้ายหรือร้องให้ตรงข้ามกับน้องสาวของมังคุดเพราะเมื่อเธอถูกเพื่อนเด็กชายแกล้งเปิดกระโปรง สิ่งที่ทำคือวิ่งไปไล่ตีเด็กชายคนที่มาแกล้ง เมื่อไล่จนทันและตีจนล้มแล้วเธอก็จัดการถอดเข็มขัดเด็กชายคนนั้นพร้อมปลดกางเกงและกางเกงในลงมากองที่หัวเข่า เด็กชายที่เดิมเป็นคนแกล้งก่อนถึงกับร้องไห้เกรงกลัวน้องสาวของมังคุดตั้งแต่นั้นมา เพื่อนเด็กหญิงที่ดูเหตุการณ์อยู่ด้วยรู้สึกชื่นชอบและปรบมือให้กับความสามารถครั้งนี้ เมื่อการเลือกตั้งหัวหน้ามาถึง

เพื่อนนักเรียนหญิงซึ่งมีมากกว่าเด็กชายอยู่แล้วจึงพร้อมใจกันทะเลาะแฉให้เธอเป็นผู้นำประจำชั้นตั้งแต่นั้นมา

“สมัยผมเรียนเองไม่เคยสักครั้งที่จะต้องให้พ่อแม่ไปพบที่โรงเรียน ถ้าไม่นับวันประชุมผู้ปกครองนะ แต่สำหรับน้องคนนี้นั้นแก่นกระโหลกจริงๆ ตั้งแต่สมัยป.2 มาละ มันแหวออกตั้งแต่ประถมเลย แหวเอาตัวรอดได้ไม่ตกเป็นเบี้ยให้ผู้ชาย”

“จำได้แน่ๆ แม่่นๆ เลยเชียวละ ตอนป.2 เพราะมันทำให้ผมต้องไปพบครู ครูเขาบอกว่าลูกเรามีปัญหามากกว่าไปตีเพื่อนผู้ชายในห้อง แล้วไม่ตีแปล่านะดันไปแก้เข็มขัดเขาออกอีก ดึงกางเกงไอ้เด็กคนนั้นลงมากองหัวเขา ไอ้เด็กนั้นก็ร้องไห้เยเยไปเลยคงกลัวน้องเราไปเลยเหมือนกัน เพื่อนๆ ผู้หญิงของเขาก็ชอบกันมากบอกเป็นวีรสตรีหญิงเหล็กของห้อง (หัวเราะ)”

“ถามครับถาม ถามว่ามันเกิดอะไรขึ้นทำไมถึงไปเล่นกันแรงๆ แบบนั้น คือผมอยู่กับเขามา ผมเลี้ยงมา เห็นกันมาก็ตั้งแต่แบเบาะเลย ทำไมเราจะไม่รู้นิสัยน้องเรา เขาก็เล่าว่าเพื่อนมันมาทำก่อน ถามว่าทำอะไร ก็ว่ามันเที่ยวไปแก๊งเปิดกระโปรงเพื่อนในห้อง ประมาทว่าเป็นหัวใจ ที่นี้คนอื่นเขาก็ร้องไห้แต่ไอ้น้องผมมันไม่เหมือนคนอื่น ตรงนั้นมันไม่ยอมเลยไปไล่กระโดดตีเขาอย่างที่ว่าไป”

- เห็นแหวชอบทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักรตั้งแต่เด็ก

มั่งคิดเล่าถึงการทำงานในฐานะเจ้าของโรงงานที่ไม่มีวันหยุดเสาร์อาทิตย์เหมือนคนงานหรือพนักงานในโรงงานจึงเป็นโอกาสที่น้องสาวของมั่งคุดจะได้ติดตามเขาเข้าไปในโรงงานด้วยในช่วงเวลาที่เธอไม่ได้ไปเรียนหนังสือ มั่งคุดเองก็อนุญาตให้น้องสาววัยประถมได้เข้าไปสำรวจความเป็นไปต่างๆ สิ่งหนึ่งที่ถือเป็นข้อสังเกตธรรมชาติของน้องคือเธอจะมีความสนใจถามไถ่เครื่องจักรกลหรือระบบกลไกต่างๆ เมื่อทดลองให้ช่วยหยิบจับอะไรบ้างเล็กน้อย ก็พบว่าเธอทำได้ดีและคล่องแคล่วทะมัดทะแมงต่างจากเด็กสาววัยใกล้เคียงกันที่เป็นลูกของพนักงาน จากนั้นเมื่อมีเวลาว่างมั่งคุดจึงมักพาน้องเข้าไปในโรงงานด้วยอยู่เสมอ เขาเคยถามว่ารู้สียังไงบ้าง คำตอบที่ได้รับคือตื่นเต้นและสนุกดี อยากรมาทุกวัน เคยถามว่าให้อยู่ที่นี่ไม่ต้องไปเรียนเลยกับเวลาเรียนไปเรียนแล้วหยุดเสาร์อาทิตย์ชวนมาเข้าโรงงาน คำตอบที่ได้รับคือเลือกทั้งเรียนและเข้าโรงงาน ขณะที่มั่งคุดเคยเอาน้องไปฝากไว้ที่แผนกใช้แรงงานโดยให้หัวหน้างานช่วยสังเกตพฤติกรรมเขาก็พบว่าน้องทำงานช่วยเหลือต่างๆ ได้เป็นอย่างดี คล่องแคล่วไม่ต่างจากผู้ใหญ่บางคน มั่งคุดจึงให้ข้อสังเกตนี้เป็นโอกาสน้องได้พัฒนาจุดแข็งของตัวเองเพื่อต่อยอดงานและอาชีพในอนาคต

“จริงๆ ตอนแรกมันเริ่มมาจากผมไม่มีเวลาพาเขาไปเที่ยวเลยเพราะตอนนั้นงานมันค่อนข้างเร่งแล้วผมต้องคอยคุมอยู่ตลอด ผมเลยไม่มีเวลาพาน้องออกไปไหน แล้วก็คิดว่าเออในเมื่อไม่ได้ออกไปไหนแล้วก็ไม่อยากให้เขาอยู่แต่ในห้องแอร์ เลยเป็นส่วนที่ทำให้ผมพาเขาออกมาเที่ยวโรงงาน”

“ธรรมชาติอย่างหนึ่งของผมคือเป็นคนชอบสังเกต บวกกับโรงงานนี้มันเป็นงานละเอียดเจ้าของต้องไวและสังเกตได้เร็ว ตรงนี้มันเลยติดมาสังเกตน้องด้วยใจครับ ผมก็เห็นว่าเขาดูสนใจงานนะ พวกเครื่องจักรกลกลไกอะไรก็สนใจอยากเข้าไปเสียหายหมด ผมเคยทดลองให้เขาช่วยหยิบจับอะไรบ้างเล็กๆ น้อยๆ ก็เห็นว่าเขาทำได้ดีนะ มันดูทะมัดทะแมงดี เรียกว่าหน่วยก้านมันดีก็ว่าได้”

“พอเห็นเขาสงุ๊กก็อยากพามาบ่อยๆ เคยถามว่ารู้สึกยังไงบ้างที่โรงงาน ก็ตื่นเต้นและสนุกดี อยากมาทุกวัน เคยถามว่าให้อยู่ที่นี่ไม่ต้องไปเรียนเลยกับเวลาเรียนไปเรียนแล้วหยุดเสาร์อาทิตย์ชวนมาเข้าโรงงาน เขาตอบเลือกทั้งเรียนและเข้าโรงงาน”

“ยังไม่ค่อยมั่นใจ เขาไปฝากไว้อีกแผนกหนึ่ง อันนั้นงานค่อนข้างหนักสำหรับเด็กประถมนะ หัวหน้าเขาก็ยังชมว่าเขาดูใช้ได้ ทำงานคล่องแคล่วแม้เป็นเด็กผู้หญิงแท้ๆ”

- ให้อิสระที่จะคิดหรือเรียนอะไรที่สนใจ

มั่งคิดพูดถึงมุมมองของเขาที่มีต่อการสนับสนุนให้ลูกเรียนหนังสือผ่านประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับน้องสาวตนเองว่าเขาเองไม่เคยบังคับให้น้องต้องเรียนพิเศษเพื่อเสริมวิชาการหรือบังคับให้ทำกิจกรรมนันทนาการใดๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เขามองว่าสิ่งสำคัญคือเราจะเลี้ยงเด็กคนหนึ่งอย่างไรให้เขาโตมาแล้วรู้จักตนเองมากที่สุด การทำกิจกรรมมากมายเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กได้สำรวจตนเองแต่สิ่งที่พ่อแม่ต้องต่อยอดจากนั้นคือการช่วยกันวิเคราะห์ว่าอะไรคือจุดแข็งของลูกที่พ่อแม่ควรส่งเสริมสนับสนุน และหากสิ่งที่เป็นจุดแข็งของลูกนั้นไม่สอดคล้องกับความฝันในวัยเด็กของพ่อแม่เองแล้วให้พึงระวังการบังคับหรือยื่นเงื่อนไขให้ลูกเข้าสู่อาชีพที่พ่อแม่เคยฝันไว้แต่ไปไม่ถึงฝัน

“สำหรับผมแล้วเลี้ยงเขาเหมือนลูก รักเขาเหมือนคนสำคัญในชีวิต ผมม แ่แน่นอนทุกคนเลี้ยงเด็กต้องอยากให้เด็กนั้นได้ดี คงไม่มีใครอยากเลี้ยงลูกแล้วโตมาเป็นโจรเป็นผู้ร้าย แต่อยากให้ได้ดีเนี่ยต้องอยู่บนฐานที่เป็นตัวเขาด้วย ถ้าให้ได้ดีเนี่ยมันอยู่บนฐานความต้องการของพ่อแม่แล้ว สุดท้ายพ่อแม่จะใช้ความเป็นผู้ใหญ่เนี่ยละกล่อมให้เขาไปเดินในลู่ นั้นมันก็ไม่ใช่ว่าไม่ดีนะ มันอาจจะดีก็ได้แต่กว่าจะไปถึงตรงนั้น ควรให้เขาคิดให้ได้ด้วยตัวเอง”

“น้องก็มาเล่าตลอดนะครับว่าเพื่อนๆ คนอื่นเขาต้องไปเรียนพิเศษเสริมคณิตศาสตร์บ้าง ภาษาต่างประเทศบ้าง ทำไมผมถึงไม่บังคับให้เขาไปเรียนแบบนั้นบ้าง ผมก็

ตอบเขาไปว่าแล้วอยากเรียนไหม ถ้าอยากขอมาเลย แต่จะไม่บังคับให้เรียนหรืออย่าเรียนอะไร ทั้งนั้น ต้องตัดสินใจเอาเอง”

“การทำกิจกรรมมากมายเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กได้สำรวจตนเอง แต่สิ่งที่พ่อแม่ต้องต่อยอดจากนั้นคือการช่วยกันวิเคราะห์หว่าอะไรคือจุดแข็งของลูกที่พ่อแม่ควรส่งเสริม สนับสนุนเหมือนที่ผมเห็นเขาชอบการเคลื่อนไหว การลงแรงทำอะไรขึ้นมาสักชิ้น ผมก็จะให้เขาทำ มันให้เต็มที”

2.2 ลูกของฉันกับรสนิยมทางเพศ

- เริ่มฉายแววความเป็น “นักกีฬา”

ช่วงชีวิตมัธยมของน้องสาวมั่งคุดสอบเข้าเรียนต่อในโรงเรียนหญิงล้วนเก่าแก่ เธอรู้สึกตื่นเต้นดีใจเป็นอย่างมากที่สามารถพิสูจน์ตัวเองว่ามีคุณภาพ ขณะที่มั่งคุดเองก็ภูมิใจที่น้องทำความฝันที่ตัวเองอยากเรียนที่นี่ได้สำเร็จ มั่งคุดเล่าต่อว่าเมื่อน้องได้เข้าไปเรียนแล้ว เธอสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดีและเป็นที่รักของเพื่อนๆ อีกตามเคยสังเกตได้จากยังได้รับการเลือกจากเพื่อนร่วมชั้นให้ทำหน้าที่หัวหน้าห้องตั้งแต่ชั้นมัธยม 1 และเป็นอีกเรื่อยมาจนกระทั่งจบการศึกษา การได้รับบทบาทผู้นำแม้เป็นเพียงเยาวชนสร้างชื่อให้เป็นอย่างดี ประกอบกับในช่วงมัธยม 2 มีการคัดตัวนักกีฬาสีประจำปี น้องสาวของมั่งคุดได้รับคัดเลือกให้ลงแข่งกีฬาวอลเลย์บอลชนิดที่ตัวเองก็ยังไม่มั่นใจว่าจะทำได้เพราะปกติไม่ค่อยถนัดกีฬาประเภทนี้ เมื่อได้รับคัดเลือกอาจารย์ประจำสีที่ดูแลการแข่งขันกีฬานัดนี้ก็ลงมาคุมซ้อมอย่างเข้มข้น ผลเมื่อถึงการจัดงานจริงทีมของน้องสาวสามารถคว้าเหรียญทองมาครองได้สำเร็จ มั่งคุดกล่าวว่าอาจารย์ที่เป็นโค้ชประจำทีมของโรงเรียนได้สังเกตลีลาของน้องสาวแล้วรู้สึกสนใจจึงมาถามกับมั่งคุดซึ่งมีสถานะเป็นผู้ปกครอง เขาเลือกถามความเห็นจากน้องสาวซึ่งเธอเองก็รู้สึกสนใจและภาคภูมิใจที่ทำได้สำเร็จจึงขออนุญาตมั่งคุดเข้าร่วมทีมโรงเรียนตั้งแต่นั้นมา

“ดีใจครับช่วงนั้น โรงเรียนนี้มันเป็นโรงเรียนที่เขาบอกว่าอยากเข้าไปเรียน ชอบชุดพละของโรงเรียน ผมก็เลยได้แต่บอกว่าถ้าอยากเรียนต้องสอบเข้าไปให้ได้นะ ที่นี้พอผลสอบมันออกมาแล้วเขาทำได้ เขาก็ดีใจมากกรี๊ดลั่นบ้าน ผมก็ภูมิใจที่เห็นเขาสำเร็จไปก้าวเล็กๆ ก้าวหนึ่ง”

“เขาเป็นคนอัยยาสัยดีนะ เลยเข้ากับเพื่อนๆ ได้ดีตั้งแต่สมัยประถมแล้ว ผมคิดว่าเขาเข้ากับเพื่อนได้ดีนะเพราะเห็นเขาได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าห้องอยู่ทุกปี ก็เป็นจนเรียนจบเลย”

“ตอนม.2 นี้เรียกว่าเป็นจุดสำคัญเลยก็ว่าได้ ตอนนั้นมันกำลังจะแข่งกีฬาสี ปกติน้องเขาก็ไม่ได้โดดเด่นอะไรหรอกเรื่องกีฬา แค่ออกเล่นกีฬาได้แล้วก็ชอบออกกำลังกาย

ครูประจำสีเขาเห็นหน่วยก้านมันเข้าท่ามั้งก็เลยมาชวนให้ลองลงดู ผมก็ไม่ได้ขัดอะไรถ้าเขาอยากลอง ธรรมชาติอย่างนึงของเขาคือมีวินัย ถ้าลองได้ทำอะไรแล้วจะมุ่งมั่นทำมันจนได้ ยิ่งถ้ามีแผนแบบนี้ๆ ส่วนใหญ่แล้วเขาจะทำได้ตามแผนที่วางไว้หมด พอแข่งเสร็จทีมเขาได้เหรียญทอง ก็ดีใจกันตามประสาแหละแต่มันไปเข้าตาโค้ชของโรงเรียนเข้า เขาเลยชวนให้ไปเป็นนักกีฬาโรงเรียนเลย โค้ชเขาก็มาถามผมนะว่าคิดยังไง ถ้ามึงขออนุญาตนั้นแหละ ผมก็ว่าแล้วแต่เด็กดีกว่าผมเป็นพ่อเป็นผู้ปกครองแต่ก็ไม่ได้ไปตีกรอบเขาไว้”

“เขาก็ดูสนใจนะเพราะเพิ่งแข่งกีฬาสีได้เหรียญมาไง ผมก็เลยบอกถ้าสนใจก็ไปลองทำดู เลยได้เป็นนักกีฬามาเรื่อย”

- เริ่มเป็น star ในวงการหญิงล้วน

หลังจากน้องเข้าร่วมทีมวอลเลย์บอลได้ไม่นาน เธอก็ได้ไปแข่งตามแมตต์ต่างๆ พร้อมกำชัยชนะกลับมาเกือบทุกครั้ง ทีมวอลเลย์บอลของโรงเรียนได้รับการเลื่อนชั้นตามผลคะแนนที่ไปแข่งชนะจนเข้ามาอยู่ลำดับต้นๆ ของภาค ชื่อของน้องเริ่มเป็นที่รู้จักกันในกลุ่มนักเรียนหญิงที่เรียกตัวเองเป็นแฟนคลับนักกีฬาโรงเรียน และเนื่องจากโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนหญิงล้วนกลุ่มแฟนคลับจึงมีเฉพาะนักเรียนหญิงซึ่งก็ปฏิเสธไม่ได้ที่ในกลุ่มนี้จะมีนักเรียนหญิงที่เป็นดีหรือหญิงรักหญิงรวมกลุ่มในนั้น มั้งคุณทราบหรือน้องสาวตนเป็นที่ชื่นชอบในวงการนักเรียนหญิงของโรงเรียนเนื่องจากเมื่อทีมกีฬาของโรงเรียนไปแข่งกีฬาครั้งใด ไม่ว่าจะผลครั้งนั้นจะแพ้หรือชนะโรงเรียนจะนำผลมาประกาศที่หน้าเว็บบอร์ดและในนั้นก็มีนักเรียนกลุ่มแฟนคลับเข้าไปแสดงความความคิดเห็นเชิงหยิกแกมหยอกบ้าง เชิงซู้สาวบ้าง รวมถึงเริ่มมีการส่ง link มาจากโรงเรียนอื่นทำให้ความนิยมในตัวน้องพุ่งทะยานอย่างจุ๊ดไม่อยู่

“โค้ชเขาเก่งนะโรงเรียนนี้ ที่ว่าเก่งเพราะสามารถรีดความเป็นนักกีฬาของน้องออกมาได้ พอไปแข่งแล้วก็ชนะเกือบจะตลอดเลย ผมไม่บอกหรือน้องเก่งเพราะกีฬานี้มันทำงานเป็นทีม พอชนะแล้วเขามีระบบเก็บคะแนนอะไรสักอย่าง ทีมของโรงเรียนมันก็ได้เลื่อนชั้นมาเรื่อยๆ จำไม่ผิดน่าจะต้นๆ ของภาคเลยนะ”

“จริงๆ เหมือนเรื่องนี้มันไม่น่าจะรู้ใช่ไหมละเพราะเด็กเขาก็น่าจะมีกลุ่มหรืออะไรกันหรือเปล่าในช่วงนั้น แต่ปกติเป็นคนติดตามเว็บไซต์โรงเรียนไง แล้วโรงเรียนนี้เขามีอาจารย์คอยเอาข้อมูลเวลานักเรียนไปแข่งอะไรต่างๆ เขาจะมาลงผลไว้ พวกเราผู้ปกครองก็อาศัยตรงนี้ติดตามข่าวตาโรงเรียนไปด้วย แล้วที่มันมี link กันระหว่างข่าวกับเว็บบอร์ดโรงเรียน เวลาผมไปเปิดอ่านผมก็จะเห็นพวกนักเรียนไม่รู้รุ่นพี่หรือรุ่นน้องหรือรุ่นเดียวกันนะ เขาก็จะมา comment กันใหญ่ถึงนักกีฬาคนนั้นคนนั้น แล้วน้องเราก็โดนพูดถึงมาก บางทีก็แซวบ้าง กัดจิก

บ้าง เชิงซู่สาวบ้าง ผมก็ไม่อะไรแถมยังเห็น link จากโรงเรียนอื่นอีก โอ..ดูไปกันใหญ่ ป๊อปกันใหญ่”

- มีเพื่อนหญิงมาส่งถึงบ้าน

โดยปกติแล้วมึงคงจะไม่ค่อยได้พูดคุยกับน้องเรื่องแฟนเพราะถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัว แต่เขาเริ่มสังเกตว่าหลังจากน้องได้รับความนิยมในหมู่เพื่อนนักเรียนหญิง เขามักได้ยินยามหน้าโรงงานแล้วว่าน้องมีเพื่อนนักเรียนหญิงด้วยกันมาส่งเป็นประจำ เปลี่ยนหน้าค่าตาไปบ้างตามช่วงเวลา และส่วนใหญ่นักเรียนหญิงที่มาส่งมักหน้าตาดี มึงคงจึงเริ่มสังเกตและเห็นว่สิ่งที่ยามเล่าเป็นความจริง เขาเริ่มสังเกตว่าช่วงกลางวันในห้องนอนของน้องสาวก็มักเปิดถึงตึกตื่น เขาลองแอบฟังเสียงในห้องแม้จะได้ยินไม่ชัดแต่พอจับใจความได้ว่าน่าจะกำลังคุยโทรศัพท์

“ปกติผมกับน้องตอนนั้นเราไม่ค่อยกันครับโดยเฉพาะเรื่องถามว่ามีแฟนหรือยังนี่ไม่ถามเลยให้เป็นพื้นที่ส่วนตัวกันไป แล้วผมมาได้ยินยามเขามาเล่าให้ฟังว่าเห็นลูกสาวผมมีเพื่อนนักเรียนหญิงมส่งอยู่เรื่อยเลยนะ แล้วมันไม่ใช่ครั้งเดียว มันหลายครั้งจนผมลองสังเกตดูว่ามันเท็จจริงยังไง ก็เห็นว่าเออมันจริงตามที่ยามแกล่่านะ คนที่มาส่วนใหญ่ก็เปลี่ยนมาเรื่อยๆ หรือว่าเขาจะผลัดเวรกันมา”

“มีเหมือนกันที่สงสัยว่าน้องมันจะมีแฟนหรือเปล่า แฟนจะเป็นผู้หญิงหรือเปล่า ไอ้คนที่มาส่งจะใช้รีเปล่า ก็ลองแอบดูไฟห้องนอนเขา เห็นว่าบางวันตึกแล้วก็ยังเปิดอยู่ ลองไปแอบเสี่ยหูฟังห้องนอนมันก็จับใจความไม่ได้หรอกว่าเสียงอะไร แต่รู้สึกได้ว่าเป็นเสียงน้องกำลังคุยโทรศัพท์อยู่แต่ไม่รู้คุยกับใคร อะไร ยังไง”

- มั่นใจน้องมีแฟนเป็นผู้หญิง

หลังจากมึงคุดจับสังเกตน้องสาวอยู่พักใหญ่เขาก็เริ่มมั่นใจว่าน้องน่าจะกำลังคบหาอยู่กับเพื่อนสาวหน้าตาจิ้มลิ้มน่ารักคนหนึ่ง เหตุที่ทำให้เขามั่นใจเช่นนี้ทั้งที่หลักฐานในบ้านยังไม่ชัดเจนเนื่องจากวันหนึ่งเขานัดลูกค้าไว้ที่ห้างสรรพสินค้าเพื่อพูดคุยธุรกิจและร่วมรับประทานอาหารกลางวัน ขณะที่เขานั่งภายในร้านซึ่งมีลักษณะเป็นกระจกใสมองได้รอบด้าน พลันสายตาก็เห็นน้องสาวของตนเดินมากับเพื่อนหญิงเป็นกลุ่มก้อน สิ่งที่สะดุดตาของมึงคือการทำที่การเดินเหินและการคลอเคลียของเพื่อนคนหนึ่งที่ไม่ความรู้สึกของเขาแล้วดูช่างไม่น่ารักเอาเสียเลย ประกอบกับทำที่ดูสนิทสนมของน้องที่มีต่อหญิงคนนั้น อากัปกิริยาต่างๆ ทำให้เขามั่นใจว่าหญิงคนนี้น่าจะเป็นมากกว่าเพื่อนเป็นแน่

“น้องไม่เคยพาเพื่อนคนไหนมาบ้านเลยนะ แล้วห้องนี่ก็ล็อคตลอด ที่บ้านเลยไม่มีหลักฐานอะไรเลยที่จะบอกว่าเขามีแฟนใหม่ แต่วันนั้นผมบังเอิญไปเห็นกับตา ผมไปนัดลูกค้าที่ห้า.. ก็สั่งอาหารแล้วนั่งคุยกันไปพลางๆ แล้วตรงที่ผมนั่งมันเป็นจุดที่หันหน้าออกไป

นอกร้านพอดี ร้านมันกระจกใสใช่ไหม ผมก็เห็นละว่ามีกลุ่มผู้หญิงวัยรุ่นเดินมากลุ่มหนึ่ง แต่งตัวก็แบบสมัยนิยมแหละแล้วมันเหลือบไปเห็นน้องเดินในกลุ่มนั้นด้วยแล้วไอ้คนที่เดินข้างๆ นะก็น่าตาดีเขียวแหละแต่เดินเบียดกันแจเลย มันดูแล้วยังไงไม่รู้จะทำที่มันดูไม่น่าใช้เพื่อนทั่วไปมันมันดูเยอะไปแล้วก็ไม่ค่อยน่ารักถ้าผู้ใหญ่เขาได้เห็น”

ส่วนที่ 3 ยามเมื่อปัญญาผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศ

3.1 จมจ่อมความมืดในใจ

- ไม่ถามถึงสิ่งที่เห็นมาแต่เก็บอาการหงุดหงิดไม่มี

วันนั้นหลังจากมึงคุดกลับบ้าน เขารู้สึกว่าตัวเองหงุดหงิดคล้ายมีอะไรบางอย่างครุกรุ่นอยู่ในใจ เมื่อน้องสาวกลับมาทำที่ของมึงคุดก็เปลี่ยนไปอย่างชัดเจนจนน้องสาวต้องถามว่าเป็นอะไร เขาเลือกที่จะไม่ตอบ เธอถามย้ำอยู่สัก 2-3 ครั้งจึงตัดสินใจเลิกถามและปล่อยให้มึงคุดจมกับความรู้สึกนั้นเพียงผู้เดียว เมื่ออยู่คนเดียวความคิดก็ฟุ้งพล่านเดือดดาลไปทั่ว เขาคิดทบทวนไปมาแล้วยังรู้สึกขัดเคืองสิ่งที่เกิดขึ้น ในใจก็หวนให้นึกโกรธไปยังเด็กสาวคนนั้นที่แสดงอาการไม่เหมาะสม เขาบ่นกับตัวเองถึงความไม่รู้จักรกาลเทศะเสียเลย พาลโกรธไปยังพ่อแม่เด็กคนนั้นที่ทำไม่ไม่รู้จักรักร้องลูกให้ลูกอยู่ในร่องในรอย เป็นผู้หญิงควรวางตัวให้เรียบร้อยแล้วก็ไปหาผู้ชายคบไม่ใช่มายุ่งกับลูกผู้หญิงของชาวบ้านเขา มึงคุดกล่าวอีกว่าจริงๆ แล้วมันยังคิดต่อกอีกมาก แต่ทั้งหมดมันก็วนมาที่จุดเดิม คือนั้นเขาจึงนอนหลับไปพร้อมไฟโทสะ

“วันนั้นเหมือนหอบเอาไฟกลับบ้านไปด้วย มันร้อนเนื้อร้อนตัวไปหมด ไอ้ที่เคยนึกเคยคิดว่าต้องทำอะไรบ้างมันตื้อไปหมดแล้วมันเหมือนจมอยู่ในน้ำ พอเขากลับมาผมก็ไม่ได้บอกเขาว่าเป็นอะไร ขนาดเขาถามย้ำ 2 หรือ 3 รอบด้วยนะ แต่ผมก็คิดว่าไม่บอกอยากให้รู้เอาเองว่ามันเดือดในใจนี้ แต่สุดท้ายเขาก็ไม่รู้สักอะไรเดินขึ้นห้องไป”

“มาอยู่คนเดียวแล้วนึกถึงภาพที่เห็นมันก็มีแต่ความโกรธ ความหงุดหงิดเต็มไปหมด นึกโกรธไปยังเด็กสาวคนนั้นที่ทำตัวไม่เหมาะสม ผมบ่นกับตัวเองถึงความไม่รู้จักรกาลเทศะเสียเลย พาลโกรธไปยังพ่อแม่เด็กคนนั้นที่ทำไม่ไม่รู้จักรักร้องลูกให้ลูกอยู่ในร่องในรอย เป็นผู้หญิงควรวางตัวให้เรียบร้อยแล้วก็ไปหาผู้ชายคบไม่ใช่มายุ่งกับลูกผู้หญิงของชาวบ้านเขา จิตมันวิ่งวนไปหมด”

- แอบค้นห้องเจอของดีของสาวทอม

สิ่งที่มึงคุดเองไม่เคยคิดจะทำเลยในชีวิตการเป็นพ่อของลูกก็คือการล่วงเกินสิทธิ แต่ด้วยความโกรธมันบังตาทำให้เห็นสิ่งที่รู้อยู่ว่าผิดแต่ก็เลือกกระทำลงไป มึงคุดตัดสินใจใช้กุญแจสำรองไขเข้าไปในห้องของลูกสาวและรีบค้นหาสิ่งทีคาดว่าจะเป็นสิ่งแสดงความ

เป็นทอม เขาใช้เวลาหรือคั่นจนไปเจอกับสายรัดหน้าอกที่สาวทอมมักใช้เป็นเครื่องรัดให้หน้าอกดู
แพบ เขาจึงนำมาเปิดฉากทะเลาะกับลูกสาวในเย็นวันนั้น

“ตอนนั้นผมยอมรับว่าผมโมโหมาก โกรธมากทั้งที่จริงๆ แล้วผมไม่
ควรถือความโกรธไว้รุนแรงขนาดนั้น แต่วันนั้นผมมันหลงผิดไป”

“ผมเดินไปหยิบกุญแจสำรองแล้วก็เดินอาดๆ ไปที่ห้อง จิตสำนึกผม
ตอนนั้นมันไม่ทำงานหรือสั่งการอะไรแล้วละ สิ่งที่ผมนึกในใจคือถูกต้องหาให้ได้ว่ามึงเป็นทอมใช่
ไหม คือมันเหมือนนะว่าผมจะต้องการอะไรสักอย่างมายืนยันความคิด แต่จริงๆ แล้วแทบไม่ต้อง
เลยเพราะผมปักใจไปแล้วว่าเขาเป็น”

“ผมไขเข้าไปแล้วมันเหมือนผมหน้ามืด หน้ามืดเพราะโกรธนะ มัน
รู้ๆ คั่นๆ ต่างกับคนบ้าคนหนึ่งหรือหมาบ้าตัวหนึ่งที่กำลังหาอาหารเน่าในกองขยะ สติสะตังอะไร
มันก็ไม่มีหรือมันคิดแต่ว่าจะหาของเน่าให้เจอให้ได้ แล้วพอมันพยายามหาจนเจอ มันไม่ได้ดีใจ
นะแต่มันสะใจที่กูทำได้แล้ว เห็นใหม่ว่าไอ้ที่คิดที่นึกไว้มันจริงด้วย”

- น้องโกรธจัดเปลี่ยนสรรพนามจาก “ป้า” เป็น “พี่”

เมื่อกลับมาตอนเย็นมึงคุดก็เปิดฉากฟาดวงฟาดงาใส่น้องสาวแบบ
ไม่ยั้ง คำถามหยาบคายต่างๆ ถูกขุดมาถามแต่ไม่ประสงค์จะฟังคำตอบ น้องสาวแม้จะระแคะ
ระคายกับอาการที่เปลี่ยนไปของผู้ปกครองที่ดูแลเป็นอย่างดีมาตลอด แต่เมื่อต้องรับมือกับ
สถานการณ์พายุที่รุนแรงและถาโถมมาอย่างบ้าคลั่งขนาดนี้ เธอก็ไม่พร้อมจะรับมือได้เช่นกัน
มึงคิดแล้วว่าตอนนั้นสิ่งที่เขาพอจะจดจำได้คือภาพของน้องสาวร้องไห้อย่างน่าเวทนา อาการช็อค
ปนคราบน้ำตาและเสียงสะอื้นเป็นภาพแห่งความทรงจำของชายคนนี้ สาวน้อยน่ารักที่ถูก
ประทับตราไว้ว่าเป็นทอมกลายเป็นความผิดระดับมหภาคที่สร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจของ
โลก เธอตัดสินใจสบถผู้เป็นพี่และประกาศกร้าวที่จะไม่กลับไปเรียก “ป้า” เหมือนเดิมอีก สร้าง
ความรำฉานให้ครอบครัวอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน

“เย็นวันนั้นเลยพอเขากลับเขายกมือไหว้ผมตามปกติแต่ในใจเขาคงรู้
แล้วละว่าสักพักมันต้องเกิดอะไรแน่ ผมจำได้ว่าเขานั่งลงแบบกลัวๆ แล้วผมก็เปิดฉากด้วยการ
หยิบสายรัดหน้าอกของเขาออกมาฟาดไปที่พื้นเต็มแรง ผมไม่แน่ใจว่าตอนนั้นเขาทำหน้ายังงั้น
จะร้องไห้หรือเปล่าอันนี้ผมก็ไม่แน่ใจนัก แต่ผมเนี่ยมันเหมือนคนบ้าไปแล้ว ผมถามคำถามเขามากมาย
เลยนะ อย่างทำไมถึงเป็นทอม มึงไปติดมาจากไหน ใครเขาสั่งสอนให้เป็นแบบนี้ คือทุกคำถาม
ของผมมันมีแต่คำหยาบคายและทำร้ายจิตใจกันแบบสุดๆ”

“เธอคงช็อคแหละผมเดานะตอนนั้น แต่จำได้ว่าเห็นเธอร้องไห้แบบ
น่าสงสารมาก แต่ผมกลับสะใจที่เห็นเธอเป็นแบบนี้ มันต้องใช้ยาแรงมันจะได้เลิกเป็นทอมเสียที่

ยาแรงขนาดนี้ทำให้ผมเองก็ได้รับแผลเป็นอยู่มีใช้น้อยเพราะมันก็เป็นครั้งที่ผมได้ยื่นเขาด่าผมแบบ
สาดเสียเทเสียเลย คำหยาบคายก็หลุดมาวิ่งให้เต็มไปหมด”

“จุดพีคมันอยู่ตรงที่เขาประกาศเล็กเรียกผมว่าป้าเลย ถามว่าผม
เสียใจไหมถ้าตอบตอนมีสติก็เสียใจมาก แต่ตอบตอนขาดสติก็พูดได้เต็มปากว่าเรื่องของมึง ถ้ามึง
ไม่หายจากทอมมึงก็ไปใช้ชีวิตตามยถากรรมได้เลย”

3.2 เคลื่อนจากมีดสู่แสงแรก

- มียายเป็นคนจุดเทียนในใจ

หลังจากยุทธการเล็กเรียกป้าของน้องสาวเกิดขึ้นทำให้ตัวน้องเองก็
ยากที่จะอาศัยในโรงงานที่ใช้ชีวิตมานาน เธอจึงต้องระหกระเหินจากที่พักออกไปเช่าหออยู่แต่ด้วย
มีเงินติดตัวจึงไม่ใช่สิ่งที่ทำไม่ได้ หลังจากน้องสาวจากไปแล้วความสงบได้เข้ามาแทนที่ความบ้า
ระห่ำ แต่ความสงบนี้เป็นความสงบที่สงบจากสิ่งแวดล้อมภายนอกเท่านั้นเพราะภายในใจของบุรุษ
ผู้ซึ่งบัดนี้กลายเป็นแค่พี่ชายแล้วยังคงรุมเร้าด้วยไฟแห่งโทสะ มังคุดไม่มีทางออกที่พอจะมองเห็น
ได้ในช่วงเวลาสำคัญที่สุด สิ่งเดียวที่บอกกับใจของเขาคือเขาเองก็อยู่บ้านหลังนี้ไม่ได้เช่นกันเพราะ
ภาพและเหตุการณ์นั้นยังคงย้อนมาสร้างความกระเพื่อมในใจให้เขาเป็นอย่างมาก เขาทดลองออกไป
หาที่พักตากอากาศเพื่อทำจิตใจให้สงบแต่มันก็ได้เพียงชั่วคราว เขาจึงแวนนึกถึงยายที่เคยผูกพัน
กับเขาสมัยช่วยเลี้ยงดูน้องตอน 2 ขวบ ตัดสินใจขับรถออกไปตามหายายว่ายังอยู่ดีมีสุขหรือไม่
ความตั้งใจครั้งนี้ไม่สูญเปล่า มังคุดได้เจอยายบวชชีพรานมณีน้อยที่วัดเดิม แม้สภาพร่างกายของ
ยายจะแปรเปลี่ยนเพราะความชราเข้าครอบคลุม แต่ยายก็ยังคงตาหุติ พุดคุยได้รู้เรื่องและมีสติ
ครบถ้วน มังคุดดีใจเป็นอย่างมากที่ตามหาจนเจอ เขาเล่าให้ยายฟังทั้งหมดว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง
ยายชักชวนให้พักเสียที่นี้ก่อนคืนนี้ มังคุดจึงตอบตกลงโดยไม่ต้องคิดให้เสียเวลา

“ที่นี้น้องเขาออกจากบ้านไปอยู่หอได้เพราะเขามีเงิน คือผมให้เงินเขา
ไว้ใช้ค่อนข้างเยอะแล้วส่วนตัวเขาเองก็ไม่ได้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยอะไรเลยพอมีเงินเหลืออยู่”

“สงบขึ้นมาเลยครับ อะไรในบ้านพวกนี้มันก็เงียบขึ้นมา แต่ในใจผมที่
อยู่ตรงนั้นมันไม่ได้เงียบไปด้วยนะครับ มันยังตั้งคำถามกับตัวเอง ยังโกรธอยู่ พอเห็นข้าวของอะไร
ก็ยังพอให้นึกถึงเหตุการณ์แล้วก็นึกกรุ่นขึ้นมาอีก ผมก็เลยว่าอยู่ตรงนั้นไม่ได้ละ คงต้องขอลาพัก
ร้อนสักระยะ ผมก็ออกไปหาที่พักตากอากาศเริ่มจากในไทย ไปมาหลายที่ช่วงนั้น แต่มันก็ไม่ช่วย
อะไรเท่าไร ลองไปต่างประเทศสิ ลองไปประเทศที่มันหนาวจัดๆ ก็พอช่วยได้นะแต่ตรงนั้นไม่ใช่
บ้านเรา สุดท้ายก็ต้องกลับ พอกลับมาเจอความรู้สึกเดิมๆ อีก”

“นึกไม่ออกจะทำไงดี แล้วก็ไม่รู้เพราะอะไรละ ไปนึกถึงยาย เออ
ตอนเราเลี้ยงน้อง 2 ขวบแกเคยอยู่กับเรานี่ ตอนนี่แกกลับไปวัดลองไปหาแกดูดีกว่า ก็เลยตัดสินใจ

เดินทางไปเลย พอไปถึงเจอแก แกก็ยังแข็งแรงอยู่แม้จะดูแก่ตัวไปบ้าง ผมก็เล่าสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมด ให้แกฟัง แกก็เข้าใจนะไม่ว่าอะไรผมแล้วก็ชวนพักค้างกันที่นั่นเลย”

- ยายสอนให้สังเกตความโกรธ

มังคุดไปใช้ชีวิตที่วัดอยู่ช่วงหนึ่ง วัดนี้มีกิจกรรมฝึกวิปัสสนา แต่เขาเองรู้สึกว่ายังไม่พร้อมจึงเลือกที่จะเป็นคนช่วยเหลืองานด้านอื่นแทนการฝึกวิปัสสนา การทำงานหนักในแต่ละวันทำให้เขาลืมความครุกรุ่นในใจไปได้แต่พอตกกลางคืนเข้าพักนอน เขาก็ต้องเจอกับมันมารบกวนอีก มังคุดไปปรับทุกข์กับยาย ยายก็บอกว่าเรื่องนี้มันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ลองสังเกตดูว่าแล้วมันยังงัยต่อ มันจะไปไหนต่อ เขาเล่าในช่วงแรกก็ไม่ได้เห็นอะไรว่าจะไปไหนต่อ เห็นเพียงว่าถ้าใส่ใจหรือปล่อยลืมนะ มันไปมันก็จะหายไปแต่พอมันจะกลับมา มันก็กลับมา ยายก็ว่าแบบนี้ถูกแล้ว เขาจึงค่อยๆ ฝึกแบบนี้ก็ยอมรับว่าทันบ้าง ไม่ทันบ้างและส่วนใหญ่ไม่ทัน

“พอไปอยู่วัดก็ไม่ได้ทำอะไรเป็นชิ้นเป็นอันสักเท่าไร ส่วนใหญ่ก็ไปช่วยเหลือกันแบบขอร้องมากกว่า”

“แต่ละวันก็อาศัยทำงานให้มันหนัก ผลก็คือมันก็ลืมไ้พวกความโกรธอะไรนี่ลงไปได้แต่พอตกกลางคืนมันก็วนกลับมาอีกแล้ว มารบกวนอีกแล้ว ลองไปปรึกษายาย แกก็ว่านี่เป็นเรื่องปกตินะ”

“แกให้ลองดูว่าความโกรธมันไปไหนต่อ ถ้ามองไม่เห็นมันไหม เขาจริงส่วนใหญ่ก็ไม่เห็นหรอก ไม่ทันมันหรอก มาไวไปไว”

- กลับไปเฝ้าน้องสาว

มังคุดใช้ชีวิตช่วยเหลือกิจการงานวัดอยู่ประมาณ 2 เดือนก็ขออนุญาตกลับไปดูแลธุรกิจ ส่วนสภาพจิตใจก็ดีขึ้นมาก เริ่มเห็นเค้าร่างความคิดของตนที่กระทำไปแล้ว แม้จะย้อนกลับไปแก้ไขไม่ได้แต่สามารถปรับปรุงสิ่งที่ผิดพลาดได้ มังคุดจึงตัดสินใจกลับไปขอโทษน้องและตั้งใจจะกลับไปชวนให้กลับมาอยู่ด้วยกันเหมือนเดิม ผลเมื่อมังคุดไปทำจริงก็ประสบผลสำเร็จน้องสาวหายอนและกลับมาเข้าพังกันเหมือนเดิม

“พออยู่ตรงนั้นสักพักแล้วมันเริ่มคิดได้ละก็ตัดสินใจว่าจะต้องถึงเวลากลับไปอยู่ในโลกความจริงละ คิดว่าออกไปจะเฝ้าน้องสาวให้กลับมาอยู่ด้วยกันเหมือนเดิม มันก็เริ่มเห็นว่าผมมีส่วนผิดในนั้นอยู่เยอะ”

“เขาเองก็เห็นความจริงใจของผมแหละ สุดท้ายก็กลับมาอยู่ด้วยกัน”

- กลับมาเป็นทอมอย่างเต็มที่

การกลับมาครอบนี้ของน้องสาวดูจะเปิดเผยความเป็นตัวตนได้อย่างชัดเจนมากขึ้น เธอไม่ปกปิดหรือปิดบังอะไรกันให้มากกว่าเดิม เธอตัดสินใจพาแฟนที่คบอยู่เข้า

บ้านให้มั่งคั่งรู้จัก เธอนำแผ่นรัดหน้าอกออกมาซักและผึ่งแดดอย่างเปิดเผย เธอเลือกแต่งตัวด้วยชุดที่สุภาพเหมือนเดิมแต่สะท้อนความเป็นตัวตนของเธอมากขึ้น เธอเริ่มพาแฟนคลับของเธอเข้ามาบ้านและมีกิจกรรมร่วมกันอย่างเปิดเผย มั่งคั่งคิดว่าเขาสังเกตเห็นน้องสาวดูมีความสุขมากแต่เขาก็สังเกตเห็นตัวเองเช่นกันว่าเหมือนตนเองจะเก็บกดความรู้สึกอะไรบางอย่างไว้ เขาเดินทางไปหายายและพักกับยายสักกระยะหนึ่ง คำตอบที่สามารถตอบกับตัวเองคือ แม้เขาจะยินดีให้น้องเป็นอิสระจากพันธนาการ แต่บางครั้งความรู้สึกหัวน้ําภายใน ความไม่ได้ตั้งใจมันก็ยังคงทำงานอยู่เบื้องหลัง และถ้ามันไม่ได้ถูกสังเกตบ่อยๆ มันก็สามารถกลับมามีกำลังได้

“กลับมารอบนี้น้องเขาเป็นตัวเองอย่างเต็มที่เลย ยอมรับว่าตอนแรกก็อึดอัดพอสมควรนะเพราะมันเหมือนสิ่งที่เราอนุญาตแต่ไอ้ข้างในมันก็ยังมีความแบบอนุรักษ์นิยมอยู่ มันเลยเหมือนว่าด้านกันอยู่ข้างใน”

“ลองกลับไปหายายอีกครั้งเพราะอยากรู้ว่ามันควรหาทางออกต่ออย่างไร แล้วมันก็ได้คำตอบมาว่าความไม่ได้ตั้งใจนี่มันก็เป็นภาวะที่อยู่ในตัวผมนี้แหละ มันก็เข้าออกได้อยู่ หมั่นฝึกฝนสังเกตบ่อยๆ ก็จะสามารถลดอำนาจของมันลงได้ ถ้าไม่ไปมองมัน กำลังมันก็จะเพิ่มขึ้นแล้วก็ทำให้ชีวิตเดินทางผิดแบบที่ผ่านมา”

- มาวัดบ่อยขึ้นได้เห็นทอมคนอื่นที่ไม่ใช่แค่น้องสาว

หลังจากมั่งคั่งและยายเริ่มจูนเป็นคลื่นเดียวกันมากขึ้น แต่ยังมีได้หมายความว่าเขาจะยอมรับหรือเข้าใจสิ่งที่น้องเป็นอยู่ได้ทั้งหมด บัจฉัยที่ทำให้มั่งคั่งค่อยๆ เข้าใจและยอมรับทอมมากขึ้นเกิดขึ้นเมื่อครั้งหนึ่งเขามาวัดในช่วงเช้าที่ตรงกับวันพระ วันนั้นมีญาติโยมมาตักบาตรกันมาก เขาพลันเหลือบไปเห็นสาวท่าทางทะมัดทะแมงคนหนึ่งกำลังประคองหญิงสูงวัยมาตักบาตรพระ เขารู้สึกประทับใจภาพที่เห็นนั้นเป็นอย่างยิ่ง ฉับพลันในหัวก็ผุดขึ้นมาว่าเป็นทอมน่ารักๆ ก็ได้เนิ่นา มันไม่ได้หมายความว่าเห็นทอมแล้วต้องดูเจ้าชู้กุ่มกุ่ม หรือต้องไปทำตัวไม่เหมาะสมหรือปฏิบัติตนแต่ในมุมที่น่าเสียดาย ประโยคที่ผุดขึ้นฉับพลันนี้ไปเชื่อมโยงกับภาพที่เขาเห็นเมื่อครั้งไปห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งแล้วเห็นภาพน้องสาวตนเองกำลังคลอเคลียกับหญิงสาวอย่างไม่ค่อยเหมาะสมและไม่ถูกกาลเทศะ จุดนี้เองทำให้เขาเกิดการต่อต้านความเป็นทอมขึ้นมา หลังจากเขาเข้าใจปรากฏการณ์ในใจที่ผ่านมาของตนแล้ว เขาก็หันไปส่งยิ้มให้ทอมคนนั้น ทอมคนนั้นก็ส่งยิ้มตอบกลับมาแล้วต่างแยกย้ายกันไป

“มันเหมือนความเข้าใจที่ผมมีเนี่ยมันจะค่อยๆ เพิ่มขึ้นแบบสว่างขึ้นเรื่อยๆ นะครับ อย่างที่ผมไปตักบาตรพระครั้งนั้น ก็ต้องขอบคุณสาวทอมคนนั้นมากๆ เลย เพราะภาพที่ผมเห็นวันนั้นมันเปลี่ยนความคิดอะไรที่อยู่ในใจผมไปหมดเลย แล้วการเห็นภาพวันนั้นมันก็ทำให้ผมได้เข้าใจสิ่งที่ตัวผมเป็นอยู่มาตลอดด้วย”

“ไม่ได้ตั้งใจจะไปสังเวยอะไรนะครับ แต่มันเหมือนพอดีเหลือบไปเห็นแบบนี้มากกว่า น้องทอมคนนั้นเขาพา..ผมว่าน่าจะเป็นแม่หรือยายเขามั้งมาดักบาตร แล้วผมเห็นการปฏิบัติของเขากับแม่ ผมว่ามันเป็นภาพที่น่ารักมากเลยครับ มันดูช่วยเหลือกัน เกือบอ้อมยิ้มไม่ได้”

“ในหัวผมตอนนั้นมันพุ่งขึ้นมาเลยครับว่าเห้ย..เป็นทอมน่ารักๆ ก็ได้นี้นะ มันไม่ได้หมายความว่า เป็นทอมแล้วต้องดูเจ้าชู้กรุ่มกริม หรือต้องไปทำตัวไม่เหมาะสมหรือปฏิบัติตนแต่ในมุมที่น่าเสียมเสียด”

“ตรงนั้นมันทำให้ผมเข้าใจตัวเองเลยครับว่าทำไมผมถึงต่อต้านทอม มันเป็นอย่างนี้เองใจเล่า คือมันเชื่อมกับภาพที่ผมเห็นน้องสาวของตัวเองเดินกับผู้หญิงแล้วที่ผมบอกว่ามันไม่น่ารักใจครับ ผมเลยเหมือนแอนตี้”

- เจอกันหลายครั้งยิ่งประทับใจ ยิ่งเปลี่ยนมุมมองที่มีกับน้อง

หลังจากมังคุดและสาวทอมคนนั้นพบกันครั้งแรกที่วัด เขายังเล่าอีกด้วยว่าเขาเองมีโอกาสได้เจอกันอีกหลายครั้งที่วัดและทุกครั้งที่เขาเจอกันจะเป็นภาพเล็กๆ ที่มีความน่ารักซ่อนอยู่ ภาพแห่งความประทับใจนี้ส่งการเปลี่ยนแปลงในใจของมังคุดที่ละน้อย มุมมองที่มีต่อน้องก็เปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อยด้วยเช่นกัน

“เหมือนจะเหลือเชื่อซะครับสำหรับปัญญาคนเราเนี่ย ความเข้าใจของ ผมมันขยายตัวขึ้นได้จากการเห็นทอมอีกคนหนึ่ง ทุกครั้งที่ผมกลับมามุมมองที่มองน้องก็เปลี่ยนไปค่อยๆ ก้าวไปแบบเล็กๆ เข้าใจคำว่ายอมรับแบบยอมรับได้จริงๆ”

3.3 ปัญญาคือแสงสว่างนำทางชีวิต

- การยอมรับคือการปลดปล่อย

การยอมรับของมังคุดนี้มีใช้การยอมรับที่เกิดขึ้นจากการคิดได้เท่านั้น แต่เป็นการมองเห็นสิ่งที่ตนเป็นอย่างชัดเจนจนนำไปสู่การปลดปล่อยบางสิ่งที่กักขังใจไว้

“เป็นการปลดปล่อยให้เขาได้มีพื้นที่แสดงออกเป็นของตัวเอง เลิกกำหนดกฎเกณฑ์อะไรอีกแล้ว ชีวิตของเราเราว่าเต็มทีนะแต่มันยังควบคุมอะไรอีกตั้งหลายอย่างไม่ได้ ประสาอะไรจะไปครอบงำชีวิตคนอื่นใช้ไหมละ ให้เขาโตไปเป็นต้นไม้ในแบบของเขา”

“เห็นความเป็นตัวตนของตัวเองนะ อัดตา มันไม่ได้ห่วงน้องจริงๆ หรอกตอนนั้นมันแค่ห่วงภาพลักษณ์ตัวเอง แล้วมันก็เหมือนติดกับดักความสำเร็จที่เคยนึกคิดอะไร ถ้าวางแผนดี ก็ทำสำเร็จ แต่พอมาเป็นน้องคนนี้นั้นมันทำให้ได้เรียนรู้อีกแบบเลย กลับมารักมาเห็นคุณค่าที่เขาเป็นแบบนี้แหละ ภาพลักษณ์อะไรมันก็แค่ดวงตา คนอื่นก็คงจินตนาการตามประสา มันไม่ได้เอามาใส่ใจ”

- คืบสู่ความเป็นครอบครัว

เมื่อปัญญาของมังคุดได้เผยตัวออกมาอย่างชัดเจนแล้ว สิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นคือเราได้ของที่ยากไปกลับคืน การได้คำว่า“ป้า” ของมังคุดกลับมาเป็นคุณค่าสูงสุดในชีวิตของคนที่ได้ชื่อว่าเป็นตัวแทนของพ่อและแม่ในการดูแลน้องสาว

“ตอนที่ยังจับไม่ได้ว่าเป็นทอมนะ มันมีความสุขกันดี เขาเรียกเราว่าป้าทั้งๆ ที่เราเป็นแค่พี่ชายนะ แต่คงเป็นเพราะดูแลกันเต็มที่ละมัง พอเรื่องมันแดงขึ้นมาพยายามเปลี่ยนแปลงอะไรๆ ในชีวิต ภาพความสุข เขาไม่เรียกเราว่าป้าแล้วนะ พอผ่านมันมาได้เออ มันดี มันได้กลับมาเข้าใจกัน สนุกใจกันเหมือนเดิม”

“มีคนให้ feedback ว่าแต่ก่อนชอบสั่งๆ ไม่รับฟังแต่จากตรงนี้ทำให้ผมกลายเป็นคนรับฟังนะ รอฟังเขาให้จบก่อน ยังไม่ตัดสินเขา เหมือนเอาใจคนฟังมาใส่ใจผมมากขึ้น จุดนี้ด้วยมังที่ทำให้ท่าทีน้องก็เปลี่ยนแปลงไปกลับมาเรียกว่าป้าเหมือนเดิม กล้าตากแผ่นที่ตัวเองใช้รัดนมอย่างเปิดเผย กล้าพาแฟนผู้หญิงเข้าบ้าน”

กรณีศึกษาที่ 3: พุทรา

ส่วนที่ 1 ภูมิหลังชีวิตของพ่อแม่

พุทราเป็นชื่อสมมติของคุณแม่อายุ 33 ปี การศึกษามัธยมศึกษาปัจจุบัน ประกอบอาชีพลูกจ้างบริษัท มีลูกเป็นกระเทย อายุ 13 ปี กำลังศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น หลังจากผู้วิจัยพูดคุยและนัดหมายกันผ่านโทรศัพท์แล้วนั้น พุทรา ก็แสดงออกถึงความรู้สึกยินดีและเต็มใจเป็นอย่างมากที่จะได้เป็นผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อคนอื่นๆ เธอบอกว่าเธอเองก็อยากให้ลูกของเธอมีโอกาสได้เรียนถึงระดับปริญญาเอกบ้างถ้าเขาเรียนไหว ส่วนตัวเธอก็จะสนับสนุนลูกให้ได้มากที่สุด ส่วนตอนนี้ขอช่วยเหลือส่งผู้วิจัยให้ไปถึงฝั่งก่อน ถือเป็นความโชคดีของผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่งที่มีโอกาสได้พบเจอกับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นคนน่ารัก จิตใจดีมีเมตตา

ในวันแรกที่ผู้วิจัยและพุทราได้เจอกันนั้นผู้วิจัยได้รับการอำนวยความสะดวกจากผู้แนะนำซึ่งเป็นอาจารย์ของลูกชายพุทราผู้แนะนำนัดหมายกับผู้วิจัยที่บริเวณป้ายรถเมล์หน้าห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งบนถนนพระรามที่ 2 กรุงเทพมหานคร จากนั้นจึงเดินทางพร้อมกันไปยังจุดหมายโดยรถยนต์ส่วนตัวของผู้แนะนำซึ่งเป็นบ้านพักของพุทราและสามี เมื่อเดินทางมาถึงผู้วิจัยทราบจากผู้แนะนำว่าลักษณะบ้านพักเป็นห้องชุดที่ชาวบ้านย่านนั้นเรียกกันติดปากว่าแฟลต ลักษณะของโครงการเป็นอาคารชุดสูง 8 ชั้น จำนวนหลายสิบอาคารในอาณาบริเวณเดียวกัน สำหรับห้องชุดที่พุทรา สามี และลูกชายสองคนอยู่บริเวณอาคาร B ซึ่งห่างจากถนนสายหลักไม่มากนัก บริเวณด้านหน้าอาคารจึงค่อนข้างพลุกพล่านพอสมควร ห้องชุดที่อยู่ชั้นล่างระดับเดียวกับถนนนั้นเปิดเป็นร้านค้าของชำบ้าง ร้านตัดผม-เสริมสวยบ้าง ร้านเกมส์บ้างร้านอาหารตามสั่งบ้าง

ปะปนกันไป บริเวณด้านหน้ามีการจอดรถเป็นแนวยาวแต่ไม่ค่อยเป็นระเบียบนักอาจเป็นเพราะมีผู้คนสัญจรไปมาค่อนข้างมาก ห้องชุดของพุทราอยู่ชั้น 5 ซึ่งต้องเดินเท้าขึ้นไปเนื่องจากอาคารไม่มีลิฟท์ หลังจากผู้วิจัยและผู้แนะนำเดินทางมาถึงด้านหน้าอาคารชุดแล้วจึงโทรศัพท์ขึ้นไปแจ้ง พวกเราใช้เวลารอไม่นานพุทราก็ลงมารับและเดินนำพวกเราขึ้นไปยังห้องพัก

ลักษณะของห้องพักที่ผู้วิจัยและพุทราพูดคุยกันนั้นมีขนาดประมาณ 35 ตารางเมตร แบ่งเป็นโซนนั่งเล่นรับแขก (นั่งพื้นไม่มีโซฟา) โซนทำครัวที่เป็นครัวเปิด โซนห้องนอนของพุทราและสามี โซนห้องน้ำ และโซนระเบียงซักล้าง โดยโซนที่ถือว่าเป็นโซนอเนกประสงค์ที่สุดน่าจะเป็นโซนนั่งเล่นรับแขกเพราะถือเป็นพื้นที่ที่พุทราเล่าว่าปกติพื้นที่ตรงนี้ทุกคนจะใช้เป็นพื้นที่ส่วนกลาง ใช้ดูทีวีตอนเย็น ใช้กินข้าวเย็นร่วมกัน ใช้อ่านหนังสือทำการบ้าน และใช้ปูเป็นที่นอนสำหรับลูกชายสองคนของพุทรา แม้พื้นที่ห้องโดยรวมจะถือว่ากว้างขวางพอสมควรสำหรับการอยู่อาศัยในเมืองหลวงยุคปัจจุบัน แต่เมื่อห้องขนาด 35 ตารางเมตรมีผู้ใช้สอยพื้นที่ถึง 4 คนทำให้อาจคับแคบไปบ้างเมื่อสมาชิกทั้งหมดอยู่กันพร้อมหน้า ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าห้องชุดของพุทรามีการถ่ายเทอากาศค่อนข้างดีแม้จะเปิดเพียงพัดลมเพดานก็มิได้ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกอึดอัด พุทราจึงให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าอากาศบริเวณนี้ค่อนข้างดีลมพัดแรงประกบกับห้องชุดนี้ตั้งอยู่บนชั้น 5 ของอาคารจึงไม่ถูกรบกวนจากกลิ่นไม่พึงประสงค์มากนักแต่ช่วงกลางคืนอาจพบปัญหาเสียงดังรบกวนจากรถบรรทุก รถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์วิ่งผ่านซึ่งบ้างเพราะอยู่ไม่ไกลจากถนนสายหลักแต่ทั้งหมดนั้นก็มิได้ทำให้ครอบครัวรู้สึกรำคาญมากนักกระทบการพักผ่อนยามค่ำคืนเนื่องจากทุกคนล้วนชินกับเสียงเหล่านี้มาตั้งแต่ลูกชายคนโตเกิดแล้ว

1.1 เส้นทางชีวิตก่อนพบเนื้อคู่

- ใช้ชีวิตเป็นลูกอีสาน

พุทราเล่าให้ฟังว่าตนเองเกิดและเติบโตมาบนแผ่นดินที่แห้งแล้งที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ พ่อและแม่รวมถึงต้นตระกูลทั้งหมดเป็นชาวนาปลูกข้าวหอมมะลิมาหลายชั่วอายุคน แม้ข้าวหอมมะลิจะถือเป็นสินค้าชั้นเยี่ยมเป็นหน้าเป็นตาให้กับการส่งออกของประเทศไทย แต่เธอก็ยืนยันว่าครอบครัวไม่ได้มีฐานะร่ำรวยและบางช่วงเวลาก็ต้องหยิบยืมเงินกู้ธนาคารเพื่อนำมาหมุนเป็นค่าใช้จ่ายในบ้านด้วยซ้ำ เธอคิดว่าอาจเป็นเพราะครอบครัวเธอมีพี่น้องร่วมสายโลหิตถึง 6 คนและแต่ละคนอายุไล่เลี่ยกัน นอกจากนี้เธอยังเอ่ยถึงชีวิตในวัยเด็กว่าค่อนข้างอบอุ่นจากการเป็นครอบครัวขยายที่สมาชิกหลายรุ่นอยู่กันพร้อมหน้า ไม่ว่าจะเป็นพุทราและพี่น้องที่ถือเป็นรุ่นลูก พ่อแม่ ตายาย และทวด โอกาสที่จะเห็นภาพบ้านสงบจากเสียงผู้คนจึงถือเป็นของหายาก ทุกคนในบ้านไม่ว่าจะอายุมากน้อยอ่อนแก่เพียงใดจะมีภาวะรับผิดชอบที่ตกกับยายเป็นผู้

กำหนดไว้ให้ชัดเจน ซึ่งพุทธาเองได้รับหน้าที่ให้เป็นผู้ช่วยแม่กับยายในการหยิบจับทำครัวและล้างถ้วยชามยามที่สมาชิกทุกคนอิมหน้าสำราญกันแล้ว เธอยังกล่าวอีกด้วยว่าสิ่งที่ต้องทำเป็นประจำนั้นถือว่าไม่หนักมากเมื่อเทียบกับบรรดาพี่น้องโดยเฉพาะพี่น้องผู้ชายที่ต้องออกไปแต่เช้าตรู่ เธอจึงมีนิสัยรักการทำครัวและรักสะอาดมาตั้งแต่วัยเด็ก

“พี่เพเป็นคนสุรินทร์ ทำนาปลูกข้าว แต่มันค่อนข้างแห้งแล้ง ปลูกได้แต่ก็ไม่ค่อยดีมาก”

“แม่ที่บ้านจะปลูกข้าวหอมมะลิมาตั้งแต่รุ่นทวดของทวดแต่บ้านพี่ก็ไม่ถือว่ารวยนะ มีเงินเป็นบางช่วง อย่างช่วงขายข้าวและมีหนี้อีกหลายช่วงแบบมันหมุนไม่ทัน”

“พี่น้องท้องเดียวกับพี่มี 6 แน่ะ เยอะใช้ไหมล่ะ อาจตรงนี้ด้วยมั้งที่ทำให้เงินทองเลยไม่ค่อยพอใช้นะ”

“แต่ละคนก็จะแบ่งหน้าที่กัน ยายเขาจะเป็นคนจัดการเรื่องจัดคิวว่าใครไปทำอะไรบ้าง ส่วนพี่ก็ได้งานในครัว เป็นลูกสาวไง เลยสบายกับเขาหน่อยนึง อยู่ในครัวช่วยแม่ช่วยยาย หยิบจับกระทะตะหลิว ช่วยล้างถ้วยล้างจาน แล้วมันก็ติดมาถึงตอนนี้ ล้างถ้วยล้างจานแถมกวาดบ้านถูบ้านอีก”

- เรียนถึงม.3นี่ก็สูงแล้วนะ

พุทธาเล่าถึงเรื่องการเรียนของเธอในวัยเด็กว่าม.3 ที่เธอจบมานั้นถือว่าเกินกว่าคนอื่นด้วยเพราะพี่น้องส่วนใหญ่ก็จบกันแค่ป.6 เนื่องจากคนอื่นในครอบครัวหัวไม่ค่อยดี เรียนจบประถมก็เพียงพอแล้วสำหรับอาชีพหลังผู้ฟ้าหน้าสู้ดิน ขณะที่พุทธาเองเรียนหนังสือค่อนข้างเก่งกว่าพี่น้องจึงมีโอกาสได้ไปต่อ เธอเคยฝันในวัยเด็กด้วยซ้ำว่าอยากเป็นหมอเพื่อมาดูแลพ่อแม่ตายายยามเจ็บป่วย แต่ความฝันทั้งหมดก็ต้องปิดฉากลงเมื่อเธอเรียนชั้นม.3 โรงเรียนประจำหมู่บ้านของเธอถูกยุบควบรวมกับโรงเรียนประจำอำเภอเพื่อให้จำนวนนักเรียนและครูสอดคล้องกัน การควบรวมโรงเรียนทำให้เธอไม่สะดวกเดินทางความฝันที่จะเป็นคุณหมอก็ต้องพับไว้

“ถ้าไปเปรียบเทียบกับคนอื่นที่อายุแฉ่วๆ พี่ก็อาจบอกว่าเธอที่เรียนน้อยนะทำไมเรียนแค่ม.3 เอง แต่พี่อยากให้คุณว่าครอบครัวพี่พี่เพเป็นยังไงด้วย อย่างพี่ๆ น้องๆ พี่เนี่ยส่วนใหญ่นะเขาก็จบกันแค่ป.6 นะ คือแล้วมันคนทำนาด้วยไง จบป.6 มาแล้วมันไถนาได้มันก็พอไหมเลี้ยงควายได้เอาควายอยู่พอไหมแบบนี้ พอใช้ไหม บวกหัวไม่ดีด้วยเงเลยไปเลยที่นี่ แต่พี่นะเอาจริงๆ ตอนแรกก็รักเรียนนะ เคยนึกตอนเด็กๆ ว่าอยากเป็นหมอ อยากรักษาคน อยากดูแลพ่อที่บ้านก็เลยได้เรียนต่อถึงม.3”

“จะไปเรียนกันยังไงล่ะเมื่อเขาไม่เปิดให้พี่เรียนแล้ว คือตอนแรกพี่ก็เรียนในหมู่บ้านใช้ไหมล่ะ แล้วโรงเรียนพี่เด็กมันไม่เยอะหรอก ทั้งโรงเรียนก็ไม่ถึงร้อยมั้ง พวก

กระทรวงอะไรนี่เขาคงคิดว่ามันไม่คุ้ม เลยยุบโรงเรียนบอกให้ไปเรียนรวมกันที่อำเภอ ตรงนั้นเขาว่า ครูก็เก่งกว่า พวกแบบเรียนอะไรยังก็ดีกว่า แล้วมันจะได้เด็กที่เยอะหน่อยด้วย พี่ก็คุยกับเพื่อนด้วยกันเนี่ยบอกให้พวกมึงเอาใจกันดี แล้วเพื่อนมันก็ไม่เอาละ บางคนก็เห็นว่าจบม.3 นี่ทำโรงงานได้แล้วนะ เขารับแล้ว มันก็เลยไม่รงไม่เรียนกันละ พอคนมันน้อยตอนเหมาะจะไปเรียนมันก็ไม่คุ้มใช้ใหม่ละก็เลยตรงนั้นอด ไม่ได้เรียนต่อละ”

- มาเป็นสาวโรงงานตามเพื่อน

หลังจากปิดฉากการเรียนไว้ที่ชั้นมัธยม 3 พุทราภิมาใช้ชีวิตเป็นผู้ช่วยแม่และยายแบบเต็มเวลา ครั้นจะไปออกนาแบบพวกพี่ๆ เขาก็ทำไม่เป็น เธอเล่าว่าเคยลองฝึกจูงควายก็กลายเป็นควายจูงเธอเดินนำลี้วๆ พยายามฝึกหว่าน เธอก็ดันหว่านไม่พ้นหัวตัวเอง เธอคิดว่าอาชีพนี้คงไม่เหมาะกับตัวเองเป็นแน่จึงคิดหางานและเงินที่เธอพอทำมันได้ ขณะที่กำลังสับสนกับชีวิตนั้น เพื่อนของพุทราภิมาโทรมาชวนไปทำงานโรงงานที่เปิดใหม่ในศรีสะเกษ เพื่อนคุยให้ฟังว่าเขามีที่พักให้และอาหารกลางวัน งานที่ทำก็ใช้วุฒิม.3 จ่ายค่าจ้างเป็นครั้งเดือนละ 2 ครั้งตามค่าจ้างขั้นต่ำ เธอเริ่มคล้อยตามการเชิญชวนของเพื่อนร่วมชั้นจึงลงไปขอพอกับแม่ดู พอกับแม่ก็มีได้ว่าจะไปบอกให้เธอลงไปทำดูถ้าทำไม่ไหวก็ให้กลับมา เธอจึงเตรียมตัวเก็บข้าวของเท่าที่จำเป็นและออกเดินทางไปเป็นสาวโรงงานที่ศรีสะเกษโดยมีเพื่อนร่วมชั้นอีกประมาณ 5 คน เดินทางไปแสวงหาประสบการณ์ใหม่พร้อมกัน

“ออกจากโรงเรียนมาปุ๊บมันก็แว้งๆ เนอะตอนนั้น คือมันไม่ทันได้เตรียมใจว่าจะไปทำอะไร ใหม่ๆ ก็เลยได้แต่ช่วยแม่ช่วยยายไปเรื่อยๆ พวกพี่ๆ เขาก็บอกว่าเหี้ยถ้ามันมึงก็มาทำนาสิ บบบว่ามีเจ้าของนาเขาให้เช่านะ จะลองมาทำดูไหม ตอนนั้นก็ว่าน่าสนใจเพราะในหัวมันไม่ได้มีอะไรที่อยากทำ ไม่มีอะไรที่ไม่อยากทำ ทำอะไรก็ได้ขอให้มันมีทำแบบนี้ วันแรกพี่เอาเลย พวกพี่ๆ เขาก็บอกมันมึงฝึกจูงนี่ก่อน ใส่มัค บอกให้พี่เอาใส่มัคให้รอดก่อน ให้เป็นขั้นไป ตอนนั้นก็นึกในใจว่าแห่ม..ของกลัวๆ นะสบายอยู่แล้ว ถ้ามว่าเคยใหม่ พี่ก็ไม่เคยหрок คนจับแต่กระตะตะหลิวเนอะ แต่เห็นคนเขาทำแล้วมันดูง่ายไง ใส่มัคมันก็ดูเชื่องด้วย ก็น่าจะไปใกล้ๆ กับจูงหมาแหละ”

“เหมือนหมาเลย ไม่ใช่่ง่ายเหมือนจูงหมาเนะ พี่เนี่ยแหละถูกจูงเป็นหมาเลย (หัวเราะ) แบบว่าใส่มัคมันดูเชื่องนะ แต่พี่จูงมันไม่เป็นไง จะยอจะอะไรมันก็ดูเก๋ๆ กังๆ นะเห็นพี่เขาบอก สุดท้ายใส่มัคมันคงรำคาญมั้ง มันเดินเลยคราวนี้ เดินแบบนำพี่ไปเลยลี้วๆ พี่ก็ว่าเอาใจกุตายละ คนเขาหัวเราะกันครืนเลย สุดท้ายไม่รอด แล้วพี่ก็ลองไปฝึกหว่านข้าวเนะ ดูเผินๆ ง่ายอีกแล้วใช้ใหม่ ก็แค่หยิบมากระยุ่มหนึ่ง หว่านไปปั๊บ มันไม่ไปข้างหน้านะ มันขึ้นฟ้าแล้วไงละพอ

ขึ้นฟ้าก็มัวแต่ว่าเหยยมันไปไหนว่าแป็บเดียวหล่นลงหัวตัวเอง เออเออสิคนฮากันครึ้นอีกละ เขาเป็นว่าจบข่าว พี่คงไม่ได้เกิดมาเพื่อสิ่งนี้”

“เพื่อนที่เรียนนั้นแหละมันโทรมาชวน มันก็บอกว่าฝน แนน มะปราง นัดก็ไปนะ เออเยอะดินะเนี่ย แล้วเขาให้เงินเป็นวีคค์ตามค่าแรงขั้นต่ำเลย พี่ก็ถามมันว่าอยู่ไหน มันบอกว่าซีเกษ (ศรีสะเกษ) พี่ว่าเหยยถ้างั้นจบเพราะกูไม่รู้จัก กูไปไม่ถูก มันบอกให้ฟังก่อนเขามีที่พักให้ อาหารกลางวันมีให้ พี่เลยคิดนิคหนึ่งแล้วบอกว่าเดี๋ยวไปถามพ่อกับแม่ก่อน พอไปถามจริงๆ แกก็ไม่เห็นว่าจะไร บอกให้ลองไปทำดูก็ได้ ถ้าไม่ไหวก็กลับมาบ้านเรา ได้ยินแบบนี้ก็แพ็คกระเป๋าเลย ได้ไปพร้อมกันหมด 5 คน”

- สาวโรงงานน้องใหม่เนื้อหอมโดนรุมจีบ

หลังจากพุดราได้ไปสมัครเป็นสาวโรงงานที่โรงงานในศรีสะเกษแล้ว เธอได้ตอบรับเริ่มงานทันทีพร้อมเพื่อนสาวทั้ง 5 คน โรงงานแห่งแรกในชีวิตการทำงานของเธอ เป็นโรงงานประกอบอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีคนงานประจำ 3 กะๆ ละประมาณ 300 คน หมู่สาวโรงงานมีทั้งคนท้องถิ่นและเดินทางมาจากจังหวัดใกล้เคียงโดยมีทั้งพักค้างประจำและแบบไปกลับ พุดราทำได้ประมาณ 1 เดือนก็คิดว่าเป็นงานที่เธอสามารถทำได้ ไม่รู้สึกต้องใช้พรสวรรค์ เหมือนการทำงานที่บ้านจึงคิดว่าจะทำไปเรื่อยๆ ก่อน แผนกที่เธอทำนั้นมีทั้งชายและหญิงคละกัน มีทั้งอายุไล่เรียงกับเธอไปจนถึง 40-50 ปี เธอเล่าติดตลกว่าในแผนกนั้นเธอถือว่าหน้าตาสวยคมที่สุด เธอจึงเป็นที่หมายปองของชายหนุ่มทั้งในแผนกและนอกแผนก เธอตัดสินใจไม่นานก็เลือกคบหากับชายหนุ่มคนหนึ่งที่แก่กว่าเธอประมาณ 5 ปีเรียกได้ว่าเป็นชายคนแรกที่ได้หัวใจพุดราไปครอบครอง

“พอพี่ไปสมัครแล้วเขาก็รับเลยนะ รับไว้หมดทั้ง 5 คน โดยรวมๆ แล้ว ตอนนั้นพี่ว่าดีนะ ไม่ได้มีอะไรที่พี่ทำไม่ได้ ก็เลยคิดว่าจะทำที่นี่ไปก่อนละกัน อนาคตจะยังไ่ม่ได้สนใจ”

“ความรักหรือ ก็มีนะมีคนเข้ามาจีบแล้วตอนนั้นคือพี่คิดว่าพี่ไม่ได้ซีเหরণะ (หัวเราะ) ไปอยู่สักเดือนหนึ่งก็มีคนมองกันหลายละ ก็เหมือนว่าชายชนมจีบกันหลายคน แล้วพี่ก็เลือกพี่คนนึงตอนนั้นเขาแก่กว่าพี่สัก 5 ปีได้ เขาดูเป็นผู้ใหญ่และน่าจะดูแลเราได้เลยเลือกคนนี้ ส่วนเพื่อนๆ ตอนนั้นก็โสดกันหมด มีพี่ซิงก่อนคนแรกในกลุ่ม แล้วเขาก็ถือเป็นแฟนคนแรกของพี่ด้วย”

- ทำได้ 3 ปีมีเหตุต้องเปลี่ยนงาน

การทำงานในฐานะสาวโรงงานของพุดราเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เธอได้หยุดอาทิตย์ละวันแต่ส่วนใหญ่ตอนนั้นเธอก็เลือกทำโอเพราะเธออยากได้เงินเพิ่มทำให้เธอ

ทำงานเกือบ 7 วันต่อสัปดาห์ แม้จะไม่อยู่ไกลจากบ้านเกิดที่สุรินทร์มากนักแต่พุทธาเองก็ไม่ค่อยได้กลับบ้านไปเยี่ยมพ่อแม่ ในหนึ่งปีก็มักได้กลับบ้านช่วงสงกรานต์เพราะโรงงานปิดเดินเครื่องเลย เมื่อการทำงานล่วงเข้ามาปีที่ 3 เธอได้พบการเปลี่ยนแปลงถิ่นฐานครั้งสำคัญเนื่องจากบริษัทได้ยุบไลน์การผลิตที่ศรีสะเกษ พนักงานจำนวนมากถูกจ้างออกและพุทธากับเพื่อนทั้ง 5 ก็เป็นหนึ่งในพนักงานที่ได้รับผลกระทบนี้ด้วย ขณะที่เพื่อนในแผนกเดียวกับพุทธาได้ชักชวนกันไปทำงานที่กรุงเทพเพราะค่าแรงสูงกว่า พุทธาตัดสินใจกับเพื่อนสาวทั้งหมดได้ผลสรุปออกมาว่าทั้ง 5 คนจะเดินทางเข้าไปหางานทำในกรุงเทพ

“ค่อนข้างงกเงินอยู่นะตอนนั้น เขาให้ทำก็ทำมันไป ทำอาทิตย์ละวัน จากที่ทำแล้วหกวันกับทำโออีกราวนี้เลยกลายเป็นเจ็ดวันไม่ได้หยุดเลยแต่มันก็เป็นความต้องการของพี่เองนะ ไม่ได้มีใครมาบังคับ”

“โรงงานเขาจะหยุดเดินเครื่องปีละครั้งช่วงสงกรานต์ พี่ก็อาศัยช่วงนั้นแหละกลับบ้าน สุรินทร์กับซีเกดมันไม่ได้ไกลกันก็จริงแต่ก็พี่บอกแหละว่าทำงานตลอดกับทำโอ มันก็เลยไม่ได้มีเวลาให้กลับไปเยี่ยม”

“ก็ทำอยู่ได้สัก 3 ปีนะ นานเหมือนกันก็ไม่ได้คิดว่าจะออกไปไหน แล้วโรงงานเขามาจ้างออกก็เลยต้องเปลี่ยนงาน่วนวายกันน่าดูเลย แล้วตอนนั้นเพื่อนในกลุ่มก็ชวนๆ กันไปทำที่กรุงเทพ ก็ปรึกษาๆ กันนะแล้วเลยเออวะไปก็ไป ลองดู ลองไปเสี่ยงชีวิตกันดู มันมีเงินนี้แหละที่มากกว่าเป็นตัวอยากให้ไป”

- พบรักใหม่กับหนุ่มโรงงานใหม่

พุทธาและกลุ่มเพื่อนสาวทั้ง 5 เดินทางเข้ามาเป็นสาวโรงงานในกรุงเทพแต่ในความเป็นจริงแล้วโรงงานนี้ไม่ได้อยู่ในกรุงเทพดังที่เธอเข้าใจเพราะโรงงานตั้งอยู่ย่านนวนคร ปทุมธานี เป็นโรงงานทอผ้าขนาดใหญ่ที่หากเอ่ยชื่อไปแล้วคนไทยต่างรู้จักกันเป็นอย่างดีในช่วงยุคทองของวงการธุรกิจทอผ้า การเดินทางมาครั้งนี้แฟนไม่ได้ลงมาด้วยเพราะเขาไม่ได้ถูกเลิกจ้าง ดังนั้นด้วยระยะทางที่ไกลกันและการสื่อสารที่ไม่ได้สะดวกคล่องตัวเหมือนในปัจจุบัน ทำให้พุทธาและแฟนรุ่นพี่คนแรกมีอันต้องปิดฉากลงไปโดยปริยาย แต่เนื่องด้วยพุทธาเป็นหญิงหน้าตาดี เธอจึงปล่อยหัวใจให้วางอยู่เพียงไม่นาน ก็มีเพื่อนชายคนใหม่มาให้ดวงคู่ แฟนคนใหม่ของเธอนี้เป็นคนอายุใกล้เคียงกับเธอแต่มีภูมิลำเนาอยู่เชียงใหม่ หน้าตาดีอีกเช่นกัน

“ลงมาทำทอผ้าที่นวนคร ตรงนั้นเขาเป็นโรงงานใหญ่เลยนะมีคนงานหลักพันได้มั้ง เงินเดือนก็ดีออกตรงเวลาแต่ก็เหมือนว่าพวกเค้าใช้จ่ายอะไรนี่จะแพงอยู่เหมือนกัน”

“แฟนพี่เขาไม่ได้ลงมาด้วยไงเพราะโรงงานไม่ได้เลิกจ้างเขา เขาโชคดีที่ไม่ได้อยู่กลุ่มแบบเดียวกับพี่ ที่นี้พอมันไกลกันใช้ไหมแล้วพวกมือถืออะไรนี่คุณนั้นมันก็ไม่ได้ถูกแบบตอนนี้ ตรงนั้นมันเลยทำให้เราต้องเลิกกันก็ต่างคนต่างไป พี่เป็นคนจบกับเขาก่อน”

“คนที่สองหรือก็อยู่ในโรงงานเดียวกันนั่นแหละ ไม่ได้ไปหาเอานอกโรงงานหรือ คราวนี้เป็นคนเชียงใหม่ ผิวขาวหน้าตาดีใช้ได้เลย (หัวเราะ) อายุใกล้กันนะ จะอ่อนแก่กันก็คงไม่กี่เดือนมั้ง เรียกว่ารุ่นเดียวกันจะดีกว่า”

- ความรักพังทลายเลยลาออกเปลี่ยนงานใหม่

หลังจากพุดราเข้ามาทำงานที่โรงงานทอผ้าแห่งนี้ไม่นานก็สามารถทำงานได้อย่างคล่องแคล่วและเข้าหากับภาวะรับผิดชอบที่หัวหน้ามอบหมายให้เป็นอย่างดี เธอจึงมิได้คิดเปลี่ยนงานใหม่ แต่แล้วอุบัติเหตุเรื่องความรักก็ทำให้เธอต้องพลิกชีวิตกันอีกครั้ง ความรักที่คบหากับหนุ่มหน้าตาดีวัยเดียวกันมีอันต้องพังพาบลงอย่างไม่เป็นท่าเนื่องจากเธอมาจับได้ว่าแท้จริงแล้วแฟนหนุ่มของเธอแอบชุกลูกและเมียไว้ที่เชียงใหม่

“พี่ว่าช่วงนั้นพี่ได้หัวหน้าดีนะ เขาค่อนข้างอภัยนิสัยดีแล้วก็ยุติธรรมไม่จ่ายงานให้ใครมากกว่าใคร เรียกว่าเป็นช่วงที่มีความสุขที่สุดแล้วละในการทำงานของพี่”

“ก็สักปึกว่าได้นะ คือพี่มาจับได้ไงว่าแฟนเขาไม่ได้มีเราคนเดียวนะ เขาเป็นคนมีลูกมีเมียอยู่แล้วที่เชียงใหม่ก็บ้านเกิดเขานั้นแหละแต่เขาไม่บอกเรา พอจับได้เขาก็อึ้งนะบอกจะไปเลิกกับเมีย บอกรักพี่มากกว่า พุดหลายอย่างอยู่เหมือนกัน พี่ถามว่าเสียใจไหมเสียใจมากนะ มันแบบไม่คิดว่าชีวิตที่กำลังดี ๆ เลย ทำงานก็ดีมีความสุขจะมาเจออะไรแบบนี้ เพื่อนก็บอกว่าเลิกเหอะเพราะเขามีลูกแล้ว บางคนก็เชียร์ให้คบต่อ แบบใครดีใครได้สิ แต่พี่ก็มาคิดว่าถ้าวันนี้พี่เก็บเขาไว้ จริงอยู่พี่ได้ตัวเขา แต่มันไม่ได้แปลว่าวันหนึ่งเขาจะไม่ไปเลือกคนอื่นอีก แล้ววันนั้นมันก็จะเจ็บกว่านี้ไหม พอมันคิดแบบนี้เลยตัดใจเลยเลิกเป็นเลิก เขาก็มาตื้อนะอีกหลายรอบ จนสุดท้ายมันไม่มีทางเลือกเลยขอลาออกเอง เปลี่ยนงานเปลี่ยนห้องพักอะไรทั้งหมดแล้วบอกเขาไปตามตรงว่าเราจบกันเหอะ อย่าได้ตามหาเลยเพราะยังไงก็อย่าทำผิดกับลูกเมียเขา ที่ผ่านมามีผิดเพราะพี่ไม่รู้ แต่พี่ก็จะไม่ผิดไปมากกว่านี้”

- ย้ายมาทำงานเป็นแม่บ้านบริษัทย่านฝั่งธน

หลังจากออกจากสาวโรงงานแล้ว พุดราก็มาได้งานทำใหม่กับบริษัทรับบริหารจัดการอาคารแห่งหนึ่ง ความเชี่ยวชาญของบริษัทนี้คือการจัดการระบบบริหารอาคารได้อย่างครบวงจรทั้งระบบรักษาความปลอดภัย ระบบจัดการความสะอาด ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอาคารซึ่งในส่วนของพุดราได้อยู่ในแผนกแม่บ้านที่ทำงานประจำให้กับสำนักงานกฎหมายแห่งหนึ่งย่านฝั่งธน กรุงเทพฯ ทำงานจันทร์ถึงเสาร์ หยุดวันอาทิตย์ ค่าจ้างรับเป็นรายเดือน

มีเบี้ยขยันเพิ่มให้หากหนึ่งเดือนไม่ขาดลามาสาย การเปลี่ยนงานชนิดเปลี่ยนอาชีพก็มีข้อดีที่ทำให้เงินเดือนเธอเพิ่มขึ้นมาด้วย

“ก็มีพรรคพวกกันเนี่ยละเขาแนะนำให้ไปสมัครบริษัท...อยู่นะเขาขาดทั้งแม่บ้าน ขาดทั้งยาม พอดติดต่อไปเขาก็รับเลย ก็นัดกันอะไรกันแล้วบริษัทเขาก็ส่งมาทำแถมฝั่งธน ที่นี้ทำกับบริษัทนี้มันค่อนข้างมันคงก็ได้ทำกันยาวเลยที่นี้ ทำมา 13-14 ปีเลยนะเนี่ย ไม่ได้เปลี่ยนละจนถึงตอนนี้”

1.2 ตัดสินใจเลือกคู่ชีวิต

- รักครั้งใหม่หนุ่ม รมภ. ลูกอีสานคนบ้านเดียวกัน

มาทำงานที่นี้ได้ไม่นานก็พบรักใหม่กับพนักงานรักษาความปลอดภัยของบริษัทตนเอง ชายหนุ่มคนนี้อายุรุ่นราวคราวเดียวกับพุทธาที่สำคัญเป็นหนุ่มสุรินทร์บ้านเดียวกันแต่คนละอำเภอจึงเป็นเหตุให้ไม่ยากที่จะเข้าไปทำความรู้จัก ทั้งภาษาที่ใช้ ทั้งรสชาติอาหารที่กินร่วมกัน ทั้งวัฒนธรรมความชื่นชอบที่เหมือนกัน ไม่นานทั้งคู่จึงตกลงใจคบหากันและพุทธาก็ย้ายมาอยู่กับแฟนที่พลัดและใช้พักอาศัยมาจนถึงปัจจุบัน

“เขาเป็นยามอยู่ที่บริษัทที่ทำอยู่ พี่กับเขาเรามีอะไรหลายอย่างเหมือนกัน มันเลยทำให้คบกันได้เร็ว”

“เหมือนกันอย่างที่มาเนี่ย ทั้งพี่กับเขาก็เป็นคนสุรินทร์เหมือนกันแต่คนละอำเภอ ภาษาที่ใช้คุยกันมันก็ภาษาเดียวกัน คำบางคำมันต้องคนบ้านพื้นะถึงจะคุยกันรู้เรื่องแบบนี้พี่กับเขาก็คุยกันได้รู้กันอยู่สองคน พวกเขาหารกรกินอะไรนี่ก็กินรสเดียวกัน สัมตำเนี่ยเวลาใส่พริกมันก็ใส่เท่ากัน ปลาร้าแบบเดียวกัน สั่งมาจากเดียวกันรสเดียวกันเลยแบบนี้ เวลาเปิดเพลงก็ฟังแนวเดียวกันแบบเนี่ย เปิดก็ไม่บ่นไม่รำคาญกันเพราะมันได้ฟังกันด้วยทั้งคู่ แบบนี้มันเลยสนิทกันเร็วแล้วก็ตกลงมาเป็นแฟนกันแต่ไม่รู้ใครเริ่มก่อนนะ ตรงนั้นมันมั่วๆ อยู่ (หัวเราะ)”

- กลับบ้านไปผูกข้อไม้ข่มมือ

หลังจากพุทธากับแฟนหนุ่มย้ายมาพักด้วยกันแล้ว ทั้งคู่จึงคิดจะให้ผูกข้อตามประเพณีจึงคุยกันว่าช่วงสงกรานต์จะกลับบ้านและนัดหมายผู้หลักผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายให้มาเป็นสักขีพยานในการผูกข้อไม้ข่มมือ เมื่อพุทธาแจ้งข่าวไปที่บ้าน พ่อแม่ก็ได้ขัดข้องแต่อย่างไรก็ตามเพียงแค่อยากให้รอบคอบจะได้ไม่เข้าใจเหมือนที่ผ่านมา ระยะเวลาจากนี้ไปถึงสงกรานต์ทั้งพุทธาและแฟนหนุ่มต่างช่วยกันเก็บเงิน เธอเล่าว่าช่วงนี้แทบจะกินกันน้อยมากต้องรัดเข็มขัดกันจนท้องกิ่ว ผลของการอดออมร่วมกันทำให้ทั้งคู่ได้สร้อยคอทองคำกลับไปเป็นตัวแทนความจริงใจรวม 2 บาทกับเงินสดอีกจำนวนหนึ่ง เมื่อวันงานมาถึงพิธีของทั้งคู่ถูกจัดอย่างเรียบง่ายตามธรรมเนียมของหมู่บ้าน พุทธาเล่าว่าแขกเหรื่อที่มาในงานส่วนมากก็เป็นญาติผู้ใหญ่ที่ตน

เคารพนับถือ เพื่อนสาว 5 คนที่เคยร่วมหัวจมท้ายกันตั้งแต่ครั้งออกจากโรงเรียน และเพื่อนๆ ที่รู้จัก มักคุ้นกันจำนวนหนึ่ง บรรยายภาคเด็ก ๆ แต่อัดแน่นด้วยความอบอุ่น เธอเล่าว่าเป็นงานที่เจ้าภาพ ไม่ได้เลี้ยงโต๊ะจีนอาศัยกินกัน ทำกันง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากอะไร จะหนักหน่อยก็ตรงต้องเตรียมเหล้ายา ปลาปิ้งไว้ให้พร้อมเสิร์ฟเพียงเท่านั้น

“ก็พอมันย้ายมาอยู่ด้วยกันเนอะ พี่ก็คิดว่าเออมันควรทำให้ลูกนะ เหมือนกับให้เกียรติกันด้วย พี่ก็เลยเป็นฝ่ายเปิดฉากคุยกับแฟนเลยว่าเราควรต้องทำอะไรแล้วนะ เธอไม่ใช่จะมากินชั้นฟรี ๆ (หัวเราะ) แฟนพี่เขาก็เห็นด้วย ในเมื่อมันเห็นตรงกันก็คุยกับผู้ใหญ่ของใครของมันเลย ก็ให้ทางนั้นเขาจัดการทุกอย่างไป ส่วนพี่กับแฟนอยู่ทางนี้ก็ช่วยกันเก็บเงินไปเท่าที่จะทำกันได้ ก็ลองหาฤกษ์อะไรดูมันไปได้ช่วงสงกรานต์พอดีก็เลยเอาช่วงนั้นแหละ ลังานก็ไม่มาก ไม่กระทบงานมาก”

“เอาจริงๆ แล้วพี่ไม่ได้นึกภาพงานแต่งงานนะว่ามันต้องมีอะไรหรือ เป็นยังไง ไม่ได้คิดตรงนั้นเลยด้วยซ้ำอาจเพราะอายุไม่ได้มากด้วยมั้ง อีกอย่างถ้าพี่คิดนะ พี่ก็ต้องคุยให้มันเป็นเรื่องเป็นราวตั้งแต่คนแรกแล้วใช่ปะแต่พี่ก็ผ่านมาจนถึงคนนี้จะ”

“ก็ไม่ได้ใหญ่โตอะไรเลย เป็นแบบผูกข้อไม้ข่มมือกันเล็กๆ เชิญแขก ผู้ใหญ่ที่เคารพสักหน่อยพอเป็นพิธี เชิญพวกเพื่อนๆ ที่สำคัญ มาร่วมงานเพื่อบอกมันว่ามีผัว แล้วนะ มายินดีกันเร็วๆ (หัวเราะ) งานมันก็เลยแบบเล็กๆ ไม่ใหญ่โตอะไร กับข้าวกับปลาก็ทำกันเอง ไม่มีโต๊ะจีนอะไร พวกบ้านก็มาช่วยกันหลายอยู่ก็เลยไม่เป็นอุปสรรค วงดนตรีหมอลำอะไรก็ได้จ้างเขามา อาศัยเปิดแผ่นเปิดเพลงเอากันอะนะตอนนั้น ที่ต้องเตรียมกันหลักๆ ถ้าไม่นับพวกเครื่องพิธีนะก็จะเป็นบรรดาเหล้ายานี้ละต้องเตรียมพร้อม ก็ให้แฟนไปจัดไว้อย่างหนัก”

“ก็อดกินกันมากเลยช่วงนั้น พอมันรวมๆ เงินแล้วได้ทองมา 2 บาท กับเงินอีกจำนวนหนึ่งมันก็หายเหนื่อยเป็นปลิดทิ้งเลย”

1.3 จาก “สามีภรรยา” สู่อุ “พ่อแม่”

- ได้ลูกชายคนแรกอย่างไม่ทันตั้งตัว

พุทราและสามีผูกข้อไม้ข่มมือกันไม่นานก็ตั้งท้องลูกชายคนแรก แม้ว่าทั้งคู่จะไม่ทันได้ตั้งตัวนักแต่เมื่อสถานการณ์พาไปพวกเขาก็ตั้งใจให้ลูกชายคนแรกเกิดมาอย่างสมบูรณ์ที่สุด เมื่อครบกำหนดคลอด 9 เดือนลูกชายคนแรกก็ลืมตาดูโลกด้วยการคลอดตามธรรมชาติ ทุกอย่างผ่านพ้นไปได้ด้วยดี พุทราเลือกคลอดที่โรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่งแทนคลอดสถานพยาบาลเอกชนที่อยู่ใกล้ที่พักเพราะโรงพยาบาลรัฐค่าใช้จ่ายไม่สูงมาก เธอรู้สึกดีที่ได้ลูกชายเป็นคนแรกและถือเป็นหลานคนแรกของเธอด้วยซ้ำ ระหว่างใช้สิทธิคลอดได้ 3 เดือนเธอตั้งใจเลี้ยงดูลูกอย่างเต็มที่แม้จะดูท่าทีแก่ๆ กังๆ ไปบ้างในสายตาของผู้ใหญ่ เดิมพุทราตั้งใจพักกับ

สามีที่พลตเพื่อดูแลสามีไปด้วยแต่พ่อกับแม่ของพุทราเป็นห่วงและรบเร้าให้เธอนำหลานมาเลี้ยง ในช่วง 3 เดือนแรกที่สุรินทร์ เธอจึงได้ปรึกษากับสามีและเห็นตรงกันที่จะให้เธอกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดชั่วคราว เมื่อตัดสินใจเช่นนั้นจึงรีบส่งข่าวไปถึงพ่อแม่สร้างความดีใจเป็นอย่างมากที่จะได้อุ้มหลานคนแรก

“ถามว่าพร้อมไหม คือมันไม่ได้คิดว่าพร้อมไหมแต่เขามาเกิดพอดี คือมาเร็วแบบไม่ทันตั้งตัว แต่เมื่อมาแล้วก็ต้องตั้งรับให้ดีที่สุด”

“เลือกคลอดที่โรงพยาบาล..(ชื่อโรงพยาบาลรัฐ) เพราะมันค่าใช้จ่ายถูกหน่อย แม้มันจะนั่งรถไกลนิดแต่เมื่อคลอดแล้วอะไรมันก็ถูกกว่าถ้าจะคลอดที่โรงพยาบาลแถวนี้ เพราะมันมีแค่เอกชน”

“เห่ออยู่นะ คนแรกด้วยไง คนแรกของที่บ้านอีก ก็เลยคิดว่าจะพยายามเลี้ยงเอง แล้วพี่ไม่เคยดร้อนเรื่องนม ก็มีให้กินได้ปกติ ก็เลยไม่ได้คิดว่าจะจ้างใครมาช่วยเลี้ยง อียกย่องต้องดูแลสามีด้วย ถ้ามีคนอื่นก็ไม่แน่ว่าจะสะดวกไหม”

“ที่บ้านนั้นเขาก็เห่ออยู่เหมือนกัน โทรหาตลอดบอกเมื่อไรจะกลับมาพักที่นี่ รอให้ครบกำหนดคลอดแล้วค่อยกลับไปก็ได้ เขาก็เลยว่าจ้างนุ้ยกับแฟนก่อน แฟนเขาก็บอกเอาเลยให้สิทธิ์แม่คิดและตัดสินใจได้เต็มที่พี่เลยว่างั้นกลับบ้านละกัน อย่างน้อยเลี้ยงลูกเราก็รู้ไม่เท่ากับแม่หรอกเพราะเขานั่นเขาเลี้ยงมาแล้วหลายคน”

- ตัดสินใจฝากลูกไว้กับยาย

หลังจากครบกำหนด 3 เดือนพุทราก็ต้องกลับมาทำงานแม่บ้านตามเดิม แต่สิ่งที่ไม่เหมือนเดิมคือลูกชายตัวน้อยคนแรกที่บ้านที่บรรดาพี่น้องของเธอยังไม่เลิกเห่อ แม่ของเธอจึงเสนอพุทราว่าให้กลับไปทำงานที่กรุงเทพฯ เพราะหลานอยู่ทางนี้จะดูแลให้ พุทราคิดตามแล้วนึกเห็นจริงตามที่แม่กล่าว เธอยังไม่แน่ใจด้วยซ้ำว่าหากนำลูกน้อยกลับไปด้วยจะเลี้ยงกันอย่างไรเพราะเธอก็มีงานประจำ สามีก็มีงานประจำเช่นกัน เธอจึงเลือกเดินทางกลับไปเพียงลำพังและฝากลูกไว้ให้ทางบ้านช่วยดูแลพร้อมทั้งเงินไว้เป็นค่าใช้จ่ายของลูกส่วนหนึ่ง”

“3 เดือนนี้เอาจริงๆ นะแค่แปบเดียวนะ พอดต้องกลับมาทำงานจริงๆ ก็นึกเป็นห่วงว่าจะเลี้ยงกันยังไงดี ก็เลยบอกว่าทางนี้ดูแลได้อยู่ละ ทุกคนมันก็เต็มใจ แต่ยังไงก็ทั้งเงินไว้ละกัน พอแบบนี้พี่ก็ใจชื้นว่าอย่างน้อยลูกก็อยู่กับพ่อแม่ มันดีกว่าไปฝากคนอื่นเลี้ยงอยู่แล้ว”

- ลูกหัวปีทำयी

หลังจากลูกคนแรกอายุใกล้ขวบหนึ่ง พุทรา ก็เริ่มมีอาการคล้ายคนกำลังจะมีน้อง เธอเริ่มคลีนไส้เวียนหัวกับกลิ่นบางชนิดที่แต่ก่อนไม่เป็น เริ่มเหม็นเบื่ออาหารบางประเภททั้งที่เมื่อก่อนก็ไม่มี เธอคิดว่าอาจจะเป็นเพราะพักผ่อนน้อยจึงพยายามนอนหลับให้

เพียงพอ กระนั้นอาการก็ยังไม่หายไป เธอจึงตัดสินใจไปหาหมอประกันสังคมที่เธอมีสิทธิอยู่ หมอตรวจก่อนแจ้งผลว่าเธอกำลังตั้งครรภ์อ่อนๆ อีกครั้ง เธอรู้สึกเหมือนจะหน้ามืดขึ้นมาเพราะอาการช็อคกับสิ่งที่เพิ่งได้ยินมากับหูตัวเอง เธอแทบไม่เชื่อว่านี่จะเป็นเรื่องจริง เธอบอกว่าตอนนั้นเหมือนสมองมันตื้อไปหมดคิดไม่ออกว่าจะทำกันอย่างไรต่อไปดี”

“พี่นะปกติประจำเดือนมันก็มาๆ ขาดๆ อยู่ละ พี่เลยไม่ติดใจว่าพี่จะท้อง อีกอย่างมันก็ยังไม่ถึงปีเลยด้วยซ้ำ พี่เลยคิดว่ามดลูกมันน่าจะยังไม่เข้าที่หรอก”

“พี่ก็ลองหลายวิธีนะตอนนั้นตอนที่ยังไม่รู้ก็ได้ว่าตัวพี่จะนอนน้อยรีเปลา่ หรือจะกินอาหารแล้วแพ้รีเปลา่ แต่พอเปลี่ยนแล้วมันก็ไม่ดีขึ้นอะ ดูจะชัดกว่าเดิมเสียอีกเลยไม่มั่นใจละ แฟนก็บอกว่าระวังจะเป็นโรคนะ พอแบบนี้ก็เลยกลัวสิ เอวาะปกติไม่เคยนึกอยากหาหมอดีครั้งนี้ไม่มีตัวเลือกละ สุดท้ายหมอบอกพี่ท้อง พี่นี่อึ้งเลย เหมือนโลกจะดับมืดไปหมด”

- แม่แต่แต่สามีเข้าใจ

พุทธานำข่าวที่เพิ่งทราบจากคุณหมอบอกไปบอกแก่สามี หลังจากสามีรู้ เขาก็ถึงกับอึ้งไปพักใหญ่ สามีหันมาถามเธอว่าเราควรทำอย่างไรกันดี พุทธาเองก็คิดไม่ตกขณะนั้น จึงหยิบโทรศัพท์ที่ขึ้นมาโทรหาแม่ ทันทีที่แม่รับสายและทราบเรื่องคร่าวๆ จากลูกสาวแล้วก็รู้สึกตกใจเช่นกันพร้อมกับพูดจาเชิงตำหนิตั้งพุทธาและสามีที่ไม่รู้จักป้องกันทำตัวเป็นวัยรุ่นท้องวัยเรียน หลังจากวางสายพุทธานึกตำหนิตัวเองที่ไม่นำโทรไปให้แม่ดูซ้ำ สามีเข้ามาปลอบใจว่าไม่เป็นไร ปัญหาเมื่อเกิดแล้วก็ต้องช่วยกันหาทางออก การที่เด็กคนหนึ่งเขาขอมาอยู่กับเราคงไม่น่าเป็นเรื่องเสียหายอะไรหรอก คำพูดของสามีแม่จะไม่ทำให้อะไรดีขึ้นแต่ก็ช่วยให้พุทธารู้สึกไม่โดดเดี่ยวเหมือนโทรไปหาแม่ก่อนหน้า

“รีบบอกแฟนเป็นคนแรกเลย พอเขารู้ก็ดูเขาก็งงไปเหมือนกันนะแต่พี่เข้าใจแหละมันเป็นเรื่องที่ไม่ทันตั้งตัวด้วยใจ ต่างคนก็ต่างมีเงินเลยว่าโทรหาแม่ดีกว่า ที่ไหนได้แม่มาเบิ่งเลย หว่าพี่ทำตัวเป็นวัยรุ่นท้องตอนเรียน แหมพอวางสายพี่บ่นกับแฟนเลยว่ารู้ก็รู้ไม่โทรไปก็ดีหรอก โทรไปให้เขาด่ากลับมาแท้ๆ”

“แฟนพี่เขาก็อยู่ตรงนั้นแหละ ได้ยินหมดว่าพี่กับแม่คุยอะไรกันบ้าง เขาก็ดีที่เข้าใจมาปลอบไม่เป็นไร ปัญหาเมื่อเกิดแล้วก็ต้องช่วยกันหาทางออก เด็กแค่นั้นเขาขอมาอยู่กับเราคงไม่น่าเป็นเรื่องเสียหายอะไรหรอก ไม่ช่วยให้รู้สึกดีเท่าไรแต่ไม่ทำให้แยะเหมือนคุยกับแม่”

- หัวหน้ามาปลดล็อคความกังวลในใจ

หลังจากพุทราได้เล่าเรื่องนี้ให้เพื่อนร่วมงานและหัวหน้าของเธอฟัง ประกอบกับมีสามีคอยรับฟังและให้ความเข้าใจ เธอก็ดูท่าที่สงบและเลิกตั้งคำถามว่าควรทำอย่างไรกับชีวิตตนเอง สิ่ง que เธอตอบคำถามให้ตัวเองยามนี้คือเธอยังโชคดีที่เพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน รวมถึงสามีเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้น ไม่มีใครซ้ำเติม โดยเฉพาะหัวหน้าที่เปิดโอกาสให้ทำงานได้เต็มที่เมื่อถึงกำหนดคลอดและไม่ต้องกังวลเรื่องหัวปีท้ายปีเพราะการมีลูกถือเป็นเรื่องธรรมชาติและกฎหมายก็ไม่ได้บอกว่าห้ามลาคลอดสองปีติดกัน เมื่อเธอคลายกังวลจากตรงนี้แล้วเธอก็สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติเพราะนี่คือลูกคนที่สองแล้วมีประสบการณ์ดูแลตัวเองมาพอสมควร เมื่อครบกำหนดตรวจสุขภาพของลูกเธอก็ได้ทราบว่าลูกคนที่ 2 นี้เป็นผู้ชาย เธอกล่าวว่าไม่รู้สึกตื่นเต้นหรือหือลูกมากเท่ากับลูกคนแรกเพราะใจลึกๆ แล้วเธออยากได้ลูกผู้หญิงมากกว่าเพื่อให้มาเป็นน้องให้พี่ชายได้ดูแล

“คนสำคัญในช่วงนี้แบบไม่พูดนี้ไม่ได้เลยคือหัวหน้า เพราะแกก็เป็นผู้หญิงเหมือนกับพี่ แกเข้ามาบอกว่าพี่ไม่ต้องกังวลไปนะผลงานได้เต็มที่ตอนจะคลอดกับไม่ต้องคิดมากเรื่องหัวปีท้ายปีเพราะมีลูกถือเป็นเรื่องธรรมชาติและกฎหมายก็ไม่ได้บอกว่าห้ามลาคลอดสองปีติดกัน คำพูดของแกนี้เหมือนปลดล็อคใจเลยเพราะพี่เองกังวลนะตอนนั้นยอมรับเลย คือมันคิดงัวเงีให้เพื่อนร่วมงานเราเขาจะมองกันยังงั เ่งท้องไปตะก็ไมทั้นไรท้องอีกละ หัวหน้าอีกละจะยังงัเจ้าของบริษัทละจะคิดยังงัเพราะเขาจ่ายเงินเดือนให้เรา พอกลับมาให้เราออกเลยใหม่ เห็นใหม่คิดเยอะ (หัวเราะ) พอมีคนมาเข้าใจแล้วคนๆ นั้นมีผลต่อชีวิตเราเนี่ยช่วยได้เยอะเลย”

“ตอนไปเขาคนน้องนี้ไม่ค่อยรู้สึกอะไรเท่าไรละเพราะมันเพิ่งผ่านคนแรกมาด้วยมั้ง แต่ในใจก็แอบมีนิดนึงว่าถ้าเป็นผู้หญิงก็น่าจะดีเหมือนกัน ตอนคนโตมันโตแล้วจะได้ช่วยกันดูแลน้อง แต่ถามว่าพอรู้ว่าเป็นผู้ชายเหมือนกันเป็นไรใหม่ ก็คิดว่าไม่เป็นไรนะ ยังงัก็ลูกเรา”

ส่วนที่ 2 มุมมองของพ่อแม่ที่มีต่อลูก

2.1 แรกรับรู้เมื่ออีกหนึ่งชีวิตถือกำเนิด

- ดีใจได้ลูกชายคนที่ 2

บ่ายสองเศษของวันหนึ่งในฤดูฝน ขณะที่เธอกำลังจับเก็บภาชนะทำความสะอาดในห้องแม่บ้านของเธอ เธอรู้สึกปวดท้องขึ้นมากคล้ายลูกน้อยของเธอส่งสัญญาณบางอย่าง แม้สัปดาห์ต่อไปจึงจะเข้าโอกาสคลอดได้แต่จากประสบการณ์ของเธอก็เตือนว่านี้อาจเป็นการคลอดก่อนกำหนด เธอจึงรีบสาวเท้าออกไปจากห้องอย่างรวดเร็วเพื่อบอกเพื่อนร่วมงานของเธอ รพภ. ประจำอาคารเมื่อทราบเรื่องประสานรถพยาบาลนำส่งพุทราไปยังโรงพยาบาลตามที่เธอ

ร้องขอ ไม่นานนักเธอถูกนำตัวเข้าห้องคลอด เธอเล่าว่าขณะนั้นเด็กน่าจะมีปัญหาเรื่องการกลับตัว ทิมหมอจึงตัดสินใจผ่าคลอดทันที แม่นี้จะไม่ใช้ความตั้งใจที่พุดรายอยากให้เป็นแต่เธอก็ขอบคุณ หมอที่ช่วยชีวิตเธอและลูกที่คลอดก่อนกำหนดได้อย่างปลอดภัยทั้งแม่ทั้งลูก เมื่อพยาบาลนำเด็ก น้อยนำตาเดียงสามาให้เธอเชยชม ความรู้สึกในใจเธอช่างไม่ต่างกับลูกชายคนแรก ดีใจปลื้มใจ อย่างบอกไม่ถูก

“จริงๆ วันนั้นมันไม่ถึงกำหนดคลอดนะเพราะมันต้องสัปดาห์หน้าไปแล้ว พี่ก็เลยยังไม่ได้เอาใจอะไรตอนเช้า ยังทำงานตามปกติ พอตกบายๆ เท่านั้นแหละมาเลย ยืนๆ อยู่เจ็บจี๊ดขึ้นมาเลย พี่ก็นึกในใจตรอนนั่นสงสัยใช่แน่มั้งเนี่ยเพราะมันมาคล้ายๆ คนแรก เลยรีบจำเลยไปหา รพ. ช่วยตามรถให้ทีแล้วเขาก็โทรตามแฟนพี่ให้ไปโรงพยาบาลเลยไม่ต้องห่วงทางนี้”

“เหมือนว่าเด็กน่าจะไม่กลับตัวนะตอนนั้นได้ยื่นพยาบาลหรือหมอมพูดนี่ละ ก็เลยผ่าก็ผ่า ไม่เป็นไรไม่สำคัญหรือชีวิตคนสำคัญกว่า”

“พอเห็นเขาครั้งแรก มันยังงั้นดีใจ ปลื้มใจที่เห็นเขาอะ แม่จะมีมา คนหนึ่งแล้ว แต่พอคนนี้มามันก็รู้สึกเหมือนกัน รักเขา”

2.2 การเลี้ยงลูกในแบบของฉัน

- ลากคลอด 3 เดือนดูแลด้วยตัวเอง

หลังจากพุดรายพักฟื้นที่โรงพยาบาลหลังผ่าคลอดอยู่ระยะหนึ่ง เธอก็ได้รับอนุญาตให้มาพักผ่อนที่บ้านต่อได้แต่ลูกของเธอจะยังคงต้องอยู่ในตู้อบอีกสักระยะ หลังลูกน้อยของเธอได้ออกจากการดูแลของทิมหมอพยาบาลแล้ว เธอและสามีก็ไปรับลูกกลับบ้าน รอบนี้เธอปรึกษากับสามีแล้วว่าจะไม่ไปพักกับแม่ที่สุรินทร์แต่จะเลี้ยงและใช้ชีวิตอยู่ที่กรุงเทพซึ่งสามีเองก็เห็นด้วยเพราะที่นั่นลูกชายคนแรกของเธอก็ยังไม่โตมาก หากจะมีเด็กเล็กถึงสองคนก็อาจจะทำให้สมาชิกในบ้านหงุดหงิดรำคาญใจได้ หลังจากตัดสินใจแน่แล้วที่จะเลี้ยงลูกที่กรุงเทพ เธอจึงต้องใช้ชีวิตเพียงลำพังในช่วงเวลากลางวันและสามีมาลัดเบิกลูแลในช่วงเวลากลางคืน เธอเริ่มเรียนรู้ว่าการเลี้ยงเด็กน้อยของเธอนั้นเลี้ยงไม่ยากอย่างที่คิด ลูกชายคนนี้เป็นคนอยู่ง่ายกินง่ายไม่งอแง

“คุยกันกับแฟนว่าจะไม่กลับไปพักที่สุรินทร์นะรอบนี้เพราะคนแรก ของพี่ก็ยังไม่โต ไอ้จะเอาคนสองไปอีกเตี้ยคนทางโน้นก็จะปวดหัวกันซะเปล่าๆ เกิดมันร้องโยเย ขึ้นมาพร้อมกัน”

“กับคนนี้เขาเลี้ยงไม่ยากเลยนะตอนนั้น กินแล้วนอน ตื่นมากินนมมี ร้องบ้างแต่ไม่ได้ทำให้แม่ต้องวิ่งวุ่นปวดหัว”

- ให้พี่สาวของสามีมาช่วยเลี้ยง

หลังจากผ่านพ้นกำหนดสิทธิลาคลอด 3 เดือน พุทราาก็จำเป็นต้องกลับไปทำงานแม่บ้านซึ่งภารกิจประจำวันของเธอมิได้ตั้งแต่เช้าจรดเย็นหรือบางครั้งอาจถึงช่วงค่ำด้วยซ้ำ การนำลูกกระเตงไปเลี้ยงหรือให้นมที่ทำงานจึงเป็นความไม่สะดวกในทุกมิติ สามีของพุทราแก้ไขปัญหานี้ให้โดยการให้อาบน้ำพี่สาวซึ่งเคยเลี้ยงลูกของตัวเองมาก่อนแต่ปัจจุบันเข้าประณมไปแล้วมาช่วยดูแลเวลากลางวันก่อนส่งไม้ต่อให้พุทราและสามีเวลากลางคืน บ้านของพี่สาวอยู่ในระยะที่สามารถนั่งรถเมล์มายังห้องพักของหลานได้ไม่ยากนัก พุทราเล่าว่าพี่สาวของสามีหรือนัยหนึ่งก็คือป้าของลูกก็เต็มใจช่วยเหลือเธอ เธอจึงได้แบ่งเบาภาระและความกังวลใจกับลูกไปได้มาก

“ที่แรกก็คิดไม่ตกว่าจะเอาอย่างไรกันดีเพราะพี่ก็ต้องทำงาน แล้วงานแม่บ้านเนี่ยมันวิ่งวุ่นทั้งวัน โอกาสจะมาให้นมลูกนี่ไม่มีหรอก แฟนที่เขาก็เลยลองโทรหาพี่สาวเขาดู เขาอยู่ฝั่งธนเหมือนกันแต่ห่างจากตรงนี้พอสมควร พอแฟนที่โทรไปแบบขอความช่วยเหลือพี่สาว เขาก็ยินดีมาช่วยเลยนะ มาช่วยอยู่เกือบปีได้มั้ง คือแบ่งความหนักใจตรงนั้นพี่ไปได้เยอะเลย ก็เหลือแต่กลางคืนที่พี่กับแฟนต้องมาผลัดกันดูแล้วมันก็ไม่ได้ยากมากแล้วละ”

- เข้าเนิสเซอร์รี่ของกรุงเทพมหานคร

พุทรามีภาระที่ยังคงต้องส่งเงินเพื่อช่วยเหลือค่าเลี้ยงดูลูกชายคนโตที่ฝากพ่อแม่ของเธอเลี้ยงไว้ที่สุรินทร์ เธอจึงไม่มีเงินมากพอที่จะส่งลูกคนเล็กเข้าสถานรับเลี้ยงเด็กใกล้บ้านที่ค่าบริการค่อนข้างสูง เธอตัดสินใจดาวน์โหลดแอปพลิเคชันที่สภาพค่อนข้างเก่ามาหนึ่งคันเพื่อใช้เป็นพาหนะรับส่งลูกชายไปเนิสเซอร์รี่ที่ห่างจากที่พักเธอไปหลายกิโล เนิสเซอร์รี่แห่งนี้เป็นที่ของกรุงเทพมหานครซึ่งเก็บค่าใช้จ่ายถูกมาก แม้จะรู้ว่าการพาลูกขึ้นมอเตอร์ไซด์ไปเป็นระยะทางหลายกิโลทั้งเช้าและเย็นเป็นความเสี่ยงไม่ว่าจะในแง่สุขภาพหรืออุบัติเหตุแต่เธอก็ไม่มีทางเลือกอื่นที่ดีกว่านี้

“เดือนๆ หนึ่งตอนนั้นพี่มีค่าน้ำมันนี่เยอะ ทุกอย่างต้องจ่ายด้วยเงินทั้งนั้น ไร้ที่คนโตไปอยู่กับแม่กับพ่อ พี่ก็ต้องส่งเงินให้เป็นค่านมค่าเลี้ยงดู ไหนไร้คนเล็กนี่ก็ต้องใช้จ่ายอีก ทุกอย่างมันเป็นเงินทั้งนั้น ไม่มีใครให้เราฟรี”

“กั๊ดฟันไปดาวนัรรถมอเตอร์ไซด์เก่าๆ มาคันหนึ่ง พี่คิดแล้วอะว่ามันคุ้มค่า ค่าใช้จ่ายมันน้อยกว่าถ้าไปเทียบกับจ้างคนไปส่ง ใครๆ เขาก็ไม่ค่อยเห็นด้วยนักันนะที่พี่ทำแบบนี้เขาวาก็ส่งเนิสเซอร์รี่ใกล้ๆ ก็ได้มั้งไม่ต้องเดินทาง คือพี่ไปเช็คค่าทอมมาแล้วไง พี่สู้ไม่ไหวแพงไปหน่อย ก็เลยเอาละเป็นโรงเรียนของรัฐก็ได้เพราะมันถูกดี แต่ข้อเสียก็คือมันไกลก็เลยต้องออกรถนี่ละ ก็จริงที่เขายกบอกว่าสุขภาพมันจะไม่ดีนะนั่งมอเตอร์ไซด์ทุกวันเช้าเย็น ไหนจะเสี่ยง

อุบัติเหตุอีก แต่ถามว่าตรงนั้นพี่มีโอกาสเลือกใหม่ละว่ามันก็ต้องเอาแบบที่ดีที่สุดแบบของพี่ ไม่ใช่ของคนอื่น”

- แม่เริ่มเจ็บจำต้องรับลูกชายคนโตมาอยู่กับคนเล็ก

ขณะที่ลูกชายคนโตอายุได้ประมาณ 7 ขวบหรือประมาณประถม 1 แม่ของพุทราาก็เริ่มป่วยไข้บ่อย ทำให้การเลี้ยงหลานทำได้ไม่เต็มที่ พุทราจึงตัดสินใจให้ลูกชายคนโตกลับมาอยู่กับแม่ที่กรุงเทพฯ แม้ช่วงแรกลูกชายคนโตจะงอแงหน่อยเพราะเริ่มติดที่แล้วแต่เมื่อขยายให้เหตุผลเขาก็ยินยอมย้ายโรงเรียน พุทราและสามีเลือกโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครให้ลูกชายทั้งสองคนได้เรียนซึ่งพิจารณาจากค่าใช้จ่ายและอาหารเข้ากั๊กกลางวันที่มีบริการฟรี แม้ลูกชายทั้งสองของเธอจะถูกเลี้ยงกันต่างสถานที่และสิ่งแวดล้อมแต่ความน่ารักและภาคภูมิใจในสายตาของเธอคือเด็กสองคนนี้ไม่เคยทะเลาะกันให้พ่อแม่ปวดหัวใจซึ่งเป็นเช่นนั้นมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันที่ต่างเข้าชั้นมัธยมกันแล้ว และไม่ว่าเธอจะสอนอะไรต่างก็น้อมรับฟังสิ่งที่เธอต้องการสื่อออกมา

“ก็อย่างที่เล่าไว้ว่าลูกคนโตพี่เขาอยู่กับยายใช้ไหมตอนนั้น แล้วที่นี้แม่พี่เขาเริ่มป่วยละก็เลยมาคุยกับแฟนล่ะว่าเราจะเอาอย่างไรกันดีเพราะถ้าให้ลูกอยู่ตรงนั้นก็ถือว่าเขาเปรียบแม่ แม่ป่วยยังจะไปรบกวนอีก ก็คิดกับแฟนแล้วไปบอกแม่ แม่ก็ไม่ได้ว้ออะไรบอกสุขภาพแม่ก็ไม่ค่อยดี ถ้าพี่รับลูกกลับมาได้ก็อยากให้ทำ อีกอย่างเขาก็จะได้เรียนหนังสือดีๆ ด้วย”

“แรกๆ เขาก็จะไม่อยากมาอยู่กับพี่นะ เพราะเขาติดที่ตรงนั้นไปแล้วไง เขาอยู่มา 6-7 ปีแล้วมันเหมือนเป็นเด็กสุรินทร์ไปละ ให้อีพี่จะให้เขามาเป็นเด็กกรุงเทพฯ เขาก็จะงอแงหน่อย แม่พี่เขาเลยช่วยกล่อมให้ลูกพี่ก็เลยยอมมากี่มา”

“พี่เลือกโรงเรียนของ กทม. ให้ไงมันไม่แพงมากแล้วตอนเช้าพี่ไปส่งคนเล็กก็เอาคนโตขึ้นรถไปด้วยกันเลย สะดวกดี”

“เด็กสองคนนี่ใหม่ๆ ก็ไม่ทะเลาะกันแล้วนะ อย่างตอนแรกเนี่ยพี่ก็กังวลว่าเขาเลี้ยงมาคนละที่พอมายู่ด้วยกันแบบนี้มันจะงอแงทะเลาะกันไหม พี่ก็สอนเขาตลอดนะว่าเราเป็นพี่น้องกัน ก็เป็นลูกแม่ทั้งคู่ ก็ไม่เห็นเขาทะเลาะกันเลยตั้งแต่อยู่ด้วยกันมา เขาน่ารักมาก

- อยากให้ลูกเป็นแบบไหน ทำแบบนี้ให้ลูกเห็น

พุทราเปิดเผยความภูมิใจของตนที่มีกับลูกว่าทั้งคู่เป็นเด็กดีตั้งใจเรียน ขยันทำการบ้านและเรียนหนังสือได้ลำดับต้นๆ ของห้องเสมอตั้งแต่อดีตจนทุกวันนี้ เธอเล่าว่าจริงๆ แล้วเธอไม่ได้สอนอะไรลูกมากเพราะเธอคิดว่าเด็กสมัยนี้ไม่อยากได้ยินคำสอนจากพ่อแม่เท่าไร สิ่งที่เราคิดมาตลอดคือถ้าอยากให้ลูกพูดเพราะ ตัวพ่อแม่เองก็ต้องพูดกับลูกเพราะๆ ก่อน

อยากให้หรืออยากเห็นลูกเป็นอะไรก็แค่ปฏิบัติเช่นนั้นกับเขา เขาก็จะเป็นแบบที่เราต้องการในอนาคต

“พี่เห็นพ่อแม่หลายคนนะโดยเฉพาะที่แพลตเนีย ตกเย็นมาก็เอาละชั้นธรรมชาติเทศน์ลูกจะต้องทำอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนี้ ต้องตั้งใจเรียนนะลูก อย่าเหลวไหลนอกคู่นอกทางนะลูก แต่อีแม่ที่เฝ้าสอนลูกเนี่ย ตัวเองทำได้หรือยัง พี่เห็นไปเล่นไฟทุกเย็น งานการบ้านเรียนไม่สนใจพอผักกลับมาทีละจะกันสิเพราะข้าวปลาไม่หุงหาไว้ อย่างนี้สำหรับพี่นะคือเรายังบกร่องในหน้าที่เลยนะ แล้วลูกมันจะไปเอาตัวอย่างมาจากไหนในเมื่อวันๆ นั่งมันอยู่กับเรามากกว่าคนอื่น”

“ตัวอย่างง่ายๆ เรื่องลูกชายเป็นผู้ชายแล้วพูดเพราะๆ บางคนก็บอกไม่ดี แต่ถ้ามัมพี่นะพี่ว่าโอเค ถามว่าพี่ทำยังไงก็งานนิดเดียวแค่พูดเพราะๆ กับลูก ไม่มีมึงไม่มีมันไม่ด่าลูกแค่นี้ เขาก็เห็นพี่แบบนี้มาตั้งแต่เล็กๆ กับพ่อเขาพี่ก็ไม่เคยด่า ลูกก็จะได้จำแต่สิ่งดีๆ ติดตัวไป”

2.3 ลูกของฉันกับรสนิยมทางเพศ

- เริ่มฉายแววช่างแต่งหน้า

นอกจากลูกชายจะตั้งใจเรียนแล้ว พุทราয়ยังเล่าอีกว่าลูกชายคนเล็กของเธอก็ยังเป็นเด็กที่มีนิสัยสุภาพเรียบร้อย รูปร่างออร่าอ่อนแอ นิสัยตามคัม เธอกล่าวติดตลกด้วยซ้ำว่าเมื่อสมัยลูกเรียนประถม 4 เธอนึกมองหน้าลูกชายขณะหลับเธอยังแอบนึกว่าทำไมลูกชายเธอจึงหน้าตาละม้ายผู้หญิงหรือถ้าเด็กคนนี้สวมใส่วิกผมยาว ทาปากด้วยลิปสติกสีจัดจ้านหน่อย ลูกชายเธอก็อาจจะสวยกว่าเด็กผู้หญิงในแพลตเนียเลยก็ได้ขณะที่หลายครั้งที่เธอจำเป็นต้องออกไปงานเลี้ยงพร้อมลูกชายคนเล็ก เขามักขอร้องให้เธอแต่งหน้าทาปากไปโดยอ้างว่าแม่จะได้ดูสวยๆ กว่าแม่คนอื่น แม้ใจเธอจะไม่อยากแต่งหน้าอะไรให้มากมายนักแต่เมื่อลูกชายขอ เธอจึงไม่อยากปฏิเสธ และเมื่อเข้าไปแต่งหน้าหรือเลือกลิปสติก ลูกชายคนเล็กก็มักจะเข้ามาคลอเคลียบริเวณใกล้ๆ อย่างไม่ทราบสาเหตุ เธอเคยขอให้ลูกชายเลือกสีลิปสติกให้เธอ เธอสังเกตว่าลูกชายจะมองเธอตั้งแต่หัวจรดเท้าก่อนหยิบลิปสติกมาให้เธอเพียงสีเดียว และสิ่งที่แปลกคือเมื่อใดก็ตามที่ลูกชายเลือกสีลิปสติกให้เธอ วันนั้นเธอจะต้องได้รับคำชื่นชมจากคนที่พบเห็นตลอด เธอคิดว่านี่อาจจะเป็นพรสวรรค์ที่ลูกชายคนเล็กของเธอมีติดตัวมาก็เป็นได้

“พี่เองเลยละเคยคิดพิเรนๆ ตอนเห็นลูกเขานอนกลางวันนะ ตอนนั้นอยู่แถวๆ ป.4 ได้ ก็มองหน้าเขาตอนหลับเนี่ยแหละ แล้วมันก็เผลอไปนึกว่า เออ ลูกชายเรานี่มองดี ๆ ก็มีความสวยอยู่ไม่เบาเลยนะ ถ้าจับมาใส่วิกผมยาว ทาสีปากจัดๆ หน่อย เผลอๆ เด็กในแพลตเนียสู้ไม่ได้เลยด้วย”

“อย่างเวลาที่พี่จะไปงานเลี้ยงอะไรแบบนี้แล้วพี่ต้องเอาชุดสวยๆ มาใส่ เขาก็จะขอให้พี่แต่งหน้าทาลิปสติกไปด้วยบอกแม่จะได้สวยกว่าคนอื่น”

“เขาเหมือนจะมีพรสวรรค์นะพวกเรื่องสีส้น การจับคู่สีอะไรแบบนี้ อย่างเคยให้เขาเลือกสีลิปสติกที่เข้ากับชุดให้หน่อย เขาจะมองพี่ตั้งแต่หัวยันเท้าเลย แล้วก็หยิบมาสีนึ่ง แล้วมันจะบังเอิญรีเปลาส์ที่เขายืมมักถูกติดตามคนอื่นอยู่บ่อยๆ มีคนเข้ามาทักอยู่บ่อยๆ”

- เพื่อนยอมรับให้แต่งหน้า

ครั้งหนึ่งเธอเคยแวะไปรับลูกชายตอนเย็นที่โรงเรียนซึ่งตรงกับฤดูกาลของกีฬาสี ภาพที่เธอได้เห็นคือนักเรียนระดับชั้นต่างๆ รวมตัวกันฝึกซ้อมกีฬาย่าง ฝึกลงเชียร์บ้าง ฝึกเป็นเชียร์ลีดเดอร์บ้าง เธอพยายามสอดส่องสายตาเพื่อหาลูกชายแต่ไม่เจอจึงนั่งรอจุดพักคอย ซึ่งเป็นเก้าอี้ม้าหิน สายตาเธอมองไปเรื่อยๆ มิได้จับจ้องนักเรียนหรือสิ่งใดเป็นพิเศษ ขณะที่เธอกำลังนั่งเพลินๆ อยู่ นั่น เธอเห็นนักเรียนหญิงกลุ่มหนึ่งเดินผ่านไป เธอคิดว่าเด็กกลุ่มนี้น่าจะเป็นเชียร์ลีดเดอร์ของโรงเรียนเพราะสังเกตการแต่งหน้าและท่าทางการเดินเหิน เธอนึกในใจว่าเด็กกลุ่มนี้แต่งหน้าขึ้นอยู่เหมือนกันและคนที่แต่งหน้าให้ น่าจะมีฝีมือพอสมควร ระหว่างที่เธอกำลังนั่งเล่นๆ ก็พลันได้ยินเสียงนักเรียนในกลุ่มนั้นพูดถึงชื่อบุคคลซึ่งพอดีตรงกับชื่อเล่นของลูกชายคนเล็กของพุทรา เธอจึงหยุดฟังอย่างสนใจ นักเรียนกลุ่มนั้นไม่ได้กล่าวให้ร้ายแต่กำลังชื่นชมบุคคลที่ชื่อเหมือนลูกเธอ

“พี่ได้ยินเด็กกลุ่มนั้นเขาพูดถึงคนที่มาแต่งหน้าให้นะ แล้วไม่รู้บังเอิญจะใช้หรือเปลาส์ ชื่อนั้นก็มาตรงกับชื่อลูกพี่อีก”

ระหว่างทางกลับบ้านพุทราไม่ได้เอ่ยปากถามลูกชายถึงสิ่งที่ได้ยินมา แต่เมื่อโอกาสเหมาะเธอก็ถามแบบอ้อมๆ ก่อนว่าเคยแต่งหน้าให้ใครไหม ลูกชายไม่ตอบคำถามแต่ย่นถึงสาเหตุที่ถาม เธอเลือกที่จะตอบไปว่าพอดีเธออยากให้ลูกช่วยแต่งหน้าให้เธอบ้าง จากนั้นท่าทีของลูกชายก็แสดงอาการดีใจผ่านทางสายตาดจนพุทราจับสังเกตได้ เธอจึงคิดว่าชื่อที่ได้ยินครั้งนั้นน่าจะใช่ลูกเธอเป็นแน่

“พี่ก็ไม่ได้ถามเขาวินั้นเลยนะ อุดใจไว้รอโอกาสเหมาะแล้วถามแบบอ้อมๆ ก่อนว่าเคยแต่งหน้าให้ใครไหม เขาทำหน้าง ไม่รู้แกลั้งรีเปลาส์กับถามพี่กลับมาว่าทำไมหรือ พี่ก็แถไปอีกว่าพอดีอยากให้แต่งหน้าให้บ้าง พอพูดจบเท่านั้นแหละ ให้อ้อ..แววตาเขานี่ออกเลย มันดูระริกระริยังไม่รู้ น่าหมั่นไส้มาก (หัวเราะ) พี่เลยนึกถึงเสียงเด็กวันนั้นแล้วก็คิดว่าสงสัยใช่แน่แล้วละ”

ส่วนที่ 3 ยามเมื่อปัญญาผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศ

3.1 จมจ่อมความมืดในใจ

- เพื่อนบ้านรุมถามลูกเป็นตุ๊ดหรือ

ในช่วงลูกชายคนเล็กเข้าเรียนชั้นประถม 6 พุทราไม่ได้ไปรับส่งแล้ว เนื่องจากลูกขอว่าโตแล้วอยากเดินทางด้วยตัวเองบ้าง เธอเข้าใจความต้องการของลูกจึงอนุญาตให้ไปกลับได้เอง แต่เนื่องจากห้องพักของทั้งคู่อยู่ชั้น 5 อาคาร B ซึ่งกว่าจะเดินจากห้องไปยังบริเวณป้ายรถเมล์หรือจากป้ายรถเมล์ฝั่งตรงข้ามขึ้นสะพานลอยกลับแล้วเดินเข้าอาคารจำเป็นต้องผ่านชุมชน ร้านค้าและเพื่อนบ้านที่รู้จักมักคุ้นกันมานานทำให้การเดินทางของลูกชายคนเล็กของพุทราเป็นที่สังเกตของชาวบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วการสังเกตของชาวบ้านมักติดตามมาด้วยการนำไปพูดจาในทหาคาเล ดังนั้นเมื่อพุทราไปจับจ่ายสินค้าที่ตลาดหรือร้านขายของชำละแวกนั้นจึงมักมีผู้คนเข้ามาถามว่าลูกชายเป็นตุ๊ดหรือเห็นท่าเดินแล้วไม่แมน เมื่อเธอเจอคำถามนี้เข้าไปก็ถึงกับจุกเพราะเธอเองก็อยู่กับลูกมานานเลยชินกับการเดินเหินของลูกทั้งคู่ เมื่อมีคนถามเช่นนี้จึงได้แต่เงยบ ต่อเมื่อการถามของชาวบ้านมิได้สิ้นสุดเพียงหนึ่งคนแต่ยังมีการพูดถึงกันอยู่เป็นระยะ กระทั่งถามว่าลูกชายก็หน้าตาดีนะ แต่น่าเสียดายมาเป็นกระเทย ไม่รู้แม่มันเลี้ยงยังไง เป็นคำถามที่พุทรารู้สึกร้อนขึ้นมาที่หัวทันที ใจเธออยากจะทำตอบได้แต่ก็นึกขึ้นมาได้ว่าจะไม่เกิดประโยชน์จึงได้แต่เงยบไว้

“ตอนป.6 เขามาขอว่ากลับบ้านเองนะ แม่ไม่ต้องไปรอรับส่งแล้ว พี่ก็ถามเขาว่าแน่ใจหรือลูก คิดดีแล้วใช่ไหม พอเขายืนยันคำตอบเดิมพี่ก็ไม่ว่าอะไร ที่นี้ไอ้ที่มันเริ่มจะหัวร้อนหน่อยๆ ก็ตรงเวลาลูกพี่เดินออกจากบ้านไปขึ้นรถเมล์หรือลงจากรถเมล์เข้าบ้านเนี่ยมันต้องผ่านชุมชน ผ่านบ้านคนอะไรแบบนี้ พวกเขาเห็นแหละว่าลูกเราเดินแล้วก็คงไปวิจารณ์กันว่าท่าเดินมันดูไม่แมนอะไรแบบนี้แล้วก็เอามาถามพี่ว่าลูกเป็นตุ๊ดหรือ ดูท่าเดินแล้วมันจะใช่ปะ”

“เอาจริงๆ ไหมว่าพี่ไม่ได้สังเกต ที่ว่าไม่สังเกตเพราะเราอยู่กับเขาทุกวันไง มันชินตาเข้าใจใหม่ ท่าเดินที่มันดูกระตุ้งกระตังหรืออย่างนี้เลยไม่ได้สังเกตขนาดนั้น แต่ถ้าถามว่ารู้ไหมลูกเราชอบเรื่องความสวยความงามอย่างที่พี่บอกไปแล้วนะ เอออันนั้นใช่แน่เพราะพี่ก็เห็นเหมือนกัน”

“มีคำถามแบบที่จืดเลย หัวร้อนขึ้นมาเลยก็อย่างลูกชายนะยิ่งโตยิ่งหล่อละ ดูเกาหลีเลยแต่เสียดายไม่รู้เลี้ยงยังไงมันจะกลายเป็นตุ๊ดไปซะนั่น”

“โกรธนะตอนนั้น ประมาณว่ามึงหุบปากไปเลย นี้อู๊วกู๊ว อย่ามายุ่งแต่ก็คิดว่าถ้าตอบแบบนี้คงมีเรื่องแน่ เลยเงยบไปดีกว่า”

- สับสนว่าจะถามลูกดีไหม

หลังจากพุดราเจอกระแสลูกชายเป็นตุ๊ดหรือไม่จากหนึ่งเดือนที่ลูกเดินทางไปโรงเรียนหรือไปเที่ยวเองแล้วทำให้เธอรู้สึกว่ารุ่น กังวลใจเป็นอย่างมาก หลายความรู้สึกปะปนและตีกันยุ่งเหยิงไปหมด สิ่งที่อยู่ในใจเธอขณะนี้คือความสับสน มิใช่สับสนว่าเป็นหรือไม่เป็นแต่เป็นความสับสนว่าควรจะถามลูกตามตรงหรือไม่หรือเรื่องนี้ควรปล่อยให้ลอยหายไปกับสายลม เธอไม่รู้จะทำอย่างไรจนต้องไปตั้งกระทู้ถามในเว็บไซต์แห่งหนึ่ง มีคนเข้ามาแสดงความเห็นสนับสนุนทั้งถามและไม่ถามในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน เธอจึงยังตัดสินใจไม่ได้ว่าจะถามหรือไม่ถามดี

“มันอาจตุ๊ดตกก็ได้นะที่พี่เป็นแบบนี้แต่ใครจะมาเข้าใจละว่ามันจะเอายังไงดี ซ้ายหรือขวาดี จะถามลูกไปเลยไหม ถ้าถามแล้วเกิดลูกคิดมากจะเป็นยังไง หรือจะไม่ถามปล่อยให้มันเสียบหายไป แต่พี่ก็เจอกระตุ้นแบบนี้อีกพอออกไปข้างนอก มันก็แอบอดไม่ได้ที่จะถามดีไหมอีก วนไปวนมากันแบบนี้”

- ตามคำตอบจากครูและเพื่อนลูก

ความสับสนเป็นความทุกข์ที่เกาะกินใจของผู้เป็นแม่อย่างพุดราอยู่ เธอเก็บความทุกข์นี้ไว้ภายในใจไม่กล้าบอกหรือเปิดเผยให้กับใครแม้แต่สามี เธอเลือกที่จะตามหาคำตอบผ่านผู้ที่ใกล้ชิดลูกชายแทน ซึ่งในที่นี้ก็คือครูและเพื่อนร่วมชั้นของลูกชาย เธอเริ่มต้นจากหาหมายเลขโทรศัพท์ส่วนตัวของรูปประจำชั้นและโทรไปพูดคุย แน่ใจว่าสไตล์ของพุดราจะไม่พูดตรงๆ กับครู เธอเลือกถามอ้อมๆ เช่น น้องอยู่ที่โรงเรียนเป็นอย่างไรบ้าง เขาทำกิจกรรมอะไรบ้าง คุณครูมีอะไรที่ห่วงในตัวเขาบ้าง มีอะไรอยากให้ทางบ้านช่วยดูแลเป็นพิเศษบ้าง ทำให้สุดท้ายเธอไม่ได้ยินคำตอบที่เสียงในหัวใจเธอถามหาอยู่

“ไม่กล้าแม่แต่จะไปคุยกับแฟนพี่กลัวเขารู้ว่าเราเครียด ก็เลขตัดสินใจว่าจะลองไปถามจากครูประจำชั้นเอา”

“พอได้เบอร์มาก็โทรไปถามเลย พี่ก็ถามอย่างน้องอยู่ที่โรงเรียนเป็นอย่างไรบ้าง เขาทำกิจกรรมอะไรบ้าง คุณครูมีอะไรที่ห่วงในตัวเขาบ้าง มีอะไรอยากให้ทางบ้านช่วยดูแลเป็นพิเศษบ้าง”

“พี่ไม่ถามตรงๆ อยู่แล้ว ก็ไล่ไปเรื่อยๆ”

“สรุปว่าที่ได้จากคุยกับครูน่าจะเป็นเด็กเรียบร้อย ตั้งใจเรียน ตั้งใจทำงาน ส่วนเรื่องเป็นตุ๊ดใหม่ ครูไม่ได้ตอบชัดเจน”

“เสร็จจากครูแล้ว พุดราก็ลุยต่อไปที่เพื่อนๆ โดยใช้โทรศัพท์บ้าง ทักแชทไปถามบ้างซึ่งคำตอบที่เธอได้รับคือความคลุมเครือเช่นเดิม

“พี่ติดต๋อไปที่เพื่อนๆ ของน้องเขานะแต่พี่ก็ได้คำตอบอะไรที่มันไม่ชัดเจน”

3.2 เคลื่อนจากมีดคู่แสงแรก

- มีแฟนเป็นคนจุดเทียนในใจ

ปัญญาของพุทธาได้มีต้นเทียนมาจากสามีที่อยู่กินกันมาประมาณ 13-14 ปี เธอเล่าว่าสามีเป็นผู้ชายนิ่งๆ เรียบเฉย ไม่มีลูกเล่นหรือลูกล่อลูกชนอะไร หากเขาสงสัยหรือติดขัดอะไรคำถามของเขาจะเป็นคำถามที่เรียบง่าย ดูผิวเผินคล้ายไม่มีอารมณ์ความรู้สึกด้วยซ้ำ ขณะที่พุทธาจะต้องคิดให้รอบคอบ อ้อมจนได้ที่ก่อนจึงจะตัดสินใจทำการสิ่งใดลงไป วันหนึ่งขณะที่ทั้งคู่นั่งกินข้าวอยู่หน้าทีวี รายการบนจอกำลังนำเสนอภาพดีใจคนหนึ่งที่กำลังโด่งดังในวงการบันเทิงกำลังทำอะไรเป็นๆ แล้วคนดูหัวเราะชอบใจ ดีใจคนนี้บอกกับคนไทยว่าตนเองเป็นกระเทย และทุกคนก็ยอมรับในสิ่งที่เธอเป็น ขณะนั้นสามีจับจ้องที่หน้าจอทีวีก่อนหันมาถามพุทธาด้วยความห่วงใยที่เห็นหน้าเคร่งเครียดกับอะไรบางอย่างมานับเดือน

“ตอนนั้นพี่จำได้ว่ากำลังดูรายการ..ซึ่งตอนนั้นมีดีใจ..กำลังทำอะไรเป็นๆ สักอย่างเนี่ยละ แล้วคนดูในห้องส่งก็หัวเราะชอบใจกันใหญ่ ซื่อตรงนั้นแฟนพี่เขาก็หันมาถามพี่ว่าพี่เป็นอะไรเห็นทำหน้าที่มาหลายเดือนละ ประมาณว่าตั้งแต่เดือนที่แล้วได้ทำอะไรประมาณนี้ละ แล้วเขาก็ไปลดเสียงทีวี ตอนนั้นพี่ซึ่งใจอยู่ว่าจะพูดออกไปดีไหม แต่ที่พี่ยอมพูดออกไปเพราะพี่เห็นสายตาเขาอะ มันบอกว่าพูดมาเถอะ ฉันอยากฟังอะไรประมาณนี้ละ พี่ตีความเอาเอง (หัวเราะ) พี่ก็เลยเอวอะเล่าก็เล่า พี่ก็เล่าสิ่งที่พี่เจอมาใช้ใหม่ละ เล่าเลย เล่าทั้งหมดเลยไม่มีปิดบังตรงไหนเลย แฟนพี่แกก็ดีจริงๆ นะวันนั้นแกฟังพี่แบบเงิบมาก แต่สายตาแกไม่เงิบ เขาสื่อกับพี่ทางสายตาได้ว่ากำลังฟังพี่อยู่ทุกคำเลย ตรงนี้มันเลยทำให้พี่อยากพูดอยากเล่าไปอีก ไปเรื่อยๆ เพราะมันไม่มีใครมาฟังนานแล้วไง มันต้องการคนเข้ามาฟังเข้าใจใหม่”

- สามีชวนให้คิด

หลังจากพุทธาเล่าความในใจที่สะสมไว้จนหมดแล้ว สามีก็ถามว่าเธอเป็นอย่างไรบ้าง เธอตอบว่าเบาขึ้น มีคนรับฟังทำให้เธอไม่ได้แบกไว้คนเดียวเหมือนที่ผ่านมานอกจากนี้สามียังเป็นคนให้สติ ให้เธอได้หยุดคิดพิจารณาความเป็นจริงของผู้คน ความเป็นจริงของเสียเหล่านั้นที่เมื่อเธอรับมาเป็นเสียงของเธอเองแล้ว เสียงนั้นให้เธออะไรบ้าง สร้างประโยชน์อะไรให้เธอบ้าง จุดนี้เป็นช่วงเวลาสำคัญที่ทำให้พุทธาได้นั่งสงบอยู่กับตัวเอง ความฟุ้งซ่านที่ผ่านมามากทำให้สงบลง กลับเข้าสู่ภาวะเห็นความเป็นจริงที่ชัดเจนอีกครั้ง

“พี่ได้เล่าอะไรต่อมิอะไรไปเยอะมากเลยนะตอนนั้น แล้วแฟนพี่เขาไม่ได้มาขัดมากระชากให้พี่หยุดพูด เขาให้พื้นที่ตรงนั้นพี่อย่างเต็มที่เลย แล้วพอเสร็จเขามาถามพี่ว่า

พูดไปหมดแล้วรู้สึกใจข้าง พี่ก็บอกว่า เออ..รู้ใจไปนานแล้วละ ไม่เก็บไว้หรอก เก็บไว้ทำไมตั้งนาน”

“เขามาถามพี่บ้างละ ประมาณอยากให้พี่คิดตามมั้ง เขาบอกกับพี่ว่าจริงๆ แล้วเขาเห็นลูกเป็นแบบนี้มาตั้งนานแล้วนะ จำได้ไหมตั้งแต่สมัยอนุบาลแล้วอะไรประมาณนี้ แล้วเขาก็ยกเหตุการณ์ตั้งแต่สมัยลูกชายคนเล็กอยู่อนุบาล เขาไปร่วมกิจกรรมของโรงเรียน อากาศเขามันก็ฟ้องมาตั้งแต่ตอนนั้นแล้ว แถมยังมีหน้ามาย้อนถามพี่อีกว่า แกจำไม่ได้หรือ ที่เล่าเนี่ยหรือว่ามันเป็นเรื่องใหม่ พี่ก็เลยหยิกเขาไปหน่อยบอกความจำไม่ได้เสียม เขาก็เลยที่ว่าถ้าไม่เสียมทำไมไม่รู้ว่าคุณเป็นยังไง แล้วจะไปหาความจริงอะไรในเมื่อลูกก็เป็นแบบนี้แหละ “

“แฟนพี่เขายังบอกอีกว่าไปเอาเสียงชาวบ้านมาเป็นเสียงของครอบครัวเราทำไม คนอื่นอย่าไปใส่ใจ เรื่องของชาวบ้านก็ให้เป็นเรื่องของชาวบ้าน พี่ฟังติดตามไปก็เออ จริงของเขาละ”

3.3 ปัญญาคือแสงสว่างนำทางชีวิต

- เกิดการยอมรับขึ้นภายในใจ

การยอมรับของพุทธานี้มิใช่การยอมรับที่เกิดขึ้นจากการคิดได้เท่านั้น แต่เป็นการมองเห็นสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและเป็นมานานแล้วอย่างชัดเจนอีกครั้ง ซึ่งเมื่อพุทธาได้สติและยอมรับว่าลูกไม่ได้ผิดปกติ เขาเป็นแบบนี้เพราะเขาเป็นแบบนี้มาตั้งแต่เด็กแล้ว เธอจึงเปิดใจคุยกับลูกตามตรงว่าลูกมองว่าตัวเองเป็นอะไร หลังจากได้เปิดอกเปิดใจคุยกันระหว่างแม่กับลูก พร้อมกับลูก ทุกอย่างก็คลี่คลาย สมาชิกในบ้านเข้าใจกันเหมือนเดิม

“พี่เลยหาโอกาสเหมาะๆ นั่งคุยกับลูกตามตรงเลย เอาแบบเปิดใจคุยกันเลยเพราะพี่เข้าใจแล้วไม่ว่าอะไรคืออะไร เขาก็เล่าว่าเขาชอบแบบนี้มาตั้งแต่เด็กแล้ว เขาก็ไม่รู้ว่าเป็นแบบนี้เรียกว่าอะไร แต่เขามีความสุขที่เป็นแบบนี้ และพี่เองก็ให้เขาเป็นแบบนี้”

หลังจากพุทธาเปิดใจคุยกับลูกและยอมรับสิ่งที่ลูกเป็นแล้ว บรรยากาศภายในบ้านก็เปลี่ยนไป ลูกชายคนเล็กของพุทธามีอิสระมากขึ้นทั้งการคิดหรือกระทำสิ่งใด”

“คนเป็นพ่อแม่จะไม่โง่งนะเขาเลี้ยงลูกมาทำไมจะไม่รู้ว่าลูกเป็นยังไง แต่จะพูดหรือเปล่าเท่านั้นเอง พอลูกรู้แล้วว่าพี่รู้ว่าเขาเป็นกระเทยแล้วพี่ไม่ว่าเขา คราวนี้ก็จัดเต็มเลย ขอฮีมอะไรของแม่มาลองเล่นเต็มที่ จากแต่ก่อนที่แอบไปเล่นแบบนี้เฉพาะที่โรงเรียน”

- สนับสนุนให้ลูกได้ทำในสิ่งที่รัก

หน้าที่ประการหนึ่งของคนเป็นพ่อแม่คือสนับสนุนให้ลูกได้ทำในสิ่งที่เป็นตัวของเขามากที่สุด หากสิ่งที่ลูกอยากทำเป็นสิ่งที่เดียวกันกับสิ่งที่พ่อแม่ก็อยากให้ลูกทำคงไม่ใช่

เรื่องยาก แต่ถ้าสิ่งที่ลูกอยากทำตรงข้ามกับสิ่งที่พ่อแม่คาดหวังไว้ อาจเป็นสิ่งที่ทำใจอนุญาตได้ยาก แต่ทั้งหมดย่อมอยู่บนฐานความจริงว่าเราอาจเป็นผู้ให้กำเนิดลูกแต่ไม่ใช่เจ้าของชีวิตลูก ดังนั้นจึงควรสนับสนุนให้ลูกเติบโตเช่นเดียวกับสิ่งที่พุทธาปฏิบัติกับลูกชายของเธอ

“เต็มที่ตามสบาย เอาให้สุดตึงไปเลยลูก เป็นกระเทยยุคนี้ไม่ได้น่ารังเกียจเลย..พาเขาไปเลือกลิปสติกบ้าง เสื้อผ้าผู้หญิงบ้าง คือตามสบายเลยลูก พ่อแม่อยู่ตรงนี้ อยากให้ลูกใช้ชีวิตให้สุด”

กลุ่มที่ 2 พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ คือ พ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศและมีคะแนนจากแบบวัดปัญญาหลังการเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไป ผู้วิจัยได้ผู้ให้ข้อมูลผ่านตามเงื่อนไขรวมจำนวน 3 ราย การนำเสนอใช้นามสมมติแทนชื่อจริงโดยอิงกับชื่อนักเรียนลูกทุ่งของไทยเนื่องจากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 รายชื่นชอบรายการประกวดร้องเพลงลูกทุ่งทางสถานีโทรทัศน์แห่งหนึ่งที่มีสุนารี อภาพร ไชยาร่วมเป็นคณะกรรมการตัดสิน ผู้วิจัยจึงขออนุญาตใช้สามชื่อย่อดังกล่าวเป็นตัวแทนบุคคลที่มีตัวตนจริง ทั้งสามครอบครัวนี้ไม่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงกันแต่ทั้งหมดรู้จักกันเป็นอย่างดี แบ่งออกเป็น 3 ส่วนในการนำเสนอแต่ละกรณีศึกษา ได้แก่ ส่วนที่ 1 ภูมิหลังชีวิตของพ่อแม่ ส่วนที่ 2 มุมมองของพ่อแม่ที่มีต่อลูก และส่วนที่ 3 ยามเมื่อปัญญาผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศ

กรณีศึกษาที่ 1: สุนารี

ส่วนที่ 1 ภูมิหลังชีวิตของพ่อแม่

สุนารีเป็นชื่อสมมติของคุณแม่อายุ 55 ปี การศึกษา ปวช. และกำลังศึกษาปริญญาตรี ปัจจุบันเป็นผู้ใหญ่บ้านสังกัดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีลูกเป็นทอม อายุ 24 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปัจจุบันทำงานที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ผู้วิจัยได้ติดต่อกับสุนารีจากการประสานงานของผู้แนะนำซึ่งเป็นข้าราชการครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดแห่งหนึ่งของภาคกลาง ผู้แนะนำได้แนะนำผู้ให้ข้อมูลหลักโดยตรงไม่ผ่านลูกวัยรุ่นเช่นเดียวกับผู้ให้ข้อมูลหลายรายที่ผ่านมา ผู้แนะนำอาสาเป็นโซเชียลรับส่งการเดินทางให้ ผู้วิจัยประสานงานและนัดหมายวันเวลาที่สะดวกตรงกัน ซึ่งการพูดคุยและนัดหมายผ่านโทรศัพท์เบื้องต้นสังเกตว่าสุนารีแสดงออกถึงความรู้สึกยินดีเป็นอย่างมากที่จะได้เป็นผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อคนอื่น ๆ ทั้งการให้ข้อมูลครั้งนี้เป็นการศึกษาในระดับปริญญาเอกซึ่งน้อยครั้งที่เธอจะเข้าถึงคนกลุ่มนี้ เธอจึงพร้อมให้ความร่วมมือในทุกส่วนของผู้วิจัย

เมื่อวันนัดหมายมาถึงผู้แนะนำขับรถมารับผู้วิจัยที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิในช่วงเวลาประมาณ 6.30 น. การเดินทางในวันนั้นค่อนข้างคล่องตัวเนื่องจากเป็นเวลาเช้าและรถ

ของเราเดินทางออกเมืองสวนกับรถคันอื่น ผู้วิจัยใช้เวลาประมาณ 1.5 ชั่วโมงก็ถึงที่หมายซึ่งเป็นบ้านพักชั้นเดียวยกพื้นสูงใกล้กันเป็นคลอง ด้านล่างเทปูนบางส่วน มีชุดรับแขกหินขัดตั้งอยู่ชุดหนึ่ง บริเวณกลางบ้าน ลักษณะภายในบ้านเงียบสงบ สายลมพัดโชยอ่อนๆ จากริมคลองลอดผ่านใต้ถุนบ้านที่ผู้วิจัยกำลังนั่งอยู่ รู้สึกเย็นสบายโดยไม่ต้องเปิดพัดลมช่วยระบายอากาศ เมื่อผู้ให้ข้อมูลทราบว่าผู้วิจัยเดินทางมาถึงก็เดินมาต้อนรับพร้อมชวนนั่งคุยเรื่องราวทั่วไปก่อนและทำให้ทราบว่าผู้ให้ข้อมูลเป็นเพื่อนกับญาติผู้ใหญ่ท่านหนึ่งที่ผู้วิจัยเคารพนับถือ การพูดคุยเป็นไปอย่างออกรส เนื่องจากกระยะความสัมพันธ์ดูดีหลังจากการมีตัวเชื่อมคือญาติผู้ใหญ่ท่านนั้นแม้ไม่ได้อยู่ในสถานการณ์ด้วยก็ตาม

หลังจากผู้วิจัยเปิดเผยความตั้งใจของตนเองแล้วก็ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี ผู้วิจัยใช้เวลาถึงประมาณเที่ยงจึงขออนุญาตลากลับ ผู้ให้ข้อมูลใจดีทำกับข้าวมาต้อนรับช่วงกลางวัน แม้ผู้วิจัยจะมีภารกิจช่วงบ่ายที่กรุงเทพฯ แต่ก็เห็นว่านี่จะเป็นโอกาสให้ผู้วิจัยได้รู้จักผู้ให้ข้อมูลมากขึ้นจึงตอบตกลงไปด้วยความเต็มใจ ระหว่างรับประทานอาหารซึ่งเป็นเมนูพื้นบ้าน เช่น น้ำพริกกะปิรสชาติเผ็ดเค็มจัดจ้านแกล้มกับผักสดริมรั้วและไข่เปิดต้มยางมะตูมนั้นผู้ให้ข้อมูลก็เริ่มบ่นให้ฟังถึงความรู้สึกคับข้องใจของตนที่มีกับลูก ผู้วิจัยรู้สึกอยากเบรคเพื่อขออนุญาตหยิบเครื่องบันทึกเสียงเป็นที่สุดแต่ก็ทำไม่ได้เพราะไม่เข้ากับสถานการณ์ ผู้วิจัยพยายามตั้งใจฟังและจดจำรายละเอียดให้ได้มากที่สุดแม้จะรู้สึกเผ็ดร้อนน้ำพริกกะปิ จากนั้นผู้วิจัยได้มีโอกาสติดต่อและมาเยี่ยมเยียนอีกหลายครั้งกว่าจะได้เริ่มนัดหมายเข้ากระบวนการ

1.1 เส้นทางการชีวิตก่อนพบเนื้อคู่

- ใช้ชีวิตเป็นเด็กเลี้ยงควาย

สุนารีเล่าให้ฟังถึงเรื่องราวชีวิตของตนว่าตนเกิดและเติบโตในจังหวัดแห่งนี้ ครอบครัวตั้งแต่วัยเยาว์จนรุ่นปู่ย่าตายาย รุ่นพ่อแม่และรุ่นตนหาเลี้ยงชีพด้วยการเพาะปลูกข้าวในพื้นที่นาของตระกูลและหาเช่าทำเพิ่มเติมอีกจำนวนหนึ่ง ในวัยเด็กสุนารีเล่าว่าบ้านของเธอเป็นเรือนไม้เก่าๆ ที่อยู่ติดกับอำเภอนี้ ลักษณะของเรือนไม่มีชั้นเดียวแต่ยกพื้นใต้ถุนไว้สูงเนื่องจากต้องใช้เก็บอุปกรณ์ทางการเกษตร บริเวณถัดไปมีคอกควายและพื้นที่ปลูกผักสวนครัวผลไม้สวน เช่น กัลยัม มะม่วง มะปรางบ้างนิดหน่อย บ้านหลังนี้มีสมาชิกอยู่ด้วยกันแบบครอบครัวขยาย ประกอบด้วย ตายาย พ่อแม่ และพี่น้องของเธอรวม 5 คน สมาชิกทุกคนต่างช่วยกันทำนาปลูกข้าวหารายได้หล่อเลี้ยงครอบครัวในหน้าที่ที่แตกต่างกันไปซึ่งสุนารีเองได้รับมอบหมายให้ดูแลควายเป็นหลักและช่วยเหลืองานบ้านตามแต่ผู้ใหญ่จะสั่ง

“สมัยเด็กพี่โตมากับเด็กเลี้ยงควายเลย งานเลี้ยงควายเรียกว่าเป็นงานถนัดของพี่เลยละเพราะอยู่กับมันประจำ สมัยนั้นพี่หัวทึบหน่อย พ่อแม่เลยบอกให้เลี้ยงควายไปแหละดีแล้ว”

สมัยก่อนไม่ได้อยู่ตรงนี้ โน้นออกไปอีกอำเภอหนึ่งแต่มันก็ติดกันนะ บ้านตรงนั้นอยู่กันมาตั้งแต่สมัยรุ่นทวดแล้วมั้ง ไม่รู้สิพี่เกิดมาก็เห็นมันอยู่แล้วนะ เคยถามตายาย เขาก็บอกว่าอยู่กันมาตั้งแต่พ่อของแกอีก เรียกว่าอยู่กันมาหลายชั่วโคตรเลยนะตอนนั้น”

“ลักษณะที่บ้านนั้นมันก็จะดูเก่าเพราะมันเป็นไม้ แต่เอาไม้นี้เป็นไม้สักนะ เหมือนจะเป็นสักทองด้วย มันเลยทนไง ดูเก่าแต่แข็งแรงไม่พังง่ายๆ แล้วก็มันจะยกพื้นสูงนะ พื้นข้างบนก็เป็นไม้เหมือนกัน ไม่มีปูนเลย รู้สึกคนโบราณนี่เขาสร้างยังไงไม่รู้แหละแต่ไม่ตอกตะปูเลยสักตัว “

“ที่ยกพื้นสูงนะหรือ ก็เขาเอาไว้เก็บพวกอุปกรณ์เกษตรไร เห็นอย่างนี้เครื่องไม้เครื่องมือก็เยอะนะแต่ก่อน เพียงแต่มันไม่ทันสมัยเหมือนเดี๋ยวนี้อ่ะ แล้วก็ถัดไปหน่อยนะมันก็จะมียกคอกควาย ควายที่พี่บอกว่าเลี้ยงนะมันก็เอามาเก็บที่นี้แหละ รอบๆ บ้านก็มีพวกพืชผักนะพวกผักสวนครัวทั่วไปเลย โหระพา ข่า ขิง ตะไคร้ แบบนี้ ถ้าอย่างผลไม้ก็มีมะม่วง กล้วย มะปราง”

- เรียนแค่ชั้นประถม

สุนารีเล่าถึงพื้นชีวิตด้านการเรียนของเธอว่าพี่น้อง 5 คนได้เรียนหนังสือในระดับอ่านออกเขียนได้ทั้งหมด ทุกคนจบการศึกษาภาคบังคับชั้นประถมศึกษาแล้วก็ไม่มีใครคิดที่จะเรียนต่อให้สูงขึ้นจากนั้นยกเว้นตัวเธอที่คิดฝันแบบลมๆ แล้งๆ ในวัยเด็กที่อยากมีโอกาสใส่ชุดครุยสวยๆ รับปริญญากับในหลวงเหมือนที่วีรกรรมข้าราชการชาวพระราชสำนัก เธอกล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เธอต้องเว้นวรรคความฝันเรื่องการเรียนต่อเมื่อจบชั้นประถมศึกษาในขณะนั้นว่าผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านของเธอไม่มีใครสนับสนุนให้เรียนหนังสือต่อไม่ว่าจะผู้หญิงหรือผู้ชาย สำหรับผู้ชายนั้นผู้หลักผู้ใหญ่ต่างมองว่าถ้าพึ่งแค่เขียนชื่อตัวเองได้ อ่านหนังสือออก ติดต่อกับอำเภอได้ก็เพียงพอแล้ว ขณะที่ผู้หญิงเอาให้แค่อ่านออก เขียนชื่อตัวเองได้ก็เกินพอเช่นกันเพราะวันหนึ่งลูกผู้หญิงจะต้องแต่งงานและเลี้ยงลูกและครอบครัว หนังสือหนังสือจึงไม่มีความจำเป็นเท่ากับการมีทักษะชีวิตในการดูแลข้าวกับปลาให้ลูกและสามี เธอเล่าว่าเธอเคยขอร้องที่จะเรียนต่อแต่ทุกคนไม่เห็นด้วย การศึกษาของเธอจึงจำต้องหยุดลงชั่วคราวในวันที่เธออายุ 12 ปี

“สมัยก่อนการศึกษาภาคบังคับนี่มัน ป.6 รีเปล่า ก่อนนั้นมัน ป.7 เนอะ พวกพี่ๆ น้องๆ เขาก็เลยจบกันตรงนั้นนะ จบแล้วก็จบกัน ไม่มีใครคิดอยากเรียนต่อกันหรอก ช่วงนั้น ขนาดพี่เองอยากเรียนต่อนะแต่ทุกคนก็ขัดกันหมดก็เลยจำใจหยุดมันแค่นั้นแหละ เอา ป.6 พอ”

“ผู้หลักผู้ใหญ่ในยุคนั้นอะนะเขาไม่ได้มองว่าไปเรียนหนังสืออะ มีวุฒิเอาไว้แล้วดิเนะ คือเขาเห็นแต่ว่าเรียนหนังสือจบมามันก็ต้องทำนาอยู่ดี อย่างพวกผู้ชายเนี่ยก็เอาเป็นว่าอ่านหนังสือออกหน่อย เขียนชื่อตัวเองเวลาไปอำเภอได้แบบนี้ก็พอแล้ว ผู้หญิงก็อ่านออกเขียนชื่อได้ก็เกินพอเลยแบบนี้เพราะเขาคิดว่าผู้หญิงอะยังงั้นซะมันก็ต้องมีผัว เดี่ยวผัวมันก็เลี้ยงดูหน้าที่ผู้หญิงก็เอว่าดูแลผัวมันให้ได้ กับข้าวกับปลา อย่าให้พร่อง บ้านเรือนดูแลให้สะอาด เออพอแล้วคือเขาคิดในสิ่งที่มันมีตรงนั้นไง มันมีนาใช้ไหม มันมีเรือกสวนใช้ไหมแล้วมันจะไปเรียนทำไมแบบนี้”

“คือพี่นี่โตมากับวิทุณะ จำได้ว่ามาอยู่ที่วิกับเขานี้เป็นชาวดำด้วยก็เป็นวัยรุ่นนะ แล้วมันมีชาวพระราชสำนักใช้ไหม ยุคนั้นก็ในหลวงแจกปริญญา เออเห็นแล้วดูเท่ ดูมันยังงั้นแพรวพราวรีเปลา แต่เอาเป็นว่าเห็นแล้วชอบ อยากใส่ (หัวเราะ) พุดแบบไม่อายเลยว่าอยากใส่บ้าง อยากเห็นในหลวงกับตาสักครั้งก็คิดแบบเด็กๆ แหละว่าต้องไปเรียนปริญญา”

- เลี้ยงควายที่ไรหายตลอด

หลังจากออกโรงเรียนมาแล้ว สุনারีก็ได้รับมอบหมายให้ดูแลควายในบ้านซึ่งมีประมาณ 15-16 ตัว ดูแลไม่ผลที่ปลูกในสวน ดูแลงานบ้าน แล้วก็ออกไปไถนาช่วงหน้าทำนา เก็บเกี่ยวข้าวเสร็จก็รับสานพัด วิธีชีวิตของเธอหลังออกโรงเรียนเป็นเช่นนี้อยู่หลายปี เธอเล่าว่างานที่หนักที่สุดเป็นงานออกไปไถนา เพราะต้องตื่นแต่เช้ามืดและพื้นที่นาก็ค่อนข้างมาก แต่ก็มีข้อดีคือทำถึงประมาณ 11 โมงก็จะได้พักแล้ว ขณะที่การเลี้ยงควายก็จะเบาหน่อยเพราะเพียงควบคุมให้ควายไปกินหญ้าในจุดที่เตรียมไว้และต้องกลับให้ครบตามจำนวนที่นำออกไป ทั้งนี้ปัญหาของเธอคือมักนำควายกลับมาไม่ครบเนื่องจากบางทีเผลอเรือ ทำให้ควายหลุดหายไปบ้าง ส่งผลให้ถูกตายเป็นประจำ

“ออกโรงเรียนมาแล้วก็มีหน้าที่ให้ต้องรับผิดชอบเยอะแยะเลยนะ ไม่ได้ว่างเลย เลี้ยงควาย ไถนา สานพัด งานสวน งานบ้าน เออ อะไรอีกละ”

“ไถที่มันเป็นปัญหาของพี่อะนะ คือพี่ไม่รู้ว่าคุณอื่นเขาเป็นไหม แต่พี่เป็นคือพี่จะต้องเอาควายออกไปกินหญ้าใช้ไหม แล้วตอนไปมันก็จะไปกันเป็นแถวของมัน ถึงเวลาที่พี่ก็ตอนมันกลับแต่ไม่รู้ทำไมควายพี่มันกลับไม่หมด ต้องมีบ้างแหละตัวสองตัวที่ต้องหายไป ไม่เข้าใจเหมือนกัน เดือดร้อนตาต้องไปตามกลับมา โดนดุประจำ เออ แล้วใช้พี่ทำไมวะ (หัวเราะ) ตรงนี้ด้วยละมั้งที่ทำให้ที่บ้านเขาไม่ค่อยอยากให้พี่เรียนต่อเพราะขนาดเอาควายออกจากคอกที่บ้านยังเอากลับมาไม่ครบเลย”

- รับหน้าที่เป็นสารวัตรกำนันหญิง

หญิงสาววัย 20 ถือว่าเป็นช่วงแห่งดอกไม้บานสะพรั่งของชีวิต เช่นเดียวกับสุนารีที่มีคนเข้ามาขยันทนเธอมากหน้าหลายตา ส่วนหนึ่งที่ทำให้เธอมีผู้ชายเข้ามา พัวพันค่อนข้างมากในช่วงเวลานั้นเพราะเธอได้รับแต่งตั้งให้เป็นสารวัตรกำนัน เธอเล่าว่าตำแหน่ง เธอได้มาเนื่องจากลุงของเธอซึ่งขณะนั้นเป็นกำนันเลือกเธอขึ้นมา ด้วยบุคลิกที่เป็นหญิงแกร่ง เอา ตัวรอดได้ ยามเช้าเรือกสวนไร่นาก็ทะมัดทะแมงเข้ากับงานที่ต้องบุกตะลุย ยามที่ต้องออกงานเลี้ยง สังสรรค์ก็เนรมิตรตัวเองให้เรียบร้อยน่ารักได้อย่างลงตัว หน้าที่ของสารวัตรกำนันของเธอคือ ช่วยเหลือลูกที่เป็นกำนันบำบัดทุกข์สุขของชาวบ้านในตำบลรวม 6 ตำบล ภาพเธอขี่รถเครื่องออก เยี่ยมบ้านผู้เฒ่าผู้แก่จึงเป็นสิ่งที่พบเห็นได้จนชินตา เธอพูดติดตลกด้วยว่างานที่เธอทำคล้ายว่าจะ เยอะกว่าลุงด้วยซ้ำเพราะส่วนใหญ่ลุงมักดื่มเหล้าจนเมา เมื่อเกิดเหตุเภทภัยใดๆ ก็มักไปไม่ถึงจุด เกิดเหตุเพราะเมาถึงไปเสียก่อน เธอจึงจำเป็นต้องรับบทบาทหนักแต่เธอก็รู้สึกสนุกและมันทำให้ เธอรู้จักคนกว้างขวางมากขึ้น

“ตอน 20 นี้คนเข้ามาจีบมากเลยเพราะพี่มาเป็นสารวัตรกำนันหญิง คือปกติมันไม่ค่อยมีใครแล้วลูกพี่จะดูเรียบร้อยก็ได้ จะดูลุยๆ ทะมัดทะแมงก็ได้ ตรงนี้รู้เปล่าคน เลยเข้ามาเยอะ แต่พี่มันสนุกกับงานซะมากกว่าเลยไม่ได้เลี้ยงใครไว้”

“งานที่ทำหรอ ส่วนใหญ่มันจะทับๆ กับงานที่ลุงควรทำนะ คือลุงนะ เป็นกำนันแล้วเขาว่าพี่หน่วยก้านเข้าท่าเลยดึงมาช่วย แล้วแกก็ชี้เมา ยิ่งถ้าวันไหนเจ้าภาพเลี้ยง เพลพระนะ โอ..เมาเหล้าขาตั้งแต่ตรงนั้นเลย แล้วพอเกิดเหตุอะไรที่ต้องเข้าไปในพื้นที่มันก็ไปไม่ ทันเพราะกว่าจะขึ้นรถ บิดกุญแจก็อ้วกไปหลายรอบ เมากิ่งมันอยู่ตรงนั้นแหละ สุดท้ายพี่เลย รับหน้าที่นี้ไปเสียเอง”

“พี่ว่าหนักนะแต่มันสนุก มันได้คุยกับคน ไม่เหมือนแต่ก่อนคุยแต่กับ ควาย (หัวเราะ)”

1.2 ตัดสินใจเลือกคู่ชีวิต

- รักครั้งแรกบึงปลัดหนุ่มป้ายแดง

สุนารีทำหน้าที่สารวัตรกำนันได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ชาวบ้านชื่น ชอบและสนับสนุนให้เธอขึ้นเป็นผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันแทนลุงแต่เธอปฏิเสธเพราะเกรงจะหักหา รน้ำใจผู้ใหญ่ เธอจึงปฏิบัติหน้าที่ตามเดิมด้วยความเต็มใจ ขณะนั้นมีปลัดอำเภอมาบรรจุใหม่วัย ไล่เลี่ยกับเธอ เธอบรรยายหน้าตาให้ผู้วิจัยเห็นภาพตามโดยนึกเทียบกับดารายุคปัจจุบันชื่อณเดช เนื่องจากปลัดหนุ่มมาใหม่คนนี้มีเชื้อญี่ปุ่นจากพ่อ แรกเริ่มเธอรู้สึกเฉยๆ ปนหมั่นไส้ด้วยซ้ำเพราะ หญิงสาวในตำบลของเธอแสดงออกว่าชื่นชอบกันจนน่าเกลียด ต่อเมื่อได้มาทำงานร่วมกันสุนารีได้

เห็นถึงความสุภาพให้เกียรติและไม่ถือตัว เข้ากับคนง่ายและพร้อมลุยงานหนักไปกับเธอทุกที่ เธอจึงเริ่มหันไปหากับความใกล้ชิดที่เกิดขึ้น แต่เธอก็อดหึงหวงอยู่เล็กๆ ไม่ได้แม้เธอจะรู้สึกชอบชายคนนี้ แต่สุดท้ายเธอก็มีได้บอกกับเขาว่าตนรู้สึกอย่างไรจนเขาย้ายไปอยู่อำเภออื่นและไม่ได้ติดต่อกันจนทุกวันนี้

“พี่เจอบอกคนเยอะนะแต่ไม่ปึงใครเลยสักคน อาจเป็นเพราะคนเหล่านั้นเป็นคนในชุมชนเราก็ได้มั้ง มันเหมือนเห็นกันมาตั้งแต่ยังเล็ก พอมันโตกันมาก็ไม่ได้คิดอะไรเกินเลยกันไป จนมาปีปลดใหม่เพิ่งมาบรรจุนีเยาะ มันก็เหมือนเป็นคนใหม่ที่ไม่เคยเจอเนอะ แล้วเขาเป็นคนหน้าตาดีลูกครึ่งญี่ปุ่น สาวๆ ในตำบลบ้านนอกอย่างพี่เลยตาวาวเลยคราวนี้ (หัวเราะ) เข้ามาก็อ้ออ้ออ้อดิ๊กกันใหญ่”

“พี่เฉยๆ นะตอนแรก จะออกแนวหมั่นไส้มากกว่าด้วยเพราะคนอะไรจะดึงดูขนาดนั้น ดูเวอร์ไปรีเปลา แต่พอต้องมาทำงานกัน พี่ว่าเขาสุภาพมาก เรียบร้อยและให้เกียรติชาวบ้านทุกคน อย่างจะไปออกงานที่ต้องลุยๆ หน่อยเขาก็ทำได้แบบไม่เคอะเขินทั้งที่ลูกเขานี้ดูคุณหนูอยู่หน่อยๆ ด้วย พี่เลยประทับใจเขาตรงนี้”

“มันก็ต้องมีเหมือนกันแหละช่วงนั้น ออกหึงนิดๆ แต่พี่ก็ไม่ได้สานสัมพันธ์อะไรต่อเนะจนเขาย้ายไปอยู่ที่อื่นก็ไม่ได้ติดตามกันละว่าเป็นยังไงบ้าง ปิดฉากความรักแบบๆ ไป”

- ถูกเลือกให้แต่งงานกับหนุ่มต่างอำเภอ

สุนารีดูจะสนุกกับงานสารวัตรกำนันเพราะมันเป็นภารกิจที่ทำให้เธอได้ช่วยเหลือชาวบ้านในท้องที่จนหลงลืมการมีครอบครัวไปเสียสนิท สาวน้อยที่กำลังจะกลายเป็นสาวใหญ่วัยเฉียด 30 จึงสมควรหาคู่ให้เซย์ซม ลำพังพี่พรหมลิขิตคงยากแท้ พ่อแม่จึงต้องลงมาจัดการ เรื่องนี้สุนารีเปิดเผยว่าพ่อแม่เป็นคนหาคู่ครองและจัดการแต่งงานให้ทั้งหมด ผู้ชายคนที่ทางบ้านเธอเลือกให้เป็นนักเรียนหนุ่มเทคนิคที่อยู่ต่างอำเภอซึ่งเธอไม่เคยพบเจอเนื่องจากชายคนนี้อยู่เรียนที่กรุงเทพตั้งแต่เขายังเด็ก พ่อแม่ถามความคิดเห็นของสุนารีว่าอยากแต่งไหม เธออึ้งไม่รู้จะตอบอย่างไรจึงจะเหมาะสมและไม่ให้เสียเกียรติของผู้ใหญ่จนต้องตอบไปว่าแล้วแต่ความเหมาะสมของผู้ใหญ่ สุดท้ายเธอจึงได้มาแต่งงานอยู่กินและมีลูกด้วยกันหนึ่งคนจนถึงปัจจุบัน

“เอาจริงๆ แล้วไม่เคยคิดเลยว่าชีวิตจะต้องแต่งหรือไม่แต่งเพราะพี่สนุกกับงานที่ทำตอนนั้น ทีนี้ผู้หญิงนะอย่างพี่บอกคือพออายุประมาณหนึ่งก็ต้องมีครอบครัวกันไปใช้ใหม่ ตอนนั้นพี่ก็จะ 30 แล้วนะ แล้วอายุขนาดนี้ถ้าเป็นเมื่อก่อนนี่คือแก่ละ ทางบ้านพี่เลยเป็นห่วงว่าจะขึ้นคานก็เลยต้องรีบหาทางเอาลงให้พี่ (หัวเราะ) เลยแนะนำจริงๆ ควรเรียกว่ากึ่งบังคับให้แต่งใหม่กับผู้ชายคนนี้”

“เชื้อใหม่ที่ทำงานตรงนี้ไปมาทั่วแต่ไม่เคยเจอผู้ชายคนนี้ไม่รู้มันไปกอดานอยู่ไหนมา พี่เลยถามแม่ว่าทำไมไม่เคยเห็นกันเลยละ แม่บอกพี่ว่าทางบ้านส่งเขาไปเรียนที่กรุงเทพตั้งแต่เขายังเล็กๆ อยู่เลยนะ พอจบกลับมาก็ทำงานที่กรุงเทพอีก ทำงานเป็นพวกช่างเทคนิคของโรงงาน โรงงานที่ทำก็ดี มีเงินเดือนคุ้มมันคง เหล้าไม่กิน บุหรี่ไม่สูบ บ้านเล็กบ้านน้อยไม่มี แม่ว่าภาพรวมใช้ได้เลยนะแต่เขาอาจไม่ค่อยสูงสิงกับใครเท่าไรนะ แบบเป็นคนเงียบๆ แต่ไม่น่ากลัวไม่นอกกลุ่มนอกทาง พี่ก็เลยคิดว่าถ้าแม่คิดและเลือกดีแล้วก็ไม่ว่าอะไร หนูทำตามใจแม่”

- ย้ายไปอยู่กับสามีจึงต้องออกจากสรวัดรำนัน

ความเปลี่ยนแปลงประการหนึ่งในชีวิตของสุนารีที่มาพร้อมกับการแต่งงานคือการย้ายถิ่นที่อยู่ตามสามีไป แม้ที่อยู่ใหม่จะเป็นอำเภอใกล้เคียงและใช้เวลาเดินทางไม่เกิน 20 นาที แต่เธอก็ต้องลาออกจากหน้าที่สรวัดรำนันที่เธอรักและผูกพัน ปล่อยให้คนพื้นที่ได้ขึ้นมาทำหน้าที่ต่อ

“ธรรมดาของคนแต่งงานสมัยก่อนนะที่จะต้องย้ายไปอยู่กับสามี พี่ก็เหมือนกันเลยต้องออกจากสรวัดรำนันที่ทำมาหลายปีเลย สิบปีได้มั้ง เสียดายนะแต่ทำไงได้มันก็คงถึงเวลาแล้วละ”

“ไม่ได้นะเขาต้องใช้คนพื้นที่ไป พอย้ายที่อยู่อะไรก็ต้องเลิกทำไปด้วย ต่อให้บ้านสามีพี่จะห่างจากบ้านเดิมแค่ 20 นาทีแต่เขาถือว่ามีคนพื้นที่แล้วละ มันทำไม่ได้ ราชการเขามองแบบนี้ อันนี้พี่เข้าใจไม่ได้ว่า”

1.3 จาก “สามีภรรยา” สู่ “พ่อแม่”

- ดีใจได้ลูกแต่เบื่อนั่งๆ นอนๆ

สุนารีแต่งงานมาสักระยะหนึ่งก็พบว่าเธอตั้งท้องลูกคนแรก เธอเล่าว่าตอนนั้นเธออายุประมาณ 30 ปี การตั้งครรภ์ของเธอเป็นไปโดยธรรมชาติ เธอและสามีต่างดีใจที่ครอบครัวจะได้มีสมาชิกใหม่เกิดขึ้น แต่สามีเธอดูเหมือนจะดีใจยิ่งกว่าเพราะสามารถลบคำสมประมาทได้ว่าไม่มีน้ำยา ระหว่างที่สุนารีตั้งท้องสามีดูจะเป็นห่วงเธอมากสังเกตได้จากสามีไม่ยินยอมให้เธอทำอะไรเลย ให้อยู่เฉยๆ กินกับนอนเพื่อมิให้เกิดการกระทบกระทั่งอันลูกในท้องซึ่งจุดนี้ทำให้สุนารีรู้สึกเบื่อนายชีวิตการตั้งครรภ์เป็นอย่างมากที่ทำให้ชีวิตปกติของเธอหายไป เธอเคยบอกกับสามีในช่วงเวลานั้นว่าขอให้ลูกคนนี้เป็นลูกคนเดียวของครอบครัวพอ

“พี่มีน้องตอนอายุ 30 แล้วนะ ถามว่าดีใจไหม แนนอนดีใจแน่ แต่พี่ว่าไอ้คนที่ดีใจหนักกว่ามันน่าจะเป็นผัวพี่มากกว่ามั้ง เพราะเพื่อนที่ทำงานเขานะชอบแซวเขาหาว่าน้ำยาหมดอายุบ้างละ กระสุนปืนด้านแล้วละมั้ง พอพี่ท้องได้เลยดีใจกันยกใหญ่”

“ห่วงอะไรจะปานผัวพี่เนี่ยนะ คือเขาแทบจะไม่ให้พี่ทำอะไรเลยนะ ตอนนั้น กินกับนอน มีแต่ของบำรุง เขาบอกไม่อยากให้ลูกกระทบกระเทือน แล้วชีวิตพี่เนี่ยมันโลด โผนใช้ใหม่ ออกพื้นที่ พบชาวบ้านมันก็ทำมาเป็นสิบๆ ปี อยู่ดีๆ วันดีคืนดี จับพี่มานั่งๆ นอนๆ คิดว่าพี่จะแข็งแรงไหนละจริงไหม”

“เคยมีเหมือนกันมันประมาณว่าพี่เบื่อมากแล้วจะเลยบอกเขาไปว่านี่ มีให้คนเดียวพอนะเพราะมีลูกแล้วแทบจะเป็นง่อยเลย ถ้าอย่างนี้ไม่เอา เขาฟังพี่บ่นก็เงิบ ไม่รู้มัน ฟังหรือมันไม่ได้ยิน”

- ไปชาวดูได้ลูกสาว

เมื่ออายุครุฑปีกเพียงพอกับการตรวจสอบเพศของเด็กน้อยสามมีของสุนารีไม่รีรอที่จะเข้าไปให้คุณหมอช่วยตรวจสอบ ผลการอัลตราซาวออกมาว่าได้ลูกสาวสร้างควมดีใจให้กับสามมีเป็นอย่างมาก ขณะที่สุนารีเองรู้สึกเฉยๆ เนื่องจากเธอเองชอบเด็กชายมากกว่า

“ไปชาวมอว่าได้ลูกสาว พี่ก็ไม่ได้อะไรนะเพราะใจมันไปทางเด็กผู้ชาย พี่ว่ามันเลี้ยงง่าย อะไรก็ได้ แต่แฟนพี่เขาชอบผู้หญิงเขาว่าเด็กผู้หญิงจะได้แต่งตัวสวยๆ น่ารัก มันดูตรงข้ามกันเนอะ แต่ก็ไม่ได้อะไรนะยังงี้ก็ลูกเรา เพศอะไรไม่สำคัญหรอกดีทั้งนั้นแหละ”

- แก่เบื่อโดยเริ่มเรียน กศน.

หลังจากสุนารีได้แสดงอาการเบื่อแข็งให้สามมีเห็นแล้ว สามมีก็พยายามหากิจกรรมมาให้สุนารีแก้เซ็งในแต่ละวัน แต่มีกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้เธอรู้สึกสดชื่นมีชีวิตชีวาที่สุดก็คือการได้ลงเรียนการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพราะกิจกรรมนี้ตอบโจทย์ความต้องการในใจเธอที่ขาดหายไปตั้งแต่สมัยเธอยังเป็นเด็ก การเรียนรู้อุบัติขึ้นจากการจัดส่งสื่อทางไปรษณีย์และไปสอบที่ศูนย์สอบตามวันที่กำหนด เธอเล่าว่าเธอจะจัดส่งเอกสารประกอบการเรียนมาให้เธออ่านก่อนสอบที่บ้านและยังมีสื่อประกอบการเรียนรูปเทปคลาสเซตบันทึกเสียงไว้ให้ไปเปิดฟังอีกด้วย สุนารีใช้เวลาเรียนประมาณ 6 เดือนก็จบมัธยม 3 ก่อนหน้าเธอจะคลอดเพียงไม่กี่สัปดาห์ การใช้เวลาช่วงตั้งครรภ์ของเธอจึงไม่น่าเบื่อและเป็นส่วนหนึ่งที่เติมความฝันได้เป็นอย่างดี

“กิจกรรมที่ทำให้พี่หายเบื่อได้เป็นผลิตทิ้งเลยคือแฟนเขาไปสมัครเรียน กศน. ม.3 ให้พี่ ตอนพี่เห็นซองเอกสารนี้พี่ร้องเลยเพราะมันเป็นอะไรที่พี่เคยอยากเรียนไง พี่ดีใจมากมันช่วยมาเติมความฝันพี่ได้มากเลยละ เคยถามเขาว่ารู้ได้ไงว่าพี่อยากเรียนต่อ พี่ยังไม่รู้ตัวเองเลยด้วยซ้ำตอนนั้น แฟนเขาตอบว่าไม่รู้หรอกเดาเอาที่สุ่มไปเรื่อย แหมตอนนั้นอยากตกบบาล แต่ก็ขอบคุณเขาที่เดาจนถูก”

“กคน. เขาจะส่งหนังสือ ซีทีอะไรพวกนี้มาให้อ่านก่อนที่บ้าน แล้วเขาก็จะมีพวกเทปแบบที่ต้องใช้เปิดกับวิทยุสมัยก่อนนะมาให้ฟังประกอบกันด้วย เทปนี้ก็เป็นเสียงอาจารย์เขาสอนนะ พี่ก็เอามาเปิดฟังเพลินๆ ไป”

“รู้สึกจะใช้เวลาเรียนสัก 6 เดือนได้มั้งแล้วพี่ก็ไปสอบ แบบว่าสอบครั้งเดียวก็ผ่านหมดเลยทุกหมวดเพราะพี่เตรียมตัวไปดีไง มันมีเวลาว่างเยอะได้อ่านเต็มที่ ได้เปรียบกว่าคนอื่น”

ส่วนที่ 2 มุมมองของพ่อแม่ที่มีต่อลูก

2.1 แรกรับรู้เมื่ออีกหนึ่งชีวิตถือกำเนิด

- ดีใจได้ลูกสาวมาเซขม

คืนหนึ่งขณะที่ทุเรียนอายุครรภ์เต็ม 9 เดือน เธอสะดุ้งตื่นขึ้นมา กลางดึกพร้อมความรู้สึกเจ็บท้องและคล้ายว่าของเหลวในกายเธอบางอย่างกำลังเคลื่อนที่ เธอสะดุ้งตื่นขึ้นมาด้วยความกระวนกระวายใจ บางสิ่งในกายเธอเตือนให้รู้ว่านี่อาจเป็นสัญญาณการถือกำเนิดของอีกชีวิตที่เธอเฝ้าพุ่มพักมาตลอด 9 เดือน สามีรับรู้อาการของเธอแล้วรีบปรี๊ดพาเธอมายังโรงพยาบาลประจำจังหวัดทันที ระยะเวลาที่ไม่ไกลจากโรงพยาบาลมากนักทำให้เธอเดินทางมาถึงมือหมอทันที่ เธอถูกพยาบาลห้องฉุกเฉินประเมินว่าน้ำเดินและมีโอกาสคลอดได้ ส่งผลให้สามีถูกกั้นไว้ด้านนอกขณะที่เธอถูกพาเข้าไปในห้องที่เครื่องไม้เครื่องมือพร้อมสรรพ เธอมีสติรู้ตัวอยู่ตลอดเวลาที่กำลังถูกนำไปที่ไต่บ้าง ใครเข้ามาสนทนากับเธอบ้าง แม้เธอจะรู้สึกเจ็บครรภ์แต่เธอก็อดทน ต่อเมื่อทุกอย่างพร้อมแล้วเธอก็คลอดลูกออกมาได้อย่างปลอดภัยภายใต้การดูแลใกล้ชิดของทีมนมและพยาบาล เธอกล่าวว่าเด็กคนนี้ได้ทำให้เธอต้องเจ็บปวดนาน เมื่อทุกอย่างพร้อมเขาก็ออกมาได้อย่างไม่ยากเย็นนัก

“พอมันเป็นท้องแรกมันก็ต้องมีกังวลบ้างว่าจะออกยังไง จะเป็นยังไง แต่พอถึงเวลาจริงไม่ได้มาคิดเลย ทุกอย่างมันเป็นไปตามธรรมชาติหมดจนได้มาเห็นหน้าลูกนั่นแหละ ภาพตรึงใจนะที่ได้เห็นหน้าลูก อย่างว่าแหละลูกคนแรกไง มันก็ต้องเห่อกันเป็นของธรรมดา”

2.2 การเลี้ยงลูกในแบบของฉัน

- เลี้ยงด้วยนมตัวเองแต่ชกกลับไปอยู่กับแม่

หลังจากสุนารีได้รับอนุญาตให้กลับมาพักที่บ้านได้แล้ว เธอขออนุญาตสามีกลับไปอยู่กับแม่ของเธอที่อำเภอบ้านเกิดซึ่งอยู่ห่างไปประมาณ 20 นาที สามีอนุญาตให้เธอไปพักและใช้การเดินทางไปเยี่ยมลูกและภรรยาแทนในทุกวันหลังสามีเลิกงาน อาจมีบ้างบางวันที่สามีค้างคืนด้วยเพื่อผลัดเปลี่ยนกันดูแลลูกยามค่ำคืน เธอเล่าว่าเธอโชคดีที่หัวนมไม่บอด

ทำให้มีน้ำหนักให้ลูกได้ตีหมกอยู่หลายเดือน การให้ลูกได้ตีหมกมาจากเต้าของเธอถือเป็นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกได้ดีที่สุดในสายตาของเธอเพราะมันเป็นช่วงเวลาที่แม่ลูกได้สัมผัสกันมากที่สุด เธอคิดว่าการสัมผัสกันกับลูกโดยเฉพาะเมื่อลูกลังอยู่ในวัยทารกน่าจะเป็นช่วงเวลาที่สำคัญ เธอจึงใส่ใจพิถีพิถันช่วงเวลานี้เป็นพิเศษและไม่อนุญาตให้ใครช่วยเหลือเท่าไร เพียงแต่อยากกลับไปอยู่ในบ้านเดิมที่เธอรู้สึกคุ้นเคยและอบอุ่นใจ หากมีปัญหาหรือข้อขัดข้องใดเร่งด่วนก็จะได้ปรึกษาแม่ที่เป็นคนมีประสบการณ์มาก่อนได้ทันที

“พี่โชคดีมากที่ห้วนผมไม่บอดเพราะตอนนั้นเพื่อนหลายคนที่เขามีลูกไปก่อนพี่เขาห้วนผมบอด เลยไม่มีผมมาให้ลูกกิน พี่เองก็โตมากับการกินนมแม่ พอเรามีลูกเองก็รู้สึกว่าถ้าเป็นไปได้จะอยากให้เขาได้กินนมแม่ พี่เคยดูสารคดีหมอกเขาก็บอกว่ นนมแม่เนี่ยดีที่สุด พี่ก็เชื่อแล้วก็อยากทำให้ได้แบบนี้”

“การกินนมในมุมมองพี่นะหมายถึงกินนมจากเต้าแม่”

“พี่ขอแฟนพี่บอกว่าช่วงนั้นขอไปอยู่กับแม่นะ ถ้ามันเกิดอะไรขึ้นแล้วพี่ต้องการความช่วยเหลืออะไรก็จะได้เรียกหาแม่ได้เลย แล้วอยู่กับผู้ใหญ่มันก็อุ่นใจด้วย แล้วแฟนพี่เขาก็ไม่ได้ว่าอะไรเพราะมันไม่ได้ไกลมากด้วยมั้ง”

-ส่งเรียนประถมในโรงเรียนที่ดีที่สุด

หลังจากลูกสาวถึงวัยส่งเข้าโรงเรียน สุณารีและสามีได้ตัดสินใจเลือกโรงเรียนเอกชนที่มีชื่อเสียงประจำจังหวัดที่เธออาศัยอยู่ท่ามกลางเสียงคัดค้านจากญาติผู้ใหญ่ เสียงคัดค้านเหล่านั้นให้ความเห็นไปในเชิงเสียตายนเงินค่าเทอมที่แพงลิ่วบวกกับระยะทางจากบ้านไปถึงโรงเรียนอีกหลายสิบกิโล ต้องเดินทางเกือบชั่วโมงจึงจะถึงโรงเรียนขณะที่โรงเรียนประถมประจำตำบลนั้นอยู่แทบจะติดรั้วบ้านชนิดปีนหลังคาก็กระโจนเข้าโรงเรียนได้แล้ว สุณารีให้เหตุผลที่เห็นต่างจากญาติผู้ใหญ่ของเธอว่าเธอตั้งใจมีลูกเพียงคนเดียว เธอเลยอยากให้ลูกได้เรียนในโรงเรียนที่ดีที่สุดในการคิดของเธอ แม้ระยะทางจะไกล ค่าใช้จ่ายจะสูงถ้าไม่เหลือปากว่าแรงเธอกับสามีก็ยินดีส่งประกอบกับเธอเคยไปดูการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแห่งนี้แล้วเธอรู้สึกชอบ เมื่อได้ไปพูดคุยกับครูผู้สอนที่เรียนจบสายตรงมาก็ยิ่งทำให้เธอรู้สึกประทับใจและอยากฝากลูกให้เรียนที่นี่

“ตอนนั้นพวกบ้านกันนั้นก็ค้านกันสุดฤทธิ์เลยพี่บอกจะเอาลูกไปเรียนที่...นะ พวกก็บอกมันแพงนะมึงแพงมากเลยมันใช้ระบบเดียวกับกรุงเทพแถมยังบอกอีกว่าพี่ต้องขับรถเกือบชั่วโมงเลยนะกว่าจะไปถึงโรงเรียนตอนเช้า บางคนหนักกว่านั้นอีกบอกแบบกระแหนะกระแหนะพี่เป็นบ้านนอกไฮโซมั้งละ อะไรอีกพี่จำไม่ได้ละเพราะเขาเห็นบ้านพี่กับโรงเรียนมันรั้วติดกันเลยไง ติดขนาดถ้าปีนหลังคาแล้วโดดกระโจนลงไปนะก็เข้าโรงเรียนได้แล้ว”

“ทำไมพี่ถึงกล้าค้านกับพวกบ้านนะหรือ คือมันยังงี้ไงพี่นะตั้งใจตั้งแต่แรกเลยว่ามีลูกก็แค่คนเดียว แล้วถ้ามีคนเดียวเนี่ยมันก็เสี่ยงอะไรก็ได้เลยเต็มที่ใช่ไหม ไม่ต้องไปห่วงกังวลอะไรเอาไปเลยให้สุด เอาให้ดีที่สุดเท่าที่พี่จะหาได้นะ แล้วก็มาคิดว่ามันไกลหน่อยก็ไม่เป็นไร ไปดูครูเขาสอนมาด้วยพี่เนี่ย ไปเห็นของจริงเลย พี่ก็เลยเลือกเอาที่นี้แหละ”

- สนับสนุนให้ลูกทำกิจกรรมควบคู่เรียน

สุนารีเล่าให้ฟังว่าตั้งแต่เธอเลือกโรงเรียนให้ลูกในช่วงอนุบาลแล้วลูกสาวของเธอก็ได้ย้ายโรงเรียนอีกเลยจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยเธอเล่าถึงธรรมชาติของนักเรียนโรงเรียนนี้ด้วยว่าเด็ก ๆ ส่วนใหญ่เป็นลูกหลานของผู้มีอันจะกินประจำจังหวัดที่ส่วนใหญ่ มักสนใจการเรียน การสอบแข่งขัน การเรียนพิเศษเสริมนอกเวลาเรียน ซึ่งในมุมมองของเธอเองแล้วเธอคิดว่ามันตึงเกินไป การเรียนหนังสือกับการใช้ชีวิตควรรักษาสมดุลชีวิตให้พอดี เธอจึงสนับสนุนให้ลูกเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เธอเล่าว่าเคยถามลูกอยากเรียนพิเศษแบบเพื่อนใหม่ซึ่งคำตอบที่ได้รับจากลูกคือไม่อยากเป็นคำตอบที่โดนใจเธออย่างจริงจังนั้นจึงไม่แปลกที่ในบ้านของเธอจะเต็มไปด้วยรางวัลจากการประกวดต่าง ๆ แม้การแข่งขันส่วนใหญ่จะไม่ได้รับถ้วยชนะเลิศแต่ในความคิดของสุนารีแล้วทั้งหมดนั้นคือประสบการณ์ที่หาไม่ได้จากห้องเรียน

“พี่ไม่ได้ย้ายโรงเรียนลูกเลยนะ เรียนที่นั่นตั้งแต่ออนุบาลเลยจนโน้นแหละจบม.6 เข้ามหาลัยเลย พวกเพื่อน ๆ เขาส่วนใหญ่ก็ถูกคนในจังหวัดนั้นแหละ พวกนี้พอมีอันจะกินแล้วก็ไปเด็กเรียน ชอบเรียนหนังสือ ชอบสอบแข่งขัน ชอบไปลงเรียนติวกัน คือพี่ไม่ได้ค้านนะแต่ในมุมมองพี่พี่เห็นว่ามันตึงไปหน่อย พี่อยากให้ลูกพี่มันได้ใช้ชีวิตแบบสมดุลนะ เรียนก็เอาไม่ใช่ทิ้งเลย กิจกรรมอะไรที่ตรงเรียนเขาจัดนี่ก็ต้องไปร่วม พี่ก็เลยสนับสนุนลูกเต็มที่แหละให้เขาทำกิจกรรมของโรงเรียน”

“มีเหมือนกันนะพี่หลอกถามลูกว่าอยากเรียนพิเศษแบบเพื่อน ๆ ไหม เนี่ยเพื่อนเราเขาไปเรียนกันหมดเลยนะ ไปกันครบถ้วนลูกเลยด้วยเอาใหม่ ไปใหม่ ลูกมันก็ตอบให้พี่ชื่นใจว่าไม่เอาอะ ไม่ไปให้มันไปทำกิจกรรมดีกว่า พี่นี่ก็ตอบผางเลย แหมลูกตอบได้โดนใจพี่เหมือนรู้ใจพี่เลยว่ะพี่หลอกถามมัน”

“พวกนี้มันเป็นประสบการณ์นะ ไม่สำคัญว่าชนะหรือแพ้หรอกแต่มันขึ้นกับได้อะไรติดมือกลับมาบ้าง ชีวิตมันโตขึ้นไปก็ต้องใช้พวกนี้แหละ แต่บังเอิญโชคดีหรือลูกพี่แก๊งก็ไม่ว่างนี่เต็มบ้านเลย แขนวข้างฝาเต็มพรี๊ดไปหมด”

2.3 ลูกของฉันกับรสนิยมทางเพศ

- เริ่มฉายแววความเป็นทอม

สุนารีเล่าถึงจุดสังเกตในใจเธอเองว่าลูกสาวน่าจะจะไม่เหมือนลูกสาวบ้านอื่นตั้งแต่ช่วงมัธยมต้นเนื่องจากช่วงนั้นลูกสาวเริ่มพาเพื่อนมาบ้าน เพื่อนของลูกสาวเธอส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงซึ่งในเวลานั้นเธอมองว่าน่ารักดีและยังไม่ถึงวัยอันควรที่ลูกจะมีแฟนผู้ชายแต่เธอก็มีข้อสังเกตว่าลูกสาวเธอมีท่าทีดูแลเทคแคร์เพื่อนได้ดีแตกต่างจากเพื่อนคนอื่น เธอเล่าว่าเหมือนเห็นความเป็นผู้ชายอบอวลในตัวของลูกสาวคนนี้ เธอไม่แน่ใจว่าสิ่งที่เธอกำลังคิดหรือรู้สึกอยู่นี้เรียกว่าอะไร เธออาจจะใช้ความรู้สึกทั้งหมดเลยก็เป็นได้เพราะเธอไม่สามารถตอบได้ว่าพฤติกรรมที่ทำให้เธอสังหรณ์ใจว่าลูกจะต่างไปจากคนอื่นคือพฤติกรรมอะไร

“คือช่วงม.ต้นเนี่ยเพื่อน ๆ เขาก็จะมาที่บ้านพี่กัน พี่ก็เลี้ยงดูปู่เสื่อเพื่อน ๆ ลูกเป็นอย่างดี ก็คิดว่าเพื่อนลูกก็เหมือนลูกเรานั่นแหละ แต่ทีนี้พี่มาติดใจตรงเห็นลูกเรา มันดูแลเทคแคร์เพื่อนดีจัง ดูแล้วมันก็ดีนะแบบวัยนี้มันกำลังเรียนใช้ใหม่ก็เรียนก็ทำกิจกรรมกันไป เรื่องแฟนเรื่องอะไรนี่ก็ยังไม่อยากให้ไปยุ่ง แต่พี่ก็มาเหมือนสังเกตลูกนะ มันดูแล้วยังไม่รู้มันเหมือนผู้ชายในร่างผู้หญิงหรือเปล่า พี่ก็อาจจะพูดไม่ค่อยถูกนะ มันดูแล้วอบอุ่น มันดูเหมือนเขาดูแลแฟนเขาอะ”

“พี่ตอบไม่ได้นะว่าพฤติกรรมตรงไหนที่ทำให้พี่คิดว่ามันต้องเป็นทอม เพราะแฟนพี่ก็ถามแต่มันเป็นความรู้สึกข้างในนะ”

- รู้ชัดเพราะคนอื่นบอก

แม้สุนารีจะสังหรณ์ใจว่าลูกสาวจะเป็นทอมแต่เธอเองก็ไม่มีหลักฐานใดยืนยันชัดเจน เมื่ออยู่ด้วยกันในบ้านที่มีเฉพาะสมาชิกในครอบครัวลูกสาวก็ไม่แสดงอาการใด การแต่งกาย กิริยามารยาทก็ยังดูเป็นกุลสตรีไทย หลายครั้งที่เธอรู้สึกสังหรณ์ใจจึงมักไปจับที่ความรู้สึกผิดที่ไปกล่าวหาลูกตัวเอง ต่อเมื่อวันหนึ่งเธอได้ไปหาเพื่อนในอีกหมู่บ้าน เพื่อนคนนี้มีศักดิ์เป็นแม่ของเพื่อนลูกสาวเธอด้วย เพื่อนของเธอจึงรู้จักและสนิทกับลูกสาวของสุนารีดีพอสมควร สุนารีเล่าให้ฟังว่าวันนั้นไม่แน่ใจว่ากำลังคุยเรื่องอะไรกันอยู่แต่อยู่ดี ๆ ก็วกเข้ามาที่เรื่องของลูกสาวของเธอ เพื่อนของเธอจึงได้เล่าให้ฟังว่าลูกสาวของเธอนั้นเป็นที่ขึ้นชอบในหมู่คนรักหญิงก่อนย้อนมาถามว่าเธอคิดอย่างไร เธอรู้สึกตกใจและคิดว่าเพื่อนล้อเล่น ขณะนั้นเธอสังหรณ์ใจว่าเพื่อนของเธอเริ่มหน้าเสียเพราะไม่คิดว่าเธอจะยังไม่รู้เรื่องนี้ เพื่อนจึงกลับลาไปพูดคุยเรื่องอื่นก่อนปล่อยเรื่องนี้ให้หายไปกับสายลม

“คือพี่สังหรณ์ใจมาตลอดนะแต่เหมือนว่ามันไม่ชัด ไม่รู้ว่าจริงๆ แล้วมันเป็นยังไง เคยแอบไปสืบ ๆ ก็ไม่ได้ความอะไรคงเข้าไปไม่ถึงกลุ่มที่รู้จริง พี่เลยกลายเป็นว่าถ้าสงสัยแล้วไม่ได้คำตอบ พี่ก็กลับมารู้สึกผิดกับตัวเองว่าทำไมเราไปปรึกษาปรากฏแบบนั้น”

“ความมันมาแตกตอนพี่ไปหาเพื่อนที่อีกหมู่บ้านหนึ่งไง แล้วเพื่อนพี่คนเนี่ยมันก็มีลูกสาว แล้วลูกสาวมันก็เป็นเพื่อนกับลูกสาวพี่เข้าใจไหม แบบแม่กับแม่เป็นเพื่อนกัน แล้วพอเรามีลูก ลูกกับลูกก็มาเป็นเพื่อนกันอื่น วันนั้นก็ไม่นึกหรอกว่ามันจะมารู้ความจริง ไม่รู้พี่กับเขาคุยอะไรกันนะแล้วมันวกมาเรื่องลูกพี่ได้ไงไม่รู้ เพื่อนมันก็คงหลุดปากถามพี่แหละว่าลูกสาวนี่ปีอปเลยนะพวกแกงเลดี้เห็นชอบกันใหญ่”

“ซื่อคนนะ แต่ไม่ซื่อคนมากเพราะใจหนึ่งก็คิดว่าเพื่อนล้อเล่น คงข้าคงแซวแหละปกติมันนิสัยแบบนี้อยู่แล้ว”

“เท่าที่สังเกตนะตอนนั้นเพื่อนมันก็น่าเสียเหมือนกัน มันคงคิดว่าพี่รู้แล้วเพราะเห็นนอนด้วยกันทุกคืน แล้วเรื่องนี้เขาก็ไม่ได้ปิดเพียงแค่นี้ไม่รู้ ตรงนั้นพี่เลยตัดสินใจคุยเรื่องอื่นต่อไปเลยจนมันหายไปไหนเลย”

ส่วนที่ 3 ยามเมื่อปัญญาผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศ

3.1 จมจ่อมความมืดในใจ

- เก็บความน้อยใจไว้คนเดียว

หลังจากกลับมาจากไปหาเพื่อนวันนั้นเธอรู้สึกหมดแรงจะยืนจะเดิน ความคิดลบ ๆ ความรู้สึกแย่ ๆ ทั้งหลายประดังเข้ามาพร้อมกัน หนึ่งในนั้นคือความน้อยใจว่าทำไมลูกถึงปิดแม่มาตลอด เธอเลี้ยงลูกผิดไปหรืออย่างไรจึงเกิดเหตุการณ์เช่นนี้กับเธอ คร่ำครวญโทษเวรกรรมว่าทำให้เธอได้ลูกเป็นเช่นนี้ เธอเศร้าโศกเพียงผู้เดียวโดยสามีไม่ทราบแม้แต่บ่อย สิ่งเดียวที่ทุกคนพอสังเกตได้คือเธอดูซูบผอมและมีสีหน้าคล้ายคนอมทุกข์ ช่วงนั้นเธอเล่าว่าทั้งสามีและลูกก็แสดงความเป็นห่วงเป็นใย เข้ามาถามไถ่ว่าเธอเป็นอะไร แต่เธอเลือกที่จะปิดบังทุกคน

“มันหมดเรี่ยวหมดแรงไปเลยนะ พี่คงไม่นึกด้วยแหละว่าสิ่งที่คิดมาตลอดมันจะจริง ใจที่สังหรณ์ใจอยู่มันจะจริง จริง ๆ พี่ไม่ควรจมทุกข์ขนาดนั้นนะเพราะใจสิ่งที่เขาว่ามามันก็ไม่ใช่ว่าใหม่หรือพี่ไม่เคยคิดมาก่อน แต่ไม่รู้ทำไมตอนนั้นมันเหมือนหลุดไปเลย”

“น้อยใจสิ มากด้วย ทำไมอะพี่นะอะไรก็คิดถึงแต่เขา ให้เขาเป็นที่หนึ่ง ให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ดีที่สุดสำหรับเขา เขาอยากได้อะไรพี่ไม่เคยขัด แต่พอมาวันนี้เขาเลือกที่จะปิดพี่ คงเห็นพี่เป็นคนอื่นที่ไม่ใช่แม่”

“แล้วมันก็พาลไปโทษตัวเองด้วยนะว่าหรือพี่เลี้ยงลูกไม่ดี หรือพี่ทำอะไรผิดไป หรือมันเป็นเวรกรรมของพี่ที่ต้องมาเจอแบบนี้แต่พี่เองก็ไม่เคยทำแบบนี้กับแม่ นะ ไม่เคยทำให้แม่ต้องเสียใจขนาดนี้ด้วยซ้ำ”

“เก็บตัวแบบเข้าใจเลยว่าคนตรอมใจมันเป็นยังไง ผอมไปเลยตอนนั้น จนใคร ๆ ก็ถามว่าพี่เป็นอะไร ลูกกับแฟนพี่เขาก็ถามว่าพี่เป็นอะไร เขาเป็นห่วงพี่มากแต่ตอนนั้นพี่ไม่สนอะไรละ เขาห่วงขนาดจะให้ไปตรวจมะเร็งหรือไตอะไรสักอย่างเนี่ยละแต่พี่ไม่ไป พี่รู้ตัวเองดีว่าพี่เป็นอะไร แล้วพี่ก็ไม่บอกใครด้วยว่าเป็นอะไร”

- ไม่ลืมแต่ไม่อยากจำและไม่อยากพูดถึง

จากวันนั้นที่สุนารีรับรู้ความจริงเธอก็ไม่ได้ปรึกษาบอกลูกสาวเลยสักครั้งว่าเธอรู้อะไรมาบ้าง เธอตัดสินใจออกไปช่วยงานสังคมจนได้ก้าวมาถึงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านในเวลา 10 ปี เธอคิดว่าการทำงานให้หนักจะได้ลืมความบีบคั้นที่อยู่ในใจ แม้ชีวิตจะเดินทางผ่านจุดนั้นมาได้ แต่เธอก็ยอมรับว่าไม่ได้ลืมแค่ไม่อยากจำและไม่อยากเอ่ยถึงมันอีก

“พี่ออกไปทำงานเพื่อสังคมก็อย่างที่เล่าแหละว่าแต่ก่อนพี่เคยเป็นสารวัตรกำนันมาก่อน เรื่องพวกนี้สำหรับพี่เลยเป็นอะไรที่สนุก พอสนุกแล้วมันก็เลยลืมไอ้ที่พี่เครียด อย่งไปทำงานทั้งวันพอลกลับมาถึงบ้านหัวถึงหมอนพี่ก็หลับได้เลย เหมือนว่าสั่งให้หลับได้”

“ถ้าพูดกันตามตรงนะ เวลามันผ่านไปแต่ในใจที่มันก็ติดอยู่เหมือนกัน แต่เรื่องพวกนี้พี่ไม่พูดถึงกันแล้ว ต่างคนต่างก็โตกันแล้ว ไปทำหน้าที่ของตัวเองให้เต็มที่ละกัน พี่เองเป็นแม่ก็ทำหน้าที่ตลอดสิบปีที่รู้ว่าพี่ก็ไม่ได้เคยบกพร่องนะ ลูกพี่เองเขาก็ไม่เคยบกพร่อง เป็นเด็กดีตั้งใจเรียนหนังสือหนังสือหาจนจบ พี่ก็เลยคิดว่าไอ้ลืมนะไม่หอรอกแต่ไม่อยากจำแล้วก็ไม่เคยไปพูดถึงมันอีก”

3.2 เคลื่อนจากมีดสู่แสงแรก

- ตัดสินใจร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

แม้สุนารีเองจะเอ่ยว่าไม่อยากกล่าวถึงเรื่องราวที่ผ่านมาในอดีตแต่ด้วยความรู้สึกสนิทใจกับผู้วิจัย เธอจึงให้โอกาสตัวเองได้คุยกันแบบเป็นกระบวนการ ผู้วิจัยใช้เวลาประมาณ 2 เดือนจึงครบถ้วนตามแผนการที่เตรียมไว้ เธอเล่าถึงการเรียนรู้ของตนเองจากการเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

“หลายกำแพงทั้งหมดที่เคยตั้งไว้กับเขา นะ มาถึงวันนี้ใจมันกว้างมาก พอที่จะยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็น เป็นอะไรก็เป็นไปเถอะ อนาคตเขาให้เลือกเดินเอง ไม่ขอสร้างเงื่อนไขอะไรอีกต่อไป”

“พอย้อนกลับไปนึกแล้วก็ทำตัวเองเหมือนกันนะ เพราะพี่มันคนชอบ เลี้ยงบอนไซไง ไม่นึกเลยว่ามันจะติดมาเจอกับลูกด้วย บอนไซเนี่ยคนปลูกมันก็ต้องดูแลรดน้ำให้ ปูยไซ้ใหม่ แล้วทำแค่นี้มันไม่พอ ใจมันต้องตัด ต้องแต่งให้เข้าทรงแบบที่พี่ต้องการ..แล้วก็เลี้ยงลูก แบบนี้แหละ มันเห็นชัดแจ้วเลย ลูกอะนะเราเลี้ยงเขานะเป็นหน้าที่อยู่แล้ว แต่ไอ้เข้าไปควบคุมตัด แต่งโน้นนั่นนี่พี่ผ่านมาแล้วนะ พี่บอกได้เลยว่าไม่ใช่..สมมุติลูกเป็นต้นไม้ไม่ได้ไม่ผิด แต่ต้นไม้ต้นนี้ ต้องทำหน้าที่ให้น้ำให้ปูย แล้วถอยมานั่งพักให้สบาย เฝ้ารอวันที่เขางอกงามเติบโตขึ้น ขึ้นชมกันไป แต่ละวันไม่ใช่ควบคุม ลูกมันจะแคระแกรน”

“พี่นี่ก็ชอบซัดใจลูกนะ ไม่รู้มันเป็นอะไร สิ่งที่เขาขอพี่เป็นอันต้องซัด ถามว่าทำไมหรือ คือมันนึกตามแล้วไม่ได้ประโยชน์อะไร พี่ก็จะไม่อยากให้เขาไป พี่พูดกับเขาบ่อยนะ ว่าผู้ใหญ่เนี่ยเขาอาบน้ำร้อนมาก่อน เรื่องพวกนี้เขาผ่านมากันหมดแล้ว ลูกมันก็เงิบ..แล้วพอมาคูยกกับน้องแล้วมันเห็นนะว่าตอนเด็กเราก็กินแบบนี้ พี่เองก็ไม่เรียบริ้ยหรือก ดื้อพอตัว พอขออะไรแล้วไม่ได้ก็น้อยใจว่าพ่อแม่คงไม่รัก แล้วพอมายู่ตรงนี่จริง ๆ กลับทำแบบนั้นเลย ไม่เคยนึก เอาใจว่าลูกจะรู้สึกยังไง”

“คำว่ายอมรับสำหรับพี่แล้วมันไม่ได้ใหม่อะไรเลยนะ มันอยู่ในใจพี่นี้ มานานแล้ว ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศก็ไม่ใช่ไม่เคยได้ยินมาก่อน แต่พอมาคูยกกับน้องแล้วมันก้าวเข้ามาถึงสิ่งที่เคยได้ยินมาจริงๆ มันไม่ใช่แค่ความคิดนะ แต่มันรับได้จริงๆ”

“การผูกคือการได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ มันทำให้พี่ได้มองเห็นว่าที่ผ่าน มาทำอะไรผิดไป ทำให้พี่ได้มาตระหนักกับตัวเองว่าถึงเวลาแล้วล่ะที่ต้องเปลี่ยน พี่คงเดินทางมึต มานาน มึตจนไม่เห็นว่ามีอะไรอยู่บ้าง กลับมาเห็นสิ่งที่มันตั้งอยู่ข้างทางและมันก็ สวยงามในแบบของมัน”

“ความรู้สึกที่สุ่ม ๆ อยู่ในใจมันหายไปนะ มันเบาขึ้นมาเลยเมื่อได้วาง ลงไปแล้ว แล้วพี่เนี่ยมันเป็นคนมักโกรธด้วยใจเข้าใจใหม่ อะไรไม่ถูกใจมักพาลไม่พอใจได้ได้ง่าย ๆ แบบนี้ด้วยแหละรีเปลา่ลูกเล็กอะไรมันกระเจิงหมด แต่พอมันเข้าใจแล้ว ยอมรับเขาแล้วนะไอ้ พวกนี้ดูเล็กลงไปเลย”

“คนเป็นพ่อเป็นแม่เนี่ยมันมีความห่วงกังวลในลูกทุกคน ยิ่งรักมาก ก็ยิ่งห่วงมาก ยิ่งรักมากยิ่งดุ่มาก (หัวเราะ) ไอ้ที่มันเป็นแบบนี้เพราะกลัวใจ แล้วยิ่งพอเขามา เป็นแบบนี้พี่ก็ยิ่งคิดไปถึงอนาคตเขาอีกกว่าจะเป็นยังไงต่อ เห็นใหม่มันนึกถึงอนาคตลูกแทนลูกแล้ว นะ มันคิดมันนึกไปตลอด แต่พอเข้าใจกันแล้วตรงนี้ก็เบาลงไปเลย เปลี่ยนแปลงไปมากแต่ไม่ใช่ หายไป 100% นะ แต่มันเบาไปมาก ไม่มากกระทบชีวิตละ”

กรณีศึกษาที่ 2: อภาพร

ส่วนที่ 1 ภูมิหลังชีวิตของพ่อแม่

อภาพรเป็นชื่อสมมติของคุณแม่อายุ 54 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันเป็นหมอทำขวัญนาค มีลูกที่เรียกตนเองว่าเป็นดี อายุ 24 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปัจจุบันทำงานเป็นพนักงานราชการสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อภาพรเกิดและเติบโตในจังหวัดแห่งหนึ่งทางภาคกลาง เธอมีพ่อแม่เป็นพระเอกและนางเอกลิเกที่มีชื่อเสียงโด่งดังในยุคอดีต เธอจึงใช้ชีวิตอยู่ใต้ถุนโรงลิเกมาตั้งแต่วัยเด็ก ภาพที่เธอคุ้นเคยคือชุดสวยงามแพรวพราวไปด้วยเพชรและอัญมณีหลากหลายที่ซื้อมาได้ในราคาไม่กี่ร้อยบาทกับเสียงขับร้องทำนองลิเกและเสียงปี่พาทย์ที่เธอคุ้นเคย เมื่อเธอโตขึ้นมาเธอก็รับบทเป็นลิเกเด็กหญิงตั้งแต่เธออายุได้ 5 ขวบ ด้วยความน่ารัก ซื่ออ่อนของเธอจึงเป็นเหตุให้พ่อยกแม่ยกติดใจกันเป็นแถว การรับรู้ในความสามารถทางด้านการขับร้องถือเป็นพรสวรรค์ที่เธอได้รับมา เธอจึงยึดอาชีพนี้มาตั้งแต่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาเธอประสบความสำเร็จสูงสุดหาเงินเข้ากระเป๋าได้เป็นกอบเป็นกำจนได้รับการยอมรับให้ขึ้นมาเป็นหัวหน้าคณะลิเก มีลูกน้อง รถบัส เครื่องเสียงและอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นของตนเอง

“โตมากับโรงลิเก กินนอนอยู่ที่ใต้ถุนโรงลิเกนี้แหละ ใช้ชีวิตอยู่แบบนั้นตั้งแต่จำความได้จนเรียนจบ หนังสือหนังหาอะไรเรียนไม่รู้เรื่องหรอกเพราะในหัวมันมีแต่ร้องลิเก นี่เชื่อไหมให้พี่บรรยายชีวิตที่เป็นเนื้อลิเกได้นะ เอาใหม่..(หัวเราะ) แต่น้องจะถอดเทปยากเลยละ”

“พี่เล่นมาตั้งแต่ 5 ขวบตั้ง ตอนนั้นพ่อแกจับมาลองเลย พวกลูกหลานลิเกส่วนใหญ่เป็นแบบนี้ แล้วโชคดีที่คนติด ก็เลยรู้จักกันเยอะหน่อย พอเรียนจบก็เริ่มเป็นสาวละครรับบทที่โตขึ้นก็ถือเป็นจังหวะชีวิตพอดี พี่ดังจากช่วงนั้น ชุด รถ มีลูกน้องเป็นคณะของตัวเองเลย”

อภาพรใช้ชีวิตเริงรอนแรมไปทั่วประเทศได้จนอายุเธอเข้า 25 ปี ธุรกิจของเธอก็เริ่มซบเซาและเพียงปีครึ่งหลังจากนั้นเธอก็ต้องขายวงไปให้คนอื่นพร้อมกับหนี้สินอีกจำนวนหนึ่งที่ติดตัวมาพร้อมการยุบวง เธอไม่มีวิชาความรู้อื่นติดตัวนอกจากทักษะการร้อง เธอจึงหันมารับหน้าที่หมอทำขวัญนาคแทนโดยมีแม่ขวัญจิตร ศรีประจันต์เป็นแม่แบบ อาชีพนี้เป็นอาชีพอิสระรายได้จึงไม่แน่นอนขึ้นกับหน้าเทศกาลไปด้วย ช่วงนี้เป็นช่วงเวลาที่อภาพรสร้างตัวใหม่อีกครั้ง ชีวิตเหมือนกำลังจะดีขึ้นแต่เธอก็ต้องมาสูญเสียสามีไปจากอุบัติเหตุ แม้เธอจะเสียใจมากแต่ชีวิตต้องเดินหน้าต่อเพราะเธอมีลูกหนึ่งคนแล้วเป็นผู้ชายวัย 5 ขวบ

“คณะลิเกที่งานซุกมากนะตอนนั้นแต่ก็นั้นแหละมันเป็นอะไรที่ตอนนั้นคนก็แข่งกันเยอะ คณะพี่เลยสุดท้ายสู้ไม่ไหว ยอมกลืนเลือดตัวเองยุบไปเลย ขายทุกอย่าง เสียใจมากเจ็บปวดมากแต่ต้องทำ ไม่งั้นเจ็บกว่านี้”

“ความรู้ อะไรไม่มีเรียนแค่ป.6 ใบประกาศอะไรก็ไม่เคยคิดจะสนใจ จบจริงแต่หลักฐานไม่มีไปทำอะไรได้ละ ก็เลยสุดท้ายไปทำขวัญนาคน มีคนว่าดี เสียงดีก็เลยทาเรื่อย ๆ ได้มีต้นทุนอะรามาแก่นักหรือกตอนนั้น แล้วพอมันจะดีขึ้นหน่อยแฟนพี่ก็มาตายเพราะรถคว่ำอีก ปล่อยพี่เลี้ยงลูกคนโต 5 ขวบคนเดียวเลยทีนี้”

ประมาณอายุได้ 27 ปี เธอได้พบกับผู้ชายคนใหม่ที่มีอาชีพทำนา ทำสวน เธอตัดสินใจคบหาดูใจสักพักใหญ่ก็ตกลงแต่งงาน เธออายุสัก 29 ปีเธอก็ตั้งท้องลูกคนที่ 2 เป็นผู้หญิงที่ต่อมาเป็นที่ดีและเป็นแฟนกับลูกสาวของสุนารีในปัจจุบัน

“แฟนปัจจุบันนี้แต่งงานตอน 29 ได้มั้ง แล้วก็พี่น้องเป็นผู้หญิง ก็ดีนะคู่กับพี่ชายของเขา”

ส่วนที่ 2 มุมมองของพ่อแม่ที่มีต่อลูก

อาการเลี้ยงลูกของเธอด้วยตนเองตั้งแต่คลอดจนถึงปัจจุบัน แม้เธอจะยึดอาชีพหม่อมทำขวัญนาคนซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน บางช่วงมีงานซุกรายได้ก็มาก บางช่วงคนไม่ว่าจ้างเงินก็ขาดมือ แต่เธอก็ไม่เคยทำให้ลูกสาวต้องอดหรือรู้สึกขาดเงินใช้จ่าย เธอเล่าว่าตนเองเคยเป็นหนี้ในระบบหนักที่สุดในชีวิตถึงหลักแสนเนื่องจากดอกเบี้ยที่ค่อนข้างสูงและดอกเบี้ยนั้นทบต้น

“ลูกนี่เลี้ยงเองนะ ไม่เคยไปจ้างใครเขาเลี้ยง ก็อย่างว่าแหละพี่เป็นหม่อมทำขวัญเนอะ ถ้าไปเลี้ยงแบบจ้างคนอื่น คนเขารู้ก็คงหุดศรัทธาในตัวพี่ไปด้วย พี่คิดแบบนี้ละ”

“หม่อมทำขวัญนี่มันก็ลุ่ม ๆ ดอน ๆ เหมือนกันนะ ใ้อ้วงไหนที่คนบวชกันเยอะ อย่งใกล้เข้าพรรษาเนี่ยก็โห รับงานไม่ทันเลย ปล่อยทิ้งให้หม่อมคนอื่นก็เยอะ ใ้อเวลาไม่มีมันก็เจียบจริง ๆ เจียบสนิท แต่ลูกเอย เราเอยมันยังต้องกินต้องใช้ มันก็เลยมีช่วงเงินขาดมือบ้าง ก็อาศัยหยิบยืมเอา กู้เอาแบบนี้”

“เอาตรง ๆ ถ้าไม่มีลูกนะพี่อาจจะสบายกว่านี้ เพราะเวลาเราลำบากตัวคนเดียวมันยังงี้ก็ได้ แต่พอมีลูกแล้วเราต้องดูแล พี่ไม่กินนี่ไม่เป็นไรนะ แต่อย่างน้อยลูกต้องได้อิ่มได้กิน”

สำหรับการรับรู้ความหลากหลายทางเพศของลูกนั้น อาการไม่เคยสงสัยหรือสงสัยหรือคิดว่าลูกสาวของเธอจะชอบทอมเพราะปกติเธอมักเห็นลูกสาวเข้าไปอยู่ในกลุ่มติ่งเกาหลีสี่ที่เป็นนักร้องชายนำตาดี และที่ผ่านมามีลูกสาวก็ไม่เคยมีแฟนหรือพูดถึงแฟนให้เธอฟัง เธอจึงเข้าใจมาตลอดว่าลูกสาวยังโสด ความเข้าใจเช่นนี้จึงทำให้เธอไม่เคยระแคะระคายเรื่องความรักของลูก แต่เนื่องจากเธอมีอาชีพเป็นหม่อมทำขวัญนาคนซึ่งต้องพบปะผู้คนหลากหลาย วันหนึ่งเธอไปรับงานทำขวัญนาคนลูกชายของไชยา (กรณีศึกษาที่ 3 ของการวิจัยนี้) ระหว่างพูดคุยกันภายในงานไชยาจึงได้มีโอกาสเล่าว่าลูกสาวของเธอคบหากับลูกสาวของอาการ แม้วันนั้นเธอจะไม่ได้ปฏิเสธ

แต่เธอก็มิได้ยอมรับกับไซยา เธอกล่าวแต่เพียงว่าไม่ทราบเรื่องและขอให้เป็นเรื่องของลูกแต่เธอเองก็ตั้งใจและรู้สึกซอกกับสิ่งที่ได้ยินมา

“ปกติลูกพี่มันตั้งเกาหลีนะ มันชอบศิลปินแนว ๆ นี่ พี่ก็ไม่ได้ว่าอะไรเพราะนี่ก็ถึงใจเด็ก ๆ พี่ก็ขอคาราคคนนั้นคนนี่เหมือนกัน ก็เอาว่าไม่ว่ากันแบบนี้ เข้าใจ แล้วพอเขาว่ากับตรงนี้พี่ก็ไม่เห็นว่าเขาจะไปมีแฟนหรือคบใครนะก็เลยคิดว่าลูกเราโสดมาตลอด”

“จังหวะมันจะได้รู้อะนะ แหมไปรับงานของไซยาไป แล้วไม่รู้มันทำอะไร ลู ๆ ไปคุยกันถึงเรื่องลูกแล้วเขาก็บอกว่าลูกพี่ไปคบกับลูกเขานะ พี่ก็งงสิ เออ มันยังงั้นกว่าเราก็ก็นึกลูกเราอยู่กะเราตลอดนะ นี่อะไรแฟนผู้ชายไม่มีมาบอกลูกเราคบผู้หญิงอีก มันงง ๆ ไปหมด แต่ไม่ได้เถียงอะไรเขานะเพราะดูแล้วเขาพูดจาจริงจัง ไม่น่าโกหกหรอก แต่ถามว่าเชื่อไหมไม่เชื่อนะคิดว่าไม่น่าใช่”

เมื่ออากาศกลับถึงบ้านและเจอลูกแล้ว เธอก็ได้เอ่ยปากแล้วว่าวันนี้ไปงานบวชลูกชายไซยามา เธอเห็นสีหน้าลูกสาวเปลี่ยนสีนิดหน่อย เธอก็ตัดสินใจถามว่ามีอะไรจะบอกไหม เมื่อลูกสาวตัดสินใจบอกเธอก็ไม่ได้แสดงปฏิกิริยาอะไร ไม่ได้คำหรือคำไหน เพียงแต่กล่าวสั้น ๆ ไปว่าก็ขอให้ดูกันไป ลองศึกษาดู

“วันนั้นกลับบ้านจัดการตามเลย แต่พูดดี ๆ นะ แบบเกริ่นก่อนว่าไปงานบ้านเขามานะ หนูมีอะไรจะเล่ากับแม่ไหม พี่ก็เห็นละหน้าเขาถอดสีนิดนึง สุดท้ายจนใจมั่งก็เล่ามา พี่ก็ไม่ได้คำเขาตรงนั้นนะ แข็งใจตอบไปว่าให้ดูกันไปก่อน ศึกษาให้ดี ๆ “

ส่วนที่ 3: ยามเมื่อปัญญาผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศ

เมื่อมาเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ อากาศได้นำประเด็นนี้มาเป็นเนื้อหาที่ใช้พูดคุยกัน เธอยอมรับว่าหน้าที่การงานของเธอต้องการการสนับสนุนจากสังคมและการที่ลูกสาวไปชอบเพศเดียวกันเป็นเรื่องที่อาจกระทบความเชื่อมั่นของลูกได้ แม้เธอจะไม่เคยบอกให้ลูกต้องเปลี่ยนและเธอกล่าวกับคนอื่นด้วยซ้ำว่ารับได้แต่เมื่อสำรวจเข้าไปแล้วทำให้ทราบว่าในใจเธอยังไม่ได้ยอมรับอย่างสนิทใจ การเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธทำให้เธอเห็นความจริงในใจกับสิ่งที่แสดงออกไปและการห่วงภาพความน่าเชื่อถือของผู้คนที่มองมายังตนเอง ขณะเดียวกันก็ยังได้มองความเป็นจริงที่วันนี้ลูกสาวได้โตเป็นผู้ใหญ่แล้ว แม้ลูกสาวจะไม่ได้คบหากับลูกสาวของไซยาเพราะมาคบกับลูกสาวของสุนารีแต่นี้ก็แสดงว่าเธอได้เลือกวิถีชีวิตแล้วเช่นกัน อากาศจึงอนุญาตให้ลูกเป็นในสิ่งที่ลูกต้องการ

“ยอมรับในความเป็นลูก เพราะตรงนั้นคือชีวิตของเขาแล้ว พี่ได้ให้ชีวิตกับเขาแล้ว ที่เหลือจากนี้คือพื้นที่ให้เขาได้ใช้มันอย่างเต็มที่ คำว่าแต่นั้นแต่นี้อะไรพี่เลยได้วางมันไปทั้งหมด ชาวบ้านหรือใครมันจะพูดถึงลูกพี่ยังไงก็คงไม่ไปสนที่ปากมันละ”

“เลี้ยงเขายังไงไม่ให้มันเข้าไปเจาก็เจ้าการกับชีวิตลูกมาก ให้เงินใช้นะดี แต่บงการให้ลูกเป็นอย่างไรพ่อแม่ที่ว่าอันนี้ลองคิดเองว่าลูกจะเป็นยังไง พี่ผ่านมาแล้ว และคงไม่ย้อนกลับไปแบบนั้น”

“เรียกว่าตกผลึกดีกว่า มันคือเข้าใจมาแล้วละนะแต่ตรงนี้มันมาทำให้ได้เข้าใจชัด ๆ ขึ้น อาจเหมือนเคยเห็นของขึ้นนี้ในภาพนะแต่วันนี้มันเห็นกับตาพี่เลย”

“ปกติอารมณ์ก็เป็นแบบขึ้นเร็วนะ เหมือนตัวรับมันดีแล้วตัวส่งก็ดีด้วย ถ้าแบบมากกระทบปุ๊บเนี่ยพร้อมส่งกลับไปได้เลยบางที่มีดอกแถมไปให้อีก หลายครั้งก็มานั่งรู้สึกผิดกับตัวเองไม่น่าเป็นแบบนี้ แต่พอเปิดใจคุยกับลูกมากขึ้น ลูกก็ดูเข้าใจยอมรับพี่มากขึ้น พี่ก็เห็นใจเขามากขึ้น มันกลายเป็นไอ้ข้างในมันเปลี่ยนไปด้วย มันไม่เป็นแบบนี้แล้ว”

“เรื่องความคิดหรือ..เปลี่ยนนะ แต่ก่อนมักเชื่อว่าถ้าเป็นทอมเป็นดีเนี่ยมันจะเป็นคนชั้นสองของสังคม คิดว่าคนเขาจะดูถูกเอานะ คิดอีกด้วยว่าไปทำงานเขาก็จะรับลูกเรายากหรือเปล่า ขนาดคนปกติแข่งขันกันยังยากเลยตัวเล็กมันเยอะ คือพี่ก็คิดของพี่ไปไงเข้าใจไหม มันต้องคิดนะสร้างเขาขึ้นมาแล้ว ทีนี้ที่เปลี่ยนเนี่ยคือเออ เขาก็มีของของเขาละ ทุกคนแหละมันมีของทุกคนมันโตของมันไปได้เพียงแต่มันตรงใจเราหรือเปล่า ไอ้ที่คิดมามันได้วางไป”

“จำได้ว่าน้องให้พี่ไล่ดูสิว่าจะต้องยังไงกับชีวิตเมื่อกลับเข้าบ้านไปเจอลูก พี่ก็นึกได้ว่าต้องตั้งใจฟังเขาแบบที่น้องตั้งใจฟังพี่เนี่ยละ มันเปลี่ยนได้ พอไปถึงหน่วยงานจริง ๆ มันฟังได้จริง ๆ นะ ฟังนี้เลยสำคัญมากเลย มันเปลี่ยนไปฟังได้เลย พอมันฟังมันก็สงบ ไอ้ที่กรุ่น ๆ จากเตาทุกวันในบ้านมันเลยมอดไป”

กรณีศึกษาที่ 3: ไชยา

ส่วนที่ 1 ภูมิหลังชีวิตของพ่อแม่

ไชยาเป็นชื่อสมมติของคุณพ่ออายุ 49 ปีการศึกษาปวส.ปัจจุบันประกอบอาชีพช่างปูกระเบื้อง มีลูกที่เรียกตนเองว่าเป็นเลสเบียน อายุ 23 ปี กำลังศึกษาปริญญาโทเต็มเวลาจึงยังไม่ได้ทำงานประจำใด

ชีวิตวัยเด็กของไชยาเติบโตมาท่ามกลางสวนละมุดแห่งหนึ่งในภาคกลาง เขาเล่าว่าแม้ชีวิตจะไม่ร่ำรวยแต่ก็ไม่เคยอดกินข้าวเนื่องจากบ้านญาติของเขาปลูกข้าวและจะสีมาแบ่งให้กินกันอยู่เสมอ ส่วนผักก็หาเก็บกินเอาจากกริมรั้ว น้ำพริกถือเป็นอาหารสามัญประจำบ้านที่ขาดจากตู้กับข้าวไม่ได้ เมื่อวัยเด็กทางบ้านค่อนข้างสนับสนุนให้เรียนหนังสือ เขาจึงมีโอกาสได้เรียนจนจบ ปวส. ก่อนออกมาหางานทำเป็นช่างต่าง ๆ จนปัจจุบันมาหยุดที่ช่างปูกระเบื้อง

“เด็ก ๆ ไม่ลำบากครับแต่ก็ไม่รวย อาหารการกินนี่ไม่เคยขาดเพราะอาเขาทำนา สีมาเผือกกันอยู่ ผักหญ้าหากินเอาตามริมรั้ว สะอาดยาบุกไม่ฉืด กินกับน้ำพริกนะ อร่อยเลย น้ำพริกนี่มีติดตู้กับข้าวไว้ตลอด มันกินได้กับทุกอย่าง”

“ก็อาศัยหาประสบการณ์ไปเรื่อย เป็นช่างมาหลายแนวแล้วก็มาลงตัวกับช่างปูกระเบื้องเนี่ยละ มันเป็นงานฝีมือ ค่าตัวก็สมราคา เรียกกว่าพออยู่ได้”

ชีวิตคู่ของไชยาแต่งงานกับหญิงที่เรียนร่วมชั้นมากับเขา ลูกสาวคนแรกเกิดในปีที่เขาอายุได้ 26 ปี และด้วยความที่เป็นหลานคนแรกของตระกูล ลูกของเขาจึงได้รับความรักจากบรรดาพี่น้องเป็นอย่างดี ได้รับการสนับสนุนให้เรียนในโรงเรียนที่ดี การเรียนพิเศษและสนับสนุนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่เขาสนใจ

“ลูกเกิดมาโชคดีที่เป็นคนแรกของตระกูล พี่ ๆ น้อง ๆ เขาเลยรักกันมาก ใ้กันมาก ส่งเงินค่าเทอมให้ ไปไหนมาไหนมีคนขวัญของฝากติดมือมาตลอด ผมแทบไม่ได้สงสัยเขาเลยด้วยซ้ำ”

ส่วนที่ 2 มุมมองของพ่อแม่ที่มีต่อลูก

ไชยาเลี้ยงลูกของเขากับภรรยาด้วยตนเองตั้งแต่คลอดจนถึงปัจจุบัน เมื่อครั้งยังเด็กไชยาเคยวาดฝันไว้ว่าอยากเป็นคุณหมอมจะได้กลับมาดูแลพ่อแม่ตายายและได้รับการยอมรับนับถือเวลาไปไหน แต่เมื่อเขาเติบโตขึ้นพบอุปสรรคชีวิตที่ทำให้เขาพบว่าตนเองไม่สามารถไปถึงความฝันนั้นได้จึงได้พบความฝันนั้นเก็บไว้ เมื่อตนเองมีลูกสาวก็พยายามปลุกฝังให้ลูกได้เป็นหมอ แต่การปลุกฝังนี้ได้กลายมาเป็นเงื่อนไขชีวิตของลูกสาวเมื่อวันหนึ่งไชยาพบว่าลูกสาวชอบผู้หญิงด้วยกัน เขากล่าวว่าตอนนั้นรู้สึกช็อคแต่ด้วยความรักลูกจึงไม่ได้เอ่ยห้ามสิ่งที่ลูกเป็น เพียงแต่ยื่นข้อเสนอไปว่าถ้าลูกเป็นหมอได้ ลูกก็สามารถเป็นในสิ่งที่ลูกอยากเป็นได้เช่นกัน

“จริง ๆ คือฝันไว้แล้วตั้งแต่สมัยเด็ก ๆ เลยนะว่าอยากเป็นหมอ เพราะหมอนี้มันไปไหนใครก็ยกมือไหว้กับอีกยออ้างคือจะได้รักษาคนในบ้านเราด้วย เจ็บป่วยอะไรนี่ก็ไม่ต้องไปหาที่ไหนไกล แต่ผมนะมันทำฝันนั้นไม่ได้ เรียนไม่เก่งเลยไปไม่ถึงฝัน ก็ยอมรับนะตรงนั้นว่าทำไม่ได้ก็พัมมันเก็บไป”

“ตอนที่รู้ว่าลูกไปคบกับผู้หญิงด้วยกันตอนนั้นช็อคนะ ไม่เคยนึกมาก่อนว่าลูกเราจะเป็นแบบนี้ มีคนบอกว่าไม่น่าเกลียดหรอกลูกเราไม่ได้เป็นทอมสักหน่อย แต่ไงดีละเขาไม่เข้าใจหรอก เขาไม่มาเป็นเราไง”

“อยากให้ทุกอย่างมันสงบนะก็เลยบอกกับเขาไปว่า เอาจั๊ใหม่มาเรียนหนังสือมาแข่งกับตัวเองให้ได้ เป็นหมอให้ได้ แล้วอะไรจากนี้พ่อยกให้ทั้งหมด ลูกขออะไรก็ให้ได้ทั้งหมด ก็บอกเขาไปแบบนี้”

ส่วนที่ 3: ยามเมื่อปัญญาผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูก วัยรุ่น

การเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธทำให้ไซยาได้เห็นการยอมรับที่เขายกตนเองมาตลอดว่ามีลักษณะเช่นไร การยอมรับแบบมีเงื่อนไขแม้จะเป็นสิ่งที่ผลักดันให้ลูกสาวได้เรียนต่อถึงระดับปริญญาโทในปัจจุบัน แต่นั่นก็ทำให้เขาไม่ทราบด้วยซ้ำว่าความจริงแล้วลูกอยากเป็นหรือเปล่า ในช่วงแรกที่ไซยามองเห็นสิ่งที่ตนกระทำทั้งหมดนำมาซึ่งความรู้สึกผิดในใจ แต่เมื่อผู้วิจัยได้ชี้ชวนว่าสิ่งที่ทำแม้จะเป็นสิ่งที่ไซยาเรียกว่าผิดแต่ผิดนั้นก็ผิดเพราะรักลูก ชี้ชวนให้คิดต่อว่าจากนี้อะไรคือสิ่งที่เขาสามารถทำได้และเหมาะสมกับสิ่งที่เขากำลังเป็นอยู่ในขณะนี้

“ไอ้ที่มันไม่ลงใจกับความเป็นเขาแบบนี้เนี่ยก็คือมันห่วงชีวิตเขานั่นแหละ โตไปจากนี้มันจะอยู่ จะมึงงานการอะไรกันยังงี้ แล้วพวกญาติผู้ใหญ่บ้านเหนือบ้านใต้ก็เขาจะยังงี้ แต่พอมันอยู่ตรงนี้แล้วมันไม่สนแล้ว ให้ลูกเราเขาได้เป็นแบบนี้แหละ ยอมรับไปเลย บ้านพี่จะได้มีความสุขอีกครั้ง เราไม่ได้ขอเงินใครใช้ บางทีก็ต้องเลือกหลับตาบ้าง”

“พ่อแม่รักลูกทุกคน แต่รักกันแบบไหนแบบไม่ปล่อยเลย จำกัดทางเดินชีวิตไปหมด แบบนี้ได้ไหมครับ ย้อนนึกกันแบบนี้ดู ทุกคนมันก็มีปัญญาก็ต้องให้เขาใช้ปัญญาของเขาบ้าง”

“เลิกเลยนะตอนนี้ อยากเป็นหมอนะแต่ดันเอาความผันตรงนี้มาใช้ต่อรองกับสิ่งที่เขาเป็น ส่วนของพี่มันก็คือส่วนของพี่ พอมันเห็นแล้วมันหยุดเลย”

“คือการเคลื่อนที่ ใจมันเคลื่อนที่ไปเข้าใจขึ้น”

“ผุคือได้ชัดได้รู้ว่าไม่เอาประวัติศาสตร์ตัวเองไปเขียนให้ลูก ถ้ามันไม่ผุผวนก็ไม่ชัดในสิ่งที่ทำไป ของแบบนี้มาบอกก็ได้แต่พี่เองอาจไม่เชื่อ พี่ว่ามันต้องเจอกับตัวเอง”

“ไอ้ที่หนัก ๆ อยู่ในใจ ไอ้ที่มันอึดอัดมันก็หายไป มันไม่ได้เก็บเอามาเป็นประเด็นที่จะคอยจับผิดกันอีกละ เบาใจได้เลยในเรื่องความรู้สึกนะ”

“โลกแคบเหมือนกันนะก่อนหน้านี้ พี่อาจคิดเยอะไป เมื่อได้มาเป็นพ่อแม่แล้วพี่คิดว่าทุกคนหวงหมดลูกนะ ไม่มีใครปล่อยใจได้ตามสบาย เห็นลูกมันจะไปไหนก็ไปเลย โดยเฉพาะลูกเรามันลูกสาว ไข่ซะพ่อแม่มันนึกมันคิดห่วงได้หมดแหละไม่เกียว่าลูกสวยหรือไม่สวยนะ พอได้มาถึงตรงนี้แล้วมันวางความห่วงลงไปมาก วางความคิดที่ทำให้หนัก ๆ ลงไปมาก ยิ่งถ้าเรื่องที่เขาเป็นแบบนี้หายไปเลยไม่เอามาใส่ใจเลย”

“ไม่นึกถึงเหมือนกันว่ามันจะข้างล่างได้ เพราะพี่มันเป็นคนเร็ว พอใจมันได้เย็นลงแล้ว ชีวิตมันก็ได้มาข้างล่าง ข้างล่างทั้งคำพูด ท่าทีกับลูก เรียกพฤติกรรมใช้ใหม่ พฤติกรรมพ่อแม่

เปลี่ยน พฤติกรรมลูกเปลี่ยน อันนี้เปลี่ยนโลกที่เลยที่แต่ก่อนคิดแต่ว่าลูกเปลี่ยนได้ถ้าลูกคิดจะเปลี่ยน มันมาเห็นว่า อ้อคนอื่นเปลี่ยนได้นะถ้าพี่เองเริ่มต้น”

ตอนที่ 2 การให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น

การให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นการกล่าวถึงการให้คุณค่าตามทัศนะของพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ เนื้อหาในส่วนนี้จึงเป็นการร้อยเรียงประสบการณ์ของพ่อแม่ 2 กลุ่ม พ่อแม่กลุ่มหนึ่งมีปัญญาจากการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมก่อนหน้าได้มาพบเจอผู้วิจัยและพ่อแม่อีกกลุ่มหนึ่งมีปัญญาจากการเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ซึ่งการเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธนี้ถือเป็นการเดินทางของปัญญาครั้งสำคัญเพราะหากพิจารณาความหมายภาคทฤษฎีของปัญญาแล้วคือความเข้าใจซึ่งแน่นอนว่าพ่อแม่ที่มีลูกทุกคนล้วนกล่าวว่าตนเอง “เข้าใจ” สิ่งที่ถูกเป็นกันทั้งหมดเพราะเลี้ยงดูปู่เสื่อพวกเขาขึ้นมาเป็นอย่างดี ต่อเมื่อพ่อแม่พบนักจิตวิทยาการปรึกษาพวกเขากลับได้ค้นพบความเข้าใจครั้งใหม่ที่ปรากฏในรูปลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิม น่าสนใจและติดตามเป็นอย่างยิ่ง การร่วมเดินทางสู่โลกแห่งความเข้าใจของพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศนับจากนี้มิได้สร้างคุณค่าเฉพาะกลุ่มบุคคลที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับกรณีศึกษาเหล่านี้เท่านั้น แต่พ่อแม่ทั่วไปหากได้ร่วมพิจารณาใคร่ครวญความหมายทั้งหมดกับประสบการณ์ของตนเองไปด้วยแล้ว ย่อมสร้างความหมายในใจได้เช่นกัน ผลการศึกษาในส่วนนี้เป็นปัญหาระหว่างของพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความหมายปัญญาผุดขึ้นแล้ว

หากจะทำความเข้าใจคำว่าปัญญาในความหมายของคนทั่วไปแล้ว ปัญญามักหมายถึงความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ หรือความสามารถทำสิ่งใดได้อย่างชำนาญ คล่องแคล่วก็อาจได้ชื่อว่าปัญญาเช่นกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในชีวิตประจำวันเช่นเด็กที่เรียนหนังสือเก่งก็มักได้รับการขนานนามว่าเด็กเจ้าปัญญา หรือการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้คิดวิเคราะห์แทนมนุษย์ได้นั้นถูกตั้งชื่อว่าปัญญาประดิษฐ์ เป็นต้น หากความหมายปัญญาเองยังมีความแตกต่างกันไปตามบริบทที่ปัญญาไปปรากฏอยู่แล้ว การกล่าวถึงปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศ จะมีความหมายเช่นไรทั้งในมุมมองของพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

กลุ่มที่ 1 พ่อแม่ที่มีปัญหาเป็นทุนเดิม

พ่อแม่ที่มีปัญหาเป็นทุนเดิมได้กล่าวถึงความหมายไว้ 2 ประการ ได้แก่ การยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็นและการคืนความสงบสุขให้ครอบครัว มีรายละเอียดดังนี้

1. การยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็น

การให้ความหมายโดยเน้นความสำคัญไปที่การยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็นนั้น เป็นภาวะใจของพ่อแม่ที่อนุญาตให้ลูกได้แสดงออกถึงรสนิยมทางเพศอย่างอิสระ ไม่ขีดเส้นจำกัดให้ลูกเป็นดังใจตน ภาวะนี้จึงเป็นการยอมรับที่เกิดจากการมองเห็นความเป็นจริงของชีวิตซึ่งไม่สามารถเข้าไปควบคุมหรือจัดการได้ทุกสิ่งแม้แต่ลูก

“คือยอมให้เขาได้เป็นในแบบของเขาแล้วละ เป็นทอมก็เป็นสิ ไม่ไปขีดเส้นหรือกำหนดอะไรให้กับตัวเขา ชีวิตมันก็เป็นของเขา เราเป็นแม่ก็ให้สิทธิ์เขาเกิดและก็ทำหน้าที่ให้เต็มที่ที่สุดในการเลี้ยงดู ที่เหลือเป็นการคิดของตัวเขาเอง”(ทุเรียน)

“เป็นการปลดปล่อยให้เขาได้มีพื้นที่แสดงออกเป็นของตัวเอง เลิกกำหนดกฎเกณฑ์อะไรอีกแล้ว ชีวิตของเราเราว่าเต็มที่นะแต่มันยังควบคุมอะไรอีกตั้งหลายอย่างไม่ได้ ประสาอะไรจะไปครอบงำชีวิตคนอื่นซะใหม่ละ ให้เขาโตไปเป็นต้นไม้นั้นแบบของเขา”(มังคุด)

“เต็มที่ตามสบาย เอาให้สุดตึงไปเลยลูก เป็นกระเทยยุคนี้ไม่ได้น่ารังเกียจเลย..พาเขาไปเลือกลิปสติกบ้าง เสื้อผ้าผู้หญิงบ้าง คือตามสบายเลยลูก พ่อแม่อยู่ตรงนี้อายากให้ลูกใช้ชีวิตให้สุด”(พุทรา)

2. การคืนความสงบสุขให้ครอบครัว

การให้ความหมายโดยเน้นความสำคัญไปที่การคืนความสงบสุขให้ครอบครัวนั้นเป็นภาวะใจของพ่อแม่ที่คืนสู่ความสนิทใจกับลูกวัยรุ่นอีกครั้ง เป็นการเคลื่อนไหวของใจที่ยึดกับความอบอุ่น ความโกรธ ความกลัวมาสู่ความเข้าใจอย่างนอบน้อมกับความจริงตรงหน้า เมื่อภายในใจเปลี่ยนแปลงจึงส่งผลต่อความใกล้ชิดสนิทสนมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

“ตอนที่มันไม่ยอมรับลูกนะ ไม่อยากเข้าบ้านเลย ไม่อยากพูดถึงลูกเลย ด้วยซ้ำ อายวะ แต่พอมันเข้าใจ เปิดใจรับสิ่งที่ลูกเขาเป็นแบบนี้ มันเหมือนความสงบสุขในบ้านมันได้กลับมาอีกครั้ง”(ทุเรียน)

“ตอนที่ยังจับไม่ได้ว่าเป็นทอมนะ มันมีความสุขกันดี เขาเรียกเราว่าป้า ทั้งๆ ที่เราเป็นแค่พี่ชายนะ แต่คงเป็นเพราะดูแลกันเต็มที่ละมัง พอเรื่องมันแดงขึ้นมา พยายามเปลี่ยนแปลงอะไรๆ ในชีวิต ภาพความสุข เขาไม่เรียกเราว่าป้าแล้วนะ พอผ่านมันมาได้เออ มันดี มันได้กลับมาเข้าใจกัน สนิทใจกันเหมือนเดิม”(มังคุด)

กลุ่มที่ 2 พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้กล่าวถึงความหมายไว้ 3 ประการ ได้แก่ การยอมรับลูกแบบไม่มีเงื่อนไข การเลี้ยงดูและเฝ้าดูลูกให้เติบโตอย่างอิสระ และการเลิกกำหนดชีวิตลูกจากประสบการณ์ตน มีรายละเอียดดังนี้

1. การยอมรับลูกแบบไม่มีเงื่อนไข

การให้ความหมายโดยเน้นความสำคัญไปที่การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข นั้นเป็นภาวะใจของพ่อแม่ที่ขยายพื้นที่ให้กับรสนิยมทางเพศของลูกโดยไม่กำหนดกฎเกณฑ์ใดให้เป็นภาวะหรือนำความอึดอัดมาสู่ทั้งสองฝ่าย พ่อแม่ที่สามารถกล่าวกับลูกได้อย่างเต็มปากว่าพวกเขาจะมีอิสระที่จะใช้ชีวิตอย่างไรในเรื่องความรักหรือการแสดงออกทางเพศเช่นนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย ทุกคนล้วนต้องเดินทางผ่านความกลัว ความอับอาย การนึกถึงอนาคตของลูก การนึกถึงการยอมรับจากสังคมรอบข้าง แต่สุดท้ายแล้วพ่อแม่ต้องตัดสินใจเลือกเก็บลูกไว้และให้ความสำคัญกับสิ่งที่ลูกเลือกแล้วเป็นที่ตั้ง

“หลายกำแพงทั้งหมดที่เคยตั้งไว้กับเขานะ มาถึงวันนี้ใจมันกว้างมาก พ่อที่จะยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็น เป็นอะไรก็เป็นไปเถอะ อนาคตเขาให้เลือกเดินเอง ไม่ขอสร้างเงื่อนไขอะไรอีกต่อไป”(สุนารี)

“ยอมรับในความเป็นลูก เพราะตรงนั้นคือชีวิตของเขาแล้ว พี่ได้ให้ชีวิตกับเขาแล้ว ที่เหลือจากนี้คือพื้นที่ให้เขาได้ใช้มันอย่างเต็มที่ คำว่าแต่นั้นแต่นี้อะไรพี่เลยได้วางมันไปทั้งหมด ชาวบ้านหรือใครมันจะพูดถึงลูกพี่ยังไงก็คงไม่ไปสนขี้ปากมันละ” (อาภาพร)

“ไอ้ที่มันไม่ลงใจกับความเป็นเขาแบบนี้เนี่ยก็คือมันห่วงชีวิตเขานั่นแหละ โตไปจากนี้มันจะอยู่ จะมึงงานการอะไรกันยังไง แล้วพวกญาติผู้ใหญ่บ้านเหนือบ้านใต้ก็เขาจะยังไง แต่พอมันอยู่ตรงนี้แล้วมันไม่สนแล้ว ให้ลูกเขาเขาได้เป็นแบบนั้นแหละ ยอมรับไปเลย บ้านพี่จะได้มีความสุขอีกครั้ง เราไม่ได้ขอเงินใครใช้ บางทีก็ต้องเลือกหลับตาบ้าง” (ไชยา)

2. การเลี้ยงดูและเฝ้าดูลูกให้เติบโตอย่างอิสระ

การให้ความหมายโดยเน้นความสำคัญไปที่การเลี้ยงดูที่ไม่จำกัดขอบเขต นั้นเป็นแนวทางการดำรงตนของพ่อแม่ที่นำสนใจเป็นอย่างยิ่ง พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธเล่าถึงลักษณะการเลี้ยงดูลูกที่ผ่านมาของตนว่ามีลักษณะสำคัญอยู่ 2 ประการ นั่นคือ การเป็นพ่อแม่ที่มีหน้าที่เลี้ยงดูให้เขาเจริญเติบโตกับควบคุมให้เจริญเติบโตในทิศทางที่ตนต้องการซึ่งการกระทำเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าเขาเองมองลูกคล้ายต้นบอนไซที่เจ้าของมีหน้าที่รด

น้ำกับดัดให้มันโตไปในแบบที่ต้องการ การเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาจึงเป็นการได้คิดใหม่ และเปลี่ยนจากควบคุมมาเป็นเฝ้าดูให้ต้นไม้ต้นนี้โตในแบบของมัน

“พอย้อนกลับไปนึกแล้วก็ฆ่าตัวเองเหมือนกันนะ เพราะพี่มันคนชอบเลี้ยง บอนไซไง ไม่นึกเลยว่ามันจะติดมาเอากับลูกด้วย บอนไซเนี่ยคนปลูกมันก็ต้องดูแลรดน้ำให้ปุ๋ยใช้ใหม่ แล้วทำแค่นี้มันไม่พอไงมันต้องดัด ต้องแต่งให้เข้าทรงแบบที่พี่ต้องการ..แล้วก็เลี้ยงลูกแบบนี้แหละ มันเห็นชัดแจ๋วเลย ลูกอะนะเราเลี้ยงเขานะเป็นหน้าที่อยู่แล้ว แต่ไอ้เข้าไปควบคุมตัดแต่งโน่นนี่นี่พี่ผ่านมาแล้วนะ พี่บอกได้เลยว่าไม่ใช่..สมมุติลูกเป็นต้นไม้จะได้ไม่ผิด แต่ต้นไม้ต้นนี้ต้องทำหน้าที่ให้น้ำให้ปุ๋ย แล้วถอยมานั่งพักให้สบาย ใฝ่รอวันที่เขางอกงามเติบโตขึ้น ขึ้นชมกันไปแต่ละวันไม่ใช่ควบคุม ลูกมันจะแคะแกระน” (สุนารี)

“เลี้ยงเขายังไงไม่ให้มันเข้าไปแจ้ก็แจ้การกับชีวิตลูกมาก ให้เงินใช้นะดี แต่บงการให้ลูกเป็นอย่างไรพ่อแม่ที่ว่าอันนี้ลองคิดเองว่าลูกจะเป็นยังไง พี่ผ่านมาแล้ว และคงไม่ย้อนกลับไปแบบนั้น” (อาภาพร)

“พ่อแม่รักลูกทุกคน แต่รักกันแบบไหนแบบไม่ปล่อยเลย จำกัดทางเดินชีวิตไปหมด แบบนี้ได้ไหมครับ ย้อนนึกกันแบบนี้ดู ทุกคนมันก็มีปัญญาก็ต้องให้เขาใช้ปัญญาของเขาบ้าง” (ไชยา)

3. การเลิกกำหนดชีวิตลูกจากประสบการณ์ตน

การให้ความหมายโดยเน้นความสำคัญไปที่การนำประสบการณ์ของตนมาเป็นแนวทางเดินของลูกนั้นเป็นสิ่งที่น่าขบคิด พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ พูดถึงประสบการณ์ของตนกับการเลี้ยงดูลูกโดยหิบบคำโบราณที่พูดและได้ยินกันจนคุ้นหู นั่นคือ “พ่อแม่อาบน้ำร้อนมาก่อน” การถือคำนี้ไว้ในใจมีผลให้พ่อแม่เลือกประสบการณ์ที่จะเกิดขึ้นให้กับลูก บางกิจกรรมที่ลูกขอไปร่วม แต่พ่อแม่พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เกิดประโยชน์ก็จะพูดจาหวานล่อมจนลูกตัดสินใจเองว่าไม่ไปเนื่องจากต้องจำยอมกับคำพูด ทั้งๆ ที่เมื่อพ่อแม่เองยังเด็ก เขาก็ทำเช่นเดียวกับลูกและเมื่อถูกขัดใจก็รู้สึกน้อยใจพ่อแม่ของตนอยู่เช่นกัน

“พี่นี่ก็ชอบขัดใจลูกนะ ไม่รู้มันเป็นอะไร สิ่งที่เขาขอพี่เป็นอันต้องขัด ถามว่าทำไมหรอ คือมันนึกตามแล้วไม่ได้ประโยชน์อะ พี่ก็จะไม่ยอมให้เขาไป พี่พูดกับเขาบ่อยนะว่าผู้ใหญ่เนาะเขาอาบน้ำร้อนมาก่อน เรื่องพวกนี้เขาผ่านมากันหมดแล้ว ลูกมันก็เจียบ..แล้วพอมาคูยกกับน้องแล้วมันเห็นนะว่าตอนเด็กเราก็กินแบบนี่ พี่เองก็ไม่เรียบร้อยหรอค คือพอตัว พอขออะไรแล้วไม่ได้ก็น้อยใจว่าพ่อแม่คงไม่รัก แล้วพอมายู่ตรงนี่จริงๆ กลับทำแบบนั้นเลย ไม่เคยนึกอะใจว่าลูกจะรู้สึกยังไง” (สุนารี)

พ่อแม่ก็ร่ายก่ล่าวถึงประสบการณ์ตนเองที่ให้ความหมายกับปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรวัยรุ่นไว้อย่างน่าสนใจเช่นกันว่าเขาเองในวัยเด็กก็อยากเป็นหมอแต่พอรู้ตัวเองว่าเรียนไม่ไหวก็พับความฝันนั้นใส่ลิ้นชักใจชั้นที่ลึกที่สุด ต่อเมื่อมีลูก ตนก็นำความฝันนั้นมาหว่านล้อม ส่งเสริมให้ลูกเดินในเส้นทางที่เคยปรารถนาไว้ในวันวานโดยการนำสิ่งที่ลูกเป็นมาต่อรอง กลายเป็นว่าอนุญาตให้ลูกมีความหลากหลายทางเพศได้แต่ต้องแลกด้วยความฝันที่ตนไม่มีโอกาสทำมันได้จริง

“เลิกเลยนะตอนนี้ อยากเป็นหมอนะแต่ดันเอาความฝันตรงนั้นมาใช้ต่อรองกับสิ่งที่เขาเป็น ส่วนของพี่มันก็คือส่วนของพี่ พอมันเห็นแล้วมันหยุดเลย” (ไชยา)

ส่วนที่ 2 ความหมายปัญญากำลังผุด

ปัญญานั้นโดยธรรมชาติเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์กันมาตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์มารดา กันแล้วทุกคน ต่อเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่เหตุปัจจัยมาสัมพันธ์อย่างเหมาะสมปัญญาก็สามารถออกมาทำหน้าที่ได้ ปัญญาจึงมิใช่สิ่งใหม่ที่กำลังผุดขึ้นมาแบบลอยๆ หรือเกิดขึ้นบนความบังเอิญเมื่อเป็นเช่นนี้แล้วการใช้คำแทนการออกมาทำหน้าที่ของปัญญาจึงตรงกับคำว่าผุดมากที่สุด เช่นเดียวกับการผุดของดอกเห็ดที่อาศัยความพร้อมมูลของอุณหภูมิ ความชื้น กองดิน และปัจจัยแวดล้อมอื่นก็เป็นเหตุให้เกิดดอกเห็ดโผล่ตัวแทรกออกมาได้ข้างกองจอมปลวก ขณะที่การทำความเข้าใจการให้ความหมาย “การผุด” โดยเฉพาะปัญญาที่จะผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศแล้วจึงถือเป็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง หัวข้อนี้จึงจะได้นำเสนอในมุมมองของพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

กลุ่มที่ 1 พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิม

พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมได้กล่าวถึงความหมายไว้ใน 2 ประเด็น ได้แก่ ความหมายเชิงกระบวนการและผลสืบเนื่องจากปัญญากำลังผุด มีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายเชิงกระบวนการ

ความหมายเชิงกระบวนการเป็นการกล่าวถึงการให้ความหมายลักษณะการเคลื่อนของปัญญา ซึ่งพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมได้กล่าวไว้ 2 ประการ ได้แก่ การเติบโตของความเข้าใจสู่การยอมรับและการเปลี่ยนผ่านจากมืดสู่สว่าง

(1) การเติบโตของความเข้าใจสู่การยอมรับ

ปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกรวัยรุ่นนั้นแท้จริงแล้วมิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่แต่เป็นสิ่งที่ล้วนอยู่ในความคิดของผู้ให้ข้อมูลมาช้านานแล้วแต่ความเข้าใจนี้อยู่ในลักษณะการนอนนิ่งไม่เปิดเผยตัว ต่อเมื่อมีเหตุการณ์เข้ามาประกอบความเข้าใจและนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาใคร่ครวญ ความเข้าใจนี้ก็กลายเป็นการยอมรับ

“คือจริงๆ แล้วก็มีคนมาบอก มาพูดหลายรอบแล้วให้เข้าใจนะ ให้พี่ยอมรับนะ ลูกเป็นแบบนี้เขาก็ไม่ได้เสียหายไร ก็เก็บไว้หมดเลยอะไรพวกนี้แต่มันก็เหมือนเก็บไว้แล้วไม่ได้เอามาดู มาคิดตามอะ แต่พอวันหนึ่งมันเหมือนเก็บเรื่อยๆ ใจความเข้าใจตรงนี้นั้นก็คงเพิ่มขึ้นมั้ง แฟนพี่ก็ตัวดีเลย พี่ก็เลยไม่รู้จริงๆ ใจนะ เอามันมาทบทวนกับตัวเอง เอามาคิดๆ นึกๆ แล้วมันก็ยอมรับขึ้นมา เหมือนโผล่ขึ้นมา”(ทุเรียน)

“มันเริ่มต้นจากเข้าใจแต่แป๊บเดียวก็เปลี่ยนเป็นไม่เข้าใจอีกละ คือมันไม่คงที่ เขาเรียกอะไรนะผลุบๆ โผล่ๆ รีเปล่า พอมันมีกำลังที่จะอยู่กับมันได้บ้าง มันก็ไม่หายไปละ มันก็เป็นของมันแบบนี้”(มังคุด)

(2) การเปลี่ยนผ่านจากมืดสู่สว่าง

ผู้ให้ข้อมูลเปรียบเทียบความหมายเชิงกระบวนการกับแสงสว่าง ท่ามกลางความมืด ภาวะใจที่เต็มไปด้วยความทุกข์เปรียบได้กับความมืดที่ปกคลุมในชีวิต ต่อเมื่อมีแสงสว่างปรากฏขึ้นย่อมส่งผลให้ความมืดนั้นจางหายไป มองเห็นสิ่งที่อยู่รอบตัวชัดเจนตามเดิม

“เหมือนอยู่ในที่มืดๆ นะ แล้วแบบมองไม่เห็นอะไรเลย แล้วความเข้าใจนี้มันก็เป็นแสงสว่างที่ติดขึ้นมาตรงนั้น ใจตรงที่แสงติดเนี่ยแหละมันก็คือจุด ไล่ความมืดไปมีแสงสว่างเข้ามาแทน”(มังคุด)

ดังนั้นหากสรุปความหมายเชิงกระบวนการไว้สั้นๆ ก็อาจกล่าวได้ว่าการผุดนี้แท้จริงแล้วเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง การยอมรับมีใช้สิ่งที่จะสร้างให้เกิดขึ้นใหม่แต่เป็นสิ่งที่เนื่องมาจากความเข้าใจและมองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสรรพสิ่ง

2.1.2 ผลสืบเนื่องจากปัญญากำลังผุด

ผลสืบเนื่องจากปัญญากำลังผุดเป็นการกล่าวถึงคุณค่าการเปลี่ยนแปลงกับตนเองใน 3 ประการ ได้แก่ เปลี่ยนแปลงอารมณ์ความรู้สึกแง่ลบ เปลี่ยนแปลงการยึดถือความคิดความเชื่อ และเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติระหว่างตนกับลูก

(1) เปลี่ยนแปลงอารมณ์ความรู้สึกแง่ลบ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเองในมิติของอารมณ์ความรู้สึกแง่ลบ ความรู้สึกโกรธ โมโห หงุดหงิด น้อยใจที่มีกับลูกนั้นหายไป กลายเป็นความโล่งใจ เบาสบาย

“แต่ก่อนอารมณ์นี้มาเยอะมากกับลูกที่เป็นทอมคือทั้งโกรธ ทั้งอายคนอื่น หงุดหงิดไม่พอใจ อะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องกับโทษนะ มันมาหมดเลย แต่พอแม่ลูกเข้าใจกันยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็น อารมณ์อะไรพวกตะกี้เหมือนกันหายไปหมดเลยนะ กลายเป็นเย็นใจ สบายใจ ปลอดภัยใจนะ”(ทุเรียน)

“จากหนักมันกลายเป็นเบาเลยนะ อาจจะเรียกเบาใจรีเปลา่ สบายใจก็ได้มั้ง ไม่ต้องแบกความอึดอัดอะไรกันอีกต่อไปละ” (มังคุด)

(2) เปลี่ยนแปลงความคิดความเชื่อ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเองในมิติของการละวางความคิดความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นความหวง กังวล วิตกกังวลในสิ่งที่ยังไม่เกิด กระทั่งการยึดติดในบางสิ่ง

“กลัวมาก กลัวว่าลูกโตไปแล้วชาวบ้านจะว่าเป็นตัวประหลาด กลัวเขาหางานทำไม่ได้ กลัวเขาจะไม่มีใครรักเขาจริงเพราะเขาเป็นแบบนี้ โอ้ย..มันกลัวไปหมดละ สารพัดจะคิด แต่พอเข้าใจกันแล้วหรอ..ความกลัวอะไรนี่หายไปหมดนะ เลิกคิดไปแล้ว อยู่กันตรงนี้แหละ อย่างอื่นยังไม่รู้”(ทุเรียน)

“เห็นความเป็นตัวตนของตัวเองนะ อัดตา มันไม่ได้ห้วงน้องจริงๆ หรอกตอนนั้นมันแค่ห่วงภาพลักษณ์ตัวเอง แล้วมันก็เหมือนติดกับดักความสำเร็จที่เคยนึกคิดอะไร ถ้าวางแผนดี ๆ ก็ทำสำเร็จ แต่พอมาเป็นน้องคนนี้นี่มันทำให้ได้เรียนรู้อีกแบบเลย กลับมารักมาเห็นคุณค่าที่เขาเป็นแบบนี้แหละ ภาพลักษณ์อะไรมันก็แค่ดวงตา คนอื่นก็คงจินตนาการตามประสา มั้งแต่ไม่ได้เอามาใส่ใจ”(มังคุด)

(3) เปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติระหว่างตนกับลูก

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเองในมิติของวิถีปฏิบัติระหว่างตัวของพ่อแม่เองกับลูกนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงท่าทีในการอยู่ร่วมกันของพ่อแม่กับลูก เป็นท่าทีของความอ่อนโยน รับฟังและให้โอกาส

“ใจเย็นแล้วก็ค่อยๆ คุยกัน คำพูดอะไรนี่มันก็เปลี่ยนนะ ซ้ำลงรีเปลา่ มีคนบอก แต่ลูกก็เปลี่ยนนะยกเว้นช่วงแรกๆ อาจมีงงว่าแม่จะมาไม่ไหน (หัวเราะ) พอทำที่แม่เปลี่ยน ลูกก็เปลี่ยน”(ทุเรียน)

“มีคนให้ feedback ว่าแต่ก่อนชอบสั่งๆ ไม่รับฟังแต่จากตรงนี้ทำให้ผมกลายเป็นคนรับฟังนะ รอฟังเขาให้จบก่อน ยังไม่ตัดสินเขา เหมือนเอาใจคนฟังมาใส่ใจผมมากขึ้น จุดนี้ด้วยมั้งที่ทำให้ทำที่น้องก็เปลี่ยนแปลงไปกลับมาเรียกว่าป้าเหมือนเดิม กล้าตากแผ่นที่ตัวเองใช้รัคนมอย่างเปิดเผย กล้าพาแฟนผู้หญิงเข้าบ้าน”(มังคุด)

“คนเป็นพ่อแม่จะไม่โง่งนะเขาเลี้ยงลูกมาทำไมจะไม่รู้ว่าลูกเป็นยังไง แต่จะพูดหรือเปลา่เท่านั้นเอง พอลูกรู้แล้วว่าพี่รู้ว่าเขาเป็นกระเทยแล้วพี่ไม่ว่าเขา คราวนี้ก็จัดเต็มเลย ขอฮิมอะไรของแม่มาลองเล่นเต็มที่ จากแต่ก่อนที่แอบไปเล่นแบบนี้เฉพาะที่โรงเรียน” (พุทรา)

กลุ่มที่ 2 พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้กล่าวถึงความหมายไว้ใน 2 ประเด็น ได้แก่ ความหมายเชิงกระบวนการและผลสืบเนื่องจากปัญญากำลังผุด มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ความหมายเชิงกระบวนการ

ความหมายเชิงกระบวนการเป็นการกล่าวถึงการให้ความหมายลักษณะการเคลื่อนของปัญญา ซึ่งพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้กล่าวไว้ 2 ประการ ได้แก่ ความเข้าใจใหม่ที่ตกผลึกจากความเข้าใจเดิมและความเข้าใจใหม่ที่ตระหนักรู้จากข้อผิดพลาดตน

(1) ความเข้าใจใหม่ที่ตกผลึกจากความเข้าใจเดิม

การให้ความหมายกระบวนการโดยเน้นความสำคัญไปที่การตกผลึกจากความเข้าใจเดิมนั้นสะท้อนให้เห็นว่าแท้จริงแล้วความเข้าใจของพ่อแม่ที่มีต่อความหลากหลายทางเพศได้แทรกซึมอยู่ในความเป็นพ่อแม่ของตนเอง การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งที่เข้ามาสัมพันธ์เชื่อมโยงให้ปัญญาได้เคลื่อนมาอยู่ในมุมที่เปล่งแสงได้สว่างขึ้น เคลื่อนออกมาทำหน้าที่ได้เต็มที่ยิ่งขึ้น

“คำว่ายอมรับสำหรับพี่แล้วมันไม่ได้ใหม่อะไรเลยนะ มันอยู่ในใจพี่นี้มานานแล้ว ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศก็ไม่ใช่ไม่เคยได้ยินมาก่อน แต่พอมาคู่กับน้องแล้วมันก้าวเข้ามาถึงสิ่งที่เคยได้ยินมาจริงๆ มันไม่ใช่แค่ความคิดนะ แต่มันรับได้จริงๆ” (สุนารี)

“เรียกว่าตกผลึกดีกว่า มันคือเข้าใจมาแล้วจะนะแต่ตรงนี้มันมาทำให้ได้เข้าใจชัดๆ ขึ้น อาจเหมือนเคยเห็นของชิ้นนี้ในภาพนะแต่วันนี้มันเห็นกับตาพี่เลย” (อาภาพร)

“คือการเคลื่อนที่ ใจมันเคลื่อนที่ไปเข้าใจขึ้น” (ไชยา)

(2) ความเข้าใจใหม่ที่ตระหนักรู้จากข้อผิดพลาดตน

การให้ความหมายกระบวนการโดยเน้นความสำคัญไปที่การตระหนักรู้จากข้อผิดพลาดของตนเองนั้นเป็นผลที่สัมพันธ์เชื่อมโยงมากับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธที่ช่วยคลี่คลายความเห็นผิดของบุคคลไปสู่ความจริงในชีวิต ความเห็นผิดนี้เหมือนความมืดที่ปกคลุมระยะที่สายตาพอจะมองออกไปเห็น ปกคลุมข้าวของรอบตัวที่วางอยู่ใกล้ตัวให้หยิบจับไม่ถูก แต่เมื่อปัญญาได้ผุดขึ้นดังแสงสว่างสอดส่องไป ย่อมให้ผลโดยตรงกับข้าวของที่วางอยู่ที่เดิมได้กลับมาให้เห็นได้อีกครั้ง

“การผุดคือการได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ มันทำให้พี่ได้มองเห็นว่าที่ผ่านมามาทำอะไรผิดไป ทำให้พี่ได้มาตระหนักกับตัวเองว่าถึงเวลาแล้วล่ะที่ต้องเปลี่ยน พี่คงเดินทางมืด

มานาน มีัดจนไม่เห็นว่ข้างทางนั้นมื่อะไรอยู่บ้าง กลับมวเห็นสิ่งท่มันตั้งอยู่ข้างทางและมันก็สวยงามในแบบของมัน" (สุนารี)

“ผุดคือได้ซัดได้รู้ว่ไมเอวประวัติศษตรตัวเองไปเขียนให้ลูก ถ่มันไมผุดมันก็ไมซัดในสิ่งท่ทำไป ของแบบนีมวบอกก็ได้แต่พีเองอจไมเชื่อ พีมันต้องเจอกับตัวเอง” (ไชยา)

2.2.2 ผลสืบเนื่องจกปัญญากำลังผุด

ผลสืบเนื่องจกปัญญากำลังผุดเป็นการกล่าวถึงคุณค่าการเปลี่ยนแปลงกับตนเองใน 3 ประการ ได้แก่ เปลี่ยนแปลงอารมณ์ความรู้สึกแง่ลบ เปลี่ยนแปลงการยึดถือความคิดความเชื่อ และเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติระหว่างตนกับลูก

(1) เปลี่ยนแปลงอารมณ์ความรู้สึกแง่ลบ

การเปลี่ยนแปลงท่เกิดขึ้นกับตนเองในมิติของอารมณ์ความรู้สึกแง่ลบ ความรู้สึกโกรธ โมโห หงุดหงิด น้อยใจท่มักกับลูกนั้นหายไป กลายเป็นความโล่งใจ เบาสบาย

“ความรู้สึกท่สุ่มๆ อยู่ในใจมันหายไปนะ มันเบาขึ้นมาเลยเมื่อได้วางลงไปแล้ว แล้วพีเนี่ยมันเป็นคนมักโกรธด้วยเงเข้าใจใหม่ ะไรไมถูกใจมักพาลไมพอใจได้เลยง่ายๆ แบบนี้ด้วยแหละรีเปล่าลูกเล็กอะไรมันกระเจิงหมด แต่พอมันเข้าใจแล้ว ยอมรับเขาแล้วนะได้พวงนี้ดูเล็กลงไปเลย” (สุนารี)

“ปกติอารมณ์ก็แบบขึ้นเร็ววะ เหมือนตัวรับมันดีแล้วตัวส่งก็ดีด้วย ถ่มแบบมากระทบปุบเนี่ยพร้อมส่งกลับไปได้เลยบางท่มีดอกแถมไปให้อีก หลายครั้งก็มานั่งรู้สึกผิดกับตัวเองไม่น่าเป็นแบบนี้ แต่พอเปิดใจคุยกับลูกมากขึ้น ลูกก็ดูเข้าใจยอมรับพีมากขึ้น พีก็เห็นใจเขามากขึ้น มันกลายเป็นไอ้ข้างในมันเปลี่ยนไปด้วย มันไมเป็นแบบนั้นแล้ว” (อาภาพร)

“ไอ้ท่หนักๆ อยู่ในใจ ไอ้ท่มันอึดอัดมันก็หายไป มันไมได้เก็บเอามาเป็นประเด็นท่จะคอยจับผิดกันอีกละ เวาใจได้เลยในเรื่องความรู้สึกนะ” (ไชยา)

(2) เปลี่ยนแปลงการยึดถือความคิดความเชื่อ

การเปลี่ยนแปลงท่เกิดขึ้นกับตนเองในมิติของความคิดความเชื่อท่ยึดถือไว้สะท้อนการละวางความคิดคับแคบเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ ไมได้หีบเอาขึ้นมาถือต่อไปอีก แต่นั่นก็มีได้หมายความว่ความคิดท่ง ความคิดท่งจะจางหายไปจากใจของคนเป็นพ่อเป็นแม่เพราะยังเหลือเรื่องท่ต้องคิดถึงอนาคตอยู่มากดังเช่นเรื่องราวของเจ้าชายสิทธัตถะในศาสนาพุทธท่งปรารถนาเมื่อได้เห็นลูกชายของตนกำเนิดขึ้นมาว่าท่งนี้ได้เกิดขึ้นแล้ว เป็นท่งท่งเป็นท่งบ่วงพันธนาการพ่อแม่ไว้จนเป็นท่มาของการตั้งชื่อลูกว่าราहुล ดั่งนั้นปัญญาในชั้นของ

บุญชนนี้จึงไม่ได้หมายความว่าความนึกคิดทั้งหมดจะดับสลายไปแต่เป็นการรู้เนื้อรู้ตัวและวางความคิดที่ส่งผลกระทบต่อแรงลบได้มากกว่า

“คนเป็นพ่อเป็นแม่เนี่ยนะมันมีความห่วงกังวลในลูกทุกคน ยิ่งรักมากก็ยิ่งห่วงมาก ยิ่งรักมากยิ่งดุ่มาก (หัวเราะ) ใจที่มันเป็นแบบนี้เพราะกลัวใจ แล้วยิ่งพอเขามาเป็นแบบนี้พี่ก็ยิ่งคิดไปถึงอนาคตเขาอีกว่าจะเป็นอย่างไงต่อ เห็นไหมมันนึกถึงอนาคตลูกแทนลูกแล้วนะ มันคิดมันนึกไปตลอด แต่พอเข้าใจกันแล้วตรงนี้ก็เบาลงไปเลย เปลี่ยนแปลงไปมากแต่ไม่ใช่หายไป 100% นะ แต่มันเบาไปมาก ไม่มากกระทบชีวิตละ” (สุนารี)

“เรื่องความคิดหรือ..เปลี่ยนนะ แต่ก่อนมักเชื่อว่าถ้าเป็นทอมเป็นดีเนี่ยมันจะเป็นคนชั้นสองของสังคม คิดว่าคนเขาจะถูกดูถูกเอานะ คิดอีกด้วยว่าไปทำงานเขาก็จะรับลูกเรายากหรือเปล่า ขนาดคนปกติแข่งขันกันยังยากเลยตัวเล็กมันเยอะ คือพี่ก็คิดของพี่ไปใจเข้าใจไหม มันต้องคิดนะสร้างเขาขึ้นมาแล้ว ทีนี้ที่เปลี่ยนเนี่ยคือเออ เขาก็มีของของเขาละ ทุกคนแหละมันมีของ ทุกคนมันโตของมันไปได้เพียงแต่มันตั้งใจเราหรือเปล่า ใจที่คิดมามันได้วางไป” (อาภาพร)

“โลกแคบเหมือนกันนะก่อนหน้า พี่อาจคิดเยอะไป เมื่อได้มาเป็นพ่อแม่แล้วพี่คิดว่าทุกคนห่วงหมดลูกนะ ไม่มีใครปล่อยใจได้ตามสบาย ห่วยลูกมันจะไปไหนก็ไปเลย โดยเฉพาะลูกเรามันลูกสาว ใจซะพ่อแม่มันนึกมันคิดห่วงได้หมดแหละไม่เกี่ยวว่าลูกสวยหรือไม่สวยนะ พอได้มาถึงตรงนี้แล้วมันวางความห่วงลงไปมาก วางความคิดที่ทำให้หนัก ๆ ลงไปมาก ยิ่งถ้าเรื่องที่เขาเป็นแบบนี้หายไปเลยไม่เอามาใส่ใจเลย” (ไชยา)

(3) เปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติระหว่างตนกับลูก

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเองในมิติของวิถีปฏิบัติระหว่างตัวของพ่อแม่เองกับลูกนั้นสะท้อนให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าปัญญาไม่ใช่สิ่งใหม่ที่ถือกำเนิดจากนักจิตวิทยาการศึกษา แต่เป็นของเดิมที่มีอยู่เป็นธรรมชาติในมนุษย์ พ่อแม่อาจไม่ได้รับการฝึกฝนในกระบวนการทางจิตวิทยาแต่เมื่อปัญญาได้ผุดแล้วปัญญาได้เป็นเครื่องชี้แนวทางว่าควรปฏิบัติตนเช่นไรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ขณะนั้น แสดงออกอย่างไรให้อ่อนน้อมกับลูกแต่ไม่ใช่ยอมสิโรราบให้ลูก เสมือนการอยู่เป็นคลื่นเดียวกับเขา การเปลี่ยนแปลงนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับต้นหญ้าที่ถูกถอนทิ้งไปแล้วย่อยมนอนราบพัวพันกับพื้นดินที่ถอนทิ้งกดทับอยู่ แต่เมื่อก่อนหินเคลื่อนตัวจากต้นหญ้าไปแล้ว ต้นหญาก็กลับยืนต้นขึ้นรับแสงอาทิตย์ได้อย่างสง่างามเผยอีกครั้งโดยไม่ต้องมีใครไปจัดลำต้นให้ตั้งตรง

“ความตั้งใจที่ออกไปเปลี่ยนตัวเองแบบนี้แบบนั้นมันออกมาเลยนะ ตอนนั้น มันไม่ต้องมาฝึกกันก่อนว่าเออเดี่ยวพี่จะพูดกับลูกว่ายังไง แล้วถ้าลูกทำแบบนี้จะต้องตอบ

ยังงัย มันสบายๆ ได้เลยเพราะไอ้กดไว้มันถูกยกออกไปแล้วไง เปรียบเหมือนคนนะไม่เคยเป็นแม่คนหรอก แต่พอมีลูกบีบบะบบร่างกายมันก็ทำงานแบบของมัน ให้นมได้ เลี้ยงลูกเขาได้แบบธรรมชาติมันสอนตัวมันเอง ตรงนี้พอวางใจได้แล้ว มันทำได้เลยนะว่าจะอยู่กับลูกยังงัย ไม่เคยคิดว่าเดี๋ยวลบไปจะใจเย็นนะ จะพูดกับเขาดี ๆ นะ มันก็เป็นแบบนี้มันได้เองเลย น่าทิ้งเหมือนกัน” (สุนารี)

“จำได้ว่าน้องให้พี่ไล่ดูสิว่าจะต้องยังงัยกับชีวิตเมื่อกลับเข้าบ้านไปเจอ ลูก พี่ก็นึกได้ว่าต้องตั้งใจฟังเขาแบบที่น้องตั้งใจฟังพี่เรื่อยละ มันเปลี่ยนได้ พอไปถึงหน้างานจริงๆ มันฟังได้จริงๆ นะ ฟังนี้เลยสำคัญมากเลย มันเปลี่ยนไปฟังได้เลย พอมันฟังมันก็สงบ ใจที่กรุ่นๆ จากเตาทุกวันในบ้านมันเลยมอดไป” (อาภาพร)

อีกประการหนึ่งที่น่าสนใจหยิบยกขึ้นมาเป็นข้อสังเกตก็คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนนั้นเกิดขึ้นได้จากปัญญาของตนเอง ดังจะเห็นได้จากประสบการณ์ของพ่อแม่ที่มองเห็นความใจเย็นที่เกิดขึ้น เริ่มเปลี่ยนแปลงที่พฤติกรรมตนก่อน จากนั้นผลที่กระทบไปคือพฤติกรรมลูกเองก็เปลี่ยน การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป

“ไม่นึกถึงเหมือนกันว่ามันจะช้าลงได้ เพราะพี่มันเป็นคนเร็ว พอใจมันได้เย็นลงแล้ว ชีวิตมันก็ได้มาช้าลง ช้าลงทั้งคำพูด ท่าทีกับลูก เรียกพฤติกรรมใช้ใหม่ พฤติกรรมพ่อเปลี่ยน พฤติกรรมลูกเปลี่ยน อันนี้เปลี่ยนโลกที่เลยที่แต่ก่อนคิดแต่ว่าลูกเปลี่ยนได้ถ้าลูกคิดจะเปลี่ยน มันมาเห็นว่า อ้อคนอื่นเปลี่ยนได้นะถ้าพี่เองเริ่มต้น” (ไชยา)

ส่วนที่ 3 บทสังเคราะห์ความเหมือนความต่างของปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศระหว่างของครอบครัวที่มีพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

3.1 ความหมายปัญญาผุดขึ้นแล้ว

ข้อค้นพบความหมายปัญญาผุดขึ้นแล้วจากพ่อแม่ทั้งสองกลุ่มมีส่วนที่ตรงกันและแตกต่างกัน โดยข้อค้นพบที่ตรงกันมีเพียงประเด็นเดียว คือ การยอมรับสิ่งที่ลูกเป็นซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับการยอมรับลูกอย่างไม่มีเงื่อนไข ส่วนที่ต่างกันของพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิม คือ การคืนความสงบสุขให้ครอบครัว ในขณะที่พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ มองว่า การเลี้ยงดูและเฝ้าดูลูกให้เติบโตอย่างอิสระ และการเลิกกำหนดชีวิตลูกจากประสบการณ์ตน โดยสรุปความเหมือนความต่างของความหมายปัญญาผุดขึ้นแล้ว ดังตาราง 4

ตาราง 4 สรุปความเหมือนความต่างของความหมายปัญญาผู้ขึ้นแล้ว

ข้อค้นพบ	พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิม	พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษา เชิงจิตวิทยาแนวพุทธ
การยอมรับสิ่งที่ถูกเป็น	✓	✓
การคืนความสงบสุขให้ ครอบครัว	✓	-
การเลี้ยงดูและเฝ้าดูลูกให้ เติบโตอย่างอิสระ	-	✓
การเลิกกำหนดชีวิตลูกจาก ประสบการณ์ตนเอง	-	✓

3.2 ความหมายปัญญากำลังผุด

ข้อค้นพบความหมายปัญญากำลังผุดประกอบด้วย 2 หัวข้อย่อย ได้แก่ ความหมายเชิงกระบวนการและผลสืบเนื่องจากปัญญากำลังผุด โดยความหมายเชิงกระบวนการนั้นแตกต่างกันทั้งหมด พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมกล่าวไว้ 2 ประการ ได้แก่ การเติบโตของความเข้าใจสู่การยอมรับและการเปลี่ยนผ่านจากมืดสู่สว่าง ขณะที่พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธกล่าวไว้ 2 ประการ ได้แก่ ความเข้าใจใหม่ที่ตกผลึกจากความเข้าใจเดิมและความเข้าใจใหม่ที่ตระหนักรู้จากข้อผิดพลาดตน

สำหรับผลสืบเนื่องจากปัญญากำลังผุดทั้งในส่วนของพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมกับพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธนั้นกล่าวตรงกันทั้ง 3 ประการ ไม่ว่าจะเป็นหัวข้อย่อยเปลี่ยนแปลงอารมณ์ความรู้สึกแง่ลบ เปลี่ยนแปลงการยึดถือความคิดความเชื่อ และเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติระหว่างตนกับลูก โดยสรุปความเหมือนความต่างของความหมายปัญญากำลังผุด ดังตาราง 5

ตาราง 5 สรุปความเหมือนความต่างของความหมายปัญญากำลังผูก

ข้อค้นพบ	พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิม	พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษา เชิงจิตวิทยาแนวพุทธ
ความหมายเชิงกระบวนการ		
การเติบโตของความเข้าใจสู่ การยอมรับ	✓	-
การเปลี่ยนผ่านจากมืดสู่สว่าง	✓	-
ความเข้าใจใหม่ที่ตกผลึกจาก ความเข้าใจเดิม	-	✓
ความเข้าใจใหม่ที่ตระหนักรู้ จากข้อผิดพลาดตน	-	✓
ผลสืบเนื่องจากปัญญากำลังผูก		
เปลี่ยนแปลงอารมณ์ ความรู้สึกแง่ลบ	✓	✓
เปลี่ยนแปลงการยึดถือ ความคิดความเชื่อ	✓	✓
เปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติ ระหว่างตนกับลูก	✓	✓

ตอนที่ 3 กระบวนการทางปัญญาที่ผูกขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศใน ลูกวัยรุ่น

กระบวนการทางปัญญาที่ผูกขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นการกล่าวถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงของเหตุปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวพันจนเจือกันจนปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นผูกขึ้น เนื้อหาในส่วนนี้จึงเป็นการร้อยเรียงประสบการณ์ของพ่อแม่ 2 กลุ่ม พ่อแม่กลุ่มหนึ่งมีปัญญาจากการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมก่อนหน้าได้มาพบเจอผู้วิจัยและพ่อแม่อีกกลุ่มหนึ่งมีปัญญาจากการเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ซึ่งการเดินทางของปัญญานี้มิใช่สิ่งที่กำเนิดขึ้นใหม่ในบุคคลแต่เป็นส่วนของความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับทุกสรรพสิ่ง

เมื่อเหตุปัจจัยพร้อมมูลปัญญาก็ปรากฏ เมื่อเหตุปัจจัยพร้อมมูลปัญญาก็ยังคงอยู่ และเมื่อเหตุปัจจัยพร้อมมูลอีกเช่นกันปัญญาก็ดับไปเป็นปกติ ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 วงจรความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับความทุกข์

วงจรความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับความทุกข์เป็นการตั้งชื่อของผู้วิจัยซึ่งมีที่มาจาก การสังเกตความสัมพันธ์เชื่อมโยงของความทุกข์กับปัญญา การกล่าวถึงวงจรความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับความทุกข์นั้นปรากฏอยู่ในผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มแต่จะมีลักษณะเช่นไรผู้วิจัยจะได้นำเสนอทั้งในมุมมองของพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

กลุ่มที่ 1 พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิม

พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมล้วนเคยตกอยู่ภายใต้การรบกวนจากกระแสความคาดหวังจนนำไปสู่การจมจ่อมในอาการความทุกข์มาแล้วทั้งสิ้น เมื่อความทุกข์ใจเหล่านั้นผ่านพ้นไปแล้ว ปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นรุ่นผุดขึ้นมาแล้วภายใต้สิ่งแวดล้อมและความพร้อมมูลโดยปราศจากผู้วิจัย การทบทวนประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองจึงมีส่วนให้เห็นการเดินทางของปัญญาที่เริ่มต้นจากการได้รับพื้นที่ว่างในการพูดจากคู่สนทนาในที่นี้คือสามีหรือภรรยาและบุคคลสำคัญในครอบครัว จากนั้นได้โอกาสคิดใคร่ครวญสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนโน้มใจกลับสู่ความจริง เมื่อใจได้กลับสู่ความจริงแล้วจึงเปลี่ยนแปลงท่าทีและวิถีปฏิบัติ ต่อเมื่อพ่อแม่ได้กลับสู่พื้นที่ครอบครัว มีโอกาสได้เผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ แล้วกลับต้องพบเจอการรบกวนจากกระแสความคาดหวัง กระแสนี้รุมเร้าจนทำให้พวกเขาตกอยู่ภายใต้อำนาจแห่งอาการความทุกข์อีกครั้ง ก่อนได้รับพื้นที่จากสามีภรรยาหรือบุคคลสำคัญในครอบครัวอีกครั้งและดำเนินการเป็นวงรอบเช่นที่กล่าวมา มีรายละเอียดดังนี้

- ได้รับพื้นที่ว่างทางการพูดจากคู่สนทนา

พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมทั้งหมดล้วนได้รับพื้นที่การรับฟังจากคู่สนทนา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้พบว่าได้แก่ สามีและคุณยายที่สนิทกัน การได้รับพื้นที่ระบายความอัดอั้นคับข้องใจโดยเฉพาะบุคคลนั้นอยู่ในครอบครัวด้วยแล้ว ย่อมสร้างความรู้สึกลอดภัยที่จะเปิดเผยข้อมูลหรือความรู้สึกเบื้องต้นที่เก็บงำไว้ ข้อสังเกตหนึ่งที่น่าสนใจคือการเป็นพื้นที่ว่างนี้มีใช้เพียงแค่การนั่งอยู่ในบริเวณนั้นแล้วไม่ได้ตอบ แต่เป็นการอยู่ในพื้นที่นั้นชนิดเข้าไปรับรู้รับฟังอย่างตั้งใจ ไม่จำเป็นต้องแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะหากยังไม่สมควร ขณะเดียวกับการแสดงออกทางสีหน้า แววตาก็สามารถเข้าร่วมเป็นหนึ่งในการรับฟังได้เป็นอย่างดี

“ว่าไปแล้วสามีพี่เขาไม่ค่อยได้ทำอะไรหรือแนะนำอะไรพี่เท่าไรเลยนะ เออ.. แปลกดี พอมาคิดตรงนี้มันเห็นแผนพี่เขาใจเย็นไงอย่างที่บอก พอใจเย็นแล้วเขาจะฟัง แบบที่บ่น

อะไรไปเหอะ แกก็ฟังทั้งนั้นแหละ แรกๆ มีบ้างไม่ได้ตอบเลย ฟังจริงๆ จนพี่ต้องบ่นแกว่าไม่ใช่บ่นให้ หัวตอฟังนะ (หัวเราะ) แกถึงได้มาเอออๆ ออๆ กับพี่หน่อยๆ แล้วมันกลายเป็นดีที่มีคนฟัง เพราะ ยังไงตอนนั้นคนมันเคียดอะ ไม่อยากมาฟังคำแนะนำให้ทำอะไรหรอก”(ทุเรียน)

“นี่ก็ไม่ออกจะทำไงดี แล้วก็ไม่รู้เพราะอะไรอะ ไปนี่ก็ถึงยาย เออ ตอนเราเลี้ยง น้อง 2 ขวบแกเคยอยู่กับเรานี่ ตอนนี่แกกลับไปวัดดลองไปหาแกดูดีกว่า ก็เลยตัดสินใจเดินทางไป เลย พอไปถึงเจอแก แกก็ยังแข็งแรงอยู่แม้จะดูแก่ตัวไปบ้าง ผมก็เล่าสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดให้แกฟัง แกก็เข้าใจนะไม่ว่าอะไรผมแล้วก็ชวนพักค้างกันที่นั่นเลย” (มังคุด)

“ตอนนั้นพี่จำได้ว่ากำลังดูรายการ..ซึ่งตอนนั้นมีดีเจ..กำลังทำอะไรเป็นๆ สัก อย่างเนี่ยละ แล้วคนดูในห้องส่งก็หัวเราะชอบใจกันใหญ่ ซื่อตรงนั้นแฟนพี่เขาก็หันมาถามพี่ว่าพี่ เป็นอะไรเห็นทำหน้าวิงวอนหลายเดือนละ ประมาณว่าตั้งแต่เดือนที่แล้วได้อะไรประมาณนี้ละ แล้ว เขาก็ไปลดเสียงทีวี ตอนนั้นพี่ซึ่งใจอยู่ว่าจะพูดออกไปดีไหม แต่ที่พี่ยอมพูดออกไปเพราะพี่เห็น สายตาเขาอะ มันบอกว่าพูดมาเถอะ ฉันอยากฟังอะไรประมาณนี้ละ พี่ตีความเอาเอง (หัวเราะ) พี่ ก็เลยเอวอะเล่าก็เล่า พี่ก็เล่าสิ่งที่พี่เจอมาซะใหม่ละ เล่าเลย เล่าทั้งหมดเลยไม่มีปิดบังตรงไหนเลย แฟนพี่แกก็ดีจริงๆ นะวันนั้นแกฟังพี่แบบเงิบมาก แต่สายตาแกไม่เงิบ เขาสื่อกับพี่ทางสายตาได้ว่ากำลังฟังพี่อยู่ทุกคำเลย ตรงนี้มันเลยทำให้พี่อยากพูดอยากเล่าไปอีก ไปเรื่อยๆ เพราะมันไม่มีใครมาฟังนานแล้วไง มันต้องการคนเข้ามาฟังเข้าใจใหม่” (พุทรา)

- คิดใคร่ครวญสิ่งที่เกิดขึ้น

หลังจากพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมได้รับพื้นที่ว่างจากบุคคลในครอบครัว แล้ว สิ่งที่พวกเขามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี้คือการได้คิดใคร่ครวญสิ่งที่เกิดขึ้น ผ่านการใช้คำถามของคู่สนทนา ซึ่งคำถามที่ใช้แล้วเหมาะสมกับสถานการณ์ส่วนใหญ่อิงกับความจริงที่เป็นอยู่ มิใช่ความคิดเห็นหรือประสบการณ์ของคู่สนทนาส่งผลให้การใช้คำถามเพื่อการคิดใคร่ครวญนำบุคคลที่กำลังตกอยู่ในห้วงความทุกข์ได้มีสติกลับมาอยู่กับความเป็นจริงอีกครั้ง

“แรกๆ เขาก็จะมาแนวถามเราว่าเออ เนี่ยนะเป็นแม่แล้วมีลูกเป็นทอมแล้วมัน ยังไงหรือ หรือประมาณแบบลูกมีแฟนเป็นผู้หญิงเนี่ยมันชั่วมากเลยไหมลูกนะ พี่คิดว่าเขาเจตนาให้ พี่ได้คิดแหละ” (ทุเรียน)

“แกให้ลองดูว่าความโกรธมันไปไหนต่อ ถ้ามองไม่เห็นมันใหม่ เอาจริงส่วน ใหญ่ก็ไม่เห็นหรอก ไม่ทันมันหรอก มาไวไปไว” (มังคุด)

“เขามาถามพี่บ้างละ ประมาณอยากให้พี่คิดตามมั้ง เขาบอกกับพี่ว่าจริงๆ แล้วเขาเห็นลูกเป็นแบบนี้มาตั้งนานแล้วนะ จำได้ไหมตั้งแต่สมัยอนุบาลแล้วอะไรประมาณนี้ แล้ว

เขาก็ยกเหตุการณ์ตั้งแต่สมัยลูกชายคนเล็กอยู่นูบาล เขาไปร่วมกิจกรรมของโรงเรียน อากาเขา มันก็ฟ้องมาตั้งแต่ตอนนั้นแล้ว แถมยังมีหน้ามาย้อนถามพี่อีกว่า แกจำไม่ได้หรือ ที่เล่าเนี่ย หรือว่ามันเป็นเรื่องใหม่ พี่ก็เลยหยิกเขาไปหน่อยบอกความจำไม่ได้เสี้อม เขาก็เลยว่าถ้าไม่เสี้อมทำไมไม่รู้ ว่าลูกเป็นยังไง แล้วจะไปหาความจริงอะไรในเมื่อลูกก็เป็นแบบนี้แหละ” (พุทรา)

- น้อมใจกลับสู่ความจริง

หลังพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมได้คิดใคร่ครวญสิ่งที่เกิดขึ้นผ่านคำถามหรือแง่มุมจากคู่สนทนาแล้ว สิ่งที่พวกเขามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี้คือการน้อมใจกลับมาอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้น เรียกได้ว่าในขณะนี้ปัญญาได้เคลื่อนตัวผุดขึ้นมาเรียบร้อยแล้ว

“คือมันเหมือนสติที่กระตุกให้พี่กลับมาตรงนี้ ใจที่มันเป็นแบบนี้” (ทุเรียน)

“ในหัวผมตอนนั้นมันพุ่งขึ้นมาเลยครับว่าเห้ย..เป็นทอมน่ารักๆ ก็ได้เนี่ย มันไม่ได้หมายความว่า เป็นทอมแล้วต้องดูเจ้าชู้กุ่มกริม หรือต้องไปทำตัวไม่เหมาะสมหรือปฏิบัติตนแต่ในมุมที่น่าเสี้อมเสี๋ย” (มังคุด)

“แฟนพี่เขายังบอกอีกว่าไปเอาเสียงชาวบ้านมาเป็นเสียงของครอบครัวเราทำไม คนอื่นอย่าไปใส่ใจ เรื่องของชาวบ้านก็ให้เป็นเรื่องของชาวบ้าน พี่ฟังคิดตามไปก็เออ จริงของเขานะ” (พุทรา)

- เปลี่ยนท่าทีและวิถีปฏิบัติ

หลังจากพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมได้น้อมใจกลับสู่ความจริงแล้ว สิ่งที่พวกเขามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี้คือการมองเห็นตนเองนำความตั้งใจทั้งหลายลงสู่สนาม ช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาปัญญาได้ทำงานอย่างเต็มที่ ความตั้งใจทั้งหลายเป็นไปตามที่วางไว้อย่างราบรื่น

“พออยู่ตรงนั้นสักพักแล้วมันเริ่มคิดได้ละก็ตัดสินใจว่าจะต้องถึงเวลากลับไปอยู่ในโลกความจริงละ คิดว่าออกไปจะง้อน้องสาวให้กลับมาอยู่ด้วยกันเหมือนเดิม มันก็เริ่มเห็นว่าผมมีส่วนผิดในนั้นอยู่เยอะ” (มังคุด)

“เขาเองก็เห็นความจริงใจของผมแหละ สุดท้ายก็กลับมาอยู่ด้วยกัน” (มังคุด)

“คนเป็นพ่อแม่เนี่ยไม่โง่งนะเขายิ่งลูกมาทำไมจะไม่รู้ว่าลูกเป็นยังไง แต่จะพูดหรือเปล่านั้นเอง พอลูกรู้แล้วว่าพี่รู้ว่าเขาเป็นกระเทยแล้วพี่ไม่ว่าเขา คราวนี้ก็จัดเต็มเลย ขออ้อมอะไรของแม่มาลองเล่นเต็มที่ จากแต่ก่อนที่แอบไปเล่นแบบนี้เฉพาะที่โรงเรียน” (พุทรา)

“เต็มก็ตามสบาย เอาให้สุดตั้งไปเลยลูก เป็นกระเทยยุคนี้ไม่ได้น่ารังเกียจเลย ..พาเขาไปเลือกลิปสติกบ้าง เสื้อผ้าผู้หญิงบ้าง คือตามสบายเลยลูก พ่อแม่อยู่ตรงนี้อายากให้ลูกใช้ชีวิตให้สุด” (มังคุด)

- ถูกรบกวนจากกระแสความคาดหวัง

หลังจากพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมได้กลับไปปฏิบัติตามแผนที่วางไว้แล้ว สิ่งที่เราเรามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี้คือการรบกวนจากความคาดหวังซึ่งเป็นโจทย์เดิมที่นอนเนื่องกบดานอยู่ในใจของพ่อแม่ ช่วงเวลานี้สังเกตได้ว่าปัญญาเริ่มอ่อนกำลังลง ลักษณะการใช้ชีวิตเคลื่อนจากความเข้าใจสู่การเกิดเงื่อนไข พื้นที่การยอมรับหดสั้นลง สถานการณ์แวดล้อมรุมเร้าให้พ่อแม่กลับมารู้สึกหงุดหงิดขัดเคือง

“มีสิคำถามแบบที่จืดเลย หัวร้อนขึ้นมาเลยก็อย่างลูกชายนะยิ่งโตยิ่งหล่อนะ ดูเกาหลีเลยแต่เสียตายนไม่รู้เลี่ยยังงั้นมันจะกลายเป็นตุ๊ดไปซะนั่น” (พุทรา)

“โกรธนะตอนนั้น ประมาณว่ามึงหุบปากไปเลย นี่ลูกกู ออย่ามายุ่งแต่ก็คิดว่า ถ้าตอบแบบนี้คงมีเรื่องแน่ เลยเงียบไปดีกว่า” (พุทรา)

“กลับมาครอบนี้น้องเขาเป็นตัวเองอย่างเต็มที่เลย ยอมรับว่าตอนแรกก็อึดอัด พอสมควรนะเพราะมันเหมือนสิ่งที่เราอนุญาตแต่ไอ้ข้างในมันก็มีหัวแบบอนุรักษนิยมอยู่ มันเลยเหมือนว่าต้านกันอยู่ข้างใน” (มังคุด)

- จมจ่อมในอาการความทุกข์

หลังจากพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมถูกรบกวนจากกระแสความคาดหวัง สิ่งที่เราเรามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี้คือการเข้าครอบงำของอาการความทุกข์ พ่อแม่เข้าสู่การจมจ่อมกับตนเอง เกิดเป็นความทุกข์ร้อนภายในใจ กลับมาสับสน กลับมากลัว กลับมาโกรธเคือง

“มันอาจตุตลกก็ได้นะที่พี่เป็นแบบนี้แต่ใครจะมาเข้าใจละว่ามันจะเอาอย่างไรดี ซ้ายหรือขวาดี จะถามลูกไปเลยไหม ถ้าถามแล้วเกิดลูกคิดมากจะเป็นยังไง หรือจะไม่ถามปล่อยให้มันเงียบหายไป แต่พี่ก็เจอกระดุนแบบนี้ก็ออกออกไปข้างนอก มันก็แอบอดไม่ได้ที่จะถามดีไหมอีกวนไปวนมากันแบบนี้” (พุทรา)

“กลัวเขาจะไม่มีใครรักเขาจริงเพราะเขาเป็นแบบนี้ โดย..มันกลัวไปหมดละ สารพัดจะคิด” (ทุเรียน)

“สงบขึ้นมาเลยครับ อะไรในบ้านพวกนี้มันก็เงียบขึ้นมา แต่ในใจผมที่อยู่ตรงนั้นมันไม่ได้เงียบไปด้วยนะครับ มันยังตั้งคำถามกับตัวเอง ยังโกรธอยู่ พอเห็นข่าวของอะไรก็ยังไม่พอนึกถึงเหตุการณ์แล้วก็นึกกรุ่นขึ้นมาอีก” (มังคุด)

อย่างไรก็ตามพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมเปิดเผยประสบการณ์สำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นกระบวนการนี้ในรูปวงจรความสัมพันธ์กันระหว่างปัญญากับความทุกข์ โดยพ่อแม่กล่าวตรงกันว่า การได้เปิดเผยเรื่องราวที่รบกวนจิตใจกับบุคคลสำคัญในครอบครัวเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้พวกเขาได้กลับมา มีพื้นที่ว่างในการพูดคุยอีกครั้ง ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือแม้ว่าการพูดคุยจะวนกลับมาในประเด็นเดิมแต่ความเปลี่ยนแปลงคือพวกเขามีทักษะการสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นภายในใจเพิ่มเข้ามา ทักษะนี้จึงเป็นส่วนสำคัญทำให้การขับเคลื่อนวงจรนี้หมุนวนไปสู่การคิดใคร่ครวญสิ่งที่เกิดขึ้นในลำดับถัดไปได้โดยไม่ยากนัก

“ดีตรงที่ได้กลับมาเล่าให้แฟนฟังอีกครั้ง เหมือนพี่มีคนที่ระบาย ให้บ่น มีคนคนหนึ่งคอยฟัง คอยมาเข้าใจ แม้มันจะกลับไปนึกไปคิดมากอะไรแต่มันก็ไวพอที่จะแบบไม่เศร้าไปนาน” (ทุเรียน)

“จากที่ผมเก็บทุกอย่างเอาไว้แต่พอได้มีคนเข้าใจ มาให้ผมได้พูด ให้ฟัง เวลาที่เพิ่งผ่านจากอะไรที่มันทุกข์ ๆ มันก็มีช่องให้ได้ผ่อนคลาย ได้หาทางออกเจอว่าควรไปจุดไหนต่อ อย่างทางออกนี้ถ้าชินแล้วมันก็ช่วยให้ไปจมกับมันไม่นานด้วย” (มังคุด)

“ที่มันคลายลงไปได้อีกครั้งเพราะคนในบ้านนี้แหละ คอยมาฟังฟัง พี่ก็ได้พูดอะไรที่อยากพูด แล้วมันก็ได้ย้อนมาดูตัวเอง ใจที่เคยเข้าใจวันหนึ่งไม่เข้าใจก็ได้นะไม่ได้แปลก แล้วก็กลับมาเข้าใจอีกก็ได้ มันหมุนไปหมุนมาได้ นะไม่ผิด แถมหมุนบ่อย ๆ ก็ดีอีกเพราะมันจะชำนาญขึ้น ชำนาญใช้ความคิดหรือนึกขึ้นแบบนี้ก็ได้ไวขึ้น” (พุทรา)

ข้อเท็จจริงเหล่านี้จึงเป็นเครื่องยืนยันว่ามีปัญญาเพราะมีความทุกข์ หรืออีกนัยหนึ่งปัญญาและความทุกข์ล้วนเป็นส่วนสัมพันธ์กัน ดังภาพประกอบ 3

- ได้รับพื้นที่ว่างทางการพูดจากคู่สนทนา

พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธทั้งหมดกล่าวตรงกันถึงจุดเริ่มต้นของปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นว่ามาจากการได้พูดคุยในลักษณะที่ไม่ใช่การแนะนำให้ทำอะไรเป็นพิเศษ แต่เป็นการพูดคุยเรื่องราวความซุ่มซ่องหมองใจที่ตัวของพ่อแม่เองมีโอกาสดูเสียมากกว่า ลักษณะการสนทนาเป็นไปด้วยความราบรื่นต่อเนื่อง คล้ายการร้องเพลงคู่ที่มีการสอดประสานอย่างลงตัว เป็นช่วงเวลาพ่อแม่ได้เล่าระบายความทุกข์อย่างหมดเปลือก ไม่รู้สึกถึงการถูกบังคับให้ต้องพูดหรือต้องเล่า ขณะที่เรื่องราวที่เล่านั้นล้วนเป็นเรื่องที่อยู่ในใจแต่ไม่เคยคิดหรือนึกถึงและไม่เคยคิดว่าจะมีโอกาสได้กล่าวถึงมันให้คนนอกครอบครัวยัง

“ถามว่ามันมาถึงจุดนี้ได้ยังไงหรือ ก็คงเริ่มต้นจากการได้คุยกันวันนั้นของเรา ใจ วันนั้นที่จำได้ว่าพี่พูดเยอะมากนะ น่าจะพูดเป็นชั่วโมงเลยมั้ง (หัวเราะ) น้องคงได้พูดน้อยมาก เรื่องที่พูดพี่ก็ไม่เคยพูดกับใครเลยนะ เก็บไว้ในใจแบบไม่รู้ด้วยซ้ำว่ามันมีอีกก่อนๆ แบบนี้..ได้ระบายหมดเปลือกได้ละวันนั้น” (สุนารี)

“ตอนนั้นจำได้ว่าบ่นอะไรไปก็ไม่รู้จะตั้งมากมาย แล้วมันเหมือนยิ่งบ่นยิ่งมันนะเพราะน้องก็ดันให้พี่ขยายความ น้องเสริมพี่ก็ส่งเลยทีนี้ บ่นอะไรไปเรื่อย แต่ใช้ไปเรื่อยนี่มันไม่เรื่อยนะ พี่ว่ามันมีทิศทางรีเปลาเพราะพี่ว่ามันบ่นได้ลึกขึ้น มันยิ่งบ่นยิ่งเจ็บเข้ามาที่ใจ มันไม่เจ็บเหมือนเล่ากับคนอื่นนะ ตอนนั้นน้องไม่ทำอะไรเลย เหมือนจะเข้าหากับพี่ด้วยซ้ำ พี่เองก็เต็มใจเล่าๆ บ่น” (อาภาพร)

“ก็เล่าสิ่งที่อยู่ในใจเนี่ยละ ปกติมันไม่มีคนฟังหรอก มันเหมือนคนร้องเพลงเสียงเพี้ยนนะไม่มีใครอยากฟัง แต่พอมีคนมาสนใจฟังเสียงเพี้ยน แถมยังช่วยเราร้องแบบเข้าใจ สิ่งที่เป็น มันเลยเป็นจุดเริ่มต้น” (ไชยา)

- สังเกตอาการความทุกข์

หลังจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้เปิดเผยเรื่องราวที่สะท้อนอาการความทุกข์ออกมาแล้ว สิ่งที่พวกเขามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี้คือการได้สังเกตเรื่องราวที่ทับถมอยู่ในใจผ่านการรับฟังของนักจิตวิทยาการศึกษา การรับฟังนี้มีใช่เพียงร่วมอยู่ในสถานการณ์หรือตั้งคำถามในสิ่งที่นักจิตวิทยาการศึกษากระหายใคร่รู้ แต่เป็นการรับฟังอย่างเข้าใจถึงหัวอก เข้าใจถึงความเจ็บซ้ำ น้อยเนื้อต่ำใจ โมหะหงุดหงิดพร้อมสื่อความเข้าใจหัวอกนี้ผ่านการพูดความรู้สึกที่สะสมอยู่ในใจกลับไปยังพ่อแม่ร่วมกับการตั้งคำถามปลายเปิดให้พวกเขาพรั่งพรูส่วนลึกของใจ เมื่อได้ฟังเสียงสะท้อนนี้แล้วจึงเป็นส่วนสำคัญให้พวกเขาได้

กลับมาสังเกตตนเอง กลับมาสังเกตอาการความทุกข์ที่กำลังเป็นอยู่เช่นเดียวกับการส่องกระจก เพื่อสังเกตสิ่วอีกเสบนบนใบหน้า

“การได้เล่าได้ระบายเนี่ยมันช่วยเยอะเลยนะ ยิ่งเล่าแล้วมีคนมาทำตัวเป็นกระจกส่องให้เห็นว่าฉันกำลังเป็นแบบนี้อยู่นะ ถ้าเล่ากับคนอื่นมันไม่เห็นภาพนะ มันไม่เห็นความหงุดหงิดนะ พอมีคนมาส่องมันก็เริ่มค่อยๆ สังเกตเห็นละ..ตัวอย่างนะแบบที่เป็นสิ่วอีกเสบนบนใบหน้าเนี่ย พี่ก็ไม่วู้หรือมันอยู่ตรงไหนถ้ามีกระจกมาก็แจ่มเลย” (สุนารี)

“บ่นไปบ่นมาชักยังงั้นนะ ชักเจ็บจี๊ดที่ใจนะ เอ..มันยังงั้น น้องก็บอกกับพี่ว่า ตอนนีพี่กำลังรู้สึกแบบนี้ พี่กำลังโกรธ มันเหมือนพี่จะรู้ว่าโกรธแต่มันก็เหมือนไม่รู้ว่าโกรธ พอน้องมาบอกพี่พี่ก็เลยได้ดูตัวเอง เออโกรธนะโกรธอยู่เวียมันชัดว่ากำลังเป็นอยู่นะตอนนี้” (อาภาพร)

“มันต่างนะ ต่างจากคุยทั่วๆ ไป มันเหมือนพี่กำลังถูกสัมภาษณ์แต่ก็ไม่เชิงว่าถูกสัมภาษณ์ คำถามที่ตอบมันเหมือนเป็นสิ่งที่อยู่ในใจที่อยากพูด เลยกกลายเป็นว่ายิ่งตอบคำถาม ยิ่งเห็นว่กำลังกลัว” (ไชยา)

- เหม็นเบื่อความทุกข์พร้อมเผชิญหน้าความคาดหวัง

หลังจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้สังเกตอาการความทุกข์ที่สะสมอยู่ในใจตนแล้ว สิ่งที่พวกเขามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี่คือการประจักษ์ชัดกับความทุกข์จนรู้สึกเหม็นเบื่อ อยากออกจากจุดนี้พร้อมที่จะเผชิญหน้ากับความคาดหวัง นักจิตวิทยาการปรึกษาซึ่งมีความเข้าใจอาการความทุกข์และต้นตอของอาการนั้น เอื้ออำนวยให้พ่อแม่ได้เข้าใจสาเหตุของความโกรธ ความน้อยใจ ความกลัวซึ่งคือความคาดหวังที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ใช้การอุปมาเพื่อเปรียบเทียบ ใช้การทวนซ้ำในประโยคที่เป็นคำสำคัญของความคาดหวัง การทำงานเช่นนี้เปรียบได้กับการทำหน้าที่เป็นกระจกที่ใสและส่องไปยังเม็ดสิ่วอีกเสบให้พ่อแม่ได้เห็นตำแหน่งของเม็ดสิ่วอย่างเด่นชัด

“น้องก็มาทำหน้าที่เหมือนเป็นกระจกให้พี่ได้ส่องตรงนั้นตรงนี้ ส่องเม็ดสิ่วอีกเสบสิ่วว่ามันอยู่ตรงไหน เลื่อนไปเลื่อนมาจนอ้อ..ตรงนี้นะ เอาให้ชัดมันอยู่ตรงนี้นะ..จุดสิ่วเนี่ยมันก็คือพี่ไม่อยู่กับสิ่งที่ลูกเขาเป็นไง พี่ก็อยู่แต่กับตัวเอง แล้วก็โกรธ ก็สารพัด” (สุนารี)

“พอมันค่อยๆ สังเกตชัดว่าโกรธ แล้วมันเหมือนมาถึงว่าโกรธได้ไง โกรธอะไร มันไม่ใช่สิ่งที่เป็นนะ แต่มันเหมือนไปใกล้ๆ กับโกรธนี่มันมาจากอะไร ไปค้นดูก็เริ่มเห็นว่าไม่ได้ตั้งใจ มันมีรูปแบบที่อยากให้เขาเป็น” (อาภาพร)

“ยิ่งตอบคำถามยิ่งเห็นว่กำลังกลัว แล้วตัวอย่างที่ยกถึงภูเขามันก็มาถูกคิดว่เออ..กลัวทำไม เบื่อได้แล้วมั้ง มันไปเห็นต้นเหตุที่กลัวด้วย” (ไชยา)

- น้อมใจกลับสู่ความจริง

หลังจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้เผชิญหน้าและประจักษ์กับความคาดหวังซึ่งเป็นต้นตอของอาการความทุกข์แล้ว สิ่งที่เราเรามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี่คือการน้อมใจกลับมาอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้น เรียกได้ว่าในขณะที่ปัญญาได้เคลื่อนตัวผุดขึ้นมาเรียบร้อย เปรียบได้กับสิ่วอีกเสปที่ถูกส่องจนเห็นชัดถึงตำแหน่งและเม็ดสิ่วก็อยู่ในภาวะสุกเต็มที่พร้อมรอการกำจัดจากใบหน้า

“พอคนมันเห็นชัดๆ นะมันก็ยอมนะ ยอมใจอ่อนที่จะทิ้งสิ่งที่ถือมายึดมาทั้งหมดแล้ว ไม่เห็นประโยชน์ของการยืนจุดนั้นแล้วก็เหมือนต้องตัดสินใจแล้วจะต้องทำอะไรกับมันสักอย่าง ไม่ปล่อยตัวเองอีกแล้ว..ก็เหมือนพีก็มาถึงจนชัดแล้วละค่อยๆ ส่องกันจนชัดแล้วละเจ้าสิ่วอีกเสปเนี่ย ตัวอีกเสปมันก็สุกแล้ว ต้องตัดสินใจไม่ปล่อยต่อไป” (สุนารี)

“อ่อนให้กับความจริงนะ เพราะสุดท้ายแล้วลูกคือดวงใจ มันเหมือนเดินทางมาถึงจุดที่พร้อมตัดสินใจแล้วว่าควรต้องทำอะไร ควรต้องเอาอะไร” (อาภาพร)

“เห็นต้นเหตุที่กลัวแล้วก็เหมือนว่าไม่ใช่แล้ว นี่มันไม่ใช่แล้วนะ อยู่บนความอยากให้มันเป็นแบบนี้ต่อไปไม่ได้ กำลังไ้ตรงนั้นมันก็อ่อนลง เหมือนโน้มน้าวมาใกล้ความจริง” (ไชยา)

- มองเห็นแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับสถานการณ์

หลังจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้น้อมใจกลับมาสู่ความจริงแล้ว สิ่งที่เราเรามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี่คือการมองเห็นทิศทางที่พวกเขาจะเดินไปหลังจากเปลี่ยนผ่านความคาดหวังมาเดินบนถนนแห่งความเป็นจริง ช่วงเวลานี้ นักจิตวิทยาการศึกษาได้ชี้ชวนให้พ่อแม่ได้นึกถึงสิ่งที่ตนเองจะออกไปจัดการ ซึ่งน่าสังเกตว่าเมื่อเดินทางมาถึงคำถามนี้แล้วพ่อแม่ทุกรายล้วนมีแนวทางจัดการเป็นของตนเองได้โดยไม่ต้องให้คำแนะนำใดเพิ่มเติม พ่อแม่ต่างมองเห็นความพอดีในการกลับไปอยู่กับลูก เห็นสิ่งที่ตนต้องเปลี่ยนแปลง เช่น ความคุ้นเคยซึ่งเป็นพื้นฐานของตนเองเปรียบได้กับการตัดสินใจกับสิ่วอีกเสป โดยเข้าพบแพทย์และจัดการนัดหมายในวันเวลาที่สะดวก แม้จะไม่มั่นใจนักว่าจะทำให้สำเร็จได้ทันที แต่มีใจที่พร้อมจะเรียนรู้เปลี่ยนแปลง

“พอใจที่มันมาเย็นอยู่ในจุดที่พร้อมจะเปลี่ยนละ ใจสิ่งที่ที่เคยคิดไว้ว่าจะควรทำ เช่น พุดกับลูกดีๆ เป็นมิตรกับเขาละ แล้วเชื่อมันมันไม่เคยนี้กว่าทำได้เลย มันก็เหมือนมีกำลังขึ้นมาว่าทำได้สิ ลองกลับไปทำดู อะไรมันก็เปลี่ยนได้สิ มันเชื่อขึ้นมาแบบไม่รู้ตัว..ถ้าเราสิ่วอีกเสป

นะ ก็เห็นแล้วไง ชัดแล้ว ตัดสินใจแล้วด้วยว่าไม่บีบเองต้องหาหมอหน้า ก็ไปดูปฏิทินว่าว่างวันไหน
โทรนัดหมอ” (สุนารี)

“จริงๆ ถึงตอนนั้นน้องไม่ถามพี่จากนี้พี่จะทำอะไรต่อ พี่ก็จะพูดนะ คือพี่ช้ด
กับตัวเองละว่าต้องเปลี่ยนอะไร ไม่ล้มเลอะ แต่ถามว่ามันใจมัยว่าเห็นผล ตอบเลยว่าไม่ค่อยหรอก
ไม่จ่ายหรอกแค่พอมีแรงฮึด แต่ยังไงก็ต้องกลับไปลองดู” (อาภาพร)

“น้องมาถามให้พี่ตอบว่าจะทำอะไร มันก็ช่วยได้เยอะนะมันทำให้ได้กลับมา
เรียงสิ่งที่ต้องทำ ต้องจัดการหลังจากนี้ให้ชัดๆ มันก็ต้องลองกันสักตั้ง” (ไชยา)

- ปฏิบัติตามแผน

หลังจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้แนวทางเพื่อ
นำไปจัดการเปลี่ยนแปลงชีวิตแล้ว สิ่งที่พวกเขามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี้คือ
การมองเห็นตนเองนำความตั้งใจทั้งหลายที่ได้ตั้งสัจจะกับนักจิตวิทยาการปรึกษาลับลงสู่สนาม
ช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาปัญญาได้ทำงานอย่างเต็มที่ ความตั้งใจทั้งหลายเป็นไปตามที่วางไว้
อย่างราบรื่น เปรียบได้กับการพาตัวเองไปพบแพทย์ผิวหนังเพื่อจัดการสิ่วอักเสบตามที่นัดหมายไว้

“ออกจากรุ่นวันนั้นพี่ก็ตั้งใจเลยนะเดี๋ยวจะออกไปเปลี่ยนแปลงตัวเอง วัน
นั้นจำได้ว่าตัดผมก่อนเลย (หัวเราะ) เรียกว่าเอาฤกษ์เอาชัยมั้ง..สิ่งที่ตั้งใจมันก็ได้หมดนะ ไม่มี
อะไรมาเป็นตัวก่อกวน”(สุนารี)

“หลังจากนั้นหรือ พี่ก็เปลี่ยนแปลงตัวเองนะ พูดอะไร จะทำอะไรก็ใจเย็นขึ้น
ลงช้าลงหน่อยดีมัย มันก็มีแหละทำได้บ้างไม่ได้บ้างแต่ทำได้มากกว่า”(อาภาพร)

“มันได้กลับไปอยู่กับเขาแบบใหม่ละ ทำที่มันก็เปลี่ยนไป เขา (ลูก) เองก็คง
รับรู้ได้แหละ เห็นเราเปลี่ยนก็ดูเหมือนเขาเองจะแปลกใจ แต่พี่เองก็ไม่ได้บอกกับเขาว่าตั้งใจจะ
ทำอะไรบ้าง” (ไชยา)

- ถูกรบกวนจากกระแสความคาดหวัง

หลังจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้กลับไปปฏิบัติ
ตามแผนที่วางไว้แล้ว สิ่งที่พวกเขามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี้คือการรบกวน
จากความคาดหวังซึ่งเป็นโจทย์เดิมที่นอนเนื่องกบดานอยู่ในใจของพ่อแม่ ช่วงเวลานี้สังเกตได้ว่า
ปัญญาเริ่มอ่อนกำลังลง ลักษณะการใช้ชีวิตเคลื่อนจากความเข้าใจสู่การเกิดเงื่อนไข พื้นที่การ
ยอมรับหดสั้นลง สถานการณ์แวดล้อมรุมเร้าให้พ่อแม่กลับมารู้สึกหงุดหงิดขัดเคือง แต่ก็เพียงไม่
นานความรู้สึกนั้นก็จางหายไปจากการกดขี่ ขณะที่เมื่อความคาดหวังกลับมาพวกเขาก็ตกอยู่ใน

สภาวะจะจมจ่อมกับความรู้สึกแง่ลบ ยิ่งจมจ่อมอำนาจของความคาดหวังยิ่งทวีความรุนแรงส่งผลให้กำลังของปัญญาอ่อนแรงลงด้วย

“แรกๆ มันจะไม่อะไรนะ มันเหมือนกดข่มเอาไว้ ตรงนั้นทำให้พี่รู้เลยว่าใช้เชื้อบ้าที่มีในตัวที่เนี่ยมันไม่ได้ไปไหนเลย มันซ่อนตัวอยู่ หรือถ้ามันจะไปมันก็ไปแปบเดียว เดียวก็ไหลมากับดานอีก แต่พี่ก็พยายาม พยายามที่จะทำให้ได้อย่างที่ตั้งใจแต่ยอมรับนะว่ามีชะงักๆ อยู่” (สุนารี)

“ต้องต่อสู้กับมันพอสมควรเลยนะ เข้าใจเลยว่าสิ่งที่อยากนั้นไม่ง่ายที่จะกำจัด แต่ก็พยายามนึกถึงความตั้งใจที่เคยว่าไว้” (อาภาพร)

“มันไม่ได้ไปอย่างถาวรนะในตอนแรกๆ เหมือนมันจะคอยมาทวงของๆ มันหรือยังเงี่ยละ แล้วมันเห็นว่าพอความตั้งใจมันอ่อนแรงมันก็เข้ามา อย่างแผลๆ นี่ก็อาจอยู่ยาว” (ไชยา)

- จมจ่อมในอาการความทุกข์

หลังจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธถูกรบกวนจากกระแสความคาดหวัง สิ่งที่เราเรามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี่คือการเข้าครอบงำของอาการความทุกข์ พ่อแม่เข้าสู่การจมจ่อมกับตนเอง เกิดเป็นความทุกข์ร้อนภายในใจ รู้สึกผิดกับตัวเองที่ไม่อาจทำได้ตามแผนที่ตั้งใจ มีการแสดงออกที่กระทบไปถึงคนรอบข้าง แต่ก็มีข้อสังเกตหนึ่งว่าการจมจ่อมนี้ไม่ดัดดั่งเหมือนที่เคย อาจมีร้องไห้ โมโหหงุดหงิดแต่เมื่อสังเกตแล้วไม่เห็นความรุนแรงเช่นที่ผ่านมา

“เวลาที่มันโมโหละนะ โกรธละนะคือมันอยู่กับตรงนั้นไปเลย ไม่ออกมาเลย ความรู้ความเข้าใจอะไรที่เคยมี ณ ตรงนั้นเข้าห้อมไปหมด..ที่นี้ถ้าย้อนดูหรือ ก็เห็นว่าเวลามันไม่นานเหมือนเดิม แต่ก่อนร้อนก็เป็นไฟแบบยาวนาน แต่อันนี้ไม่นะ แต่มันเต็มที่แล้วมันหาย” (สุนารี)

“ใช้โจทย์เก่าๆ ที่เคยเป็นนี่พอพี่ไม่พร้อมจะเข้าใจอะไรแล้วอะนะ มันก็คือหมดละ นมาครอบงำใจเลย..แต่ถ้าถามว่าอยู่ลึกไหม อืม..ไม่เท่าเดิม ไม่เครียดเท่าเดิม” (อาภาพร)

“พอมันถูกกวณมากๆ ใ้ที่เคยบอกว่าไม่กลัวแล้ว มันก็กลับทิสละ มันก็กลัวอีก เคยเข้าใจแล้วแต่พอเหตุการณ์มันเปลี่ยน เงื่อนไขมันเปลี่ยนมันก็กลัวได้อีก” (ไชยา)

อย่างไรก็ตามพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธเปิดเผยประสบการณ์สำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นกระบวนการนี้ในรูปวงจรความสัมพันธ์กันระหว่างปัญญากับความทุกข์ โดยพ่อแม่กล่าวตรงกันว่า การได้กลับมาพบนักจิตวิทยาการปรึกษาอีกครั้ง เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้พวกเขาได้กลับมา มีพื้นที่ว่างในการพูดคุยอีกครั้ง ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ

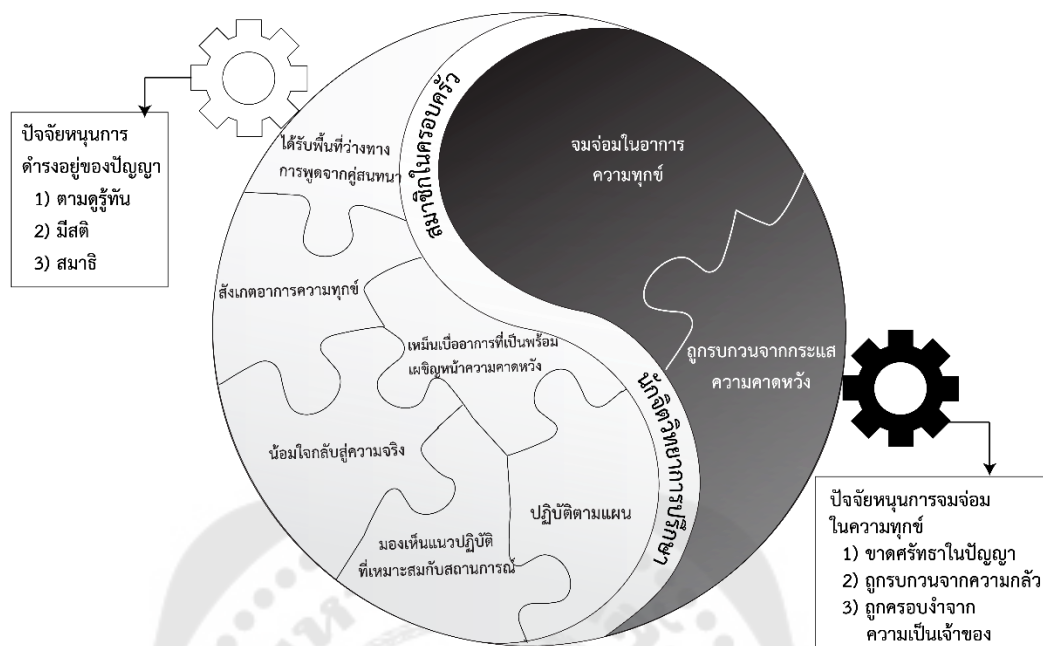
แม้ว่าการพูดคุยจะวนกลับมาในประเด็นเดิมแต่ความเปลี่ยนแปลงคือพวกเขามีทักษะการสังเกต
สิ่งที่เกิดขึ้นภายในใจเพิ่มเข้ามา ทักษะนี้จึงเป็นส่วนสำคัญทำให้การขับเคลื่อนวงจรนี้หมุนวนไปสู่
การสังเกตอาการความทุกข์ในลำดับถัดไปได้โดยไม่ยากนัก

“สำคัญเลยนะตอนที่ได้กลับมาคุยกันอีกครั้ง ทุกๆ ครั้งที่ได้กลับมาคุยกันมัน
เพิ่มกำลังในใจขึ้นเยอะ แล้วมันได้สังเกตด้วยว่าอะไรมันเป็นอะไร ทำให้รอบความทุกข์ใจมันหด
กลับเข้าที่” (สุนารี)

“ไม่ได้แปลว่ามาคุยกับน้องแล้วจะไม่ทุกข์แล้วนะ มันก็ยังมีอยู่แต่ฐานมันพอ
มี มันไม่ลงลึกแบบเดิม ยิ่งกลับมาเจอกัน กลับมาทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นยิ่งทำให้ไอ้ที่เคยเข้าใจมัน
กลับมาอีกครั้ง” (อาภาพร)

“ที่มันคลายลงไปได้อีกครั้งเพราะน้องคอยมาฟังฟัง ฟังก็ได้พูดอะไรที่อยาก
พูด แล้วมันก็ได้ย้อนมาดูตัวเองขณะที่ได้ยินสิ่งที่ตัวเองกำลังเป็น เออ..มันเห็น” (ไชยา)

ข้อเท็จจริงเหล่านี้จึงเป็นเครื่องยืนยันว่ามีปัญญาเพราะมีความทุกข์ หรืออีก
นัยหนึ่งปัญญาและความทุกข์ล้วนเป็นส่วนสัมพันธ์กัน ความทุกข์ไม่ใช่สิ่งที่น่ากลัว น่ารังเกียจ หรือ
ต้องขับไล่ไสส่ง แต่พึงใช้ความทุกข์เป็นแบบฝึกหัดชั้นดีสู่ปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลาย
ทางเพศในลุ่มวัยรุ่น ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 กระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นของพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

ส่วนที่ 2 เหตุปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและความทุกข์

เหตุปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและความทุกข์เป็นการกล่าวถึงภาวะต่างๆ ที่เข้ามาสัมพันธ์ให้ปัญญาที่ผุดขึ้นมาแล้วนั้นคงดำเนินอยู่ ขณะที่ความทุกข์ก็ไม่ผิดแยกไปจากกันนัก เมื่อได้เข้าก่อดัวและรวบรวมกำลังมากพอแล้วก็เข้าครอบงำใจและคงดำเนินอยู่ได้เช่นกัน ดังนั้นในหัวข้อนี้จึงจะได้กล่าวถึงปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและปัจจัยหนุนการจมจ่อมในความทุกข์ทั้งในกลุ่มพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ 1 พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิม

1. ปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญา

ปัญญาเมื่อผุดขึ้นแล้วย่อมมีการคงอยู่ในช่วงเวลาหนึ่งตราบเท่าที่ยังมีเหตุปัจจัยหนุนอยู่ พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมได้กล่าวถึงปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาว่าได้แก่ มีสติและสมาธิ

1. มีสติ

สติเป็นความรู้เนื้อู้ตัวว่าขณะนี้กำลังทำอะไรอยู่ กำลังเดิน ยืน นั่ง นอน มีส่วนสำคัญให้ปัญญาได้ดำรงอยู่

“ถ้าพี่มีสตินะ พวกความโกรธอะไรนี่มันก็ทำอะไรพี่ไม่ได้ หรืออย่างถ้ามันแบบว่าผลอกรธไปละ แต่สติมันตามมาแบบนี้ ใจที่เป็นตะกั่มันก็หายไปได้นะ” (ทุเรียน)

“แน่อนอนปัญญานี้อยู่ในไตรลักษณ์อยู่ละ พอเกิดขึ้นมาได้ไม่ว่าจะด้วยเหตุอะไรก็ตามใช้ใหม่ เกิดแล้วก็คงอยู่แบบนั้น อยู่นานแค่ไหนอันนี้ไม่มีใครรู้ ไม่มีใครตอบได้ แต่ที่รู้แน่ ๆ คือแล้วก็จะทนอยู่ไม่ได้ต้องสลายหายไป ปัญญาที่แบบนั้น พอลถามว่าอะไรทำให้ปัญญาคงอยู่ก็ได้แก่สติที่นั่นแหละ เมื่อมีสติมันก็ไม่หลุดไป เปรียบเหมือนเชือกที่ผูกวัวควายไว้ให้อยู่กับหลัก” (มังคุด)

“เขาเรียกอะไรละมันแบบเรานี้ก็ขึ้นมาได้นะ พอมันไปรู้ว่าเอา ตอนนี้อยู่ตรงนี้นะ ไม่ใช่แบบนั้นนะ ไม่คิดแบบนั้นสิ มันก็ให้ความคิดลบ ๆ อะออกไปจากใจ เหมือนมันมีสติขึ้นมา” (พุทรา)

2. สมภาิ

สมภาิเป็นภาวะของจิตที่แน่วแน่ ดิ่งเดี่ยวกับอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง ถือเป็นส่วนสำคัญไม่น้อยไปกว่าสติ สติที่ไม่มีสมภาิย่อมน้อมรู้เนื้อู้ตัว รู้สิ่งที่เกิดขึ้นได้เพียงชั่วคราว จากนั้นสติก็จะหลุดลอยไป

“สติอย่างเดี่ยวอาจไม่พอนะ มันน่าจะมาคู่กันกับสมภาิ จริง ๆ พี่คิดว่ามันต้องมาด้วยกันเลยละ มาเดี่ยวไม่ได้ ร้องนำคนเดียวก็ไม่ได้” (ทุเรียน)

“นั่งสมภาิเป็นหนึ่งในวิธีฝึกจิตให้หนึ่ง ำให้แน่วแน่ แล้วดีด้วยแต่ในความเป็นจริง บางทีผมยุ่ง ๆ เนี่ย มันก็จะไปเข้าห้องสงบสติอะไรแบบนี้ก็คงไม่ได้ แต่ถ้าเรามีสติและสมภาิที่แน่วแน่ตั้งมั่น มันก็ช่วยให้สติที่มีอยู่มันนั่งได้นานขึ้น” (มังคุด)

“ใจนิ่ง ๆ มีสมภาิ ปัญญาถ้าจะตั้งอยู่ได้ก็ต้องมีสมภาิให้มันนิ่งที่สุดแบบนี้” (พุทรา)

2. ปัจจัยหนุนการจ่อมใน ความทุกข์

ความทุกข์เมื่อเข้าครอบงำแล้วย่อมมีการคงอยู่ในช่วงเวลาหนึ่งตราบเท่าที่ยังมีเหตุปัจจัยหนุนอยู่ พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมได้กล่าวถึงปัจจัยหนุนการจ่อมใน ความทุกข์ว่า ได้แก่ ถูกรบกวนจากความกลัว และถูกรบกวนจากความเป็นเจ้าของ

1. ถูกรบกวนจากความกลัว

ความกลัวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พ่อแม่ตกอยู่ในห้วงแห่งความทุกข์ ความกลัวนี้สามารถบีบให้พ่อแม่ทำในสิ่งที่ได้ผลตรงข้ามกับการให้ความรัก พ่อแม่ทั้ง 3 รายกล่าวตรงกันว่าพ่อแม่กับความกลัวนั้นเป็นฐานที่ติดมาตั้งแต่รับรู้ว่าคุณมาเกิดเป็นลูกแล้ว ทั้งห่วง ทั้งกังวล ทั้งกลัวสารพัดสารเพ ยิ่งพ่อแม่ปล่อยให้ตนเองตกอยู่ภายใต้อำนาจครอบงำของความกลัวเท่าใด ความคับข้องใจความทุกข์ย่อมแผ่ไปถึงครอบครัวนั้นโดยยากที่จะหาทางออก

“ถ้าคนมีลูกนะจะเข้าใจเลยว่าพ่อแม่กับความกลัวมันคู่กัน มันทั้งรักทั้งห่วง กังวลอะไรต่อมิอะไรเต็มไปหมด” (ทุเรียน)

“ตัวที่มันค่อนข้างจะมีผลมากคือความกลัวนะ ไข่จะให้พ่อแม่ไม่กลัว ไม่นึกถึงอนาคตเลยคงไม่ได้เลยมั้งครับ ลูกใครใครก็รัก” (มังคุด)

“พวกความห่วงความกังวลเหล่านี้ะ เรียกอะไรละเรียกความกลัวก็ไม่ผิดนักหรอก ตรงนี้มันเลยทำให้ไข่ทุกข์ที่เราเป็นกันอยู่เนี่ยมันอยู่นานไปอีก อยู่แบบยาว ๆ ไปอีกเพราะความกลัว” (พุทรา)

2 ถูกครอบงำจากความเป็นเจ้าของ

ความเป็นเจ้าของในที่นี้ก็คือลูกของพวกเขานั่นเอง สิ่งที่สังเกตเห็นได้คือพ่อแม่ทั้ง 3 รายแสดงออกซึ่งความรักกับสมาชิกในครอบครัว ดูผิวเผินแล้วเป็นเรื่องดี แต่ในความรักนั้นแอบซ่อนไว้ด้วยความคิดว่านี่คือลูกของฉัน ฉันจะ.. เหล่านี้สร้างความคับแค้นขึ้นภายในใจของพ่อแม่ ความพยายามที่จะเข้าไปจัดการชีวิตลูกให้เป็นอย่างใจผู้จัดจึงนำมาซึ่งความทุกข์

“เพราะนี่เขาคือลูกพี่ไง ความเป็นลูกตรงนี้มันครอบอยู่ จะสุขจะทุกข์อะไรยังไงมันก็ต้องมีคำนี้ไว้ พอแบบนี้ก็ยิ่งทุกข์เพราะเรามาถือมันไว้” (ทุเรียน)

“บอกตัวเองว่าทั้งหมดนี้คือความรักที่มีให้เขา ปรารถนาดีต่อเขา เลยอยากให้เขาได้ดีในแบบที่เราเคยมีประสบการณ์มาไง ทีนี้พอมันไม่ตรงที่เราคิดไว้มันเลยกลายเป็นกรอบเหมือนว่าพออะไรก็ตามที่มันไม่ตรงกรอบก็พยายามจะจัดให้มันตรงกรอบ เข้ามาอยู่ในกรอบนี้ บีบทั้งตัวเองและตัวเขาด้วย” (มังคุด)

“สุดท้ายพี่ทุกข์เองนะเพราะคำว่าลูก คือคำนี้ไม่ได้ผิดนะ แต่พี่ให้ลูกเป็นสมบัติของพี่ เป็นหน้าที่ที่ต้องดูแลแบบนี้มั้ง เลยพยายามจัดการอะไรไปหลายอย่างที่ยังไม่ตรงกับสิ่งที่ลูกเป็นซะทีเดียว” (พุทรา)

กลุ่มที่ 2 พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

1. ปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญา

ปัญญาเมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมมีการคงอยู่ในช่วงเวลาหนึ่งตราบเท่าที่ยังมีเหตุปัจจัยหนุนอยู่ พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้กล่าวถึงปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาว่าได้แก่ ตามคัมภีร์ที่มีสติ และสมาธิ

1.1 ตามคัมภีร์

ตามคัมภีร์เป็นการสังเกตอาการที่เกิดขึ้นภายในใจ เช่นเผชิญเหตุการณ์ไม่ได้ตั้งใจ ใจก็กระเพื่อมด้วยความโกรธ โมโห หงุดหงิด อาจมีลักษณะแสดงออกไปถึงพฤติกรรมได้ เช่น ดุด่า แต่หากตามคัมภีร์ก็เห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นไม่มีสิ่งใดให้ยึดถือ และเมื่อฝึกตามคัมภีร์บ่อยเข้าก็จะเป็นเครื่องมือกันปัญญาให้ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องอีกด้วย

“ฝึกสังเกต ต้องหมั่นคอยดูอยู่บ่อยๆ เพราะมันชอบแผลงจิตใจคนเนี่ย” (สุนารี)

“อย่างตอนที่คุยกันก็มีน้องคอยบอกว่าพี่รู้สึกอะไรไหมมัยละ แต่พอกลับเข้าบ้านไปก็ต้องคอยมาดูเอาเอง ไม่ง่ายนะ ส่วนใหญ่ชอบแผลง แต่พอไม่แผลงมันก็ทำให้พี่คิดได้” (อาภาพร)

“กลับมาเข้าใจได้เรื่อยๆ นี่มันต้องช่างสังเกตใจนะพี่ว่า ไม่งั้นใจชอบไหล ไหลไปเรื่อย ได้ใช้ตัวนี้จะช่วยชะลอได้ดี” (ไชยา)

1.2 มีสติ

สติเป็นความรู้เนื่อรู้ตัวว่าขณะนี้กำลังทำอะไรอยู่ กำลังเดิน ยืน นั่ง นอน มีส่วนสำคัญให้ปัญญาได้ดำรงอยู่เช่นเดียวกับตามคัมภีร์ ซึ่งหากพิจารณาจากประสบการณ์ของพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธแล้วจะเห็นว่าต่างเห็นความเชื่อมโยงกันระหว่างสติกับตามคัมภีร์ เพราะตามคัมภีร์ไม่ประสบผลสำเร็จได้เลยหากขาดสติ

“ที่พี่บอกว่ามันสังเกตนะ มันก็ต้องคู่กับสติด้วยนะ ถ้าพี่ไม่มีสติมา มันจะคุยกันรู้เรื่องไหม แล้วสังเกตละจะยังไง พี่ว่าทำไม่ได้เลยด้วยซ้ำ” (สุนารี)

“แผลงบ่อยนะ แล้วผลมันก็คือตกไปอีกละ จะให้ไม่แผลงก็ต้องมีสติ” (อาภาพร)

“ใจนี่ก็ไม่ต่างกับสายน้ำมันไหลของมันไปเรื่อย ไม่มีสิ้นสุด ทีนี้ถ้าไม่มีอะไรกันไว้มันก็ไปของมัน ต้องหาอะไรมาถ่วง ตรงนี้เรียกมันว่าสตินะ” (ไชยา)

1.3 สมาธิ

สมาธิเป็นภาวะของจิตที่แน่วแน่ ดิ่งเดี่ยวกับอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง ถือเป็น ส่วนสำคัญไม่น้อยไปกว่าตามดูรู้ทันและสติ สติที่ไม่มีสมาธิย่อมรู้เนื้อรู้ตัว รู้สิ่งที่เกิดขึ้นได้เพียงชั่ว คว้า จากนั้นสติก็จะหลุดลอยไป ตามดูรู้ทันก็เช่นกันหากขาดสมาธิแล้วตามดูนั้นย่อมถูกละเลยหรือ เคลื่อนความสนใจไปสู่สิ่งอื่นอย่างง่ายดาย

“มีสติ ช่างสังเกตแล้วแต่ถ้าใจไม่นิ่ง วอกแวกก็เกิดยากนะปัญญา เหมือนอ่าน หนังสือในเรือหางยาว” (สุนารี)

“สำคัญนะสมาธิเนี่ย บางครั้งตั้งใจไว้ว่าเดี๋ยวจะนั่งสมาธิ แต่พอนั่งจริงๆ สมาธิไม่มา เติลิดไปไหนต่อไหน หรืออย่างตั้งใจจะคุยกับลูกดีๆ แต่ความนิ่งไม่มากพอก็อาจเผลอ ไปดู ไปตวาดลูกมันได้” (อาภาพร)

“ใจนิ่งๆ มีสมาธินี้แหละสำคัญ เหมือนสนเข็ม หากขาดสมาธิการสนครั้งนั้นก็ ยากจะสำเร็จ” (ไชยา)

2. ปัจจัยหนุนการจมจ่อมในความทุกข์

ความทุกข์เมื่อเข้าครอบงำแล้วย่อมมีการคงอยู่ในช่วงเวลานึงตราบเท่าที่ยังมี เหตุปัจจัยหนุนอยู่ พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้กล่าวถึงปัจจัยหนุนการจม จ่อมในความทุกข์ว่าได้แก่ ขาดศรัทธาในปัญญาตน ถูกรบกวนจากความกลัว และถูกรอบงำจาก ความเป็นเจ้าของ

2.1 ขาดศรัทธาในปัญญาตน

ขาดศรัทธาในปัญญาตนนั้นเป็นความไม่เชื่อมั่นในปัญญาของตนที่ผุดขึ้นใน การดำรงชีวิต พ่อแม่ 2 รายกล่าวตรงกันว่าความทุกข์ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อใจของเขาได้เนื่องจาก เขาเริ่มไม่เชื่อในสิ่งที่กำลังคิดและทำอยู่ ประกอบกับสิ่งที่ทำอยู่ไม่เห็นผลอย่างที่อยากเห็น เมื่อ เกิดขึ้นหลายต่อหลายครั้ง พวกเขาจึงเริ่มหวั่นไหวกับปัญญาตนเอง ไม่มีหลักให้ดำรงชีวิตที่ถูกต้อง

“พี่ทำตามทีที่คิดไว้หมดเลยนะ แต่มันไม่ได้ผลอะ ตอนนั้นเลยเริ่มลังเลแล้วว่า เอ..นี่มาถูกทางไหมหว่า ทำไมลูกมันไม่เห็นมีอะไรเปลี่ยนไปเลย”(สุนารี)

“ตอนแรกเชื่อมาก เชื่อว่านี่แหละเป็นทางที่ได้ผลที่สุดเพราะมันเปลี่ยนที่ตัว เรายังไง แต่พอทำไปทำมามันเปลี่ยนได้ยาก ก็เลยค่อยๆ หหมดแรงจะทำละทีนี้ พอไม่ทำแบบที่คิดไว้ ตั้งใจไว้ ทีนี้มันก็กลับไปทำแบบเดิมๆ ยิ่งแล้วกันใหญ่”(ไชยา)

2.2 ถูกรบกวนจากความกลัว

ความกลัวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พ่อแม่ตกอยู่ในห้วงแห่งความทุกข์ ความกลัวนี้สามารถบีบให้พ่อแม่ทำในสิ่งที่ได้ผลตรงข้ามกับการให้ความรัก พ่อแม่ทั้ง 3 รายกล่าวตรงกันว่าพ่อแม่กับความกลัวนั้นเป็นฐานที่ติดมาตั้งแต่รับรู้ว่าคุณมาเกิดเป็นลูกแล้ว ทั้งห่วง ทั้งกังวล ทั้งกลัวสารพัดสารเพ ยิ่งพ่อแม่ปล่อยให้ตนเองตกอยู่ภายใต้อำนาจครอบงำของความกลัวเท่าใด ความคับข้องใจความทุกข์ย่อมแผ่ไปถึงครอบครัวนั้นโดยยากที่จะหาทางออก

“ถ้าคนมีลูกนะจะเข้าใจเลยว่าพ่อแม่กับความกลัวมันคู่กัน มันทั้งรักทั้งห่วง ทั้งกังวลอะไรต่อมิอะไรหลายครั้งมันมีเหตุผลให้ด้วยว่าไอ้ที่กลัวนะถูกแล้ว อ่างความปลอดภัยบ้าง อ่างหน้าตาทางสังคมบ้าง” (สุนารี)

“จะให้พ่อแม่ไม่กลัว ไม่นึกถึงอนาคตเลยคงทำได้ยากอยู่นะ ลูกใครใครก็รักจริงมัย แล้วพอมันตอบตัวเองว่าจริง คราวนี้ก็ไปเลย ไปจมกับความทุกข์ได้เลย” (อาภาพร)

“มีลูกยิ่งเครียด ยิ่งลูกมาเป็นแบบนี้ยิ่งเครียด ก็หาทางมันแหละเอาทุกทาง” (ไชยา)

2.3 ถูกครอบงำจากความเป็นเจ้าของ

ความเป็นเจ้าของในที่นี้ก็คือลูกของพวกเขานั่นเอง สิ่งสังเกตเห็นได้คือพ่อแม่ทั้ง 3 รายแสดงออกซึ่งความรักกับสมาชิกในครอบครัว ดูคล้ายจะเป็นนิมิตรหมายที่ดี แต่ในความรักนั้นแอบซ่อนไว้ด้วยความคิดว่านี่คือลูกของฉัน ฉันจะ.. เหล่านี้สร้างควบคุมคับแคบขึ้นภายในใจของพ่อแม่ยิ่งครอบครอง ยิ่งห่างเหินน่าจะเป็นคำที่อธิบายได้ชัดเจน ความพยายามที่จะเข้าไปจัดการชีวิตลูกให้เป็นอย่างไรผู้จัดจึงนำมาซึ่งความทุกข์

“นี่คือลูกของเรา บอกกับตัวเองแบบนี้ เป็นลูกพี่ที่มีสิทธิ์ด่าได้ แต่ถ้าคนอื่นมาด่าลูกพี่พี่ก็ด่าไม่ไว้หน้าเหมือนกัน..พอมันมองแบบนี้มันก็เครียดนะ มันต้องพยายามให้ลูกเป็นไอ้ไหน ทำไอ้เนี่ยอยู่ตลอด ทั้งลูกทั้งพี่ก็เครียดหมด”(สุนารี)

“ลูกเขาไม่ได้บังเอิญเกิดมาหรือเกิดบนความไม่พร้อมนะ ทุกอย่างบูรณาการหมดกว่าจะมีคนนี้ เขาก็เหมือนเป็นสมบัติของเรา..พอคิดแบบนี้พี่เลยไม่ได้เห็นลูกเป็นลูกเลย” (อาภาพร)

“สิ่งที่ทำให้เป็นทุกข์คือความรู้สึกว่าเขาเป็นของเรา และเราต้องดูแลให้ดีที่สุด ไอ้ที่ดีที่สุดนี่คือในมุมพี่นะ ไม่ใช่ดีในความเป็นเขา” (ไชยา)

ส่วนที่ 3 บทสังเคราะห์ความเหมือนความต่าง

3.1 วงจรความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับความทุกข์

ข้อค้นพบวงจรความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับความทุกข์จากพ่อแม่ทั้งสองกลุ่ม มีส่วนที่ตรงกันและแตกต่างกัน โดยพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมประกอบด้วยความสัมพันธ์ 6 ลำดับ ได้แก่ ได้รับพื้นที่ว่างทางการพูดจากคู่สนทนา คิดใคร่ครวญสิ่งที่เกิดขึ้น น้อมใจกลับสู่ความจริง เปลี่ยนท่าทีและวิถีปฏิบัติ ถูกรบกวนจากกระแสความคาดหวังและจมจ่อมในอาการความทุกข์ ขณะที่พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธประกอบด้วยความสัมพันธ์ 8 ลำดับที่ขยายความเพิ่มเติมเข้ามา โดยขั้นคิดใคร่ครวญสิ่งที่เกิดขึ้นถูกอธิบายผ่านขั้นสังเกตอาการความทุกข์และขั้นหมั่นเปื้อความทุกข์พร้อมเผชิญหน้าความคาดหวัง ส่วนขั้นเปลี่ยนท่าทีและวิถีปฏิบัติถูกอธิบายผ่านขั้นมองเห็นแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับสถานการณ์และขั้นปฏิบัติตามแผน นอกจากนี้บุคคลที่เป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้ปัญญาผุดขึ้นของพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมคือบุคคลที่เคารพเชื่อถือ ขณะที่พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธคือนักจิตวิทยาการปรึกษา โดยความเหมือนความต่างของวงจรความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับความทุกข์ สรุปดังตาราง 6

ตาราง 6 สรุปความเหมือนความต่างของวงจรความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับความทุกข์

ข้อค้นพบ	พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิม	พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษา เชิงจิตวิทยาแนวพุทธ
ลำดับความสัมพันธ์	6 ลำดับ	8 ลำดับ
ได้รับพื้นที่ว่างทางการพูดจาก คู่สนทนา	✓	✓
คิดใคร่ครวญสิ่งที่เกิดขึ้น	✓	-
สังเกตอาการความทุกข์	-	✓
หมั่นเบียดความทุกข์พร้อม เผชิญหน้าความคาดหวัง	-	✓
น้อมใจกลับสู่ความจริง	✓	✓
เปลี่ยนท่าทีและวิถีปฏิบัติ	✓	-
มองเห็นแนวปฏิบัติที่ เหมาะสมกับสถานการณ์	-	✓
ปฏิบัติตามแผน	-	✓
ถูกรบกวนจากกระแสความ คาดหวัง	✓	✓
จมจ่อมในอาการความทุกข์	✓	✓
บุคคลที่เป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้ปัญญาผุดขึ้น		
บุคคลที่เคารพเชื่อถือ	✓	-
นักจิตวิทยาการปรึกษา	-	✓

3.2 เหตุปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและความทุกข์

ข้อค้นพบเหตุปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและความทุกข์ ประกอบด้วย 2 หัวข้อย่อย ได้แก่ ปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและปัจจัยหนุนการจมจ่อมในความทุกข์ โดยปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาปรากฏอยู่ในผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มแต่มีรายละเอียดที่ไม่เท่ากัน พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมกล่าวไว้ 2 ประการ ได้แก่ มีสติ สมาธิ ขณะที่พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธจะเพิ่มปัจจัยเกี่ยวกับตามดูรู้ทันเข้าไปด้วย ปัจจัยหนุนการจมจ่อมในความทุกข์ปรากฏอยู่ในผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มแต่มีรายละเอียดที่ไม่เท่ากัน พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็น

ทุนเดิมกล่าวไว้ 2 ประการ ได้แก่ ถูกรบกวนจากความกลัว ถูกครอบงำจากความเป็นเจ้าของ ขณะที่พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธจะเพิ่มปัจจัยเกี่ยวกับขาดศรัทธาในปัญญาตนเข้าไปด้วย โดยความเหมือนความต่างของเหตุปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและความทุกข์ สรุปดังตาราง 7

ตาราง 7 สรุปความเหมือนความต่างของเหตุปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและความทุกข์

ชื่อค้นพบ	พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิม	พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ
ปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญา		
มีสติ	✓	✓
สมาธิ	✓	✓
ตามดูรู้ทัน	-	✓
ปัจจัยหนุนการจมจ่อมในความทุกข์		
ถูกรบกวนจากความกลัว	✓	✓
ถูกครอบงำจากความเป็นเจ้าของ	✓	✓
ขาดศรัทธาในปัญญาตน	-	✓

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

หลังจากผู้วิจัยได้ร้อยเรียงข้อค้นพบซึ่งสกัดมาจากวิถีชีวิตที่คละเคล้าระหว่างความสุขกับความทุกข์จนนำมาสู่ปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นของพ่อแม่ไปแล้วในบทที่ 4 ดังนั้นบทส่งท้ายนี้ผู้วิจัยจึงจะได้สรุปสาระสำคัญทั้งหมดรวมถึงอภิปรายผลพร้อมข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าอาจมีผู้อ่านบางท่านที่มีความสนใจศึกษารายละเอียดทั้งหมดในเวลาอันจำกัด การพลิกมาอ่านบทส่งท้ายนี้ท่านก็จะได้รับสาระสำคัญไปทั้งหมดเพื่อนำไปพิจารณาวางแผนว่าควรเริ่มต้นอ่านตั้งแต่หน้าแรกของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เมื่อใด

จากช่องว่างขององค์ความรู้ว่าเราจะทำอย่างไรให้ครอบครัวได้ขยายพื้นที่ให้กับความหลากหลายทางเพศได้มากยิ่งขึ้นนั้นนำมาสู่ข้อสรุปว่าเราควรเริ่มต้นจากการถอดบทเรียนจากพ่อแม่ที่มีปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นทุนเดิมร่วมกับบทเรียนจากพ่อแม่ที่มีปัญญาหลังเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ผู้วิจัยจึงกำหนดคำถามวิจัยไว้ 2 ประเด็น คือ การให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นอย่างไรและกระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นอย่างไรครอบคลุมพ่อแม่ทั้งสองกลุ่ม โดยที่มาของการตั้งคำถามวิจัยเช่นนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยเริ่มต้นพิจารณาธรรมชาติของความรู้ความจริงในสิ่งที่เราจะศึกษาแล้วเห็นว่าความรู้ความจริงดังกล่าวเกิดจากสิ่งแวดล้อมเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ จากนั้นมนุษย์จึงสร้างสรรค์ความรู้ความจริงนั้นขึ้นมาภายใต้สิ่งแวดล้อม การสร้างสรรค์ความรู้ความจริงนี้สอดคล้องกับกระบวนการทัศน์แบบสร้างสรรค์นิยม (constructivism) (Creswell. 2013) ซึ่งมีมุมมองว่ามนุษย์แสวงหาความเข้าใจในโลกของตนและทำงานโดยสร้างสรรค์ความหมายจิตวิสัยจากประสบการณ์ของเขาขึ้นอันเป็นความหมายที่ให้แก่วัตถุสิ่งของหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ความหมายเหล่านี้มีมากมายหลากหลายจนนำไปสู่การค้นหาทัศนะที่ซับซ้อนแทนการค้นหาในมุมแคบและจำกัดให้เหลือเพียงไม่กี่ประเภท (creswell. 2013)

การวิจัยครั้งนี้จึงถือเป็นการเติมเต็มช่องว่างที่ว่าเราจะทำอย่างไรให้ครอบครัวได้ขยายพื้นที่ให้กับความหลากหลายทางเพศได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งการเติมเต็มคำว่า “ทำอย่างไร” ได้ดีที่สุดย่อมเป็น “ผู้ที่มีประสบการณ์” ผ่านการเข้าไปปฏิสัมพันธ์ของผู้วิจัยที่มีฐานะเป็นนักจิตวิทยาการปรึกษาร่วมกับพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศก่อนนำมาถอดบทเรียนเพื่อค้นหาการให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นและอธิบายกระบวนการทาง

ปัญหาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาชนิดรวมกลุ่ม (Collective case study) เนื้อหาทั้งหมดได้นำเสนอไปแล้วอย่างละเอียดในบทที่ 4 ดังนั้นในบทนี้ผู้วิจัยจะสรุปผลการวิจัยทั้งหมดให้เห็นภาพโครงสร้างหลักเพื่อนำไปสู่การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะเป็นลำดับท้ายสุด

สรุปผลการวิจัย

1. การให้ความหมายปัญหาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น

การให้ความหมายปัญหาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นการกล่าวถึงการให้คุณค่าตามทัศนะของพ่อแม่ที่มีปัญหาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ เนื้อหาในส่วนนี้จึงเป็นการร้อยเรียงประสบการณ์ของพ่อแม่ 2 กลุ่ม พ่อแม่กลุ่มหนึ่งมีปัญหาจากการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมก่อนหน้าได้มาพบเจอผู้วิจัยและพ่อแม่อีกกลุ่มหนึ่งมีปัญหาจากการเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ซึ่งการเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธนี้ถือเป็นการเดินทางของปัญหาครั้งสำคัญเพราะหากพิจารณาความหมายภาคทฤษฎีของปัญหาแล้วคือความเข้าใจซึ่งแน่นอนว่าพ่อแม่ที่มีลูกทุกคนล้วนกล่าวว่าตนเอง “เข้าใจ” สิ่งที่ถูกเป็นกันทั้งหมดเพราะเลี้ยงดูปู่เสียพวกเขาขึ้นมาเป็นอย่างดี ต่อเมื่อพ่อแม่พบนักจิตวิทยาการปรึกษาพวกเขากลับได้ค้นพบความเข้าใจครั้งใหม่ที่ปรากฏในรูปลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิม ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน ได้แก่

1.1 ความหมายปัญหาผุดขึ้นแล้ว

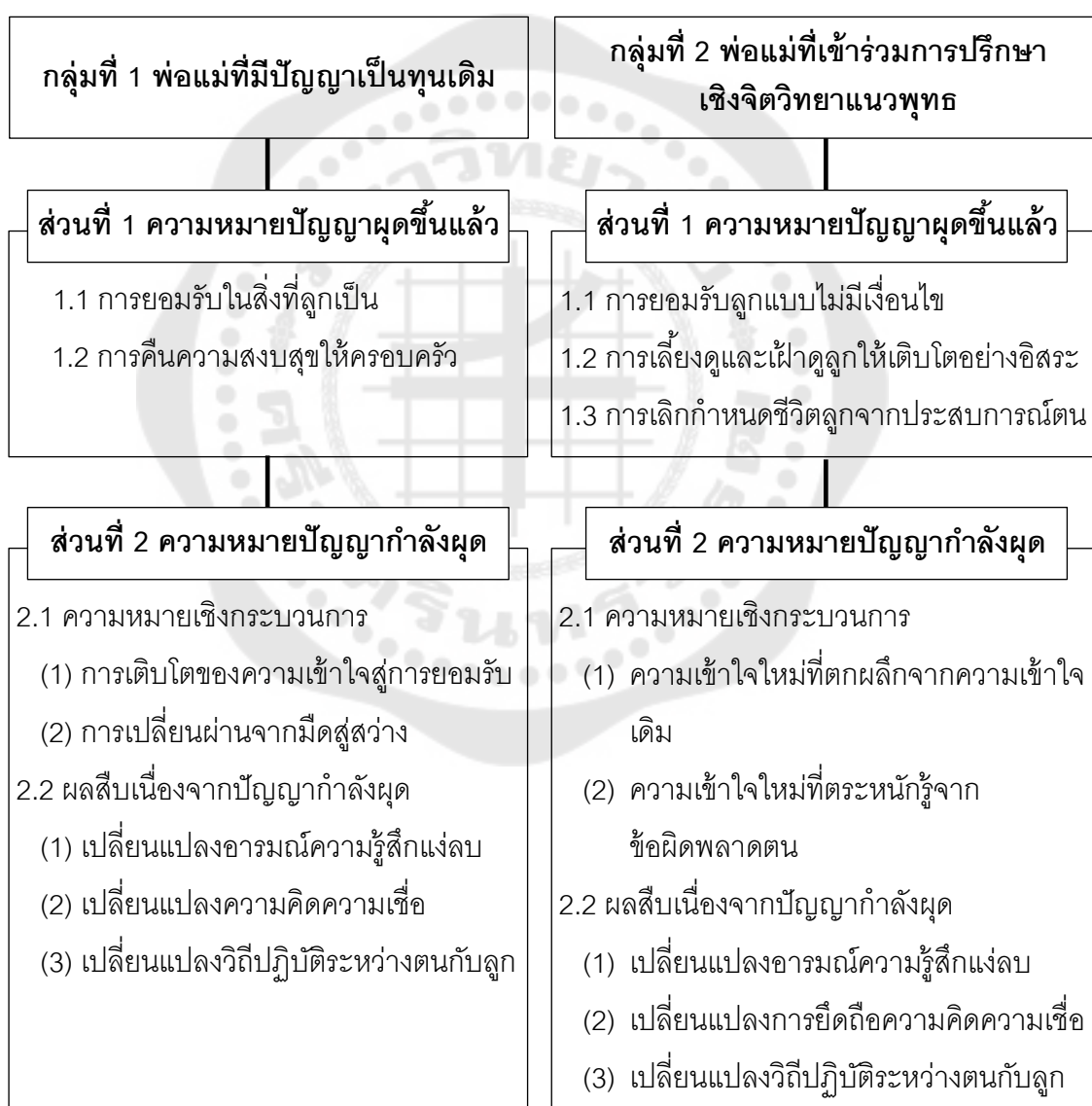
ข้อค้นพบความหมายปัญหาผุดขึ้นแล้วจากพ่อแม่ทั้งสองกลุ่มมีส่วนที่ตรงกันและแตกต่างกัน โดยข้อค้นพบที่ตรงกันมีเพียงประเด็นเดียว คือ การยอมรับสิ่งที่ลูกเป็นซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับการยอมรับลูกอย่างไม่มีเงื่อนไข ส่วนที่ต่างกันของพ่อแม่ที่มีปัญหาเป็นทุนเดิม คือ การคืนความสงบสุขให้ครอบครัวและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ คือ การเลี้ยงดูและเฝ้าดูลูกให้เติบโตอย่างอิสระ และการเลิกกำหนดชีวิตลูกจากประสบการณ์ตน

1.2 ความหมายปัญหากำลังผุด

ข้อค้นพบความหมายปัญหากำลังผุดประกอบด้วย 2 หัวข้อย่อย ได้แก่ ความหมายเชิงกระบวนการและผลสืบเนื่องจากปัญหากำลังผุด โดยความหมายเชิงกระบวนการนั้นแตกต่างกันทั้งหมด พ่อแม่ที่มีปัญหาเป็นทุนเดิมกล่าวไว้ 2 ประการ ได้แก่ การเติบโตของความเข้าใจสู่การยอมรับและการเปลี่ยนผ่านจากมืดสู่สว่าง ขณะที่พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิง

จิตวิทยาแนวพุทธกล่าวไว้ 2 ประการ ได้แก่ ความเข้าใจใหม่ที่ตกผลึกจากความเข้าใจเดิมและความเข้าใจใหม่ที่ตระหนักรู้จากข้อผิดพลาดตน

ผลสืบเนื่องจากปัญญากำลังผุดทั้งในส่วนของพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมกับพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธนั้นกล่าวตรงกันทั้ง 3 ประการ ไม่ว่าจะเป็นหัวข้อย่อยเปลี่ยนแปลงอารมณ์ความรู้สึกแง่ลบ เปลี่ยนแปลงการยึดถือความคิดความเชื่อ และเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติระหว่างตนกับลูก โดยการให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 การให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น

2. กระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น

กระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นการกล่าวถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงของเหตุปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวพันจนเจือกันจนปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นผุดขึ้นเนื้อหาในส่วนนี้จึงเป็นการร้อยเรียงประสบการณ์ของพ่อแม่ 2 กลุ่ม พ่อแม่กลุ่มหนึ่งมีปัญญาจากการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมก่อนหน้าได้มาพบเจอผู้วิจัยและพ่อแม่อีกกลุ่มหนึ่งมีปัญญาจากการเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ซึ่งการเดินทางของปัญหานี้มีใช้สิ่งที่กำเนิดขึ้นใหม่ในบุคคลแต่เป็นส่วนของความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับทุกสรรพสิ่ง เมื่อเหตุปัจจัยพร้อมมูลปัญญาก็ปรากฏ เมื่อเหตุปัจจัยพร้อมมูลปัญญาก็ยังคงอยู่ และเมื่อเหตุปัจจัยพร้อมมูลอีกเช่นกันปัญญาก็ดับไปเป็นปกติ ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน ได้แก่

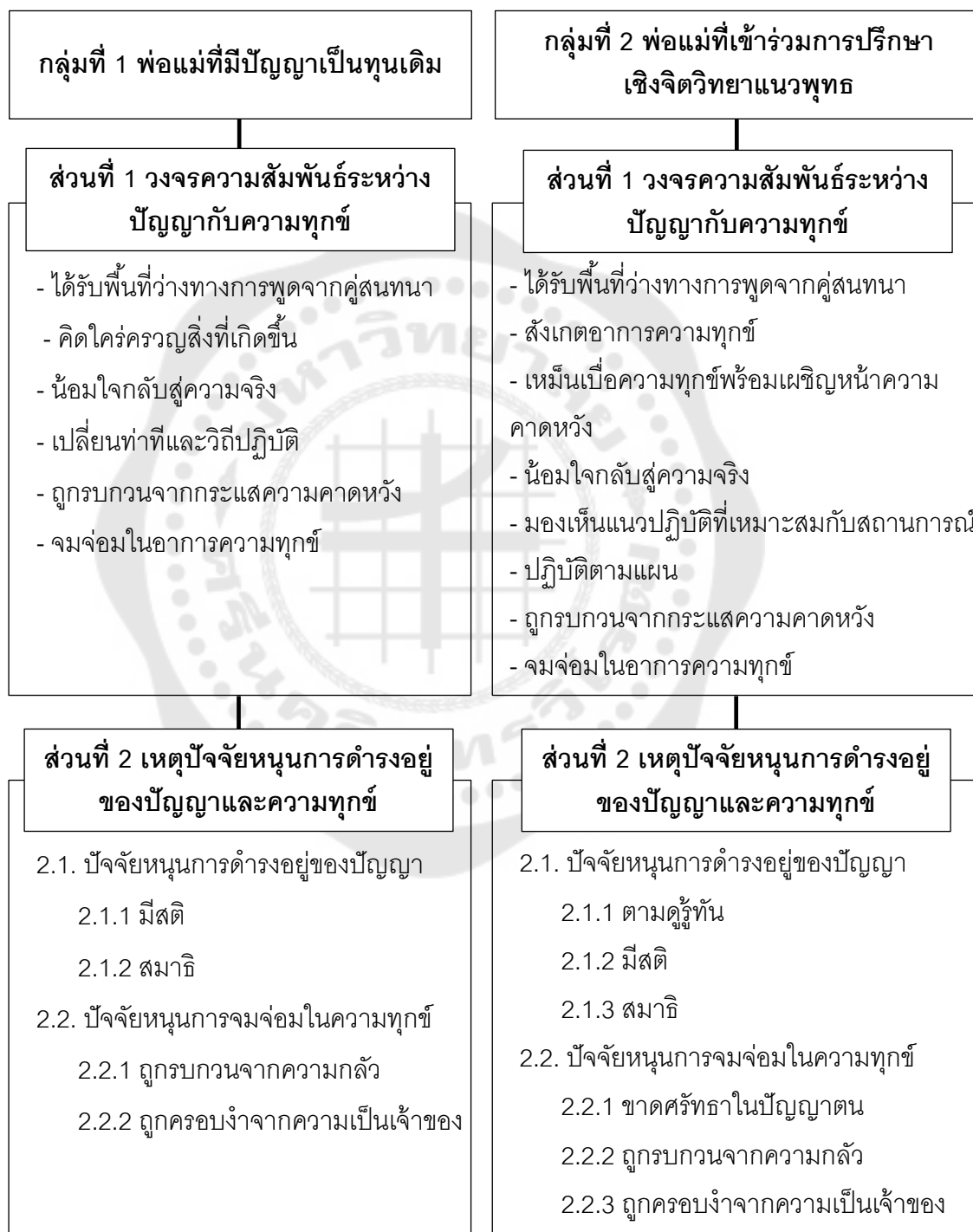
2.1 วงจรความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับความทุกข์

ข้อค้นพบวงจรความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับความทุกข์จากพ่อแม่ทั้งสองกลุ่มมีส่วนที่ตรงกันและแตกต่างกัน โดยพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมประกอบด้วยความสัมพันธ์ 6 ลำดับ ได้แก่ ได้รับพื้นที่ว่างทางการพูดจากคู่สนทนา คิดใคร่ครวญสิ่งที่เกิดขึ้น น้อมใจกลับสู่ความจริง เปลี่ยนท่าทีและวิถีปฏิบัติ ถูกรบวงจากกระแสความคาดหวังและจมจ่อมในอาการความทุกข์ ขณะที่พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธประกอบด้วยความสัมพันธ์ 8 ลำดับที่ขยายความเพิ่มเติมเข้ามา โดยขั้นคิดใคร่ครวญสิ่งที่เกิดขึ้นถูกอธิบายผ่านขั้นสังเกตอาการความทุกข์และขั้นหมั่นเพื่อความทุกข์พร้อมเผชิญหน้าความคาดหวัง ส่วนขั้นเปลี่ยนท่าทีและวิถีปฏิบัติถูกอธิบายผ่านขั้นมองเห็นแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับสถานการณ์และขั้นปฏิบัติตามแผน นอกจากนี้บุคคลที่เป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้ปัญญาผุดขึ้นของพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมคือบุคคลที่เคารพเชื่อถือ ขณะที่พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธคือนักจิตวิทยาการปรึกษา

2.2 เหตุปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและความทุกข์

ข้อค้นพบเหตุปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและความทุกข์ ประกอบด้วย 2 หัวข้อย่อย ได้แก่ ปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและปัจจัยหนุนการจมจ่อมในความทุกข์ โดยปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาปรากฏอยู่ในผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มแต่มีรายละเอียดที่ไม่เท่ากัน พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมกล่าวไว้ 2 ประการ ได้แก่ มีสติ สมาธิ ขณะที่พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธจะเพิ่มปัจจัยเกี่ยวกับตามคู้รู้ทันเข้าไปด้วย ปัจจัยหนุนการจมจ่อมในความทุกข์ปรากฏอยู่ในผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มแต่มีรายละเอียดที่ไม่เท่ากัน พ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมกล่าวไว้ 2 ประการ ได้แก่ ถูกรบวงจากความกลัว ถูกครอบงำจากความเป็นเจ้าของ

ขณะที่พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธจะเพิ่มปัจจัยเกี่ยวกับชาติศรัทธาในปัญหาตนเข้าไปด้วย โดยกระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 กระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น

อภิปรายผล

การอภิปรายผลเป็นการกล่าวถึงการเชื่อมโยงองค์ความรู้ปัจจุบันกับข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ก่อนต่อยอดไปสู่ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยจึงขออภิปรายผลใน 2 ส่วน ได้แก่ อภิปรายผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยและอภิปรายผลเพื่อการทำงานในฐานะนักจิตวิทยาการศึกษา มีรายละเอียดการอภิปรายผล ดังนี้

อภิปรายผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการถอดบทเรียนจากพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้นำเสนอไว้แล้วในบทที่ 4 ดังนั้นในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงขออภิปรายผลโดยยึดโยงจากคำถามวิจัยทั้ง 2 ข้อซึ่งเป็นที่มาของการวิจัยครั้งนี้ คำถามแรกตั้งไว้ว่าการให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นอย่างไร และคำถามที่ 2 ตั้งไว้ว่ากระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นเป็นอย่างไร

คำถามวิจัยที่ 1 การให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น

การให้คุณค่าตามทัศนะของพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ได้ให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น แบ่งออกเป็น 2 แนวทางคือ ความหมายปัญญาผุดขึ้นแล้ว และความหมายปัญญากำลังผุดขึ้น

1. ความหมายปัญญาผุดขึ้นแล้ว การที่พ่อแม่ได้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในการจัดการชีวิตให้สอดคล้องกับความจริง โดยความจริงที่ว่าคือ พ่อแม่มีลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ และพ่อแม่ได้แสดงให้เห็นถึงภาวะการมีปัญญาผุดขึ้นแล้วทั้งพ่อแม่กลุ่มที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่กลุ่มที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ดังนี้

1.1 มุมมองพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิม ได้สะท้อนความหมายปัญญาผุดขึ้นแล้วจาก 1) การยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็น พ่อแม่มีภาวะความเข้าใจลูกอย่างแจ่มแจ้งว่า มีลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ และแสดงออกถึงการยอมรับตามที่ลูกเป็น เช่น ยอมรับว่าชีวิตเป็นของเขา ไม่ไปขีดเส้นหรือกำหนดอะไรเขา ให้เป็นในแบบของเขาตามอิสระที่เขาอยากเป็น แม้มักทำหน้าที่ให้กำเนิดและดูแลเลี้ยงดูให้เต็มที่ที่สุด พาไปเลือกลิปสติกบ้าง เสื้อผ้าผู้หญิงบ้าง จะเห็นว่าการยอมรับตามความจริง สอดคล้องกับวิปัสสนาเป็นปัญญาวิมุตติ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2555) กล่าวคือเป็นการใช้ปัญญาพิจารณาเห็นสิ่งต่างๆ ตามสภาวะของมัน คือตามเป็นจริง และ 2) การคืนความสงบสุขให้ครอบครัว เป็นผลการปรับตัวให้ยอมรับความจริงที่มีลูกวัยรุ่น

ที่มีความหลากหลายทางเพศ ด้วยการเปิดใจ ทำความเข้าใจ ดูแลกันระยะหนึ่ง การเคลื่อนไหวของใจ ที่ยึดกับความอับอาย ความโกรธ ความกลัวย้ายมาเป็นความเข้าใจกัน เป็นผลให้ความเป็นอยู่สนิทใจ เป็นไปด้วยความสงบสุขเหมือนเดิม เห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของลูกจากความคาดหวังของพ่อแม่ย้ายมาสู่ความเป็นจริงตามที่ลูกเป็นผ่านการเปิดใจยอมรับ เพื่อทำความเข้าใจที่เป็นอยู่จริงขณะนั้น ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งทำให้ความคิดด้านลบหายไป ทางเดินไปด้วยกันอย่างมีความสุขซึ่งชัดเจนขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นปัญญาของพ่อแม่ที่อาจเป็นผลจากประสบการณ์ที่ผ่านมา สะสมเป็นทุนเดิมไว้ยามเผชิญกับปัญหา อุปสรรค ให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติ สงบสุขตามวิถีต่อไป สอดคล้องกับ โสริช โพนิกแก้ว (2551) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ทุกคนมีปัญญาของตนเอง เมื่อชีวิตประสบกับความยากลำบากจึงเสียสมดุลในการใช้ชีวิตปัญญาจึงทำได้ไม่เต็มที่

1.2 มุมมองพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ซึ่งเป็นอีกกลุ่มของพ่อแม่ที่ยังยึดอยู่กับความคิดว่า ลูกต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ตามใจที่พ่อแม่อยากให้เป็น โดยไม่ยอมรับว่าจริง ๆ ลูกจะเป็นอย่างไร ทำให้มีความกดดัน บีบคั้น เป็นทุกข์ภายในใจของพ่อแม่ สิ่งที่แสดงออกมาเป็นทางที่อยากให้เป็นนั้นก็ขัดแย้งกับวิถีชีวิตลูกที่เป็น นำสู่ความไม่เข้าใจกัน เพราะต่างคนต่างยึดถือเงื่อนไขที่คิดว่าดี ความเข้าใจ ทะเลาะเบาะแว้งจึงเกิดขึ้นมาต่อเนื่อง สัมพันธภาพห่างเหินมากขึ้น การมองหาทางออกหรือปัญหาที่เป็นทุนเดิมก็ถูกจำกัดไว้ กลุ่มนี้จึงได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ และผลการเข้ารับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ พบว่า มุมมองของพ่อแม่มีความเข้าใจความเป็นจริงชัดเจนขึ้นว่า มีลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ สืบเนื่องจากลักษณะ 3 ประการคือ 1) การยอมรับลูกแบบไม่มีเงื่อนไข เมื่อพ่อแม่ถูกเชื้อให้ขยายพื้นที่ใจมากขึ้น กำแพงที่ขวางกั้นก็ถูกทำลาย เงื่อนไขถูกสลาย เกิดการยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็นตามทางที่เขาเลือก โดยไม่อ้างถึงอนาคตว่าจะทำงานอะไร ญาติพี่น้อง ชาวบ้านหรือใครจะพูดอย่างไร คล้ายกับการพิจารณาแยกแยะตัดสินใจเลือกในความเป็นตัวลูกจริงๆ ไม่ใช่อยู่กับเงื่อนไขที่เคยกำหนดขึ้นว่าจะต้องให้ลูกเป็นอย่างไร 2) การเลี้ยงดูและเฝ้าดูลูกให้เติบโตอย่างอิสระให้ชีวิตกับเขาจริงๆ เมื่อพ่อแม่ได้ทบทวนใคร่ครวญการเลี้ยงดูลูกที่ผ่านมา ได้เห็นการเลี้ยงดูที่พยายามควบคุม บังการ จำกัดทางเดิน เลี้ยงดูให้เติบโตตามใจพ่อแม่ที่อยากให้เป็น ซึ่งพ่อแม่พบว่า มันไม่ใช่ สิ่งที่พ่อแม่เห็นอย่างเข้าใจในตัวลูก จึงเปลี่ยนเป็นการเลี้ยงดูลูกให้เติบโตอย่างอิสระตามที่เขาเป็น ไม่ใช่ที่พ่อแม่อยากให้เป็น และ 3) การเลิกกำหนดชีวิตลูกจากประสบการณ์ตน เมื่อพ่อแม่เห็นและเข้าใจลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ การกำหนดทางเดินชีวิตตามประสบการณ์ของแม่ก็หายไป บางคนก็ย้อนถึงความเสียใจที่พ่อแม่ได้กระทำกับตนเองและไม่อยากให้ลูกต้องเจอความรู้สึกนั้น บางคนคิดว่ามันไม่มีประโยชน์อะไรเลย จึงปล่อยไปตามความปรารถนาที่ลูกจะ

เป็น สอดคล้องกับ โสริษฐ์ โปธิแก้ว (2551) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธนี้ นักจิตวิทยาการปรึกษาเปรียบเสมือนปัญญาภายในของผู้รับการปรึกษา ที่ทำหน้าที่ช่วยสะท้อนสิ่งที่อยู่ภายในซึ่งเป็นจิตที่กุศลและมีปัญญา ช่วยเชื่อให้ผู้รับการปรึกษากลับมามองเห็นถึงศักยภาพของตนเองได้

2. ความหมายปัญญากำลังผุด

ปัญญาเป็นลักษณะพิเศษของมนุษย์ที่ทุกคนมี แต่แตกต่างกันที่การนำปัญญามาใช้ให้ปัญญาทำหน้าที่อย่างเต็มที่เพื่ออำนวยความสะดวกที่กำลังทำให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมด้วยเช่นกัน ปัญญาที่ไม่ได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่ รอจังหวะและโอกาสที่เหมาะสม จึงจะผุดขึ้นมาจัดการ ตัดสิน และดำเนินการสิ่งนั้นๆ เช่นเดียวกับกลุ่มพ่อแม่ของกลุ่มวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ เมื่อสำรวจปัจจัยเกี่ยวข้องพบว่า มุมมองของพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธสะท้อนให้เห็นความหมายของปัญญากำลังผุดดังนี้

2.1 มุมมองพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิม ได้กล่าวถึงความหมายปัญญากำลังผุดเชิงกระบวนการและผลสืบเนื่องจากปัญญากำลังผุดคือ

2.2.1 ความหมายเชิงกระบวนการ เป็นการให้ความหมายลักษณะการเคลื่อนไหวของปัญญาที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองของพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมไว้ 2 ประการ 1) การเติบโตของความเข้าใจสู่การยอมรับ เป็นปัจจัยที่เข้ามาเอื้อให้พ่อแม่เกิดความเข้าใจ เข้ามากระทบพ่อแม่อยู่เสมอ จนถึงจุดหนึ่งเห็นความเข้าใจนั้นชัดแจ้ง จนกลายเป็นการยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็น ปัจจัยสำคัญตัวหนึ่งคือสติและสมาธิ เห็นได้จากบทสนทนาที่ว่า “มันเริ่มต้นจากเข้าใจแต่แป๊บเดียวก็เปลี่ยนเป็นไม่เข้าใจอีกละ คือมันไม่คงที่ เขาเรียกอะไรนะลูปๆ โผล่ๆ รีเปล่า พอมันมีกำลังที่จะอยู่กับมันได้นิ่งๆ มันก็ไม่หายไปละ มันก็เป็นของมันแบบนี้” (มังคุด)

2.1.2 การเปลี่ยนผ่านจากมืดสู่สว่าง เป็นภาวะจิตใจของพ่อแม่ที่เต็มไปด้วยความทุกข์เปรียบได้กับความมืดที่ปกคลุมในชีวิต ต่อเมื่อมีแสงสว่างปรากฏขึ้นยอมส่งผลให้ความมืดนั้นจางหายไป มองเห็นสิ่งที่อยู่รอบตัวชัดเจนตามเดิม นั้นหมายถึง ใจที่เป็นทุกข์ของพ่อแม่ในกลุ่มวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นตัวปิดบังปัญญาไม่ให้เกิด แต่เมื่อพ้นภาวะทุกข์นี้ปัญญาก็จะเกิดขึ้นนั่นเอง สอดคล้องกับ โสริษฐ์ โปธิแก้ว (2551) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ทุกคนมีปัญญาของตนเอง เมื่อชีวิตประสบกับความยากลำบากจึงเสียดสมดุในการใช้สติปัญญาจึงทำได้ไม่เต็มที่ และ 2) ผลสืบเนื่องจากปัญญากำลังผุด เป็นการกล่าวถึงคุณค่าการเปลี่ยนแปลงกับตนเอง 3 ประการคือ 1) เปลี่ยนแปลงอารมณ์ความรู้สึกแง่ลบ หมายถึงเมื่อพ่อแม่เข้าใจและยอมรับสิ่งที่ลูก

เป็น พ่อแม่เกิดการเปลี่ยนแปลงอารมณ์ความรู้สึกแง่ลบเป็นความรู้สึกสบายใจ ปลอดภัย เย็นใจ
 2) เปลี่ยนแปลงความคิดความเชื่อ การยึดถือในบางสิ่ง และผลกระทบที่ตามมาจากความกลัว กลายเป็นเลิกกลัว ไม่นำมาใส่ใจ เช่น การมีลูกแบบนี้จะทำให้ภาพลักษณ์ตนเองเป็นคนไม่สำเร็จ เมื่อเข้าใจและยอมรับได้ กลับมารักและเห็นคุณค่าที่เขาเป็นแบบนี้ 3) เปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติ ระหว่างตนกับลูก ทั้งทำที่ การรับฟัง โอกาส เย็นลง อ่อนโยน เปิดเผยและกล้ามากขึ้น ดังนั้น ผลสืบเนื่องจากปัญญากำลังผุด มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองทั้งอารมณ์ ความเชื่อ และการกระทำ สอดคล้องกับ(พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2542) ปัญญาเป็นต้นนำทางและควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด เพราะปัญญาเป็นเครื่องชี้ทางให้ประพาศสิ่งใด อีกทั้งปัญญาเป็นตัวปลดปล่อยจิตใจให้ทางออกแห่งจิตใจไปสู่สภาวะความสงบจากความเข้าใจธรรมชาติของชีวิต

2.2 มุมมองพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ได้กล่าวถึงความหมายปัญญากำลังผุดเชิงกระบวนการและผลสืบเนื่องจากปัญญากำลังผุดคือ

2.2.1 ความหมายเชิงกระบวนการ เป็นการกล่าวถึงการให้ความหมายลักษณะการเคลื่อนของปัญญาจากความเข้าใจใหม่ที่ตกผลึกจากความเข้าใจเดิมและความเข้าใจใหม่ที่ตระหนักรู้จากข้อผิดพลาดของตน ดังนี้ 1) ความเข้าใจใหม่ที่ตกผลึกจากความเข้าใจเดิม โดยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งที่เข้ามาสัมพันธ์เชื่อมโยงให้ปัญญาได้เคลื่อนมาอยู่ในมุมที่เปล่งแสงได้สว่างขึ้น เคลื่อนออกมาทำหน้าที่ได้เต็มที่ยิ่งขึ้น และ 2) ความเข้าใจใหม่ที่ตระหนักรู้จากข้อผิดพลาดตน เป็นผลที่สัมพันธ์เชื่อมโยงมากับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธที่ช่วยคลี่คลายความเห็นผิดของบุคคลไปสู่ความจริงในชีวิต สอดคล้องกับ โสริศ โภธิแก้ว (2551) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธนี้ นักจิตวิทยาการปรึกษาจึงเปรียบเสมือนปัญญาภายในของผู้รับการปรึกษา ที่ทำหน้าที่ช่วยสะท้อนสิ่งที่อยู่ภายในซึ่งเป็นจิตที่กุศลและมีปัญญา ช่วยเอื้อให้ผู้รับการปรึกษากลับมามองเห็นถึงศักยภาพของตนเองได้

2.2.2 ผลสืบเนื่องจากปัญญากำลังผุด เป็นการกล่าวถึงคุณค่าการเปลี่ยนแปลงกับตนเองอารมณ์ความรู้สึก ความคิดความเชื่อ และวิถีปฏิบัติระหว่างพ่อแม่กับลูก จากการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

คำถามวิจัยที่ 2 กระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศ ในลูกวัยรุ่น

กระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น หมายถึง ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของเหตุปัจจัยต่างๆ ที่เกื้อหนุนจนเจือกันจนปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อค้นพบและการอภิปรายผล 2 ส่วน คือ

วงจรรความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับความทุกข์ และเหตุปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและความทุกข์ ดังนี้

1. วงจรรความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับความทุกข์ปรากฏอยู่ในผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มคือพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ โดยทั้ง 2 กลุ่มนี้สามารถอภิปรายแตกต่างกันดังนี้

สำหรับพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมล้วนเคยตกอยู่ภายใต้การรบกวนจากกระแสความคาดหวังจนนำไปสู่การจมจ่อมในอาการความทุกข์มาแล้วทั้งสิ้น เมื่อความทุกข์ใจเหล่านั้นผ่านพ้นไปแล้วปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นผุดขึ้นมาล้วนเกิดจากการที่มีบุคคลในครอบครัวทำหน้าที่เป็นคู่สนทนาที่ให้พื้นที่ว่างในการระบายความอัดอั้นคับข้องใจ รู้สึกปลอดภัยที่จะเปิดเผยข้อมูลหรือความรู้สึกเบื้องลึกที่เก็บงำไว้ ดังตัวอย่างของพุทธาที่กล่าวถึงการได้รับการรับฟังอย่างตั้งใจและรับรู้ได้ถึงใจเอาใจใส่ และพร้อมจะเป็นผู้ฟังที่ดีของสามีที่สื่อสารมาด้วยสายตาที่กำลังเป็นพื้นที่ว่างสำหรับเธอว่า “ตอนนั้นพี่ซึ่งใจอยู่ว่าจะพูดออกไปดีไหม แต่ที่พี่ยอมพูดออกไปเพราะพี่เห็นสายตาเขาอะ มันบอกว่าพูดมาเถอะ ฉันอยากฟังอะไรประมาณนั้นนะ พี่ตีความเอาเอง (หัวเราะ) พี่ก็เลยเอวอะเล่ก็เล่ พี่ก็เล่สิ่งที่พี่เจอมาใช้ใหม่ละ เล่าเลย เล่าทั้งหมดเลยไม่มีปิดบังตรงไหนเลย แพนพี่แกก็ดีจริงๆ นะวันนั้นแกฟังพี่แบบเงียบมาก แต่สายตาแกไม่เงียบ เขาสื่อกับพี่ทางสายตาได้ว่ากำลังฟังพี่อยู่ทุกคำเลย ตรงนี้มันเลยทำให้พี่อยากพูดอยากเล่าไปอีก ไปเรื่อยๆ เพราะมันไม่มีใครมาฟังนานแล้วไง มันต้องการคนเข้ามาฟังเข้าใจใหม่” และกรณีของทุเรียนว่า “เห็นแพนพี่เขาใจเย็นใจอย่างทีบอก พอใจเย็นแล้วเขาจะฟัง แบบพี่บ่นอะไรไปเหอะ แกก็ฟังทั้งนั้นแหละ แรกๆ มีบ้างไม่ได้ตอบเลย ฟังจริงๆ จนพี่ต้องบ่นแกว่าไม่ใช่บ่นให้หัวตอฟังนะ (หัวเราะ) แกถึงได้มาเอออๆ ออๆ กับพี่หน่อย แล้วมันกลายเป็นดีที่มามีคนฟัง”

หลังจากพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมได้รับพื้นที่ว่างจากบุคคลในครอบครัวแล้ว สิ่งที่พวกเขามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี้คือการได้คิดใคร่ครวญสิ่งที่เกิดขึ้นผ่านการใช้คำถามของคู่สนทนาเป็นคำถามเพื่อการคิดใคร่ครวญนำบุคคลที่กำลังตกอยู่ในห้วงความทุกข์ได้มีสติกลับมาอยู่กับความเป็นจริงอีกครั้ง ตัวอย่างกรณีมังคุดที่กล่าวว่า “แกให้ลองดูว่าความโกรธมันไปไหนต่อ ถ้ามองไม่เห็นมันใหม่ เอาจริงส่วนใหญ่ก็ไม่เห็นหรอก ไม่ทันมันหรอก มาไวไปไว” เป็นต้นซึ่งการที่ถูกถามเช่นนั้นเป็นการกระตุ้นให้ได้กลับมาคิดใคร่ครวญสิ่งที่เกิดขึ้น การเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี้คือการน้อมใจกลับมาอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้น เรียกได้ว่าในขณะที่ปัญญาได้เคลื่อนตัวผุดขึ้นมาเรียบร้อยแล้วเช่นกรณีของมังคุดที่เมื่อถูกถามว่าเป็นทอมแล้วเป็นอย่างไร จึงได้ถูกคิดความจริงขึ้นมาได้ว่าการที่ลูกสาวเป็นทอมก็ไม่เสียหายอะไรดังข้อความที่ว่า “ในหัวผม

ตอนนั้นมันพุ่งขึ้นมาเลยครับว่าเห้ย..เป็นทอมน่ารักๆ ก็ได้เนี่ย มันไม่ได้หมายความว่า เป็นทอม แล้วต้องดูเจ้าชู้กุ่มกุ่ม หรือต้องไปทำตัวไม่เหมาะสมหรือปฏิบัติตนแต่ในมุมที่น่าเสียมเสียด เช่นเดียวกับทุเรียนที่กล่าวว่า "คือมันเหมือนสติที่กระตุกให้ฟឹกลับมาตรงนี้ ไอ้ที่มันเป็นแบบนี้" ซึ่งหลังจากพ่อแม่ที่มีปัญญาเป็นทุนเดิมได้น้อมใจกลับสู่ความจริงแล้ว สิ่งที่พวกเขาองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี่คือการมองเห็นตนเองนำความตั้งใจทั้งหลายลงสู่สนาม ช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาปัญญาได้ทำงานอย่างเต็มที่ เช่นกรณีพุทธาที่กล่าวว่า "คนเป็นพ่อแม่ะไม่ไฉนนะเขาเลี้ยงลูกมาทำไมจะไม่รู้ว่าลูกเป็นยังไง แต่จะพูดหรือเปล่านั้นเอง พอลูกรู้แล้วว่าฟ็รู้ว่าเขาเป็นกระเทยแล้วฟ็ไม่ว่าเขา คราวนี้ก็จัดเต็มเลย ขออ้อมอะไรของแม่มาลองเล่นเต็มที่ จากแต่ก่อนที่แอบไปเล่นแบบนี้เฉพาะที่โรงเรียน" ดังนั้นสามารถกล่าวได้ว่า การที่มีบุคคลในครอบครัวทำหน้าที่เป็นเพื่อนผู้รับฟัง พร้อมที่จะเปิดพื้นที่ให้พ่อแม่ได้ระบายสิ่งที่อัดอั้น และสามารถกลับมาคิดใคร่ครวญสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงแล้วสามารถน้อมใจกลับสู่ความจริงนั้นได้ในที่สุดนั้นคือเป็นผลจากการที่มีกัลยาณมิตรที่เป็นแสงสว่างช่วยนำทางให้เกิดปัญญาผุดขึ้นมาได้ ซึ่งกัลยาณมิตรนี้กล่าวได้ว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีเหมาะสม ดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2551 : 623) กล่าวว่าคือ ปรโตโฆชะ หรือเสียงจากผู้อื่นที่ทำให้เกิดสัมมาทิฐิได้ เป็นเสียงที่ดั่งามเสียงถูกต้อง เสียงที่ช่วยบอกกล่าวความจริง ความเป็นเหตุเป็นผล เป็นประโยชน์ อันเกิดจากความรัก ความปรารถนาดี โดยเสียงที่ดั่งามถูกต้องนี้เกิดจากคนดี คนมีปัญญา เรียกได้ว่าเป็นมิตรแท้ มิตรที่ดั่งาม ชักนำผู้อื่นให้ดำเนินชีวิตให้ดั่งาม ประสบความสุข ความมีกัลยาณมิตรนี้ จัดได้ว่าเป็นการเจริญปัญญาในขั้นศรัทธา ฉะนั้นการมีบุคคลแวดล้อมที่ดีมีคุณสมบัติช่วยให้ ความช่วยเหลือสนับสนุนชักจูง ส่งสอนไปในหนทางที่ดั่งามถูกต้องนั้นเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนาปัญญา

สำหรับพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธล้วนเคยตกอยู่ภายใต้การรบกวนจากกระแสความคาดหวังจนนำไปสู่การจมจ่อมในอาการความทุกข์มาแล้วทั้งสิ้น ผู้วิจัยที่มีฐานะเป็นนักจิตวิทยาการปรึกษาจึงใช้ความทุกข์นี้เป็นแบบฝึกหัดในการทำงาน เมื่อยุติกระบวนการแล้วพ่อแม่จึงมีโอกาสได้ทบทวนประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองซึ่งทั้งหมดกล่าวตรงกันถึงการเดินทางของปัญญาที่เริ่มต้นจากการได้รับพื้นที่ว่างในการพูดจากคู่สนทนาในที่นี้นักจิตวิทยาการปรึกษาในลักษณะที่ไม่ใช่การแนะนำให้ทำอะไรเป็นพิเศษ แต่เป็นการพูดคุยเรื่องราวความซุ่นข้องหมองใจที่ตัวของพ่อแม่เองมีโอกาสพูดเสียมากกว่า ลักษณะการสนทนาเป็นไปด้วยความราบรื่นต่อเนื่องคล้ายการร้องเพลงคู่ที่มีการสอดประสานอย่างลงตัว เป็นช่วงเวลาที่พ่อแม่ได้เล่าระบายความทุกข์อย่างหมดเปลือก ไม่รู้สึกถึงการถูกบังคับให้ต้องพูดหรือต้องเล่า

ขณะที่เรื่องราวที่เล่านั้นล้วนเป็นเรื่องที่อยู่ในใจแต่ไม่เคยคิดหรือนึกถึงและไม่เคยคิดว่าจะมีโอกาสได้กล่าวถึงมันให้คนนอกครอบครัวฟังตัวอย่างดังกรณีของสุนารีที่กล่าวว่า “ถามว่ามันมาถึงจุดนี้ได้ยังไงหรือ ก็คงเริ่มต้นจากการได้คุยกันวันนั้นของเราไง วันนั้นพี่จำได้ว่าพี่พูดเยอะมากนะ น่าจะพูดเป็นชั่วโมงเลยมั้ง (หัวเราะ) น้องคงได้พูดน้อยมาก เรื่องที่พูดพี่ก็ไม่เคยพูดกับใครเลยนะ เก็บไว้ในใจแบบไม่รู้ด้วยซ้ำว่ามันมีไ้อีก่อนๆ แบบนี้...ได้ระบายหมดเปลือกได้ละวันนั้น” หรือที่ไชยากกล่าวว่า “ก็เล่าสิ่งที่อยู่ในใจเนี่ยละ ปกติมันไม่มีคนฟังหรอก มันเหมือนคนร้องเพลงเสียงเพี้ยนนะไม่มีใครอยากฟัง แต่พอมีคนมาสนใจฟังเสียงเพี้ยน แถมยังช่วยเราปรับแบบเข้าใจสิ่งที่เป็น มันเลยเป็นจุดเริ่มต้น” ซึ่งการที่นักจิตวิทยาการศึกษาในลักษณะที่ไม่ใช่การแนะนำให้ทำอะไรเป็นพิเศษ แต่เป็นการพูดคุยเรื่องราวความซนซอของหมองใจที่ตัวของพ่อแม่เองอันเป็นการได้รับพื้นที่ว่างทางการพูดจากคู่สนทนาซึ่งก็คือนักจิตวิทยาการศึกษาสามารถอภิปรายได้ถึงการทำงานของนักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธในกระแสของบุคคลว่านักจิตวิทยาการศึกษากำลังทำงานในขั้นของการเชื่อมสมาน (Tuning in) เป็นสภาวะใจของนักจิตวิทยาการศึกษาที่เป็นสัมมาทิวฐิคือนักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธละทิ้งความเป็นตนเองอย่างสิ้นเชิง เพื่อรับรู้ปรากฏการณ์ในจิตใจของผู้รับบริการการศึกษาที่อยู่ตรงหน้าด้วยใจที่สงบนิ่ง วางลงจากความคิดของตนเอง สังกัดด้วยความเข้าใจ เรียกอีกอย่างได้ว่าสมานัตตา คือการสมานตนเข้ากับผู้รับบริการการศึกษาได้อย่างแนบสนิท เข้าไปรับรู้เรื่องราวและภาวะทุกข์ได้อย่างลึกซึ้งชัดเจน (โสริฐ โปธิแก้ว, ม.ป.ป) โดยการเชื่อมสมานอย่างแนบสนิทนี้อาศัยความเข้าใจที่ถูกต้องอันเป็นสัมมาทิวฐิเป็นฐานในการทำความเข้าใจผู้รับบริการการศึกษาอย่างเป็นเนื้อเดียวกัน มีท่าทีและถ้อยคำจากการเข้าใจ การกระทำเช่นนี้เกิดจากการหมั่นฝึกฝนตนเองในระดับหนึ่งของนักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวันในการเข้าใจภาวะทุกข์ของตนเองและอยู่ร่วมกับธรรมชาติและผู้อื่นรอบตัวได้อย่างเชื่อมสมานที่สุด เป็นภาวะของไตรสิกขาอย่างสมบูรณ์ ดังที่ โสริฐ โปธิแก้ว (ม.ป.ป ข: 48-49) กล่าวถึงการฝึกฝนตนเองของนักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธกับการเชื่อมสมานกับผู้รับบริการการศึกษาไว้ว่า “นักจิตวิทยาการศึกษา ละทิ้งตนเอง คือการปฏิบัติธรรมขั้นสูง ด้วยการมีสมาธิเต็มที่ทำให้การรับรู้ที่ชัดเจนหรือปัญญา ว่าใจของผู้รับบริการเป็นอย่างไร เป็นการฟังอย่างลึกที่สุด ใจนักจิตวิทยาการศึกษาจะเป็นหนึ่งเดียวกับผู้รับบริการศึกษา เมื่อนั้นภาวะไตรสิกขาที่เกิดขึ้นอย่างพร้อมเพรียง ไปสู่มรรค สุนิโรธ เป็นภาวะจิตใจที่สงบ อ่อนโยน เคลื่อนไปพร้อมกับผู้รับบริการศึกษา ผู้รับบริการศึกษาจะรู้สึกได้ว่า เข้าใจเขามาก เพราะรับรู้ได้หมด เมื่อรับรู้หมด ก็สามารถสื่อให้เขารับรู้ได้ว่า เขาเป็นอย่างไร” ข้อความดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเชื่อมสมานกับผู้รับบริการการศึกษาว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการทำงานของนักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธว่าในการรับรู้

และเข้าใจสภาวะความทุกข์ที่ผู้รับการปรึกษาเผชิญอยู่เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการช่วยเหลือเยียวยาได้ต่อไป เปรียบได้กับการเดินร่วมทางไปกับผู้รับการปรึกษาเป็นสัมพันธภาพที่ดีที่สุดที่เต็มไปด้วยความเป็นมิตรที่สื่อให้ผู้รับการปรึกษารู้ได้ถึงความรู้สึกที่ไว้วางใจได้

หลังจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้เปิดเผยเรื่องราวที่สะท้อนอาการความทุกข์ออกมาแล้ว สิ่งที่พวกเขามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี้คือการได้สังเกตเรื่องราวที่ทับถมอยู่ในใจผ่านการรับฟังของนักจิตวิทยาการปรึกษา การรับฟังนี้มีไว้เพื่อร่วมอยู่ในสถานการณ์หรือตั้งคำถามในสิ่งที่นักจิตวิทยาการปรึกษากระหายใคร่รู้ แต่เป็นการรับฟังอย่างเข้าใจถึงหัวอก เข้าใจถึงความเจ็บช้ำ น้อยเนื้อต่ำใจ โมหะหงุดหงิดพร้อมสื่อความเข้าใจหัวอกนี้ผ่านการพูดความรู้สึกที่สะสมอยู่ในใจกลับไปยังพ่อแม่ร่วมกับการตั้งคำถามปลายเปิดให้พวกเขาพรั่งพรูส่วนลึกของใจ เมื่อได้ฟังเสียงสะท้อนนี้แล้วจึงเป็นส่วนสำคัญให้พวกเขาได้กลับมาสังเกตตนเอง กลับมาสังเกตอาการความทุกข์ที่กำลังเป็นอยู่ ดังตัวอย่างกรณีสุนารีที่กล่าวว่าการได้เล่าได้ระบายเนี่ยมันช่วยเยอะเลยนะ ยิ่งเล่าแล้วมีคนมาทำตัวเป็นกระจกส่องให้เห็นว่าฉันกำลังเป็นแบบนี้อยู่นะ ถ้าเล่ากับคนอื่นมันไม่เห็นภาพนะ มันไม่เห็นความหงุดหงิดนะ พอมีคนมาส่องมันก็เริ่มค่อยๆ สังเกตเห็นละ..ตัวอย่างนะแบบพี่เป็นสิ่วอักเสบนะอยู่บนหน้าเนี่ย พี่ก็ไม่รู้หรือว่ามันอยู่ตรงไหนถ้ามีกระจกมาก็แจ่มเลย” และอาการที่กล่าวถึงการได้กลับมาสังเกตเห็นตนเองจากการที่ได้รับพื้นที่ว่างจากนักจิตวิทยาการปรึกษาในการสนทนาว่า “บ่นไปบ่นมาชักยังงั้นนะ ชักเจ็บจี๊ดที่ใจนะ เอ..มันยังงั้น น้องก็บอกกับพี่ว่าตอนนี่ที่กำลังรู้สึกแบบนี้ พี่กำลังโกรธ มันเหมือนพี่จะรู้ว่าโกรธแต่มันก็เหมือนไม่รู้ที่โกรธ พอน้องมาบอกพี่พี่ก็เลยได้ดูตัวเอง เออโกรธนะ โกรธอยู่ไวยมันชัดว่ากำลังเป็นอยู่นะตอนนี้” เช่นเดียวกับไชยาที่กล่าวว่า “มันต่างนะ ต่างจากคุยทั่วๆ ไป มันเหมือนพี่กำลังถูกสัมภาษณ์แต่ก็ไม่เชิงว่าถูกสัมภาษณ์ คำถามที่ตอบมันเหมือนเป็นสิ่งที่อยู่ในใจที่อยากพูด เลยกลายเป็นว่ายิ่งตอบคำถามยิ่งเห็นว่าการกำลังกลัว” เป็นการทำงานของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธที่ช่วยเชื้อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้รับการปรึกษาอันเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในผู้รับการปรึกษาซึ่งเป็นขั้นของการสังเกต (Awareness) คือตระหนักรู้ในตนเองว่าตนเองกำลังรู้สึกอย่างไร และเผชิญสิ่งใดอยู่ โดยปกติแล้วผู้รับการปรึกษามักไม่ได้ตระหนักรู้ในตนเอง เมื่ออยู่ในกระบวนการที่นักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธได้เชื้อให้ผู้รับการปรึกษาได้ค่อยๆ สังเกตตนเอง ด้วยการสนทนาหรือคำถามให้ได้กลับมาทบทวนตนเองมากยิ่งขึ้น และการสำรวจ (Exploration) คือการได้เริ่มทำความเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น จากการที่นักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธเชื้อให้ได้มีการเปิดเผยตนเอง ซึ่งโดยปกติแล้วไม่ค่อยได้นึกถึงหรือ

พิจารณาใคร่ครวญเรื่องราวของตนเอง แต่เมื่อได้มีการพูดถึง และได้ใคร่ครวญถึงประเด็นในใจอีกครั้งหนึ่งในบรรยากาศที่ปลอดภัยภายในกระบวนการ

หลังจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้สังเกตอาการความทุกข์ที่สะสมอยู่ในใจตนแล้ว สิ่งที่พวกเขาได้เห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี่คือการประจักษ์ชัดกับความทุกข์จนรู้สึกเหม็นเบื่อ อยากออกจากจุดนี้พร้อมที่จะเผชิญหน้ากับความคาดหวัง นักจิตวิทยาการปรึกษาซึ่งมีความเข้าใจอาการความทุกข์และต้นตอของอาการนั้น เอื้ออำนวยให้พ่อแม่ได้เข้าใจสาเหตุของความโกรธ ความน้อยใจ ความกลัวซึ่งคือความคาดหวังที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ใช้การอุปมาเพื่อเปรียบเทียบ ใช้การทวนซ้ำในประโยคที่เป็นคำสำคัญของความคาดหวัง ตัวอย่างอาการที่กล่าวว่า “พอมันค่อยๆ สังเกตชัดว่าโกรธ แล้วมันเหมือนมาถึงว่าโกรธได้ไง โกรธอะไร มันไม่ใช่สิ่งที่มันเป็นนะ แต่มันเหมือนไปใกล้ๆ กับโกรธนี้มันมาจากอะไร ไปค้นดูก็เริ่มเห็นว่าไม่ได้ตั้งใจ มันมีรูปแบบที่อยากให้เขาเป็น” หรือไซยาที่กล่าวว่า “ยิ่งตอบคำถามยิ่งเห็นวากาลังกลัว แล้วตัวอย่างที่ยกถึงภูเขามันก็มาฉุกคิดว้อ..กลัวทำไม เบื่อได้แล้วมั้ง มันไปเห็นต้นเหตุที่กลัวด้วย” หลังจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้เผชิญหน้าและประจักษ์กับความคาดหวังซึ่งเป็นต้นตอของอาการความทุกข์แล้ว สิ่งที่พวกเขาได้เห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี่คือการน้อมใจกลับมากลึงกับสิ่งที่เกิดขึ้น เรียกได้ว่าในขณะนี้ปัญญาได้เคลื่อนตัวผุดขึ้นมาเรียบร้อย ตัวอย่างสุนารีที่กล่าวว่า “พอคนมันเห็นชัดๆ นะมันก็ยอมนะ ยอมใจอ่อนที่จะทิ้งสิ่งที่ถือมายึดมาทั้งหมดแล้ว ไม่เห็นประโยชน์ของการยืนจุดนั้นแล้วก็เหมือนต้องตัดสินใจแล้วจะต้องทำอะไรกับมันสักอย่าง ไม่ปล่อยตัวเองอีกแล้ว..ก็เหมือนพีก็มาถึงจนชัดแล้วละค่อยๆ สองกันจนชัดแล้วละเจ้าสิวอักเสบนี๋ย ตัวอักเสบมันก็สุกแล้ว ต้องตัดสินใจไม่ปล่อยต่อไป” เช่นเดียวกับอาการที่กล่าวว่า “อ่อนนให้กับความจริงนะ เพราะสุดท้ายแล้วลูกคือดวงใจ มันเหมือนเดินทางมาถึงจุดที่พร้อมตัดสินใจแล้วว่าควรต้องทิ้งอะไร ควรต้องเอาอะไร” ซึ่งก็คือการเอื้อให้ผู้มาปรึกษาได้พินิจรอยแยก (Identity Split) คือการที่นักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธค้นหารอยแยกในจิตใจ เป็นรอยแยกที่ไม่ลงรอยกันระหว่างสิ่งที่ผู้รับการปรึกษารวบรวมแล้วยึดมั่นไว้เป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องกับความจริงของธรรมชาติและชีวิตตามหลักพุทธธรรมอันเป็นรากเหง้าของความทุกข์ที่อยู่ในใจ โดยการรับรู้ที่ชัดเจนที่สุดเชื่อมสมานกับผู้รับการปรึกษา ติดตามเรื่องที่ผู้รับการปรึกษาบอกเล่าอย่างละเอียดลึกซึ้งที่สุด เพราะรอยแยกนี้อาจไม่ได้พบได้โดยทันทีทันใด ดังคำกล่าวของ โสริช โพอิกแก้ว (ม.ป.ป ข:72) ว่า “เราต้องค้นหาเพราะมันไม่ปรากฏให้เราเห็นอย่างทันที มันถูกปกคลุมด้วยกลไกการป้องกันตัวเต็มไปหมด ดังนั้นในแง่ของการรับรู้ของนักจิตวิทยาการปรึกษาจะต้องละเอียดและคมกริบ” กล่าวคือเมื่อบุคคลมีความทุกข์ มักมีความ

กังวลเรื่องอดีต อนาคตอยู่เต็มไปหมด นักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธพึ่งค่อยๆติดตามเรื่องราวของผู้รับการปรึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้งและแนบสนิทที่สุด เมื่อเห็นรอยแยกในใจอย่างแจ่มชัดแล้ว นักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธเป็นผู้ชี้ให้ผู้รับการปรึกษาเห็นรอยแยกนั้นของตนแล้วพิจารณาตามความเป็นจริงของธรรมชาติ ด้วยท่าทีของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธที่อ่อนโยน เข้าอกเข้าใจ ประกอบไปด้วยสัมมาทิฐิ เป็นปัจจัยที่ช่วยเอื้อให้ผู้รับการปรึกษาค่อยๆตระหนักถึงเหตุแห่งทุกข์นั้น เข้าใจธรรมชาติของโลกและชีวิต ปลดออกจากความยึดมั่นถือมั่นด้วยความปรารถนาต่อสิ่งนั้นด้วยปัญญาในที่สุดเป็นการประจักษ์แจ้ง (Realization) เป็นภาวะที่นักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธสะท้อนความเข้าใจในหลักพุทธธรรม เพื่อให้ผู้รับการปรึกษาได้สังเกตและพิจารณาความเข้าใจด้วยปัญญา เห็นรอยแยกจากความจริงในใจตน แล้วสลายภาวะนั้น กลับสู่ความจริงด้วยปัญญาที่มั่นคง สามารถกลับมาดำรงชีวิตตนได้กลมกลืนไม่หวั่นไหว

หลังจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้น้อมใจกลับมาสู่ความจริงแล้ว สิ่งที่พวกเขามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี้คือการมองเห็นทิศทางที่พวกเขาจะเดินไปหลังจากเปลี่ยนผ่านความคาดหวังมาเดินบนถนนแห่งความเป็นจริง ช่วงเวลานี้ นักจิตวิทยาการปรึกษาได้ชี้ชวนให้พ่อแม่ได้นึกถึงสิ่งที่ตนเองจะออกไปจัดการ ซึ่งน่าสังเกตว่าเมื่อเดินทางมาถึงคำถามนี้แล้วพ่อแม่ทุกรายล้วนมีแนวทางจัดการเป็นของตนเองได้โดยไม่ต้องให้คำแนะนำใดเพิ่มเติม พ่อแม่ต่างมองเห็นความพอดีในการกลับไปอยู่กับลูก เห็นสิ่งที่ตนต้องเปลี่ยนแปลงแม้จะไม่มั่นใจนักว่าจะทำให้สำเร็จได้ทันที แต่มีใจที่พร้อมจะเรียนรู้เปลี่ยนแปลง ดังคำกล่าวของ สุภาษิตว่า “พอใจที่มันมาอยู่นั้นอยู่ที่พร้อมจะเปลี่ยนละ ใช้อะไรที่ที่เคยคิดไว้จะว่าควรทำ เช่น พูดกับลูกดีๆ เป็นมิตรกับเขานะ แล้วเชื่อมันมันไม่เคยนึกว่าทำได้เลย มันก็เหมือนมีกำลังขึ้นมาว่าทำได้สิ ลองกลับไปทำดู อะไรมันก็เปลี่ยนได้สิ มันเชื่อขึ้นมาแบบไม่รู้ตัว..ถ้าเราสิวักเสบนะ ก็เห็นแล้วไง ชัดแล้ว ตัดสินใจแล้วด้วยว่าไม่บีบเองต้องหาหมอน้ำ ก็ไปดูปฏิทินว่าว่างวันไหน โทรมดหมอ”เช่นเดียวกับอากาศพรว่า “จริงๆ ถึงตอนนั้นน้องไม่ถามพี่จากนี้พี่จะทำอะไรต่อ พี่ก็จะพูดนะ คือพี่ชัดกับตัวเองละว่าต้องเปลี่ยนอะไร ไม่ลังเลละ แต่ถามว่ามั่นใจมั้ยว่าเห็นผล ตอบเลย ว่าไม่ค่อยหรอก ไม่ง่ายหรอกแค่พ่อแม่มีแรงฮึด แต่ยังไงก็ต้องกลับไปลองดู” และไชยาที่กล่าววว่า “น้องมาถามให้พี่ตอบว่าจะทำอะไร มันก็ช่วยได้เยอะนะมันทำให้ได้กลับมาเรียงสิ่งที่ต้องทำ ต้องจัดการหลังจากนี้ให้ชัดๆ มันก็ต้องลองกันสักตั้ง” โดยหลังจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้แนวทางเพื่อนำไปจัดการเปลี่ยนแปลงชีวิตแล้ว สิ่งที่พวกเขามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี้คือการมองเห็นตนเองนำความตั้งใจทั้งหลายที่ได้ตั้งสัจจะกับนักจิตวิทยาการปรึกษากลับลงสู่สนาม ช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่ปัญญาได้ทำงานอย่างเต็มที่

ความตั้งใจทั้งหลายเป็นไปตามที่วางไว้อย่างราบรื่น ตัวอย่างกรณีของสุนารีที่กล่าวว่า “นอกจากนี้ในวันนั้นพี่ก็ตั้งใจเลยนะเดี๋ยวจะออกไปเปลี่ยนแปลงตัวเอง วันนั้นจำได้ว่าตัดผมก่อนเลย (หัวเราะ) เรียกว่าเอาฤกษ์เอาชัยมั้ง..สิ่งที่ตั้งใจมันก็ได้หมดนะ ไม่มีอะไรมาเป็นตัวก่อกวน” เช่นเดียวกับไชยาที่กล่าวว่า “มันได้กลับไปอยู่กับเขาแบบใหม่นะ ทำที่มันก็เปลี่ยนไป เขา (ลูก) เองก็คงรับรู้ได้แหละ เห็นเราเปลี่ยนก็ดูเหมือนเขาเองจะแปลกใจ แต่พี่เองก็ไม่ได้บอกกับเขาว่าตั้งใจจะทำอะไรบ้าง” สามารถสะท้อนได้ถึงการทำงานของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธว่าเป็นการทำงานในขั้นของการเอื้อให้เกิดความงอกงาม (facilitate growth) ของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธที่เอื้ออำนวยให้ผู้มาปรึกษาได้ขยายทัศนะ ความรู้สึกนึกคิด ผ่านเรื่องราวที่ได้เล่ามาทั้งหมดและจากการสนทนาระหว่างผู้มาปรึกษาและนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธในกระบวนการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องมากขึ้น รับรู้ถึงสิ่งที่ตั้งถาม คุณค่าในทางจิตใจ เป็นกำลังใจต่อไป ให้ผู้มาปรึกษาได้เติบโตงอกงามตามวิถีของแต่ละคน และในกระบวนการที่เกิดขึ้นในผู้มาปรึกษาก็คือการเกิดความงอกงาม (Growth) คือการมีความเข้าใจในโลกและชีวิตอย่างแท้จริงมากยิ่งขึ้น จากการทำนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธได้หยิบยกประเด็นในชีวิตของผู้รับการปรึกษาในแง่มุมที่ตั้งถาม ทำให้ผู้รับการปรึกษาเห็นถึงคุณค่าที่มีอยู่ เป็นกำลังใจต่อผู้รับบริการในการดำเนินชีวิตได้มากขึ้น ไม่ยึดติดอยู่เฉพาะความทุกข์ดังที่เป็นมาและการแก้ปัญหา (Problem solving) คือการที่สามารถเข้าใจปัญหาของตนเองที่เป็นประเด็นโครงสร้างในใจ สามารถมองเห็นทางออกของปัญหาที่เผชิญอยู่ในขณะนั้น จากการเอื้ออำนวยของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธที่เอื้อให้เกิดการแก้ปัญหา ด้วยการที่เชื่อมสัมพันธ์กับผู้รับการปรึกษา แล้วค่อยๆพาให้ผู้รับการปรึกษาเห็นรอยแยกระหว่างความปรารถนากับความจริง แล้วเอื้อให้ผู้รับการปรึกษาได้เข้าใจเห็นจริง (Realization) ในประเด็นปัญหานั้น ทำให้คลายออกจากทุกข์ในเรื่องนั้นขณะนั้นของตนได้ในที่สุด (จรินทิพย์ โคธิรานุรักษ์, 2551)

อย่างไรก็ตามหลังจากพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธถูกรบกวนจากกระแสความคาดหวัง สิ่งที่พวกเขามองเห็นการเดินทางของปัญญาสืบเนื่องจากนี้คือการเข้าครอบงำของอาการความทุกข์ พ่อแม่เข้าสู่การจมจ่อมกับตนเอง เกิดเป็นความทุกข์ร้อนภายในใจ รู้สึกผิดกับตัวเองที่ไม่อาจทำได้ตามแผนที่ตั้งใจ มีการแสดงออกที่กระทบไปถึงคนรอบข้าง แต่ก็มีข้อสังเกตหนึ่งว่าการจมจ่อมนี้ไม่ดำรงเหมือนที่เคย อาจมีร่องให้ โมหะหลุดหลุดแต่เมื่อสังเกตแล้วไม่เห็นความรุนแรงเช่นที่ผ่านมา ตัวอย่างกรณี สุนารีที่กล่าวว่า “เวลาที่มันโหมโหละนะ โกรธละนะคือมันอยู่กับตรงนั้นไปเลย ไม่ออกมาเลย ความรู้ความเข้าใจอะไรที่เคยมี ณ ตรงนั้นเข้าหม้อไปหมด..ที่นี้ถ้าย้อนดูหรือ ก็เห็นว่าเวลามันไม่นานเหมือนเดิม แต่ก่อนร้อนก็เป็นไฟแบบ

ยาวนาน แต่อันนี้ไม่นะ แต่มันเต็มที่แล้วมันหาย” เช่นเดียวกับอาพาพรที่กล่าวถึงการจมจ่อมในอาการทุกข์ว่า “ไอ้โจทย์เก่าๆ ที่เคยเป็นนี่พอพี่ไม่พร้อมจะเข้าใจอะไรแล้วอะนะ มันก็คือหมดละ นมาครอบงำใจเลย..แต่ถ้าถามว่าอยู่ลึกไหม อิม..ไม่เท่าเดิม ไม่เครียดเท่าเดิม” อย่างไรก็ตามพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธเปิดเผยประสบการณ์สำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นกระบวนการนี้ในรูปวงจรความสัมพันธ์กันระหว่างปัญญากับความทุกข์ โดยพ่อแม่กล่าวตรงกันว่า การได้กลับมาพบนักจิตวิทยาการปรึกษาอีกครั้งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้พวกเขาได้กลับมาที่มีพื้นที่ว่างในการพูดคุยอีกครั้ง ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือแม้ว่าการพูดคุยจะวนกลับมาในประเด็นเดิมแต่ความเปลี่ยนแปลงคือพวกเขามีทักษะการสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นภายในใจเพิ่มเข้ามา ทักษะนี้จึงเป็นส่วนสำคัญทำให้การขับเคลื่อนวงจรมันหมุนวนไปสู่การสังเกตอาการความทุกข์ในลำดับถัดไปได้ อย่างไม่ยากนัก ตัวอย่างกรณีของสุนารีที่กล่าวว่า “สำคัญเลยนะตอนที่ได้กลับมาคุยกันอีกครั้ง ทุกๆ ครั้งที่ได้กลับมาคุยกันมันเพิ่มกำลังในใจขึ้นเยอะ แล้วมันได้สังเกตด้วยว่าอะไรมันเป็นอะไร ทำให้รอบความทุกข์ใจมันหดกลับเข้าที่” หรืออาพาพรที่กล่าวว่า “ไม่ได้แปลว่ามาคุยกับน้องแล้วจะไม่ทุกข์แล้วนะ มันก็ยังมืออยู่แต่ฐานมันพอมิ มันไม่ลงลึกแบบเดิม ยิ่งกลับมาเจอกัน กลับมาพบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นยิ่งทำให้ไอ้ที่เคยเข้าใจมันกลับมาอีกครั้ง” โดยข้อเท็จจริงเหล่านี้จึงเป็นเครื่องยืนยันว่ามีปัญญาเพราะมีความทุกข์ หรืออีกนัยหนึ่งปัญญาและความทุกข์ล้วนเป็นส่วนสัมพันธ์กัน ความทุกข์ไม่ใช่สิ่งที่น่ากลัว น่ารังเกียจ หรือต้องขับไล่ไสส่ง แต่พึงใช้ความทุกข์เป็นแบบฝึกหัดชั้นดีสู่ปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น

2. เหตุปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและความทุกข์

เหตุปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและความทุกข์เป็นการกล่าวถึงภาวะต่างๆ ที่เข้ามาสัมพันธ์ให้ปัญญาที่ผุดขึ้นมาแล้วนั้นคงดำเนินอยู่ ขณะที่ความทุกข์ก็ไม่ผิดแผกไปจากกันนัก เมื่อได้เข้าก่อดัวและรวบรวมกำลังมากพอแล้วก็เข้าครอบงำใจและคงดำเนินอยู่ได้เช่นกัน ปัญญาเมื่อผุดขึ้นแล้วย่อมมีการคงอยู่ในช่วงเวลาหนึ่งตราบเท่าที่ยังมีเหตุปัจจัยหนุนอยู่ พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้กล่าวถึงปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาว่า ได้แก่ ตามดูรู้ทันมีสติ และสมาธิ โดยการตามดูรู้ทันเป็นการสังเกตอาการที่เกิดขึ้นภายในใจ เช่น เษชัญเหตุการณ์ไม่ได้ตั้งใจ ใจก็กระเพื่อมด้วยความโกรธ โมโห หงุดหงิด อาจมีลักษณะแสดงออกไปถึงพฤติกรรมได้ เช่น ดุด่า แต่หากตามดูรู้ทันก็จะเห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นไม่มีสิ่งใดให้ยึดถือ และเมื่อฝึกตามดูรู้ทันบ่อยเข้าก็จะเป็นเครื่องมือกันปัญญาให้ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องอีกด้วย ดังกรณีของอาพาพรที่กล่าวว่า “อย่างตอนที่คุยกันก็มีน้องคอยบอกว่าพี่รู้สึกอะไรไม่ชัดๆ แต่พอกลับเข้า

บ้านไปพี่ต้องคอยมาดูแลเอาเอง ไม่่ง่ายนะ ส่วนใหญ่ชอบแผลอ แต่พอไม่แผลอมันก็ทำให้พี่คิดได้”หรือ
 ไชยาที่กล่าวว่า “กลับมาเข้าใจได้เรื่อยๆ นี่มันต้องช่างสังเกตใจนะพี่ว่า ไม่่งั้นใจชอบไหล ไหลไป
 เรื่อย ได้ใช้ตัวนี้จะช่วยชะลอได้ดี”ซึ่งการที่ตามดูรู้ทันนี้สอดคล้องกับพุทธพจน์ กล่าวคือ “พวกเธอ
 ไม่ติด ไม่หมกมุ่น ไม่สยบ ย่อมบริโภคลาภนั้น อย่างผู้รู้เท่าทันเห็นช่องเสีย มีปัญญาทำให้เป็น
 อิศระ” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2555)

ต่อมาคือการมีสติเป็นความรู้เนื้อรู้ตัวว่าขณะนี้กำลังทำอะไรอยู่ กำลังเดิน ยืน
 นั่ง นอน มีส่วนสำคัญให้ปัญญาได้ดำรงอยู่เช่นเดียวกับตามดูรู้ทัน ซึ่งหากพิจารณาจาก
 ประสบการณ์ของพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธแล้วจะเห็นว่าต่างเห็นความ
 เชื่อมโยงกันระหว่างสติกับตามดูรู้ทัน เพราะตามดูรู้ทันไม่ประสบผลสำเร็จได้เลยหากขาดสติ ดังที่
 สุนารีกล่าวว่า “ที่พี่บอกว่าหมั่นสังเกตนะ มันก็ต้องคู่กับสติด้วยนะ ถ้าพี่ไม่มีสติมา มันจะคุยกันรู้
 เรื่องใหม่ แล้วสังเกตจะยังงัย พี่ว่าทำไม่ได้เลยด้วยซ้ำ” เช่นเดียวกับไชยาที่กล่าวว่า “ใจนี้ก็ไม่ต่าง
 กับสายน้ำมันไหลของมันไปเรื่อย ไม่มีสิ้นสุด ทีนี้ถ้าไม่มีอะไรกั้นไว้มันก็ไปของมัน ต้องหาอะไรมา
 กั้น ตรงนี้เรียกมันว่าสตินะ” ซึ่งการมีสติเป็นเครื่องช่วยให้พ่อแม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข
 สามารถแก้ไขปัญหาได้เพราะสติคือการรู้อารมณ์เมื่อบุคคลมีสติรู้อารมณ์ต่างๆที่ผ่านเข้ามาสู่จิตใจ
 ขณะนั้นเมื่อพ่อแม่มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ที่เกิดขึ้น เพราะเมื่อขาดสติแล้วอารมณ์ต่างๆเช่น ความรัก
 ความโลภ ความโกรธ ก็จะเข้ามาครอบงำจิตใจได้ ส่งผลต่อการอยู่กับลูกที่เป็นปัญหา โดยการฝึกมี
 สติรู้เท่าทันอารมณ์อย่างต่อเนื่อง ทันท่วงทีทำให้ความทุกข์ในใจของพ่อแม่ขาดออกเป็นช่วงๆ ยังมี
 การหมั่นมีสติทำให้ความทุกข์นั้นสั้นลงๆไปเรื่อยๆได้ โดยสติคือการหมั่นระลึกลับไม่แผลอ (พระธรรม
 กิตติวงศ์, 2548) สอดคล้องกับรุ่งเรือง ลิ้มชูปฏิภาณ (2536) ที่กล่าวว่า สติคือการตื่นตัวที่จิต
 พัฒนาเป็นผู้รู้ ผู้สังเกตการณ์ เรียบรู้ภายในตนเอง (Introspective observation) สติทำให้เห็น
 ความรู้สึกต่างๆที่เกิดขึ้นในใจของตนเอง

จากมีสติจึงมีสมาธิอันเป็นภาวะของจิตที่แน่วแน่ ดิ่งเดียวกับอารมณ์ใด
 อารมณ์หนึ่ง ถือเป็นสำคัญไม่น้อยไปกว่าตามดูรู้ทันและสติ สติที่ไม่มีสมาธิย่อมรู้เนื้อรู้ตัว รู้สิ่ง
 ที่เกิดขึ้นได้เพียงชั่วคราว จากนั้นสติก็จะหลุดลอยไป ตามดูรู้ทันก็เช่นกันหากขาดสมาธิแล้วตามดูรู้ทัน
 ย่อมถูกละเลยหรือเคลื่อนความสนใจไปสู่สิ่งอื่นอย่างง่ายดาย ดังที่กรณีของ สุนารีกล่าวว่า “มีสติ
 ช่างสังเกตแล้วแต่ถ้าใจไม่นิ่ง วอกแวกก็เกิดยากนะปัญญา เหมือนอ่านหนังสือในเรือหางยาว”
 เช่นเดียวกับอาภาพรที่กล่าวถึงการมีสมาธิเช่นกันว่า “สำคัญนะสมาธิเนี่ย บางครั้งตั้งใจไว้ว่าเดี่ยว
 จะนั่งสมาธิ แต่พอนั่งจริงๆ สมาธิไม่มา เผลอไปไหนต่อไหน หรืออย่างตั้งใจจะคุยกับลูกดี ๆ แต่
 ความนิ่งไม่มากพอก็อาจแผลอไปดู ไปตวาดลูกมันได้” และไชยาที่ได้กล่าวถึงการมีสมาธิเช่นกันว่า

"ใจนิ่งๆ มีสมาธินี้แหละสำคัญ เหมือนสนเข็ม หากขาดสมาธิการสนครั้งนั้นก็ยากจะสำเร็จ" โดยสมาธิตามความหมายคือความตั้งมั่นแห่งจิต ความสำรวมใจแน่วแน่เพ่งเล็งสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยพิจารณาอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดปัญญาแจ้งในสิ่งนั้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525) สอดคล้องกับประณีต พันธุ์สุดา (2534) กล่าวเช่นเดียวกันว่าสมาธิคือการทำจิตใจให้แน่วแน่เป็นหนึ่งเดียว จะทำให้มีพลังและก่อให้เกิดความสงบ เยือกเย็น และเป็นเหตุที่ทำให้เกิดปัญญา จิตที่เป็นสมาธิจะฉายเรียบเหมือนผิวน้ำที่ปราศจากกระลอกคลื่นรบกวนใดใด เมื่อจิตมีความสงบย่อมมองทุกอย่างตามความเป็นจริง พร้อมทั้งจะใช้สติปัญญาไปในทางสร้างสรรค์ (มยุรี หิรัญศรี, 2538)

นอกจากปัจจัยหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและความทุกข์แล้วผู้วิจัยพบอีกปัจจัยหนึ่งคือหนุนการดำรงอยู่ของปัญญาและความทุกข์ เนื่องจากความทุกข์เมื่อเข้าครอบงำแล้วย่อมมีการคงอยู่ในช่วงเวลาหนึ่งตราบเท่าที่ยังมีเหตุปัจจัยหนุนอยู่ พ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้กล่าวถึงปัจจัยหนุนการจมจ่อมในความทุกข์ว่าได้แก่ ขาดศรัทธาในปัญญาตนถูกรบกวนจากความกลัว และถูกครอบงำจากความเป็นเจ้าของ อันเนื่องมาจากการขาดศรัทธาในปัญญาตนเป็นความไม่เชื่อมั่นในปัญญาของตนที่ผุดขึ้นในการดำรงชีวิต พ่อแม่ 2 รายกล่าวตรงกันว่าความทุกข์ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อใจของเขาได้เนื่องจากเขาเริ่มไม่เชื่อในสิ่งที่กำลังคิดและทำอยู่ ประกอบกับสิ่งที่ทำอยู่ไม่เห็นผลอย่างที่อยากเห็น เมื่อเกิดขึ้นหลายต่อหลายครั้ง พวกเขาจึงเริ่มหวั่นไหวกับปัญญาตนเอง ไม่มีหลักให้ดำรงชีวิตที่ถูกต้อง ดังตัวอย่างของสุนารีที่กล่าวว่า "พี่ทำตามพี่คิดไว้หมดเลยนะ แต่มันไม่ได้ผลอะ ตอนนั้นเลยเริ่มลังเลแล้วว่า เอ..นี่มาถูกทางใหม่หว่าทำไมลูกมันไม่เห็นมีอะไรเปลี่ยนไปเลย" หรือไชยาที่กล่าวว่า "ตอนแรกเชื่อมาก เชื่อว่านี่แหละเป็นทางที่ได้ผลที่สุดเพราะมันเปลี่ยนที่ตัวเราเอง แต่พอทำไปทำมามันเปลี่ยนได้ยาก ก็เลยค่อยๆ หมดแรงจะทำละทีนี้ พ่อไม่ทำแบบที่คิดไว้ตั้งใจไว้ ทีนี้มันก็กลับไปทำแบบเดิมๆ ยิ่งแล้วกันใหญ่" การขาดศรัทธาในตนเห็นได้จาก พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2555) แสดงไว้ว่า "ถ้าแม้ยังไม่ถึงขั้นที่จะเป็นอยู่ด้วยปัญญาอย่างแท้จริง ก็เป็นอยู่ด้วยศรัทธาที่เป็นบุพภาคของปัญญานั้น คือศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาและเป็นไปเพื่อปัญญา ซึ่งเชื่อในวิถีทางแห่งการดำเนินชีวิตด้วยปัญญา มั่นใจใน ชีวิตที่เป็นอิสระด้วยปัญญานั้น ว่าเป็นชีวิตที่ดั่งงามประเสริฐสุด และพยายามดำเนินปฏิบัติทางแห่งการเป็นอยู่ด้วย ปัญญาที่ประกอบด้วยคุณาภรณ์ด้วยตนเอง"

อีกทั้งการถูกรบกวนจากความกลัวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พ่อแม่ตกอยู่ในห่วงแห่งความทุกข์ ความกลัวนี้สามารถบีบให้พ่อแม่ทำในสิ่งที่ได้ผลตรงข้ามกับการให้ความรัก พ่อแม่ทั้ง 3 รายกล่าวตรงกันว่าพ่อแม่กับความกลัวนั้นเป็นฐานที่ติดมาตั้งแต่รับรู้ว่าคุณมาเกิดเป็นลูกแล้ว ทั้งห่วง ทั้งกังวล ทั้งกลัวสารพัดสารเพ ยิ่งพ่อแม่ปล่อยให้ตนเองตกอยู่ภายใต้อำนาจครอบงำ

ของความกลัวเท่าใด ความคับข้องใจความทุกข์ย่อมแผ่ไปถึงครอบครัวนั้นโดยยากที่จะหาทางออก ดังตัวอย่างของสุนารีที่กล่าวว่า “ถ้าคนมีลูกนะจะเข้าใจเลยว่าพ่อแม่กับความกลัวมันคู่กัน มันทั้งรักทั้งห่วง กังวลอะไรต่อมิอะไรหลายครั้งมันมีเหตุผลให้คิดว่าไอ้ที่กลัวนะถูกแล้ว อ่างความปลอดภัยบ้าง อ่างหน้าตาทางสังคมบ้าง” เช่นเดียวกับอาการที่กล่าวถึงความกลัวว่า “จะให้พ่อแม่ไม่กลัว ไม่นึกถึงอนาคตเลยคงทำได้ยากอยู่นะ ลูกใครใครก็รักจริงมัย แล้วพอมันตอบตัวเองว่าจริง คราวนี้ก็ไปเลย ไปจมกับความทุกข์ได้เลย” แสดงถึงเป็นความกลัวต่อการเปลี่ยนแปลง ความไม่คงที่ดังที่ควรจะเป็น ซึ่งเป็นความกลัวต่อไตรลักษณ์ ซึ่งความเข้าใจหลักไตรลักษณ์นี้เป็นอีกฐานคิดที่ช่วยเอื้อให้บุคคลยึดมั่นถือมั่นของตนเองที่มีอยู่ต่อสิ่งที่ไม่คงที่ ไม่มีตัวตน ละเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เมื่อบุคคลเห็นถึงภาวะกระแสการเปลี่ยนแปลงนั้นแล้ว จึงเลิกยึดติดกับสิ่งที่ทำให้เกิดทุกข์ เป็นความเข้าใจภาวะที่แท้จริงของธรรมชาติ จึงคลายออกจากความทุกข์ในใจได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2551)

นอกจากการถูกครอบงำด้วยความกลัวแล้วผู้วิจัยยังพบว่าความเป็นเจ้าของก็ครอบงำจิตใจของพ่อแม่เช่นเดียวกัน ซึ่งความเป็นเจ้าของในที่นี้ก็คือลูกของพวกเขานั่นเอง สิ่งที่สังเกตเห็นได้คือพ่อแม่ทั้ง 3 รายแสดงออกซึ่งความรักกับสมาชิกในครอบครัว ดูคล้ายจะเป็นนิมิตรหมายที่ดี แต่ในความรักนั้นแอบซ่อนไว้ด้วยความคิดว่านี่คือลูกของฉัน ฉันจะ.. เหล่านี้สร้างความคับแคบขึ้นภายในใจของพ่อแม่ยิ่งครอบครอง ยิ่งห่างเหินน่าจะเป็นคำที่อธิบายได้ชัดเจน ความพยายามที่จะเข้าไปจัดการชีวิตลูกให้เป็นอย่างไรผู้จัดจึงนำมาซึ่งความทุกข์ ตัวอย่างเช่น สุนารีที่กล่าวว่า “นี่คือลูกของเรา บอกกับตัวเองแบบนี้ เป็นลูกพี่ที่มีสิทธิ์ทำได้ แต่ถ้าคนอื่นมาด่าลูกพี่ที่พี่ด่าไม่ไว้หน้าเหมือนกัน..พอมันมองแบบนี้มันก็เครียดนะ มันต้องพยายามให้ลูกเป็นไอ้นั้น ทำไอ้นี้อยู่ตลอด ทั้งลูกทั้งพี่ก็เครียดหมด” เป็นไปในทิศทางเดียวกับอาการที่กล่าวว่า “ลูกเขาไม่ได้บังเอิญเกิดมาหรือเกิดบนความไม่พร้อมนะ ทุกอย่างปุพรมมาหมดกว่าจะมีคนนี้ เขาก็เหมือนเป็นสมบัติของเรา..พอคิดแบบนี้พี่เลยไม่ได้เห็นลูกเป็นลูกเลย” เช่นเดียวกับไชยาที่กล่าวถึงความรู้สึกเป็นเจ้าของนี้ว่า “สิ่งที่ทำให้เป็นทุกข์คือความรู้สึกว่าเขาเป็นของเรา และเราต้องดูแลให้ดีที่สุด ไอ้ดีที่สุดนี่คือในมุมพี่นะ ไม่ใช่ดีในความเป็นเขา” สะท้อนถึงว่าพ่อแม่มักมองว่าลูกนั้นคือสมบัติของตนที่ตนมีสิทธิ์ในการอบรมเลี้ยงดู มีสิทธิ์ที่จะวางแนวทางให้ลูกเดินไปตามทางนั้น เนื่องจากเป็นหนทางที่เหมาะสมที่สุดที่พ่อแม่เลือกไว้ให้แล้ว เมื่อลูกไม่เป็นไปตามที่ตนวาดภาพไว้ จึงเกิดความคับข้องใจ ยากที่จะยอมรับ ก่อเกิดเป็นความขัดแย้งเป็นความทุกข์ในใจพ่อแม่ในที่สุด หมุนวนอยู่อย่างนี้อยู่เรื่อยไป ซึ่งการมองว่าลูกคือของตนนี่ก็คืออุปาทาน คือสภาวะที่ใจของพ่อแม่ยึดมั่นหมายมั่นว่าลูกต้องเป็นไปตามอย่างที่ตนต้องการ เพราะพ่อแม่ยอมมีสิทธิ์เหนือลูก อันเป็น

กระแสของความยึดมั่นจากกิเลส เป็นความหลงผิดหรืออวิชชา สอดคล้องกับ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต, 2555) กล่าวว่า “ตามปกติของปุถุชน อวิชชา ตัณหา อุปาทาน ย่อมคอยครอบงำเคลือบแฝงจิตใจ กำบังปัญญา และเป็น ตัวชักโยนเอากิเลสต่างๆ ให้ไหลเข้ามาสู่จิตใจ ทำให้ให้เหว ให้วุ่น ให้ชุ่น ให้มัว ให้เศร้าหมอง ทำให้มองเห็นสิ่ง ต่างๆ ไม่ชัดบ้าง ให้บิดเบือนไปเสียบ้าง ตลอดจนดวงตึงเหนียวรั้งไว้ ใหวนเวียนติดขัด ข้องขัดและคับแคบอยู่กับ เครื่องผูกมัดหน่วงเหนี่ยวชนิดต่างๆ เมื่ออวิชชา ตัณหา อุปาทานนั้น ดับหายไปแล้ว ก็เกิดปัญญา”

อภิปรายผลเพื่อการทำงานในฐานะนักจิตวิทยาการศึกษา

ผลการถอดบทเรียนจากพ่อแม่ที่มีปัญหาเป็นทุนเดิมและพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธได้นำเสนอไว้แล้วในบทที่ 4 ดังนั้นในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงขออภิปรายผลโดยยึดโยงกับบทบาทนักจิตวิทยาการศึกษาที่ปฏิบัติงานกับครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น มีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

นักจิตวิทยาการศึกษาที่ปฏิบัติงานกับครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่นจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและการตอบสนองของพ่อแม่ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปฏิกริยาการตอบสนองและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับตัวของครอบครัวผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น

ปฏิกริยาตอบสนองของครอบครัวส่วนใหญ่เมื่อรับรู้ความหลากหลายทางเพศของลูกมักออกมาในลักษณะอารมณ์ความรู้สึกในทางลบ เช่น มีอาการช็อก (shock) และรับความจริงไม่ได้ อาจมีการพยายามหาเหตุผลเข้าข้างตนเองและการตีความต่างๆ เป็นช่วงเวลาที่พ่อแม่สับสนในตัวลูก และอาจมีการหลีกเลี่ยงที่จะพูดคุยด้วย (Kircher & Ahlijah, 2011; Phillips & Ancis, 2008) ซึ่งปฏิกริยาเป็นผลมาจากความกลัวของพ่อและแม่ (Molna, 2018) ดังนี้

1) กลัวการถูกตีตราจากสังคม พ่อและแม่กลัวว่าพวกเขาอาจจะได้รับปฏิกริยาทางลบจากสังคมหรือการตีตรา ซึ่งพวกเขา รู้สึกเหมือนล้มเหลวในการเป็นพ่อแม่ที่มีลูกผิดปกติ เกิดรู้สึกอายกับการที่มีลูกเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

2) กลัวเป็นพ่อและแม่ที่ไม่ดี พ่อและแม่บางคนมีการตำหนิตนเองหรือไม่ก็เป็นคู่สมรส เป็นกลไกทางจิตที่เกิดขึ้นที่กล่าวโทษคนในครอบครัวหรือนอกครอบครัว ที่เป็นสาเหตุของการเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศของลูกวัยรุ่น อาจเชื่อมโยงจากเหตุการณ์ต่างๆ ในอดีต เช่น ความผิดปกติจากการตั้งครรภ์ การหย่าร้างที่ทำให้เด็กมีปัญหา อิทธิพลของความหลากหลายทางเพศในสังคม การเลี้ยงดูที่เข้มงวดเกินไปของพ่อหรือแม่ เป็นต้น

3) กลัวการสูญเสียวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมของครอบครัว พ่อและแม่กลัวการสูญเสียวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมที่ครอบครัวยึดถือ ที่ไม่สามารถแบ่งปันหรือถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นใหม่ได้ เช่น การแต่งงาน การถือศีล เป็นต้น

4) กลัวและเป็นห่วงลูกในปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดเช่นเดียวกับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศคนอื่นในสังคมเช่น ลูกติดเชื้อ HIV สังคมไม่ยอมรับถูกตีตรา ถูกกีดกันในการทำงาน เป็นเหยื่อเป้าหมายในการทำร้ายร่างกายของคนที่ไม่ยอมรับ เป็นต้น

5) ความกลัวที่จะเสียลูกชายหรือลูกสาว พ่อและแม่ไม่กล้าแสดงออกเพราะกลัวสูญเสียสัมพันธภาพ พ่อและแม่บางคนตีตัวออกห่าง

ภายหลังจากปฏิบัติการตอบสนองทางลบของครอบครัวโดยเฉพาะพ่อและแม่ ต่อมาพ่อและแม่มาสู่ความรู้สึกผิด และพ่อและแม่รู้สึกถึงความรับผิดชอบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเพศของลูกวัยรุ่น และมักเชื่อว่าพวกเขาเป็นพ่อและแม่ที่ทำผิดพลาด พวกเขาจึงพยายามแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ การพยายามแก้ไขในช่วงนี้ พวกเขาต้องเรียนรู้หาข้อมูลเพื่อเข้าใจ ปรับตัว สามารถเปิดเผยชีวิตครอบครัวมากขึ้น ซึ่งในการพยายามจัดการแก้ไขอาจมีการตอบสนองทั้งการใส่ใจดูแลหรือแสดงความก้าวร้าวใส่ลูก (Molina, 2018) ซึ่งลักษณะการยอมรับของครอบครัว โดยเฉพาะพ่อและแม่ที่สำคัญ มีดังนี้

1) กระบวนการปรับตัวและยอมรับของพ่อและแม่ที่มีลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ ในช่วงแรกและระยะกลางของพ่อแม่ที่มีลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ พบว่ามีการตอบสนองของพ่อและแม่มีอารมณ์ส่วนใหญ่ว่างอำนาจเหนือกว่า จากนั้นมีการปรับตัวทางความคิดและพฤติกรรม และมักพบประเด็นทางศาสนาและจิตวิญญาณเป็นประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องในช่วงสุดท้ายของการปรับตัว ซึ่งเมื่อพ่อแม่สามารถปรับตัวได้ กลายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างและพัฒนาอัตลักษณ์ของลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ (Phillips & J.r., 2008) และการเปิดเผยตัวตนของลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะพบว่า ลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ มีความรู้สึกปลอดภัย สบายใจ โดยเฉพาะกับแม่มากกว่าพ่อ (Kircher & Ahlijah, 2011)

2) การสร้างยอมรับและความเข้าใจของพ่อและแม่ที่มีลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ ต้องมีความชัดเจนไม่สับสน เพราะช่วยส่งเสริมความมีคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) และสังคมให้กับเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ ให้อ่านวยให้เด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศมีการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศต่อสาธารณะชนได้อย่างมั่นใจ สามารถป้องกันปัญหาสุขภาพทั่วไป และปัญหาสุขภาพจิต เช่น ภาวะซึมเศร้า และ

พฤติกรรมเสี่ยง การติดยา และการฆ่าตัวตาย ของลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ (Roe. 2017; Ryan et al. 2010)

3) สำหรับการตระหนักรู้และการสนับสนุนของครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่นเพื่อเกิดความรู้สึกในการยอมรับการมีลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศนั้น กระบวนการกลุ่มของผู้มีประสบการณ์ใกล้เคียง (ครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น เพื่อนของพ่อแม่ที่มีความหลากหลายทางเพศ เป็นต้น) มาแบ่งปัน โดยเฉพาะกับ พ่อและแม่ที่มีความรู้ที่จำกัดที่เกี่ยวกับการปรับตัวทางเพศ และสนับสนุนให้พ่อและแม่มีการติดต่อกับคนอื่นๆ ไม่คิดเพียงลำพังซึ่งช่วยพ่อและแม่จัดการความรู้สึกของพวกเขาได้ดีมากขึ้น (Kircher & Ahlijah, 2011)

4) มุมมองศาสนาและวัฒนธรรมมีผลทั้งด้านลบและบวกต่อการยอมรับของครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่น ครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่นบางกลุ่มพบว่า ความศรัทธาในศาสนาและคำสอนสามารถกล่อมเกลาให้พ่อแม่เปิดใจยอมรับในตัวตนหรืออัตลักษณ์ทางเพศของลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศโดยเฉพาะความรักความเมตตา ความศรัทธาภายในครอบครัว (Kircher & Ahlijah, 2011) ด้านความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมของพ่อแม่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเข้าใจและยอมรับลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ (Roe, 2017) พ่อและแม่ที่มีความเชื่อและยึดถือในศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมซึ่งไม่สอดคล้องกับรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศด้วย พ่อและแม่ไม่ต้องการสูญเสียและเปลี่ยนแปลงและพยายามให้ลูกวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศยึดถือและปฏิบัติเช่นกัน ส่งผลให้ไม่ยอมรับความจริงที่ลูกวัยรุ่นเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเป็นหัวข้อที่ผู้วิจัยจะได้นำเนื้อหาตั้งแต่วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย จนถึงอภิปรายผลมาเขียนเป็นแนวทางให้ผู้อ่านซึ่งจะเป็นผู้ใช้งานวิจัยนี้ในอนาคตได้มองเห็นแนวทางต่อยอด ดังนั้นในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอข้อเสนอแนะใน 4 บริบท ได้แก่ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ในครอบครัวที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ในฐานะนักจิตวิทยา ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้เชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป มีรายละเอียด ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ในครอบครัวที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศ

1. จากข้อค้นพบหัวข้อได้รับพื้นที่ว่างทางการพูดจากคู่สนทนาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวงจรความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับความทุกข์นั้นสะท้อนให้เห็นว่าหากสมาชิกในครอบครัวมีความทุกข์ใจ วิธีการเริ่มต้นที่เหมาะสมที่สุดคือเข้าไปรับฟังด้วยใจที่ปราศจากเงื่อนไข เปิดใจรับฟังอย่างไม่ตัดสินหรือชี้หน้าว่าสิ่งใดถูกหรือผิด หากต้องการชี้แนะควรอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจสมาชิกที่กำลังเผชิญความทุกข์ การใช้อำนาจตัดสินหรือชี้หน้าไม่ช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้น ทั้งนี้การเปิดใจรับฟังควรควบคู่กับการสังเกต เช่นสังเกตว่าช่วงเวลาใดควรถามให้พูด ช่วงเวลาใดควรเงี่ยบและปล่อยให้สมาชิกคนนั้นอยู่เพียงลำพัง ทั้งนี้เพราะการเป็นพื้นที่ว่างทางการพูดอาจเป็นสิ่งที่ดีแต่หากไม่เหมาะสมกับกาลเทศะอาจสร้างความรำคาญให้คู่สนทนาและนำความรู้สึกไม่ดีมาสู่สมาชิกในครอบครัวที่ตั้งใจดีได้

2. จากข้อค้นพบหัวข้อคิดใคร่ครวญสิ่งที่เกิดขึ้นและหมั่นเพื่อความทุกข์พร้อมเผชิญหน้าความคาดหวังซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวงจรความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับความทุกข์นั้นสะท้อนให้เห็นว่าภายหลังสมาชิกที่มีความทุกข์ใจได้ระบายความอัดอั้นไปแล้ว คู่สนทนาควรจับหลักความเป็นจริงกับความคาดหวังที่ซ่อนอยู่ในใจของคู่สนทนาให้ได้ จากนั้นสะท้อนสิ่งที่เห็นผ่านการใช้คำถามให้คิดแทนที่การตำหนิหรือนำเสนอความคิดเห็นของตน การใช้คำถามหรือการรับฟังเพียงหนึ่งหรือสองครั้งอาจไม่ทำให้ความเปลี่ยนแปลงใดเกิดขึ้นเช่นเดียวกับข้อค้นพบของพ่อแม่ทั้งสองกลุ่ม แต่การใช้เวลาร่วมกันผ่านการตอบคำถาม การชวนคิดตามความเป็นจริงจะเป็นเสปียงในวันข้างหน้าของคู่สนทนา

3. จากข้อค้นพบหัวข้อปัจจัยเกื้อหนุนการดำรงอยู่ของปัญญา ได้แก่ ตามดูรู้ทัน มีสติ และสมาธินั้นสะท้อนให้เห็นว่าการฝึกสติ การฝึกสมาธิ และการฝึกสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตนช่วยให้ปัญญาดำรงอยู่ ห่างไกลจากความทุกข์ ดังนั้นการหาโอกาสฝึกสติ สมาธิให้เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันย่อมเป็นส่วนหนึ่งของเสปียงปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น ทั้งนี้การฝึกสติ สมาธิไม่ใช่หลักปฏิบัติของศาสนาใดศาสนาหนึ่งเพราะสติ สมาธิเป็นส่วนกลางของชีวิต เป็นธรรมดาที่สิ่งมีชีวิตทั้งมี พึ่งปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ในบทบาทนักจิตวิทยา

1. จากข้อค้นพบปัจจัยหนุนการจมจ่อมกับความทุกข์ไม่ว่าจะเป็นความกลัวและความคาดหวังกับอุปสรรคในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยกล่าวไว้ในหัวข้อระหว่างอยู่ในพื้นที่ประสบการณ์ บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัยนั้นสะท้อนให้เห็นว่าการเข้าถึงพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศและยังไม่ยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็นเป็นสิ่งที่มีความละเอียดอ่อน การปฏิเสธไม่ให้ข้อมูลหรือการถอนตัวขณะเข้าร่วมโปรแกรมทางจิตวิทยาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้หากนักจิตวิทยา

สร้างศรัทธา ความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในใจของพ่อแม่ได้แล้ว สิ่งนี้จะเป็นเครื่องยืนยันการช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือจากพ่อแม่ได้เป็นอย่างดี การใช้เวลาไปกับการสร้างสัมพันธภาพแม้จะยาวนานกว่าผู้รับบริการทั่วไปนั้นถือเป็นสิ่งที่เหมาะสมและควรค่ากับการให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก

2. จากข้อค้นพบหัวข้อการยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็นและการยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไขซึ่งอยู่ในการให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่นนั้นสะท้อนให้เห็นว่า นักจิตวิทยาควรมีความเข้าใจในธรรมชาติของพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศก่อนจึงจะนำไปสู่การยอมรับให้เกิดขึ้นในใจของพ่อแม่ได้ ดังนั้นการศึกษารวมชาติโดยเริ่มต้นจากเนื้อหาที่ผู้วิจัยอภิปรายผลไว้ในส่วนบทบาทของนักจิตวิทยาเป็นฐานไว้ก่อนการเลือกแนวทางการบำบัด ถือได้ว่าเหมาะสม จากนั้นจึงนำความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศไปแทรกอยู่ในช่วงต้นของกระบวนการเพราะความรู้นี้จะเป็พื้นฐานการยอมรับในลำดับถัดไป

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้เชิงนโยบาย

1. การวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าสถาบันครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญทางตรงกับปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น ดังนั้นกรมสุขภาพจิตควรร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการหรือกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมโดยเน้นไปที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองในหัวข้อการรับมือกับลูกวัยรุ่นให้สอดคล้องกับยุคสมัย เน้นเนื้อหาจากการให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น (ตอนที่ 2) โดยใช้ทฤษฎีจิตวิทยาสังคมร่วมกับจิตวิทยาการปรึกษา เป็นต้น

2. การวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าสถาบันครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญทางตรงและสถาบันศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญทางตรงและทางอ้อมกับปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น ดังนั้นกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรร่วมมือกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมโดยเน้นไปที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองในหัวข้อมเพาะปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศสู่การเป็นพ่อแม่เมื่ออาชีพยุค 4.0 เน้นเนื้อหาจากการให้ความหมายปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น (ตอนที่ 2) และกระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น (ตอนที่ 3) โดยใช้ปัญญาในบริบทพุทธศาสนาเป็นแนวทาง

3. การวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าสื่อมวลชนเป็นปัจจัยทางตรงกับปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติควรมีนโยบายให้พื้นที่ความหลากหลายทางเพศได้

เผยแพร่อย่างรอบด้านในสื่อกระแสหลัก อาทิ ประสบการณ์ของพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศ เป็นต้น จากนั้นผู้ผลิตเนื้อหา (Content Provider) นำเนื้อหาดังกล่าวขึ้นเผยแพร่ใน Digital Platform และ Social Media

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับความหมายของปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่นทั้งในแง่ของปัญญาผุดขึ้นแล้วและปัญญากำลังผุด ดังนั้น ผู้ที่สนใจในประเด็นเดียวกันนี้ด้วยกระบวนการทัศน์เชิงปฏิฐานนิยม สามารถนำความหมายดังกล่าวไปประยุกต์เป็นนิยามเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างแบบวัดปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่นสำหรับพ่อแม่ได้

2. การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับตัวแทนทางสังคมและกระบวนการภายในบุคคล ดังนั้น ผู้ที่สนใจในประเด็นเดียวกันนี้ด้วยกระบวนการทัศน์เชิงปฏิฐานนิยม สามารถทดสอบโมเดลเพื่อยืนยันว่าตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไรได้แก่ ตัวแปรจากสถาบันครอบครัวคือรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ตัวแปรจากสถาบันศาสนาคือโยนิโสมนสิการ 10 เป็นต้น

3. การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับกระบวนการภายในบุคคล ดังนั้น ผู้ที่สนใจในประเด็นเดียวกันนี้ด้วยกระบวนการทัศน์เชิงปฏิฐานนิยม สามารถนำโปรแกรมการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Cognitive Problem Solving-ICPS) (Shure, 2001; Shure; & Spivack, 1972) การบำบัดโดยเน้นการคิดแก้ปัญหา (Problem Solving Therapy-PST) หรือการประเมินการคิดแก้ปัญหา (Problem-Solving Appraisal) (Heppner, 1978; Heppner; Witty; & Dixon, 2004) มาเชื่อมโยงเหตุปัจจัยภายในดังกล่าวได้เกิดขึ้นและนำสู่กระบวนการทางปัญญาที่ผุดขึ้นในบริบทความหลากหลายทางเพศในวัยรุ่นได้

บรรณานุกรม

- Caitlin, R., David, H., Rafael, D., & Jorge, S. (2010). Family Acceptance in Adolescence and the Health of LGBT Young Adults. *Journal of Child and Adolescence Psychiatric Nursing*, 23(4), 205-213.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative Inquire & Research Design: Choosing among Five Approaches*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Guy, S., & Riki, S. (2011). Effects of Family and Friend Support on LGB Youths' Mental Health and Sexual Orientation Milestones. *Family Relations*, 60, 318-330.
- Kircher, J. C., & Ahlijah, A. (2011). *Developing and understanding of the experiences of parents whose child has come out of the closet*. Paper presented at the North American Association of Christians in Social Work.
- Lasala, M. C. (2000). Lesbians, gay men, and their parents: Family therapy for the coming out crisis. *Family Process*, 39, 67-81.
- Molna, I. E. (2018). A Case Study on Coming Out: Theoretical and Practical Implications for Psychological Counseling. *Journal of Experiential Psychotherapy*, 21(3), 51-59.
- Phillips, M. J., & J.r., A. (2008). The process of identity development as the parent of a lesbian or gay male. *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 2, 126-158.
- Punch, K. F. (2013). *Introdection to Socail Research*. Australia.
- Roe, S. (2017). Family Support Would Have Been Like Amazing LGBTQ Youth Experiences with Parental and Family Support. *The Family Support*, 25, 126-158.
- Ryan, C., Russel, S., & Hueber, D. (2010). Family acceptance in adolescents and the health of LGBT young. *Child adolesc Psychiatr Nurs*, 23, 205-213.
- Saltzburg, S. (2007). Narrative therapy pathways for re-authoring with parents of adolescents coming-out as lesbian, gay], and bisexual. *Comtemporapy Family Therapy*, 29(1), 57-69.
- Simon, A. (1998). *The relationships between stereotypes and attitude toward lesbians and gay*. Thousand Oaks, CA US: Sage Publications, Inc.

- Yoel, E., & Michael, Z. (2001). Family Support and Acceptance, Gay Male Identity Formation, and Psychological Adjustment: A Path Model. *Family Process, 40*, 125-144.
- เตโช ชัยวุฒิ. (2554). ประสบการณ์การเปิดเผยความโน้มเอียงทางเพศของชายรักชายต่อครอบครัว. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เพชรพรรณ แดนศิลป์. (2550). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มโยนิโสมนสิการที่มีต่อปัญญาในภาวะความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงและภาวะความเปลี่ยนแปลง. (ปริญญาดุษฐ์บัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- โสริช โพธิ์แก้ว. (2536). จิตรักษาตามแนวพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสริช โพธิ์แก้ว. (2544). การปรึกษาเชิงจิตวิทยาตามหลักพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: เอกสารประกอบการสัมมนา.
- โสริช โพธิ์แก้ว. (2547). มองวิกฤตมนุษยธรรมด้วยหลักอริยสัจสี่. Paper presented at the ประชุมวิชาการเรื่องวิกฤตมนุษยธรรม, ธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสริช โพธิ์แก้ว. (2549ก, 1-4 มิถุนายน 2549) การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ.
- โสริช โพธิ์แก้ว. (2550, 8 กรกฎาคม 2551) การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ.
- โสริช โพธิ์แก้ว. (2552, 5 กรกฎาคม 2552) การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ.
- โสริช โพธิ์แก้ว. (2553). การสังเคราะห์หลักอริยสัจ 4 สู่กระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยา/จิตรักษาเพื่อการพัฒนา รักษา และเยียวยาชีวิตจิตใจ แนวคิด แนวทาง ประสบการณ์ และงานวิจัย. กรุงเทพฯ: หลักสูตรสาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสริช โพธิ์แก้ว. (มปป). จิตวิทยาแห่งธรรมะและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา (*Dhammic Psychology and Counseling*) กรุงเทพฯ: หลักสูตรสาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยศิริ บุญยกุลศรีรุ่ง. (2553). เพศสภาพและเพศวิถีชายในภาพยนตร์ไทย. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- กฤษ เตชะประเสริฐ. (2556). พฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มชายรักชาย (เกย์) ที่อาศัยในเขตจังหวัด. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- กฤษฏชนม์ สุขยะฤกษ์. (2552). นักศึกษาเพศที่สามในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: การดำเนินชีวิตและสวัสดิการ. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- กัลยา ลักษณะเกียรติและคณะ. (2551). *Gender ความหลากหลายทางเพศ*. กรุงเทพฯ: บริษัทหอ

ลอิน วัน พรินด์ิ่ง จำกัด.

ครรชิต แสงอุบล. (2553). ผลของกลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธและการฝึกอบรม
นาปานสติที่มีต่อภาวะอุเบกขาและปัญญา. (ปริญญาดุชฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
ล็บ, กรุงเทพฯ.

จิราภรณ์ อรุณากูร. (2557). เมื่อไม่รู้ตัวเองเป็นเพศอะไร. Retrieved from

<https://www.thaihealth.or.th/Content/27443->

[/Content/27443-%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B9%84%E0%B8%A1%E0%B9%88%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B8%A7%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%87%20%E0%B9%80%E0%B8%9B%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0%B8%A8%E0%B8%AD%E0%B8%B0%E0%B9%84%E0%B8%A3.html](https://www.thaihealth.or.th/Content/27443-%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B9%84%E0%B8%A1%E0%B9%88%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B8%A7%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%87%20%E0%B9%80%E0%B8%9B%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0%B8%A8%E0%B8%AD%E0%B8%B0%E0%B9%84%E0%B8%A3.html)

ชลดา เรืองรัชนีลิขิต. (2544). วรรณคดีอยุธยาเบื้องต้น: ลักษณะร่วมและอิทธิพล. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชิวา ทองกระจาย. (มปป.). หน่วยที่ 8 ความเท่าเทียมกันทางเพศสภาพ. Retrieved from

<https://www.stou.ac.th/Schoolnew/polsci/UploadedFile/82427-8.pdf>

ณัฐวัฒน์ ตั้งปฐมวงศ์. (2556). การรณรงค์ประชาสัมพันธ์และปัจจัยพยากรณ์ผลลัพธ์เชิงพฤติกรรม
การใช้ถุงยางอนามัยของกลุ่มชายรักชายในชานาเขตกรุงเทพมหานคร. (ปริญญา
มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

ทิพย์สิริ กาญจนวาสี. (2557). ความตระหนักรู้เรื่องเพศ (*Sexual Knowledge Awareness*): ความรู้
เรื่องเพศและแนวทางป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีรวรรณ ธีระพงษ์. (2549). ผลของกลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธเน้นศีลและ
ปัญญาต่อสัมพันธภาพการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและผลเนื่องต่อความพึงพอใจของ
ผู้รับบริการ. (ปริญญาดุชฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

นที ธีระโรจน์พงษ์. (2551). ความสนใจทางการเมืองไทยของกลุ่มชายรักชาย (เกย์) ในอำเภอเมือง
เชียงใหม่. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

นพสิทธิ์ สิริจัญญชัย. (2555). ประสบการณ์ทางจิตใจของชายรักชายที่ไม่เปิดเผยความโน้มเอียงทาง
เพศของตนเองต่อครอบครัว. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

นฤพนธ์ ดั่งวงวิเศษ. (2556). เพศหลากหลายเจดีย์: พหุวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์
มานุษยวิทยาสิรินธร.

- นิธิวัฒน์ เตมะวัณนานนท์. (2557). การสร้างความฉลาดรู้เรื่องเพศของอาจารย์ชายรักชายในสถาบันอุดมศึกษา. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- บุญลิตา อิมอยู่. (2550). วิถีชีวิตของกลุ่มชายรักชายในเขตกรุงเทพมหานคร. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ประทีกพงษ์ วงศ์กิติ. (2557). ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับการติดเชื้อ เอช ไอ วี ของกลุ่มชายรักชาย จังหวัดเชียงใหม่. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ปานิสรา มงคลวาที. (2552). การนำเสนอภาพกลุ่มชายรักชายในภาพยนตร์ไทยปี พ.ศ. 2550. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ปิยรัตน์ มาร์แต็ง. (2546). แนวทางการให้การศึกษาเพื่อความเข้าใจในวิถีชีวิตคนรักเพศเดียวกัน. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546a). การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546b). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2547). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2551ก). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (Ed.) (2551ข) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพฯ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2552). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิณนภา หมวกยอด. (2558). การพัฒนาศักยภาพนักศึกษาในการสร้างเสริมสุขภาวะทางปัญญา. (ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พิมพ์สิริอร ศิริทิณพงษ์. (2554). ประสบการณ์ด้านจิตใจของหญิงรักเพศเดียวกันที่มีความสัมพันธ์แบบคู่อุปถัมภ์. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พีระญาณ อัครวงศ์ภรณ์. (2559). ผลการศึกษากลุ่มทฤษฎีเผชิญความจริงต่อการปรับตัวทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- พุทธทาสภิกขุ. (2534). ปฏิสมุปบาท คืออะไร. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- พุทธทาสภิกขุ. (2546). ธรรมะเล่มเดียวจบ. เพื่อฟ้า พรินดี.
- ภาคภูมิ เตชะอนันต์วงศ์. (2555). การยอมรับตนเองด้านความโน้มเอียงทางเพศของชายรักชาย: การ

- วิจัยเชิงคุณภาพแบบที่มีผู้วิจัยเห็นชอบร่วมกัน. (ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รชยา บุญภิบาล. (2552). การสื่อสารความหลากหลายทางเพศวิถี: วาทกรรมชายรักชายในละครเวทีไทยร่วมสมัย. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รัตนกร รัตนชีวร. (2556). ผลของกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพื่อยืนยันความเป็นตัวตนของชายรักชายต่อความรู้สึกด้อยค่าจากการรักเพศเดียวกันของชายรักชาย. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วุฒิพงศ์ คงทอง, กิ่งแก้ว เกษโกวิท, & ยุพา ถาวรพิทักษ์. (2551). ความใกล้ชิดกับญาติที่เป็นผู้หญิงและเพศวิถีวัยรุ่นชายรักชาย: กรณีศึกษาชายรักชายที่เป็นสมาชิกกลุ่มพลังสีม่วง. วารสารวิจัย มช. (ฉบับบัณฑิตศึกษา), 8(4), 51-62.
- ศักดิ์สิทธิ์ ภัคดีสยาม. (2543). เควียร์ = [Queer] : ความรู้เรื่องเกย์กับเลสเบี้ยน. กรุงเทพฯ: ไพบูลย์ ภูมิแสน.
- ศุภย์สำรวจความคิดเห็นนิด้าโพล. (2557). สังคมไทยยอมรับความหลากหลายทางเพศจริงหรือ. Retrieved from <http://www2.ipsr.mahidol.ac.th/newsletter/index.php/2012-11-08-03-49-15/mnu-vol35-no1/99-popdev-vol35-no1/237-sexual-diversity.html>
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน). (2550). วิธีสร้างบุญบารมี. กรุงเทพฯ: กองทุนธรรมวิहार.
- สมพิศ ปิ่นตบแต่ง. (2554). วิถีชีวิตของกลุ่มชายรักชายในเรื่องนัจา คีษากกรณีเรื่องนัจากกลางนครปฐม. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- สมศักดิ์ ปัญจศีล. (2553). การสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ของชายรักชายในการประกวดนางงามประเภทสอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สิตลา ประติพัทธ์กุลชัย. (2551). การเปิดรับสื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มชายรักชายในเขตกรุงเทพมหานคร. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุทธิพันธ์ เปลียนขำ. (2555). การศึกษาพฤติกรรมบริโภคสื่อผู้เล้าเร้จรูปของลุ่มนัคคีษากชายรักชายมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- สุภาพร ประดับสมุทร. (2552). การเกิดปัญหาในกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ. (ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

หนึ่งหทัย ขอผลกลาง. (2552). ความสำคัญของการศึกษากระบวนการทัศน์ด้านการสื่อสารสุขภาพของ
ไทย. วารสารนิเทศศาสตร์, 27(2), 37-45.

อเนก นาวิกมูล. (2542). ฝรั่งในเมืองสยาม. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

อารยา สุขสม. (2559). สิทธิมนุษยชนในเรื่องวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศในระบบกฎหมาย
ไทย. (ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อาริยา ชัยยศ. (2552). ผลของโปรแกรมการให้ข้อมูล การสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาทักษะในการ
ป้องกันโรคเอดส์ ต่อพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของพนักงานบริการชายรักร่วมเพศ.
(ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบคัดกรองพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศ

แบบคัดกรองพ่อแม่ที่ลูกวัยรุ่นมีความหลากหลายทางเพศ

คำชี้แจง จงเขียนเครื่องหมาย / ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	เมื่อลูกแสดงอาการไม่ตรงตามเพศ ฉันจะรู้สึกหงุดหงิดใจ		
2	ฉันหาวิธีเปลี่ยนแปลงความหลากหลายทางเพศของลูกให้เป็นไปอย่างที่ฉันคาดหวัง		
3	ฉันกลัวว่าถ้าลูกยังคงแสดงความหลากหลายทางเพศเช่นนี้ต่อไปเขาจะไม่สามารถยอมรับจากสังคม		
4	ฉันตักเตือนลูกเรื่องการแสดงออกไม่ตรงตามเพศ		
5	ฉันไม่แน่ใจว่าควรเลี้ยงลูกอย่างไรในอนาคตเพื่อไม่ให้เขาหลากหลายทางเพศ		
6	ฉันอนุญาตให้ลูกแสดงความหลากหลายทางเพศได้เต็มที่		
7	ฉันรู้สึกขอบคุณทุกสิ่งที่ทำให้ฉันมีเด็กคนนี้เป็นลูก		
8	ฉันคิดว่าไม่ใช่เรื่องเสียหายถ้าลูกจะแสดงออกถึงความหลากหลายทางเพศไปจนโตเป็นผู้ใหญ่		
9	ฉันปฏิบัติกับลูกด้วยความรู้สึกเห็นคุณค่าในความหลากหลายทางเพศที่เขาเป็น		
10	แม้ว่าฉันจะได้ชื่อว่าเป็นพ่อแม่ แต่ฉันก็ไม่มีสิทธิเลือกสรรนิยมทางเพศให้ลูก		

ภาคผนวก ข
ข้อคำถามกึ่งโครงสร้าง

ข้อคำถามสัมภาษณ์ กลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีลูกวัยรุ่นหลากหลายทางเพศ

วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์

เพื่อทำความเข้าใจการให้ความหมายและกระบวนการผุดขึ้นของปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น

กลุ่มเป้าหมายของการสัมภาษณ์

พ่อแม่ผู้ปกครองที่มีปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลูกวัยรุ่น

ระยะเวลาในการสัมภาษณ์

คำถามเกริ่นนำ ใช้เวลาประมาณ 45 นาที

คำถามเพื่อทำความเข้าใจการให้ความหมายปัญญา ใช้เวลาประมาณ 20 นาที

คำถามเพื่อทำความเข้าใจกระบวนการผุดขึ้นของปัญญา ใช้เวลาประมาณ 55 นาที

รวมทั้งหมดแล้วใช้เวลาประมาณ 120 นาทีหรือ 2 ชั่วโมง

คำถามเกริ่นนำ

จุดประสงค์ของคำถามเกริ่นนำ เพื่อทำความเข้าใจประวัติชีวิตของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่นหลากหลายทางเพศ ทั้งในส่วนของพ่อแม่ผู้ปกครองและในส่วนของบุตรหลาน โดยมีข้อคำถามดังนี้

1. คำถามเกี่ยวกับครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล

1.1 ขอให้ท่านเล่าถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่สำคัญของท่านและครอบครัว เช่น ภูมิดำเนินา ลักษณะอาชีพการงาน การหารายได้ของครอบครัว สถานภาพสมรส เป็นต้น

1.2 จำนวนสมาชิกในครอบครัวของท่านอาศัยอยู่กันกี่คน

1.3 ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของท่านเป็นอย่างไร

2. คำถามเกี่ยวกับบุตรหลานของผู้ให้ข้อมูล

- 2.1 ลูกของท่านปัจจุบันอายุเท่าไร
- 2.2 ลูกของท่านมีเพศสภาพเป็นอย่างไร
- 2.3 ในปัจจุบันเท่าที่ท่านสังเกตเขามีรสนิยมทางเพศเป็นอย่างไร
- 2.4 ลูกของท่านแสดงออกในเรื่องรสนิยมทางเพศอย่างไร
- 2.5 ความคิด/ความรู้สึก/การปฏิบัติของท่านที่มีต่อลูกในแต่ละช่วง
 - 2.5.1 เมื่อเริ่มสังเกตว่าลูกของท่านแสดงออกว่าเป็น (เลสเบี้ยน เกย์ ไบเซ็กชวล ฯลฯ)
 - 2.5.2 เมื่อลูกของท่านเติบโตขึ้น
 - 2.5.3 ในปัจจุบันท่านมองลูกของท่านเป็นอย่างไร
- 2.6 ลูกของท่านแสดงออกกับท่านอย่างไรในแต่ละช่วง

คำถามเพื่อทำความเข้าใจการให้ความหมายปัญญา

จุดประสงค์ของการถามในประเด็นนี้เพื่อ ทำความเข้าใจการให้ความหมายของปัญญา จากประสบการณ์ของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีลูกวัยรุ่นหลากหลายทางเพศ)

1. ในมุมมองของท่าน คำว่า ปัญญา ท่านเข้าใจว่าอย่างไร และปัญญามีผลต่อตัวท่านอย่างไร
2. ช่วยเล่าให้ฟังว่าในสถานการณ์ใดบ้างที่ต้องใช้ปัญญา
3. การใช้ปัญญาของพ่อแม่ในสถานการณ์การมีลูกวัยรุ่นเป็นกลุ่มหลากหลายทางเพศเกี่ยวข้องหรือไม่อย่างไร และการใช้ปัญญาส่งผลกระทบต่อตัวท่านอย่างไร

คำถามเพื่อทำความเข้าใจกระบวนการตัดสินใจของปัญญา

จุดประสงค์ของการถามในประเด็นนี้เพื่อ ทำความเข้าใจกระบวนการตัดสินใจของปัญญา จากประสบการณ์ของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีลูกวัยรุ่นหลากหลายทางเพศ

1. เมื่อท่านมองย้อนกลับไปถึงเหตุการณ์/สถานการณ์อะไร (ควรระบุให้ชัด) ท่านสามารถบอกเช่นนั้นได้เมื่อใดและขณะนั้นเกิดอะไรขึ้นบ้างในชีวิต
2. จากเหตุการณ์ใด (ระบุให้ชัด) มีบุคคลใดเข้ามาเกี่ยวข้องบ้างและมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างไร
3. การเข้ามาเกี่ยวข้องของบุคคลเหล่านั้นมีผลต่อใจของท่านอย่างไร

4. ผลจากเรื่องอะไร (ระบุให้ชัด) เกิดภาวะกระทำในใจของท่านอย่างไร ขอให้ท่านอธิบายภาวะในขณะนั้นอย่างละเอียดเท่าที่จะทำได้
5. ผลจากเรื่องอะไร (ระบุให้ชัด) เป็นอย่างไร และท่านได้ข้อค้นพบอะไรให้กับตัวเองในขณะนั้น
6. ข้อค้นพบที่ท่านได้กับตัวเองในขณะนั้นมีความคงที่หรือไม่ หากไม่ ขอให้ท่านอธิบายการเปลี่ยนแปลงของข้อค้นพบ (ซึ่งอาจถามถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น บุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้อง จนถึงกระบวนการกระทำในใจของผู้ให้ข้อมูลได้)
7. หากให้ท่านกล่าวถึงข้อค้นพบที่ท่านได้ตกผลึกให้กับตัวเองในวันนี้ ท่านจะสรุปกับตัวเองว่าอย่างไร
8. การค้นพบนั้นสัมพันธ์กับปัญญาในบริบทความหลากหลายทางเพศในลู่วัยรุ่นอย่างไร
9. การค้นพบที่ท่านกล่าวถึงนั้นได้มาจากการใช้ทักษะใดบ้างในชีวิตประจำวัน และแต่ละทักษะมีผลอย่างไรต่อการผุดขึ้นของปัญญา (อธิบายให้ละเอียดครอบคลุม)
10. การค้นพบนั้นทำให้ท่านรู้สึกอย่างไร มีมุมมองความคิดอย่างไร มีการปฏิบัติต่อลูกของท่านอย่างไรในปัจจุบัน
11. เมื่อพิจารณาประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับท่านทั้งหมดแล้ว ท่านเห็นว่าปัญญาในสถานการณ์ความหลากหลายทางเพศในลู่วัยรุ่นสำคัญอย่างไร
12. หากท่านมีโอกาสพบปะพูดคุยกับพ่อแม่ที่มีลูกหลากหลายทางเพศเช่นเดียวกับท่านและพวกเขายังไม่สามารถยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็นอยู่ได้ ท่านจะบอกอะไรกับเขาบ้าง

ภาคผนวก ค
โปรแกรมการปฐษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจาก
แนวคิดของโสริช โปธิแก้วใช้สำหรับพ่อแม่ที่เข้าร่วมการปฐษาเชิง
จิตวิทยาแนวพุทธ

ขั้นที่ 1 กิจกรรมครั้งที่ 1 กิจกรรมรู้จักมักคุ้น

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของผู้วิจัย

1. ทำความรู้จักพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว
2. ทำความเข้าใจวิถีชีวิตและวิถีปฏิบัติที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว
3. สร้างศรัทธาและบรรยากาศแห่งความไว้วางใจระหว่างพ่อแม่กับนักจิตวิทยาการปรึกษา

วัตถุประสงค์ของพ่อแม่

สร้างสัมพันธภาพระหว่างนักจิตวิทยาการปรึกษากับพ่อแม่

เวลา 1 ชั่วโมง

กระบวนการปรึกษาที่ใช้ tuning-in

เทคนิค/ทักษะที่ใช้

1. ทักษะการตั้งคำถาม
2. ทักษะการสังเกต
3. ทักษะการเงียบ
4. ทักษะกระจำใจความ
5. ทักษะการสรุปความ

แนวทางปฏิบัติ

1. นักจิตวิทยานัดหมายผู้รับบริการในวันเวลาและสถานที่ที่สะดวกตรงกัน
2. นักจิตวิทยาแนะนำตนเอง ประวัติการทำงาน วัตถุประสงค์การวิจัย เปิดโอกาสให้ซักถามและชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ตามสมควร
3. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการได้แนะนำตนเอง ความต้องการ เงื่อนไขและข้อจำกัด
4. นักจิตวิทยาเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการตั้งคำถามในสิ่งที่ยากู้ ข้อสงสัยต่างๆ รวมไปถึงการพูดคุยเรื่องต่างๆ ที่เป็นเรื่องส่วนตัวทั่วไป
5. นัดหมายครั้งถัดไป

ขั้นที่ 1 กิจกรรมครั้งที่ 2 กิจกรรมแผนผังครอบครัว

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของผู้วิจัย

1. ทำความรู้จักพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว
2. ทำความเข้าใจวิถีชีวิตและวิถีปฏิบัติที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว
3. สร้างศรัทธาและบรรยากาศแห่งความไว้วางใจระหว่างพ่อแม่กับนักจิตวิทยาการปรึกษา

วัตถุประสงค์ของพ่อแม่

สร้างสัมพันธภาพระหว่างนักจิตวิทยาการปรึกษากับพ่อแม่

เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

กระบวนการปรึกษาที่ใช้ tuning-in

เทคนิค/ทักษะที่ใช้

1. ทักษะการตั้งคำถาม
2. ทักษะการสังเกต
3. ทักษะการเจียบ
4. ทักษะกระจำงความ
5. ทักษะการสรุปความ

แนวทางปฏิบัติ

1. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการเขียนแผนผังครอบครัวโดยนับรุ่นผู้รับบริการเป็นรุ่นตั้งต้น จากนั้นลำดับก่อนหน้าเป็นรุ่นพ่อแม่ของผู้รับบริการ และถัดไปด้านล่างเป็นรุ่นลูกซึ่งมีความหลากหลายทางเพศ (รวมทั้งหมด 3 รุ่น จากนั้นให้เขียนเหตุการณ์สำคัญในแต่ละช่วงวัยของแต่ละรุ่น
2. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการบรรยายภาพแผนผังพร้อมเล่าถึงเหตุการณ์สำคัญแต่ละช่วงวัย

3. นักจิตวิทยานำโมบายแขวนสำหรับประดับตกแต่งบ้านมาให้ผู้รับบริการดูว่าเราจะมีวิธีอย่างไรให้ใช้มือถืออย่าโมบายในจุดใดจุดหนึ่งแล้วไม่กระทบถึงชิ้นส่วนอื่นๆ

4. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการสรุปการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ในครอบครัวพร้อมนัดหมายในครั้งถัดไป

ขั้นที่ 2 กิจกรรมครั้งที่ 3 กิจกรรมพหุจากฟ้า

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของผู้วิจัย

1. รับฟังความคาดหวัง ความกลัว ความกังวลของพ่อแม่ที่มีต่อลูก
2. กำหนดเป้าหมายที่พ่อแม่ปรารถนาให้เกิดกับลูก

วัตถุประสงค์ของพ่อแม่

พ่อแม่ได้ระบายความทุกข์ความคาดหวังที่อยู่ในใจ

เวลา 2 ชั่วโมง

กระบวนการปรึกษาที่ใช้ tuning-in

เทคนิค/ทักษะที่ใช้

1. ทักษะการตั้งคำถาม
2. ทักษะการสังเกต
3. ทักษะการเจียบ
4. ทักษะกระจ่างความ
5. ทักษะสะท้อนความรู้สึก
6. ทักษะการทวนซ้ำ
7. ทักษะการสรุปความ

แนวทางปฏิบัติ

1. นักจิตวิทยาแจกกระดาษให้ผู้รับบริการบันทึกว่าหากท่านสามารถขอพรพิเศษได้ 3 ข้อ ท่านอยากขออะไรให้กับลูกที่อยู่ในกลุ่มหลากหลายทางเพศ
2. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการเล่าถึงสิ่งที่เขียนไว้ในกระดาษ สาเหตุ
3. นักจิตวิทยาเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการพูดถึงความรู้สึกภายในใจ สิ่งที่อัดอั้น ความกลัว ความกังวลต่างๆ
4. นักจิตวิทยาทำความเข้าใจก่อนนัดหมายในครั้งถัดไป

ขั้นที่ 3 กิจกรรมครั้งที่ 4 กิจกรรมสัญลักษณ์แทนฉัน

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของผู้วิจัย

1. รู้จักความทุกข์ที่ปรากฏกับพ่อแม่ผ่านความคาดหวังต่อลูก
2. เชื้ออำนาจให้เกิดการผุดขึ้นของปัญญา

วัตถุประสงค์ของพ่อแม่

1. ละวางเหตุแห่งความทุกข์
2. ปรากฏการผุดขึ้นของปัญญา
3. มองเห็นแนวการปฏิบัติภายหลังออกจากบริการปรึกษา

เวลา 2 ชั่วโมง 50 นาที

กระบวนการปรึกษาที่ใช้ tuning-in, identifying split, realization

เทคนิค/ทักษะที่ใช้

1. ทักษะการตั้งคำถาม
2. ทักษะการสังเกต
3. ทักษะการเฝ้ายาม
4. ทักษะกระจ่างความ
5. ทักษะสะท้อนความรู้สึก
6. ทักษะการทวนซ้ำ
7. ทักษะการสรุปความ

แนวทางปฏิบัติ

1. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการหลับตาทำจิตให้สงบและเป็นสมาธิ จากนั้นชี้ชวนให้นึกถึงเรื่องราวของตนเองที่ผ่านมาในบทบาทความเป็นพ่อ หรือแม่ ระลึกถึงประสบการณ์ของตนที่ปฏิบัติกับลูก มีทั้งถูกใจ มีทั้งไม่ถูกใจ มีทั้งหงุดหงิดและอึดอัด เมื่อภาพเหล่านี้ค่อยๆ ปรากฏอย่างชัดเจนแล้วลองถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านั้นลงกระดาษที่แจกให้ เรื่องราวนั้นอาจเป็นสัญลักษณ์ที่

แทนความเป็นฉันในวันวานที่เมื่อฉันเองเห็น แล้วก็ต้องบอกว่านี่แหละตัวฉัน คนในบ้านเห็นแล้วก็ต้องพูดว่านี่แหละตัวฉัน

2. นักจิตวิทยาให้เวลาประมาณ 10 นาทีหรือตามความเหมาะสม
3. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการบรรยายผลงานของตนผ่านการใช้กระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธตามที่เห็นสมควรกับสถานการณ์
4. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการสรุปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้อย่างรัดกุมในครั้งถัดไป

ขั้นที่ 3 กิจกรรมครั้งที่ 5 กิจกรรมครอบครัวของฉัน

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของผู้วิจัย

1. รู้จักความทุกข์ที่ปรากฏกับพ่อแม่ผ่านความคาดหวังต่อลูก
2. เชื้ออำนาจให้เกิดการผุดขึ้นของปัญญา

วัตถุประสงค์ของพ่อแม่

1. ละวางเหตุแห่งความทุกข์
2. ปรากฏการผุดขึ้นของปัญญา
3. มองเห็นแนวการปฏิบัติภายหลังออกจากบริการปรึกษา

เวลา 2 ชั่วโมง 50 นาที

กระบวนการปรึกษาที่ใช้ tuning-in, identifying split, realization

เทคนิค/ทักษะที่ใช้

1. ทักษะการตั้งคำถาม
2. ทักษะการสังเกต
3. ทักษะการเสียบ
4. ทักษะกระจ่างความ
5. ทักษะสะท้อนความรู้สึก
6. ทักษะการทวนซ้ำ
7. ทักษะการสรุปความ

แนวทางปฏิบัติ

1. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการหลับตาทำจิตให้สงบและเป็นสมาธิ จากนั้นชี้ชวนให้นึกถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวตนเอง ความทรงจำที่ชัดเจน ติดตามตั้งอยู่ในห้วงความเป็น พ่อเป็นแม่คนนี่ ในภาพนั้นอาจจะมีฉันที่เป็นพ่อ มีเธอที่เป็นแม่ มีลูกๆ ของฉัน (อาจเอ่ยชื่อลูก) ภาพที่นึกถึงอาจเป็นความสุขสดชื่นหรืออาจเป็นความขมขื่นที่ไม่เคยลืมเลือนเลย เมื่อภาพนั้นชัดเจนแล้วก็ให้ค่อยๆ ร่างมันลงกระดาษที่แจกให้ ความสำคัญของภาพนี้ไม่ได้อยู่ที่ความสวยงาม

เพราะเราไม่ใช่ศิลปินนี้ แต่ความสำคัญของมันคือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาแล้วมันคล้ายๆ ฝันอยู่ในนี้ ในใจนี้

2. นักจิตวิทยาให้เวลาประมาณ 15 นาทีหรือตามความเหมาะสม
3. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการบรรยายผลงานของตนผ่านการใช้กระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธตามความเห็นสมควรกับสถานการณ์
4. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการสรุปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้พร้อมนัดหมายในครั้งถัดไป

ขั้นที่ 3 กิจกรรมครั้งที่ 6 กิจกรรมแห่งความภาคภูมิใจในชีวิต

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของผู้วิจัย

1. รู้จักความทุกข์ที่ปรากฏกับพ่อแม่ผ่านความคาดหวังต่อลูก
2. เชื้ออำนาจให้เกิดการผุดขึ้นของปัญญา

วัตถุประสงค์ของพ่อแม่

1. ละวางเหตุแห่งความทุกข์
2. ปรากฏการผุดขึ้นของปัญญา
3. มองเห็นแนวการปฏิบัติภายหลังออกจากบริการปรึกษา

เวลา 2 ชั่วโมง 50 นาที

กระบวนการปรึกษาที่ใช้ tuning-in, identifying split, realization

เทคนิค/ทักษะที่ใช้

1. ทักษะการตั้งคำถาม
2. ทักษะการสังเกต
3. ทักษะการเทียบ
4. ทักษะกระจ่างความ
5. ทักษะสะท้อนความรู้สึก
6. ทักษะการทวนซ้ำ
7. ทักษะการสรุปความ

แนวทางปฏิบัติ

1. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการหลับตาทำจิตให้สงบและเป็นสมาธิ จากนั้นชี้ชวนให้นึกถึงเรื่องราวของลูกชาย (หรือลูกสาว) ของฉันในวันที่เขาเกิดมา ภาพในวันนั้นเป็นอย่างไร ขณะที่เขายังไม่ลืมตาออกมาดูโลกความรู้สึกในใจเป็นอย่างไรบ้างหนอ เขาคือผลงานแห่งความสำเร็จของคนที่ได้ชื่อว่าเป็นพ่อเป็นแม่ เรามีทายาทแล้ว ครอบครัวที่หวังไว้เกิดขึ้นมาแล้ว ความภาคภูมิใจในตัวเด็กน้อยคนนั้นเป็นอย่างไรบ้าง นักจิตวิทยาชี้ชวนให้นึกถึงภาพเหล่านั้นให้ชัดๆ จากนั้นเขียนบรรยายสิ่งที่นึกถึงลงในกระดาษที่แจกให้

2. นักจิตวิทยาให้เวลาประมาณ 5-10 นาทีหรือตามความเหมาะสม

3. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการบรรยายผลงานของตนเองผ่านการใช้กระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธตามที่เห็นสมควรกับสถานการณ์
4. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการสรุปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้อย่างรัดกุมในครั้งถัดไป

ขั้นที่ 3 กิจกรรมครั้งที่ 7 กิจกรรมความบีบคั้นที่ฉันทันเป็น

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของผู้วิจัย

1. รู้จักความทุกข์ที่ปรากฏกับพ่อแม่ผ่านความคาดหวังต่อลูก
2. เชื้ออำนาจให้เกิดการผุดขึ้นของปัญญา

วัตถุประสงค์ของพ่อแม่

1. ละวางเหตุแห่งความทุกข์
2. ปรากฏการผุดขึ้นของปัญญา
3. มองเห็นแนวการปฏิบัติภายหลังออกจากบริการปรึกษา

เวลา 2 ชั่วโมง 50 นาที

กระบวนการปรึกษาที่ใช้ tuning-in, identifying split, realization

เทคนิค/ทักษะที่ใช้

1. ทักษะการตั้งคำถาม
2. ทักษะการสังเกต
3. ทักษะการเจียบ
4. ทักษะกระจ่างความ
5. ทักษะสะท้อนความรู้สึก
6. ทักษะการทวนซ้ำ
7. ทักษะการสรุปความ

แนวทางปฏิบัติ

1. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการหลับตาทำจิตให้สงบและเป็นสมาธิ จากนั้นชี้ชวนให้นึกถึงเรื่องราวที่บีบคั้นใจในฐานะที่เป็นพ่อเป็นแม่มา...ปี เมื่อนึกถึงลูกคนนี้ มีความผิดหวังไม่ได้ตั้งใจอะไรเกิดขึ้นกับใจฉันบ้างหนอ มีความหวังกังวลใจที่ซัดๆ อะไรเกิดขึ้นบ้างหนอ พ่อแม่รักหนูมากนะแต่ก็อดห่วงอดกลัวไม่ได้เลย ภาพความบีบคั้นในใจเหล่านี้ทับถมอยู่ในใจนี้ ภาพเหล่านั้นมันเป็นอย่างไรรออยากให้เขียนบรรยายลงในกระดาษที่แจกให้

2. นักจิตวิทยาใช้เวลาประมาณ 10 นาทีหรือตามความเหมาะสม
3. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการบรรยายผลงานของตนผ่านการใช้กระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธตามความเห็นสมควรกับสถานการณ์
4. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการสรุปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้นำพร้อมนัดหมายในครั้งถัดไป

ขั้นที่ 3 กิจกรรมครั้งที่ 8 กิจกรรมสู่ความกว้างของจิตใจ

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของผู้วิจัย

1. รู้จักความทุกข์ที่ปรากฏกับพ่อแม่ผ่านความคาดหวังต่อลูก
2. เข้าใจอำนาจให้เกิดการผุดขึ้นของปัญญา

วัตถุประสงค์ของพ่อแม่

1. ละวางเหตุแห่งความทุกข์
2. ปรากฏการผุดขึ้นของปัญญา
3. มองเห็นแนวการปฏิบัติภายหลังออกจากบริการปรึกษา

เวลา 2 ชั่วโมง 50 นาที

กระบวนการปรึกษาที่ใช้ tuning-in, identifying split, realization

เทคนิค/ทักษะที่ใช้

1. ทักษะการตั้งคำถาม
2. ทักษะการสังเกต
3. ทักษะการเงียบ
4. ทักษะกระจ่างความ
5. ทักษะสะท้อนความรู้สึก
6. ทักษะการทวนซ้ำ
7. ทักษะการสรุปความ

แนวทางปฏิบัติ

1. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการหลับตาทำจิตให้สงบและเป็นสมาธิ จากนั้นชี้ชวนให้นึกถึงเรื่องราวที่ทำให้ตนรู้สึกหงุดหงิดอัดอั้น อยากทำแบบนี้ อยากทำแบบนั้นแต่ทำไม่ได้ ชีวิตมันมีกรอบให้ต้องเดิน ทำแบบนี้แล้วจะปลอดภัยถ้าไม่ใช่แบบนี้แล้วอันตราย ชี้ชวนให้ผู้รับบริการเข้าไปสัมผัสกับพื้นที่แคบในใจผ่านประสบการณ์ของตน

2. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการบรรยายความรู้สึกของตนผ่านการใช้กระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธตามที่เห็นสมควรกับสถานการณ์
3. นักจิตวิทยาให้พ่อแม่ได้อ่านจดหมายเปิดผนึกที่แสดงถึงความรู้สึกของลูกที่มีความหลากหลายทางเพศ เมื่ออ่านจบแล้วถามถึงสิ่งที่เกิดขึ้นภายในใจ
4. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการสรุปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ รวมถึงแนวปฏิบัติที่ตั้งใจไปใช้ในครอบครัว

ขั้นที่ 4 กิจกรรมครั้งที่ 9-12 กิจกรรมปฏิบัติตามแผน

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของผู้วิจัย

1. ตรวจสอบการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
2. สังเกตและให้ข้อมูลป้อนกลับ
3. สะท้อนผลและวิถีปฏิบัติร่วมกันระหว่างนักจิตวิทยากับพ่อแม่

วัตถุประสงค์ของพ่อแม่

1. ลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ด้วยตนเองหลังจากปรากฏการเกิดขึ้นของปัญหา
2. มองเห็นปัญหาและอุปสรรคจากการลงมือปฏิบัติ
3. แก้ไขแนวทางการปฏิบัติร่วมกับนักจิตวิทยาการปรึกษา

เวลา 2 ชั่วโมง 50 นาที

กระบวนการปรึกษาที่ใช้ tuning-in, identifying split, realization

เทคนิค/ทักษะที่ใช้

1. ทักษะการตั้งคำถาม
2. ทักษะการสังเกต
3. ทักษะการเจียบ
4. ทักษะกระจ่างความ
5. ทักษะสะท้อนความรู้สึกลับ
6. ทักษะการทวนซ้ำ
7. ทักษะการสรุปความ

แนวทางปฏิบัติ

1. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการกล่าวถึงแผนที่ตนตั้งใจจะเปลี่ยนแปลงตนเองจากครั้งที่ผ่านมาว่าเป็นอย่างไรและปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด อะไรเป็นปัญหาอุปสรรค อะไรเป็นเหตุสนับสนุนให้ปฏิบัติได้ตามแผน
2. นักจิตวิทยาสังเกตและให้ข้อมูลย้อนกลับ
3. นักจิตวิทยาสะท้อนผลและวิธีปฏิบัติร่วมกันระหว่างนักจิตวิทยากับผู้รับบริการ
4. กรณีผู้รับบริการเกิดภาวะคับข้องใจหรือประสบการณ์ทุกข์ใจจากการนำแผนไปปฏิบัติและนักจิตวิทยาประเมินแล้วเห็นว่ามีความจำเป็นต้องได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยา นักจิตวิทยาสามารถเปิด session ได้ตามความเหมาะสม
5. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการสรุปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้อย่างชัดเจน กำหนดแผนปฏิบัติการในเวลาภายหลังออกจาก session ไปจนถึงครั้งถัดไปพร้อมนัดหมายวันเวลาที่สะดวก

ขั้นที่ 5 กิจกรรมครั้งที่ 13 กิจกรรมปฏิบัติตามแผน

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของผู้วิจัย

สรุปการเรียนรู้จากการเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทั้งหมด

วัตถุประสงค์ของพ่อแม่

รวบรวมประสบการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดเพื่อมองเห็นวิถีปฏิบัติต่อไป

เวลา 2 ชั่วโมง

กระบวนการปรึกษาที่ใช้ tuning-in

เทคนิค/ทักษะที่ใช้

1. ทักษะการตั้งคำถาม
2. ทักษะการสังเกต
3. ทักษะการเงียบ
4. ทักษะกระจำใจความ
5. ทักษะสะท้อนความรู้สึก
6. ทักษะการทวนซ้ำ
7. ทักษะการสรุปความ

แนวทางปฏิบัติ

1. นักจิตวิทยาทบทวนกระบวนการทั้งหมดที่เกิดขึ้นตั้งแต่แรกจนถึงครั้งล่าสุด
2. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการนึกถึงสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองทั้งหมดตามประสบการณ์ จากนั้นให้ลองนึกว่าถ้าตนต้องบอกเล่าเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้นให้ใครสักคนได้รับรู้ เขาจะเป็นใคร และจะบอกเล่าอะไรบ้าง โดยเขียนเป็นจดหมายเปิดผนึกลงในกระดาษที่แจกให้
3. นักจิตวิทยาให้เวลาประมาณ 10 นาทีหรือตามความเหมาะสม
4. นักจิตวิทยาให้ผู้รับบริการอ่านจดหมายของตนผ่านการใช้กระบวนการ tuning-in
5. สรุปการเรียนรู้ร่วมกัน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	สิทธิพร ครามานนท์
วัน เดือน ปี เกิด	28 กุมภาพันธ์ 2527
สถานที่เกิด	กรุงเทพฯ
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2547 ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2549 ปริญญาตรี การศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2553 ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการ ปรึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2562 ปริญญาเอก ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	114/27 ซอยประชาอุทิศ 107 แขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพฯ 10140